

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

PARS II.

P R O C O P I U S.

VOLUMEN I.

BONNAE
IMPENSIS E. D. WEBERI
MDCCCXXXIII.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ P 175
V 343
H 91
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Δ ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Γ'.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ — Η Γ'.] ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤ' ΑΤΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Γ'. P. ἐκ τῆς ἐκτάδος τῶν
ιστοριῶν αὐτοῦ πρώτης τετραδός ἢ τετάρτη ABL, nisi quod BL ad-
dunt ἀρχὴ τῆς τρίτης.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS I
LIBER III

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

*D*ivisum bifariam Imperium Rom. Antiqua Orbis divisio in Asiam et Europam. Septum, castellum. Freti Gaditani et Hellesponti latitudo. Imperii Rom. mensura secundum littora maris mediterranei. Imperii Occidentalis mensura et Orientalis. (Cap. 1.) Gotthi, Vandali, Visigotthi ac Gepaedes quinam et unde. Gepaedum eruptio. Visigothorum perfidia. Honorii Aug. fuga. Roma astu capta ab Alarico. Honorius Romam gallinam inepte amat. Proba matrona Romana. Alaricus Atalum Imp. creat. Britanniae defectio. Constantinus ab exercitu fit Imp. Adest deus Honorio. Gotthorum eruptio. (2.) Vandalorum et Alanorum migrationes. Annorum xxx. praescriptio. Ioannes tyranus. Pravi mores Valentiniani III. Iniquis fraus Aetii in Bonifacium. Hic Vandalos accersit in Africam: quos deinde frustra ablegare nititur. Hipponem regium obsidentes Barbari repelluntur: postea Romanos acie superant. (3.) Marciano captivo aquila dat omen Imperii, et libertatem Gizericus. Huius filius Honoricus apud Valentinianum obses. Placidiae obitus. Valentiniani fraus turpissima in Maximum senatorem. Caedes Aetii. Aquileiam capit Attila. Valentinianum tollit e medio Maximus. Eudoxia Gizerici opem implorat. (4.) Maximi caedes. Gizericus direpta Roma, uxorem et filias Valentiniani captivas abducit. Res in Africa constituit. Siciliam, Italiam, aliasque regiones populatur. (5.) Leo Imp. arma movet in Vandalos: bellum dat Basilisco, cuius

fidem Aspar corrumpit. Imperator Occidentis Anthemius. Marcellianus Sardiniam, Heraclius Tripolim occupat, exactis Vandalis. Perfida Basilici cunctatio. Gizerici fraus. Prælium navale. Ioannis facinus. Basilico ob rem male gestam creatur periculum. Asparis et Ardaburii caedes. (6.) Anthemii et Olybrii caedes. Leonis utriusque obitus. Maiorinus bellum parat in Vandalos. Prodigium. Nepos, Glycerius, et Augustulus. Basiliscus ab Armato proditus Zenoni dat poenas. Pax a Gizerico cum Zenone sancita quamdiu steterit. Gizerici testamentum et obitus. (7.) Honoricus Gizerico succedit: vexat Catholicos, qui, excisis linguis, loquuntur, præterquam libidinosi duo. Mauri a Vandalis deficiunt. Crudeliter Gundamundus, blande Trasamundus Orthodoxos persequuntur. Amalafriada Trasamundo nubit. Cabaonis Mauri insignis pietas in templa Catholicorum, deque Vandalis victoria. (8.) Trasamundi successor Ildericus a Gotthis dissidet: Iustiniani amicus: a Gelimere conicitur in vincula. Mutuae Iustiniani et Gelimeris literas. Iustinianus de bello Vandalico cogitat. (9.) Belli Vandalici difficultates. Id Ioannes Praefectus Praetorio dissuadet. Suadet Episcopus. Tripolis et Sardinia in Iustiniani ditionem veniunt. (10.) Copiarum numerus: ducum nomina: classis descriptio. Summum imperium Belisarii. Gelimeris conatus. Ex Iustiniani dicto captum omen. (11.) Epiphanius Archiep. CP. classis bene precatur. Procopii somnium. Classis discessus. Severitas Belisarii. Eiusdem concio duce Christiano dignissima. (12.) Belisarii providentia. Classis ad Maleam in discrimen adducitur: malicia Methonae tenetur. Ioannis Praefecti Praet. quaestus ex pane male cocto, cuius esus interitum multis attulit. Quanam arte aquam dulcem Antonina incorruptam seroaverit. (13.) Appulsus in Siciliam Belisarius, Procopium Syracusas mittit, de Vandalorum rebus percontaturum. Suo Procopius munere egregie fungitur. Classis Africam petit. (14.) Ad oram Africae de excensu faciendo deliberatur. Eo facto ponuntur castra. Ex aqua mirabiliter erumpente Procopius omen victoriae ducit. (15.) Belisarius suos ad disciplinam militarem et modestiam hortatur. Syllecti deditio. Equi cursus publici dantur Belisario, a quo veredarius literas Iustiniani ad Vandalos principes accipit. (16.) Belisarius instructa acie procedit. Exhibita Syllecti modestia Afros demeretur. Gelimer Ilderici Regis caedem Ammatae fratri suo mandat, et caute Rom. exercitum sequitur. (17.) Procopii de divina circa bellum hoc providentia iudicium. Ammatae et Gibamundi clades. Privilegium cuiusdam Massagetae. (18.) Belisarii concio militaris: Foederatorum terror ex adventu Gelimeris. Huius imprudentia et turpis fuga. (19.) Belisarii et Romanae classis adventus Carthaginem. Egregia in Romanos voluntas civium. Solvuntur victi. Belisarius urbem ingreditur: sedet in Gelimeris solio. Divina in Calonymum periurum animadversio. (20.) Delphica et Palatium unde dicta. Laus Belisarii ex modestia militum. Victoria ludicro puerorum vaticinio praedicta, et promissa Catholicis a D. Cypriano secundum quietem viso. Huius templum ab Arianis ornatum recipiunt Catholici. (21.) Gizerico datum olim consilium a quodam Vandalo praesagiente cladem suae gentis in Africa. Crudelitatem Gizerici, praesertim in Zacynthios, deus in nepotibus eius punit. (22.) Gelimer praemiis capita Rom. addicit. Egregium Diogenis facinus. Muri Carthaginis a Belisario restituti. (23.) Trazonis ad Gelimerem literae de recepta Sardinia. Gelimer Theudin Visigothorum Regem ad armorum societatem sero invitat. Cyrillus Carthaginem navigat. Salomon ad Imp. nuntius mittitur. (24.) Gelimer suos colligit. Maurorum Reguli principatus insignia a Belisario petunt. Gelimer Trazonem e Sardinia revocat. Vandalorum comploratio. (25.)

α'. Ὁ μὲν οὖν Μηδικὸς πόλεμος Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἐς τοῦτο ἐτελεύτα· ἐγὼ δὲ ὅσα ἔς τε Βανδύλους καὶ Μαυρουσίους αὐτῷ εἰργασται, φράσων ἔρχομαι. λελέξεται δὲ πρῶτον ὄθιν ὁ Βαν- P 176
 δίων στρατὸς τῇ Ῥωμαίων ἐπίσκηψε χώρα. ἐπειδὴ Θεοδόσιος
 5 ὁ Ῥωμαίων ἀντοκράτωρ ἔξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο, ἀνὴρ δίκαιος
 ἐν τοῖς μάλιστα γεγονώς καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, διεδέξασθην
 αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἄμφω τῷ παιδεῖ, Ἀρκάδιος μὲν ὁ πρεσβύτε-
 ρος τῆς ἕω, Ὀνώριος δὲ ὁ νεώτερος τῆς πρὸς ἥλιον δυσμαίς
 ἐκράτησε. διήρητο δὲ ὧδε τὸ Ῥωμαίων κράτος ἄνωθεν ἀπὸ τε
 10 Κωνσταντίνου καὶ τῶν αὐτοῦ παιδῶν, ὅς τὴν βασιλείαν ἐς Βυ-
 ζάντιον μεταθέμενος, μελῶ τε τὴν πόλιν καὶ πολλῶ ἐπιφανεστέ-
 ραν καταστησάμενος, ἀπ' αὐτοῦ ἀφῆκε προσαγορεύεσθαι.

Περιλαμβάνει μὲν κύκλῳ τὴν γῆν ὠκεανὸς ἢ ζύμπασαν ἢ Β
 τὴν πολλήν· οὐ γάρ πω σαφές τι ἄμφ' αὐτῷ ἴσμεν· σὺλλει δὲ
 15 ταύτην δίχα ἐς ἡπείρους δύο ἐκροή τις ἀπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐσπέ-
 ριον εἰσβάλλουσα μοῖραν, καὶ ταύτην δὴ ποιουμένη τὴν Θάλασ-
 σαν, ἀπὸ Γαδείρων μὲν ἀρξάμενη, ἐς αὐτὴν δὲ τὴν Μαιῶτιν
 διήκουσα λίμνην. ταύταιν ταῖν ἡπείροιον ἄτερα μὲν ἐν δεξιᾷ
 ἐσπλέοντι τὴν Θάλασσαν μέχρι καὶ ἐς τὴν λίμνην Ἀσία κέκληται,

7. Ἀρκάδιος — ἐκράτησε] ἀρκάδιος μὲν ὁ πρεσβύτερος τὴν ἑφάν
 μοῖραν, τὴν ἐσπερίαν δὲ ὀνώριος ὁ νεώτερος B. ἀρκάδιος μὲν ὁ
 νεώτερος H, reliquis omissis: sed in margine posuit scripturam in
 P receptam. 8. τῆς ἕω — ἐκράτησε om. L. 12. ἀφῆκε BL.
 ἀφῆκε P. 18. ταῖν om. L.

Illum quidem exitum belli Persici Iustinianus Aug. habuit: ego vero quaecunque idem adversus Vandalos ac Mauros gessit, ea iam narrare aggredior, dicturus primo, unde Vandalicus exercitus in oras Romanorum eruperit. Postquam Theodosius Aug. vir iustitiae laude et bellica virtute excellens, e vita abiit, in imperium ipsius duo filii successerunt. Maior natu Arcadius Orientem tenuit; minor Honorius Occidentem: quo modo ditionem Romanam Constantinus eiusque filii iam ante diviserant. Hic ille est, qui translata Byzantium Imperii sede, cum urbem et ambitu et splendore multum auxisset, eam ob causam suum illi nomen concessit.

Sic autem terram ambit Oceanus, vel (quod nobis adhuc incomper- tum est) universam, vel certe magna ex parte, ut bifariam eam scindat in continentes duas ab Occidente influens, et hoc nobis infundens mare a Gadibus ad paludem usque Maeotidem. Harum continentium alters, quae a dextera sita est intro navigantium, Asia dicitur, nomine ad pa-

ἀπό τε Γαδιῶν καὶ τῆς ἐτέρας τῶν Ἡρακλέους στηλῶν. Σεπτὸν καλοῦσι τὸ ἐκείνη φρούριον οἱ ἐπιχώριοι, λόφων τινῶν ἑπτὰ φαινόμενων ἐνταῦθα· τὸ γὰρ σέπτον ἑπτὰ τῇ Λατίων φωνῇ δύναιται. ἡ δὲ ἀντιπέρας αὐτῇ ἑξήμισυ Εὐρώπῃ ἐκλήθη. καὶ
C ὁ μὲν ταύτῃ πορθμὸς τέτταροι καὶ ὄγδοῦντα σταδίους μάλιστα 5
 ἤπειρον ἑκατέραν διείργει, τὸ δὲ ἐντεῦθεν πελάγεσι μεγάλοις ἀλλήλαιν διέχεται μέχρις Ἑλλησπόντου. ταύτῃ γὰρ ξυνίασιν αὖθις ἀμφὶ Σηστόν τε καὶ Ἄβυδον, καὶ πάλιν ἐν τε Βυζαντίῳ καὶ
 Καλιχθόνι μέχρι τῶν πάλαι κτανέων λεγομένων πετρῶν, ὃ καὶ
V 344 νῦν Ἱερὸν ὀνομάζεται. ἐν τούτοις γὰρ δὴ τοῖς χωρίοις μέτρον 10
 δεκασταδίῳ τε καὶ τούτου ἐλάσσονι διείργεσθον ἀλλήλαιν.

Ἀπὸ δὲ τῆς ἐτέρας τῶν Ἡρακλέους στηλῶν μέχρι ἐς τὴν ἐτέραν διὰ τῆς ἡόνος ἴοντι, καὶ ὃ περιερχομένη κόλπον τε τὸν
D Ἴόνιον καὶ τὸν Εὐξείνιον καλούμενον πόντον, ἀλλ' ἐκ τε Καλιχθόνος ἐς Βυζάντιον ἐκ τε Ὑδροῦντος ἐς ἤπειρον τὴν ἀντιπέρας κα- 15
 ταίροντι, πέντε καὶ ὄγδοῦντα καὶ διακοσίων ὁδὸς ἡμερῶν ἐστὶν εὐζώνῳ ἀνδρὶ. τὰ γὰρ ἀμφὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον, ὃς ἐκ Βυζαντίου χωρεῖ ἐς τὴν λίμνην, ἅπαντα ἀκριβολογεῖσθαι ἀμήχανα ἦν, βαρβάρων τῶν ὑπὲρ ποταμὸν Ἰστραν, ὃν καὶ Δανούβιον καλοῦσι, Ῥωμαίοις βατῆν ἦκιστα ποιουμένων τὴν ἐκείνη ἀκτῆν, 20

3. σέπτον] σέπτεμ Pm. 5. τέτταρσι] τέταρσι P. 13. ἡόνος] ἡόνος P. 14. Καλιχθόνος] Καλιχθόνος H. καρχηδόνος BHm. Carthagine RV. 15. Ὑδροῦντος] ὄρουντος HL. Hydrunte RV. Dyrthachium posuit Kanngiesserus hic et p. 311, 9. 18. ἐς] εἰς BL.

Indem Maeotidem a Gadibus et columnarum Herculearum altera propagato: qua in ora quia colles exurgunt septem, propterea conditum ibi castellum indigenae Septem appellant: quod enim ἑπτὰ Graece, idem Latine vox Septem valet. Opposita continens, quantacunque est, Europae vocabulo comprehenditur. Porro fretum Gaditanum utramque continentem intervallo stadiorum fere LXXXIV. discernit. Inde vastis marium tractibus a se invicem dirimuntur usque ad Hellespontum: siquidem hic denuo coeunt apud Sestum et Abydum: dein quoque Byzantii et Calchedone ad cautes usque dictas olim Cyaneas: ubi Hierii nomen etiamnum manet. Quibus in locis nonnisi spatio stadiorum x. immo vero minori distant.

Ab altera Herculis columna ad alteram, legenti littus expedito viro, nec sinum Ionium Pontumque Euxinum circumeunti, sed Calchedone Byzantium, et Hydrunte in adversae continentis oram traicienti, iter est dierum cclxxxv. Quod attinet ad Ponti ambitum Euxini, qui a Byzantio ad paludem diffunditur, nequit is plene et accurate describi, quoniam Barbari trans fluvium Istrum, quem et Danubium nominant, positi, Romanis in regionem illarum littora aditum negant. Hoc unum constat,

πλήν γε δὴ ὅτι ἐκ Βυζαντίου μὲν ἐς τὰς τοῦ Ἰστρου ἐκβολὰς ἡμε-
 ρῶν ἐστὶν ὁδὸς δύο καὶ εἴκοσιν, ὡσπερ τῇ Εὐρώπῃ λογιζομένουσ
 ἐντιθέναι προσήκει. κατὰ δὲ τὴν τῆς Ἀσίας μοῖραν, εἴη δ' ἂν
 ἐκ Καλχηδόνος ἐς ποταμὸν Οὐσίην, ὅς ῥίον ἐκ Κόλχων κύττωσιν
 5 ἐς τὸν Πόντον, ἀνύεται τεσσαράκοντα ὁδὸς ἡμερῶν. ὥστε ζύμ- P 177
 πασα ἡ Ῥωμαίων ἐπικράτεια κατὰ γε τὴν ἐπὶ Θαλάσση ὁδὸν ἐς
 ἐπιτὰ καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριακοσίων ἡμερῶν ζῦνεισι μέτρον,
 ἦν τις, ὅπερ εἴρηται, τὸν Ἰόνιον κόλπον ἐς ὀκτακοσίους μάλιστα
 διήκοντα σταδίους ἕξ Ὑδροῦντος διαπορθμεύεται. ἡ γὰρ τοῦ
 10 κόλπου περίοδος ἐς ὁδὸν ἡμερῶν διήκει οὐχ ἕσσον ἢ τεσσάρων. H 92
 τοσαύτη μὲν ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ κατὰ γε τὸν παλαιὸν ἐγένετο
 χρόνον.

Ἐπέβαλλε δὲ τῷ μὲν τὸ τῆς ἐσπερίας ἔχοντι κράτος Λιβύης B
 τὰ πλείστα διήκοντα ἐς ἐνενηκοντὶ ὁδὸν ἡμερῶν· τοσοῦτον γὰρ
 15 τὸ ἐκ Γαδείρων ἐς τὰ ὄρια τῆς ἐν Λιβύῃ Τριπόλεώς ἐστιν· ἐν δὲ
 δὴ τῇ Εὐρώπῃ πέντε καὶ ἐβδομήκοντα ὁδὸν ἡμερῶν ἔλαχε, το-
 σοῦτη γὰρ ἡ ἐκ τῆς ἐτέρας τῶν Ἑρακλέους στηλῶν ἐς κόλπον τὸν
 Ἰόνιον τυχάνει οὔσα. προσθεῖη δὲ ἂν τις καὶ τὴν τοῦ κόλπου
 περιόδον. βυσιλιῆς δὲ ὁ τῆς ἑω ἡμερῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὁδὸν
 20 ἐκλήρωσατο ἐκ τῶν Κυρήνης ὁρίων τῆς ἐν Λιβύῃ μέχρι Ἐπιδά- C

4. Καλχηδόνος] χαλκηδόνος BH. 6. ἡ om. L. 9. ἐξ Ὑδροῦν-
 τος] ἐκ δευσοῦντος ABHL. ex Hydrunte RV. In ABL scholion
 δευσοῦς ἐστὶ τὸ νῦν βαρβαρικῶς λεγόμενον ὄτροντον (ὄτροντον B:
 Otranto dicit), ἡκεινος δὲ ὁ νῦν αὐλιόν. αὐτόθεν γὰρ ἡ λεγομένη
 ἡκεινος ἀρξεται, καταλήγει δὲ εἰς τὸν βελλάν (τὴν βελλάν B),
 ἣτις ἐλέγετο φασικὴ. 10. περίοδος] πάροδος Maltretus. 14. ἐνε-
 νήκοντα] Vulgo ἐνενηκοντα.

a Byzantio ad Istri ostia iter esse dierum xxii. quod spatium ad Euro-
 pae itinerarium pertinet. In Asiae vero parte obunda a Calchedone ad
 fluvium Phasin, qui in Pontum e Colchide defluit, xl. dies exiguntur.
 Itaque omnis Romana ditio, secundum mare peragrata, dierum iter com-
 plectitur cccxlvii. si quis, ut dictum est, Hydrunte solvens, sinum Io-
 nium transmittat, latum stadia circiter dccc. nam qua in sinum illum in-
 tratur, trajectus est dierum non minus iv. Atque haec quondam Imperii
 Rom. mensura fuit.

Ad Imperatorem Occidentis pertinebat pars Africae maxima, quae
 dierum xc. iter patebat: tantundem enim distat a Gadibus limes Tripo-
 leos, quae est in Africa. Eidem in Europa obtigerat quantum quis die-
 bus lxxv. percurreret: et vero tantum est viae ab altera columna Her-
 culis ad sinum Ionium: cuius etiam ambitus huic ipsi sortu ascribi potest.
 At in portione, quae Imperatori Orientis obvenerat, dierum iter erat
 cxx. a finibus Cyrenae Africae ad Epidamnum (hodie Dyrrhachium vo-

μιον, ἢ πρὸς αὐτῷ τῷ Ἴονίῳ κείται κλίπῳ, Ἀυρράχιον τανῶν καλουμένη, καὶ ὄση ἀμφὶ τὸν Εὐξεινον πόντον, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ. μιᾶς δὲ ἡμέρας ὁδὸς ἐς δέκα καὶ διακοσίους δῆκει σταδίους, ὅσον Ἀθήνηθεν Μέγαράδε ἴεσαι. οὕτω μὲν ἤπειρον ἑκατέραν οἱ Ῥωμαίων αὐτοκράτορες διελλοντο 5 σφίσι. τῶν δὲ δὴ νήσων Βρεττανία μὲν, ἣ ἐκτὸς σιτηλῶν τῶν Ἑρακλείων, νήσων ἁπασῶν μεγίστη παρὰ πολὺ οὔσα, μετὰ τῆς D Ἐσπερίας, ὡς γε τὸ εἰκὸς, ἐτάττετο μοίρας· ἐντὸς δὲ αὐτῶν Ἐβουσα, ὡσπερ ἐν Προποντιδίᾳ τῇ μετὰ τὴν ὠκεανοῦ ἐσβολὴν ἐν θαλάσῃ κειμένη, ἐς ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν μάλιστα διήκουσα, καὶ 10 δύο ἀμφ' αὐτὴν ἕτεραι, Μαϊόρικα τε καὶ Μινόρικα ἐπιχωρῶς καλούμεναι. τῶν δὲ κατὰ θάλασσαν νήσων ἑκάστη θάτερω τοῖν βασιλείων ἐπέβαλλεν, ὡς αὐτὴ ἐντὸς ποντικῶν ἐκείνου ὄρων ξυνέβαινε κῆσθαι.

P 178
V 345

β'. Ὀνωρίου δὲ τὴν πρὸς ἥλιον δυσμαῖς ἔχοντος βασιλείαν 15 βάρβαροι τὴν ἐκείνου κατέλαβον χώραν. οἵτινες δὲ καὶ ὄτω τρόπῳ, λελλέξεται. Γοτθικὰ ἔθνη πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα πρότερόν τε ἦν καὶ τανῶν ἐστὶ, τὰ δὲ δὴ πάντων μέγιστα τε καὶ ἀξιολογώτατα Γότθοι τέ εἰσι καὶ Βανδίλοι καὶ Οὐσίγγοι καὶ Γῆπαιδες. πά- 20 λαι μέντοι Σαυρομάται καὶ Μελάγχλαινοι ὠνομάζοντο. εἰσὶ δὲ 20 οἱ καὶ Γετικὰ ἔθνη ταῦτ' ἐκάλουν. οὗτοι ἅπαντες ὀνόμασι μὲν

1. Ἀυρράχιον] αὐράχιον L.

ibid. δέκα καὶ διακοσίους] ἦτοι μιλ. κη': τὰ γὰρ ζ' (h. e. 7½) στάδ. μιλ. α' schol. AL.

3. ὁδὸς P et A corr. ὁδῶ AHL.

6. Βρεττανία] βρεταννία L. ibid.

τῶν om. L.

cant) urbem appositam Ionio sinui, et quidquid Romanis in ora Ponti Euxini, ut supra memoravimus, paret. Unius autem diei iter ad stadia ccx. evadit, quantum conficit qui Athenis Megaram petit. Ita demum utramque continentem Imperatores Romani inter se diviserant. Quod ad insulas spectat, iacens extra columnas Hercules omnium longe maxima insularum Britannia Imperio Occidentali, ut situs poscebat, fuerat contributa. Item cis columnas Ebusa, quae sic in mari post meatum, quo insinuat se Oceanus, tanquam in Propontide posita est, atque iter vii, fere dierum colligit. Praeterea vicinae huic aliae duae, quae patria lingua Maiorica ac Minorica nominantur. Denique insularum quaeque maritimarum alteri Imperatorum paret, prout contigerat ut ipsius finibus includeretur.

2. Imperium Occidentale tenente Honorio, ditionem eius invasere Barbari: quinam ii fuerint, et qua illud via perfecerint, mox declarabo. Plurimae quidem superioribus fuere temporibus hodieque sunt nationes Gotthicae; sed inter illas Gotthi, Vandali, Visigothi et Gepaedes cum numero tum dignitate praestant. Olim Sauromatae dicebantur ac Melanchlaeni: quidam etiam Getarum nomen ipsis tribuerunt. Vocabulis

ἀλλήλων διαφέρουσιν, ὥσπερ εἴρηται, ἄλλω δὲ τῶν πάντων οὐ-
 δεινὴ διαλλάσσοσι. λευκοὶ γὰρ ἅπαντες τὰ σώματά τε εἰσι καὶ
 τὰς κόμας ξανθοὶ, εὐμήκεις τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς ὄψεις, καὶ νόμοις
 μὲν τοῖς αὐτοῖς χρῶνται, ὁμοίως δὲ τὰ ἐς τὸν Θεὸν αὐτοῖς ἤσκη-
 5 ται. τῆς γὰρ Ἀρείου δόξης εἰσὶν ἅπαντες, φωνή τε αὐτοῖς ἴσται
 μία, Γοτθικὴ λεγομένη, καὶ μοι δοκοῦν ἐξ ἐνός μὲν εἶναι ἅπαν-
 τες τὸ παλαιὸν ἔθνος, ὀνόμασι δὲ ὕστερον τῶν ἐκάστοις ἡγησα-
 μένων διακεκρίσθαι. οὗτος ὁ λεῶς ὑπὲρ ποταμῶν Ἰστρον ἐκ πα-
 λαιοῦ ὤκουν. ἔπειτα Γήπαιδες μὲν τὰ ἀμφὶ Σιγγηδόνα τε καὶ
 10 Σίρμιον χωρῖα ἔσχον, ἐντύς τε καὶ ἐκτὸς ποταμοῦ Ἰστρον, ἔνθα Ἰ
 δὴ καὶ ἐς ἐμὲ ἴδρονται.

Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Οὐσιγότθοι μὲν ἐνθένδε ἀναστάντες τὰ
 μὲν πρῶτα ἐς ξυμμαχίαν Ἀρκαδίου βασιλέως ἀφίκοντο, χρόνῳ δὲ
 ὕστερον (οὐ γὰρ οἶδε βαρβάρους ἐνδιατᾶσθαι ἢ ἐς Ῥωμαίους πῆ-
 15 στις), ἡγουμένου αὐτοῖς Ἀλαρίχου, ἐς ἐπιβουλήν ἐκατέρου βα-
 σιλέως ἐτράποντο, ἐκ Θρόμης τε ἀρξάμενοι ξυμπύσην Ἐβρώπη ὡς
 πολεμῖα ἐχρήσαντο. βασιλεὺς δὲ Ὀνώριος πρότερον μὲν ἐν Ῥώ-
 μη καθῆστο, οὐδὲν ὅ τι καὶ πολέμιον ἐν νῶ ἔχων, ἀλλ' ἀγαπῶν, Ἰ
 οἶμαι, ἦν τις αὐτὸν ἐν τοῖς βασιλείοις ἡσυχάζειν ἐψῆ· ἐπεὶ δὲ
 20 οὐκ ἄποθεν οἱ βάρβαροι, ἀλλὰ πον ἐν Τυνλαντιοῖς εἶναι στρατῶ
 μεγάλῳ ἡγγέλλοντο, κατυλιπὼν τὰ βασιλεια οὐδενὶ κόσμῳ ἐς Ῥά-

6. δοκοῦν] δοκοῦσιν vel δοκοῦντες? *ibid.* ἅπαντες AL. ἅπαν-
 τος H. ἅπαντας P et A corr. 13. χρόνῳ δὲ] οὐδὲ χρόνῳ δὲ
 AmHmL. [οἱ δὲ] χρόνῳ δὲ H. 14. οἶδε] οἱ δὲ (sic) L. οὐ-
 δὲ Lm. 15. Ἀλαρίχου] Vulgo Ἀλαρίχου. 17. Ὀνώριος] Ho-
 norii et Honorichi nomina in H et, ut videtur, in codicibus cum spi-
 ritu leni efferuntur. 21. Ῥάβενναν] Ῥάβενναν P.

quidem omnes, ut dictum est, nulla vero re praeterea inter se differunt. Cutis omnibus candida, flava caesaries, corpus procerum, facies liberalis, eadem leges, eadem sacra, Ariana scilicet, una demum lingua, quam Gothicam vocamus: ita ut ad unam universos gentem pertinuisse quondam, ac suorum deinde ducum nominibus discretos fuisse existimem. Antiquae eorum sedes trans flumen Istrum. Exin Gepaedes Singedonem ac Sirmium cum vicino tracta, qua cis, qua ultra fluvium Istrum, ubi etiamnum habitant, occuparunt.

Quod ad caeteros attinet, egressi inde Visigothi, primum in societatem Arcadii Aug. se contulerunt. At cum apud Barbaros manere nesciat pacta Romanis fides, paulo post ad inferendam utrique Imperatori perniciem converterunt operam, duce Alarico, et incipientes a Thracia, Europam omnem pro terra hostili habuere. Ac prius quidem Honorius Aug. Romae sedebat, nihil de bello cogitans, eaque re, opinor, una contentus, ut otium, quo in aula fruebatur, nemo turbaret. Ubi vero Barbarum cum ingentibus copiis non procul, nimirum apud Taulantios, esse audiit, relicta aula Ravennam, urbem in extremo sinu Ionio munitam,

βενναν φεύγει, πόλιν ἐχυρὰν ἐς αὐτόν που λήγοντα κειμένην τὸν Ἴόνιον κόλπον. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ φασὶν αὐτὸν τοὺς βαρβάρους ἐπαγαγέσθαι, στώσεως αὐτῷ πρὸς τῶν ὑπηκόων γεγενημένης, ἔμοι
 P 179 μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ὅσα γε τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐκλογίεσθαι ἦθος. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπεὶ οὐδὲν σφίσις ἀπήντα πολέμιον, γί-
 νονται ὠμότατοι ἀνθρώπων ἀπάντων. πόλεις τε γὰρ, ὅσας εἴ-
 λον, οὕτω κατειργάσαντο ὥστε οὐδὲν εἰς ἐμὲ αὐταῖς ἀπολείπεται γνῶρισμα, ἄλλως τε καὶ ἐντὸς τοῦ Ἰονίου κόλπου, πλήν γε δὴ ὅτι πύργον ἓνα ἢ πύλιν μίαν ἢ τι τοιοῦτο αὐταῖς περιεῖναι ξυνέβη·
 τοὺς τε ἀνθρώπους ἅπαντας ἔκτεινον, ὅσοι ἐγένοντο ἐν ποσίν, 10
 ὁμοίως μὲν πρεσβύτας, ὁμοίως δὲ νέους, οὔτε γυναικῶν οὔτε παίδων φειδόμενοι. ὄθεν εἰς ἔτι καὶ νῦν ὀλεγάνθρωπον τὴν Ἰτα-
 H 93 λίαν ζυμβαίνει εἶναι. χρήματα δὲ ἅπαντα ἐληίσαντο ἐκ πάσης
 Εὐρώπης, καὶ, τό γε κεφάλαιον, ἐν Ῥώμῃ τῶν τε δημοσίων τῶν
 B τε ἰδίων οὐδ' ὅτιοῦν ἀπολιπόντες ἐπὶ Γαλλίας ἐχώρησαν. τρόπῳ 15
 δὲ ὅτῳ Ῥώμην Ἀλάριχος εἶλεν, ἐγὼ δηλώσω.

Ἐπειδὴ χρόνος τέ οἱ πολλὸς ἐν τῇ προσεδραία ἐτέτριπτο καὶ οὔτε βία οὔτε τι μὴχανῇ ἄλλη ἴσχυσε τὸ χωρῖον ἐλεῖν, ἐπενοίε
 τάδε. τῶν ἐν τῷ στρατῷ νεανιῶν οὕτω γενεαισκότων, ἀλλ' ἄρτι ἡβηκότων, τρικοσίους ἀπολεξάμενος, οὔσπερ εὖ τε γερονέ- 20
 ναι καὶ ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν ἀρετῆς μεταποιεῖσθαι ἠπίστατο, ἔφρασκε
 μὲν αὐτοῖς κρύφα ὡς σφίσι τῶν ἐν Ῥώμῃ πατρικίων τινὰς, ἅτε
 V 346 δούλοις οἷσι δῆθεν τῷ λόγῳ, δωρήσεσθαι μέλλοι. παρήγγελλε

12. εἰς ἔτι] εἰσέτε H. 16. Ἀλάριχος] Vulgo Ἀλλάριχος. 19. τῷ στρατῷ] τῷ om. A.

petiit, trepide fugiens et incomposite. Sunt qui dicant evocatos ab ipso Barbaros, cum in eum subditi rebellassent: sed mihi, quantum ex illius indole conicere licet, parum id credibile videretur. Porro nusquam nacti obicem Barbari, se mortalium omnium crudelissimos praebebant. Captas enim urbes ita debebant, ut praeter unam turrin, aut portam, vel si quid eiusmodi adhuc restat, nullum ad meam aetatem earum vestigium extiterit, praesertim citra sinum Ionium. Obvios quosque perimebant, senes iuxta ac iuvenes, nec feminis parcentes, nec pueris: hinc illa, quae in Italia etiamnum est, hominum infrequentia. Europam exhausserunt pecunia, ac postquam (quod caput est) Romam opibus cum publicis tum privatis spoliarunt omnino, in Galliam commigrarunt. Quo autem modo Romam ceperit Alaricus narrabo.

Multo iam tempore in obsidione consumpto, et urbe qua vi qua dolo saepe frustra tentata, consilium hoc excogitavit. Cum ex adolescentulis exercitus, nondum prima vestitis lanugine, sed recens pubertatem ingresses, trecentos delegisset, quos videbat et genere claros esse, et teneram aetatem animo praeterire, clam illos praemonuit, se Patriciis Romanis ipsos, tanquam servulos, fecte scilicet atque in speciem, donaturum. Si-

δὲ ὥστε, κπειδὰν ἐν ταῖς ἐκείνων οἰκίαις τάχιστα γίνονται, πρό-
 τητα πολλὴν καὶ σωφροσύνην ἐνδεικνυμένους ἅπαντα προθύμως C
 ὑπηρετεῖν, ἄπερ ἂν αὐτοῖς πρὸς τῶν κεκτημένων ἐπιχειρήματα ἦ·
 ἔπειτα οὐ πολλῶ ὕστερον καὶ ἐν ἡμέρᾳ τακτῇ ἀμφὶ ἡμέραν μάλι-
 5 στα μέσην, ἁπάντων ἤδη τῶν αὐτοὺς ληψομένων ὕπνον, ὡς τὸ
 εἰκὸς, μετὰ τὰ σιτία αἰρουμένων, ἐν πύλῃ ἅπαντας τῇ Σαλαρίᾳ
 καλουμένῃ γενέσθαι, καὶ τοὺς τε φύλακας οὐδὲν προαισθημένους
 ἐξ ἐπιδρομῆς κτεῖναι τὰς τε πύλας ἀνοιγνύναι ὡς τάχιστα. ταῦτα
 10 ἐκ βουλῆς ἔπεμψε, δηλῶν ὅτι ἀγαθὴ μὲν αὐτοὺς τῆς ἐς τὸν
 σφῶν βασιλείᾳ εὐνοίας, οὐκείτι δὲ τὸ λοιπὸν ἐνοχλήσει, τῆς τε
 ἀρετῆς καὶ πίστεως ἕνεκα, ἧς ἐς ἄγαν μεταποιεῖσθαι εἰσιν ἐνδη- D
 λοι, ὅπως τε αὐτοῦ μνημεῖα παρ' ἀνδράσι χαλοῖς τε καὶ ἀγαθοῖς
 σώζοιτο, οἰκέταις τισὶ δωρεῖσθαι βούλοιτο αὐτῶν ἕκαστον. ταῦτα
 15 σημήνας καὶ τοὺς νεανίας οὐκ ἐς μακρὰν στείλας, συσκευάζεσθαι
 ἐς τὴν ἄφοδον τοὺς βαρβάρους ἐκέλευε, τούτου τε αἰσθησιν Ἰω-
 μαίοις παρεῖχεν. οἳ δὴ τοὺς τε λόγους ἄσμενοι ἤκουσαν καὶ τὰ
 δῶρα δεξιόμενοι ἐν πολλῇ εὐπαθείᾳ ἐγένοντο, ἕκαστάτω τῆς τοῦ
 βαρβάρου ἐπιβουλῆς ὄντες. οἳ τε γὰρ νέοι τῷ εὐπειθέστεροι τοῖς
 20 κεκτημένοις εἶναι τὸ ὑποπτον ἄπεκρούοντο, τοῦ τε στρατοπέδου
 οἳ μὲν ἤδη ἐξανιστάμενοι τε καὶ διαλύοντες τὴν προσεδρεῖαν ἐφαί- P 180
 νοντο, οἳ δὲ ὅσον οὐπω ταῦτ' οὕτω ποιήσειν ἐπίδοξοι ἦσαν.

1. γίνονται HL. γίνονται P. 16. ἄφοδον Pm. ἴφοδον P.
 Conf. p. 188 a. 18. ἕκαστάτω — ὄντες] Suidas s. v. ἕκαστάτω.
 21. καὶ] ἦ L, qui sic saepissime.

mul inuaxit, ut commodam prae se indolem ferentes ac singularem mo-
 destiam, alacriter omnia dominorum mandata peragerent, statim a suo in
 eorum aedes ingressu: medico post intervallo, praestituto die, circiter
 meridiem, dum omnes, a quibus essent accipiendi, post prandium, somnum,
 ut ea fert hora, caperent, ad portam ipsi Salariam conuolarent, subito
 impetu custodes e medio tollerent incautos, mox et portam panderent.
 Ubi his Alaricus mandatis instruxit adolescentes, festim Senatui per
 legatos renuntiavit, mirari se vehementer ipsorum erga suum principem
 stadium; a se in posterum quietem fore; cupere se virtutis ergo ac fidei,
 quae summa in ipsis eluceret, singulis dare seruos, ut aliquod sui monu-
 mentum apud praecelares ac fortes viros relinqueret. Quibus significatis,
 missoque haud multo post adolescentum examine, ita ad discessum con-
 uasare Barbaros iussit, ut Romanis id notissimum esset. Aures iis faci-
 les illi dederunt: iamque acceptis donis genium liberaliter curabant, ni-
 hil minus quam insidias a Barbaro metuentes. Etenim adolescentes egre-
 gio erga heros obsequio suspicionem omnem amovebant. Ad haec in ca-
 stris partem cernere erat vellentem signa et solventem obsidium; pars
 idem factura continuo videbatur. Tandem Alaricus eo die, quem assi-

ἐπεὶ δὲ ἡ κυρία παρῆν, Ἀλάριχος μὲν ὕπαν ἔξοπλίσας τὸ στρατεύμα ὡς ἐς τὴν ἔφοδον ἐν παρασκευῇ εἶχεν ἄγχιστα πόλης τῆς Σαλυρίας· ἐνταῦθα γὰρ ἐνστρατοπεδευσάμενος τῆς πολιορκίας κατ' ἀρχὰς ἔτυχε. ξύμπαντες δὲ οἱ νεανίαι καιρῷ τῆς ἡμέρας τῷ ξυγκειμένῳ ἐς ταύτην δὴ τὴν πόλιν γενόμενοι τοὺς τε φύλακας ἐκ 5 τοῦ αἰφνιδίου ἐπελθόντες ὕπαντας ἔκτειναν, τὰς τε πόλιν ἀνακλινάντες κατ' ἔξουσίαν Ἀλαρίχον τε καὶ τὴν στρατιὰν τῇ πόλει δόξαντο, οἱ δὲ τὰς τε οἰκίας ἐνέπρησαν, αἱ τῆς πόλης ἄγχιστα B ἦσαν, ἐν αἷς ἦν καὶ ἡ Σαλουστίου, τοῦ Ῥωμαίοις τὸ παλαιὸν τὴν ἱστορίαν γράψαντος, ἧς δὴ τὰ πλεῖστα ἡμικαντα καὶ ἐς ἐμὲ ἔστηκε. τὴν τε πόλιν ὄλην ληισάμενοι καὶ Ῥωμαίων τοὺς πλείστους διαφθείραντες πρόσω ἐχώρουν. τότε λέγουσιν ἐν Ῥαβέννη Ὀνωρίῳ τῷ βασιλεῖ τῶν τινα εὐνούχων δηλονότι ὀρνιθοκόμιον ἀγγεῖλαι ὅτι δὴ Ῥώμη ἀπόλωλε. καὶ τὸν ἀναβοήσαντα φάναι „Καίτοι ἔναγχος ἐδήδοκεν ἐκ χειρῶν τῶν ἐμῶν.“ εἶναι γὰρ οἱ 15 ἀλεκτρονόμιον ὑπερμεγέθη, Ῥώμην ὄνομα, καὶ τὸν μὲν εὐνούχον ξυνέντα τοῦ λόγου εἰπεῖν Ῥώμην τὴν πόλιν πρὸς Ἀλαρίχου ἀπολωλέναι. ἀνευγκόντα δὲ τὸν βασιλέα ὑπολαβεῖν „Ἄλλ' ἔγωγε, ὦ ἔταϊρε, Ῥώμην μοι ἀπολωλέναι τὴν ὄρην ᾧήθη.“ τσοαύτη ἀμαθία τὸν βασιλέα τοῦτον ἔχουσαι λέγουσι. 20

Τινὲς δὲ οὐχ οὕτω Ῥώμην Ἀλαρίχῳ ὕλῳναί φασιν, ἀλλὰ Πρόβην γυναικα, πλούτῳ τε καὶ δόξῃ ἔν γε τῇ Ῥωμαίων βουλῇ

1. 7. 17. 21. Ἀλ.— Vulgo Ἀλλ.— 1. ἄπαν] ἄπαντα L. 6. „ἄπαντας ἔκτειναν Reg.“ ΜΑΛΤ. ἀπέκτειναν P. ἄπαντ' ἔκτειναν A a. m. sec.

ἄπαν ἔκτειναν L. ἄπαντα ἔκτειναν Hm. 21. οὕτω] οὕτως L.

guaverat, copias omnes, arma perinde iussus induere, ac si tum esset abundum, proxime portam Salariam in procinctu habuit: ibi enim iam inde ab obsidionis initio sederat. Hora conducta, ad eam confluunt portam adolescentes; facto repente in custodes impeta, illos tactant, et valvis, prohibente nemine, patefactis, Alaricum in urbem accipiunt cum exercitu: a quo mox iniectis facibus, tecta portae vicina deflagarunt. In his fuit Salustii, antiqui Historiae Romanae scriptoris domus: cuius pars maxima ad hanc diem stetit incendio deformata. Demum Barbari, urbe prorsus direpta, atque edita Romanorum ingenti strage, ire porro perrexerunt. Quo tempore Ravennae eunuchus quidam aviarius Honorio Aug. nuntiavit, ut perhibent, actum esse de Roma. Hic ille cum exclamatione, *Atqui, inquit, e manibus meis modo pabulum sumpsit.* Habebat enim eximiae magnitudinis gallinam, quam Romae nomine insigniverat. Tum eunuchus mentem eius intelligens, urbem Romam periisse dixit, captam ab Alarico. At Imperator, *Ego vero, ait, amice, Romam gallinam mihi periisse rebar.* Adeo ineptum Imperatorem istum fuisse tradunt.

Non ita potitum Roma Alaricum nonnulli memorant: sed feminam, cui nomen Probae, et quae in ordine Senatorio opibus ac splendore no-

ἐπιφανεστάτην μάλιστα οὖσαν οἰκτεῖραι μὲν λιμῶ τε καὶ τῇ ἄλλῃ
κακοπαθείᾳ διαφθειρομένους Ῥωμαίους, οἳ γε καὶ ἀλλήλων ἦδη
ἐγένοντο· ὀρώσαν δὲ ὡς πᾶσα αὐτοὺς ἐλπίς ἀγαθὴ ἐπιλελοίπει,
τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τοῦ λιμένος ἐχομένου πρὸς τῶν πολεμίων,
5 τοῖς οἰκέταις ἐγκελεύσασθαι νύκτωρ ἀνοιγνύναι τὰς πύλας. ἐπειδὴ
δὲ Ἀλάριχος ἐκ Ῥώμης ἐξανίστασθαι ἐμελλεν, Ἄτταλον τῶν τινα
εὐπατριδῶν βασιλεῖα Ῥωμαίων ἀνεῖπε, περιθήμενος αὐτῷ τό τε D
διάδημα καὶ τὴν ἄλουργίδα καὶ εἴ τι ἄλλο ἐς βασιλικὸν ἀξίωμα
ἦκει. ἔπρασε δὲ ταῦτα ὡς παραλύσων μὲν τῆς βασιλείας Ὀνώ- H 94
10 ριον, παραδώσων δὲ ἕπαι Ἄττάλῳ τὸ ἐσπέριον κράτος. τοιαύ-
τη μὲν γνώμη Ἄτταλός τε καὶ Ἀλάριχος ἐπὶ Ῥάβενναν στρατῶ
πολλῶ ἤεσαν. ἦν δὲ Ἄτταλος οὗτος οὔτε αὐτός τι νοεῖν ἱκανὸς
οὔτε τῶ εὐ εἰπόντι πεισθῆναι. Ἀλαρίχου γοῦν ἡκιστα ἐπαινοῦν-
τος ἐς Λιβύην στρατιᾶς χωρὶς ἄρχοντας ἐπεμψε. ταῦτα μὲν οὖν
15 ἐπράσσετο τῆδε.

Βρετανία δὲ ἡ νῆσος Ῥωμαίων ἀπέστη, οἳ τε ἐκείνη στρα- V 347
τιῶται βασιλεῖα σφίσι Κωνσταντῖνον εἶλοντο, οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα. P 181
ὃς δὴ αὐτίκα στόλον τε ἀγείρας νηῶν καὶ στρατιῶν λόγου ἀξίαν
ἐς Ἰσπανίαν τε καὶ Γαλλίαν ὡς δουλωσόμενος στρατῶ μεγάλῳ ἐπέ-
20 βαλλεν. Ὀνώριος δὲ πλοῖα μὲν ἐν παρυσκενῇ εἶχε, προσεδέχετο

6. 11. 13. Ἄλ—] Vulgo Ἄλλ—. 12. οὔτε αὐτός — πεισθῆναι] Hesiod. Ἔργ. 291. οὗτος μὲν πανάριστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ, ἐσθλὸς δ' αὐτὸς κείνιος ὃς αὐτὸς εἰπόντι πείθεται.

minis praecebat, miseratam Romanos, fame et omni aerumnarum genere tabescentes, iamque mutua inter se vescentes carne; cum spem illis reliquam esse nullam videret, obtineate amnem et portum hoste, famulis praecepisse ferunt, ut portas noctu reserarent. Caeterum Alaricus, sub discessum ex urbe, Patricium quendam, nomine Attalum, Imperatorem Rom. pronuntiavit, diademate, purpura, caeterisque Imperatoriae maiestatis insignibus ornatum. Quo facto eum finem petebat, ut imperium abrogaret Honorio, totumque Occidentem in potestatem Attali traderet. Eo certe animo Ravennam cum numeroso exercitu uterque petiit: sed is erat Attalus, ut sapiens consilium nec per se inire, nec datum ab alio amplecti sciret. Itaque duces sine copiis in Africam destinavit, Alarico dissentiente. Ibi quidem haec gesta sunt.

Insula vero Britannia a Romanis descivit, positique illic milites Imperatorem sibi crearunt Constantium, virum non obscurum: qui statim collecta classe ac florenti exercitu, in Hispaniam Galliamque, ut eas subigeret, validis copiis succinctus irrupit. Interea loci naves Honorius in

δὲ τὰς ἐκ Λιβύης τύχας, ὅπως, ἦν μὲν ἀποκρουσθεῖεν οἱ παρὰ Ἀττάλου σταλέντες, πλείοι τε αὐτὸς ἐπὶ Λιβύης καὶ μοῖραν τινα
 B τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔχοι, ἦν δὲ ἀπ' ἐναντίας αὐτῷ τὰ ἐκείνη
 πράγματα ἴοι, ἐς Θεοδοσίον τε ἵκοιτο καὶ σὺν αὐτῷ εἶη. Ἀρκα-
 δίου τε γὰρ ἤδη πολλῶν πρότερον τελευτήσαντος, Θεοδοσίος ἐκεί-
 5 νου υἱός, ἔτι παῖς ὢν κομιδῇ, εἶχε τὴν ἐφ' αὐτὸν ἀρχήν. ταῦτα
 Ὀνωρίῳ παραδοκοῦντι καὶ ἐν τρικυμίαις φερομένῳ τῆς τύχης εὐ-
 τυχήματα θανάσια ἤλικα ξυνηνέχθη γενέσθαι. φιλεῖ γὰρ ὁ
 θεὸς τοῖς οὔτε ἀγγέλοις οὔτε τι οἰκοθεν μηχανᾶσθαι οἷσις τε οὖ-
 σιν, ἦν μὴ πονηροὶ εἴεν, ἀπορομένους τὰ ἔσχατα ἐπικουρεῖν τε 10
 C καὶ ξυλλαμβάνεσθαι. ὁποῖον δὴ τι καὶ τῷ βασιλεῖ τούτῳ τετύ-
 χηεν. ἔκ τε γὰρ Λιβύης ὡς διαφθαρεῖεν οἱ Ἀττάλου ἄρχον-
 τες ἄφνω ἠγγέλλετο καὶ νηῶν πλήθος ἐκ Βυζαντίου στρατιώτας
 ἔχουσαι ὅτι πλείστους ἐς ἐπικουρίαν αὐτῷ ἀφικομένους οὐ προσ-
 δεχομένῳ παρήσαν, διάφορός τε Ἀττάλῳ γεγονὼς Ἀλάριχος τό 15
 τε τοῦ βασιλέως αὐτὸν ἀφαιρεῖται σχῆμα καὶ ἐν ἰδιώτῳ ἤδη τε-
 λοῦντα μοῖρα ἐν φυλακῇ εἶχε. μετὰ δὲ Ἀλάριχος μὲν τελευτᾷ
 D νόσῳ, ὁ δὲ τῶν Οὐσιγιότθων στρατὸς, ἡγουμένου σφίσιν Ἀδα-
 οῦλφου, ἐπὶ Γαλλίας ἐχώρησαν, καὶ Κωνσταντῖνος μάχῃ ἡσση-
 θεὶς ξὺν παῖσι θνήσκει. Βρεττανίαν μέντοι Ῥωμαῖοι ἀνασώ- 20
 σασθαι οὐκέτι ἔσχον, ἀλλ' οὔσα ὑπὸ τυράννοις ἀπ' αὐτοῦ ἔμενε.

2. πλείοι] πλείοι A. 9. οἰκοθεν A. οἰκοθε P. 15. 17. Ἀλά-
 ριχος] Vulgo Ἀλλάριχος. 18. σφίσιν L. σφίσι P. 19. ἐπὶ
 Γαλλίας] ἐπ' Ἰταλίας H: illud Hm.

promptu habebat, expectans quo res Africae vergerent: ut si forte missi ab Attalo repulsam paterentur, navigaret ipse in Africam, ac partem regni eius aliquam obtineret: sin parum ex sententia res ibi cederent, ad Theodosium conferret sese, et cum illo conviveret. Nam mortuo iam multo ante Arcadio, Orientis Imperator erat eius filius Theodosius, adhuc porro puer. Tali in expectatione, decumanis fluctibus iactato Honorio secundus fortunae flatus mirabiles eventus attulit. Enimvero quibus solertia ac per se quidquam agitandi vis deest, illis Deus, si non sunt improbi, in summis rerum angustiis praesto esse solet et opem ferre, quam hic Imperator expertus est. Quippe ex Africa nuntius de interitu ducum, quos Attalus eo miserat, subito venit, et classis auxilia plurima Byzantio vehens praeter expectationem affuit. Praeterea alienatus ab Attalo Alaricus, ipsum exiit Augusti cultu, et ad vitae privatae conditionem redactum habuit in custodia. Post morbo obiit Alaricus: Visigothorum exercitus, duce Adaulpho, concessit in Galliam: Constantinus praelio victus cum filiis occidit: nec tamen Britanniam recuperare unquam Romani potuerunt: sed ex eo tempore in tyrannorum

Γότθοι δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ Ἰστρου διάβασιν ποιησάμενοι Παννονίαν μὲν τὰ πρῶτα ἔσχον, ἔπειτα δὲ βασιλέως δόντος ὤκησαν τὰ ἐπὶ τῆς Θράκης χωρία. ἐνταῦθά τε οὐ πολὺν διατρέψαντες χρόνον τῆς ἐσπερίας ἐκράτησαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς περὶ Γότθων εἰρήσεται.

γ'. Βανδῖλοι δὲ ἀμφὶ τὴν Μαιῶτιν ὠκημένοι λίμνην, ἐπει- P 182
δὴ λιμῶ ἐπιέζοντο, ἐς Γερμανούς τε, οἳ νῦν Φράγγοι καλοῦνται, καὶ ποταμὸν Ῥήνον ἐχώρουν, Ἀλλανοὺς ἔταιρισάμενοι, Γοτθικὸν ἔθνος. εἶτα ἐνθένδε, ἡγουμένου αὐτοῖς Γοδιγισκλου, ἐν Ἰσπανίᾳ ἰδρῦσαντο, ἣ πρώτη ἐστὶν ἐξ ὠκεανοῦ χώρα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. τότε ξυμβαίνει Γοδιγισκλω Ὀνώριος ἐφ' ᾧ δὴ οὐκ ἐπὶ λίμνῃ τῆς χώρας ἐνταῦθα ἰδρῦσονται. νόμον δὲ ὄντος Ῥωμαίους, ἦν τινες οὐχ ὑπὸ ταῖς οἰκείαις χερσὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχοιεν καὶ τρίβοιτο χρόνος εἰς τριακότα ἐνιαυτοὺς ἤμων, τούτοις δὲ οὐκέτι B
15 εἶναι κυριοὺς ἐπὶ τοὺς βιασασμένους ἔναι, ἀλλ' ἐς παραγραφὴν αὐτοῖς ἀποκεκρίσθαι τὴν ἐς τὸ δικαστήριον εἴσοδον, νόμον ἔγραψεν ὅπως ὁ τῶν Βανδῶλων χρόνος, ὃν ἐν γε τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ διατρέβοιεν, ἐς ταύτην δὴ τὴν τριακοντοῦτιν παραγραφὴν ἤμιστα φέροιτο. Ὀνώριος μὲν ἐς τοῦτό οἱ τῆς ἐσπερίας ἐληλαμέ-

1. Παννονίαν] παννονίαν A. 4. ἐσπερίας] ἐσπερίας HL: ἐσπερίας Hm. 5. εἰρήσεται] εἰρηται L. 9. Γοδιγισκλου] Gogidiscus hic et infra apud RV. 15. „ἀλλ' ἐς παραγραφὴν“ Eruditi-
tissimus Cuiacus cap. 80. πραγματ. de diversis temporum praescri-
ptionibus haec ita exhibet, ἀλλὰ παραγραφὴν αὐτοῖς ἀποκεκρίσθαι
τὴν ἐς τὸ δικαστήριον εἴσοδον.“ MALT. 17. ἐν] ἂν L.

ditione fuit. Gotthi autem, tralecto Istro, primum occuparunt Pannoniam: deinde sedem illis in Thracia Imperator concessit: ibi non diu morati, in Occidentis imperium involarunt. Sed de his postmodum in Historia Gotthica.

3. Vandali Maeotidis paludis accolae, fame pressi, ad Germanos, quos hodie Francos nominant, et fluvium Rhenum se receperunt, tractis in societatem Alanis, natione Gotthica. Inde Godigiscli ductu in ea parte Hispaniae, quae oram habet Imperii Romani primam ab Oceano, sedes fixerunt ea conditione, de qua tunc inter Honorium et Godigisclum convenit, ut illis partibus nihil nocerent. Cum autem haec esset Romana lex, si qui sua non possiderent, spatiumque efflueret annorum xxx. illis non esse amplius actionem adversus malae fidei possessores, at praescriptione desinere ius ad eundem ad iudicem, lege cavet Honorius, ne tempus, quo Vandali in Rom. Imperio commorarentur, ad eam xxx. annorum praescriptionem evaderet. Occidente in hunc statum redacto, Honorium morbus extinxit. An-

νης ἐτελεύτησε νόσω. ἐτύγχανε δὲ πρότερον ξὺν τῷ Ὀνωρίῳ τὴν βασιλείαν Κωνσταντίος ἔχων, τῆς Ἀρκαδίου τε καὶ Ὀνωρίου ἀδελφῆς Πλακιδίας ἀνῆρ, ὃς ἡμέρας τῇ ἀρχῇ ἐπιβιαὸς ὀλίγας, **C** πονηρῶς τε νοσήσας εἶτα ἀπέθανεν, Ὀνωρίου ζῶντος οὔτε τι εἰπεῖν λόγου ἄξιον οὔτε πρᾶξαι ἰσχύσας. οὐ γὰρ αὐτῷ ἐπήρκει ὁ χρό- **5**
V 348 νος, ὃν ἐν τῇ βασιλείᾳ ἐβίβου. τούτου δὲ τοῦ Κωνσταντίου παῖς Οὐαλεντινιανὸς, ἄρτι τοῦ τιτθοῦ ἀπαλλαγείς, ἐν τοῖς Θεοδοσίου

1. ἐτύγχανε δὲ —] Scholion in A Θεοδοσίου μητρὸς καὶς Πλακιδία, Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου ἀδελφῆ. ἐξ ἧς καὶ Κωνσταντίου Οὐαλεντινιανὸς ὁ μικρὸς ὁ ἀνῆρ Εὐδοξίας θυγατρὸς τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου. Οὐαλεντινιανὸς δὲ καὶ Εὐδοξία γεννώσιν Εὐδοκίαν καὶ Πλακιδίαν τὴν τοῦ Ὀλυμβρίου γυναῖκα. Οὐαλεντινιανὸς ὁ μέγας ὁ μετὰ Ἰοβανόν (Ἰοβιανόν) γυναῖκας ἔσχε δύο

Σεβήραν, ἐξ ἧς Ἰουστινίαν θυγατέρα
 Γρατιανόν Ἰούστου συγκλητικῷ ἐξ ἧσπερ

Ἰούστα

Στράτα

Στάλλα γυνή
 Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου,
 ἐξ ᾧν Οὐαλεντινιανὸς ὁ
 γαμβρὸς Θεοδοσίου τοῦ
 μικροῦ εἰς Εὐδοξίαν

Θεοδόσιος ὁ μέγας ἐκ Πλακιδίας γεννᾷ

Ἀρκαδίον, ἐξ οὗσπερ καὶ
 Εὐδοξίας ἐγεννήθη Θεο-
 δόσιος ὁ μικρὸς καὶ
 Πουλχερία

καὶ Ὀνώριον

Θεοδόσιος ὁ μικρὸς, ἐξ Εὐδοξίας γεννᾷ

Εὐδοξίαν, τὴν
 γυναῖκα Οὐα-
 λεντινιανοῦ

Εὐδοκίαν
 τὴν τοῦ
 Ὀνωρίου
 τοῦ Βανδύλου

Πλακιδίαν
 τὴν τοῦ
 Ὀλυμβρίου

Quae corrupta in his sunt, facile emendari possunt ex locis scripto-
 rum quos Ruhnkenius collegit in disputatione de Galla Placidia Au-
 gusta. Genealogiam Valentiniani ab Nicephoro in chronographia
 compendiarie appositam (p. 755. ed. meae) emendavit Ruhnkenius
 disputatione posteriore extrema. 4. πονηρῶς] πονήσας P.
 ibid. οὔτε τι] Aberat τι. 7. οὐαλεντινιανὸς A a m. sec. βουα-
 λεντινιανὸς L. Βαλεντινιανὸς P.

tea consors Imperii fuerat Constantius Placidiae, quae Arcadii et Hono-
 rii soror erat, maritus. Hic paucos dies fructus principatu, gravi morbo
 correptus decessit, superstite Honorio, cum ei nec dicto, nec facto ullo
 memorabili nomen commendare suum licuisset per temporis, quo impe-
 rium tenuit, brevitatem. Istius Constantii filius Valentinianus, non ita
 pridem depulsus ab ubere, in aula Theodosii educabatur, quando Impe-

βασιλείοις ἐτρέφετο, οἱ δὲ τῆς ἐν Ῥώμῃ βασιλείως αὐτῆς τῶν τινα
 ἐκείνη στρατιωτῶν, Ἰωάννην ὄνομα, βασιλέα αἰροῦνται. ἦν δὲ
 οὗτος ἀνὴρ πρῶτός τε καὶ ξυνέσεως εὖ ἵκων καὶ ἀρετῆς μεταποιεῖ-
 σθαι ἕξειπιστάμενος. πέντε γοῦν ἔτη τὴν τυραννίδα ἔχων μετρίως
 5 ἐξηγήσατο, καὶ οὔτε τοῖς διαβάλλουσι τὴν ἀκοὴν ἰπέσχεον οὔτε D
 φρόνον ἄδικον εἰργάσατο ἐκὼν γε εἶναι οὔτε χρημάτων ἀφαιρέσει
 ἐπέθετο· ἐς δὲ βαρβάρους οὐδὲν ὅ τι καὶ πρᾶξαι οἶός τε ἐγεγόνει,
 ἐπεὶ οἱ τὰ ἐκ Βυζαντίου πολέμια ἦν. ἐπὶ ταῦτον τὸν Ἰωάννην
 Θεοδόσιος ὁ Ἀρχαδίου στρατὸν πολὺν πλέμψας καὶ στρατηγὸς H 95
 10 Ἀσπαρά τε καὶ Ἀρδαβούριον τὸν Ἀσπαρος υἱὸν, αὐτὸν τε ἀφαι- P 18λ
 ρεῖται τὴν τυραννίδα καὶ Οὐαλεντινιανῶ ἔτι παιδί ὄντι τὴν βασι-
 λείαν παρέδωκε. ζῶντα δὲ Οὐαλεντινιανὸς Ἰωάννην λαβὼν ἔν τε
 τῷ Ἀκυληίας ἰπποδρομίῃ τὴν ἑτέραν ταῖν χερσῶν ἀποκοπέντα εἰσ-
 ῆγεν ἐπόμπουσέ τε ὄνῃ δγούμενον, καὶ πολλὰ παρὰ τῶν ἀπὸ
 15 σκηνῆς ἐναυθῶ παθόντα τε καὶ ἀκούσαντα ἔκτεινεν. οὕτω μὲν
 Οὐαλεντινιανὸς τὸ τῆς ἐσπερίας παρέλαβε κράτος. Πλακιδία δὲ
 ἡ αὐτοῦ μήτηρ θηλυνομένην παιδείαν τε καὶ τροφήν τὸν βασιλέα
 τοῦτον ἐξέθρεψέ τε καὶ ἐπαίδευσε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ κακίας ἔμπλεως ἐκ
 παιδὸς γέγονε. φαρμακεῦσί τε γὰρ τὰ πολλὰ καὶ τοῖς ἐς τὰ ἄστρα
 20 περιέρχως ὤμιλει, ἔς τε ἄλλοτρίων γυναικῶν ἔρωτας δαιμονίως
 ἐσπουδακῶς πολλῇ ἐχρῆτο ἐς τὴν δόλιαν παρανομίαν, καίπερ γυ- B

8. μεταποιεῖσθαι] ἀντιποιεῖσθαι Suidas s. v. Ἰωάννης. 5. 6. οὐτρ
 ter] οὐδὲ ter P et Suidas. 7. ἐπέθετο Suidas. Vulgo ἐπέθετο.
 11. Οὐαλεντινιανῶ] βουαλεντινιανῶ L. Et sic infra aliquoties.
 14. ἀπὸ σκηνῆς] ἐπὶ σκηνῆς Pm inducte. 15. ἐκτεινεν] ἐκτε-
 σαν H. 16. Οὐαλεντινιανὸς] Βαλεντινιανὸς P. 17. παιδείαν
 τε καὶ τροφήν] παιδεία καὶ τροφή A a pr. m.

ratorem creavit aula Romana Ioannem Praetorianum militem, commodis
 moribus, singulari prudentia ac virtute perspecta virum. Per annos quin-
 que, quos in tyrannide exegit, potestatem exercuit moderatissime: nun-
 quam calumniatoribus aurem subtrinxit: nullam caedem iniustam patravit
 sciens: semper abstinentissimus fuit. Nihil in Barbaros agere potuit,
 bello districtus, quod e Byzantio inferebatur. Tandem Theodosius Ar-
 cadii filius adversus Ioannem misso exercitu, Aspare filioque Asparis Ar-
 daburio ducibus, ipsum tyrannide spoliat, ac Valentiniano adhuc puero
 Imperium tradit. Captum is Ioannem vivum in Circum Aquileiensem in-
 duxit altera truncatum manu, traduxitque asello vectum, ac multa ibi in-
 digne passum probrisque concissum ab histrionibus, neci dedit. Atque
 ita quidem Valentinianus Imperium capessit Occidentis. Hunc autem
 Imperatorem Placidia mater innutrit mollitiei effeminatae, et voluptaria
 educatione instituit: quo factum est, ut ipsi ad plenum accreverit impro-
 bitas a puero. Veneficis et sideralis scientiae curiosus indagatoribus fa-
 miliariter utebatur. Ex alienarum amore coniugum in rationem vitae fla-
 gitiosissimam sese effudit, quamvis uxorem haberet forma praecellentissi-

ναικὶ ξυνοικῶν εὐπρεπεῖ τὴν ὕψιν ἐς ἄγαν οὐσῃ. ταῦτά τοι οὐδέ
 τι ἀνεσιώσατο τῇ βασιλείᾳ ὧν ἀπήρητο πρότερον, ἀλλὰ καὶ Λι-
 βύην προσαπώλεισε καὶ αὐτὸς ἐφθάσῃ. καὶ ἐπειδὴ ἐτελεύτησε,
 τῇ τε γυναικὶ ταῖς τε παισὶ δοριαλώτοις γενέσθαι ξυνέπεισε. γέ-
 γονε δὲ ὧδε τὸ ἐν Λιβύῃ πάθος. 5

Στρατηγῶ δύο Ῥωμαῖοι ἦσθη, Ἀέτιός τε καὶ Βονιφάτιος,
 καρτερώ τε ἐς τὰ μάλιστα καὶ πολλῶν πολέμων ἐμπείρω τῶν
 γε κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον οὐδενὸς ἦσσαν. τούτῳ τῷ ἄνδρι δια-
 φέρω μὲν τὰ πολιτικὰ ἐγενέσθη, ἐς τοσοῦτον δὲ μεγαλοψυχίας
 C τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἠέκτην ὥστε, εἴ τις αὐτοῖν ἐκότερον ἄν- 10
 δρα Ῥωμαίων ὕστατον εἶποι, οὐκ ἔν ἀμάροισι· οὕτω τὴν Ῥω-
 μαίων ἀρετὴν ξύμπασαν ἐς τούτῳ τῷ ἄνδρι ἀποκεκρίσθαι τετέ-
 χηκε. τούτοις τὸν ἕτερον Βονιφάτιον ἢ Πλακιδίῳ στρατηγὸν
 ἀπέδειξε Λιβύης ἀπίσης. τοῦτο δὲ οὐ βουλομένῳ ἦν Ἀετίῳ, ἀλλ'
 ἤμιστά γε ὡς αὐτὸν οὐκ ἀρέσκει ἐξήνεγκεν. οὐπω γὰρ αὐτοῖν ἢ 15
 ἔχθρα ἐς φῶς ἐληλύθει, ἀλλ' ὑπὸ τῷ προσωπεῖῳ ἐκατέρῳ ἐκρύ-
 πτετο. ἐπεὶ δὲ ὁ Βονιφάτιος ἐκποδῶν ἐγεγόνει, διεβάλλεν αὐτὸν
 ἐς τὴν Πλακιδίαν ὡς τυραννοῖη, ἀποστειρήσας αὐτὴν τε καὶ βα-
 σιλίᾳ Λιβύης ἀπίσης, ῥάδιόν τε εἶναι αὐτῇ ἔλεγε τάληθές ἐξ-
 D ευρεῖν· ἦν γὰρ μεταπέμποιτο Βονιφάτιον ἐς Ῥώμην, οὐ μὴ ποτε 20
 ἔλθῃ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἤκουσεν ἡ γυνὴ, εὖ τέ οἱ εἰπεῖν Ἀέτιος
 ἔδοξε καὶ κατὰ ταῦτα ἐποίησε. προτερήσας δὲ Ἀέτιος ἔγραψε
 πρὸς Βονιφάτιον λάθρα ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ ἢ βασιλείῳ μήτηρ

23. ἐπιβουλεύει] ἐπιβουλεύει A.

mam. Quare adeo non eorum quidquam, quae prius ablata fuerant, Im-
 perio recuperavit, ut insuper Africam, immo vero vitam amiserit, eoque
 mortuo, in manus hostium venerit capta cum filiabus uxor: sic demum,
 ut dicam, Africae calamitas contigit.

Duces erant Romani duo, Aëtius et Bonifacius, fortissimi, nec minus
 quam quivis hominum, quos illa tulit aetas, usu bellorum exercitū. Illi
 quidem in administranda Republica inter se discrepabant; tanta vero
 animi magnitudine, eoque virtutis cumulo praediti erant, ut vere dici
 possit uterque vir summus Romanorum: nimirum Romana virtus omnis
 in par illud confluerat. Cum Bonifacium universae comitem Africae
 Placidia declarasset, aegre id quidem Aëtius, obscure tamen ac dissimu-
 lantē ferebat. Nondum enim eorum similitates eruperant, sed vultu
 uterque mentito odium occultabat. Postea vero quam discessit Bonifa-
 cius, ad Placidiam Aëtius detulit, Africam omnem ipsi et Imperatori ab
 illo iam tyranno ereptam: subiecit, verum deprehendi facile posse: nun-
 quam enim venturum Bonifacium, si Romam acciretur. His auditis, pro-
 bavit consilium femina, et explevit. Praemiserat iam Aëtius arcanas ad
 Bonifacium literas, per quas significabat insidiari ipsi Imperatoris ma-

καὶ βούλοιο αὐτὸν ἐκποδῶν ποιήσασθαι. καὶ οἱ τεκμήριον τῆς ἐπιβουλῆς προηγόρευεν ἕσσεσθαι μέγα· ἕξ αἰτίας γὰρ οὐδεμιᾶς αὐτίκα μάλα μεταπέμπτως ἔσται. ταῦτα μὲν ἡ ἐπιστολὴ ἐδήλου. Βονιφάτιος δὲ οὐκ ἀλογήσας τὰ γεγραμμένα, ἐπειδὴ τάχιστα παρῆσαν οἱ αὐτὸν ἐς βασιλεία ἐκάλουν, ἀπέιπε τὸ μὴ βασιλεῖ τε καὶ τῇ αὐτοῦ μητρὶ ἐπακούειν, οὐδενὶ τὴν Ἀετίου ὑποθήκην ἐκφύνας. Πλακιδία μὲν οὖν ὡς ταῦτα ἤκουσεν, Ἀετίον τε τοῖς βασιλέως πράγμασιν εὖνον ἐς τὰ μάλιστα ᾤετο καὶ τὰ ἀπὸ Βονι- P 184 φάτιου ἐν βουλῇ εἶχε. Βονιφάτιος δὲ (καὶ γὰρ οἱ οὔτε βασιλεῖ 10 ἐδόκει ἀντιτάξασθαι οἷω τε εἶναι, ἐς Γρόμην τε ἀπίοντι οὐδεμίᾳ σωτηρίᾳ ἐφαίνετο) βουλευέται ὅπως οἱ, ἦν δύνηται, ὁμαιχμία ἐς τοὺς Βανδύλους ἔσται, οἱ ἐν Ἰσπανίᾳ, ὡς πρόσθεν εἴρηται, οὐ πόρρω Λιβύης ἰδρύναντο. ἔνθα δὲ Γοδιγισκλος μὲν ἐτεθνήκει, διεδεξάσθην δὲ τὴν ἀρχὴν οἱ ἐκείνου παῖδες, Γόνθαρικς μὲν ἐκ V 349 15 γυναικὸς αὐτῷ γεγονῶς γαμετῆς, Γιζέριχος δὲ νόθος. ἀλλ' ὁ μὲν ἔτι τε ἦν καὶς καὶ τὸ δραστήριον οὐ σφόδρα ἔχων, Γιζέριχος δὲ τὰ τε πολέμια ὡς ἄριστα ἐξήσκητο καὶ δεινότατος ἦν ἀνθρώ- B πων ἀπάντων. πέμψας οὖν ἐς Ἰσπανίαν Βονιφάτιος τοὺς αὐτῷ μάλιστα ἐπιτηδεύουσ ἐκότερον τῶν Γοδιγισκλου παιδῶν ἐπὶ τῇ 20 ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ προσεποιήσατο, ἐφ' ᾧ αὐτῶν ἕκαστον τὸ Λιβύης τριτημόριον ἔχοντα τῶν κατ' αὐτὸν ἀρχῶν· ἦν δὲ τις ἐπ' αὐτῶν τινα ἴοι πολεμήσων, κοινῇ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι. ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ Βανδύλοι τὸν ἐν Γαδείροις πορθμὸν διαβάντες ἐς

4. τὰ γεγραμμένα] [σ. τῶν γεγραμμένων Hm.
 1. αὐτῶν] αὐτόν HL.

15. Γιζέριχος]

trem, et eripere vitam velle: praemonebat magnum machinationis indicium allatum iri: fore enim propediem ut indicta causa revocaretur. Haec erat literarum sententia: quam minime negligens Bonifacius, ut primum affuere qui ipsum accersebant ad principem, et huic, et matri eius parere abnuvit, nemini prodita Aëtii commotione. Certior de his facta Placidia, sibi persuasit res Imperatoris maxime cordi esse Aëtio, quidque in Bonifacium oporteret suscipi inquisivit. Bonifacius vero, cum nec resistere se posse Imperatori videret, nec, si Romam peteret, salutis ulla spes oboriretur, statuit omni ope eniti, ut societatem coiret cum Vandalis, quos supra dixi in Hispania prope Africam sedes fixisse: ubi iam mortuo Godigisclo, dominatum susceperant eius filii, Gontharis, ex iusta ipsi uxore natus, et Gizerichus nothus: verum ille adhuc puer, et natura parum industrius; hic in armis optime exercitatus, ac mortalium omnium solertissimus. Igitur nonnullos ex intimis in Hispaniam misit, sibi quoque ambos Godigisceli filios adiunxit aequali conditione et his legibus, ut Africae tertiam quisque partem obtineret, ac seorsum praecesset suis: quod si quis ipsorum bello peteretur, aggressorem coniuncte repellerent. Ad eam pactionem accessere Vandali, transmissoque freto Gaditano, pe-

Λιβίην ἀφίκοιτο καὶ Οὐσίχοιθοι ἐν τῷ ὑστερῶ χρόνῳ ἐν Ἰσπα-
 νία ἰδρῶσαντο. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ οἱ Βονιφατίῳ ἐπιπέθειοι, τοῦ
 H 96 τε τρόπου ἐνθρομίζομενοι τοῖ ἀνθρώπων ἐκλογιζόμενοι τε ἡλικίας ὁ
 C παράλογος ἦν, ἐν θαύματι μεγάλῳ ἐποιῶντο, εἰ Βονιφατίος τυ-
 ραννοίη, τινὲς δὲ αὐτῶν Πλακιδίας ἐπαγγελουόσης ἐς Καρχη-5
 δόνα ἦλθον. ἔνθα δὲ Βονιφατίῳ συγγενόμενοι τὰ τε Ἀετίου
 γράμματα εἶδον καὶ τὸν πάντα λόγον ἀκούσαντες ἐς Ῥώμην ὡς
 εἶχον τάχους ἀνίστριφον, καὶ διπῶς αὐτῇ Βονιφατίος ἔχει ἀπήγ-
 γελον. καταπλαγείσα δὲ ἡ γυνὴ Ἀετίου μὲν οὐδὲν εἰργάσατο
 ἄχαρι, οὐδὲ τι ἠνείδεισεν ὣν αὐτῷ ἐς τὸν βασιλικῶς οἶκον ἐπέγρα-10
 πτο, ἐπεὶ αὐτὸς τε δευτάμει μεγάλῃ ἐχρηῖτο καὶ τὰ τῆς βασιλείας
 πράγματα πονηρὰ ἤδη ἦν· τοῖς δὲ Βονιφατίου φίλοις τὴν τε Ἀε-
 D τίου ὑποθήκην ἔφραζε καὶ πίστει παρεχομένη καὶ ὄρκια ἔχοιζεν
 αὐτῶν ὅπως τὸν ἄνδρα, ἦν δύνωνται, πείσωσιν ἐπανήκειν ἐς τὰ
 πάτρια ἤδη, οὐ περιδόντα ὑπὸ βαρβάροις κειμένην τὴν Ῥωμαίων 15
 ἀρχήν. ἐπεὶ δὲ ὁ Βονιφατίος ἔκονσε ταῦτα, τῆς τε πράξεως
 αὐτῷ καὶ τῆς ἐς τοὺς βαρβάρους ὁμολογίας μετέμελε, καὶ αὐτοὺς
 ἐλπάρει μύρια πάντα ὑποσχόμενος ἀπὸ Λιβύης ἀνίστασθαι. τῶν
 δὲ οὐκ ἐνδεχομένων τοὺς λόγους, ἀλλὰ περιεβροβίσεσθαι οἰομέ-
 νων, ἐς χεῖρας αὐτοῖς ἐλθεῖν ἠναγκάσθη καὶ ἤσσηθεις τῇ μάχῃ 20
 ἐς Ἰππονερέγιον ἀνεχώρησε, πόλιν ἐχυρὰν ἐν Νουμυδία τῇ ἐπὶ

5. Καρχηδόνα] καρχηδόνα HL. 12. πονηρὰ] πόνηρα P.
 13. καὶ ὄρκια] ἡ ὄρκια L. 17. μετέμελε] μετέβαλε HL. μετέ-
 λαβε Hm, quod ex Reg. affert Maltretus. 21. Ἰππονερέγιον] ἰκ-
 πονεράγιον LHm. ἰκπῶνα ῥέγιον LemPm. Conf. ad p. 185 a.
 244 c. 245 a. b. c.

dem in Africa posuere. Postea Visigothi Hispaniam tenuerunt. Romae
 autem qui Bonifacium familiarius noverant, illis considerantibus viri mo-
 res, ac reputantibus quam esset inopinabile quod audiebant, permirum
 videbatur occupasse tyrannidem Bonifacium. Eorum quidam Placidiae
 iussu Carthaginem iverunt: ubi, cum in congressum Bonifacii venissent,
 legerunt Aëtii literas: tum omnia ordine edocti, Romam quam celerrime
 reversi sunt, et Placidiae, quo in ipsam esset animo Bonifacius, enun-
 tiarunt. His obstrepfacta Placidia, quoniam plurimum pollebat Aëtius,
 resque Imperii iam aegrae et inclinatae erant, idcirco, quae in Augusti
 domum ille peccaverat, ea ulcisci, immo vero exprobrare tunc supersedit.
 Sed monita, quibus ab Aëtio occupata fuerat, edidit amicis Bonifacii, et
 fidem dans ac iureiurando devinciens obsecravit, ut, si quo modo pos-
 sent, ei reditam in patriam persuaderent, atque instarent, ne a Barbaris
 Imperium Rom. proculcarī sineret. Quibus auditis Bonifacius, facti poe-
 nitens et pactionis cum Barbaris initae, illos, ut ex Africa demigrarent,
 et precibus, et promissis amplissimis inducere contendit. Qui cum dicta
 respuerent, haberi se ludibrio rati, acie decernere coactus est, victusque
 Hipponem Regium se recepit, Numidiae munitam ac maritimam urbem,

θαλάσση κειμένην. ἔνθα δὲ οἱ Βανδίλοι στρατοπεδευσάμενοι
 Γιζερίχου σφραῖν ἠγουμένοι ἐπολιόρκουν· Γόνθαρης γὰρ ἤδη ἐτε- P 185
 θνήκει. φασὶ δὲ αὐτὸν πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ ἀπολλέσθαι. Βανδί-
 λοι δὲ τούτοις οὐχ ὁμολογοῦντες Γόνθαρην φασιν ἐν Ἰσπανίᾳ
 5 πρὸς Γερμανῶν ξυλληφθέντα ἐν μάχῃ ἀνασκολοπισθῆναι, καὶ
 Γιζερίχον ἤδη αὐτοκράτορα ὄντα Βανδίλοις ἐς Λιβύην ἠγγίσα-
 σθαι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω πρὸς Βανδύλων ἀκήκοα. χρόνον
 δὲ πολλοῦ διελθόντος, ἐπεὶ οὔτε βία οὔτε ὁμολογία τὸ Ἴππονε-
 ρέγιον παραστήσασθαι οἶοί τε ἦσαν καὶ τῷ λιμῷ ἐπιζόντο, τὴν
 10 προσεδρείαν διέλυσαν. ὀλίγω δὲ ὕστερον χρόνῳ Βονιφάτιός τε καὶ
 οἱ ἐν Λιβύῃ Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ αὐτοῖς ἐκ τε Ῥώμης καὶ Βυζαντίου πο-
 λὺς στρατὸς ἦλθε καὶ στρατηγὸς Ἄσπαρ, ἀναμαχέσασθαι τε ἤξιον B
 καὶ μάχης καρτεροῦς γενομένης παρὰ πολὺ ἠσσημένοι τῶν πολεμίων
 ὅπη ἕκαστος ἐδύναντο ἐς φυγὴν ὤρμητο. καὶ ὁ τε Ἄσπαρ ἐπ'
 15 οἴκου ἀπεκομίσθη καὶ Βονιφάτιος ὡς Πλακιδίαν ἀφικόμενος τὴν
 ὑποψίαν διέλυεν, ὡς οὐκ ἐξ ἀληθοῦς αἰτίας ἐς αὐτὸν γένοιτο.

δ'. Τὴν μὲν δὴ Λιβύην οὕτω Βανδίλοι Ῥωμαίους ἀφελό- V 350
 C
 μενοι ἔσχον. τῶν δὲ πολεμίων οὓς λάβοιεν ζῶντας ἐς ἀνδραπό-
 δων ποιούμενοι μοῖραν ἐν φυλακῇ εἶχον. ἐν τούτοις δὲ καὶ Μαρ-
 20 κιανὸν ξυνέπεισεν εἶναι, ὃς ὕστερον Θεοδοσίου τελευτήσαντος τὴν
 βυσιλιεὺς παρέλαβε. τότε μέντοι Γιζερίχος ἐν τῇ βασιλείῳς ἀλλῇ

8. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. Conf. p. 330, 8. *ibid.* Ἰππο-
 νερέγιον] ἰππονεράγιον LHM. 12. ἀναμαχέσασθαι] ἀναμάχασθαι
 LHM. 14. ὁ τς] Vulgo ὄτς. *ibid.* ὁ Ἄσπαρ P. ὁ om. AL.
 21. παρέλαβε L. παρέλαβεν P.

quam Barbari castris positis obsederunt, duce Gizericho. Iam enim Gon-
 tharis diem obierat, fratre auctore mortis, ut fama est: cui refragantes
 Vandali, in Hispania a Germanis captum in proelio, crucique affixum
 Gontharin, et Vandalos a Gizericho, cum solus regnaret, ductos in Afri-
 cam fuisse ferunt: sic a Vandaliis ipsis accipi. Demum multo elapso
 tempore, postquam nec vi Hipponem Regium, nec conventionem in suam
 potestatem redigere valuerunt, illos ab obsidione fames abstraxit. Ali-
 quanto post Bonifacius, et qui erant in Africa Romani, aucti copiis, quae
 Roma et Byzantio magno numero venerant cum Aspare Magistro mili-
 tum, pugnam depoposcerunt: qua fortiter edita, ab hostibus affecti in-
 signi clade, in fugam, prout erat cuique copia, se coniecerunt. Tum
 Aspar domum rediit, et Bonifacius cum ad Placidiam se retulisset, suspi-
 cionem in se falso collatam diluit.

4. Ita quidem, ut dictum est, Vandali erepta Romanis Africa potiti
 sunt: hostibus autem, quos vivos ceperant, servitute iniuncta, illos cu-
 stodiis asservarunt. In eo forte numero Marcianus erat, is, qui deinde,
 Theodosio mortuo, Imperium adeptus est. Adesse tum in aula Regia
 captivos iussit Gizericus, ut perspiceret cui quisque hero infra dignita-

παρεῖναι τοὺς αἰγμάλωτους ἐκέλευεν, ὅπως μὲν οἱ εἰδέναι σκοπου-
 μένω ἔξῃ ὅτῳ ἂν δεσπότη αὐτῶν ἕκαστος οὐκ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ἀξίας
 δουλεύοι. καὶ ἐπειδὴ συνελέγησαν αἰθριοί, ἀμφὶ ἡμέραν μέσην
 D ὥρα θέρους ἀχθόμενοι τῷ ἡλίῳ ἐκάθητο. ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ
 Μαρκιανὸς ὅπου δὴ ἀπρημελημένως ἐκάθευδε. καὶ τις αὐτοῦ ἀε-5
 τὸς ὑπερίπτατο, τὰ πτερὰ, ὡς λέγουσι, διαπετάσας, αἰετὸν μὲ-
 νων ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ ἀέρος χώρᾳ μόνον τὸν Μαρκιανὸν ἐπεσκία-
 ζεν. ἐκ δὲ τῶν ὑπεριόντων τὸ ποιούμενον ἰδὼν Γιζέριχος, ἀγχίνους
 τις ὦν μάλιστα, θεῖόν τε εἶναι τὸ πρᾶγμα ὑπώπτευσεν καὶ τὸν ἄν-
 θρωπον μεταπεμφάμενος ἐπυθάνετο αὐτοῦ ὅστις ποτὲ εἶη. ὁ δὲ 10
 τῶν ἀπορρήτων Ἀσπαρὶ ἔφη κοινωνὸς εἶναι· δομῆστικόν δὲ τοῦ-
 τον τῇ σφετέρᾳ γλώσσει καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ταῦτα Γιζερὶχῳ ἀκού-
 P 186 σαντι καὶ ξυμβαλομένῳ μὲν τὸ τοῦ ὄρνιθος ἔργον, τὴν δὲ Ἀσπα-
 ρος δύναμιν ἐν νῷ ἔχοντι ὅση ἐν Βυζαντίῳ ἐχρήτο, καταφανὲς
 ἐγίνετο ὡς ἀνὴρ ἄγοιτο. κτεῖναι μὲν οὖν αὐτὸν ἦκιστα ἐδικαίον, 15
 ἐκλογιζόμενος ὡς, ἣν μὲν ἐξ ἀνθρώπων αὐτὸν ἀφανίσῃ, εὐδῆλον
 ἔσται ὡς οὐδὲν ἂν τὸ τῷ ὄρνιθι ποιηθὲν εἶη (οὐ γὰρ βασιλεὺς τῇ
 σικῆ ἑραπεύοι, ὅς γε ἀντίκα δὴ ἀπολείσθαι ἐμελλε), λόγῳ τε
 αὐτὸν οὐδενὶ κτεῖνοι· ἣν δὲ γε χρῆν ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ βασι-
 λεῦσαι τὸν ἄνθρωπον, οὐ μήποτε οἱ θανάτῳ καταληπτός ἔσται· 20
 τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ ἐς βουλὴν ἦκοντα οὐκ ἂν δύναίτο ἀνθρώπων
 γνώμη κωλυτὰ εἶναι. Ἴρκοις δὲ αὐτὸν καταλαμβάνει ὡς, ἣν ἐπ’

2. ἀπό] ἀπο (sic) L. 4. ἡλίῳ — εἰσάγουσιν εἰς τι (p. 187 a.)
 om. HL: habent AVP et vertit RV. ibid. δὲ καὶ V. Aberat καὶ.
 5. ὄπου] ὄπη A. 9. θεῖόν τε V. θεῖον δὲ P.

tem suam serviret. Illi sub dium coacti, circiter meridiem, cum a sole, quippe aestivo, languerent, sederant: inter quos Marcianum, nullo habito delectu loci, negligenter stratus ducebat somnum, quadam interim, ut perhibent, aquila supervolante, quae passis alis ita se librabat, eundemque in aëre locum insistebat, ut umbra blandiretur uni Marciano. Rem Gizericus et superiori contemplatus aedium parte, atque, ut erat sagacissimo vir ingenio, divinum ostentum interpretatus, hominem ad se accitum, quis tandem sit, rogat. Hic se Aspari ab arcanis esse respondit (Domesticum sua lingua Romani vocant). Quo Gizericus audito, avis omen conjectura pendens, atque animo reputans quantis Aspar opibus Byzantii polleret, virum haberi strenuum Marcianum manifesto collegit: nec fas esse duxit eum vita spoliare, secum ita cogitans, si ipsum e medio tolleret, evidens fore, nihil volucrem portendisse: neque enim umbra officiosa gratificaretur Imperatori, qui continuo post interitus esset: praeterea caedem eius iniquam fore. Sin Deus illi destinasset imperium, nunquam penes se futurum arbitrium ipsius necis, cum divina consilia humanis impediri nequeant. Caeterum iureiurando eum obstrinxit, ut si

αὐτῷ ἔσται, οὔποτε πρὸς γε Βανδύλους ἐν ὄπλοις γένηται. οὕτω B
 δὴ Μαρκιανὸς ἀφειμένος ἐς Βυζάντιον ἀφίκετο καὶ Θεοδοσίου
 χρόνῳ ὕστερον τελευταίαντος ἐξεδέξατο τὴν βασιλείαν. καὶ τὰ
 μὲν ἄλλα ξύμπαντα βασιλεὺς ἐγγένοιε ἀγαθός, τὰ δὲ ἄμφι Α-
 5 βύην ἐν οὐδενὶ ἐποιήσατο λόγῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῷ ὑστέρω
 χρόνῳ ἐγένετο.

Γιζέριχος δὲ τότε Ἀσπαρά τε καὶ Βονιφάτιον μάχῃ νικήσας,
 πρόνοιάν τε ἐπιδειξάμενος ἀφηγήσεως ἀξίαν, τὴν εὐτυχίαν ὡς
 μάλιστα ἐκρατύνατο. δεισας γὰρ, ἣν καὶ αὐθις ἐκ τε Ῥώμης καὶ
 10 Βυζαντίου στρατὸς ἐπ' αὐτὸν ἴοι, μὴ οὐχ οἶδ' οἱ τε ὄσιν οἱ Βανδί-
 λοι τῇ τε ῥώμῃ καὶ τῇ τύχῃ ὁμοίᾳ χρῆσθαι, ἐπεὶ τὰ ἀνθρώπεια C
 τοῖς τε θεοῖς σφάλλῃσθαι καὶ τοῖς σώμασι φιλεῖ ἔλασσοῦσθαι,
 οὐχ οἷς ἐνήμερησεν ἐπηρμένος, ἀλλ' οἷς ἔδεισε μέτριος γεγονώς,
 σπονδὰς πρὸς βασιλέα Οὐαλεντινιανὸν ποιεῖται ἐφ' ᾧ ἐς ἕκαστον
 15 ἔτος δασμοὺς ἐκ Αἰβύης βασιλεῖ φέρειν, ἕνα τε τῶν παίδων Ὀνώ-
 ριχον ἐν ὀμήρῳ μοῖρα ἐπὶ ταύτῃ δὴ τῇ ὁμολογίᾳ παρέδωκε. Γι-
 ζέριχος μὲν οὖν ἐν τε τῇ μάχῃ ἐγένετο ἀνὴρ ἀγαθός καὶ τὴν νίκην
 ὡς ἀσφαλῆστατα διεφύλαξε καὶ Ὀνώριχον τὸν παῖδα τῆς φιλίας
 αὐτοῖς ἐς μέγα χωροσύνης ἀπέλαβεν. ἐν δὲ δὴ Ῥώμῃ Πλακιδία
 20 μὲν πρότερον ἐτελεύτα, ἔπειτα δὲ Οὐαλεντινιανὸς ὁ ταύτης υἱός,
 ἄπαις ἄρσενος γόνου, θρυγατέρῃ μέντοι αὐτῷ δύο ἐξ Εὐδοξίας τῆς D

8. ἐξεδέξατο] ἐδέξατο V. 14. Οὐαλεντ—] Vulgo Βαλεντ— hic
 et ter deinceps. 15. 18. Ὀνώριχον A. Ὀνώριχον V. Ὀνώρι-
 χον P. Ὀνωρίχῳ scriptum in Excerpt. Legat. p. 219, 1. ed. Nie-
 buhr.: sed Ὀνωρ— ibid. p. 157, 11. 239, 10. 19. δὴ V. τῇ P.
 20. δὲ V. δὲ ὁ P.

quando sui iuris ac mancipii fuerit, nunquam bello Vandalos petat. Ita-
 que dimissus Marcianus Byzantium venit, vitæque functo post Theodo-
 sio, cum Imperium suscepisset, praeclarus caetera ac generosus princeps,
 res Africae omnino neglexit. Sed haec postea.

Tum autem acie victis Aspare et Bonifacio, sibi felicitatem memo-
 rabilis providentia Gizericus asseruit. Etenim veritus ne si alter contra
 ipsum exercitus Roma ac Byzantio mitteretur, non iisdem viribus Van-
 dali nec pari uteretur fortuna, cum ea sit rerum humanarum conditio,
 ut opem Deo subtrahente raant, et pariter cum corporibus senescant ac
 debilitentur, idcirco non elatus successu, sed metu provido animum ad
 moderationem componens, pacem cum Valentiniano Aug. hac lege pepigit,
 ut ex Africa tributum annuum Imperatori mitteret: cuius pacti conventi
 obsidem e suis unum liberis tradidit, Honoricum. Igitur Gizericus re
 fortiter gesta in praelio, victoriam firmissime retinuit, itaque crevit ami-
 citia, ut Honoricum filium receperit. Romae extremum diem morte confe-
 cit primum Placidia, deinde eius filius Valentinianus, nulla sobole relicta

Θεοδοσίου παιδὸς ἐγενέσθην. ὄτω δὲ τρόπῳ Οὐαλεντινιανὸς ἐτελεύτα, λέξων ἔρχομαι.

Μάξιμος ἦν τις ἐκ γερουσίας ἀνὴρ Ῥωμαῖος, ἐκ τῆς ἐκείνου Μαξίμου οἰκίας, ὃν πρῆσβύτερος Θεοδόσιος τυραννοῦντα καθελὼν ἐκτείνει· ὑπὲρ οὗ δὴ καὶ τὴν ἐνιαύσιον ἑορτὴν ἄγουσι Ῥωμαῖοι τῆς τοῦ Μαξίμου ἡσσης ἐπάνωμον. οὗτος ὁ νεώτερος Μαξίμος γυναικὶ ξυνώκει σάφρονι τε τὸν τρόπον καὶ τὸ κάλλος διαβοήτῳ ἐς ἄγαν οὐση. διὸ δὴ αὐτῇ ἐς κοίτην ἐλθεῖν Οὐαλεντινιανῶ τις ἐπιθυμία ἐγένετο. καὶ ἐπεὶ βουλομένῳ αὐτῇ ξυγγενέσθαι ἀμήχανα ἦν, ἐβούλευσέ τε ἀνόσια ἔργα καὶ ἐπιτελῆ ταῦτα 10
 P 187 ἐποίησε. μεταπεμπώμενος γὰρ τὸν Μαξίμον ἐς παλάτιον ζῶν αὐτῷ ἐς τὸ πεττεῖν καθίστατο, καὶ χρυσίον ῥητὸν ἐτέτυκτο ἢ ζημία τῷ ἡσησθέντι· νενικηκὼς δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ καὶ τὸν Μαξίμου δακτύλιον ἐνέχυρον τῷ ξυγκειμένῳ κεκομισμένος ἐς τὴν ἐκείνου οἰκίαν πέμπει, εἰπεῖν ἐπιστείλας τῇ γυναικὶ ὅτι δὴ 15 αὐτὴν κελύει Μαξίμος ὡς τάχιστα ἐς παλάτιον ἦκειν τὴν βασιλῖδα Εὐδοξίαν ἀσπασομένην. καὶ ἡ μὲν τὸν λόγον τῷ δακτυλίῳ τεκμηραμένη Μαξίμου εἶναι ἐσβῶσα ἐς τὸ φορεῖον κομίζεται ἐς τὴν βασιλέως αὐλήν. λαβόντες δὲ αὐτὴν οἷς δὴ αὕτη ἐκ βασιλέως ἢ ὑπουργία ἐπέκειτο, εἰσάγουσιν εἰς τι δωμάτιον τῆς γυναικωνί- 20 τιδος μακρὰν ὑπόθεν, οὗ δὴ αὐτῇ ὁ Οὐαλεντινιανὸς ἐντυχὼν οὔτε

3. ἦν τις] τις ἦν A. 10. ἀμήχανα AV. ἀμήχανον P. 14. τῷ ξυγκειμένῳ (συγκειμένῳ V) τοῦ ξυγκειμένου Pm. 18. ἐς A. εἰς PV. *ibid.* ἐς τὸ A. εἰς τὸ PV. 19. λαβόντες δὲ αὐτὴν addidi ex V. *ibid.* δὴ AV. δὲ P. *ibid.* αὕτη om. A. 21. οὗ] οὐ P. *ibid.* οὐαλεντινιανὸς H. βουαλεντινιανὸς L. Βαλεντινιανὸς P.

mascula, sed filiarum duntaxat pari, quas ex Eudoxia Theodosii filia susceperat. Nunc ad mortis eius narrationem transeo.

Maximus quidam erat senator Romanus, a stirpe ortus illius Maximi, quem Theodosius maior cum tyrannide, tum vita expulit: cuius rei gratia Romani festum solenne de nomine cladis Maximi dictum concelebrant. Minor hic Maximus uxorem habebat singulari continentia et forma commendatissimae famae praeditam. Hinc nata concubitus obsceni libidine ardens Valentinianus, cum ad optatum feminae congressum nulla via daretur, nefarium hoc excogitavit consilium et peregit. Accito in palatium Maximo, cum eo coepit latrunculis ludere, dicto prius, quod auri numero mulctaretur qui victus esset. Superior princeps pignori accipit ex compacto annulum Maximi: mox domum mittit qui ipsius uxori significant velle Maximum ut in palatium quamprimum veniat, salutem dictura Augustae. Illa mandatum vere a Maximo perferri coniecit ex annulo: tum lecticam ingressa et ad aulam delata Imperatoris, a lenocinii ministris in quoddam cubiculum inducitur a gynaeceo remotius, ubi ipsam Valentinianus convenit, vimque attulit oblectanti. Post foedam corporis

ἰκουσίαν βιάζεται. ἡ δὲ μετὰ τὴν ἔβριν ἐς τοῦ ἀνδρός τὴν οἰκίαν B
 ἔλθοῦσα δεδακρυμένη τε καὶ τῇ συμφορᾷ ὡς ἐνι μάλιστα συναλ-
 γοῦσα πολλὰς ἐπέβαλλε τῷ Μαξίμῳ ἄρας, ἄτε τοῖς πεπραγμένοις
 τὴν αἰτίαν παρασχομένη. περιώδυνος τολῶν ὁ Μάξιμος τοῖς
 5 συμπεσοῦσι γινόμενος αὐτίκα μὲν ἐς ἐπιβουλήν τοῦ βασιλέως κα-
 θίστατο, ὡς δὲ τὸν Ἄετιον ἐώρα μέγα δυνάμενον, ὃς καὶ Ἀττί-
 λαν ἄρτι ἐνεκικήκει στρατῷ μεγάλῳ, Μασσαγετῶν τε καὶ τῶν ἄλ-
 λων Σκυθῶν ἐς τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐσβαλόντων, ἐνθ' ἰμίον οἱ
 ἐγένετο ὡς οἱ Ἄετιος ἐς τὰ προσσόμενα ἐμπόδιος ἔσται. ταῦτά
 10 τε διανοομένη ἄμεινον ἔδοξεν εἶναι τὸν Ἄετιον ἐκποδῶν ποιήσα-
 σθαι πρότερον, οὐδὲν ποιησαμένη ὅτι ἐς αὐτὸν περιέστηκε πᾶσα C
 ἡ Ῥωμαίων ἔλπις. τῶν δὲ ἀμφὶ τὴν βασιλέως θεραπειαν ἐνοού-
 χων ἐνοοικῶς οἱ ἔχόντων, ἀνέπεισε ταῖς αὐτῶν μηχαναῖς βασιλέα
 ὡς νεωτέροις πράγμασι ἰγχειροῖη Ἄετιος. Οὐαλεντινιανὸς δὲ
 15 ἄλλῃ οὐδενὶ ὅτι μὴ τῇ Ἄετιου δυνάμει τε καὶ ἀρετῇ τεκμηριώσας
 τὸν λόγον ὑγιᾶ εἶναι κτείνει τὸν ἄνδρα, ὅτε δὴ καὶ Ῥωμαίων τις
 ἔπος ἐπὼν εὐδοκίμησεν. ἐρομένου γὰρ αὐτὸν βασιλέως εἰ οἱ κα-
 λῶς ὁ τοῦ Ἄετιου θάνατος ἐργασθεῖη, ἀπεκρίνατο λέγων οὐκ
 ἔχειν μὲν εἰδέναι τοῦτο εἴτε εὖ εἴτε πη ἄλλῃ αὐτῷ εἴργασται, ἐκείνο H 97
 20 μέντοι ὡς ἄριστα ἐξεπίστασθαι ὅτι αὐτοῦ τὴν δεξιάν τῇ ἐτέρᾳ
 χειρὶ ἀποτεμῶν εἴη. D

7. ἐνεκικήκει] ἐκνεκικήκει A. 8. ἐσβαλόντων] ἐσβαλλόντων HL.
 10. διανοομένη Pm. διανοούμενος P. 14. οὐαλεντινιανὸς A.
 βοσαλ— L. Βαλεν— P. 17. εἰκῶν] Vulgo εἰκῆν. 20. αὐ-
 τοῦ] αὐτοῦ P.

iniuriam aedibus mariti reddita, cadentibus ubertim lacrimis, suam vi-
 cem gravissime lamentabatur, et Maximum, tanquam auctorem flagitii,
 onerabat imprecationibus. Quamobrem Maximus dolore furens, continuo
 mentem ad exitum principi parandum appulit. Et quoniam Aëtium, At-
 tilae et ingentis exercitus Massagetarum Scytharumque aliorum, qui in
 Rom. Imperium proruperant, recenti clade inclutum, potentia valere plu-
 rimum videbat, eum coeptis impedimento fore putavit. Haec meditantī
 praestabilius visum est ante omnia Aëtium e medio tollere, nulla habita
 ratione spei publicae Romanorum, quae in eo prorsus residebat. Cum
 autem eunuchorum palatinorum benevolentiam collegisset, illorum artibus
 Valentinianum induxit ut Aëtium novis rebus studere crederet. Is, licet
 e nulla re alia, nisi ex opibus et magnanimitate Aëtii, nihil habere falsi
 delationem coniceret, ipsi virum eripuit. Quo tempore Romanus quidam
 dicto egregio sibi famam confecit. Roganti enim Imperatori nom factum
 bonum esset, quod sustulisset Aëtium? respondit scire se minime posse
 idne recte an secus fecisset; hoc tantum plane se intelligere, ipsum sibi
 manum dexteram altera abscidisse.

Ἀετίου γοῦν τελευτήσαντος Ἀττίλας, οὐδενός οἱ ἀντιπάλου
 ὄντος, Εὐρώπην τε ξύμπασαν πόνῳ οὐδενὶ ἐληΐζετο καὶ βασιλείαν
 ἑκατέραν ἐπακούουσαν ἐς φόρον ἀπαγωγὴν ἔσχε. δασμοὶ γὰρ αὐ-
 τῷ πρὸς τῶν βασιλέων ἐπέμποντο ἀνὰ πᾶν ἔτος. τότε τῷ Ἀττίλα
 πόλιν Ἀκυλῆϊαν πολιορκοῦντι μεγάλην τε καὶ ἀτεχνῶς πολυάν-5
 θρωπον, παραλλαν μὲν, ἔκτος δὲ κόλπου τοῦ Ἰονίου οὔσαν,
 τοιούδε φασὶν ἐντόχημα ξυνεχθῆναι. λέγουσι γὰρ αὐτὸν, ἐπειδὴ
 P 188 οὔτε βία οὔτε τῷ ἄλλῳ τρόπῳ οἷός τε ἦν τὸ χωρίον ἐλεῖν, πρὸς τε
 τὴν προσεδρεῖαν ἀπειπεῖν, ἥδη ἐπὶ μακρότατον γεγενημένην, καὶ
 ἄπαν κελεῦσαι τὸ στράτευμα τὰ ἐς τὴν ἀναχώρησιν ἐν παρασκευῇ 10
 αὐτίκα δὴ μάλα ποιήσασθαι, ὅπως δὴ τῇ ὑστερηαῖ ἐνθένδε
 ἔπαντες ἔξανιστῶνται ἅμα ἥλιῳ ἀνίσχοντι. ἡμέρᾳ δὲ τῇ ἐπιγε-
 νομένη ἄμφι ἥλιου ἀνατολᾶς λύσαντας μὲν τὴν προσεδρεῖαν τοὺς
 βαρβάρους τῆς ἀφόδου ἔχουσιν ἥδη, ἕνα δὲ πελαργὸν ἐπὶ πύρ-
 γου τινὸς τοῦ τῆς πόλεως περιβόλου καλιάν τε ἔχοντα καὶ νεοτ-15
 τοὺς τρέφοντα ἐνθένδε ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ζῆν τοῖς τέκνοις ἔξανα-
 στῆναι. καὶ τὸν μὲν πατέρα πελαργὸν ἵπτασθαι, τοὺς δὲ πε-
 λαργιδεῖς, ἅτε οὐπω ἐκπειθισίμους παντάπασιν ὄντας, τὰ μὲν
 B αὐτῷ μετέχειν τῆς πτήσεως, τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ νώτου τοῦ πατρὸς φέ-
 ρεσθαι, οὕτω τε ἀποπτάντας τῆς πόλεως ἑκαστίτῳ γενέσθαι. 20
 ὃ δὴ Ἀττίλαν κατιδόντα (ἦν γὰρ δεινότατος ξυνιδεῖν τε καὶ ξυμ-
 βαλεῖν ἅπαντα) κελεῦσαι τὸν στρατὸν αὐθις ἐν χώρῳ τῷ αὐτῷ
 μένειν, ἐπειπόντα οὐκ ἔν ποτε εἰκῆ ἐνθένδε ἀποπτάντα ζῆν τοῖς

3. φόρου] φόρον L. 5. Ἀκυλῆϊαν] ἀκυλῆϊας AL. 6. Ἰονίου L.
 Ἰωνίου P. 11. μάλα A. μάλιστα P. 14. ἀφόδου L. ἐφό-
 δου P. Conf. p. 179 d.

Et vero post obitum Aëtii, neminem sibi parem adversarium offen-
 dens Attilas, omnem facile Europam depopulatus est, atque Imperium
 utrumque habuit vectigale, tributum annuum Augustis ipsi pendentibus.
 Qua tempestate, cum trans sium Ionium Aquileiam urbem maritimam,
 magnitudine et civium frequentia insignem circumsederet, casum hunc fe-
 licem dicitur habuisse. Iamdū coepta obsidione, postquam urbem nec
 vi nec alia quapiam ratione capere potuit, despondens animum, copiis
 omnibus edixit, quae ad profectionem opus essent haberent in expedito,
 ut postridie primo sole moverent. Postero die, sub solis ortum, soluta
 obsidione Barbari discedebant, cum ecce ciconia, quae in quadam turri
 murorum urbis nidulata pullos alebat, inde subito cum prole exit. Vo-
 labat pater: pulli nondum plane ad volatum habiles, partim eum una ten-
 tabant, partim vehebantur parentis dorso: ita demum ab urbe longissime
 avolarunt. Id ubi Attilas animadvertit, rerum omnium coniectior egregius,
 subsistere exercitum iubet, haec addens, non illud temere factum, neque

νεοττοῖς τὸν ὄρνιν οἴχεσθαι, εἰ μὴ τι ἐμαντεύετο φλαῦρον οὐκ εἰς V 352
 μακρὰν τῷ χωρίῳ ξυμβήσεσθαι. οὕτω μὲν τὸ τῶν βαρβάρων
 στρατόπεδον αὐθις ἐς τὴν πολιορκίαν καταστῆναι φασί, τοῦ δὲ
 περιβόλου μοῖραν τινα οὐ πολλῶ ὕστερον ἐκείνην, ἢ τὴν τοῦ ὄρ-
 5 νιθος τούτου καλιὰν εἶχεν, ἀπ' οὐδεμιᾶς αἰτίας ἐξαπινάλως κα-
 ταπεσεῖν καὶ τοῖς πολεμίοις ταύτῃ ἐσιτητὰ ἐς τὴν πόλιν γενέσθαι,
 οὕτω τε τὴν Ἀκυληίαν κατὰ κράτος ἀλῶναι. C

Ὑστερον δὲ καὶ βασιλέα οὐδενὶ πόνῳ ἔκτεινε Μάξιμος καὶ
 τὴν τυραννίδα ἔσχε, τῇ τε Εὐδοξίᾳ ξυγγέγονε βία. γυνὴ γάρ,
 10 ἥπερ αὐτῷ ξυνώκει, τετελευτήκει οὐ πολλῶ πρότερον, καὶ ποτε
 αὐτῇ ἐν τῇ κοίτῃ προσέφερε λόγον ὡς τοῦ αὐτῆς ἔρωτος εἶνεκα
 πάντα εἶη διαπεπραγμένους ἢ εἴργαστο. τὴν τε Εὐδοξίαν ἀχθομέ-
 νην Μαξίμῳ καὶ πρότερον τίσασθαι τε αὐτὸν τῆς ἐς Οὐαλεντι-
 νιανὸν ἀδικίας ἐπιθυμοῦσαν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐς αὐτὸν οἰδαίνειν ὃ
 15 λόγος ἐποίησεν, ἔς τε τὴν ἐπιβουλήν ἐνήκεν, ἐπεὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς
 ἔνεκα ξυμβῆναι τὴν συμφορὰν Μαξίμου λέγοντος ἤκουσε. καὶ
 ἐπειδὴ τάχιστα ἡμέρα ἐγένετο, πέμπει ἐς Κυρρηδόνα, δεομένη
 Γιζερίχῳ, τιμωρεῖν Οὐαλεντινιανῶ ὑπ' ἀνδρὸς ἀνοσίῳ διαφθα- D
 ρέντι, αὐτοῦ τε ἀναξίως καὶ τῆς βασιλείας, καὶ αὐτὴν ῥύεσθαι
 20 πάσχουσαν πρὸς τοῦ τυράννου ἀνόσια. ἐπέσκηπτε δὲ ὡς φιλῶ τε
 καὶ ξυμμάχῳ ὄντι Γιζερίχῳ. καὶ τηλικούτου δὲ πάθους ἐς οἶκον
 τὸν βασιλέως ξυμβάντος τὸ μὴ οὐχὶ τιμωρῶ γενέσθαι οὐχ ὀσιόν
 ἔστιν. ἐκ Βυζαντίου γὰρ τιμωρίαν οὐδεμίαν ᾤετο ἔσεσθαι, Θεο-

13. Οὐαλ—] Βαλ— P.

18. Οὐαλ—] Βαλ— P. βοαλ— L.

inde volucram avolasse cum pullis, nisi quid sinistri urbi imminens praesagiret. Itaque Barbaricum exercitum se ad obsidium retulisse; ac paulo post muri partem, ubi avis nidificaverat, improviso collapsam, aditum et viam hosti in urbem dedisse; demum Aquileiam vi captam fuisse tradunt.

Deinde Maximus nullo negotio Imperatorem occidit: invasit tyrannidem, et uxore non ita pridem mortua, rem cum Eudoxia per vim habuit: cui aliquando in toro dixit, nihil se, nisi ipsius amore impulsam, fecisse. His dictis, Eudoxiae, quae iam ante satis erat offensa Maximo, et ab ipso patratum in Valentinianum scelus ulcisci percupiebat, acrius in eum bilis intumuit, et ad consilium perendi hominis tum maxime inarsit animus, cum sui causa allatum marito interitum ex ore Maximi didicit. Ut illuxit, statim mittit Carthaginem, rogatque Gizericum, ne Valentinianum, contra suam et Imperii dignitatem ab homine impio perentum, iacere inultum sinat, ipsamque infandis modis a tyranno habitam vindicet: neque omittit amicitiae et societatis nomine urgere, religionem incutiens, si commissum in Augusti domum tale facinus punire nolit. Nec vero ul-

- δοσίου μὲν ἤδη ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος, Μαρκιανοῦ δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβόντος.
- P 189 ε'. Γιζέριχος δὲ δι' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ αὐτῷ χρήματα ἔσσεσθαι ὑπέτόπασε, στόλῳ πολλῷ ἐς Ἰταλίαν κατέπλευσε. ἀναβὰς δὲ ἐς Ῥώμην, ἐπεὶ οὐδεὶς οἱ ἐμποδῶν ἔσθηκε, τῶν βασι-5
λείων ἐκράτησε. Μάξιμον μὲν οὖν φεύγοντα Ῥωμαῖοι λίθοις βαλόντες διέφθειραν, καὶ τὴν τε κεφαλὴν τῶν τε ἄλλων μελῶν ἕκαστον ἀποτεμόμενοι διείλοντο σφίσι. Γιζέριχος δὲ τὴν τε Εὐ-
δοξίαν ἅμα Εὐδοκίᾳ τε καὶ Πλακιδίᾳ, ταῖς αὐτῆς τε καὶ Οὐαλεν-
B τινανοῦ παισὶν, αἰχμάλωτον εἶλε, χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ 10
τῶν ἄλλων βασιλέως κτημάτων πολὺ τι χρῆμα ἐν ταῖς ναυσὶν ἐν-
θήμενος ἐς Καρχηδόνα ἔπλει, οὔτε χαλκοῦ οὔτε ἄλλου ὄτουσῶν
ἐν τοῖς βασιλείοις φεισόμενος. ἐσύλησε δὲ καὶ τὸν τοῦ Λιδος τοῦ
Καπιτωλλου νεῶν καὶ τοῦ τέγους τὴν ἡμισίαν ἀφειλετο μοῖραν.
τοῦτο δὲ τὸ τέγος χυλκοῦ μὲν τοῦ ἀρίστου ἐτύγχανεν ὄν, χρυσοῦ 15
δὲ αὐτῷ ὑπερχυθέντος ἀδροῦ ὡς μύλιστα μεγαλοπρεπὲς τε καὶ
θαύματος πολλοῦ ἄξιον διεφαίνετο. τῶν δὲ μετὰ Γιζέριχον νεῶν
μίαν μὲν, ἣ τὰς εἰκόνας ἔφερε, φασὶν ἀπολέσθαι, πύσσις δὲ
H 98 ταῖς ἄλλαις οἱ Βανδῖλοι ἐς τὸν Καρχηδόνας λιμένα κατῆραν.
C Εὐδοκίαν μὲν οὖν Γιζέριχος Ὀνωρίχῳ τῷ τῶν παιδῶν πρσιβυτέρῳ 20
ξυνώκησε, τὴν δὲ δὴ ἑτέραν (ἀνδρὶ γὰρ ξυνώκει Ὀλυβρίῳ, τῶν
ἐν βουλήῃ τῇ Ῥωμαίων εὐδοκιμωτάτῳ) ἅμα τῇ μητρὶ Εὐδοξίᾳ,
ἐξαιτησαμένου βασιλέως, ἐς Βυζάντιον ἔπεμψεν. ἤδη δὲ τὸ τῶν

9. Οὐαλ. — Val — P. 15. ἀρίστου] ἀρίστερου L. ἀρίστον Im.
21. ξυνώκησε] ξυνώκησε HL.

torem quenquam expectabat illa Byzantio, ubi iam decesserat Theodosius, et Imperii gubernacula Marcianus susceperat.

5. Gizericus non officio, sed spe divite inductus, cum classe ingenti Italiam petit, ac Romam ingressus, obstante nemine regiam occupat. Romani fugientem Maximum lapidum ictibus conficiunt, abscissumque illius caput et dissecta membra inter se partiuntur. Eudoxia cum Eudocia ac Placidia, quas Valentianus ex ipsa procreaverat, captiva in Gizerici potestatem venit: qui magna auri argentique vi et Imperatoria suppellectili in naves imposita, Carthaginem vela fecit; cum in aula nec alienis, nec re demum ulla manum abstinuisset. Iovis quoque Capitolini templum diripuit, ac mediam partem abstulit tecti: quod ex aere optimo ductum erat, multoque auro illito magnificentissimum et singulari dignum admiratione videbatur. E navibus Gizerici unam, qua simulacra vehebantur, periisse ferunt: reliquis Vandali in portum Carthaginis delati sunt. Eudociam Gizericus matrimonio iunxit cum Honorico filiorum maiori natu: alteram Valentianii filiam Olybrio Senatorum Romae spectatissimo nuptam, Byzantium cum matre Eudoxia Imperatoris postu-

είων κράτος ἐς Λέοντα περιεστήκει, Ἄσπαρος ἐς τοῦτο αὐτὸν καταστυγασμένον, ἐπειδὴ Μαρκιανὸς ἐξ ἀνθρώπων ἀπήλλακτο.

Ἔσπερον δὲ Γιζέριχος ἐπενόει τοιάδε. τῶν ἐν Λιβύῃ πό-
 5 Λίβυες τὰ Ῥωμαίων ἐλόμενοι ἐκ τε ἐχυροῦ ὀρμαῖσθαι καὶ νεωτε-
 ρίσειν ἱκανοὶ εἶεν μήτε τοῖς ἐκ βασιλείως στελλομένοις ἐν ἐλπίδι
 ἔσται ὡς καὶ πόλιν καταλήψονται καὶ φρουρὰν ἐν αὐτῇ ποιησόμε-
 νοὶ πράγματα Βανδύλοις παρέξονται. τότε μὲν οὖν εὐ τε ἔδοξε
 βουλευέσθαι καὶ τὴν εὐημερίαν Βανδύλοις ὡς ἀσφαλίστατα δια- V 353
 10 σῶσασθαι, χρόνῳ δὲ τῷ ὑστέρω, ὅτε δὴ ὑπείχιστοι οὔσαι ῥῆόν
 τε καὶ ἀπονώτερον πρὸς Βελισαρίου αἱ πόλεις αἴται ἠλλοκοντο,
 πολὺν τε γέλωτα ἤδη Γιζέριχος ὤφλε καὶ ἡ τέως δοκουσά οἱ εἰ-
 βουλία ἐς ἄνοιαν αὐτῷ ἀπεκρίθη. ταῖς γὰρ δὴ τύχαις ἀεὶ τὰς
 δόξας ἐπὶ τοῖς πρότερον βεβουλευμένοις ξυμμεταβάλλεσθαι φι-
 15 λούσιν ἀνθρώποι. τῶν δὲ Λιβύων εἴ τι μὲν δόκιμον ἐτύγγαθεν
 ὄν καὶ πλούτῳ ἀκμάζον, αὐτοῖς ἀγροῖς τε καὶ πᾶσι χρήμασιν ἐν P 190
 ἀνδραπόδων μοῖρα παρέδωκε τοῖς παισὶν Ὀνωρίχῳ τε καὶ Γέν-
 ζωνι. Θεόδωρος γὰρ ὁ νεώτατος ἐτελεύτα ἤδη, ἕπαις τὸ παρῶ-
 παν ἄρρενός τε καὶ θήλειος γόνου. Λίβυας δὲ τοὺς ἄλλους ἀφεί-
 20 λετο μὲν τοὺς ἀγροὺς, οἳ πλείστοι τε ἦσαν καὶ ἄριστοι, ἐς δὲ
 τὸ τῶν Βανδύλων διένειμεν ἔθνος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ κληροὶ Βανδύ-
 λων οἱ ἀγροὶ οὗτοι ἐς τότε καλοῦνται τοῦ χρόνου. τοῖς δὲ δὴ

2. Μαρκιανὸς] μαρκινιανὸς H. 5. ἐχυροῦ AL. ἰχυροῦ P.
 8. παρέξονται] Vulgo παρῆξανται. 13. ἀπεκρίθη] ἀπεκρίσθη H.
 19. θήλειος AL. θήλειος P. 22. ἀγροὶ] ἐκαὶ L. οἶκοι Lm.

lata misit. Tunc penes Leonem erat Imperium Orientis, factione Asparis ipsi traditum, post obitum Marciani.

Dehinc placuit Gizerico urbium Africae, praeterquam Carthaginis, muros diruere, ut nec Afri studiosi Romanae partis e munito loco erumpere, novaque moliri possent, nec iis, quos Imperator mitteret, reliqua spes ulla esset obtinendae urbis cuiusquam, et imposito praesidio Vandalos infestandi. Sapienter tum ille quidem decernere, ac secundam fortunam optime Vandalis asserere visus est: ac postea cum Belisarius nuda moenibus oppida facilius atque expeditius caperet, multum sane tum risum debuit Gizericus, et prudens visum olim consilium, amens tandem habitum est; sic ferente hominum more, ut conceptae de consiliis quondam initis opiniones pariter cum eventis mutantur. Si qui inter Afros nobilitate et opibus florebant, eos ipsorumque latifundia ac rem omnem familiarem cum onere servitutis addixit filiis suis Honorico atque Genzoni: quorum frater natus minimus Theodorus iam ante obierat, nulla nec virili nec sequioris sexus relicta prole. Agros caeteris ademit Afri, plurimos sane et optimos, ac Vandalis divisit; unde *Vandalorum sortes*

πάλαι κεκτημένοις τὰ χωρία ταῦτα πένεσθαι τε ὡς μάλιστα καὶ ἐλευθέροις εἶναι ξυνέβαιεν· ἦν δὲ αὐτοῖς ἐν ἔξουσίᾳ καὶ ὄπη βούλοιντο ἀπαλλάσσεσθαι. καὶ τὰ μὲν χωρία ξέμπαντα, ὅσα
B τοῖς τε παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις Βανδύλοις Γιζέριχος παραδεδώκει, οὐδεμιᾶς φόρου ἀπαγωγῆς ὑποτελῆ ἐκέλευσεν εἶναι. τῆς δὲ γῆς 5 ὄση οἱ οὐκ ἀγαθὴ ἔδοξεν εἶναι, ἀφῆκε τοῖς πρότερον ἔχουσι, τοσαῦτα ἐνθὲνδε τῷ δημοσίῳ φέρεσθαι τάξας ὥστε οὐδ' ὅτιοῦν περιῆν τοῖς τὰ χωρία τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχουσιν. ἔφερον δὲ πολλοὶ καὶ ἐκτείνοντο. αἰτίαι γὰρ αὐτοῖς πολλαὶ τε καὶ χαλεπαὶ προσεφέροντο. πασῶν δὲ μία μεγίστη δὴ ἔδοκει εἶναι ὅτι χρη-10 ματὰ τις οἰκεία ἔχων ἀπέκρυπτεν. οὕτω τοὺς Λίβυας πᾶσα ἰδέα συμφορᾶς περιέστη.

Τοὺς δὲ Βανδύλους τε καὶ Ἀλανοὺς ἐς λόχους καταστησά-
 μνος, λοχαγοὺς αὐτοῖς ἐπέστησεν οὐχ ἦσσαν ἢ ὀδοήκοντα,
C οὗσπερ χιλιάρχους ἐκάλεσε, δόκησιν παρέχων ὅκτι οἱ μυριάδας 15 συνίεναι τὸν τῶν στρατευομένων λεῶν. καίτοι οὐ μᾶλλον ἢ ἐς μυριάδας πέντε τὸ τῶν Βανδύλων τε καὶ Ἀλανῶν πλῆθος ἐν γε τῷ πρὶν χρόνῳ ἐλέγετο εἶναι. ἔπειτα μέντοι τῇ τε κατὰ σφᾶς παιδοποιᾶ καὶ ἄλλους βαρβάρους ἐταιρισάμενοι ἐς μεγάλην τινα πολυανθρωπίαν ἐχώρησαν. τὰ δὲ τῶν Ἀλανῶν καὶ τῶν ἄλλων 20 βαρβάρων ὀνόματα, πλὴν Μαυρουσίων, ἐς τὸ τῶν Βανδύλων ἅπαντα ἀπεκρίθη. τότε δὲ Γιζέριχος Μαυρουσίους προσποιή-
 σύμενος, ἐπειδὴ Οὐαλεντινιανὸς ἐτελεύτησεν, ἀνὰ πῦν ἔτος ἦρι

4. Βανδύλοις — πᾶσαν τὴν (p. 191 d.). om. HL: habent AVP et ver-
 tit RV. 15. ὅκτι] εἰς ὅκτι Pm. 23. Οὐαλ —] Βαλ — PV.

etiānum vocantur. Redactis ad summam inopiam veteribus praediorum dominis, retenta libertate, integrum erat quo luberet concedere. Quos-
 cunque Gizericus fundos filiis suis ac Vandalis assignaverat, immunes omnino omnes iussit esse: quidquid soli non adeo frugibus commodum iudicavit, id pristinis possessoribus reliquit, tantis vectigalibus obrutum, ut sua quamvis praedia obtinerent, inde tamen ad eos nihil rediret. Complures exilio, non pauci morte mulcebantur, multis gravibusque criminibus accessiti: quorum maximum ducebatur, si quis suas pecunias abdidisset. Sic Afros omnia calamitatum genera circumvenerant.

Contributis in cohortes Vandalis et Alanis duces Gizericus non minus LXXX. praefecit, quos chiliarchos seu mille virum tribunos ideo nominavit, ut habere sub signis LXXX. bellatorum millia crederetur. Ac superiori quidem tempore Vandali atque Alani non excedere dicebantur L. millia: deinde tamen qua liberorum procreatione, qua societatis coitione cum aliis Barbaris, eorum numerus maxime crevit. Porro in unum Vandalorum nomen Alani caeterique Barbari sua vocabula confuderunt, exceptis Mauris, quorum adeptus obsequia Gizericus a morte Valentii-

ἀρχομένῳ ἔς τε Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν ἐσβολὰς ἐποιεῖτο καὶ τῶν πόλεων τὰς μὲν ἀνδραποδίσας, τὰς δὲ καθελὼν ἔς ἔδαφος, ληισάμενός τε ἅπαντα, ἐπεὶ ἀνθρώπων τε ἡ χώρα καὶ χρημάτων ὄψιμος ἐγγένοι, ἔς τὸ τοῦ ἔφου βασιλέως ἐσέβαλλε κράτος. Ἰλλυριοὺς ὄν ἐληΐζετο καὶ τῆς τε Πελοποννήσου τῆς τε ἄλλης Ἑλλάδος τὰ πλεῖστα καὶ ὅσαι αὐτῇ νῆσοι ἐπικικεῖνται. αἰῶνις δὲ ἔς τε Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν ἀπέβαινον, ἤγέ τε καὶ ἔφερον ἐκ περιτροπῆς ἅπαντα, καὶ ποτε αὐτὸν ἔς τὴν ναῦν ἐσβάντα ἐν τῷ Καρχηδόνος λιμένι, ἀνατεινομένων ἤδη τῶν ἰστίων, φασὶν ἐρέσθαι τὸν κυβερνήτην ἐπὶ τίνος ποτὲ ἀνθρώπων ἵνα κελεύοι. καὶ τὸν ὑποκρινάμενον φάναι, δηλονότι ἐφ' οὗς ὁ θεὸς ὤργισται. οὕτως ἔξ οὐδεμιᾶς αἰτίας ἐφ' οὗς ἂν τύχοι ἐσέβαλλεν.

ζ'. Τῶνδε ἕνεκα τίσασθαι Βανδίλους βασιλεὺς Λέων βου- P 191
 λόμενος ξυνήγγειρεν ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα. τοῦδε τοῦ στρατεύ- V 354
 15 ματος λέγουσι τὸ πλῆθος ἔς δέκα μύλιαστ' ἀναστῆναι γενέσθαι. στόλον δὲ νεῶν ἔξ ἀπάσης τῆς πρὸς ἔω θαλάσσης ἀφροίσις πολλὴν ἐπεδείξατο μεγαλοφροσύνην ἔς τε στρατιώτας καὶ ναύτας, δεδιὼς μὴ τί οἱ ἐκ μικρολογίας ἐμποδῶν γένηται προθυμονμένῳ ἔς τοὺς βαρβάρους ἐπιτελέσει τὴν κόλασιν. φασὶ γοῦν αὐτῷ τρια-
 20 κόσια καὶ χίλια κεντηνάμια ἐπ' οὐδενὶ ἔργῳ δεδαπανῆσθαι. ἀλλ' B
 ἐπεὶ οὐκ ἔδει Βανδίλους τῷ στόλῳ τούτῳ ἀπολωλέναι, αὐτοκρά-

4. ἐσέβαλλε] ἐσέβαλε V. *ibid.* Ἰλλυριοὺς] Ἰλλυριοὺς PV. 5. Πελοποννήσου] πελοποννήσου PV. 7. περιτροπῆς] περιτρόπον A. 9. ἐρέσθαι] ἐρεσθαι PV. αἰρεσθαι A. 11. ὤργισται] ὄργισται A. 12. ἐσέβαλλεν] ἐσέβαλεν V. 13. ἕνεκα] ἕνεκα V. *ibid.* Λέων] λέων AV. 16. στόλον] στόλην A.

niani, in Siciliam atque Italiam quotannis vere nove se invehebat. Ibi urbibus partim missis in servitatem, partim solo aequatis, cum et omnia rapuisset, ac regiones non modo pecuniis exhausisset, verum etiam incolis, in ditionem Imperatoris Orientis irrupit. Illyricum, Peloponesi item et Graeciae partem maximam, necnon adiacentes insulas populatus, in Siciliam denuo atque Italiam exscensu facto, omnes in orbem oras incursans, agebat omnia ferebatque. Aliquando in portu Carthaginiis cum navem conscendisset, ac vela iam panderentur, quaerenti gubernatori, quam ad gentem iuberet cursum intendere, respondiisse memorant, *Ad eam cui Deus iratus est.* Ita nulla ex causa in quoscumque sors ferret invadebat.

6. Horum poenas facinorum a Vandalis recipere cum vellet Imperator Leo, exercitum in eos conscripsit, ad centum, ut tradunt, viro- rum millia; collectaque ex omnibus Orientis maribus classe, militibus ac navibus magnificentiam singularem exhibuit, veritus ne quid obicis sibi castigare Barbaros peroptanti e parsimoniae sordibus nasceretur. Centenaria mccc. sive auri pondo cxxx. millia impendisse fertur; sed sine ullo operae pretio. Nimirum quia Deo fixum erat classe ista Vandalos non

τορα τοῦ πολέμου ποιεῖται Βασιλσκον, Βηρίνης τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν ὄντα καὶ τῆς βασιλείας ἐκτόπως ἐρώντα, ἦν οἱ ἤλπισεν ἀμαχητὶ ἴσασθαι, τὴν Ἄσπαρος προσποιησάμενος φιλίαν. αὐτὸς γὰρ Ἄσπαρ τῆς Ἀρείου δόξης μεταποιούμενος, ταύτην τε οὐκ ἐννοῶν μετατίθεσθαι, παρελθεῖν μὲν εἰς τὴν βασιλείαν οὐχ οἶδός 5 τε ἦν, καταστήσασθαι δὲ ἐς αὐτὴν ἕτερον εὐπετιῶς ἴσχυσεν, ἥδη τε Λέοντι τῷ βασιλεῖ ὡς ἐπιβουλεύσει προσκεκροκῶτι ἐπίδοξος ἦν. λέγουσιν οὖν Ἄσπαρα τότε δείσαντα μὴ Βανδύλων ἡσσωμένων

C ὁ Λέων ὡς ἀσφαλίστατα τὴν βασιλείαν κρατύνηται, πολλὰ Βασιλσκῶ ἐπισκῆψαντα παρακαταθέσθαι οἱ Βανδύλους τε καὶ Γιζέριχον. 10

Λέων δὲ ἤδη πρότερον Ἀνθέμιον, ἄνδρα ἐκ γερουσίας, πλούτῳ τε καὶ γένει μέγαν, βασιλέα τῆς ἐσπερίας καταστησάμενος ἐπεμψεν, ὅπως οἱ τὰ ἐς τὸν Βανδυλικὸν συλλήψηται πόλεμον. καίτοι Γιζέριχος ἔγρηξε καὶ πολλὰ ἐλιπύρει Ὀλυβρίῳ παραδοθῆναι τὴν βασιλείαν Πλακιδία τῇ Οὐαλεντινιανοῦ παιδί 15

κοῦντι καὶ διὰ τὸ κῆδος εὐνοικῶς αὐτῷ ἔχοντι, ἐπειδὴ τε τούτου

D ἠτύχησεν, ἔτι μᾶλλον ὠργίζετο καὶ πῶσαν τὴν βασιλέως γῆν ἐληίζετο. ἦν δὲ τις ἐν Δαλματία Μαρκελλιανὸς τῶν Ἀετίῳ γνωρίμων, ἀνὴρ δόκιμος, ὃς ἐπειδὴ Ἀέτιος ἐτελεύτησε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ, βασιλεῖ εἶκειν οὐκέτι ἤξιον, ἀλλὰ νεωτερίσας τε καὶ 20

τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀποστήσας οὕτως εἶχε τὸ Δαλματίας κρά-

1. Βηρίνης] Βερίνης P. Recte p. 193 c. 2. ἐκτόπως] ἐκ τό-
 που A. 4. Ἄσπαρ τῆς] ἄσπαροι τοῦ A. 5. εἰς τὴν] τὴν om. V.
 8. ἡσσωμένων A. ἡσσομένων V. ἡσσημένων P. 10. παρακαταθέ-
 σθαι] παρακαθέσθαι A. 14. ἔγρηξε A. ἔγρησε P. 15. Οὐαλ—]
 Βαλ—P. 21. οὕτως] οὕτος HL. οὕτως Hm.

excindere, factum est ut Leo bellum dederit Basilisco, uxoris suae Verinae fratri, incredibiliter affectanti Imperium, quo se potiturum sine pugna sperabat, fretus Asparis amicitia. Nam Aspari Arianae sectae addicto, neque ab ea discedere cogitanti, praecclusus quidem erat ad Imperium aditus; ad idem alium evehere eo facile poterat: iamque in Leonem Aug. a quo fuerat offensus, dirum aliquid coquere videbatur. Ergo Asparem perhibent tunc temporis, veritum ne clades Vandalica Leoni imperium firmissime stabiliret, Basilisco Vandalos ac Gizericum enixius commendavisse.

Anthemium senatorem, divitiis et splendore generis inclytum, ut arma adversus Vandalos conjuncte moveret, iam Leo praemiserat in Occidentem, cuius etiam Imperatorem ipsum creaverat, praeterito Olybrio, cui Gizericus, utpote Placidiae Valentiniani filiae marito, et propter affinitatem amico, Imperium petiverat maximopere. Repulsa irritatus, ditionem omnem Imperatoris vastavit. Erat in Dalmatia Marcellianus, vir nobilis, et olim familiaris Aëtio; quo, uti supra narravimus, interfecto, obsequium abnuerat Imperatori, quin etiam novatis rebus, et provincialibus ad defectionem pertractis Dalmatiae dominatum

τος, οὐδενός οἱ ἐς χεῖρας ἰέναι τολμήσαντος. τοῦτον δὴ τὸν Μαρκελλιανὸν τότε Λέων βασιλεὺς εὖ μάλα τιθασέων προσεποιήσατο, καὶ ἐς Σαρδῶ τὴν νῆσον ἐκέλευεν ἰέναι, Βανδύλων P 192 κατήκοον οὖσαν. ὁ δὲ αὐτὴν Βανδύλους ἐξελάσας οὐ χαλεπῶς ἔλασεν. Ἡράκλειος δὲ σταλείς ἐκ Βυζαντίου εἰς Τρίπολιν τὴν ἐν Λιβύῃ, νικήσας τε μύχῃ τοῖς ταύτῃ Βανδύλους, τὰς τε πόλεις ῥαδίως εἴλε καὶ τὰς ναῦς ἐνταῦθα ἀπολιπὼν πεζῇ τὸ στρώτευμα ἐς Καρχηδόνα ἤγε. τὰ μὲν οὖν τοῦ πολέμου προόμια τῆδε ἐφέρετο.

- 10 Βασίλισκος δὲ τῷ παντὶ στόλῳ ἐς πόλισμα κατέπλευσε, Καρχηδόνος δὲ χον οὐχ ἦσσαν ἢ ὀδομήκοντά τε καὶ διακοσίοις σταδίοις (Ἐρμούδου δὲ νεῶς ἐνταῦθα ἐκ παλαιῶν ἐτύγγαυεν ὢν, ἀφ' οὗ δὴ καὶ Μερκούριον ὁ τόπος ἐκλήθη· οὕτω γὰρ τὸν Ἐρμῆν καλοῦσι Ῥωμαῖοι), καὶ εἰ μὴ ἐθελοκακήσας ἐμείλησεν, ἀλλ' εὐ- B
15 θὺ ἐπεχείρησε Καρχηδόνος ἰέναι, αὐτὴν τε ἂν αὐτοβοεῖ εἴλε καὶ Βανδύλους ἐς οὐδέμιαν ἀλκὴν τραπομένους κατεδουλώσατο. οὕτω Γιζέριχος Λέοντα ὡς ἄμαχον βασιλέα κατωρρώδησεν, ἐπεὶ οἱ Σαρδῶ τε καὶ Τρίπολις ἀλοῦσαι ἠγγέλλοντο καὶ τὸν Βασίλισκου στόλον ἑώρα οἷος οὐδεὶς πῶ ἐλέγετο Ῥωμαίοις πρότερον γεγενῆ-
20 σθαι. νῦν δὲ τοῦτο ἐκώλυσεν ἢ τοῦ στρατηγοῦ μέλλησις, εἴτε κακότητι εἴτε προδοσίᾳ προσγενομένη. Γιζέριχος δὲ τῆς Βασίλισκου ὀλιγορίας ἀπολαύων ἐπολεῖ τάδε. ὀπλίας ἄπαντας ὡς V 955

2. τιθασέων] τιθασσέων P. 3. ἐκέλευεν AHL. ἐκέλευσεν P.
4. Βανδύλους] βανδύλους L. 10. παντὶ] Vulgo παντὶ τε.

invaserat, nemine se offerente, qui conferre manum auderet. Marcellianum hunc Leo blanditiis conciliatum perpulit, ut Sardiniam, tum subditam Vandalis, aggredereetur. Is haud aegre exactis Vandalis, insula potitus est. Tum quoque missus Byzantio Heraclius, ad Tripolim Africae fuis acie Vandalis, urbes facile cepit, atque ibi relictis navibus, copias terrestri itinere Carthaginem versus duxit. Ita se habebant belli praeludia.

Basiliscus vero universam classem ad oppidulum appulit, stadiis non minus 280. Carthagine dissitum; cui ex vetusto fano Mercurii (sic Romani appellant) datum est Mercurii nomen. Ac si tempus non duxisset, composito cessans, sed recta Carthaginem perrexisset, ipsam primo cepisset aditu, et Vandalos subegisset, quorum animi ad vim minime spectabant: adeo Gizericum Leo terruerat, visu illi Imperator invictus, ex quo nuntius de Sardinia ac Tripoli receptis venerat, et apparuerat eam esse Basilisci classem, cui parem nullam habuisse unquam Romani dicerentur. At successum impediit ducis cunctatio, quam vel ignavia, vel proditio peperit. Gizericus opportunitate, quam oscitatio Basilisci praebebat, apposite utens, hoc egit. Cum subditos, quoad eius facere poterat, omnes armasset, illis maiores naves implevit: vacuas ac celeres

ἄριστά εἶχε τοὺς ὑπηκόους ἐπλήρου τὰς ναῦς, ἄλλας τε κενὰς
 C ἀνδρῶν καὶ ὡς τάχιστα πλειούσις ἐν παρασκευῇ εἶχε. πέμψας
 δὲ πρέσβεις ὡς Βασιλίσκον ἐδέϊτο τὸν πόλεμον ἐς πέντε ἡμερῶν
 ὑπερβαλέσθαι χρόνον, ὅπως μεταξὺ βουλευσάμενος ἐκεῖνα ποιοῖη
 ἃ δὴ μάλιστα βασιλεῖ βουλομένη εἶη. λέγουσι δὲ αὐτὸν καὶ χρύ-
 σίον πολὺ τι χρῆμα κρύφα τῆς Βασιλίσκου στρατιᾶς πέμπαντα
 ταίτην δὴ τὴν ἐκχειρίαν ἀνήσασθαι. ἔπρασε δὲ ταῦτα οἰόμε-
 νος, ὅπερ ἐγένετο, πνεῦμα ἐπιφορον ἐν τοῦτῳ οἱ τῷ χρόνῳ γε-
 H 99 νῆσθαι. Βασιλίσκος δὲ ἢ Ἀσπαρι καθάπερ ὑπέστη χαριζόμε-
 νος ἢ τὸν καιρὸν χρημάτων ἀποδιδόμενος, ἢ καὶ βέλτιον αὐτῷ¹⁰
 ἐνομισθῆ, ἐποίει τε τὰ αἰτούμενα καὶ ἠσύχαζεν ἐν τῷ στρατοπέ-
 D δῳ, τὴν εὐκαιρίαν προσδεχόμενος τῶν πολεμίων. οἱ δὲ Βανδί-
 λοι, ἐπειδὴ σφίσι τάχιστα τὸ πνεῦμα ἐγενόνη, ὃ δὴ τέως κυρα-
 δοκοῦντες ἐκάθηντο, ἀρμίμενοί τε τὰ ἰστία καὶ τὰ πλοῖα ἀφέλκον-
 τες ὅσα αὐτοῖς ἀνδρῶν κενὰ, ὥσπερ μοι πρότερον εἴρηται,¹⁵
 παρεσκευάστο, ἔπλεον ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ ἀγχοῦ ἐγένον-
 το, πῦρ ἐν τοῖς πλοίοις ἐνθήμενοι, ἃ δὴ αὐτοὶ ἀφέλκοντες ἦγον,
 κεκολλημένων αὐτοῖς τῶν ἰστίων, ἀφήκαν ἐπὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων
 στρατόπεδον. αἶτε δὲ πλήθους ὄντος ἐνταῦθα νηῶν, ὅση τὰ
 πλοῖα ταῦτα προσπίπτειεν, ἐκαίον τε ῥαδίως καὶ αὐτὰ οἷς ἄν²⁰
 P 193 ζυμμιζυιεν ἐτοίμως ζυνδιεφθειρετο. οὕτω δὲ τοῦ πυρὸς ἐπιφερο-

1. ἄλλας] ἴσ. ἄλλως Hm: frustra. 10. ἢ καὶ βέλτιον αὐτῷ ἐνο-
 μισθῆ] Themistius p. 59, 13. ὅσοι δὲ ὑπ' ἀσθενείας ἢ τῆς πρὸς
 τὸ τελεῖν εὐλαβείας ἢ καὶ βέλτιον αὐτοῖς ἐνομισθῆ μένειν, οὗτοι —.

ubi Iacobsius ἢ ὅτι καὶ requirebat. 11. ἐποίει τε] ἐποίησε L.
 20. αὐτὰ] αὐτοὶ HL. αὐτοῖς Grotius.

cymbas praesto iussit esse: tum per caduceatores Basiliscum rogavit, ut praelium in diem ab illo quintum reilceret: hoc interim spatio re delibera-
 rata, se confecturum promisit, quae maxime e sententia forent Impera-
 toris. Fertur etiam grandem auri summam misisse, inscietie exercitu
 Basilisci, itaque has inducias emisse. Quae quidem praestitit, ea spe
 ductus, fore ut, quod et contigit, secundus ventus hoc temporis inter-
 vallo oriretur. Basiliscus, sive, uti receperat, Aspari gratificaretur, sive
 tempus rei bene gerendae idoneum pecunia venderet, sive id satius sibi
 esse existimaret, postulatis annuit, seque continuit in castris, comodo-
 dum hosti tempus opperiens. Vandali, simul ventus surrexit, quem avi-
 de exspectando, nondum se loco moverant; statim vela attollere, et na-
 vigia vacua, jure, ut supra monui, habebant in expedito, trahentes, ad
 hostem contendere. Provecti propius, ignem scaphis remulco actis inil-
 ciunt, velisque sinuatis, eas in castra navalia Romanorum dimittunt: ubi
 quoniam densae rates erant, quocunque scaphae illae incidere, flam-
 mam facile communicabant, et cum iis pariter, quibus erant permistae,
 protinus corrumpebantur. Ita grassante incendio, Romana classis tu-

μένου θόρυβός τε, ὡς τὸ εἶδος, εἶχε τὸν Ῥωμαίων στόλον καὶ κραυγῆς μέγεθος τῷ τε πνιύματι καὶ τῷ τῆς φλογὸς βόμβῳ ἀντιπαταγούσης μάλιστα, καὶ τῶν στρατιωτῶν ὁμοῦ τοῖς ναύταις ἀλλήλοις ἐγχελευομένων καὶ τοῖς κοντοῖς διωθουμένων τὰ τε 5 πυρφόρα πλοῖα καὶ τὰς σφῶν αὐτῶν ναῦς ὑπ' ἀλλήλων διαφθειρομένας οὐδενὶ κόσμῳ. ἤδη δὲ καὶ οἱ Βανδῖλοι παρῆσαν βάλλοντές τε καὶ καταδύοντες καὶ αὐτοῖς ὄπλοις τοὺς διαφεύγοντας τῶν στρατιωτῶν ληϊζόμενοι. εἰσι δὲ οἱ καὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ Ῥωμαίων ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ ἐγένοντο, καὶ πάντων μάλιστα Ἰωάννης, 10 ὑποστράτηγός τε ὢν Βασιλίσκου καὶ οὐδ' ὅπωςτιοῦν τῆς ἐκείνου Β προδοσίας μεταλαχόν. περιστάντος γὰρ ὁμίλου πολλοῦ τὴν αὐτοῦ ναῦν, ἔκτεινα μὲν ἐπιστροφάμην ἀπὸ τοῦ καταστρώματος πολὺ τι τῶν πολεμίων πληθους, ὡς δὲ ἀλίσκομένης ἦσθετο τῆς νεῶς, ἤλατο ἕν πάσῃ τῇ τῶν ὄπλων σκευῇ ἀπὸ τῶν ἰκρίων εἰς 15 θάλασσαν. πολλὰ μὲν οὖν αὐτὸν ἐλιπάρει Γένζων ὁ Γίξριγνον, πιστά τε παρεχόμενος καὶ σωτηρίαν προτεινόμενος, ὁ δὲ οὐδὲν ἤσσαν ἐς θάλασσαν καθῆκε τὸ σῶμα, ἐκείνο μόνον ἀποφθεγγάμενος, ὡς οὐ μὴ ποτε Ἰωάννης ὑπὸ χερσὶ κονῶν γένηται. ὁ μὲν δὴ πόλεμος οὗτος ἐς τοῦτο ἐτελεύτα καὶ Ἡράκλειος ἐπ' οἴκου C 20 ἀπεκομίσθη· Μαρκελλιανὸς γὰρ πρὸς τοῦ τῶν συναρχόντων ἀπώλετο δόλῳ. Βασιλίσκος δὲ ἀφικόμενος ἐς Βυζάντιον ἰκέτης ἐκάθητο ἐς τὸ ἱερὸν τοῦ μεγάλου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ (Σοφίας κα-

2. τῷ τῆς] τῷ τῆς L. 6. Βανδῖλοι] Vulgo Βάνδλιοι. 8. οἱ καὶ HL. καὶ om. P. 11. γὰρ] δὲ L. 14. ἤλατο] ἤλλατο AL. 19. Ἡράκλειος] ἡράκλειος L. 22. Σοφίας] σοφίας L.

multa, ut res ferebat, misceri, et confremere clamore insano; qui vento murmuranti ac flammis crepitantibus respondebat: scilicet hortatibus mutuis accendebant se milites et nautae inter se confusi, et cum scaphas incendiarias, tum suas etiam naves, quae in summa perturbatione sibi invicem erant exitio, contis trudebant. Iam etiam ingruere Vandali, tela mittere, mersare undis, et cum armis fugientem Romanum militem spoliare. Quamquam inter Romanos non defuere, qui se in hoc praelio viros animosos praestiterint. Primum tulit Iohannes Basilisci legatus, proditionis illius minime consors. Siquidem magno hostium numero circumvadente eius navim, ipse in orbem discursans, multos e foris cecidit, utque illum teneri vidit, cum armis omnibus praecipitem se in aequor egit ex tabulatis. Precibus quidem talem virum Genzo Gizerici filius revocabat, dans ipsi fidem ac salutem offerens: nihilo is minus se in profundum demersit, hoc unum effatus, nunquam venturum Ioannem in manus canum. Hic illius belli exitus fuit. Heraclius domum redit, iam extincto Marcelliano fraude cuiusdam ex ipsius collegis. Revertens Byzantium Basiliscus, asylum petiit, iacuitque supplex in aede, quae magno CHRISTO DNO sacra est, et Sophiae templum dicitur a Byzantinis, hanc

λοῦσιν οἱ Βυζάντιοι τὸν νεῶν, ταύτην δὴ μάλιστα τῷ Θεῷ πρέ-
πειν τὴν ἐπωνυμίαν ἡγούμενοι), ἐξαίτησαμένης δὲ Βηρίνης τῆς
βασιλίδος τὸν μὲν κίνδυνον τοῦτον διέφυγεν, ἐς βασιλείαν δὲ
τότε παρελθεῖν, ἧς δὲ ἕνεκα πάντα αὐτῷ εἴργαστο, οὐκ οἷός τε
ἦν. Λέων γὰρ βασιλεὺς οὐ πολλῶ ἕστερον Ἀσπαρά. τε καὶ Ἀρ- 5
δαβούριον ἐν παλατίῳ διέφθειρεν, ἐπεὶ οἱ θάνατον ἐπιβουλεύειν
αὐτοῦς ἐπειτόπησε. ταῦτα μὲν οὖν ἐγένετο τῆδε.

D ζ. Ἀνθέμιος δὲ ὁ τῶν δυσμῶν αὐτοκράτωρ πρὸς τοῦ κη-
V 356 δεστοῦ Ῥεμίμερος διαφθαρῆς ἐτελεύτα, Ὀλύβριός τε τὴν βασι-
P 194 λείαν ἐκδεξάμενος ὀλίγῳ ἕστερον χρόνῳ τὴν ὁμοίαν πεπρωμένην 10
ἀνέπλησε. τελευτήσαντος δὲ καὶ Λέοντος ἐν Βυζαντίῳ, παρέ-
λαβε τὴν βασιλείαν Λέων ὁ Ζήνωνός τε καὶ Ἀριώδνης τῆς Λέον-
τος θυγατρὸς, ἐς ἡμερῶν ἔτι ὀλίγων που ἡλικίαν ἦκων. αἰρεθέν-
τος δὲ ξυμβασιλέως αὐτῷ τοῦ πατρὸς, αὐτίκα δὴ μάλα ὁ παῖς
ἔξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο. ἄξιον δὲ καὶ Μαϊορίνου ἐπιμηνησθῆναι, 15
ὃς δὴ πρότερον ἔσχε τὸ ἐσπέριον κράτος. οὗτος γὰρ ὁ Μαϊορί-
νος, ξύμπαντας τοὺς πώποτε Ῥωμαίων βεβασιλευκότας ὑπεραι-
ρων ἀρετῇ πάσῃ, τὸ Λιβύης πάθος οὐκ ἦνεγκε πρῶως, ἀλλὰ
στρατιᾶν ἐπὶ Βανδύλου ἀξιολογωτάτην ἀγέρας ἐν Ἀγούροις ἐγέ-
B νετο, αὐτὸς τῷ στρατῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐξηγεῖσθαι διανοού- 20
μενος, ἐς τε τοὺς ἄλλους πόνους καὶ οὐκ ἦμισα ἐς τοὺς κινδύ-
νους κομιδῇ ἄοκνος. οὐκ ἀξύμφορον δὲ οἱ ἡγούμενος εἶναι δύνα-
μιν τε τῶν Βανδύλων καὶ τὸ Γιζερίχου ἦθος διερευνήσασθαι πρό-

5. Ἀρδαβούριον] ἀνδαβούριον HL. Ardaurius supra p. 182 d. et
saepius in Excerptis Legationum. 9. Ὀλύβριος] ὀλίβριος HL.
16. ἔσχε A. εἶχε P. 19. ἀγέρας L. ἐγέρας P.

appellationem Deo aptissime convenire censentibus. Atque ille quidem
Verinae Augustae deprecatione periculum evasit; sed Imperium, cuius
causa nihil non egerat, tunc adipisci non potuit, ob consecutam brevi
necem Asparis et Ardaurii, quos in palatio Leo Aug. occidi iussit, in-
sidias vitae suae ab illis paratas suspicatus. Haec ibi ita gesta.

7. Imperator Occidentis Anthemius a Racimere genero confossus
occubuit. Olybrius paucis post susceptum Imperium mensibus vitam fato
simili clausit. Mortuo quoque Byzantii Leone, successit in eius locum
alter Leo, Zenonia filius et Ariadae filiae Leonis. Illi parum aetatis
adhuc habenti consors adoptatus est pater: sed brevi puer ab hominibus
demigravit. Ante haec, Occidentis Imperium obtinuerat Maiorinus, de
quo sine iniuria tacere nequeo. Hic enim Romania Imperatoribus, quot-
quot unquam fuerunt, antecellens virtute, cuius numeros omnes contine-
bat, Africae cladem non remisso animo tulit; sed in Liguria florentissi-
mum exercitum adversus Vandalos conflavit, utque vir erat ad labores
quosvis et discrimina belli impiger, eum ipse constituit in hostes ducere.
Ratus autem operae pretium esse, prius explorare et Vandalorum vires

τερον και οπη ποτε Μασρουσιολ τε και Αιβνες ενολιας τε και
 εχθους περι ες αυτους κατεστησαν, αυτης του τοιουτου εργου
 τελεστης γενεσθαι εγνω. πρεσβευτης ουν ως δη εκ βασιλειωσ πα-
 ρω τον Γιζεριχον εσταλη, αλλο τι αυτω ονομα ζυμπεπλασμενον
 5 επενεγκων. δεισας δε μη καταφανησ γεγωνωσ αυτωσ τε κακον τι
 λαβη και τα πρασσυμενα διακωλωση, μηχανυται τοιαδε. τασ
 εν τη κεφαλη τριχασ (διαβοητοι γαρ ησαν εσ παντασ ανθρωπουσ
 οτι δη ουτω ξανθαλ ειεν ωστε χρουσω ακιβδηλω εικαζεσθαι) βαρη H 100
 τινι χρισασ εσ τουτο εξεπιτηδεσ εξευρημενη επι καιρου μεταβαλειν C
 10 εσ το κνανεον παντελωσ ισχυσεν. επει δε Γιζεριχω εσ οψιν ηλ-
 θε, τα τε αλλα ο Γιζεριχοσ αυτον ενεχειρει δεδισσεσθαι και αυτε
 φιλον επαγαγομενοσ εσ το οικημα ηλθεν, ου δη τα οπλα ξυνεκει-
 το παντα, πολλα τε και αξιολογωτατα υπερφωωσ οντα. ενταυ-
 θα φασι τα οπλα κινηθεντα εκ του αυτοματου παταγον ου με-
 15 τριον ουδε τον τυχοντα αφειναι, και τότε μεν τω Γιζεριχω σει-
 σμιον τινα γεγονεναι δοκειν, εξω δε γινομενω αμφι τε τω σεισμω
 αναπυνθανομενω, επει οι των αλλων ουδεισ ωμολογει, θαυμα
 μεν επιπεσειν μεγα, ου μεντοι ζυμβαλειν το γεγωνοσ οω τε εινα.
 ο μεν ουν Μαιουρινοσ διαπεπραγμενοσ υπερ εβουλετο επι Λιγου- D
 20 ριασ απεκομισθη, και τω στρατω πεζη βαδιζοντι εξηγουμενοσ
 επι στηλυσ τασ Ηρακλειουσ ηει, διαβαλνειν μεν διανοουμενοσ τον
 εκεινη πορθμυδν, οδω δε το λοιπον επι Καρχηδονα ενθενδε λειναι.
 ωνπερ ο Γιζεριχοσ αισθόμενοσ και οτι δη προς Μαιουρινον εν τη

1. και εχθους] Vulgo η εχθους. 4. αυτω] αυτω P. 9. μετα-
 βαλειν] μεταλαβειν LHm.

et ingenium Gizerici: item quam bene vel male animati in ipsos essent
 tum Mauri, tum Afri; hanc provinciam sibi sumpsit. Itaque legati Cae-
 sari induta persona cum fictitio quodam nomine, iter intendit ad Gize-
 ricum, ac veritus ne, si forte agnosceretur, infortunio multaretur aliquo,
 et incepta turbaret, artem huiusmodi excogitavit. Quoniam fama nota
 caesaries eius ubique erat, quippe adeo flava, ut speciem auri mundia-
 simi redderet; pigmentum quoddam, hos in usus inventum, capillis tam
 scite illevis, ut ex tempore eos plane fuscaverit. Ubi ipsum Gizericus
 accepit, cum alia, tum hoc etiam egit, quo tacite ei metum offerret.
 Per speciem amicitiae deduxit in armamentarium, ubi arma cuiusque-
 modi et plurima et egregia disposita erant. Hic illa spontaneo impulsu
 collisa non mediocrem strepitum edidisse ferunt. Ac tum quidem tre-
 muisse terram Gizericus putavit: egressus vero, deque terrae motu sci-
 tatus, cum omnes eum factum negarent, obstupuit, ignarus quem casum
 illud portentum ferret. Ergo Maiorinus propositum executus, in Ligu-
 riam revertitur: inde terrestri itinere copias ducens, ad columnas Her-
 culeas contendit, fretum, quod illas interfuit, traicere et recta Cartha-
 ginem petere in animo habens. Postquam haec geri Gizericus, seque a

- προσβεία φρενακισθείη, ἕς τε ὀρθρωδίαν ἐμπέπτωκε καὶ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐξηρτύετο. οἱ τε Ῥωμαῖοι τεκμηριούμενοι τῇ Μαϊορίνου ἀρετῇ, εὐέλπιδες ἤδη ἐγένοντο Λιβύην τῇ ἀρχῇ ἀνασώσασθαι. ἀλλὰ μεταξὺ νόσῳ δυσεντερίας ἄλοδς ὁ Μαϊορίνος διαφθείρεται, ἀνὴρ τὰ μὲν εἰς τοὺς ὄνηκούς μέτριος γεγονώς, φ-5
 P 195 βερὸς δὲ τὰ ἐς τοὺς πολεμίους. καὶ Νέπωσ δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν ὀλίγας τε ἡμέρας ἐπιβιοὺς ἐτελεύτησε νόσῳ, καὶ Γλωκέριος μετ' αὐτὸν ἐς ταύτην δὴ προελθὼν τὴν ἀρχὴν τύχην τὴν ὁμοίαν ἀνέπλησε. μεθ' ὃν δὴ Αὐγουστος τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔλαβε. βασιλεῖς μέντοι καὶ ἄλλοι πρότερον ἐν τῇ ἐσπερίᾳ 10
 γεγόνουσι, ὧν περ τὰ δνόματα ἐξεπιστάμενος ὡς ἥκιστα ἐπιμνήσομαι. χρόνον τε γὰρ αὐτοῖς τῇ ἀρχῇ ὀλίγον τινὲ ἐπιβιῶναι καὶ ἀπ' αὐτοῦ λόγον ἄξιον οὐδὲν πεπραχέναι ξυνέπεσε. ταῦτα μὲν ἐν τῇ ἐσπερίᾳ ἐγένετο.
- V 357 Ἐν δὲ Βυζαντίῳ ὁ Βασιλσκος (οὗ γὰρ ἔτι οἶός τε ἦν τὸν 15 ἔρωτα τῆς βασιλείας βιάσθαι) τυραννίδι ἐπιθέμενος ἐκρύτησεν οὐδενὶ πόνῳ, Ζήνωνος ὁμοῦ τῇ γυναικὶ ἐς τὴν Ἰσαυρίαν, ἀφ'
 B ἧς δὴ ὠρμάτο, διαφυγόντος. ἔχοντι δὲ αὐτῷ τὴν τυραννίδα ἐναντιὸν τε καὶ μῆνας ὀκτώ οἱ τε ἄλλοι ὡς εἰπεῖν ξύμπαντες καὶ οἱ τῆς αὐλῆς στρατιῶται διὰ φιλοχρηματίας μέγεθος ἤχθον-20
 το. ὧν δὴ Ζήνων αἰσθόμενος στρατιῶν τε ἀγείρας ἐπ' αὐτὸν ἤει. Βασιλσκος δὲ στρατὸν τε καὶ στρατηγὸν Ἀρματον ὡς ἀντιταξό-

Θ. Αὐγουστος] ὅτι αὐγουστος ὁ αὐτὸς ἦν καὶ ὀμύλος ὁ ἐπὶ ζήνωνος κρατῶν ἐν θάμῃ Am. Augustulus RV. *ibid.* αὐτοκράτορα L. αυτοκρατορίαν P. 22. Ἀρματος] ἄρματος LHm. In Excerptis Legationum modo Ἀρμάτος modo Ἀρμάτιος.

Maiorino in legatione circumscriptum cognovit, gravi metu correptus, quae ad bellum opus erant expedit. Romanis perspecta Maiorini virtus iam spem optimam fecerat, fore ut Africam Imperio recuperaret: verum dysenteria, ac subinde morte interceptus est, vir subditis commodus, hostibus formidabilis. Nepos adeptus Imperium, ac paucos dies superstes, morbo interiit: deinde Glycerius eandem dignitatem assecutus, eundem habuit vitae exitum. Post hunc rerum potitus est Augustus: Alii in Occidente fuerunt antea Imperatores: quorum etsi nomina teneo, tamen, quia nihil memorabile ob brevem in principatu vitam gessere, silentio praetermittam. Hactenus de rebus Occidentis.

Byzantii Basiliscus, cupidine regnandi victus, affectatam tyrannidem nullo negotio obtinuit, Zenone cum uxore sua in Isauriam, nnde oriundus erat, fuga dilapso. Per annum unum mensesque octo tyrannus fuerat, cum Zeno et palatinos et caeteros fere omnes milites summa illius avaritia offensos audiens, contracto exercitu infestus venit. Emissus contra a Basilisco cum copiis Armatus dux, collatis castris, ea lege ex-

μενον Ζήνωνι ἔπεμψεν. ὡς δὲ πλησίον πον ἀλλήλοις ἰστροτο-
 πεδεύσαντο, παραδίδωσιν Ἄρματος Ζήνωνι τὸ αὐτοῦ στρατευ-
 μα, ἐφ' ᾧ Βασιλίσκον τὸν αὐτοῦ υἱὸν, κομιδῇ ὄντα παῖδα,
 Κάλισσά τε καταστήσεισθαι καὶ τελευτῶντι διάδοχον τῆς βασι-
 5 λείας ἀπολιπῆν. Βασιλίσκος δὲ πάντων ἔρημος γεγωνὸς ἐς τὸ
 ἱερὸν καταφεύγει, ὄσπερ καὶ πρότερον. καὶ αὐτὸν Ἀκάκιος, ὁ
 τῆς πόλεως ἱερεὺς, Ζήνωνι ἐνεχείρισεν, ἀσέβειάν τε αὐτῷ ἐπε- C
 νεγκῶν καὶ ὡς πολλὰ τοῦ Χριστιανῶν δόγματος ξυνετάραξέ τε καὶ
 ἐνεόχμωσεν, ἐς τὴν Εὐτύχους αἵρεσιν ἀποκλίνας. καὶ ἦν δὲ οὐ-
 10 τως. Ζήνων δὲ αὐθις τὴν βασιλείαν παραλαβὼν καὶ τὴν ἐς Ἄρ-
 ματον πίστιν ἀφοσιούμενος, Βασιλίσκον τὸν αὐτοῦ παῖδα Κάλ-
 ισσα καταστησάμενος, οὐ πολλῷ ὕστερον αὐτὸν τε ἀφείλετο τὴν
 τιμὴν καὶ Ἄρματον ἔκτεινε. Βασιλίσκον δὲ ὁμοῦ τοῖς τε παισὶ
 καὶ τῇ γυναικὶ πέμψας ἐς Καππαδοκίαν χιμῶνος ὥρα σιτίων τε
 15 καὶ ἱματίων καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας ἐρήμους ἐκέλευσεν εἶναι.
 ἔνθα δὴ ψύχει τε καὶ λιμῷ πιεζόμενοι ἐς τε ἀλλήλους καταφεύ-
 γουσι καὶ τὰ φίλτατα περιβαλόντες σώματα διεφθάρησαν. αὕτη D
 τε Βασιλίσκον τῶν πεπολιτευμένων κατέλαβε τίσις. ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν χρόνῳ τῷ ὑστέρω ἐγένετο.

20 Γιζέριχος δὲ τότε ἀπάτη τε περιελθὼν καὶ κατὰ κράτος ἐξε-
 λάσας, ὡς πρόσθεν εἴρηται, τοὺς πολεμίους, οἳδὲν τι ἦσσαν,
 εἰ μὴ καὶ μῦλλον, ἦγέ τε τὰ Ῥωμαίων καὶ ἔφερε ξύμπαντα, ἕως
 αὐτῷ βασιλεὺς Ζήνων ἐς ὁμολογίαν ἀφίκετο σπονδαὶ τε αὐτοῖς

2 Ἄρματος] ἄρματος L. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 4. τελευτῶν-
 τι] τελευτῶντα L. 9. ἐνεόχμωσεν] ἐνεώχμωσεν AL. 10. 13. Ἄρ-
 ματον] ἄρματος L.

ercitum Zenoni tradidit, ut Basiliscus filius suus, tunc admodum puer, crearetur ab eo Caesar, et in Imperium post obitum ipsius succederet. Desertus plane Basiliscus in idem illud templum, ubi prius asylum inveni-
 nerat, confugit: sed Acacius urbis Antistes eum in Zenonis potestate posuit, oburgata impietate, qua multa in fide Christiana miscuerat, et ex antiquo moverat, ad haeresin Eutychetis delapsus: neque id falso ob-
 iciebatur. Zeno autem in Imperium restitutus, ut pactam Armato fidem absolveret, Basiliscum eius filium Caesarem renuntiavit: quem honorem ipsi haud multo post, et Armato vitam ademit. Porro Basiliscum tyran-
 num cum liberis atque uxore in Cappadociam hieme ablegatum, sine cli-
 bariis, sine vestibus, sine ulla ope degere iussit. Hic illos frigore ut fame prementibus, alter ad alterum se applicare. Denique in corporum carissimorum complexu animam efflarunt. Hoc supplicio Basiliscus com-
 missa in Remp. luit: verum haec postea contigerunt.

Tunc vero Gizericus qua dolo circumventis, qua vi depulsis, ut ante est dictum, hostibus, nihilo minus, quin etiam importunius per oras Rom. ferebat omnia ac rapiebat: donec Zeno Aug. cum eo transegit, et

προσβεία φενακισθείη, ἕς τε θρρωδίαν ἐμπέπτωκε καὶ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐξηρτύετο. οἱ τε Ῥωμαῖοι τεκμηριούμενοι τῇ Μαϊορίνου ἀρετῇ, εὐέλπιδες ἤδη ἐγένοντο Λιβύην τῇ ἀρχῇ ἀνασώσασθαι. ἀλλὰ μεταξὺ νόσῳ δυσεντερίας ἄλως ὁ Μαϊορίνος διαφθίρεται, ἀνὴρ τὰ μὲν εἰς τοὺς σπηκόους μέτριος γεγώς, φε-5
 P 195 βερὸς δὲ τὰ ἐς τοὺς πολέμους. καὶ Νέπωσ δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν ὀλίγας τε ἡμέρας ἐπιβιοὺς ἐτελεύτησε νόσῳ, καὶ Γλυ-
 κέριος μετ' αὐτὸν ἐς ταύτην δὴ προελθὼν τὴν ἀρχὴν τύχην τὴν ὁμοίαν ἀνέπλησε. μεθ' ὃν δὴ Αὐγουστος τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔλαβε. βασιλεῖς μέντοι καὶ ἄλλοι πρότερον ἐν τῇ ἐσπερίᾳ 10
 γεγόνασιν, ὥσπερ τὰ δνόματα ἐξεπιστάμενος ὡς ἥκιστα ἐπιμνήσομαι. χρόνον τε γὰρ αὐτοῖς τῇ ἀρχῇ ὀλίγον τινα ἐπιβιῶναι καὶ ἀπ' αὐτοῦ λόγου ἄξιον οὐδὲν πεπραχέναι ξυνέπεισε. ταῦτα μὲν ἐν τῇ ἐσπερίᾳ ἐγένετο.

V 357 Ἐν δὲ Βυζαντίῳ ὁ Βασιλσκος (οὗ γὰρ ἔτι οἶός τε ἦν τὸν 15
 ἔρωτα τῆς βασιλείας βιάζεσθαι) τυραννίδι ἐπιθήμενος ἐκρύττησεν οὐδενὶ πόνῳ, Ζήνωνος ὁμοῦ τῇ γυναικὶ ἐς τὴν Ἰσαυρίαν, ἀφ'
 B ἧς δὴ ὠρμᾶτο, διαφυγόντος. ἔχοντι δὲ αὐτῷ τὴν τυραννίδα ἐναυτὸν τε καὶ μῆνας ὀκτώ οἱ τε ἄλλοι ὡς εἰπεῖν ζύμπαντες καὶ οἱ τῆς αὐλῆς στρατιῶται διὰ φιλοχρηματίας μέγεθος ἤχθον-20
 το. ὣν δὴ Ζήνων αἰσθόμενος στρατιῶν τε ἀγείρας ἐπ' αὐτὸν ἤει. Βασιλσκος δὲ στρατὸν τε καὶ στρατηγὸν Ἄρματον ὡς ἀντιταξό-

9. Αὐγουστος] ὅτι αὐγουστος ὁ αὐτὸς ἦν καὶ φωμύλος ὁ ἐπὶ ζή-
 νωνος κρατῶν ἐν ῥώμῃ Am. Augustulus RV. *ibid.* αὐτοκρά-
 τορα L. αυτοκροτορίαν P. 22. Ἄρματον] Ἐρματον LHm. In
 Excerptis Legationum modo Ἄρματος modo Ἄρματος.

Maiorino in legatione circumscriptum cognovit, gravi metu correptus, quae ad bellum opus erant expedit. Romanis perspecta Maiorini virtus iam spem optimam fecerat, fore ut Africam Imperio recuperaret: verum dysenteria, ac subinde morte interceptus est, vir subditis commodus, hostibus formidabilis. Nepos adeptus Imperium, ac paucos dies superstes, morbo interiit: deinde Glycerius eandem dignitatem assecutus, eundem habuit vitae exitum. Post hunc rerum potitus est Augustus: Alii in Occidente fuerunt antea Imperatores: quorum etsi nomina teneo, tamen, quia nihil memorabile ob brevem in principatu vitam gessere, silentio praetermittam. Hactenus de rebus Occidentis.

Byzantii Basiliscus, cupidine regnandi victus, affectatam tyrannidem nullo negotio obtinuit, Zenone cum uxore sua in Isauriam, unde oriundus erat, fuga dilapso. Per annum unum mensesque octo tyrannus fuerat, cum Zeno et palatinos et caeteros fere omnes milites summa illius avaritia offensos audiens, contracto exercitu infestus venit. Emissus contra a Basilisco cum copiis Armatus dux, collatis castris, ea lege ex-

μενον Ζήνωνι ἔπεμψεν. ὡς δὲ πλησίον πον ἀλλήλους ἑστρατο-
 πεδεύσαντο, παραδίδωσιν Ἄρματος Ζήνωνι τὸ αὐτοῦ στρατευ-
 μα, ἐφ' ᾧ Βασιλίσκον τὸν αὐτοῦ υἱὸν, κομιδῇ ὄντα παῖδα,
 Καίσαρά τε καταστήσεσθαι καὶ τελευτῶντι διάδοχον τῆς βασι-
 5 λείας ἀπολιπῶν. Βασιλίσκος δὲ πάντων ἔρημος γεγωνῶς ἐς τὸ
 ἱερὸν καταφεύγει, ὅπερ καὶ πρότερον. καὶ αὐτὸν Ἀκάκιος, ὁ
 τῆς πόλεως ἱερεὺς, Ζήνωνι ἐνεχειρίσειεν, ἀσέβειάν τε αὐτῷ ἐπε- C
 νεγκῶν καὶ ὡς πολλὰ τοῦ Χριστιανῶν δόγματος ξυνετέραξέ τε καὶ
 ἐνεόχμωσεν, ἐς τὴν Εὐτύχους αἵρεσιν ἀποκλίνας. καὶ ἦν δὲ οὐ-
 10 τως. Ζήνων δὲ αὐτίς τὴν βασιλείαν παραλαβὼν καὶ τὴν ἐς Ἄρ-
 μαιον πίστιν ἀφοσιούμενος, Βασιλίσκον τὸν αὐτοῦ παῖδα Καί-
 σαρα καταστησάμενος, οὐ πολλῶ ὕστερον αὐτὸν τε ἀφελετο τὴν
 τιμὴν καὶ Ἄρματον ἔκτεινε. Βασιλίσκον δὲ ὁμοῦ τοῖς τε παισὶ
 καὶ τῇ γυναικὶ πέμψας ἐς Καππαδοκίαν χιμῶνος ὥρα σιτίων τε
 15 καὶ ἱματίων καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας ἐρήμους ἐκλευσεν εἶναι.
 ἔνθα δὴ ψύχει τε καὶ λιμῶ πιεζόμενοι ἔς τε ἀλλήλους καταφεύ-
 γουσι καὶ τὰ φίλτατα περιβαλόντες σώματα διεφθάρησαν. αὕτη D
 τε Βασιλίσκον τῶν πεπολιτευμένων κατέλαβε τίσις. ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ ἐγένετο.

20 Γιζέριχος δὲ τότε ἀπάτη τε περιελθὼν καὶ κατὰ κράτος ἐξε-
 λάσας, ὡς πρόσθεν εἴρηται, τοὺς πολεμίους, οὐδὲν τι ἦσον,
 εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, ἦγέ τε τὰ Ῥωμαίων καὶ ἔφερε ξύμπαντα, ἕως
 αὐτῷ βυσιλεὺς Ζήνων ἐς ὁμολογίαν ἀφίκετο σπονδαὶ τε αὐτοῖς

2. Ἄρματος] ἄρματος L. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 4. τελευτῶν-
 τι] τελευτῶντα L. 9. ἐνεόχμωσεν] ἐνεώχμωσεν AL. 10. 13. Ἄρ-
 ματον] ἄρματος L.

ercitum Zenoni tradidit, ut Basiliscus filius suus, tunc admodum puer, crearetur ab eo Caesar, et in Imperium post obitum ipsius succederet. Desertus plane Basiliscus in idem illud templum, ubi prius asylum invenerat, confugit: sed Acacius urbis Antistes eum in Zenonis potestate posuit, oburgata impietate, qua multa in fide Christiana miscuerat, et ex antiquo moverat, ad haeresin Eutychetis delapsus: neque id falso obliciebatur. Zeno autem in Imperium restitutus, ut pactam Armato fidem absolveret, Basiliscum eius filium Caesarem renuntiavit: quem honorem ipsi haud multo post, et Armato vitam ademit. Porro Basiliscum tyrannum cum liberis atque uxore in Cappadociam hieme ablegatum, sine clbariis, sine vestibis, sine ulla ope degere iussit. Hic illos frigore et fame prementibus, alter ad alterum se applicare. Denique in corporum carissimorum complexu animam efflarunt. Hoc supplicio Basiliscus commissa in Remp. luit: verum haec postea contigerunt.

Tunc vero Gizericus qua dolo circumventis, qua vi depulsis, ut ante est dictum, hostibus, nihilo minus, quin etiam importunius per oras Rom. ferebat omnia ac rapiebat: donec Zeno Aug. cum eo transegit, et

- ἀπέραντοι ξυνετέθησαν, μήτε Βανδίλους πολέμιόν τι ἐς τὸν πάν-
τα αἰῶνα Ῥωμαίους ἐργάσασθαι μήτε αὐτοῖς πρὸς ἐκείνων ξυμ-
βῆναι. ταύτας τε τὰς σπονδὰς Ζήνων τε αὐτὸς διεσώσατο καὶ
ὃς μετ' ἐκείνων τὴν βασιλείαν παρέλαβεν Ἀναστάσιος. διέμειναν
H 101 δὲ καὶ ἐς Ἰουστινῶν αὐτοκράτορα. τούτου δὲ Ἰουστινῶν ἀδελφί- 5
P 196 δοῦς ὢν Ἰουστινιανὸς διεδέξατο τὴν βασιλείαν. ἐπὶ τούτου Ἰου-
στινιανοῦ βασιλεύοντος ὁ πόλεμος κατέστη ὅδε, τρόπῳ ᾧ ἐν τοῖς
ὀπισθεν λελέξεται χρόνοις. χρόνον δὲ ὀλίγον Γιζέριχος ἐπιβιὸς
ἐτελεύτα πόρρω που ἤδη ἡλικίας ἦκων, διαθήκας διαθέμενος,
ἐν αἷς ἄλλα τε πολλὰ Βανδίλοις ἐπέσκηψε καὶ τὴν βασιλείαν αἰεὶ 10
Βανδίων ἐς τούτον ἵνα ὃς ἂν ἐκ γόνου ἄρρενος αὐτῷ Γιζέριχῳ
κατὰ γένος προσήκων πρώτος ὢν ὑπάντων τῶν αὐτοῦ ξυγγενῶν
τὴν ἡλικίαν τύχοι. Γιζέριχος μὲν οὖν ἄρξας Βανδίων, ἐπειδὴ
Καρρηθόνος ἐκράτησεν ἕτη ἑννέα καὶ τριάκοντα, ἐτελεύτησεν,
ὥσπερ εἴρηται. 15
- B ἦ. Ὀνώριχος δὲ, ὁ τῶν ἐκείνου παιδῶν πρεσβύτατος,
διεδέξατο τὴν ἀρχὴν, Γένζωνος ἤδη ἕξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος.
ἐπὶ τούτου Ὀνωρίχου Βανδίων ἄρχοντος πόλεμος αὐτοῖς πρὸς
οὐδένα ἀνθρώπων, ὅτι μὴ ἐς Μαυρουσίους, ἐγένετο. δέει γὰρ
τῷ ἐκ Γιζέριχου ἡσυχάζοντες πρὸ τοῦ οἱ Μαυρούσιοι, ἐπειδὴ τά- 20
χιστα ἐκποδῶν ἐγεγόνει, ἔδρασαν τε πολλὰ τοὺς Βανδίλους κακὰ
V 358 καὶ αὐτοὶ ἔπαθον. γέγονε δὲ Ὀνώριχος ἐς τοὺς ἐν Λιβύῃ Χρι-
C στιανοὺς ὠμότατος τε καὶ ἀδικώτατος ἀνθρώπων ὑπάντων. βια-
ζόμενος γὰρ αὐτοὺς ἐς τὴν Ἀρειανῶν μετατίθεσθαι δόξαν, ὅσους

perpetuam composuit pacem: cautum enim diserte fuit, ne unquam Vandalis in Romanos hostile quidquam patrarent, neque ab his vicissim illi paterentur. Atque haec pacta conventa cum Zeno ipse servavit, tum eius successor Anastasius: nec Iustinus dissolvit: cuius ex sorore nepos Iustinianus ad Imperii clavum successit. Hoc principe, bellum Vandalicum ita commissum est, ut in temporum inferiorum historia describeretur. Haud diu superstes Gizericus, grandaevo decessit, condito testamento, quo, praeter alia multa, illud Vandalis mandavit, ut regnum Vandalicum ei semper obveniret, qui per virilem stirpem recta propinquitatis Gizericum ipsam attingens, cognatos suos aetate praecurreret. Igitur Gizericus, cum a capta Carthagine annos xxxix. Vandalis imperasset, fato, uti diximus, functus est.

8. Regnum Gizericus filiorum natu maximo Honorico reliquit, Genzone iam mortuo. Quandiu Vandalis praefuit Honoricus, cum nulla gente bellum gesserunt, exceptis Mauris: qui quidem antea Gizerici metu coerciti nihil moverant; at statim ut ille excessit, detrimenta plurima attulere Vandalis, et ab his rursus accepere. Christianos Africae tam crudeliter, tamque iniuste vexavit, quam Honoricus. Cum enim illos ad sectam Arianam compelleret, quoscumque parum ad obsequendum prom-

ἂν λάβοι οὐκ ἐτοιμοὺς αὐτῷ εἰκοντας, ἔκαιε τε καὶ ἄλλαις θανά-
 του ἰδέαις διέφθειρε, πολλῶν δὲ καὶ τὰς γλώσσας ἀπέτεμεν ἀπ'
 αὐτῆς φάρυγγος, οἳ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ περιόντες ἐν Βυζαντίῳ ἐχρῶντο
 ἀκραιφνῆ τῇ φωνῇ, οὐδ' ὀπωσιτοῦν ταύτης δὴ τῆς τιμωρίας
 5 ἐπαισθανόμενοι· ὧν δὴ δύο, ἐπειδὴ γυναιξὶν ἑταίραις πλησιάζειν
 ἔγνωσαν, οὐκ ἐτί φθέγγεσθαι τὸ λοιπὸν ἴσχυσαν. ἔτη τε
 ὀκτώ Βανδύλων ἄρξας ἐτελεύτησε νόσῳ, Μαυρουσίῳν ἤδη τῶν
 ἐν τῷ Αὐρασίῳ ὄρει ὠκνημένων ἀποστάντων τε ἀπὸ Βανδύλων καὶ D
 αὐτονόμων ὄντων (ἔστι δὲ τὸ Αὐράσιον ἐν Νομιδίᾳ τριῶν καὶ
 10 δέκα ἡμερῶν ὁδὸν μάλιστα Καρχηδόνος διέχον, τετραμμένον τε
 πρὸς μεσημβρίαν), οἳ οὐκ ἐτί ὑπὸ Βανδύλοις ἐγένοντο, οὐ δυνα-
 μένων Βανδύλων ἐν ὄρει δυσόδῳ τε καὶ ἀνάντει λίαν πόλεμον πρὸς
 Μαυρουσίους διενεγκεῖν.

Τελευτήσαντος δὲ Ὀνωρίχου τὸ τῶν Βανδύλων κράτος ἐς P 197
 15 Γουνδαμοῦνδον ἦλθε τὸν Γένζωνος τοῦ Γιζερύχου. ἐς αὐτὸν γὰρ
 ὁ χρόνος ἔφερε τὰ πρωτεῖα τοῦ Γιζερύχου γένους. οὗτος ὁ Γουν-
 δαμοῦνδος πλειοσι μὲν πρὸς Μαυρουσίους ἐμαχέσατο ξυμβολαῖς,
 μειζοσι δὲ τοὺς Χριστιανοὺς ὑπαγαγὼν πάθεισιν ἐτελεύτησε νοσή-
 σας, ἤδη που μεσοῦντος τοῦ δωδεκάτου τῆς ἀρχῆς ἔτους. ἀδελ-
 20 φός τε αὐτοῦ Τρασαμοῦνδος παρέλαβε τὴν βασιλείαν, εἶδους τε
 καὶ ξυνέσεως ἐς τὰ μάλιστα καὶ μεγαλοφυχίας εὖ ἦκων. τοὺς
 μέντοι Χριστιανοὺς ἐβιάζετο μεταβαλέσθαι τὴν πάτριον δόξαν,

1. ἐτοιμοὺς] ἐτοιμῶς Pm. 5. ἑταίραις] ἐτέραις H. 7. τῶν ἐν
 HL et Maltretus in annot. τῶν om. P. 8. Αὐρασίῳ] αὐρασίῳ
 HL: illud Hm. 20. τῆ] δὲ HL.

ptos deprehendebat, igne aliisque suppliciis excruciatos necabat. Multis
 linguam faucium tenuis abscidit, qui nostra etiam aetate superstites By-
 zantii, explanate loquebantur, nullum capientes sensum illius poenae.
 Ex his duo rem habere ausi cum meretricibus, sermonis usum amiserunt.
 Annos demum octo Vandalis dominatus, morbo oppetiit, cum iam Mauri,
 qui montem Aurasium incolebant, a Vandalis defecissent, suumque ad
 arbitrium viverent. Est vero Aurasium in Numidia, et ab urbe Cartha-
 gine dierum itinere fere XIII. distat, ad Austrum vergens. Mauros illos
 Vandali nunquam ad obsequium reduxerunt, iniquissima acclivitate mon-
 tis prohibiti, quominus bellum ipsis inferrent.

Extincto Honorico, in manus Gundamundi, cuius pater Genzo Gize-
 ricus filius fuerat, sceptrum Vandalicum devenit, aetatis iure, quae in
 Gizerici stirpe locum ei principem dabat. Saepius cum Mauris Gunda-
 mundus armis decrevit, et Christianos excarnificavit atrociter. Provecto
 ad medium anno regni duodecimo, implicitus morbo, e vita discessit.
 Habenas rerum capessit Trasamundus, ipsius frater, vir oris dignitate,
 prudentia, atque animi magnitudine singulari. Hic quoque Christianos
 ad avitam religionem eiurandam impellebat, non eorum, qui praecesser-

B οὐκ αικιζόμενος τὰ σώματα ὡσπερ οἱ πρότεροι, ἀλλὰ τιμαῖς τε καὶ ἀρχαῖς μετιῶν καὶ χρήμασι μεγάλοις δωρούμενος, καὶ τοὺς ἀπειθοῦντας, ὅποιοι ποτε εἴεν, ἥμιστά γε εἰδέναι ποιούμενος. εἰ δέ τιςας λάβοι μεγάλοις ἁμαρτήμασιν ἐνόχους ἢ γνώμη ἢ τύχη γεγενημένους, τούτοις δὴ μεταβαλλομένοις τὴν δόξαν μισθόν⁵ προτίθει μὴ δοῦναι τὴν δίκην ὧν ἡμάρτανον. ἐπειδὴ δὲ ἡ γυνὴ ἐτελεύτα, οὐ γενομένη μήτηρ οὔτε ἄρσενος οὔτε θήλειος γόνου, κρατῦναι ὡς ἄριστα τὴν βασιλείαν βουλόμενος, ἐς Θεοδόριχον τὸν Γότθων βασίλῃα πέμψας ἤπει οἱ γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν Ἀμαλαφρίδαν διδόναι, ἧς δὴ ἄρτι ὁ ἀνὴρ ἐτεθνήκει. ὁ δὲ οἱ τὴν¹⁰

C ἀδελφὴν ἐπέμψε καὶ Γότθων δοκίμων χιλλοὺς ἐν δορυφόρων λόγῳ, οἷς δὴ ὁμιλος θεραπείας εἶπετο ἐς πέντε μάλιστα χιλιάδας ἀνδρῶν μαχίμων. ἐδωρήσατο δὲ τὴν ἀδελφὴν Θεοδόριχος καὶ τῶν Σικελίας ἀκρωτηρίων ὄντων ἐν, ὃ δὴ καλοῦσι Λιλύβαιον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔδοξεν ὁ Τρασαμοῦνδος πάντων δὴ τῶν ἐν Βανδί-¹⁵λοῖς ἡγησαμένων κρείσσων τε εἶναι καὶ δυνατώτατος. ἐγένετο δὲ φίλος καὶ Ἀναστασίῳ βασιλεῖ ἐς τὰ μάλιστα. ἐπὶ τούτῳ βασιλεύοντος ξυνέπεσε Βανδίλοις πόθος τι παθεῖν πρὸς Μαυρουσίωσι ὅσον πρὸ τοῦ οὐ-ω ξυνηνέχθη γενέσθαι.

Καθίων ἦν τις ἄρχων τῶν ἀμφὶ Τρίπολιν Μαυρουσίωσι,²⁰ πολέμων τε πολλῶν ἔμπειρος καὶ λίαν ἀγγίλους. οὗτος ὁ Καβάρων ἐπειδὴ ἐπ' αὐτὸν στρατεύεσθαι Βανδίλους ἐπύθετο, ἐποίει

5. δὴ Hm. δὲ HL. om. P. *ibid.* μεταβαλλομένοις L. μεταλαβανομένοις P. 6. δὲ] δὲ οἱ Hm. 7. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 14. ἐν] ἐνὶ AL.

rant, more, corporum scilicet laniena, sed mandatis honoribus ac magistratibus, effusaque largitione sollicitabat, minime se nosse simulans in proposito obfirmatos, quicunque essent. Si quos magnis criminibus vel voluntate vel casu obnoxios teneret, his delictorum impunitatem in religionis mutatae praemio proponebat. Coniuge, nec marem unquam nec feminam enixa, viduatus, ut regnum optime stabiliret, missa ad Theodoricum Gotthorum regem legatione, sibi uxorem postulat sororem eius Amalafriadam, a recenti viri funere viduam. Sororem ille misit cum comitatu Gotthorum mille nobilium, qui stipatorum munus obirent: hos secuta sunt ministeria e viris bellicosis collecta ad quina circiter millia. Unum item e Siciliae promontoriis (Lilybaeum appellant) sorori Theodorici donavit. Quamobrem regum omnium Vandalorum praestantissimus audiit ac potentissimus Trasamundus: Anastasio quoque Aug. carus in paucis fuit. Hoc regnante, Vandali clade omnium maxima, quas unquam pertulerant, a Mauris affecti sunt.

Mauris Tripolin circumcolentibus Cabao quidam, vir usu bellorum exercitus ac solertissimus, praecerat: qui susceptae contra se a Vandalis

τοιάδε. πρώτα μὲν τοῖς ὑπηκόοις ἐπήγγελλεν ἀδικίας τε πάσης D
 καὶ βρώσεως ἐς τρυφήν ἀγούσης καὶ πάντων μάλιστα γυναικῶν
 ξυνουσίας ἀπέχεσθαι, χαρακώματά τε δύο πηξάμενος ἐν θατέρῳ
 μὲν αὐτὸς ξὺν πῦσιν ἰστροτοπεδεύσατο τοῖς ἀνδράσιν, ἐν δὲ δὴ H 102
 5 τῷ ἐτέρῳ τὰς γυναῖκας καθείρξε, θάνατόν τε τὴν ζημίαν ἠπέ-
 λησεν ἔσεσθαι, ἣν τις ἐπὶ τὸ τῶν γυναικῶν χαρακώμα ἴοι. μετὰ
 δὲ πέμπτας ἐς Καρχηδόνα κατασκόπους ἐπέταττε τάδε· ἐπειδὴν
 οἱ Βανδῖλοι ἐπὶ τὴν στρατιὰν βαδίζοντες ἐς τινα ρεῶν ὑβρισωσιν,
 ὃν οἱ Χριστιανοὶ σέβονται, αὐτοὺς μὲν ἐφορᾶν τὰ γινόμενα· ἦν
 10 δὲ οἱ Βανδῖλοι τὸ χωρὶον ἀμείψωσιν, ἅπαντα ποιεῖν τάναντία ἐς P 198
 τὸ ἱερὸν ὧν ἐκείνοι δρᾶσαντες οἴχονται. ἐπειπεῖν δὲ αὐτὸν καὶ
 τοῦτο φασιν, ὡς ἀγνοοῖ μὲν τὸν θεόν, ὃν Χριστιανοὶ σέβον-
 ται, εἰκὸς δὲ αὐτὸν, εἴπερ ἰσχυρὸς ἔστιν, ὡς λέγεται, τίσασθαι
 μὲν τοὺς ὑβρίζοντας, ἀμῦναι δὲ τοῖς θεραπεύουσιν. οἱ μὲν οὖν
 15 κατάσκοποι ἐς Καρχηδόνα ἐλθόντες ἠσύχαζον, τὴν παρασκευὴν V 359
 τῶν Βανδῶν θεώμενοι, ἐπεὶ δὲ τὸ στράτευμα τὴν ἐπὶ Τρίπο-
 λιν ἦκε, σχήματα περιβεβλημένοι ταπεινὰ εἶποντο. οἱ δὲ Βαν-
 δῖλοι ὡς ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἠέλλσαντο, ἐς τῶν Χριστιανῶν τοὺς
 νεῶς τοὺς τε ἵππους τὰ τε ἄλλα ζῶα ἐπαγαγόντες, ὑβρεῶς τε
 20 σὸδδεμῆς ἀπελείποντο καὶ αὐτοὶ ἀκολασία τῇ σφετέρᾳ ἐχρήσαντο, B
 τοὺς τε ἱερέας, οὓς ἂν λάβοιεν, ἐρράπιζόν τε καὶ ζαίνοντες κατὰ
 τοῦ νότου πολλὰς ὑπηρετεῖν σφίσιν ἐκέλευον ὅσα δὴ ἐπέχειν τῶν

4. ξὺν πῦσιν] ἐμπᾶσιν I. 12. ἀγνοοῖ A. ἀγνοοῖ L. ἀγνοεῖ P.
 22. ἐπέχειν] De hoc usu verbi dixit Reiskius ad Constant. Porphyry.
 vol. II. p. 859.

expeditionis certior factus, ita se gessit. Principio subditis edixit, ut
 non modo omni scelere, sed cibus etiam molliem inducentibus, ac prae-
 sertim feminarum consuetudine prorsus abstinerent. Tum duplex molis-
 turt vallum, sibi virisque omnibus optavit in castra alterum; alteri femi-
 nas commisit, mortem interminatus, si quis pedem in hoc septum infer-
 ret. Deinde missis Carthaginem exploratoribus mandavit, ut sicubi Van-
 dali, contra Maurorum exercitum venientes, sacram aliquam Christiano-
 rum aedem profanarent, ipsi, re inspecta, post Vandalorum ex eo loco
 discessum, templo honores impenderent plane contrarios indignitati, qua
 illi admissa abissent. Id etiam subiecisse fertur: se quidem notionem
 Dei, quem Christiani colerent, non habere; sed, nisi fama de illius po-
 tentia mentiretur, qui ipsam contumeliose laederent, ab eo plecti, qui
 cultu afficerent, protegi oportere. Ubi Carthaginem pervenerunt explo-
 ratores, ibi tandiu substituerunt, apparatus Vandalicum inspectantes,
 donec viam, quae fert Tripolim, ingresso exercitu, hunc ipsi, cultu suc-
 cineti tenui, secuti sunt. Vandali, vel primis castris, cum equos caete-
 rasque pecudes in Christianorum templis stabulassent, effusa ad quidvis
 audendum licentia, nullum iniuriae foedae genus praetermiserunt. Captis

οικειῶν τοῖς ἀτιμοτάτοις εἰώθεσαν. καὶ ἐπειδὴ τάχιστα ἐνθῆνδε ἀπηλλάγησαν, ἐποίουν οἱ τοῦ Κυβύωνος κατάσκοποι ὅσα αὐτοῖς ἐπετέτακτο· τὰ τε γὰρ ἱερὰ ἐκύθησαν αὐτίκα τὴν τε κόπρον καὶ εἴ τι ἄλλο οὐχ ὀσιῶς ἐπέκειτο ξὺν ἐπιμελείᾳ πολλῇ ἀφελόμενοι, τὰ τε λύχνα ἔκανσαν ἅπαντα καὶ τοὺς ἱερέας αἰδοῖ τε πολλῇ προσε-
 5 κύνησαν καὶ τῇ ἄλλῃ φιλοφροσίνῃ ἡσπάσαντο· ἀργυρία τε τοῖς πολλοῖς δόντες, οἱ ἅμμι τὰ ἱερὰ ταῦτα ἐκάθητο, οὕτω δὲ τῇ
 C τῶν Βανδύλων στρατιᾷ εἶποντο. καὶ ἀπὸ τούτου κατὰ τὴν ὁδὸν ξύμπασαν οἱ τε Βανδῖλοι κατὰ ταῦτα ἡμάρτανον καὶ οἱ κατάσκο-
 ποι ἐθεράπευον. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἔσεισθαι ἔμιλλον, προτερήσαν-
 10 τες οἱ κατάσκοποι ἀγγέλλουσι τῷ Καβάωνι ὅσα Βανδύλοις τε καὶ σφίσι ἐς τὰ Χριστιανῶν ἱερὰ εἴργαστο καὶ ὡς ἐγγύς που οἱ πολέμιοι εἴεν. ὁ δὲ ἀκούσας ἐς τὴν ξυμβολὴν καθίστατο ὤδε. κύκλον ἀπολαβὼν ἐν τῷ πεδίῳ, ἐνθα δὲ τὸ χαράκωμα ποιεῖσθαι ἔμελλε, τὰς καμήλους ἔρμα τῷ στρατοπέδῳ ἐγκαρσίας ἐν κύκλῳ 15 καθίστη, κατὰ δώδεκα μάλιστα καμήλους ποιησάμενος τὸ τοῦ
 D μετώπου βάθος. παῖδας μὲν οὖν καὶ γυναῖκας καὶ εἴ τι αὐτοῖς ἀπόμαχον ἦν, ὁμοῦ τοῖς χρήμασιν ἐς μέσον ἐτίθετο, τὸν δὲ τῶν μαχίμων λεῶν ἐς τῶν ζώων ἐκείνων τοὺς πόδας ἐν μέσῳ φραξαμέ-
 νους ταῖς ἄσπιδι ἐκέλευεν ἰέναι. οὕτω δὲ Μαυρουσίοις ἐχρώσης 20 τῆς φύλαγος οἱ Βανδῖλοι ἐν ἀπόρῳ εἶχον θῆσθαι τὸ παρόν· οὔτε γὰρ ἀκοντισταὶ οὔτε τοξόται ἀγαθοὶ ἦσαν οὔτε πεζοὶ ἐς μάχην ἰέ-

5. λύχνα] λύχνια Pm. Conf. p. 209 b. 223 b. 7. πολλοῖς] πτωχοῖς Pm. 20. ἰέναι] Vulgo εἶναι. 22. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P.

sacerdotibus colaphos infrangebant, et plagarum grandine tundentes dorsum, quae villissimis famulis ministeria solebant iniungere, eadem illis imperabant. Simul autem inde moverunt, mandata implent Cabaonis speculatores. Confestim purgare templa; fimum, et quaecunque loci religionem dedecebant, accuratissime eradere et exportare; lychnos omnes accendere; sacerdotes reverentissime adorare, et omni comitate complecti: denique mendicis haec circum templa sedentibus argenteos dilargiti, Vandalicum exercitum subsecuti sunt. In reliqua deinceps via peccabant haec Vandali, et exploratores piabant. Non longe aberant a Mauris Vandali, cum hos praegressi speculatores, quae ab impiis et a se circa templa Christianorum acta varie fuerant Cabaoni narrarunt, iamque hostem in propinquo esse dixerunt. Quo ille audito, ita se accinxit ad praelium. Facto orbe in campo, ubi vallum praeducere debebat, camelis transversis castra circummunivit, aciei fronte ita disposita, ut altitudinis eius ordines singuli camelis fere duodenis constarent. Pueros, feminas, omnemque imbellem turbam cum pecuniis in medio reposuit: pugnae idoneos ad illorum pedes animalium, anteriores inter et posteriores, locavit protectos clypeis. In hunc modum instructa Maurorum acie, Vandali e re nata quid consilii caperent nesciebant. Nam nec iaculato-

ναι ἡπίσταντο, ἀλλ' ἱππεῖς τε ἦσαν ἅπαντες, δόρασι τε ὡς ἐπὶ πλεῖστον καὶ ξίφεσιν ἐχρῶντο, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀποθὲν τε οὐδὲν ἐργάζεσθαι κακὸν τοὺς πολεμίους οἶοί τ' ἦσαν, ἢ τε ἵππος αὐτοῖς, ἀχθομένη τῇ τῶν καμῆλων ὕψει, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἤκιστα ἤγετο. ἐπειδὴ τε συχνὰ ἐς αὐτοὺς ἀκοντιζόντες ἐκ τοῦ ἀσφα- P 199
λοῦς οἱ πολέμοι τούτους τε ἵππους καὶ αὐτούς, ἅτε πλήθους ὄντος, οὐ χαλεπῶς ἔκτεινον, ἔφυγον τε καὶ τῶν Μαυρουσίων ἐπεξιόντων οἱ μὲν πολλοὶ διαφθάρησαν, εἰσι δὲ οἱ καὶ ὑπὸ τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο, ὀλίγοι τε κομιδῇ ἐκ τοῦ στρατοῦ τούτου ἐπ' οἴκου ἀπεκο-
10 μίσθησαν. ταῦτα μὲν Τρασαμουνδῶ παθεῖν πρὸς Μαυρουσίων ξυνέπεισεν. ἐτελευτα δὲ χρόνῳ ὕστερον ἑπτὰ τε καὶ εἴκοσι ἐτη Βανδίων ἄρξας.

9. Ἰλδερῖχος δὲ Ὀνωρίχου τοῦ Γιζερῖχου παῖς τὴν βασι- B
λείαν παρέλαβεν, ὃς τὰ μὲν ἐς τοὺς ἀπηκόους εὐπρόσοδος τε ἦν
15 καὶ ὄλος πρῶος, καὶ οὔτε Χριστιανοῖς οὔτε τῷ ἄλλῳ χαλεπὸς ἐγγόνει, τὰ δὲ ἐς τὸν πόλεμον μαλθακός τε λίαν καὶ οὐδὲ ἄχρι ἐς τὰ ὡτα τὸ πρῶγμά οἱ τοῦτο ἐθέλων ἵεναι. Ὅαμερ γοῦν ἀνεψιός τε ὢν αὐτῷ καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς τὰ πολέμια ἰστρατήγει ἐφ' οὓς ἂν στρατεύοιντο Βανδίλοι· ὃν δὴ καὶ Ἀχιλλεῖα Βανδίων ἐκάλουν.
20 ἐπὶ τούτου Ἰλδερῖχου ἠσσήθησάν τε μάχῃ οἱ Βανδίλοι πρὸς Μαυρουσίων τῶν ἐν Βυζακίῳ, ὧν ἤρχεν Ἀντάλλας, καὶ σφίσι ξυνη- C
νέχθη Θεουδερῖχῳ τε καὶ Γούτθοις ἐν Ἰταλίᾳ ἐκ τε συμμύχων καὶ V 360
φίλων πολεμίοις γενέσθαι. τὴν τε γὰρ Ἀμυλαφρίδαν ἐν φυλακῇ H 103

7. ἔφυγον] ἐφευγον L. 10. Τρασαμουνδῶ] θρασαμουνδῶ HL.
11. εἴκοσι L. εἴκοσι P. 15. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδέ P.

res, nec sagittarii periti erant, nec didicerant praeliari pedibus: sed equites erant omnes, et hastis maxime atque ensibus utebantur: damno proinde nullo hostem eminus afficere poterant: at neque equos admovere, camelorum specie territos. Cumque interea ab hostibus densa e tuto tela mittentibus tum equi, tum sessores ipsi facile conficerentur, quippe quia conferti erant; in fugam se coniecerunt. Egressi Mauri interfecerunt multos, multos ceperunt: ita ut oppido pauci ex illo exercitu domum redierint. Haec illa est clades, quam a Mauris Trasamundus accepit: qui posteaquam Vandalis annos xxvii. imperavit, diem supremum obiit.

9. In regnum successit Ildericus Honorici filius ac Gizerici nepos, vir subditis affabilis, totus ad mansuetudinem natus, qui nullo unquam modo Christianos vexavit: at idem valde imbellis, res militares ne auri- bus quidem admittebat. Quamobrem fratris ipsius filius Hoamer, vir bello praeclarus, Vandalorum expeditionibus praeerat, sic, ut eorum Achilles nominaretur. Regnante Ildericō Mauri Byzaceni, qui parebant Antallae, praelio fudere Vandalos hisce societatem et amicitiam renun- tiarunt Theodoricus et Gotthi, ideo facti hostes, quod Amalafri- da in

ἔσχον καὶ τοὺς Γότθους διέφθειραν ἅπαντας, ἐπενεχόντες αὐ-
τοῖς νεωτερίζειν ἐς τε Βανδύλους καὶ Ἰλδέριχον. τίσις μέντοι
οὐδεμία πρὸς Θεωδερῖχου ἐγένετο, ἐπεὶ ἀδύνατος ἐνόμισεν εἶναι
στόλῃ μεγάλῃ ἐς Λιβύην στρατεῦσαι. Ἰλδέριχος δὲ φίλος ἐς τὰ
D μάλιστα Ἰουστινιανῷ τε καὶ ξένος ἐγένετο, οὕτω μὲν ἦκοντι ἐς 5
βασίλειαν, διοικουμένῳ δὲ αὐτὴν κατ' ἐξουσίαν, ἐπεὶ οἱ ὁ θεῖος
Ἰουστινῖνος ὑπέροργηώς τε ὦν ἐβασίλευε καὶ τῶν κατὰ τὴν πολι-
τείαν πραγμάτων οὐ παντελῶς ἔμπειρος. χρήμασί τε μεγάλοις ἀλ-
λήλους ἔδωροῦντο.

Ἦν δέ τις ἐν τῷ Γίζερῖχου γένει Γελλίμερ ὁ Γελάριδος τοῦ 10
Γένζωνος τοῦ Γίζερῖχου πόρρω που ἡλικίας ἦκων μετὰ Ἰλδέριχον,
καὶ διὰ τοῦτο ἐπίδοξός τε ὦν αὐτίκα μάλα ἐς τὴν βασιλείαν ἀφι-
ξεσθαι· ὃς τὰ μὲν πολέμια ἐδόκει τῶν καθ' ἑαυτὸν ἄριστος εἶ-
ναι, ἄλλως δὲ δεινός τε ἦν καὶ κακοθήτης καὶ πρῶγμασί τε νεωτέ-
ροις καὶ χρήμασιν ἐπιτίθεσθαι ἀλλοτρίοις ἐξεπιστάμενος. οὗτος 15
P 200 ὁ Γελλίμερ ἐπεὶ οἱ μέλλουσαν ἑώρα τὴν ἀρχὴν, οὐκ ἐδύνατο ἐν τῷ
καθεστῶτι τρόπῳ βιοτεῦναι, ἀλλὰ τὰ βασιλικῶς ἔργα προσποιη-
σάμενος ἐπαβάτευε τῆς τιμῆς, ἄωρον γε αὐτῷ οὐσης, καὶ Ἰλ-
δερίχου δι' ἐπιείκειαν ἐνδιδόντος κατέχειν οὐκέτι οἷός τε ἦν τὴν
δαίνοϊαν, ἀλλὰ Βανδύλων ἐταιρισσάμενος εἴ τι ἄριστον ἦν, ἀνα- 20
πέθει ὀφελέσθαι μὲν Ἰλδέριχον τὴν βασιλείαν, ὡς ἀπόλεμόν τε

10. Γελάριδος] γελάριδος A. γειλάριδος LHm. 16. ἐν τῷ κα-
θεστῶτι τρόπῳ βιοτεῦναι] Conf. p. 56, 3.

custodiis asservaretur, caesique ad internecionem Gotthi fuissent, im-
pacto illis crimine coniurationis in Vandalos et Ildericum. Minime tamen
ultum ivit Theodoricus, suas opes intelligens non sufficere comparandae
ingenti classi, qua bellum in Africam portaret. Erat Ildericus arctissimo
amicitiae vinculo atque hospitio iunctus Iustiniano, nondum quidem ad-
epto Imperium, id tamen ad arbitrium moderanti, quoniam Iustinus Imp.
eius avunculus senio confectus erat, ac Reip. tractandae haud peritus
omnino. Mutuis etiam pecuniae donis Iustinianus et Ildericus liberalissi-
me certabant.

Quidam erat e Gizerici stirpe Gelimer, Gelaridis filius, Genzonis
nepos, pronepos Gizerici, iam grandis nata, uno praecedente aetate Il-
derico; ideoque ad regnum, ut existimabatur, propediem perventurus.
Is quidem aetatis suae bellicosissimus habebatur; at idem vafro in primis
ac maligno vir ingenio, movere nova, et in alienas opes involare calle-
bat. Cum autem nimium differri sibi regnum videret, se intra legem ac
praescriptum tenere non poterat: verum sibi munia regis arrogans, ho-
norem ante diem usurpabat, et Ildericum facili indulgentique utens, impo-
nentia animi efferebatur. Tandem Vandalorum fortissimis quibusque in
suas partes pertractis, suasit ut regnum Vandalicum sibi traderent, de-
iecto a gubernaculis Ildericum, tum ob ignaviam et illatam a Mauris cla-

καὶ ἡσημημένον πρὸς Μαυρουσίων, καὶ Ἰουστίνῳ βασιλεῖ καταπρο-
 διδόντα τὸ τῶν Βανδύλων κράτος, ὡς μὴ ἐς αὐτὸν ἐκ τῆς ἄλλης
 οἰκίας ὄντα ἢ βασιλεία ἦκοι (τοῦτο γάρ οἱ βούλεσθαι τὴν ἐς Βυ-
 ζάντιον πρεσβείαν διέβαλλεν), αὐτῷ δὲ παραδιδόναι τὸ Βανδί-
 5 λων κράτος. οἱ δὲ ἀναπεισθέντες κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. οὕτω
 δὲ Γελίμερ τῆς ἡγεμονίας ἐπιλαβόμενος Ἰλδέριχόν τε, ἔβδομον Β
 ἔτος Βανδύλων ἄρξαντα, καὶ Ὀάμερα καὶ τὸν ἀδελφὸν Εὐαγέην
 ἐν φυλακῇ ἔσχεν.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα Ἰουστινιανὸς ἤκουσεν, ἤδη τὴν βασιλείαν
 10 παραλαβὼν, πρέσβεις ἐς Λιβύην πρὸς Γελίμερα πέμψας ἔγραφε
 τάδε „Οὐχ ὅσα ποιεῖς οὐδὲ τῶν Γιζερίχου διαθηκῶν ἄξιον, γέ-
 ροντά τε καὶ ξυγγενῇ καὶ βασιλείᾳ Βανδύλων, εἴ τι τῶν Γιζερίχῳ
 βεβουλευμένων ὄφελός ἐστιν, ἐν φυλακῇ ἔχων, καὶ βίᾳ τὴν ἀρ-
 χὴν ἀφαιρούμενος, ἐξὸν αὐτῇ ὀλίγῳ ἴσπερον χρόνῳ κατὰ νόμον
 15 λαβεῖν. μηδὲν οὖν ἐργάσῃ περαιτέρῳ κακὸν μηδὲ τοῦ βασιλείως
 ὀνόματος ἀνταλλάξῃ τὴν τοῦ τυράννου προσηγορίαν, βραχεῖ προ-
 τερεύουσαν χρόνῳ. ἀλλὰ τοῦτον μὲν, ἄνδρα ὅσον οὐπω τεθνη- C
 ξόμενον, ἔα φέρεσθαι τῷ λόγῳ τὴν τῆς βασιλείας εἰκόνα, σὺ δὲ
 ἅπαντα πρῶττε ὅσα βασιλεῖα πρῶττειν εἰκός· προσδέχου τε ἀπὸ
 20 τοῦ χρόνου καὶ τοῦ Γιζερίχου νόμον μόνον λαβεῖν τὸ τοῦ πρῶ-
 γματος ὄνομα. ταῦτα γάρ σοι ποιοῦντι τὰ τε ἀπὸ τοῦ κρείττο-
 νος εἰμενῆ ἔσται καὶ τὰ παρ' ἡμῶν φιλία.“ τοσαῦτα μὲν ἡ γρα-
 φὴ ἐδήλου. Γελίμερ δὲ τοὺς πρέσβεις ἀπρόκτους ἀπέπεμψε, καὶ
 τὸν τε Ὀάμερα ἐξετύφλωσε τὸν τε Ἰλδέριχον καὶ Εὐαγέην ἐν μεί-

dem, tum quod Iustino Aug. Vandalorum opes eo proderet animo, ne ipse, ex alio gentis regiae ramo editus regnum obtineret, eo spectare calumnians missam Byzantium legationem. His illi inducti, rem exequuntur. Ita dominatum occupat Gelimer, et Ildericum VII. annos regno positum, cum Hoamere eiusque fratre Euagee in custodiam tradit.

De his certior factus Iustinianus, iam Imperator, legatos in Africam ad Gelimerem cum hisce literis misit. Contra ius et reverentiam, quam Gizerici testamento debes, in eo peccas, quod senem, eumque propinquum tuum, ac, si quid Gizerici decreta valent, Vandalorum regem habes in vinculis, et per vim regno spoliatus, cum prope adsit, ut legitime id assequaris. Absiste iniuria, nec iusto regis nomini praecepta tyranni appellationem tantulo praevidiam intervallo: sed viro huic propediem morituro per te liceat regiae dignitatis speciem titulo tenuis sustinere: tu partes regis imple, et expecta dum temporis beneficio et Gizerici lege, quod unum tibi deest, rei nomen accipias. Quae si feceris, Deum propitium, nosque amicos habebis. Haec quidem significabat epistola: Gelimer vero legatos remisit, frustratus eorum operam. Immo vero Hoamerem luminibus orbavit: Ildericum atque Euageem arctiori cu-

ζοι φυλακῆ ἐποιήσατο, ἐπικαλέσας φυγὴν ἐς Βυζάντιον μελετῶν. ὡς δὲ καὶ ταῦτα βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἤκουσε, πρέσβεις ἑτέρους πέμπας ἔγραψε τάδε „Ἡμεῖς μὲν οἰόμενοι σε οὐποτε τῆς ἡμετέ-

D ρας συμβουλῆς ἀπ' ἐναντίας ἤξιν ἐγράψαμεν τὴν προτέραν ἐπιστολήν. ἐπεὶ δὲ ἀρέσκει σοὶ τὴν βασιλείαν οὕτω κεκτηθῆσαι ὡς 5 νῦν ἔχεις, λαβῶν ἀπόλαβε ὃ τι ἂν ἐξ αὐτῆς ὁ δαίμων διδῶ. σὺ δὲ Ἰλδέρικόν τε καὶ Ὀάμερα τὸν πηρὸν καὶ τούτου τὸν ἀδελφὸν ὡς ἡμᾶς πέμπε, παραψυχὴν ἔχοντας ἦν ἔχειν εἰσι δυνατοὶ ὅσοι τὴν βασιλείαν ἢ τὴν ὄψιν ἀφῆρηται. ὡς οὐκ ἐπιτρέφομέν γε, ἦν μὴ ταῦτα ποιῆς. ἐνάγει γὰρ ἡμᾶς ἡ ἑλλίς, ἦν εἰς τὴν ἡμε- 10 τέραν φιλλίαν ἔσχον. αἶ τε σπονδαὶ ἡμῖν αἰ πρὸς Γιζέριχον ἐκποδῶν στήσονται. τῷ γὰρ ἐκδεξαμένῳ τὴν ἐκείνου βασιλείαν ἐρχόμεθα οὐ πολεμήσοντας, ἀλλὰ τὰ δυνατὰ τιμωρήσοντας.“

P 201 Ταῦτα Γέλμερ ἀναλεξάμενος ἡμείβετο τοῖσδε „Βασιλεὺς

V 361 Γέλμερ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ. οὕτε βία τὴν ἀρχὴν ἔλαβον οὕτε 15 τι ἀνόσιον ἐς ξυγγενεῖς τοὺς ἑμοὺς εἰργασται. Ἰλδέρικον γὰρ νεώτερα πράσσοντα ἐς οἶκον τὸν Γιζερύχου καθέλει τὸ τῶν Βανδύλων ἔθνος· ἐμὲ δὲ ὁ χρόνος ἐς τὴν βασιλείαν ἐκάλεσε, κατὰ γε τὸν νόμον τὰ πρεσβεῖα διδούς. τὴν δὲ ὑπάρχουσαν ἡγεμονίαν αὐτόν τινα διοικεῖσθαι καλὸν καὶ μὴ ἀλλοτρίως οἰκειοῦσθαι φρον- 20 **H 104** τίδας. ὥστε καὶ σοὶ βασιλείαν ἔχοντι τὸ περιέργῳ εἶναι οὐ δίκαιον· λύοντι δὲ σοὶ τὰς σπονδὰς καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἰόντι ἀπαντήσομεν ὅση

6. ἐξ αὐτῆς] „ἐξ αὐτῆς si ὄψιν legas, idem erit quod εὐθέως, ut apud Philonem lib. περὶ τῶν μετονομαζομένων.“ **HOERSCHEL.** 9. ἐπιτρέφομεν] ἐπιστρέφομεν **LHm.** 10. ἦν μὴ] ἦν μοι **H. ibid.** ποιῆς **Grotius.** ποιεῖς **P.** 11. ἐκποδῶν] ἐκποδῶν **P.**

stodia sepsit, peccati insimulatos, quod Byzantium aufugere meditentur. His quoque auditis, Iustinianus legationem alteram misit, et literas in hanc sententiam scriptas. Priorem ad te epistolam scripsimus, id persuasum habentes, te nunquam consilio nostro adversaturum. Nunc, quando libet ita regnum tenere, ut tenes, cape sis quidquid inde fortuna tibi dederit. Ad nos tantum Ildericum et Hoamerem casum cum fratre mitto, solatio levandos, quod admittere possunt, qui vel regnum, vel oculos amisere. Ac nisi sponte petitioni concesseris, rem arbitrio tuo non permittemus. Movet enim nos fiducia, quae illis in nostra amicitia fuit. Nec nobis obstat pax cum Gizerico composita: nam eius legitimo successoris non inferemus bellum; sed illatam iniuriam ulciscimur.

His lectis Gelimer ita rescripsit. Rex Gelimer Iustiniano Imp. Nec per vim sceptrum obtinui, nec propinquis meis ulla iniuria facta est. Et enim Vandali Ildericum in Gizerici domum nova eudentem de dignitatis gradu dimoverunt: me vero ad regnum aetas vocavit, praerogativam mihi iure concedens. Porro is pulcre facit, qui suo Imperio administrando intentus, alieni curas non suscipit. Tibi igitur, cum sis Imperator, nefas

δύναμις, μαρτυρούμενοι τοὺς ὄρκους τοὺς Ζήνωνι δμωμοσμένους, Β
οὐ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν ἔχεις.“ ταῦτα λαβὼν Ἰουστινια-
νὸς βασιλεὺς τὰ γράμματα, ἔχων καὶ πρότερον δι' ὄργῆς Γελί-
μερα, ἔτι μᾶλλον ἐς τὴν τιμωρίαν ἐπήρτο. καὶ οἱ ἔδοξε κατα-
5 λύσαντι ὡς τάχιστα τὸν Μηδικὸν πόλεμον ἐς Λιβύην στρατεῦσαι·
ἦν γὰρ ἐπινοῆσαι τε ὄξυς καὶ ἄοκνος τὰ βεβουλευμένα ἐπιτελέσαι.
παρῆν μὲν αὐτῷ μετὰπεμπτος ὁ τῆς ἐφῶς στρατηγὸς Βελισάριος,
οὐχ ὅτι ἐς Λιβύην στρατηγήσειν μέλλοι προειρημένον αὐτῷ ἢ
ἄλλῳ ὄτωσιν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ παραλέλυτο ἧς εἶχεν ἀρχῆς. γε-
10 γόνασι δὲ αὐτίκα αἱ πρὸς Πέρσας σπονδαί, ὡς ἐν τοῖς ἔμπρο-
σθεν λόγοις ἐρρήθη.

ί. Βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς, ἐπεὶ οἱ τὰ τε οἴκοι καὶ τὰ C
ἐς τοὺς Πέρσας ὡς ἄριστα εἶχε, τὰ ἐν Λιβύῃ πράγματα ἐν βουλῇ
ἐποιεῖτο. ἐπεὶ δὲ ἐς τὰς ἀρχὰς ἐξήνεγκεν ὡς στρατιὰν ἀγέροι
15 ἐπὶ Βανδύλους τε καὶ Γελίμερα, οἱ πλείστοι ἤδη ἔδυσχεραίνον τε
καὶ ἐν ξυμφορᾷ ἦσαν, τὸν τε Λέοντος τοῦ βασιλέως στόλον καὶ
τὸ τοῦ Βασιλίσκου πάθος ἀνανεούμενοι τε καὶ ἀποστοματίζοντες
στρατιώτας μὲν ὄσοι ἀπέθανον, χρήματα δὲ ὄσα τὸ δημόσιον
ᾤφειλε. μάλιστα δὲ ἤλγουν τε καὶ περιώδυνοι τῇ μερίμνῃ ἐγί- D
20 νοντο ὁ τε τῆς ἀλλῆς ὑπαρχος, ὃν δὴ πραιτώρα καλοῦσι Ῥω-
μαῖοι, καὶ ὁ τοῦ ταμίου ἡγούμενος καὶ ὄτω ἄλλῳ φόρον ἐυλλογῇ
δημοσίου ἢ βασιλικῷ ἐπετέτακτο, λογιζόμενοι ὅτι αὐτοῖς εἰς τὴν

5. πόλεμον om. L. 11. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 14. ἐποιεῖτο]
εἶχεν AL. γο. ἐποιεῖτο Am. ibid. ἀγέροι] ἔγειροι H: illud Hm.
19. ᾤφειλε LHm. ᾤφειλε HP. 22. εἰς om. HL.

*est alio distrahi curiositate: foedifrago autem, nosque adorienti pro viri-
bus obsistemus, testantes iusjurandum Zenonis, a quo Imperium ad te de-
venit. Iratus iam satis Gelimeri Iustinianus Aug. cum has literas acce-
pisset, ad ultionis cupiditatem exarsit acrius, censuitque, ut consilia acu-
te inveniebat et impigre exequabatur, bellum sine mora cum Persis diri-
mendum esse, et in Africam transferendum. Aderat Belisarius Magister
militum Orientis, quem revocaverat, cum illum expeditionis Africanæ
ducem futurum, nec ipsi, nec alii cuiquam ante dixisset. Eidem, in spe-
ciem scilicet, magistratum, quem habebat, abrogavit: subinde pax cum
Persis, uti in superioribus libris narravimus, composita est.*

10. Postquam res domesticas Iustinianus Aug. et quas cum Persis
susceptas habebat, optime constituit, Libycas in deliberationem adduxit.
Ubi vero proceribus declaravit, se exercitum adversus Vandalos ac Ge-
limerem conflare, plerosque angor invasit, memoria repetentes Leonis
Aug. classem clademque Basilisci, et numerum referentes tum militum
qui perierant, tum pecuniæ, quam aerarium debebat. In primis Prae-
fectus Praetorio (Romani Praetorem vocant) et Praefectus aerarii, et
quicumque vectigalia vel publica vel Caesarea colligebant, dolore animi
et gravi sollicitudine urebantur, secum reputantes necesse fore, ut, in

τοῦ πολέμου χρεῖαν δεήσει ἄμετρα φέρουσιν οὔτε ξογγνώμης τιδὸς οὔτε ἀναβολῆς ἄξιοις εἶναι. τῶν δὲ στρατηγῶν αὐτὸς ἕκαστος στρατηγήσειν οἰόμενος κατωρῶδει τε καὶ ἀπώκει τοῦ κινδύνου
 P 202 τὸ μέγεθος, εἴ οἱ ἀναγκαῖον εἶη διασωθῆντι ἐκ τῶν ἐν θυλάσσει κακῶν στρατοπεδεύεσθαι μὲν ἐν τῇ πολεμίᾳ, ἐκ δὲ τῶν νεῶν ὠρ-5
 μημένῳ διαμάχεσθαι πρὸς βασιλείαν μεγάλην τε καὶ λόγον ἄξιαν. οἱ δὲ στρατιῶται ἄρτι ἐκ πολέμου μακροῦ τε καὶ χυλεποῦ ἐκπαγή-
 κοντες οὐπω τε ὄλη γλώσσει ἀγαθῶν τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν γεωσά-
 μενοι ἐν ἀμηχανίᾳ ἐγένοντο, ἕς τε ναυμαχίαν ἀγόμενοι, ἦν οὐδὲ ἀκοῆ πρότερον παραλαβόντας ἐτύγχανον, καὶ ἀπὸ τῶν ἐφίων ὄφρων 10
 στελλόμενοι ἕς τὰς τοῦ ἡλίου δυσμᾶς, ἐφ' ᾧ διακινδυνεύουσι πρὸς τε Βανδύλους καὶ Μαυροσάους. οἱ δὲ δὴ ἄλλοι, ἄπερ ἐν
 B ὁμίλῳ φιλεῖ γίνεσθαι, νεωτέρων πραγμάτων ἤθελον διὰ κινδύ-
 νων ἄλλοτρῶν θεαταὶ γενέσθαι.

Βασιλεῖ μέντοι εἰπεῖν τι ἐπὶ κωλύμῃ τῆς στρατιᾶς οὐδαίς, 15
 ὅτι μὴ ὁ Καππαδόκης Ἰωάννης, ἐτόλμησεν, ὁ τῆς αὐτῆς ἔπαρ-
 χος, θρασυτάτος τε ὢν καὶ δεινότητος τῶν κατ' αὐτὸν ἀπάντων. οὗτος γὰρ ὁ Ἰωάννης τῶν ἄλλων σιωπῇ τὰς παρούσας ὀδυρομένων
 τύχας παρελθὼν εἰς βασιλείαν ἔλεξε τοιούδε, „Τὸ πιστὸν, ὃ βασι-
 λεῦ, τῆς ἕς τοὺς ὑπηκόους τοὺς σοὶς ὁμίλιας τὴν παρηρησίαν 20
 ἡμῖν ἀναπετάσσου ποιεῖν τε καὶ λέγειν ὅ τι ἂν μέλλῃ τῇ πολιτείᾳ
 ξυνοίσειν τῇ σῇ, ἣν καὶ μὴ πρὸς ἡδονὴν σοὶ τὰ λεγόμενά τε καὶ

11. διακινδυνεύουσι] διακινδυνεύουσι L.

22. ξυνοίσειν] ξυνή-
 σιν H.

praebendis ad belli usus sumptibus infinitis, nec venia nec laxamento ullo dignarentur. Ducum vero, cum quisque sibi bellum hoc datum iri existimaret, nemo non formidabat, ac periculi magnitudinem refugiebat, si quidem facere non posset, quin casibus incommodisque maris defunctus, in hostili solo castra poneret, statimque ab excelsione cum magno ac florentissimo regno pugnaret. Milites quoque e diuturno difficilique bello non ita pridem reduces, libatis tantum, necdum tota, quod aiunt, lingua gustatis otii domestici deliciis, haesitabant; ob id praesertim, quod ad navalia praelia, rem sibi hactenus inauditam, ducerentur, et ab ultimo Oriente mitterentur ad Occasum solis, ut cum Vandalis Maurisque dimicarent. Ac caeteri (ut fit in multitudine) rerum novarum spectatores ease alieno periculo cupiebant.

Tunc praeter Ioannem Cappadocem, Praefectum Praet. audacissimum hominem atque ingeniosissimum aevi sui, nemo quisquam quo expeditionem dissuaderet, Imperatori dicere ausus est. Nam caeteris iniquitatem temporis tacite deplorantibus, Ioannes ad Augustum in haec sententiam dixit. *Familiaris huius tui cum subditis usus fiducia, Auguste, eam nobis libertatem offert, ut quae rationibus tuis conducunt, et dicere audeamus et facere; quamvis dicta illa factaque nostrae ad voluptatem tuam comparata*

πρασσόμενα ἤ. οὕτω γάρ σοι κερύννυσι τῷ δικαίῳ τὴν ἐξουσίαν C
 ἢ σύνοις, ὥστε οὐ τὸν ὑπηρετήσαντα πάντως εὖνον εἶναι ἡγή V
 τοῖς σουτοῦ πράγμασιν, οὐδὲ τῷ ἀντειπόντι χαλεπῶς ἔχεις, ἀλλὰ V 362
 μόνῳ τῷ τῆς διανοίας ἀκραιφνεῖ πάντα σταθμώμενος ἀκίνδυνον
 5 ἤμιν ἀπέδειξας πολλάκις τὸ τοῖς σοῖς ἀντιστῆναι βουλευμάσι.
 τούτοις ἡγμένος, ὃ βασιλεῦ, κατέστην εἰς ξυμβουλήν τῆνδε,
 προσκρούσων μὲν τὸ παραντίκα ἴσως, ἂν οὕτω τύχοι, ἐς δὲ τὸ
 μέλλον τὴν εὖνοιαν τὴν ἐμὴν καταφανῆ δεῖξων, ταύτης τέ σε
 μάρτυρα παρεξόμενος. ἦν γὰρ ἀπειθῶν τοῖς λεγομένοις ἐξοίσεις
 10 ἐς Βανδύλους τὸν πόλεμον, μηχανομένης σοι τῆς ἀγωνίας τὴν
 ἐμὴν παραίνεσιν εὐδοκιμῆσαι ξυμβήσεται, εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατή- D
 σεις τῶν πολεμίων τὸ θαρρεῖν ἔχεις, οὐδὲν ἀπεικὸς σέ τά τε σώ-
 ματα προῖεσθαι καὶ χρημάτων δαπανᾶν πλῆθος, καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τῶν ἀγῶνων ὑφίστασθαι πόρους. νίκη γὰρ ἐπιγενομένη πάντα
 15 καλύπτει τὰ τοῦ πολέμου πάθη. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς τοῦ
 Θεοῦ γόνασι κεῖται, παραδείγμασι δὲ τῶν προγεγενημένων χρω-
 μένους ἡμᾶς ἀνάγκη δεδῆναι τὸ τοῦ πολέμου πέρας, πῶς οὐχὶ H 105
 τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι κινδύνων τὸ τὴν ἡσυχίαν ἀγαπᾶν ἔμεινον; ἐπὶ
 Καρχηδόνα διανοῆ στρατεύειν, εἰς ἣν κατὰ μὲν τὴν ἡπειρον ἴοντι
 20 ὁδὸς τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμερῶν ἔστι, πλέοντι δὲ ἀνάγκη
 τὸ πέλαγος ὅλον ἀμειψαμένῳ πρὸς τὰς ἑσχατίας τῆς θαλάσσης
 ἔλθειν. ὥστε τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ξυμβησομένων ἐνιαυσίῳ
 σοι δεήσει τὸν ἄγγελον ἦκειν. προσθελθὲ δὲ ἂν τις ὡς, ἦν μὲν P 203

7. μὲν τὸ] μέντοι L corr. Hm. 10. ἀγωνίας] εὐωνίας L: illud
 Lm. 15. δὲ ταῦτα L. δέ τ' αὐ P. 21. ἀμειψαμένῳ] ἐφα-
 μένῳ L.

non sint. In te enim sic potentiam aequitate admista temperat sapientia, ut, si quis tibi morem ubique gerat, non continuo fidum addictumque rebus tuis existimes, nec rursus contradicenti succenseas. At omnia recti iudicii momenti ponderans, saepe planum fecisti posse nos tuis sententiis absque periculo refragari. His inductus, Auguste, ad hanc liberationem accessi: in cuius primo aditu te fortassis offendam; sed meum postea patebit studium, eiusque testem te ipsum habebo. Enimvero si ab oratione mea aversus, Vandalis bellum indixeris, dum eius diuturnitas animi tui actum intendet, tunc meam commonitionem probatis. Te quidem, si spe victoriae tenet explorata, nec sanguini, nec pecuniae, nec Martis laboribus parcere consentaneum fuerit: nam omnes belli calamitates consequens victoria tegit. Sin illa in arbitrio Dei posita latet, ac maiorum exempla eo nos necessario ducunt, ut belli exitum timeamus, nonne satius est otium, quam praeciorum aleam sequi? Armis petere vis Carthaginem: quo nimirum si per continentem itur, dierum iter est cXL. si navigio, necesse est, emenso pelago, ad extremas maris oras applicare. Quare nonnisi post annum pervenire ad te poterit rerum nuntius, quae in castris gerentur. Ad

κρατήσης τῶν πολεμίων, Λιβύης μεταποιεῖσθαι οὐκ ἔνδυναυ, τῆς τε Σικελίας καὶ Ἰταλίας ὅφ' ἑτέροις κειμένης· ἦν δέ τι καὶ πταίσης, ὧ βασιλεῦ, λελυμένων ἤδη σοι τῶν σπονδῶν ἐς τὴν ἡμετέραν τὸν κίνδυνον ἄξεις, ξυνελόντι τε εἰπεῖν οὔτε ἀπόνασθαι παρῆσται σοι τῆς νίκης καὶ τὸ τῆς τύχης ἐναντίωμα λυμανεῖται 5 τοῖς εὐκαθεστῶσι. πρὸ τῶν πραγμάτων τὸ τῆς εὐβουλίας ὄφελός ἐστι. τοῖς μὲν γὰρ ἐπταικόσι τὸ μεταμέλειν ἀνόνητον, πρὸ δὲ τῶν δεινῶν τὸ μεταμανθάνειν ἀκίνδυνον. οὐκοῦν ξυνολεῖ πάντων μάλιστα τὸ τοῖς καιροῖς ἐν δέοντι χρῆσθαι.“

- B** Ἰωάννης μὲν τοσαῦτα εἶπεν. ἀποδεξιόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς 10 τὴν ἐς τὸν πόλεμον προθυμίαν κατέπαυσε. τῶν δὲ τις ἱερέων, οὗς δὴ ἐπισκόπους καλοῦσιν, ἐκ τῆς ἐφάσ ἦκων ἔφη ἐς λόγους τῷ βασιλεῖ ἐλθεῖν βούλεισθαι. καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ξυνέμιξεν, ἐλεγέν οἱ τὸν θεὸν ἐπισκῆψαι ὄναρ γενέσθαι τε ὡς βασιλεία καὶ αὐτὸν αἰτιώσασθαι ὅτι δὴ Χριστιανὸς τοὺς ἐν Λιβύῃ εὐεσθαι ἐκ 15 τυράννων ὑποδεξιόμενος εἶτα λόγῳ οὐδενὶ κατωρρώδησε· „καίτοι αὐτὸς“ ἔφη „οἱ πολεμοῦντι ξυλλήψομαι Λιβύης τε κύριον θήσομαι.“ ταῦτα βασιλεὺς ἐπεὶ ἤκουσε, κατέχειν τὴν διάνοιαν
- C** οὐκέτι ἐδόνατο, ἀλλὰ τὴν τε στρατιῶν καὶ τὰς ναῦς ἤγειρεν, ὄπλα τε καὶ σιτία ἠτοίμαζε καὶ Βελισαρίῳ ἐν παρασκευῇ ἐπήγγελ- 20 λεν εἶναι ὡς ἐν Λιβύῃ στρατηγήσοντι αὐτίκα μάλα. Τρίπολιν

4. ἄξεις] Vulgo ἄξοις.
 7. ἐπήγγελλεν] ἐπήγγαλεν L.

10. ὁ βασιλεὺς] Aberat ὁ.
 21. ἐν Λιβύῃ] ἐς Λιβύην L.

20. ἐπήγγελλεν] ἐπήγγαλεν L.

haec, si hostium forte victor evaseris, ideo tamen quia Sicilia atque Italia in aliena sunt ditione, Africam in tua tenere nequis. Quod si male res tibi cesserit, Auguste, pax a te rupta bellum in fines nostros accerset. Atque, ut uno verbo absolvam, fructum e victoria nullum capere poteris; contra ex adverso fortunae casu magnum detrimentum contrahet iam optimus Reip. status. Ante coeptum opus consilium sanum usui est: post rem male gestam inutilis est poenitentia: tuta vero ac salutaris mutatio sententiae, priusquam mala contigerint. Quae cum ita sint, maxime expedit, operam occasionibus accommodare.

Huic Ioannis orationi assensus Imperator, studium ingens belli remisit. Tum quidam ex ordine sacerdotum, quos Episcopos vocant, ab Oriente profectus, habere se dixit quae cum Augusto communicaret. Ad colloquium introductus, asseruit se a Deo secundum quietem mandata haec accepisse, ut Imperatorem adiret incusaretque, quod cum Africae Christiano tyrannide exempturum se recepisset, vano deinde metu esset deterritus. At, inquit, haec dixit Dominus: *Bellanti ipsi adero, subque eius imperium Africam subiugam.* Quo audito, continere se Augustus non potuit, quin milites ac naves cogeret, arma et commatus pararet, ac praeciperet Belisario, uti se accingeret ad exercitum primo quoque die ducendum in Africam. Interea Tripolin Africae quidam e civibus (Pu-

δὲ τὴν ἐν Λιβύῃ τῶν τις ἐπιχωρίων Πουδέντιος ἀπὸ Βανδύλων ἀπέστῃσε. πέμψας τε ὡς βασιλέα ἐδειτό οἱ στρατιῶν στείλαι· πόνῳ γὰρ αὐτῷ τὴν χώραν οὐδενὶ προσποιήσῃσιν· ὁ δὲ οἱ ἄρχοντά τε Ταττιμοῦθ καὶ στρατεύματα οὐ πολὺ ἔστειλεν. ὁ δὲ ἑταιρισάμενος Πουδέντιος Βανδύλων οὐ παρόντων τὴν τε χώραν ἔσχε καὶ βασιλεῖ προσεποίησε. τῷ δὲ Γέλμιερι τιμωρεῖν βουλομένῳ Πουδέντιον ἐναντίωμα ξυνέπεισε τύδε.

Γώδας τις ἦν ἐν τοῖς Γέλμιερος δούλοις, Γότθος τὸ γένος, Ὁ
 Θυμοειδῆς μὲν καὶ δραστήριος καὶ πρὸς ἰσχὴν ἱκανῶς πεφυκὼς,
 10 εὐνοϊκῶς δὲ δοκῶν ἐς τὰ τοῦ δεσπότου πράγματα ἔχειν. τούτῳ
 τῷ Γώδα ὁ Γέλμιερ Σαρδῶ τὴν νῆσον ἐπέτρεψε, φυλακῆς τε
 ἕνεκα καὶ φόρον τὸν ἐπέτειον ἀποφέρειν. ὁ δὲ τὴν ἀπὸ τῆς τύχης
 εὐημερίαν οὔτε καταπέμψαι οὔτε τῇ ψυχῇ φέρειν οἶός τε ὦν τυραν-
 νίδι ἐπεχείρησε, καὶ οὐδὲ τὴν τοῦ φόρου ἀπαγωγὴν ἀποφέρειν ἔτι
 15 ἤξιον, ἀλλὰ καὶ τὴν νῆσον αὐτὸς Βανδύλων ἀποστήσας εἶχε. καὶ
 ἐπεὶ ἦσθετο βασιλέα Ἰουστινιανὸν πολεμησίοντα ἐπὶ τε Λιβύην V 363
 καὶ Γέλμιερα, ἔγραψε πρὸς αὐτὸν τάδε „Οὔτε ἀγνωμοσύνη εἶκον P 204
 οὔτε τι ἄχαρι πρὸς δεσπότην παθῶν τοῦ ἐμοῦ ἐς ἀπόστασιν εἶδον,
 ἀλλὰ τάνδρὸς ἰδὼν τὴν ἀμότητα ἰσχυρὰν οἶαν ἐς τε τὸ ξυγγενές
 20 καὶ ἐπήκοον μετέχειν τῆς ἀπανθρωπίας οὐκ ἂν δόξαιμι ἐκὼν γε
 εἶναι. ἄμεινον γὰρ βασιλεῖ δικαίῳ ὑπηρετεῖν ἢ τυράννῳ τὰ οὐκ

13. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. *ibid.* καταπέμψαι LHm. κα-
 ταπέμψαι P. 15. νῆσον] νῆσσον HL. 17. εἶκον A, ut conie-
 cit Maltretus. ἦκων P. 18. οὔτε τι L. Aberat τι. 19. ξυγ-
 γενές HL. συγγενές P.

dentio nomen erat) a Vandalis defectione seiunxit, et per nuntios ab Augusto copias petit, spondens se in eius ditionem nullo negotio provinciam redacturum. Ille duces Tattimuth eo misit cum parvo exercitu, quo instructus Pudentius provinciam, absentibus Vandalis, occupavit, subdiditque Imperatori. Quominus autem Gelimer poenas, uti destinaverat, e Pudentio sumeret, novus iste casus impediit.

Quidam erat inter subditos Gelimeris Godas, natione Gotthus: animosus vir, strenuus, et robore singulari praeditus: qui rebus domini impense studere videbatur. Propterea Gelimer Sardiniam ei commiserat cum annui tributii onere. Is vero cum infirmioris esset animi, quam ut fortunae gratiam; difficili cibo similem, coqueret ac salubriter ferret; in tyrannidem incubuit, nec solum tributo, sed ipsa etiam insula Vandalos spoliavit: atque ubi Iustinianum Aug. belli in Africam et Gelimerem movendi cupidine teneri sensit, has ad ipsum literas dedit. *A domino meo descivi, quamvis ab eo nunquam indigne vel acerbe habitus: sed postquam illum in propinquos subditosque suos crudelissimum animadverti, committere nolui ut inhumanitatis particeps viderer esse. Certe praestat Imperatori*

- ἔννομα ἐπαγγέλλοντι. ἀλλ' ὅπως μὲν συλλήψῃ μοι ταῦτα σπουδάζοντι, ὅπως δὲ στρατιώτας πέμποις ὥστε με ἀμύνασθαι τοὺς ἐπιόντας ἰκανῶς ἔχειν.“ ταύτην βασιλεὺς ἄσμενος λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν Εὐλόγιον πρεσβευτὴν ἐπέμψε καὶ γράμματα ἔγραψεν, ἐπαινῶν τὸν Γώδαν τῆς τε ξυπέσεως καὶ τῆς ἐς τὴν δικαιοσύνην 5
- B** προθυμίας, ξυμμαχίαν τε ἐπαγγελλόμενος καὶ στρατιώτας καὶ στρατηγὸν, ὃς αὐτῷ ξυμφυλάξαι τὴν νῆσον οἷός τε εἶη καὶ τὰ ἄλλα φυλάττειν, ὥστε αὐτῷ δύσκολον μηδὲν πρὸς Βανδύλων ξυμβῆναι. Εὐλόγιος δὲ ἀφικόμενος ἐς Σαρδῶ εὗρισκε Γώδαν ὄνομά τε καὶ σχῆμα βασιλέως περιβαλλόμενον καὶ δορυφόρους 10 προσποιησάμενον. ὃς ἐπειδὴ τὴν βασιλείωσ ἐπιστολὴν ἀνελέξατο, στρατιώτας μὲν ἔφη ἐς ξυμμαχίαν ἐλθεῖν βουλομένῳ εἶναι, ἄρχοντος δὲ οὐδὲν πάνυ χρῆζειν. κατὰ ταῦτά τε πρὸς βασιλέα γράψας τὸν Εὐλόγιον ἀπεπέμψατο.
- C** *ια'.* Ταῦτα βασιλεὺς οὕτω πεπυσμένος τετρακοσίους τε 15
- H 106** στρατιώτας καὶ ἄρχοντα Κύριλλον ὡς τὴν νῆσον ξυμφυλάξοντας Γώδῃ ἠτοίμαζεν. ἦδη δὲ ξὺν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐς Καρχηδόνα στρατείαν ἐν παρασκευῇ εἶχε, πεζοὺς μὲν στρατιώτας μυριάδας, ἵπτας δὲ πεντακισχιλίους, ἐκ τε στρατιωτῶν καὶ φοιδεράτων ξυνηλεγμένους. ἐν δὲ δὴ φοιδεράτοις πρότερον μὲν μόνοι βάρβαροι κατε- 20 λέγοντο, ὅσοι οὐκ ἐπὶ τὸ δοῦλοι εἶναι, ἄτε μὴ πρὸς Ῥωμαίων ἡσημημένοι, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ τῇ ὁμοίᾳ ἐς τὴν πολιτείαν ἀφίκοιντο. φοιδερα γὰρ τὰς πρὸς τοὺς πολεμίους σπονδὰς καλοῦσι

1. συλλήψῃ μοι **A.** συλλήψοιμ **P.**

iusto quam tyranno iniqua iubenti servire. Tu vide ut in hac re contenti mihi opituleris, et militem mittas, quo possim aggressores repellere. His laetus litteris Augustus legavit Eulogium, scriptaque epistola, Godae prudentiam et erectum ad iustitiam tuendam animum laudavit; armorum etiam societatem promisit, et cum copiis ducem, qui coniuncte custodire insulam posset: demum ita se subventurum, ut nihil Vandali interpellaturi ipsum essent. In Sardiniam pervectus Eulogius Godam offendit regio iam nomine habituque insignem et satellitio stipatum: qui lectis Augusti litteris, milites quidem ut venirent socias vires iuncturi secum, cupere se dixit; ducem vero non adeo opus esse. In hanc rationem scriptis ad Augustum litteris, remisit Eulogium.

11. Nondum haec Augustus acceperat, cum milites eo. expedit, Sardiniam Cyrillo duce una cum Goda custodituros. Simul etiam exercitum ad Punicam expeditionem paravit, peditum milibus constantem x. equitum v. quos cum e Romanis militibus, tum e foederatis collegit. Olim in foederatorum ordine soli Barbari ceusebantur: qui cum a Romanis victi non fuissent, non inferiore, sed aequali conditione ad Remp. se adiuverant. Et vero Romanum vocabulum foedera iunctam cum hoste

Ῥωμαῖοι. τὸ δὲ νῦν ἅπασι τοῦ ὀνόματος τούτου ἐπιβατεύειν οὐκ ἐν κωλύμῃ ἐστὶ, τοῦ χρόνου τὰς προσηγορίας ἐφ' ὧν τέθεινται ἕκιστα ἀξιούντος τηρεῖν, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων αἰεὶ περιφερομένων, ἧ ταῦτα ἕγειν ἐθέλουσιν ἄνθρωποι, τῶν πρόσθεν αὐτοῖς 5 ἄνομασμένων ὀλιγοροῦντες. ἄρχοντες δὲ ἦσαν φοιδεράτων μὲν Δωρόθεός τε, ὁ τῶν ἐν Ἀρμενίοις καταλόγων στρατηγός, καὶ Σολόμων, ὃς τὴν Βελισσαρίου ἐπετρόπευε στρατηγίαν· (δομέστικον τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ὁ δὲ Σολόμων οὗτος εὐνοῦχος μὲν P 205 ἦν, οὐκ ἔξ ἐπιβουλῆς δὲ ἀνθρώπου τὰ αἰδοῖα ἐτύγχανεν ἀποτμη- 10 θεῖς, ἀλλὰ τις αὐτῷ τύχη ἐν σπαργάνοις ὄντι τοῦτο ἐβράβευσε·) καὶ Κυπριανός καὶ Βαλεριανός καὶ Μαρτίνος καὶ Ἀλθίας καὶ Ἰωάννης καὶ Μάρκελλος καὶ Κύριλλος, οὗ πρόσθεν ἐμνήσθη· στρατιωτῶν δὲ ἱππέων μὲν Ῥουφίνος τε καὶ Αἰγῶν, ἐκ τῆς Βελισσαρίου οἰκίας ὄντες, καὶ Βαρβάτος καὶ Πάππος, πεζῶν δὲ ὁ 15 Θεόδωρος, ὄπερ Κτεναῦτον ἐπέκλησιν ἐκάλουν, καὶ Τερέντιός τε καὶ Ζαΐδος καὶ Μαρκιανός καὶ Σάραπισ. Ἰωάννης δὲ τις ἔξ Ἐπιδάμνου ὀρμώμενος, ἧ νῦν Ἀυραχίον καλεῖται, τοῖς τῶν πεζῶν ἡγεμόσιν ἅπασιν ἐφειστίκει. τούτων ἀπάντων Σολόμων ἐξος μὲν B ἐτύγχανεν ὢν ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἑσχατιῆς αὐτῆς, οὗ νῦν πόλις οἰ- 20 κεῖται Δάρας, Αἰγῶν δὲ ἦν Μασσαγέτης γένος, οὗς νῦν Οὐν- νους καλοῦσιν. οἱ δὲ λοιποὶ σχεδόν τι ἅπαντες τὰ ἐπὶ τῆς Θρά-

2. τέθεινται] τέθειται HL: illud Hm. 7. Βελισσαρίου] * βελισσά-
ρίον H. 11. Βαλεριανός] βαλλερριανός HL. *ibid.* Ἀλθίας P
cum RV. ἀλθίας LHM. 14. Βαρβάτος] Βαρβάτος P. 15. Κτε-
ναῦτον (nam sic P)] κτεναῦτον Grotius. Parthenium RV. 16. Σά-
ραπισ] Sarapis RV.

amicitiam et societatem significat. Nunc licet omnibus nomen hoc sibi arrogare, ut fit temporis lapsu, quo appellationes a rebus suis interea abeant, dum ipsae res mutantur, prout placet hominibus, nihil pensi habentibus, recte an secus pristina nomina impleantur. Foederatis praeerant Dorotheus numerorum militarium Armeniae dux, et Salomon, quem Belisarius Magisterii militiae administrum habebat (Domesticum Romani vocant). Erat hic spado, non consilio, sed casu ei quondam in cunis excisa virilitate. Ducebant etiam foederatos Cyprianus, Valerianus, Martinus, Althias, Ioannes, Marcellus et, cuius mentio supra incidit, Cyrillus. Romanorum militum ductores erant, equitum quidem Rufinus et Aigan domestici Belisarii, Barbatus item et Pappus; peditum vero Theodorus cognomento Ctenatus, Terentius, Zaidus, Marcianus et Sarapis. Peditatus ducibus imperabat Ioannes, ex urbe Epidamno, quam hodie Dyrrhachium appellant, oriundus. Erat patria Salomonis in Oriente, ad ipsum Imperii Rom. limitem, ubi nunc urbs Dara collitur. Aigan parentes habuit Massagetas, sive, ut iam vocitant, Hunnos: caeteri fere Thraeces

κῆς χωρία ᾤκουν. ἔποντο δὲ αὐτοῖς Ἑρουλοὶ τετρακόσιοι, ὡν Φάρας ἤρχε, καὶ ξύμμαχοι βάρβαροι ἑξακόσιοι μάλιστα ἐκ τοῦ Μασσαγετῶν ἔθρους, ἵπποτοξόται πάντες· ὧν δὴ ἠγοῦντο Σιννίων τε καὶ Βάλας, ἀνδρείας τε καὶ καρτερίας ἐς ἄκρον ἦκοντες. ταῦς δὲ ἡ ξύμπασα στρατιὰ πεντακοσίας ἤγε, καὶ αὐτῶν οὐδέ-5

- V 364 μία πλέον ἢ κατὰ μυριάδας πέντε μεδίμων φέρειν οἷα τε ἦν, οὐ μὴν οὐδὲ ἔλασσον ἢ κατὰ τρισχιλίους. ναῦται δὲ δισμύριοι ἐπέ-
 C πλέον ἀπάσαις, Αἰγύπτιοι τε καὶ Ἴωνες οἱ πλείστοι καὶ Κίλικες, ἀρχηγός τε εἰς ἐπὶ ταῖς ναυσὶν ἀπάσαις Καλώνυμος Ἀλεξανδρέως ἀποδέδεικτο. ἦσαν δὲ αὐτοῖς καὶ πλοῖα μακρὰ, ὡς ἐς ναυμαχίαν 10 παρεσκευασμένα, ἐνεγήμενα δύο, μονήρη μέντοι καὶ ὄροφάς ὑπερθεῖν ἔχοντα, ὅπως οἱ ταῦτα ἐρέσσοντες πρὸς τῶν πολεμίων ὡς ἦκιστα βάλλοιεντο. δρόμωνας καλοῦσι τὰ πλοῖα ταῦτα οἱ νῦν ἀνθρώποι· πλεῖν γὰρ κατὰ τάχος δύνανται μάλιστα. ἐν τούτοις δὲ Βυζάντιοι δισχιλίοι ἐπλεον, ἀντερέται πάντες· περινεως γὰρ 15 ἦν ἐν τούτοις οὐδεὶς. ἐστέλλετο δὲ καὶ Ἀρχέλαος, ἀνὴρ ἐς πατρικίους τελεῶν, ἥδη μὲν τῆς αὐλῆς ὑπαρχος ἐν τε Βυζαντίῳ καὶ
 D Ἰλλυριοῖς γεγονώς, τότε δὲ τοῦ στρατοπέδου καταστάς ὑπαρχος. οὕτω γὰρ ὁ τῆς δαπάνης χορηγός ὀνομάζεται. στρατηγὸν δὲ αὐτοκράτορα ἐφ' ἀπασὶ Βελισάριον βασιλεὺς ἔστειλεν, ὃς τῶν ἐφ' ὧν 20 αὐθις καταλόγων ἤρχε. καὶ αὐτῷ πολλοὶ μὲν δορυφόροι, πολλοὶ δὲ ὑπασπισταὶ εἶποντο, ἄνδρες τε ἀγαθοὶ τὰ πολέμια καὶ τῶν περὶ ταῦτα κινδύνων ἀτεχνῶς ἔμπειροι. γράμματά τε αὐτῷ βα-

2. τοῦ] Vulgo τῶν. 7. ἐπέπλεον] ἐνέπλεον Pm.

erant. Eos sequebantur cō. Eruli, duce Phara: et socii Barbari ferme dc. Massagetae, qui erant omnes equites sagittarii, et Sinnioni ac Balaе, generosissimis fortissimisque viris, parebant. Naves quingentas agebat universus exercitus: quarum nulla amplius l. medimnum millia ferre poterat, nec minus iii. κ. Iis omnibus vehebantur nautae xx. κ. maximam partem Aegyptii, Iones, Cilicesque, praefecto classi Calonymo Alexandrino. Longas naves ad maritimum praelium instructas habebant xcii. quae uno remorum ordine agebantur, tectis munitae, ne ab hoste remiges telis figerentur: eas nunc dromonas nominant, quod sint ad cursum expeditissimae. In iis navigabant Byzantii bis mille, et quidem ipsimet remiges ad unum omnes: nullum enim, qui solum vector esset, in suo numero habebant. Archelaus quoque profectorem suscipiebat, vir Patricius, ac prius quidem functus Praefectura Praetorii tum Byzantii, tum in Illyrico; tunc autem creatus Quaestor exercitus: sic vocatur sumptuum praebitor. Denique Belisarius, iam iterum Magister militum Orientis, ab Augusto cum summo in omnes imperio mittebatur, ingenti septus comitatu hastatorum scutatorumque satellitum, qui bellatores erant egregii, et armorum periculis multum exerciti. Caeterum per literas potestatem ei

σιλεύς ἔγραφε, δρῶν ἕκαστα ὅπη ἂν αὐτῷ δοκοίη ἄριστα ἔχειν, ταῦτά τε κύρια εἶναι, ἅτε αὐτοῦ βασιλέως αὐτὰ διαπεπραγμένον. βασιλέως γὰρ αὐτῷ ῥοπὴν τὰ γράμματα ἐποίη. ὠρμητο δὲ ὁ Βελισάριος ἐκ Γερμανίας, ἣ Θρακῶν τε καὶ Ἰλλυριῶν μεταξὺ κεί-
5 ται. ταῦτα μὲν οὖν ἐγένετο τῆδε.

Γέλιμερ δὲ Τριπόλειός τε πρὸς Πουδεντίου καὶ Σαρδοῦς P 206
πρὸς Γῶδα ἰστερημένος, Τρίπολιν μὲν ἀνασώσασθαι μόλις ἤλ-
πισεν, ἀπώτερόν τ' εἰ κειμένην καὶ Ῥωμαίων ἤδη τοῖς ἀποστῦσι
10 ἔξυλλαμβανόντων, ἐφ' οὗς δὴ μὴ αὐτίκα στρατεύειν ἔδοξεν οἱ
ἄριστα ἔχειν· ἐς δὲ τὴν κῆσον προτιρεῖσθαι ἠπειλεγτο, πρὶν ἢ καὶ
ἐς ταύτην ξυμμαχίαν ἐκ βασιλέως ἦκειν. ἀπολέξας οὖν Βανδί-
λων χιλιάδας πέντε καὶ ταῦς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τὰς ἄριστα πλεού-
σας στρατηγόν τε ἀποδείξας Τζάζωνα τὸν ἀδελφὸν ἔστειλε. καὶ H 107
οἱ μὲν ἐπὶ Γῶδαν τε καὶ Σαρδῶ θυμῷ τε πολλῷ καὶ σπουδῇ χρώ- B
15 μνοι ἔπλεον, βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς Βαλεριανόν τε καὶ Μαρ-
τῖνον προτέρους ἔστειλεν, ἐφ' ᾧ προσδέξονται τὴν ἄλλην στρα-
τιὰν ἐς τὰ ἐν Πελοποννήσῳ χωρία. καὶ ἐπειδὴ ἐν ταῖς ναυσὶν
ἄμφω ἐγενέσθην, ἐνθύμιον βασιλεῖ ἐγένετο ἐντέλλεσθαι τι αὐτοῖν·
ὁ καὶ πρότερον ἐθέλοντα λέγειν ἀσχολία τις λόγων ἐτέρων τὴν
20 διάνοιαν περιλαβοῦσα ἐξέκρουσε. μεταπεμψόμενος οὖν αὐτοῖς
λέγειν ἔμελλεν ἢ ἠβούλετο, ἀλλὰ ξυμβαλὼν εὗρισκεν ὡς οὐκ ἂν

1. δοκοίη HmLm. δοκεῖν P. 8. τέ οἱ Grotius. Vulgo τε ὡς.
10. πρὶν ἢ] Vulgo πρὶν ἢ. 16. προσδέξονται L. προσδέξαν-
ται P. 17. Πελοποννήσῳ] Vulgo Πελοποννήσῳ. 20. περιλα-
βοῦσα] περιλαβοῦσα HmLm. ibid. αὐτοῖς] αὐτῷ HL. 21. ἠβού-
λετο] ἔβουλετο L.

fecit Augustus omnia administrandi, prout maxime in rem esse censeret; ea rata perinde haberi volens, ac si essent per se transacta: ei namque auctoritatis Caesaræe pondus illæ literæ tribuebant. Originem autem ducebat Belisarius ex Germania, quæ inter Thracæ et Illyriæ sita est. Haec ita se habebant.

Interea Gelimer, cum ipsius ditioni Pudentius Tripolin, Godas Sardiniam subduxissent, Tripolin quidem vix se recepturum sperabat, quippe quæ distaret longius, ac iam Romani rebellibus subsidio venissent. Quamobrem optime se facturum putavit, si differret exercitum eo ducere, et festinaret insulam prius invadere, quam adessent Imperatoris auxilia. Igitur delectis Vandalorum v. m. navibusque celerissimis cxx. Tzazonem fratrem suum praefecit, et in Sardiniam misit. Atque illi quidem Godam insulamque magna contentione petebant, ira vehementer impulsī. Iustinianus vero Aug. Valerianum ac Martinum praemisit, reliquas copias in Peloponneso permaneri iussos. Iamque ambo navem conscenderant, cum Augusto in mentem venit ipsis aliquid mandare, quod antea dicere volenti, sermonibus aliis occupata mente, exciderat. Missis igitur, qui illos accirent, quæ habebat in animo parabat edere: sed re per coniecturam ex-

С αὐτοῖς αἰσίων αἰ τὴν πορείαν ἐκείνου. Ἐκέρτερον οὖν τινος ἀκροῦστας αἰτίων μίτε ἀναστρέψω ἐς αὐτὸν αὐθις μίτε ἐκ τῶν τῶν ἀποβαίνειν. οἱ δὲ, ἐκὶ τῶν ταῦν ἄγχοῦ ἐγένοντο, ἐκλίον ζῆν βοῆ] τε καὶ θορόβῳ πολλῷ μηδαμῶς ἀναστρέψω, ἰδοῦτε τε τοῖς παροῦσιν αἰωνός τε εἶναι οὐκ ἀγαθός τὸ γινόμενον καὶ οὐ-
5 ποτε τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἐκίνας τῶν ἐκ Αἰθίως ἐς Βοστανίων ἐπατήξω. πρὸς γὰρ δὴ τῆς αἰωνῶν καὶ ἀρὰν ἐς αὐτοὺς ἦσαν ἐκ βασιλέως οὔτι ἐκόντος, ὥστε μὴ ἀναστρέψω ὑπέκτισον. καὶ εἰ
Β μὲν τις αὐτὰ ἐς τὸ ἄρχοντε τοῦτο, Βαλεριανόν τε καὶ Μαρτίνον, ζυμβάλλοιτο, οὐκ ἀληθῆ, εἰρήσῃ τὰ ἐξ ἀρχῆς δοῦνται. ἦν δὲ 10
 τις ἐν τοῖς Μαρτίνου δοροφόροις Σιότις, ὃς δὴ καὶ βασιλεὶ πολέμιος ἤμιλλεν ἴσασθαι καὶ τετραγίδι ἐκιδέσθαι καὶ ἐς Βοστανίων ἤκιστα ἀναστρέψω, ἐφ' ὃν δὴ τὴν ἀρὰν ἐκίτην ὑποκτείσωεν
 ἔν τις ζυτενεγαῖν τὸ δαιμόσιον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴτε καύτη εἴτε
 πη ἄλλη ἔχει, ἀφίημι ἐκάστῳ ὅπη ἂν τις βούληται ἐκλογίεσθαι. 15
 ὅπως δὲ ὁ τε στρατηγὸς Βελισάριος καὶ τὸ στρατεύμα ἰστάλη, ἐρῶν ἔρχομαι.

P 207
 V 365

18. Ἐβδομον ἔτι εἶτος τὴν ἀποκράτορα ἀρχὴν ἔχων Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἀμφὶ θερπυῶν τροπᾶς τὴν στρατηγίδα ἐκίλευσε ταῦν δρομίσασθαι ἐς τὴν ἀκτὴν, ἥ πρὸ τῆς βασιλείας αὐτῆς τογ-
20 χάνει οὖσα. Ἐταῦθα Ἐπιφάνιος ἀφικόμενος, ὁ τῆς πόλεως ἀρχιερεὺς, εὐξάμενός τε ὅσα εἰκός ἦν τῶν τινα στρατιωτῶν ἄρτι βαπτισμένον τε καὶ τοῦ Χριστιανῶν ὀνόματος μεταλαχόντα ἐς

4. ἐν βοῆ] ζυμβοῆ HL: illud Hm. 23. ἐς l. εἰς P.

pensa, iudicavit mali id fore omnis, si protectionem interrumpere. Quare alios subinde misit, qui redire et navibus efferre pedem vetarent. Illi ad naves progressi, clamando tumultuandoque odixere ne revertentur. Quae verba astantibus visa sunt male ominata, eoque valitura, ut vectorem aliquis nunquam esset Byzantium ex Africa reversurus. Etenim ab Augusto, quamvis nolente, ominosam esse missam execrationem, qua illis reditus rumpere, putarunt. Haec si quis ad eos duces, Valerianum inquam et Martinum, spectasse existimet, falsam esse deprehendit sententiam, quae prius ardebat. At inter Martini satellites quidam erat Stotzas, Augusti futurus aliquando hostis, ac tyrannus, nec Byzantium unquam rediturus; in cuius caput execrationem illam a daemone conversam fuisse iure quis suspicetur. Verum haec itane an secus habeant, per me licet pro suo quisque sensu exquirat: ego vero ad Belisarii exercitusque protectionem narrandam accedo.

12. Iustinianus Aug. anno imperii septimo, circiter solstitium aestivum, navem Praetoriam ad littus, quod Imperatoris aulae praeiacet, applicari iussit. Huc Epiphanius urbis Archiepiscopus sese contulit, ac rite Deum precatus, militem quendam a baptismo recentem, et modo con-

τὴν γαῦν εἰσεβίβασεν. οὕτω τοίνυν ὁ τε στρατηγὸς Βελισάριος
καὶ Ἀντωνίνα ἡ γυνὴ ἔπλεον. ζυγὴν δὲ αὐτοῖς καὶ Προκόπιος,
ὃς τὰδε ζυγέγραψε, πρότερον μὲν καὶ μάλα κατορρωδῆσας τὸν Β
κίνδυνον, ὄψιν δὲ ὀνείρου ἰδὼν ὕστερον, ἢ αὐτὸν θαρσύνουσα τε
5 ἐποίησε καὶ ἐς τὸ στρατεύεσθαι ὤρμησεν. ἰδόκει γὰρ ἐν τῷ ὀνεί-
ρω εἶναι μὲν ἐν τῇ Βελισαρίου οἰκίᾳ, εἰσελθόντι δὲ ἀγγεῖλαι τῶν
οἰκετῶν ἕνα ὡς ἠκοίεν τινες δῶρα φέροντες· καὶ Βελισάριον δια-
σκοπεῖσθαι κελεύειν αὐτὸν ὁποῖά ποτε εἴη τὰ δῶρα, καὶ αὐτὸν ἐν
τῇ μεταύλῳ γενόμενον ἄνδρας ἰδεῖν, οἳ ἔφερον ἐπὶ τῶν ὤμων γῆν
10 αὐτοῖς ἄνθεσι. τούτους δὲ ἐς τὴν οἰκίαν εἰσαγαγόντα κελεύσαι
καταθεῖναι ἐν τῷ προστώφῳ ἣν ἔφερον γῆν· οὗ δὲ Βελισάριον ἅμα
τοῖς δορυφόροις ἤκοντα, αὐτὸν τε κατακλίνεσθαι ἐν τῇ γῆ ἐκείνῃ C
καὶ τὰ ἄνθη ἐσθίειν, τοῖς τε ἄλλοις αὐτὸ δὴ τοῦτο ποιεῖν ἐγκε-
λεύεσθαι, κατακλινομένοις τε σφίσι καὶ ἐσθίουσιν ὥσπερ ἐπὶ σι-
15 βάδος ἡδέϊαν κομιδῇ τὴν βρωσιν φανῆναι. τὰ μὲν δὲ τῆς ὕψεως
τοῦ ὀνείρου ταύτῃ πη ἔσχεν.

Ὁ δὲ ζῦμπας στόλος τῇ στρατηγίδι νηὶ εἶπετο, καὶ προσέ-
σχε Περὶνθῳ, ἡ νῦν Ἡράκλεια επικαλεῖται, ἔνθα δὴ πέντε ἡμε-
ρῶν χρόνος τῇ στρατιᾷ ἐτέτριβη, ἐπεὶ βασιλεὺς ἵπποις ὅτι μάλι-
20 στα πλείστοις τὸν στρατηγὸν ἐνταῦθα ἐδωρεῖτο ἐκ τῶν βασιλικῶν
ἵπποφορβίων, ἃ οἱ νέμονται ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία. ὅθεν δὲ D
ἀπύραντες Ἀβύδῳ προσωρμίσαντο, καὶ σφίσι ζυνέπεσε τῆδε διὰ

3. ζυγέγραψε L. ζυγέγραψεν P.
προσέχειν L.

17. προσέσχε] προσέσχεν P.

sortem factum nominis Christiani, in navem immisit. Tum demum vela
fecit Belisarius cum Antonina uxore sua, atque historiae scriptore huius
Procopio, qui sane belli istius pericula principio reformidabat; sed obla-
tum illi postea somnium fiduciam addidit, eamque perpulit ad sequendam
expeditionem. Nam in somnis sibi esse videbatur in domo Belisarii, cum
ecce ingressus famulus, quosdam cum muneribus adesse renuntiat: tum
sibi visus a Belisario mandatum accipere quatenus illa essent inspiciendi:
ubi ianuam, qua ad interiorem aulam a prima est aditus, attigit, vidisse
homines terram floribus vestitam humeris deferentes, iisque domum intro-
ductis praecepisse, ut in porticus vestibulo terram, quam portabant, de-
ponerent: Belisarius deinde cum stipatoribus egredi visus est, atque in ea
terra recumbere, et flores manducare: mox alios quoque, idem ut face-
rent, hortari; illi vero quasi super toro discumbentes atque edentes, dul-
cissimi saporis laudem cibo tribuere. Huiusmodi fuit somnii species.

Caeterum navem Praetoriam sequebatur classis universa, qua ad ur-
bem Perinthum (Heracliam hodie vocant) appulsa, dies ibi quinque exer-
citus idcirco substitit, quia Magistro militum Augustus equos quampluri-
mos dono dedit, ex Imperatoriis delectos equitibus, quae pascuntur in Thra-
cia. Cum inde solvissent, Abydo classem applicuerunt: ubi dies quatuor

τὴν νηριμίαν ἡμέρας διατρέβουσι τέσσαρας πρῶγμα τοιόνδε ξυ-
νεχθῆναι. Μασσαγέται δύο τῶν τινα ἑταίρων ἐν τῇ ἀκρατοπο-
σίᾳ ἐρεσχλοῦντα σφῶς, ἅτε οἰνωμένω, ἀνειλέτην. πάντων γὰρ
ἀνθρώπων μάλιστα εἰσιν ἀκρατοπόται οἱ Μασσαγέται. Βελισά-
ριος οὖν αὐτίκα τῷ ἄνδρῳ τούτῳ ἐν τῷ κολωνῷ, ὃς ἄγχι Ἀβύδου 5
P 208 ἐστίν, ἀνεσκολόπισε. καὶ ἐπειδὴ οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ τοῖν ἄνδρῶν
ξυγγενεῖς ἐδυσχέραινον τε καὶ ἔφρασκον οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ οὐδ' ἐπὶ
τῷ ὑπέκθῃνοι εἶναι Ῥωμαίων νόμοις ἐς ζυμμαχίαν ἤκειν (τὰ γὰρ
δὴ σφῶν νόμιμα οὐ τοιάσδε τῶν φόνων ποιῆσθαι τὰς τίσεις),
ξυνεθρόλουσιν δὲ αὐτοῖς τὴν ἐς τὸν στρατηγὸν αἰτίαν καὶ στρατιῶ- 10
H 108 ται Ῥωμαῖοι, οἷς δὴ ἐπιμελὲς ἐγγόνεσσι τῶν ἁμαρτανομένων μὴ
εἶναι δίκας, τοὺς τε Μασσαγέτας καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα ξυγκα-
λέσας Βελισάριος ἔλεξε τοιάδε „Εἰ μὲν πρὸς ἄνδρας πῦν πρῶτον
ἐς πόλεμον καθισταμένους οἱ λόγοι ἐγίνοντο, μακροῦ ἂν μοι ἐδέη-
σε χρόνον λῆξαντα πῦσαι ὑμᾶς ἡλίκον ἐστὶν ἐφόδιον ἐς τροπαίου 15
B κτήσιν τὸ δίκαιον. οἱ γὰρ οὐκ ἐξεπιστόμενοι τὰς τῶν τοιοῦτων
ἀγώνων τύχας ἐν ταῖς χερσὶ μόναις οἴονται εἶναι τὸ τοῦ πολέμου
πέρους. ὑμεῖς δὲ, οἱ πολλῶν μὲν νενικήκατε πολεμίους οὔτε τοῖς
σώμασιν ἑλασσουμένους καὶ πρὸς ἀνδρείαν ἱκανῶς πιφνκώτας,
πολλῶν δὲ τῶν ἐναντίων ἐν πείρᾳ γεγένησθε, οὐκ ἄγνοεῖτε, οἱ- 20
μαι, ὡς μάχονται μὲν ἐξ ἑκατέρας ἕλῃ στρατιῶν ἀνθρώποι, βρα-
βύει δὲ ὁ θεὸς ὅπως ποτὲ αὐτῷ δοκεῖ καὶ τὸ τοῦ πολέμου δίδωσι

3. ἐρεσχλοῦντα] ἐρεσχηλοῦντα L.
εθρόλουσιν. 18. οὔτε] οὐδὲ P.

10. ξυνεθρόλουσιν] Vulgo ξυ-
νεθρόλουσιν.

moram facere malacia coactis, id contigit. Massagetae duo inter potan-
dum cavillis a quodam sodali suo proritati, ipsum peremerunt iam ebrii;
ut sunt merobibi supra mortales universos Massagetae. Extemplo Beli-
sarius in colle, qui Abydo imminet, percussorem utrumque arbori infe-
lici suspendit. Factum caeteri, in primis eorum cognati, iniquissime fe-
rentes, iactabant, se non ea conditione ad societatem Romanorum acces-
sisse, ut poenas luerent, quasi legibus eorum obnoxii: cum a patriis in-
stitutis abhorrenter caedium animadversiones eiusmodi. Et quoniam Ro-
mani milites, quibus cordi erat delictorum impunitas, una cum illis de
Belisario querebantur, is, ubi Massagetas omnemque exercitum convocasset,
sic verba fecit. Si nunc tirones alloquerer, proluxa opus esset oratio-
ne, ut vobis, quantum iustitia ad victoriam momentum afferat, demon-
strarem. Nam qui casuum laboribus bellicis intercurrentium ignari sunt,
in suis tantum manibus exitum belli positum putant. At vos, qui et saepe
icistis hostes, nec numero vobis nec robore inferiores, nec mediocri animi
fortitudine praeditos, et iidem saepe contraria estis experti, id, opinor,
non ignoratis, solere quidem homines ex utraque acie praelium edere, sed
eius arbitrum esse Deum, et ad libitum victoriam dare. Quae cum ita se

κράτος. ὅτε τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, τήν τε τοῦ σώματος εὐεξίαν
καὶ τήν ἐν τοῖς ὅπλοις ἐπιμέλειαν καὶ τήν ἄλλην τοῦ πολέμου πα-
ρασκευὴν περὶ ἐλάσσοτος προσήκει τοῦ τε δικαίου καὶ τῶν εἰς V 366
Θεὸν ἠκόντων ποιεῖσθαι. τὸ γὰρ μάλιστα ξυνεργεῖν τοῖς δεο-
5 μένοις δυνάμενον μᾶλλον ἢ εἰκότως πρὸς ἐκείνων τιμῶτο. πρῶ- C
τον δ' ἢν τοῦ δικαίου γένοιτο γνώρισμα ἢ τῶν ἀδίκως ἀνηρηκό-
των ποινή. εἰ τὸ δίκαιον γὰρ καὶ τὸ ἄδικον κρίνειν τε καὶ ὀνομάζειν
ἐκ τῶν ἐς τοὺς πέλας ἀελ πρασσομένων ἐπάναγκες, οὐδὲν ἢν γέ-
νοιτο μᾶλλον ἀνθρώπῳ τῆς ψυχῆς ἐντιμον. εἰ δέ τις βάρβαρος,
10 ὅτι τὸν ξυγγενῆ μεθύων ἀνείλεν, ἀξιοῖ ξυγγνώμην ἔχειν τὴν δίκην,
δι' ὃν ἀπολύεσθαι τὰς αἰτίας φησὶ χεῖρω εἰκότως εἶναι ποιεῖ τὰ
ἐγκλήματα. οὕτε γὰρ οὕτω μεθύειν ἄξιον ἄλλως τε καὶ τὸν ἐν
στρατοπέδῳ βαδίζοντα, ὥστε ἀναιρεῖν τοὺς φιλότατους ἐτοιμῶς,
ἀλλ' αὐτῇ γε ἢ μέθῃ, κἂν ὁ φόνος ἦκιστα ἐπιγένηται, ποιῆς
15 ἄξια, τὸ τε ξυγγενὲς ἀδικούμενον περὶ πλείονος ἢν τῶν οὐ προση-
κόντων ἐς τιμωρίαν τοῖς γε νοῦν ἔχουσι φαίνεται. τὸ μὲν οὖν D
παράδειγμα καὶ ἢ τῶν πραττομένων ἀπόβασις ὅποια ποτέ ἐστιν
ὄρᾳν πάρεστιν. ὑμᾶς δὲ προσήκει μῆτε χειρῶν ἄρχειν ἀδίκων μῆτε
τι φέρεσθαι τῶν ἀλλοτριῶν· ὥς οὐ περιόψομαι γε οὐδὲ ὑμῶν τινα
20 συστρατιώτην ἐμὸν ἠγγήσομαι εἶναι, κἂν πάνυ φοβερὸς τοῖς πο-
λεμίοις εἶναι δοκῇ ὅς ἢν μὴ καθαραῖς ταῖς χερσὶν ἐς τοὺς ἀντι-
πάλους δύνηται χρῆσθαι. τὸ γὰρ ἀνδρεῖον οὐκ ἢν νικῆ μὴ με-

1. ὅτε] ὅτι P. 7. εἰ τὸ δίκαιον γὰρ AHL. εἰ omisit P.
11. φησὶ] φήσας AL.

habeant, corporis firmitas, armorum sedula exercitatio, omnisque belli ap-
paratus, aequitati et rebus, quae ad Deum spectant, longo postponenda
sunt intervallo. Quod enim opis egentibus opitulari maxime potest, id illi
impensius colere debent. Prima autem iustitiae nota est homicidarum in-
iustorum supplicium: siquidem aequi et iniqui cum notitiam tum nomen ex
iis capiamus necesse est, quae vicinis fiunt. Porro nihil habet homo pre-
tiosius vita. Quod si Barbarus aliquis, ideo quia propinquum occidit ebrius,
dicam, quae ipsi impingitur, venalem esse contendit, eo ipso, quo dilui
crimen aseverat, causam suam peiorem facit, et quidem merito. Neque
enim cuiquam fas est, maxime vero si castra sequitur, ita inebriari, ut vel
amicissimos iugulare non dubitet. Immo etiam ipsa per se temulentia,
quamvis caedes absit, poenam meretur. Denique nemo est sanae mentis,
quin iudicet, gravius plectendum esse qui necessarios, quam qui extraneos
iniuria afficit. Iam vero quale exemplum statutum sit, et quem habueris
scelus exitum, videre licet. Certe vobis expedit non modo non movere ri-
sam, sed alieno etiam abstinere. Nihil negligam hac in parte, nec quem-
quam vestrum, quantumvis hosti formidabilis videatur, committentem agno-
scam mecum, nisi puras manus in hostem ferat. Neque enim fieri potest

τὰ τοῦ δικαίου ταττόμενον.“ Βελισάριος μὲν τοσαῦτα εἶπεν. ἡ δὲ στρατιὰ ξύμπασα, ἐπειδὴ τὰ τε λεγόμενα ἤκουσαν καὶ ἐς τὴν
 P 209 ἀνισκολοπισμένως ἀπέβλεψαν, ἐς δόλος τι ἀμύχανον ἦλθον καὶ σω-
 φρόνως βιοτεύειν ἐν τῷ ἔλαβον, ὡς οὐκ ἐξω κινδύνου μεγάλου
 ἐσόμενοι, ἦν τι οὐκ ἔννομον ποιοῦντες ἀλοίην. 5

B ιγ'. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐφρόντιζε Βελισάριος ὅπως τε ὁ ξύμ-
 πας στόλος αἰεὶ κατὰ ταῦτὰ πλέοι καὶ ἐς χωρίον ταῦτό προσορμι-
 ζοίτο. ἦδει γὰρ ὡς ἐν μεγάλῳ στόλῳ, ἄλλως τε καὶ ἦν τραχεῖς
 σφίσιον ἄνεμοι ἐπιπέσειεν, ἐπίναγκες ἀπολείπεσθαι τε τῶν νεῶν
 πολλὰς καὶ σκεδάνυσθαι ἐς τὸ πέλαιος, οὐκ εἰδέναι τε αὐτῶν 10
 τοῖς κυβερνήταις ὁποίαις ποτὲ τῶν ἐμπροσθεν ἀναγομένιον ἐπε-
 σθαι ἄμεινον. λογισάμενος οὖν ἐποίηε τάδε. τριῶν νεῶν, ἐν
 αἷς αὐτός τε καὶ ἡ θεραπεία ἔπλει, τὰ ἰστία ἐκ γωνίας τῆς
 ἄνω ἐς τριτημόριον μάλαστα ἔχρισε μιλτω, κοντούς τε ὀρθοῦς
 ἀναστήσας ἐν πρόρμῃ ἐκάστη ἀπεκρέμασεν ἀπ' αὐτῶν λύχνα, 15
 C ὅπως ἐν τε ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ αἰ τοῦ στρατηγοῦ νῆες ἔκδηλοι εἴεν·
 αἷς δὲ ἔπεσθαι τοὺς κυβερνήταις ἐκέλευε πάντας. οὕτω τῶν νεῶν
 τῶν τριῶν ἡγουμένων παντὶ τῷ στόλῳ τετεύχηκεν αὐτῶν οὐδεμίαν
 ἀπολείπεισθαι. ὅτε μέντοι ἐκ λιμένος ἀπαίρειν μέλλοιεν, ἐσήμαινον
 αὐτοῖς τοῦτο αἰ σάλπγγες. 20

Ἐκ δὲ Ἀβύδου ἀναχθεῖσιν αὐτοῖς ἄνεμοι σκληροὶ ἐπιπεσόν-
 τες ἤγαγον εἰς τὸ Σύγειον. αὐθις τε νηνεμία χρυσάμενοι σχολαί-

7. ταῦτὰ] Vulgo ταῦτα. 8. ἦδει] ἦδη HL: ἴσ. ἦδει Hm.

ut vincat fortitudo, quae in eadem non stat acie cum iustitia. Haec Belisarius: quae cum omnes audissent, simulque eos, qui e furca pendebant, essent contuiti, in maximum adducti metum, moderate se gerere statuerunt: quippe qui in extremo discrimine fore se intelligerent, si quo in scelere deprehenderentur.

13. Deinde animum eo Belisarius adiecit, ut classis coniunctim navigaret, atque in unum semper locum appelleretur. Sciebat enim fieri non posse in magno navium numero, praesertim si venti violenti ingruerent, quin cursu excuterentur multae, et per aequor ita disicerentur, ut nescirent gubernatores quasnam earum, quae praecederent, sequi praestaret. Igitur secum inita ratione, hoc egit. Trium vela navium, quibus ipse cum suo ministerio vehebatur, ab angulo superiori ad tertiam fere partem rubrica illevis: praeterea contis in unaquaque puppe erectis lychnos suspendit, quo naves supremi ducis diu noctuque internosci possent; tum cunctis gubernatoribus, eas ut sequerentur, edixit. Sic demum classi praecedentibus ternis navibus, caeterarum nulla deerravit. Cum autem portu solvendum erat, signum buccinis dabatur.

Abydo profectos ad Sigeum propulit vehementior ventus: quo postea concidente, lentius Maleam ventum est, ubi malacia plurimum profuit.

τεροι ἐς Μαλέαν ἦλθον, ἐνθα δὴ αὐτοῖς ἡ νηνεμία ξυνήνεγκεν ἐς τὰ μάλιστα. ἄτε γὰρ ἐν στόλῳ μεγάλῳ καὶ ναυσὶν ὑπερμεγέθεισι, νυκτὸς ἐπιγενομένης, ἡ στενοχωρία ξυνετάραξέ τε ἅπαντα καὶ ἐς ἔσχατον κινδύνου ἤνεγκεν. ἐνταῦθα οἱ τε κυβερνήται καὶ D
5 οἱ ἄλλοι ναῦται ἀρετὴν ἐπέδειξαντο, βοῆ τε καὶ πατάγῳ πολλῶν χρώμενοι καὶ ταῖς κοντοῖς διωθόμενοι, ἐμπειρῶς τε ἀπ' ἀλλήλων τὰς διαστάσεις ποιούμενοι, ὥστε εἰ καὶ πνεῦμα ἐπιφόρον ἦν καὶ ἀπ' ἐναντίας αὐτοῖς ἐπегένετο, μόλις ἂν οἱ ναῦται μοι δοκεῖ σφῶς τε αὐτοὺς καὶ τὰς ναῖς διεσώσαντο. νῦν δὲ οὕτως ὡσερ
10 εἶρηται διαφυγόντες Ταινάρῳ προσέμιξαν, ἡ νῦν Καινούπολις H 109 ἐπικαλεῖται. εἶτα ἐνθ' ἐνδε ὄρμηθέντες Μεθώνῃ προσέσχεον, εἶρὸν τε ὀλίγῳ πρότερον τοὺς ἀμφὶ Βαλεριανόν τε καὶ Μαρτίνον V 367 αὐτοῦσε ἀφικομένους. καὶ ἐπεὶ ἄνεμοι οὐκ ἔπνεον σφίσι, τὰς μὲν ναῖς Βελισάριος ἐνταῦθα ὥρμισε, τὸ δὲ στράτευμα ἀπεβίβασεν
15 ἄπαν, καὶ ἀποβάντας τοὺς τε ἄρχοντας διεκόσμηε καὶ τοὺς στρατιώτας διέτασσε. ταυτὰ τε αὐτοῦ διέποντος καὶ ἀνέμων ἤκιστα P 210 ἐπιγενομένων, ἐπῆλθε πολλοῖς τῶν στρατιωτῶν νόσῳ διαφθαρη- ναι ἕξ αἰτίας τοιαύσδε.

Ὁ τῆς αὐτῆς ὑπαρχος Ἰωάννης φλαυρός τε ἦν τὸν τρόπον
20 καὶ οὕτω δυνατὸς εἰς τὸ προσάγειν εἰς τὸ δημόσιον ἐπινοῆσαι χρήματα ἐπὶ λύμῃ ἀνθρώπων, ὡς οὐκ ἂν ποτε ἔγωγε φράσαι ἱκανῶς ἔχομι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κὰν τοῖς ἔμπροσθε λόγοις ἐρρήθη, ἦνικα

1. Μαλέαν] μελίαν L. 8. ἀπ' ἐναντίας] Vulgo ἐκἐναντίας.
14. ἀπεβίβασεν HmP. ἐπεβίβασεν H. 17. ἐπιγενομένων] ἐπιγινομένων L. 20. „προσάγειν Reg.“ MALT. Sic LHm. προσάγειν P. 22. κὰν] Vulgo καὶ. *ibid.* ἔμπροσθεν — ἐρρήθη L. ἔμπροσθε — ἐρρήθη P.

Et enim superveniente nocte, pugnans cum ingenti classe et magnae molis navibus, angustia loci turbavit omnia, et in summum discrimen adduxit. Hic vim atque industriam probarunt suam gubernatores et nautae, cum clamore multo ac strepitu impellentes contis navigia, ac scite invicem separantes. Vix certe, mea quidem sententia, se ipsi navesque servassent, si ventus vel secundus, vel adversus fasset. Nunc autem ita, ut diximus, elapsi, Taenarum (hodie Caenopolin vocant) applicuerunt: inde digressi, tenuerunt Methonem, ubi in Valerianum ac Martinum, qui illuc paulo ante pervenerant, inciderunt. Eo classem Belisarius appulit, quia ventus illam plane defecerat: quamobrem etiam copias in terram omnes exposuit, factaque exscensione, duces ac milites ordinavit. Tenente malicia, bellum pergebat instruere, cum invasit milites, nec paucos absumpsit morbus, cuius causam modo aperiam.

Ioannes Praefectus Praet. vir erat improbis moribus, ac tam solenter vias inveniebat pecuniae in aerarium inferendae, cum pernicie subditorum, ut non possim id verbis consequi: sed de his actum in superioribus libris, cum eo me historia deduxit: iam quo pacto militibus illis exi-

πρὸς τῆς ἱστορίας ἐς τόδε ἡγόμεν τοῦ λόγου. τὰ δὲ τῶν ὄρων ποτὲ τρόπῳ τούτους δὴ τοὺς στρατιώτας ἐλυμήνατο ἐρῶν ἐρχομαι. τὸν ἄρτον, ᾧ δὴ μέλλουσιν ἐν στρατοπέδῳ οἱ στρατιῶται σιτίζεσθαι, δις μὲν ἐπάναγκες ἐς τὸν πνιγέα εἰσάγεσθαι, ἐπιμε-
B λῶς δὲ οὕτως ὀπτᾶσθαι ὥστε ἐξικνεῖσθαι τε ἐπὶ πλείστον καὶ μὴ 5
 χρόνῳ βραχεῖ διαφθεῖρεσθαι, τὸν τε οὕτως ὀπτώμενον ἄρτον ἀνάγκη ἐλάσσω τὸν σταθμὸν ἔχειν, καὶ διὰ τοῦτο ἐν ταῖς τοιαῖσδε ἄρτοδαισίαις εἰδῶσιν οἱ στρατιῶται τοῦ συννειδισμένου σταθμοῦ τὸ τεταρτημόριον ἀποτεμένεσθαι. Ἰωάννης οὖν λογισάμενος ὅπως ἐλάσσω τε τὰ ξύλα καὶ τὸν μισθὸν τοῖς ἄρτοποιοῖς ἦσσανα δοίη, 10
 καὶ ὅπως οἱ οὐκ ἐνδεῆς ὁ σταθμὸς εἴη, ὠμὸν ἔτι τὸν ἄρτον ἐς τὸ δημόσιον βαλανεῖον ἰσχομίσας τὸν Ἀχιλλέα, οὗ δὴ ἔνερθεν τὸ πῦρ καλεῖται, καταθέσθαι ἐκέλευσε. καὶ ἐπειδὴ ἀμωσγέπως ὀπτᾶσθαι ἐδόκει, ἐμβαλὼν θυλακίους ἐνθήμερός τε ἐν ταῖς ναυσὶν
C ἔστειλλε. καὶ ἐπεὶ ὁ στόλος ἐς Μεθώνην ἀφίκετο, διαρρυνέντες 15
 οἱ ἄρτοι ἐπανήκον αὐθις ἐς ἄλευρα, οὐχ ὑγιᾶ μέντοι, σσηπότα δὲ καὶ εὐρωτιῶντα καὶ τινα ὀσμὴν ἥδη βαρεῖαν φέροντα. ἐγορή-
 γουν τε αὐτὰ τοῖς στρατιώταις πρὸς μέτρον οἷς προέκειτο ἡ τιμὴ αὐτῆ, χοινίζι τε ἥδη καὶ μεδμνοῖς τὴν ἄρτοδαισίαν ποιούμενοι. τούτοις δὲ οἱ στρατιῶται ὡρᾶ θέρους ἐν χωρίῳ ἀρχμοῦς ἔχοντι 20
 σιτιζόμενοι ἐνόσησάν τε καὶ αὐτῶν ἀπέθανον ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ

1. πρὸς] πρὸ HL. 2. ἐλυμήνατο om. HL, H cum signo lacunae.
 7. ἔχειν] ἦκειν HLm: in A utrumque. 8. συννειδισμένου] συνη-
 θισμένου L. 11. ὠμὸν om. L. 12. ἀχιλλέα A. Ἀχιλλέα P. τὸ
 ἀγγῆλε Pm. τὸ ἀγκύλιον Maltretus in annot. Indocte utrumque.
 18. αὐτὰ] αὐτὸ H: illud Hm. 21. καὶ αὐτῶν — πεντακῆσιοι]
 καὶ αὐτῶν ἀπέθανον οὐχ ἦσσαν ἢ φοι ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ ἀπέθα-
 νον πεντακῆσιοι HL, nisi quod φοι et alterum ἀπέθανον in H uncis
 inclusa sunt. Duplex lectio, ἀπέθανον οὐχ ἦσσαν ἢ φοι et ἀπέ-
 θανον πεντακῆσιοι.

tium miserit, dicam. Panem, quo miles in castris alendus est, in clibanum bis immitti oportet, itaque percoqui, ut aetatem ferre, nec brevi tempore corrumpi possit. Hoc modo coctum panem levioerem esse necesse est: quamobrem milites in eo dividendo quartam consueti ponderis partem remittere solent. Ergo Iohannes ratione subducta, qua et pauciora ligna, et minorem mercedem pistoribus daret, nec iusto ponderi deesset quidquam, in balneum publicum importari massam, clypeumque aeneum, subter quo ignis ardet, demitti iussit: atque ubi cocta quoquomodo visa est, coniectam in saccos, et in naves impositam misit. Appulsa Methonem classe, diffuentes ac soluti panes in farinam abierunt, non puram, sed putrem et muco graveolenti obsitam: quam militibus demettebantur qui hoc munus habebant; ita ut panem choenicibus ac medimnis iam distribuerent. Quo milites cum vescerentur, adulta aetate atque ae-

οὐχ ἦσσαν ἢ πενταχόσιοι· ὃ δὴ καὶ τοῖς πλείοσι ξυμπεσεῖν ἐμει-
λεν, εἰ μὴ Βελισάριος διεκώλυσεν, ἄρτους αὐτοῖς ἐπιχωρίους
χορηγεῖσθαι κελύσας. βασιλεῖ δὲ τὸ πρῶγμα δηλώσας αὐτὸς
μὲν ἠὺδοκίμησεν, οὐ μὴν τινα τότε Ἰωάννη ζημίαν ἤνεγκε.

5 Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο. ἐκ δὲ Μεθώνης ὀρηθῆν- D
τες ἀφίκοντο ἐς τὸν Ζακυνθίων λιμένα, ἔνθα δὴ ὕδωρ τε ἐμβε-
βλημένοι ὅσον σφίσιν ἐξικνεῖσθαι ἐμελλε τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος
διωπλέουσι καὶ τὰ ἄλλα παρασκευασάμενοι ἔπλεον. ἀνέμου δὲ
10 σφίσι μαλακοῦ τε καὶ νοθροῦ κομιδῇ ἐπιπνεύσαντας ἐκκαίδεκα-
γὺς ἢ Αἴτην ἀνέχευ. ἐν δὲ τῷ διάπλω τούτῳ διατρήσασιν αὐ-
τοῖς, ὥσπερ εἴρηται, ξυνέπεισεν ἅπασι διαφθαρεῖναι τὰ ὕδατα,
πλήν γε δὴ οὗ Βελισαρίου τε αὐτὸς καὶ οἱ ξυμπόται ἔπινον. τοῦ-
το γὰρ διεσώσατο μόνον ἢ Βελισαρίου γυνὴ τρόπῳ τριῆδε. ἀμ-
15 φορέας ἔξ ὑάλου πεποιημένους ὕδατος ἐμπλησασμένη οικίσκον τε
ἐκ σανίδων ποιήσασα ἐν κολλῇ νηϊ, ἔνθα δὴ τῷ ἡλίῳ ἐσιέναι ἀδύ-
νατα ἦν, ἐνταῦθα ἐς ψύμμον τοὺς ἀμφορέας κατέχωσε, ταίτη P 211
τε ἀπαθές τὸ ὕδωρ διέμεινε. τοῦτο μὲν οὖν οὕτως ἔσχε.

ιδ'. Βελισάριος δὲ, ἐπειδὴ τάχιστα ἐς τὴν νῆσον ἀπέβη, V 368
20 ἀπορούμενός τε ἡσχαλλε καὶ ἔστρεφεν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν τὸ μὴ
εἰδέναι ἐπὶ τίνας ποτὲ ἀνθρώπων τοὺς Βανδύλους ῥοι, ἢ ὁποίους

1. οὐχ ἦσσαν ἢ] ἀπέθανον A: illud Am. 2. εἰ μὴ] ἀλλὰ A, alte-
rum inter versus. 6. Ζακυνθίων] Vulgo Ζακυνθίων. 20. ἔστρε-
φεν ALHm. ἔστρεφεν P. *ibid.* τὸ] τῷ L. 21. ὁποίους]
ου
ὁποίας L.

stuoso in loco, morbum contraxere, et paucis diebus ad quingentos mor-
tui sunt: idemque casus multo plures manebat, nisi Belisarius avertisset,
panes ibi confectos illis largitus. Re demum Augusto significata, laudem
ipse quidem est consecutus, at nihil Ioanni tunc obfuit.

His peractis, Methone solverunt, et in Zacynthi portum delati, cum
ibi aquati essent quantum satis futurum erat transmittentibus mare Adria-
ticum, omnibus instructis rebus vela fecerunt. Vento usi maxime languido
ac remisso, die decimosexto ad desertum Siciliae locum, monti Aetnae
proximum, applicuerunt. In ea transmissione pluribus, ut dictum est,
diebus consumptis, accidit ut reposita cuique ad potum aqua corrumpere-
retur, excepta, quam Belisarius, et qui illi convivebant, potabant: nam
eam solam uxor Belisarii integram hac arte servavit. Cum amphoras
vitreas impleisset aqua, ac cellam in concavo navis recessu, quo sol per-
vadere non poterat, ex asseribus struxisset, ibi amphoras arenae infodit:
quo facto aqua nihil vitii contraxit. Atque id quidem ita se habuit.

14. Vix Belisarius in insulam excensum fecerat, cum moerere an-
gicæ animo coepit, ignarus quoddam genus hominum, et quales in armis
essent Vandali, quos petebat, qua etiam ratione et unde bellum inchoa-

πρὸς τῆς ἱστορίας ἐς τόδε ἡγόμεν τῷ λόγῳ. τὰ δὲ νῦν δο-
 ποτὲ τρόπῳ τούτους δὴ τοὺς στρατιώτας ἐλυμήνατο ἐρῶν ἐρχο-
 μαι. τὸν ἄρτον, ᾧ δὴ μέλλουσιν ἐν στρατοπέδῳ οἱ στρατιῶται
 σιτίζεσθαι, δις μὲν ἐπάναγκες ἐς τὸν πνιγέα εἰσάγεσθαι, ἐπιμε-
 B λῶς δὲ οὕτως ὀπτᾶσθαι ὥστε ἐξικνεῖσθαι τε ἐπὶ πλείστον καὶ μὴ 5
 χρόνῳ βραχεῖ διαφθεῖρεσθαι, τὸν τε οὕτως ὀπτώμενον ἄρτον
 ἀνάγκη ἐλύσσω τὸν σταθμὸν ἔχειν, καὶ διὰ τοῦτο ἐν ταῖς τοιαῖσδε
 ἀρτοδαισίαις εἰδώσιν οἱ στρατιῶται τοῦ συνειδισμένου σταθμοῦ
 τὸ τεταρτημόριον ἀποτεμένεσθαι. Ἰωάννης οὖν λογισάμενος ὅπως
 ἐλάσσω τε τὰ ξύλα καὶ τὸν μισθὸν τοῖς ἀρτοποιοῖς ἦσσανα δοίη, 10
 καὶ ὅπως οἱ οὐκ ἐνδεῆς ὁ σταθμὸς εἴη, ὤμῳν ἔτι τὸν ἄρτον ἐς τὸ
 δημόσιον βαλανεῖον ἰσχομίσας τὸν Ἀχιλλέα, οὗ δὴ ἔνερθεν τὸ
 πῦρ καλεται, καταθέσθαι ἐκέλευσε. καὶ ἐπειδὴ ἀμωσγέπως
 ὀπτᾶσθαι ἐδόκει, ἐμβαλὼν θυλακίους ἐνθήμενός τε ἐν ταῖς ναυσὶν
 C ἔστειλλε. καὶ ἐπεὶ ὁ στόλος ἐς Μεθώνην ἀφίκετο, διαρρυνέντες 15
 οἱ ἄρτοι ἐπανήκον αὐθις ἐς ἄλευρα, οὐχ ὑγιᾶ μέντοι, σεσηπότα
 δὲ καὶ εὐρωτιῶντα καὶ τινα ὁσμὴν ἦδη βαρεῖαν φέροντα. ἐχορή-
 γουν τε αὐτὰ τοῖς στρατιώταις πρὸς μέτρον οἷς προέκειτο ἡ τιμὴ
 αὕτη, χοινίξί τε ἦδη καὶ μεδύμνοις τὴν ἀρτοδαισίαν ποιούμενοι.
 τούτοις δὲ οἱ στρατιῶται ὦρα θέρους ἐν χωρίῳ ἀδύμοις ἔχοντι 20
 σιτιζόμενοι ἐνόσησάν τε καὶ αὐτῶν ἀπέθανον ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ

1. πρὸς] πρὸ HL. 2. ἐλυμήνατο om. HL, H cum signo lacunae.
 7. ἔχων] ἦκων HLm: in A utrumque. 8. συνειδισμένου] συνη-
 θισμένου L. 11. ὤμῳν om. L. 12. ἀχιλλέα A. Ἀχιλλέα P. τὸ
 ἀγγῆλα Pm. τὸ ἀγκύλιον Maltretus in annot. Indocte utrumque.
 18. αὐτὰ] αὐτὸ H: illud Hm. 21. καὶ αὐτῶν — πεντακῆσιοι]
 καὶ αὐτῶν ἀπέθανον οὐχ ἦσσαν ἢ φοι ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ ἀπέθα-
 νον πεντακῆσιοι HL, nisi quod φοι et alterum ἀπέθανον in H uncis
 inclusa sunt. Duplex lectio, ἀπέθανον οὐχ ἦσσαν ἢ φοι et ἀπέ-
 θανον πεντακῆσιοι.

tium miserit, dicam. Panem, quo miles in castris alendus est, in clibanum bis immitti oportet, itaque percoqui, ut aetatem ferre, nec brevi tempore corrumpi possit. Hoc modo coctum panem levioerem esse necesse est: quamobrem milites in eo dividendo quartam consueti ponderis partem remittere solent. Ergo Iohannes ratione subducta, qua et pauciora ligna, et minorem mercedem pistoribus daret, nec iusto ponderi deesset quidquam, in balneum publicum importari massam, clypeumque aeneum, subter quo ignis ardet, demitti iussit: atque ubi cocta quoquomodo visa est, coniectam in saccos, et in naves impositam misit. Appulsa Methonem classe, diffuentes ac soluti panes in farinam abierunt, non puram, sed putrem et muco graveolenti obsitam: quam militibus demettebantur qui hoc munus habebant; ita ut panem choenicibus ac medimnis iam distribuerent. Quo milites cum vescerentur, adulta aetate atque ae-

οὐχ ἦσσαν ἢ πεντακόσιοι· ὃ δὴ καὶ τοῖς πλείοσι ξυμπεσεῖν ξιμελ-
 λεν, εἰ μὴ Βελισάριος διεκώλυσεν, ἄρτους αὐτοῖς ἐπιχωρίους
 χορηγεῖσθαι κελύσας. βασιλεῖ δὲ τὸ πρῶγμα δηλώσας αὐτὸς
 μὲν ἠὺδοκίμησεν, οὐ μὴν τινα τότε Ἰωάννη ζημίαν ἤνεγκε.

5 Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο. ἐκ δὲ Μεθώνης ὀρηθῆν- D
 τες ἀφίκοντο ἐς τὸν Ζακυνθίων λιμένα, ἔνθα δὴ ὕδωρ τε ἐμβε-
 βλημένοι ὅσον σφίσι ξικνεῖσθαι ἐμελλε τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος
 διωπλέουσι καὶ τὰ ἄλλα παρασκευασάμενοι ἔπλεον. ἀνέμου δὲ
 σφίσι μαλακοῦ τε καὶ νοθροῦ κομιδῇ ἐπιπνεύσαντας ἐκκαίδεκα-
 10 ταῖοι κατέπλευσαν τῆς Σικελίας ἐς χῶρον ἕρημον, οὗ τὸ ὄρος ἐγ-
 γὺς ἢ Αἴτην ἀνέχει. ἐν δὲ τῷ διάπλῳ τούτῳ διατρίψασιν αὐ-
 τοῖς, ὥσπερ εἴρηται, ξυνέπεσεν ἅπασι διαφθαρῆναι τὰ ὕδατα,
 πλήν γε δὴ οὗ Βελισαρίου τε αὐτὸς καὶ οἱ ξυμπόται ἔπινον. τοῦ-
 15 το γὰρ διεσώσατο μόνον ἢ Βελισαρίου γυνῆ τρόφῳ τριῦδε. ἀμ-
 φφορέας ἕξ ὑάλου πεποιημένους ὕδατος ἐμπλησαμένη οἰκίσκον τε
 ἐκ σανίδων ποιήσασα ἐν κολλῇ νηὶ, ἔνθα δὴ τῷ ἡλίῳ ἰστέναι ἀδύ-
 νατα ἦν, ἐνταῦθα ἐς ψύμμον τοὺς ἀμφορέας κατέχωσε, ταίτη P 211
 τε ἀπαθῆς τὸ ὕδωρ διέμεινε. τοῦτο μὲν οὖν οὕτως ἔσχε.

ιδ'. Βελισάριος δὲ, ἐπειδὴ τάχιστα ἐς τὴν νῆσον ἀπέβη, V 368
 20 ἀπορούμενός τε ἡσχαλλε καὶ ἔστρεφεν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν τὸ μὴ
 εἰδέναι ἐπὶ τίνας ποτὲ ἀνθρώπων τοὺς Βανδύλους ἴοι, ἢ ὁποίους

1. οὐχ ἦσσαν ἢ] ἀπίθανον A: illud Am. 2. εἰ μὴ] ἀλλὰ A, alte-
 rum inter versus. 6. Ζακυνθίων] Vulgo Ζακυνθίων. 20. ἔστρε-
 φεν ALHm. ἔστρεφεν P. ibid. τὸ] τῷ L. 21. ὁποίους]
 οὐ
 ὁποιίας L.

stuoso in loco, morbum contraxere, et paucis diebus ad quingentos mor-
 tui sunt: idemque casus multo plures manebat, nisi Belisarius avertisset,
 panes ibi confectos illis largitus. Re demum Augusto significata, laudem
 ipse quidem est consecutus, at nihil Ioanni tunc obfuit.

His peractis, Methone solverunt, et in Zacynthi portum delati, cum
 ibi aequati essent quantum satis futurum erat transmittentibus mare Adria-
 ticum, omnibus instructis rebus vela fecerunt. Vento usi maxime languido
 ac remisso, die decimosexto ad desertum Siciliae locum, monti Aetnae
 proximum, applicuerunt. In ea transmissione pluribus, ut dictum est,
 diebus consumptis, accidit ut reposita cuique ad potum aqua corrumpere-
 retur, excepta, quam Belisarius, et qui illi convivebant, potabant: nam
 eam solam uxor Belisarii integram hac arte servavit. Cum amphoras
 vitreas implesset aqua, ac cellam in concavo navis recessu, quo sol per-
 vadere non poterat, ex asseribus struxisset, ibi amphoras arenae infodit:
 quo facto aqua nihil vitii contraxit. Atque id quidem ita se habuit.

14. Vix Belisarius in insulam exscensum fecerat, cum moerere an-
 gique animo coepit, ignarus quodnam genus hominum, et quales in armis
 essent Vandali, quos petebat, qua etiam ratione et unde bellum inchoa-

ποτὲ τὰ πολέμια, μηδὲ ὄτω τρόπῳ ἢ ὀπόθεν ποτὲ σφίσιν ὀρω-
 B μένοις πολεμητέα εἶη. μάλιστα δὲ αὐτὸν οἱ στρατιῶται ξυνετά-
 ρασσον, κατωρρωθηκότες τε τὴν ναυμαχίαν καὶ προλέγειν ἤμιστα
 αἰσχυνόμενοι ὡς, ἦν μὲν τις σφῶς ἐς τὴν γῆν ὑποβήσῃ, πειρά-
 σονται ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τῇ μάχῃ γίνεσθαι, ἦν δὲ πολέμια πλοῖα 5
 ἐπ' αὐτοὺς ἴοι, ἐς φουγὴν τραπήσονται. οὐ γὰρ οἶοι τέ εἰσι πο-
 λεμίοις τε ἀνδράσι καὶ ὕδασι διαμάχεσθαι. τούτοις οὖν ἄπασιν
 ἀποροίμενος Προκόπιον τὸν αὐτοῦ πάρεδρον ἔστειλεν εἰς Συρα-
 κούσας, πεισομένον γε ἦν τινες τοῖς πολεμίοις ἐνέδρῳ εἰσὶ προ-
 λυζουσαι τὸν διῦπλον ἢ ἐν τῆσιν ἢ ἐν ἡπέροι, καὶ ὅπῃ μὲν τῆς 10
 U 110 Διβύης προσορμίσασθαι σφίσιν ὀμεινον ἄν εἶη, ὀπόθεν δὲ ὀρω-
 C μένοις τὸν πόλεμον πρὸς Βανδύλους διενεγκεῖν ξυνοίσει. ἐπὶν δὲ
 τὰ ἐντεταλμένα ποιοίη, ἐπανάκοντά οἱ ἐκλέυεν ἐς Καύκανα τὸ
 χωρίον ξυμμίξει, διακοσίσι μάλιστα σταδίσι Συρακουσῶν διέ-
 χον, οὗ δὴ αὐτός τε καὶ ὁ ξύμπας στόλος ὀρμίσασθαι ἐμελλε. τῷ 15
 δὲ λόγῳ τροφᾶς αὐτὸν ἐπεμπεν ὀνησόμενον, ὕτε τῶν Γότθων
 ὀγορὰν σφίσιν ἐθελόντων διδόναι, δόξαν τοῦτο Ἰουσινιανῷ βα-
 σιλεῖ καὶ Ἀμαλασοῦνθῇ τῇ Ἀταλαρίχου μητρὶ, ὅς τότε παῖς τε
 ὢν καὶ ὑπὸ τῇ μητρὶ Ἀμαλασοῦνθῇ τριφόμενος εἶχε τὸ Γότθων
 τε καὶ Ἰταλιωτῶν κράτος, ὡσπερ ἐν τῷ περὶ τῶν Γότθων μοι γέ- 20
 D γραπται. ἐπειδὴ γὰρ Θεנדέρικος ἐτεθνήκει καὶ ἐς τὸν θυγατρι-
 δοῦν Ἀταλάρικον, ὀρφανὸν τοῦ πατρὸς ἤδη πρότερον γεγονότα,
 ἦ βασιλεῖα ἦκε, δὴμαίνουσα ἦ Ἀμαλασοῦνθα περὶ τε τῷ παιδὶ

8. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 11. δὲ] τε Hm. 14. ξυμμίξει] ξυμμί-
 ξαι P. *ibid.* „διακοσίσι] τριακοσίσι Cluver. Sicil. antiq. I, 14.“
 MALT. 15. ὀρμίσασθαι L. ὀρμήσασθαι P. 17. σφίσι] σφί-
 σι L. *ibid.* τοῦτο] τοῦτο HL: τοῦτο Hm. 18. Ἀταλαρίχου]
 ἀταρίχου AL. 20. γέγραπται] γεγράφεται? Conf. p. 319, 5.

ret. Maxime vero cum milites conturbabant, certamen navale perhorre-
 scentes, nec verentes profiteri, se quidem daturus operam, ut fortiter
 pugnaret, si in terram exonerentur: sin ipsos classis hostilis impeteret,
 daturus terga, quippe qui cum hostibus simul et fluctibus certare minime
 possent. Hinc pendens animi Belisarius, Procopium consiliarium suum
 destinat Syracusas, percontaturum, an hostes vel in insula, vel in conti-
 nenti insidiis traiectum occupassent? ad quam Africae oram appelleret, et
 unde Vandalos adoriri satius esset? Tum praecipit ut, mandatis defunctus,
 se conveuiat Caucanis: ad quod oppidum, stadia fere cc. Syracusis dis-
 situm, classem applicare universam parabat. Cum autem misit, per spe-
 ciem emendi cibaria, volentibus Gotthis fori copiam facere, ex pacto in-
 ito inter Iustinianum Aug. et Amalasantham matrem Atalarici, qui, ut in
 historia belli Gotthici scripsi, tunc puer, sub tutela matris, Gotthorum
 Italiaeque rex erat. Et enim mortuo Theodorico, cum ad eius nepotem
 Atalaricum, iam ante patre orbatum, regnum devolutum esset, Amalasan-

καὶ τῇ βασιλείᾳ φθλον Ἰουστινιανὸν ἐς τὰ μάλιστα ἐταιρισμένη
 τῷ τε ἄλλα ἐπήκουεν αὐτῷ ἐπιτάττοντι καὶ τότε ἀγορᾶν διδόναι
 τῷ στρατοπέδῳ ἐπηγγέλλετο καὶ ἐποίει ταῦτα.

Γενόμενος δὲ ἐν ταῖς Συρακοῦσαις Προκόπιος καὶ ἀνδρὺς
 5 παρὰ δούξαν ἐπιτυχῶν πολίτου μὲν οἱ καὶ φθλου ἐπάρχοντος ἐκ
 παιδός, ἐπ' ἐργασίᾳ δὲ τῇ κατὰ θάλασσαν ἀπὸ παλαιοῦ ἐν Συ-
 ρακοῦσαις ὠκημένους, ἐπέυθετο ὅσον ἔχρηζεν· οὗτος γὰρ ὁ ἀνήρ
 οἰκέτην αὐτῷ ἐπέδειξε, τριταῖον οἱ ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ ἐκ Καρχηδού- P 212
 νος ἦγοντα, ὃς δὴ ἔφρασκεν ὡς οὐδέ τινα πρὸς Βυυδύλων ἐνέδραν
 10 τῷ στόλῳ ἔσεσθαι ἄξιον εἶναι ὑφορᾶσθαι. πρὸς οὐδενὸς γὰρ
 ἐκείνους ἀνθρώπων πεύσθαι στρατεύμα ἐπ' αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ
 χρόνῳ εἶναι, ἀλλὰ καὶ στρατεύσασθαι ἄλλῃ ἔμπροσθεν ἐπὶ Γῶ-
 δαν εἴ τι ἐν Βυυδύλοις δραστήριον ἦν. καὶ διὰ ταῦτα Γέλιμερα
 πολέμιον οὐδὲν ἐνοοῦντα, Καρχηδόνας τε καὶ τῶν ἄλλων ἀπάν-
 15 των ὀλιγορηκότα τῶν ἐπὶ θαλάσῃ χωρίων, ἐν Ἐρμιόνη διατριβὴν
 ἔχειν, ἣ ἔστιν ἐν Βυζακίᾳ ἡμερῶν τεττάρων ὀδῶ τῆς ἡῶνος διέ-
 χουσα· ὥστε πάρεστιν αὐτοῖς πλεῖν οὐδὲν δειμαίνουσι δύσκολον
 καὶ προσορμίζεσθαι ἔνθα ἂν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα καλοῖη. ταῦτα B
 Προκόπιος ἀκούσας τῆς τε χειρὸς τοῦ οἰκέτου λαβόμενος ἐπὶ τὸν
 20 λιμένα βράδιζε τὴν Ἀρέθουσαν, ἔνθα δὴ οἱ τὸ πλοῖον ὠρμίζετο,
 πυυθανόμενός τε τοῦ ἀνθρώπου συχρὰ καὶ διερευνώμενος ἔκυστα.
 ἔσβας δὲ ἔξην αὐτῷ ἐς τὴν ναῦν αἵρεσθαι τε τὰ ἰστία ἐκέλευσε καὶ
 πλεῖν κατὰ τάχος ἐς Καίκανα. καὶ ἐπεὶ ὁ τοῦ οἰκέτου δεσπότης

7. γὰρ om. L. 16. ἡῶνος] ἡῶνος P.

tha puero pariter ac regno timens, amicitiam cum Iustiniano optime iun-
 ctam omni fovebat obsequio, idque temporis annonae mercatum promise-
 rat exercitui: nec fidem fefellit.

Syracusas ingressus Procopius, praeter opinionem in civem incidit
 amicum sibi a puero, eaque in urbe commercii maritimi gratia habitan-
 tem; cuius ope quidquid scire opus erat rescivit. Is enim ipsi famulum
 protulit, tribus tantum abhinc diebus Carthagine revectum, qui nullas
 Vandalorum insidias classi metuendas asseveravit: illis a nemine signifi-
 catum, copias eo tempore contra ipsos venire: immo vero Vandalicae
 militiae robur in expeditionem adversus Godam nuper profectum: his de
 causis Gelimerem nihil hostile suspicantem, Carthaginis caeterarumque
 urbium maritimarum cura deposita, commorari Hermionae, quae est in
 provincia Byzacena, et a littore quadridui distat: itaque posse Romanos
 navigare securos impedimenti, et quocumque ferret ventus, appellere.
 Quibus auditis, famuli manum prehendit Procopius, et in portum Arethu-
 sae, quo navem admoverat, sese confert, crebris hominem interrogationi-
 bus excutiens, ac de singulis diligenter percontans: tum una cum ipso
 navem conscendit, pandi vela iubet, et Caucana properari. Cumque fa-

ποτὲ τὰ πολέμια, μηδὲ ὄτρυνόν τινος ἢ ὑπόθεν ποτὲ σφίσιν ὀρμη-
B μένοις πολεμητέα εἶη. μάλιστα δὲ αὐτὸν οἱ στρατιῶται ξυνετά-
 ρασσον, κατορρωθηκότες τε τὴν ναυμαχίαν καὶ προλέγειν ἥμιστι
 αἰσχυνόμενοι ὡς, ἦν μὲν τις σφῶς ἐς τὴν γῆν ὑποβήσσει, πειρά-
 σονται ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τῇ μάχῃ γίνεσθαι, ἦν δὲ πολέμια πλοῦτα 5
 ἐπ' αὐτοὺς ἴοι, ἐς φυγὴν τραπήσονται. οὐ γὰρ οἶοι τέ εἰσι πο-
 λεμίοις τε ἀνδράσι καὶ ὕδασι διαμάχεσθαι. τούτοις οὖν ἄπασιν
 ἀποροίμενος Προκόπιον τὸν αὐτοῦ πάρεδρον ἔστειλεν εἰς Συρα-
 κούσας, πεισόμενόν γε ἦν τινες τοῖς πολεμίοις ἐνέδραι εἰσι προ-
 λυψοῦσαι τὸν διήπλουν ἢ ἐν τῆσιν ἢ ἐν ἡπείροις, καὶ ὅση μὲν τῆς 10
U 110 Διβύης προσορμήσασθαι σφίσιν ἄμεινον ἂν εἶη, ὑπόθεν δὲ ὀρμη-
C μένοις τὸν πόλεμον πρὸς Βανδίλους διενεγκεῖν ξυνοίσει. ἐπὶ δὲ
 τὰ ἐντεταλμένα ποιῶν, ἐπανήκοντά οἱ ἐκλέυεν ἐς Καύκανα τὸ
 χωρίον ξυμμίξει, διακοσίοις μάλιστα σταδίοις Συρακουσῶν διέ-
 χον, οὗ δὴ αὐτός τε καὶ ὁ ξύμπας στόλος ὀρμήσασθαι ἐμελλε. τῷ 15
 δὲ λόγῳ τροφᾶς αὐτὸν ἐπεμπεν ὠνησόμενον, ὅτε τῶν Γότθων
 ἀγορὰν σφίσιν ἐθελόντων δίδοναι, δόξαν τοῦτο Ἰουστινιανῷ βα-
 σιλεῖ καὶ Ἀμαλασοῦνθῃ τῇ Ἀταλαρίχου μητρὶ, ὅς τότε παῖς τε
 ὦν καὶ ὑπὸ τῇ μητρὶ Ἀμαλασοῦνθῃ τριφόμενος εἶχε τὸ Γότθων
 τε καὶ Ἰταλιωτῶν κράτος, ὥσπερ ἐν τῷ περὶ τῶν Γότθων μοι γέ- 20
D γραπταί. ἐπεὶ δὲ γὰρ Θεοδῆριχος ἐτεθνήκει καὶ ἐς τὸν θυγατρι-
 δοῦν Ἀταλάρηχον, ὄρφανόν τοῦ πατρὸς ἤδη πρότερον γεγονότα,
 ἡ βασιλεία ἦκε, διημιλουσα ἡ Ἀμαλασοῦνθα περὶ τε τῷ παιδί

8. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 11. δὲ] τε Hm. 14. ξυμμίξει] ξυμμί-
 ξαι P. *ibid.* „διακοσίοις] τριακοσίοις Cluver. Sicil. antiq. I, 14.“
 MALT. 15. ὀρμήσασθαι L. ὀρμήσασθαι P. 17. σφίσιν] σφί-
 σι L. *ibid.* τοῦτο] τοῦτο HL: τοῦτο Hm. 18. Ἀταλάρηχον]
 ἀταλάρηχον AL. 20. γέγραπται] γεγράφεται? Conf. p. 319, 5.

ret. Maxime vero cum milites conturbabant, certamen navale perhorre-
 scentes, nec verentes profiteri, se quidem daturus operam, ut fortiter
 pugnarent, si in terram exponerentur: sin ipsos classis hostilis impeteret,
 daturus terga; quippe qui cum hostibus simul et fluctibus certare minime
 possent. Hinc pendens animi Belisarius, Procopium consiliarium suum
 destinat Syracusas, percontaturum, an hostes vel in insula, vel in conti-
 nenti insidiis traiectionem occupassent? ad quam Africae oram appellere, et
 unde Vandalos adoriri satius esset? Tum praecipit ut, mandatis defunctus,
 se conveniat Caucanis: ad quod oppidum, stadia fere cc. Syracusis dis-
 situm, classem applicare universam parabat. Kum autem misit, per spe-
 ciem emendi cibaria, volentibus Gotthis fori copiam facere, ex pacto in-
 ito inter Iustinianum Aug. et Amalasantham matrem Atalarici, qui, ut in
 historia belli Gotthici scripsi, tunc puer, sub tutela matris, Gotthorum
 Italiaeque rex erat. Et enim mortuo Theodorico, cum ad eius nepotem
 Atalaricum, iam ante patre orbatum, regnum devolutum esset, Amalasan-

καὶ τῇ βασιλείᾳ φθλον Ἰουστινιανὸν ἐς τὰ μάλιστα ἐταιρισμένη
τὴ τε ἄλλα ἐπήκουεν αὐτῷ ἐπιτάττοντι καὶ τότε ἀγορὰν διδόναι
τῷ στρατοπέδῳ ἐπηγγέλλετο καὶ ἐποίει ταῦτα.

Γενόμενος δὲ ἐν ταῖς Συρακοῦσαις Προκόπιος καὶ ἀνδρὸς
5 παρὰ δόξαν ἐπιτυχῶν πόλιτον μὲν οἱ καὶ γῆλον ἐπάρχοντος ἐκ
παιδὸς, ἐπ' ἔργουσι δὲ τῇ κατὰ θάλασσαν ἀπὸ παλαιοῦ ἐν Συ-
ρακοῦσαις ῥηκημένον, ἐπέθετο ὅσον ἔχρηζεν· οὗτος γὰρ ὁ ἀνὴρ
οικέτην αὐτῷ ἐπέδειξε, τριταῖον οἱ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκ Καρχηδό- P 212
νος ἦκοντα, ὃς δὴ ἔφασκεν ὡς οὐδέ τινα πρὸς Βανδύλων ἐνέδραν
10 τῷ στόλῳ ἔσεσθαι ἄξιον εἶναι ὑφορᾶσθαι. πρὸς οὐδενὸς γὰρ
ἐκείνους ἀνθρώπων πεύσθαι στρατεύμα ἐπ' αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ
χρόνῳ εἶναι, ἀλλὰ καὶ στρατεύσασθαι ὀλίγῳ ἐμπροσθεν ἐπὶ Γώ-
δαν εἴ τι ἐν Βανδύλοις δραστήριον ἦν. καὶ διὰ ταῦτα Γέλιμερα
πολέμιον οὐδὲν ἐννοοῦντα, Καρχηδόνος τε καὶ τῶν ἄλλων ἀπάν-
15 των ὀλιγορηκῆτα τῶν ἐπὶ θαλάσῃ χωρίων, ἐν Ἐρμιόνη διατριβὴν
ἔχειν, ἣ ἔστιν ἐν Βυζακίῳ ἡμερῶν τεττάρων ὀδῶ τῆς ἡϊόνος διέ-
χουσα· ὥστε πάρεστιν αὐτοῖς πλεῖν οὐδὲν δειμαίνουσι δύσκολον
καὶ προσορμῆσθαι ἔνθα ἔν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα καλοῖη. ταῦτα B
Προκόπιος ἀκούσας τῆς τε χειρὸς τοῦ οἰκέτου λαβόμενος ἐπὶ τὸν
20 λιμένα βιάδιζε τὴν Ἀρέθουσαν, ἔνθα δὴ οἱ τὸ πλοῖον ὠρμίζετο,
πυρθανόμενός τε τοῦ ἀνθρώπου σιγῆ καὶ διερρυνώμενος ἕκαστα.
ἔσβας δὲ ξὺν αὐτῷ ἐς τὴν ναῦν αἵρεσθαι τε τὰ ἴστια ἐκλέυσε καὶ
πλεῖν κατὰ τάχος ἐς Καίκανα. καὶ ἐπεὶ ὁ τοῦ οἰκέτου δεσπότης

7. γὰρ om. L. 16. ἡϊόνος] ἡϊόνος P.

tha puero pariter ac regno timens, amicitiam cum Iustiniano optime iun-
ctam omni fovebat obsequio, idque temporis annonae mercatum promise-
rat exercitui: nec fidem fefellit.

Syracusas ingressus Procopius, praeter opinionem in civem incidit
amicum sibi a puero, eaque in urbe commercii maritimi gratia habitan-
tem; cuius ope quidquid scire opus erat rescivit. Is enim ipsi famulum
protulit, tribus tantum abhinc diebus Carthagine revectum, qui nullas
Vandalorum insidias classi metuendas asseveravit: illis a nemine signifi-
catum, copias eo tempore contra ipsos venire: immo vero Vandalicæ
militiæ robor in expeditionem adversus Godam nuper profectum: his de
causis Gelimerem nihil hostile suspicantem, Carthaginis caeterarumque
urbium maritimarum cura deposita, commorari Hermionæ, quæ est in
provincia Byzacena, et a littore quatridentul distat: itaque posse Romanos
navigare securos impedimenti, et quocumque ferret ventus, appellere.
Quibus auditis, famuli manum prehendit Procopius, et in portum Arethusa-
e, exo navem admoverat, sese confert, crebris hominem interrogationi-
bus excutiens, ac de singulis diligenter percontans: tum una cum ipso
navem conscendit, pandi vela iubet, et Caucana properari. Cumque fa-

ἐπὶ τῆς ἡόνος θαναμιζῶν εἰστέχει ὅτι οἱ οὐκ ἀπεδίδον τὸν ἄνθρωπον, ἀναβοήσας Προκόπιος, πλεούσης ἴδῃ τῆς νεώς, πικροῖτο μὴ οἱ χαλεπῶς ἔχειν· χρῆναι γὰρ τὸν οἰκέτην τῷ τε στρατηγῷ συμμῖξαι καὶ ἐς τὴν Λιβύην τῷ στρατῷ καθηγησάμενον οὐκ ἐς μακρὰν ἐς τὰς Συρακούσας ἐπανήκειν, χρήματα μεγάλα περιβυλ-
5
λόμενον.

V 369
C

Ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰ Καύκανα εἰρσκοσιν ἅπαντας ἐν πένθει μεγάλῳ. Δωρόθεος γὰρ ὁ τῶν ἐν Ἀρμενίοις καταλύγων στρατηγὸς ἐνταῦθα ἐτετελευτήκει, πολὺν αὐτοῦ πόθον τῷ παντὶ στρατοπέδῳ ἀπολιπών. Βελισάριος δὲ, ἐπεὶ οἱ ὁ τε οἰκέτης ἐς ὄψιν 10 ἦλθε καὶ τὸν πάντα λόγον ἔφρασε, περιχαρὴς γενόμενος καὶ Προκόπιον πολλὰ ἐπαιέσας, ἐκέλευε σημῆναι τὸν ἀπόπλουν ταῖς σάλπιγξιν. ἀράμενοι τε κατὰ τάχος τὰ ἰστία, Γαύλω τε καὶ Μελίτη ταῖς νήσοις προσέσχον, αἱ τὸ τε Ἀδριατικὸν καὶ Τυρρηρικὸν πέλαγος διορίζουσιν. ἐνθα δὴ αὐτοῖς Εὐθρον τι πνεῦμα ἐπιπεσὸν τῇ 15 ὕστεραίη τὰς νεῦς ἐς τὴν Λιβύης ἀκτὴν ἤνεγκεν ἐς χωρίον, ὃ δὴ Κεφυλὴν βράχους τῇ σφετέρῃ γλώσση καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Καπούτβαδα γὰρ ὁ τύπος προσαγορεύεται, πέντε ἡμερῶν ὁδὸν εὐζώνῳ ἀνδρὶ Καρχηδόνος διέχων.

D
εἶ. Ἐπεὶ δὲ τῆς ἡόνος ἀγχοῦ ἐγένοντο, τὰ τε ἰστία κατα- 20
τίθεσθαι ὁ στρατηγὸς ἐκέλευε καὶ ἀγκύρας ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπορρι-

1. 20. ἡόνος] ἡίόνος P. *ibid.* ἀπεδίδον AL. ἀπεδίδο P. 4. συμμῖξαι] συμμίξαι P. 9. αὐτοῦ] αὐτοῦ L. 14. Τυρρηρικόν] τῷ H. τυρρηρικόν Hm. *ibid.* πέλαγος — τοῦτο δὲ τὸ ὕδωρ (p. 215 b.) om. HL: habent AVP et legit RV. 15. αὐτοῖς add. A. om. PV. *ibid.* τι A. ποῦ τι PV. 17. „Καπούτβαδα] Ita scribendum censui, non Κατούτβαδα, ut legebam in supplem. Vatic.“ MALT. καπούτβαδα A. 21. ἀγκύρας ἀπὸ τῶν νεῶν] ἀπὸ τῶν νεῶν ἀγκύρας A. *ibid.* ἀπορριψάμενους] ἀπορριψάμενους V.

muli dominus in littore staret mirabundus, quod sibi ille non redderetur, Procopius contenta voce, eunte iam navi, rogavit omittere iracundiam: oportere famulum cum Imperatore exercitus colloqui: ac postquam classem duxisset in Africam, statim Syracusas, multa donatum pecunia, rediturum.

Delati Caucana, luctu plena castra inveniunt. Nam ibi Dorotheus Armeniae dux obierat, magno sui relicto omnibus desiderio. At Belisarius, ubi famulum vidit, et omnia plane enuntiantem audivit, vehementer gavisus est, ac plurimum laudato Procopio, tubarum clangore discesum edici iussit. Sublatis confestim velis, classem advertunt ad Gallum et Melitam insulas, quibus mare Adriaticum a Tyrreno dirimitur. Ibi exortus Euris classem postridie ad illam littoris Africae partem tulit, ubi est Caputvada: sic lingua Romani sua locum appellant, unde ad Carthaginem dierum v. iter est viro expedito.

15. Admota ad littus classe, demitti vela, factisque e navibus anchoris, stare Belisarius iubet: tum ducibus et Praefectis omnibus in

ψαμένους ἀνακαχεύειν, τοὺς τε ἄρχοντας συγκαλέσας ἐς τὴν P 213
αὐτοῦ ναῦν ζῦμπαντας βουλὴν ὑπὲρ τῆς ἀποβάσεως προῦθῆκεν.
ἔνθα δὴ ἄλλοι τε λόγοι πολλοὶ ἐλέχθησαν ἐφ' ἑκάτερα φέροντες
καὶ παρελθὼν Ἀρχελαὸς ἔλεξε τοιαύδε, „Τοῦ μὲν στρατηγοῦ τὴν
5 ἄρετὴν ἄγαμαι, ὃς καὶ γνώμη παρὰ πολλῶν νικῶν ζῦμπαντας καὶ
τῆς ἐμπειρίας ἐπὶ πλεῖστον ἦκων, ἔχων τε τὸ κράτος αὐτὸς, ἐς
μέσον μὲν τὴν βουλὴν προῦθῆκε, κελύει δὲ λέγειν ἡμῶν ἕκαστον,
ὥστε ὅπῃ ἂν ἕρισται ἔχειν δοκῆ ἑλίσθαι ἡμῖν δυνατοῖς εἶναι, πα-
ρὸν αὐτῷ γινῶσθαι τε μόνῳ τὰ δέοντα καὶ κατ' ἔξουσίαν ἐξηγεῖσθαι
10 ἢ βούλοιο. ὑμῶν δὲ, ὧ ἄνδρες ἄρχοντες, (οὐκ οἶδα ὅπως ἂν
εἶποιμι εὐπετώς), θαναμάσειεν ἂν τις ὅτι μὴ πρῶτος αὐτὸς ἕκα-
στος πρὸς τὴν ἀπόβασιν ἀπειπεῖν ἔσπευσε. καίτοι ἐπίσταμαι ὡς
τὸ εἰσηγεῖσθαι τι τοῖς ἐς κίνδυνον καθισταμένοις ὄνησιν μὲν τῷ B
παρανέσαντι οὐδέμιαν ἰδίᾳ φέρει, ἐς αἰτίαν δὲ ὡς τὰ πολλὰ περι-
15 ἴσταται. οἱ γὰρ ἄνθρωποι καλῶς μὲν φερόμενοι εἰς τὴν ἰδίαν
γνώμην ἢ τύχην ἀναφέρουσι τὰ πρᾶσσόμενα, σφαλέντες δὲ τὸν
παρανέσαντα αἰτιῶνται μόνον. εἰρήσεται δὲ ὅμως. αἰτίαν γὰρ
ὑποστείλασθαι τοὺς περὶ σωτηρίας βουλευομένους οὐχ ὄσιον.
βουλεύεσθε ἐς τὴν πολεμίαν ἀποβαίνειν, ἄνδρες ἄρχοντες· τίτι
20 λιμῆνι παρακαταθέσθαι τὰς ναῦς ἐννοοῦντες; ἢ τίνος πόλεως τέλ-
χει τὸ ἔχρῶν ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἔξοντες; ἢ οὐκ ἀκηκούατε ὡς ταύ-

2. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 7. δὲ] δὴ A. 8. δοκῆ V. δοκαῖ P.
10. ὑμῶν] ἡμῶν A. 12. ἀπειπεῖν ἔσπευσε] ἔσπευσε ἀπειπεῖν V.
13. τοῖς add. AV. *ibid.* ἐς] εἰς A. 14. φέρει] φέρειν A.
19. βουλεύεσθε] βουλεύεσθαι A. *ibid.* ἐς V. εἰς P. 20. τεί-
ζει AVPm. τείχη P. 21. ὑμῶν] ἡμῶν A.

Praetorium convocatis, de faciendo exscensu deliberationem instituit. Hic praeter alia multa, quae in utramque partem prolata sunt, Archelaus hanc habuit orationem. *Virtutem demiror Magistri militum: qui, cum omnes prudentia ac rerum usu longe superet, et belli imperium habeat, nihilominus velit in medium consuli; itaque iubeat sententiam quemque dicere, ut nobis integrum sit, quidquid potissimum esse iudicamus, amplecti: quamvis quae expeditur, ea possit ipse per se solus videre, et pro auctoritate ad arbitrium moderari. Est autem (quod equidem aegre dico) cur vestrum cuiquam, o duces, mirum id videatur, quod quisque non contenderit exscensionem ante omnes dissuadere. Quamquam scio consilium, quod periclitantibus datur, auctori suo, non utilitatem ullam privatam, sed publicam plerumque reprehensionem afferre. Sic enim est ingenium hominum, ut prosperi quidem successus laudem vel prudentiae suae tribuant vel fortunae, mali vero eventus culpam suasori tantum ascribant. Dicam tamen quod sentio: neque enim de salute deliberantes contrahi decet reprehensionis metu. Igitur, duces, in terram hostilem facere exscensum vultis: at cui tandem portui classem credere, aut cuius urbis moenibus tueri vos cogitatis? An non audistis, quod fertur, litus hoc per novem dierum*

την μὲν τὴν ἀκτὴν ἐννεία ἡμερῶν ὁδὸν, λέγω δὲ εἰς Ἰούκην ἐκ Καρχηδόνας, κατατείνειν φασίν. ἀλλ' ἰμενόν τε παντελῶς οὖσαν καὶ
 C τοῖς ἀνέμοις ὄθεν ἄν ἐπιπνεῖσι ἂν ἐκκειμένην; τείχος δὲ οὐδὲν ἐς
 πᾶσαν Λιβύην ὅτι μὴ τὸ Καρχηδόνας ἀπολλέιπται, τοῦτο Γίξερ-
 ρίχου βουλευσάντος. προσθεῖη δὲ ἄν τις ὡς καὶ τούτῳ τῷ χει- 5
 ρίῳ ὕδωρ τὸ παράπαν ἐνδεῖν λέγουσι. φέρε γὰρ, εἰ δοκεῖ, καὶ
 τι τῶν ἐναντίων ὑποθήμενοι τὴν διάγνωσιν ποιησώμεθα. τοὺς
 γὰρ ἐς ἀγῶνας καθισταμένους μηδὲν προσδοκᾶν δίσκολον οὔτε
 ἀνθρώπινον οὔτε τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως ἄξιον. ἦν οὖν ἀπο-
 βεβηκότων ἡμῶν εἰς τὴν ἡπειρον χειμῶν ἐπιπέσοι, οὐκ ἀνάγκη 10
 δυοῖν θύτερον ταῖς ναυσὶ ξυμβῆναι, ἢ ὡς ἀπωτάτω διασφυγεῖν,
 ἢ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἀπολωλέναι ταύτης; εἴτα τίς ἡμῖν τῶν ἀναγκαίων
 γενήσεται πόρος; μηδεὶς ἐς ἐμὲ βλέπῃ τὸν τῆς δαπάνης χορη-
 D γὸν ὑπαρχον. ἀρχὴν γὰρ πᾶσαν τῆς ὑπουργίας ἐστεργημένην ἐπά-
 ναγκες εἰς ἑνομά τε καὶ πρόσωπον ἰδιώτου ἀποκεκρίσθαι. ποῦ 15
 δὲ ἡμῖν τῶν ὄλων τὰ περὶ τὰ καταθεμένους ἢ ἄλλο τι τῶν ἀναγ-
 καίων δέχεσθαι δεήσει προσιόντι τὸν βάρβαρον; ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν οὐδὲ λέγειν καλὸν ὄπη ἐκβήσεται. ἐγὼ δὲ ἡγοῦμαι χρῆσαι
 ἡμῶς εὐθὺ Καρχηδόνας ἰέναι. λιμένα γὰρ οὐ πλεῖον ἢ τεσσαρά-
 κοντα σταδίους αὐτῆς διέχοντα εἶναι φασίν, ὃν δὴ Στάγνον κα- 20
 λοῦσιν, ἀφύλακτόν τε παντάπασιν ὄντα καὶ πρὸς τὸν ὑπαντι

1. ὁδὸν] ὁδῶ A. *ibid.* Ἰούκην] Λούκη V. *Lucam* RV. Τακά-
 πην s. Τάκαπα Kanngiesserus p. 73. Ἰούκην παρὰ Καρχηδό-
 νος hariolatur Maltretus. 3. ὄθεν] πόθεν A. 11. δυοῖν]
 δυεῖν P. 14. ὑπαρχον A. ἐπαρχον PV. 15. εἰς om. AV.
ibid. ἰδιώτου] ἡδιώτου A. 16. ἡμῖν] ἡμῖν A. 19. ἡμᾶς]
 ἡμᾶς V. *ibid.* τεσσαράκοντα V. μ' P.

*iter, a Carthagine scilicet ad Lucam, omnino importuosum esse, et omni-
 bus ventis patere, neque urbis ullius muros, nisi Carthaginis, restare, ex
 quo ita visum est Gizerico? Accedit aquae penuria, qua. ut audio, labo-
 rat hic locus. Age vero, ponamus, si placet, sinistrum casum aliquem in-
 tervenire, eoque posito iudicemus: nam ut nihil adversi impendere sibi pu-
 tent, qui belli aliam adeunt, id certe cum a natura nostra, tum ab ipsa
 rerum conditione abhorret. Ergo nobis in terram expositis, si tempestas
 oriatur, nonne horum alterum navibus contingere necesse est, aut ut lon-
 gissime dissipentur, aut pereant ad hoc litus allisae? Deinde unde vobis
 commeatus? Nemo ad me, tanquam exercitus Quaeestorem, respiciat. Qui-
 cunque enim magistratum gerit, si instrumentis ac subsidiis destituitur, fa-
 cere non potest, quin ad privati nomen et speciem recidat. Ubinam autem
 arma ac vasa superflua, aut res etiam necessarias reponetis, ut impetum
 Barbari expedite sustineatis? Verum haec eventuum eiusmodi commemo-
 ratio indecora videtur et ominosa. In summa. Carthaginem recta tenden-
 dum censeo: nam inde portum, quem Stagnum vocant, plane incustoditum
 et universae classis capacem, xl. solum studiis abesse ferunt: unde erum-*

στόλον ἰκανῶς πεφυκότα. ὄθεν δὴ ὀρυμμένους ἡμῖν τὸν πόλεμον διενεγκεῖν οὐ χαλεπὸν ἔσται. οἶμαι δὲ ἔγωγε ὡς Καρχηδόνος τε V 370 ἡμῶς ἔξ ἐπιδρομῆς κρατήσῃν εἰκός, ἄλλως τε καὶ μακρὰν αὐτῆς P 214 ὑπολειμμένων τῶν πολεμίων, καὶ κρατήσασιν οὐδὲν τοῦ λοιποῦ 5 μοχθηρὸν ἔσσεσθαι. τὰ γὰρ ἀνθρώπεια πάντα κατελιμμένων τῶν κεφαλῶν καταρρεῖν οὐκ εἰς μακρὰν εἴωθεν. ὦν δὴ πάντων εἰς ἡμῶς ἐνθουσιμένους τὰ βέλτεστα αἰρεῖσθαι προσήκει. Ἄρχε- λαος μὲν τοσαῦτα εἶπε.

Βελισάριος δὲ ἔλεξεν ὧδε „Μηδεὶς ἡμῶν, ὃ ξυνάρχοντες, 10 ἐπιγνώμονος εἶναι τοὺς λόγους οἰέσθω, μηδὲ διὰ τοῦτο ἐν ὑστάτῳ εἰρησθαι, ὥστε αὐτοῖς ἔπεσθαι, ὁποῖοι ποτ' ἂν ὦσιν, ἀναγκαῖον ἅπασιν γίνεσθαι. ὅσα μὲν γὰρ ἡμῶν ἐκάστῳ δοκεῖ ἄριστα εἶναι ἀκήκοα. προσήκει δὲ καὶ ἐμὲ ὅσα γινώσκω εἰς μέσον ἐξευγκόντα οὕτω σὺν ἡμῖν ἐλίσθαι τὰ κρείσσω. ἐκείνο δὲ ὑπομῆσαι ἡμῶς 15 ἄξιον, ὡς ὀλίγω πρότερον οἱ μὲν στρατιῶται δεδιέναι τε τοὺς ἐν B τῇ θαλάσῃ κινδύνους ἄντικρυς ἔλεγον καὶ ὡς εἰς φυγὴν τρέφον- ται, ἣν ναῦς πολεμῆ ἐπ' αὐτοὺς ἴοι· ἡμεῖς δὲ τὸν θεὸν ἠπυ- μεν γῆν τὴν Αἰθῦς καὶ τὴν ἐς ταύτην ἀπόβασιν εἰρηναίαν ἡμῖν ἐπιδεῖξαι. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, ἀξυνέτων ἀνδρῶν ἡγοῦ- 20 μαι εἶναι εὐχεσθαι μὲν παρὰ τοῦ θεοῦ λαβεῖν τὰ βελτίονα, δεδο- μένων δὲ αὐτῶν ἀποσελεσθαι τε καὶ ἀπ' ἐναντίας ἵναί. ἦν δὲ καὶ πλείουσι ἡμῖν εὐθὺ Καρχηδόνος στόλος ἀπαντήσῃ πολέμιος, τοῖς μὲν στρατιώταις κατὰ κράτος φεύγουσι τὸ μὴ μεμπτοῖς εἶναι

6. εἰς AV. ἐς P. 16. Aberat ἐς. 21. δὲ αὐτῶν] Vulgo τε αὐτῶν. 22. ἡμῖν om. A.

perre et facile intendere bellum poterimus. Quin simile vero videtur, nos primo incursu capturos Carthaginem, praesertim cum hostis procul absit: urbe autem potitis, nihil non pronum deinceps fore. Nam rerum humanarum commune vitium est, quod post suorum iacturam capitum, brevi dilabuntur. Haec omnia pensantibus vobis id iam incumbit, ut viam saluberrimam eligatis. Hactenus Archelaus.

Ita vero Belisarius. Nemo vestrum, collegae mei, orationem istam cognitoris esse existimet atque arbitri, et me postremo loco idcirco dicere, ut omnibus, quicumque sint, cedendi necessitate imponam. Quid quisque vestrum factu optimum censeat, audivi: iam convenit, ut ipse quoque mentem plane meum aperiam, itaque demum potiora vobiscum optem. Ac primum quidem meminisse id vos oportet, quod nuper milites aperte denuntiaverunt; timere se maritima praecelia, et fugam capturos, si classis hostium ipsos peteret. Nos vero Deum precabamur, ut nobis pacaret Africam, et facilem in eius oram exarsensum daret. Quae cum ita sint, levitatis esse duco, meliora a Deo petere, eademque impetratu respicere et aversari. Quod si nobis recta Carthaginem navigantibus classis hostilis occurrerit, non erit culpandi locus effusam nostri militis fugam. Peccatum enim, quod quis, nisi caveretur, se admisurum praedixerat, defensionem adiun-

λελείπεται· ἀμάρτημα γὰρ προρηθὲν τὴν ἀπολογίαν ἐφ' ἑαυτοῦ φέροι. ἡμῖν δὲ καὶ διασωθεῖσιν οὐδεμία συγγνώμη. πολλῶν δὲ ὄντων, ἦν ἐν ταῖς ναυσὶ μένωνμεν, δυσχερῶν, ἐκεῖνο μόνον ἰκα-
C νῶς, οἶμαι, λελέξεται, ᾧ μάλιστα δεδίττεσθαι ἡμᾶς ἀξιοῦσι, τὸν χειμῶνα ἐπανασείοντες. ἦν γὰρ τις ἐπιπέσοι χειμῶν, ἀνάγκη **5** ταῖς ναυσὶν, ὡσπερ φασὶ, δυοῖν ζυμβῆναι τὸ ἕτερον, ἢ πόρρω που τῆς Αἰβύτης διαφυγεῖν, ἢ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς διαφθαρῆναι ταύτης. τί τοίνυν ὡς ἐκ τῶν παρόντων ἐλομένοις ἡμῖν μᾶλλον ζυνοῖσει; μόνας διαφθάρθαι τὰς ναῦς, ἢ αὐτοῖς ἀνδράσιν ἕπαντα ἀπολω-
 λέναι τὰ πράγματα; χωρὶς δὲ τούτων νῦν μὲν ἀπαρασκευοῦσι ἐπι- **10** πεσόντες τοῖς πολεμίοις κατὰ νοῦν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἀπαλλάξομεν· τὰ γὰρ πολέμια τῷ ἀπροσδοκῆτῳ δουλοῦσθαι πέφυκε· μικρὸν δὲ ὕστερον τῶν πολεμίων ἐν παρασκευῇ γεγονότων ἐξ ἀντιπάλου ἡμῖν τῆς δυνάμεως ὁ ἀγὼν ἔσται. προσθήη δ' ἂν τις ὡς καὶ ὑπὲρ
D αὐτῆς ἰσως ἀγωνιεῖσθαι δεήσει τῆς ἀποβάσεως, ἐκεῖνά τε ζητεῖν, **15** ἃ νῦν παρόντα ὑμῖν ὡς οὐκ ἀναγκαῖα ἐς βουλήν ἔρχεται. ἦν δὲ καὶ χειμῶν τρηκαῦτα ἀγομένοις ἡμῖν ἐπιγένηται, ὡς τὰ πολλὰ ἐν θαλάσῃ φιλεῖ γίνεσθαι, πρὸς τε τὰ κύματα καὶ τοὺς Βανδύλους διαμαχόμενοι μεταμαθεῖν τὴν εὐβουλίαν εἰσόμεθα. φημὶ δὴ ἔγωγε χρῆναι ἀποβῆναι μὲν ἡμᾶς ἐς τὴν ἠπειρον αὐτίκα δὴ μάλα, **20** Ἴππους τε ἀποβιβάζοντας καὶ ὕπλα καὶ εἴ τι ἄλλο ἐς τὴν χρεῖαν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι οἴομεθα, τάφρον δὲ κατὰ τάχος ὀρύξαι καὶ

1. ἑαυτοῦ] ἑαυτῷ A. 2. δὲ ὄντων] δεόντων A. 3. ναυσὶ] ναυσὶν V. 6. δυοῖν] δυεῖν V. 12. δουλοῦσθαι] δηλοῦσθαι A. 22. τάφρον] τάφρον A.

*etiam habet: nos autem, ubi incolumes evaserimus, nullam veniam consequemur. Cum vero multa incommoda sese offerant, si nos intra naves contineamus, unum est, meo quidem iudicio, illudque commemorare sufficiet, quo nos maxime terrere volunt, qui tempestatem minantur. Enimvero si qua oriatur, alterum, ut aiunt, contingere navibus necesse est; aut ut longe ab Africa dispellantur, aut in hoc littore pereant. Utrum igitur, facta e re praesenti optione, magis expedit, solas perire naves, an cum vectoribus omnia? Praeterea si iam hostem imparatum adori-
 mur, ex sententia, ut proximum vero est, debellabimus: hostiles enim opes improvisa vi frangi solent. At mora, quamvis brevi, spatium hosti dediturus parandi sese, et aequis viribus decernemus. Quid quod etiam forte exarsionis copia armis extorquenda erit, eaque commoda quaerere oportebit; quae nunc ultro oblata vobis, in deliberationem veniunt tanquam minime necessaria. Quod si interea, dum vehemur navigiis, procella, ut saepe fit in mari, ingruerit, tum pugna cum Vandalis simul fluctibusque sustinenda ad sanum consilium sero nos revocabit. Quare sic statuo, iam nunc faciendum exarsionem esse: equos, arma, et quaecumque*

χαράκιμα περιβαλεῖν οὐδέν τι ἤσσαν ἢ, ὡς ἂν τις εἴποι, τείχεος εἰς ἀσφάλειαν ἡμῖν συντελέσειν δυνάμενον, ἐκείθεν δὲ ὀρμημένους τὸν πόλεμον, ἦν τις ἐποίοι, διενεγκεῖν. ἐπιλείπει δὲ ἡμῶς P 215 ἄνδρας ἀγαθοὺς γινομένους τῶν ἐπιτηδείων οὐδέν. τοῖς γὰρ 5 κρατοῦσι τῶν πολεμίων τὸ κυρίους εἶναι τῶν ἐκείνοις προσηκόντων ξυμβαίνει, καὶ ἡ νίκη πάντα περιβαλλομένη τὰ χρήματα, ἔνθα ἂν κλίη, κατατίθεσθαι πέφυκεν· ὥστε ὑμῖν ἢ τε σωτηρία καὶ ἡ τῶν ἀγαθῶν περιουσία ἐν ταῖς χερσὶ κεῖται.“

Ταῦτα Βελισαρίου εἰπόντος ξυνέφασάν τε καὶ ἀπεδέξαντο 10 ἅπας ὁ ξύλλογος καὶ διαλυθέντες ὡς τάχιστα τὴν ἀπόβασιν ἐποιήσαντο τρισὶ μάλιστα μηνσὶν ὑστερον ἢ αὐτοῖς ἐκ Βυζαντίου ὁ ἀπόπλους ἐγένετο. καὶ δεξίας τι χωρίον ἐπὶ τῆς ἡῶνος ὁ στρατηγὸς, τοῖς τε στρατιώταις καὶ ναύταις ἐκέλευε τὴν τε τάφρον ὀρύσσειν B καὶ τὸ χαράκιμα περιβαλεῖσθαι. οἱ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. ἄτε 15 δὲ ὄχλου πολλοῦ ἐργαζομένου καὶ τοῦ φόβου τὴν προθυμίαν ἐγείροντος, καὶ τοῦ στρατηγοῦ ἐγκεινομένου, αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἢ τε τάφρος ὀρύσσεται καὶ τὸ χαράκιμα ξυντετέλεστο, καὶ οἱ σκόλοπις κύκλω πανταχόθεν ξυνεπεπήγατο. ἔνθα δὲ καὶ τι τοῖς τὴν τάφρον ὀρύσσουσι τετύχηκε θαυμάσιον ἡλικόν. ὕδατος πολὺ τι 20 χρῆμα ἢ γῆ ἀνήκεν, οὐ γεγονὸς τοῦτο ἐν Βυζακίῳ πρότερον, ἄλλως τε καὶ τοῦ χωρίου ἀνύδρου ὄντος. τοῦτο δὲ τὸ ὕδωρ ἐς V 371

2. συντελέσει A. συντελέσειν PV. *ibid.* ὀρμημένους A. ὀρμημένοις PV. 6. περιβαλλομένη] περιβαλομένη V. 7. ὑμῖν AV. ἡμῖν P. 12. ἡῶνος] ἡῶνος P. 18. τὴν om. A. 20. Βυζακίῳ] βυζαντίῳ A. 21. δὲ] δὴ V.

nobis necessaria ducimus, exponenda in terram: fossam propere ducendam, et circumiiciendum vallum, quo non minus fere, quam moenibus, protegamur: et inde certandum, si quis in nos impetum tulerit. Nec vendendum ne commeatu nobis animose rem gerentibus desint. Nam qui hostium, idem rerum atque opum politur, et Victoria bonis omnibus circumfluens, ea solet ibi deponere, quo inclinaverit. Itaque et salus et bonorum copia in nostris manibus sitae sunt.

Haec locuto Belisario, assensus est coetus universus: quo soluto, statim excensionem fecerunt, tertio post mense quam Byzantio solverant. Mox designato quodam loco in littore, militibus nautisque imperat Magister militiae uti fossam percutiant, ac circumstruant vallum. Illico gestus est mos: et quoniam ingens multitudo operi incumberebat, studiumque cum ipse timor, tum Magistrī militum vox atque hortatus excitabant, eodem die perducta fossa, vallum confectum, et pali circum ubique depacti sunt. Eo loci res fossoribus accidit admiratione dignissima. Solo fons uber emicuit: culusmodi munus in Byzacio novum, eoque magis mirum extitit, quod peraridus is locus erat. Haec autem aqua ad

πᾶσαν χρεῖαν τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἐπήρκεσε. καὶ
 C ξυνηθόμενος τῷ στρατηγῷ Προκόπιος ἔλεγεν ὡς οὐδὲ τὴν χρεῖαν
 τῇ τοῦ ἕδατος περιουσίᾳ χεῖροι, ἀλλ' ὅτι σύμβολον εἶναι δοκεῖ
 νίκης ἀπόνου καὶ τοῦτο σφίσι προλέγειν τὸ θεῖον· ὅπερ οὖν καὶ
 ἐγένετο. τὴν μὲν οὖν νύκτα ἐκείνην οἱ στρατιῶται ξύμπαντες ἐν 5
 τῷ στρατοπέδῳ ἠύλισαντο, φυλακὰς τε καὶ τὰ ἄλλα ἥπερ εἰώθει
 ποιούμενοι, πλὴν γε δὴ ὅτι τοξότας πέντε ἐν νηὶ ἐκάστη Βελισά-
 ριος ἐκλείεε μείναι φυλακῆς ἕνεκα, καὶ τοὺς δρόμωνας ἐν κύκλῳ
 αὐτῶν ὀρμιῶσθαι, φυλασσομένους μὴ τις ἐπ' αὐτὰς κακοεργή-
 σων ἴοι. 10

D 15'. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, ἐπειδὴ τῶν στρατιωτῶν τινες ἔς
 τοὺς ἀγροὺς ἀνυβαίνοντες τῶν ὠραίων ἤπτοντο, αὐτῶν τε τὰ
 σώματα ὁ στρατηγὸς οὐ παρέργως ἤκισατο καὶ ξυγκαλέσας ἕπαν-
 τας ἔλεξε τάδε „Τὸ μὲν βιάζεσθαι καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις σιτίζεσθαι

H 111 ταύτῃ μόνον ἔν γε τοῖς ἄλλοις καιροῖς μοχθηρὸν πεφυκέναι δοκεῖ, 15
 ὅτι τὸ ἄδικον ἐν αὐτῷ φέρεται· νῦν δὲ τοσοῦτον αὐτῷ τῆς δυσ-
 κολλίας περιεστὶν ὥστε, εἰ μὴ πικρὸν εἰπεῖν, τὸν τοῦ δικαίου
 λόγον περὶ ἐλάσσονος ποιησαμένους τὸν ἐντεῦθεν κίνδυνον ἡμῶς

P 216 ἡλικίος ποτὲ ἔστιν ἐκλογίσεσθαι χρή. ἐγὼ γὰρ ἐκεῖνῳ μόνῳ τὸ
 θαρρεῖν ἔχων εἰς τὴν γῆν ἡμῶς ἀπεβίβασα ταύτην, ὅτι τοῖς Βαν- 20
 δίλοις οἱ Ἀἴβυες, Ῥωμαῖοι τὸ ἀνέκαθεν ὄντες, ἄπιστοὶ τέ εἰσι
 καὶ χαλεπῶς ἔχουσι, καὶ διὰ τοῦτο ὤμην ὡς οὗτ' ἂν τι τῶν
 ἀναγκαίων ἡμῶς ἐπιλείποι οὔτε τι ἐξ ἐπιδρομῆς κακὸν ἐργάζονται

22. οὔτ' — οὔτε] οὐδ' — οὐδέ P.

omnes vitae usus hominibus iuxta ac pecudibus abunde fuit: tum gratulans militum Magistro Procopius, data aquae copia laetari se dixit, non tam propter eius opportunitates, quam quod victoriae nullo labore adipiscendae omen esset, idque Deus non obscure monstraret: quod eventus probavit. Noctem proximam in castris omnes duxerunt, vigilis caeterisque pro more dispositis. Sagittarios tantum quinos in singulis navibus excubare Belisarius iussit, et dromonas circumquaque applicari, ut inimicam vim, si qua forte offerretur, arcerent.

16. Postridie, cum milites quidam, in agros dilapsi, fructus tunc maturos carpissent, in eos Magister militiae non leviter verberibus animadvertit, et advocata concione sic verba fecit. Inferre vim, et rapto alienoque vivere, scelus alias ideo videtur esse, quia ius violatur: nunc autem tantam habet offensionem, ut, posthabita aequitate, (absit verbo invidia) nihil aliud, nisi quantum ex hac licentia periculum proficiatur, attendere nos oporteat. Ego sane vos in terram exposui, hoc uno fretus, quod Afri, qui Romani a stirpe sunt, in fide erga Vandalos claudicant, sintque illis infensi. Propterea nobis nec desore commeatum, nec hostem incursu ullo nociturum existimabam. At nunc vestra illa in-

ἡμῶς οἱ πολέμιοι. ἄλλὰ νῦν αὐτῆ ἡμῶν ἡ ἀκράτει ταῦτα εἰς
 τοῦναντίον ἡμῖν μεταβέβληκε. τοὺς γὰρ Αἰθνας δῆπον κατη-
 λάξετε τοῖς Βανδύλοις, εἰς ἡμῶς αὐτοὺς ἤδη τὴν τούτων περιού-
 γοντες δυσμένειαν. φύσει γὰρ πρόσεισι τοῖς ἀδικουμένοις ἢ πρὸς
 5 τοὺς βιαζομένους ἔχθρα, καὶ περιέστηκεν ἡμῖν τῆς τε ἡμῶν αἰ-
 τῶν ἀσφαλείας καὶ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀφθονίας ὀλίγα ἄττα ἀργύ-
 ρια ἀνταλλάξασθαι, παρὸν ἡμῖν παρ' ἐκόντων ὠνουμένοις τὰ Β
 ἐπιτήδεια τῶν κυρίων μήτε ἀδίκους εἶναι δοκεῖν καὶ φίλους ἐκεί-
 νοις ἐς τὰ μάλιστα χρῆσθαι. νῦν οὖν πρὸς τε Βανδύλους ἡμῖν
 10 καὶ Αἰθνας ὁ πόλεμος ἔσται, λέγω δὲ ἔγωγε καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν,
 ὃν οὐδεὶς ἀδικῶν ἐς ἐπικουρίαν παρακαλεῖ. ἀλλὰ παύσασθε μὲν
 τοῖς ἄλλοτριῶς ἐπισηπιδῶντες, κέρδος δὲ ἀποσεισασθε κινδύνων
 μεστόν. οὗτος γὰρ ἐκείνος ὁ καιρὸς ἐστὶν ἐν ᾧ μάλιστα σωφρο-
 σύνη μὲν οἷα τε σώζειν, ἀκοσμία δὲ ἐς θάνατον φέρει. τούτων
 15 γὰρ ἐπιμελομένοις ἡμῖν ἴλωος μὲν ὁ Θεός, εὖνος δὲ ὁ τῶν Λι-
 βύων λέως, καὶ τὸ τῶν Βανδύλων γένος ἐξέροδοι ἔσται. “

Τοσαῦτα εἰπὼν Βελισάριος καὶ τὸν ξύλλογον διαλύσας, ἐπεὶ
 ἤκουσε Σύλλεκτον πόλιν ἡμέρας ὀδὸν τοῦ στρατοπέδου διέχουσαν C
 ἐπὶ Θαλάσση εἶναι ἐν τῇ ἐπὶ Καρχηδόνα φερούσῃ, τῆς τὸ μὲν τετ-
 20 χος ἐκ παλαιοῦ καθηρημένος ἐτύχανεν, οἱ δὲ ταύτῃ ὤκημένοι
 τοὺς τῶν οἰκιῶν τοίχους πανταχόθεν ἀποφράξαντες διὰ τὰς τῶν
 Μαιουροσίων ἐπιδρομὰς περιβόλου ἐφύλασσαν σχῆμα, τῶν δορυ-

1. ἡ om. L. 3. περιάγοντες ΑΙ. ὑπάγοντες P. 5. αὐτῶν
 ἀσφαλείας] ἀσφαλείας αὐτῶν LHm. 11. παύσασθε — ἀποσει-
 σασθε] παύσασθαι — ἀποσεισασθαι II: illa Hm. 22. περιβόλου
 ALHm. προβόλου P.

*temperantia res partem in contrariam vertit. Nam Afrorum benevolen-
 tiam Vandalis, odium vobis modo conciliatis, adiuvante natura, quae
 iniustam vim patientes ab inferentibus alienat: eoque cupiditatis praepo-
 sterae deventum est, ut pro argenteis pauculis, quos servastis, vestram
 securitatem et bonorum copiam abieceritis, cum cibaria a volentibus do-
 minis coemendo, iniustitiae notam vitare, eorumque amicitiam colligere
 promptum esset. Igitur hostes, simul Vandalos, simul Afros patiemo-
 r; addo etiam deum ipsum, qui nemini iniuriam facienti opitulatur. Agite-
 dum: in aliena involore nolite amplius, et quaestum periculosissimum
 amovete: quando salus ex abstinencia et moderatione maxime pendet,
 effraenata autem licentia ad interitum ducit. Nam si dicta sancte cura-
 bitis, deum propitium, Afros amicos, Vandalos aditu faciles experiemini.*

His dictis ac soluto coetu, audiens Belisarius diei unius itinere pro-
 cur a castris, in via, quae Carthaginem ducit, sitam esse propter mare
 urbem Syllectum; cuius quidem moenia pridem diruta fuerant, at cives
 domorum parietibus ob Maurorum incursiones undique munitis, mærorum

φόρων ἕνα Βοραϊδην ἄμα τῶν ὑπασπιστῶν τισιν ἔστειλεν, ἐπαγγείλας αὐτοῖς τῆς τε πόλεως ἀποπεφῦσθαι καὶ, ἦν ἔλωσι, κακὸν μὲν μηδὲν ἐν αὐτῇ δρῦσαι, ἐπάγγελασθαι δὲ ἀγαθὰ μύρια, καὶ ὡς ἐπὶ τῇ αὐτῶν ἐλευθερίᾳ ἤκοιεν, ὥστε εἰσιτητῶ τῷ στρατῷ ἐς αὐτὴν γενέσθαι. οἱ δὲ περὶ λίγνων ἄφας ἀγχοῦ τῆς πόλεως⁵ γενόμενοι ἐν φάραγγί τε λαθόντες διενυκτέρευσαν. ἔωθεν δὲ ἀγροίκων ἔξιν ἀμάξαις ἐς αὐτὴν εἰσιόντων ἐπιτυχόντες, συνεισέλ-
D θόντες σιωπῇ καὶ οὐδενὶ πόνῳ τὴν πόλιν ἔσχον. καὶ ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, οὐδενὸς θοροῦβου ἠγγησαμένον, τὸν τε ἱερέα καὶ εἴ τι δόκιμον ἦν ζυγαλέσαντες τὰς τε τοῦ στρατηγοῦ ἐντολὰς ἀπήγγελ-
 λον, καὶ τὰς κλείς τῶν εἰσόδων παρ' ἐκόντων λαβόντες τῷ στρατηγῷ ἔπεμψαν.

V 372 Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὁ τοῦ δημοσίου δρόμου ἐπιμελόμενος ἠυτομόλησε παραδοὺς τοὺς δημοσίους ζύμπυνας ἵππους. ζυλληφθέντα δὲ καὶ τινα τῶν ἐς τὰς βασιλικὰς ἀποκρίσεις αἰε¹⁵ στελλομένων, οὓς δὴ βερεδαρίους καλοῦσι, κακὸν μὲν οὐδὲν ὁ στρατηγὸς ἔδρασε, χρυσῷ δὲ πολλῷ δωρησάμενος καὶ πιστὰ λαβῶν τὰς ἐπιστολὰς ἐνεχείρησεν, ὥσπερ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς πρὸς Βανδύλου ἐγραψεν ἐφ' ᾧ τοῖς Βανδύλων ἄρχουσι δοῦναι.
P 217 ἰδίῳ δὲ ἡ γραφὴ ταύτη „Οὔτε Βανδύλοις πολεμῆν ἔγνωμεν οὔτε²⁰ τὰς Γιζερύχου σπονδὰς λύομεν, ἀλλὰ τὸν ὑμέτερον τύραννον καθελῆν ἐγχειροῦμεν, ὅς τῶν Γιζερύχου διαθηκῶν ὀλιγορήσας τὸν

1. „βοραϊδην Reg.“ MALT. Sic LHm. Μοραϊδην P. Boriadem RV.
 2. τῆς om. L. 3. δὲ om. L. *ibid.* μύρια] μυρία A. 13. δημοσίον δρόμου] ἰκποδρόμου inter versus A. δημοσίον om. L.
 20. οὔτε τὰς] οὐδὲ τὰς P. 21. ὑμέτερον] ἡμέτερον AHL.

speciem retinebant; Moraidem, ex hastatis stipatoribus unum, cum scutatis aliquot destinat, praecipitque ut urbem tentent: si ceperint, nihil noceant: quia potius promissis impleant, seque libertatis Africae vindices profiteantur, quo exercitum accipiat civitas. Illi prima face ad vallem urbi proximam pervenerunt: ubi cum noctem totam delituisse, albente aurora cum rusticis, quos cum plaustris in urbis introitu nacti sunt, intravere silentio, et urbem nullo negotio occuparunt. Ut clarius illuxit, sine tumultu Episcopo et optimatibus convocatis, mandata exponunt Magistri militum, et acceptas, nemine invito, aditum claves, ad ipsam mittunt.

Eodem die cursus publici procurator equos omnes publicos sponte tradidit. Illorum etiam, qui rescripta Principis perferunt (veredarios appellant) interceptum quemdam Belisarius benigne habuit, multa donavit pecunia, et accepta fide, Iustiniani ad Vandalos literas, gentis ducibus ac Praefectis reddendas, ei credidit: in hanc porro sententiam scriptae erant. *Nec Vandalis bellum indicimus, nec pacem solvimus a Gizerico factam; sed vestrum tollere tyrannum aggredimur, qui testamento Gizerici spreto, regem vestrum asservat in vinculis, atque e pro-*

μὲν βασιλέα ἑμῶν καθείρξας τηρεῖ, τῶν δὲ αὐτοῦ ξυγγενῶν οὓς μὲν σφόδρα ἐμίσει κατ' ἀρχὰς ἔκτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς τὰς ὕψεις ἀφελόμενος ἐν φυλακῇ ἔχει, οὐκ ἔων θανάτῳ καταλῦσαι τὰς συμφοράς. ξυλλάβεσθε τοίνυν ἡμῖν καὶ ξυνελευθεροῦτε ἑμᾶς 5 αὐτοὺς οὕτω μοχθηρᾶς τυραννίδος, ὅπως ἂν δύνησθε τῆς τε εἰρήνης καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀπόνασθαι. ταῦτα γὰρ ἡμῖν παρ' ἡμῶν ἔσεσθαι πρὸς τοῦ Θεοῦ τὰ πιστὰ δίδομεν.“ τοσαῦτα μὲν B τὰ βασιλέως γράμματα ἐδήλον. ὁ δὲ ταῦτα παρὰ Βελισαρίου λαβὼν ἐξενεγκεῖν μὲν εἰς τὸ φανερὸν οὐκ ἐτόλμησε, λάθρα δὲ 10 τοῖς φίλοις ἐπιδείξας οὐδὲν ὅ τι καὶ λόγον ἄξιον διεπραΐξατο.

ἰζ'. Βελισάριος δὲ ὡς ἐς παράταξιν ὧδε διακοσμήσας τὸ H 112 στράτευμα τὴν ἐπὶ Καρχηδόνα ἐβάδιζε. τῶν δ' ὑπασπιστῶν τριακοσίους ἀπολέξας, ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια, Ἰωάννη παρέδωκεν, ὃς οἱ ἐπεμελεῖτο τῆς περὶ τὴν οἰκίαν διαπύνης· ὁπτίω- 15 να τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ἀνὴρ δὲ ἦν Ἀρμένιος μὲν γένος, ξυ- ἔσεως δὲ καὶ ἀνδρείους ἐς τὸ ἀκρότατον μάλα ἦκων. τοῦτον δὴ τὸν Ἰωάννην ἐκέλευε τῇ στρατιᾷ ἡγεῖσθαι, οὐχ ἧσον ἢ κατὰ εἴκοσι σταδίους διέχοντα, καὶ ἦν τι πολέμιον ἴδιοι, κατὰ τάχος σημήναι, ὅπως δὴ μὴ ἀπαράσκειοι ἐς μάχην καθίστασθαι ἀναγ- C 20 κάζονται. τοὺς δὲ ξυμμάχους Μασσαγέτας ἐκέλευε τοσοῦτοις ἢ καὶ πλείοσι σταδίοις ἀπέχοντας αἰεὶ κατὰ τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆν πορείαν ποιεῖσθαι· αὐτὸς δὲ ὀπισθεν μετὰ τῶν ἀρίστων ἐβάδι- ζεν. ὑπώπτενε γὰρ ἐκ τῆς Ἑρμιόνης Γελίμερα σφίσι ἐπόμενον

1. ξυγγενῶν] συγγενῶν L. 20. ἐκέλευε L. ἐκελύετο P.

pinquis, quos quidem maxime oderat, ipso statim initio interfecit; reliquos vero luminibus orbatos, custodia attinet, aerumnas leto finire vocans. Igitur iuvate nos, et coniuncta opera tam impie tyrannidis iugum excutite, ut pace et libertate fruamini. Nos enim vobis haec praestituros, teste Deo, pollicemur. Haec habebant Augusti literae: quae ille cum accepisset a Belisario, non ausus est palam promere, sed amicis tantum clam impertitus, nihil egit, quod operae pretium fuerit.

17. Belisarius instructa acie Carthaginem versus iter instituit, et virorum fortium, qui inter scutatos merebant, delecto ad trecentos habito, adiunxit illos Ioanni, quem sibi domesticorum sumptuum curatorem optaverat (Optionem Romani dicunt). Erat hic natione Armenius, summa prudentia ac fortitudine vir. Sic autem ipsum exercitui praeire iussit, ut stadiorum non minus xx. intervallum servaret: sicubi videret hostem, actutum significarat, ne imparati pugnam capessere cogerentur. Massagetis foederatis edixit a laeva procederent, eodem, quo illi, vel maiori etiam divisi spatio. Ipse cum flore exercitus a tergo ibat, suspicans venientem Hermione et sequentem Gelimerem brevi facturum impetum.

οὐκ ἐς μακρὰν ἐπιθήσεισθαι. κατὰ γὰρ τὸ δεξιὸν μέρος οὐδὲν ἦν δίος οὐ πόρρω τῆς ἡύνης πορευομένοις. τοῖς δὲ αὐταῖς ἐπήγγελλε παρακολουθεῖν τε αἰεὶ καὶ τοῦ στρατεύματος μὴ πολὺ διεστάναι, ἀλλ' ἐπιφόρον μὲν γινομένου τοῦ πνεύματος χυλίσαντα; τὰ μεγάλα ἰστία τοῖς μικροῖς, ἃ δὴ δόλινας καλοῦσιν, 5 ἐπεισθαι, λωφήσαντος δὲ παντελῶς τοῦ ἀνέμῳ βιάζεσθαι ὅσον οἶοί τε ὡσιν ἐρῶσσαντας.

Εἰς δὲ Σύλλεκτον ἀφικόμενος Βελισάριος σὺφρονάς τε τοῦ στρατιώτου παρέχετο καὶ οὔτε ἀδίκων χειρῶν ἄρχοντις οὔτε τι ἄπο τρόπου ἐργυζόμενος, αὐτὸς τε πραότητα πολλὴν καὶ φιλαν- 10 θρωπλίαν ἐνδεικνύμενος οὕτω τοὺς Λίβνας προσεποιήσατο ὥστε P 218 τοῦ λοιποῦ καθάπερ ἐν χώρᾳ οἰκίᾳ τὴν πορείαν ποιῆσθαι, οὔτε ὑποχωροῦντων τῶν ταύτη ὑκνημένων οὔτε τι ἀποκρύπτεσθαι βουλομένων, ἀλλὰ καὶ ἀγορὰν παρεχομένων καὶ τὰ ἄλλα τοῖς στρατιώταις ἢ βοῖλοντο ὑπηρετούντων. ὀδοῖκοντα δὲ σταδίου 15 ἀνύοντες εἰς ἡμέραν ἐκύστην ἄχρις ἐς Καρχηδόνα διετελούμεν, ἢ κατὰ πόλιν, ἂν οὔτω τύχοι, ἢ ἐν στρατοπέδῳ ἐκ τῶν παρόντων ὡς ἀσφαλίστατα ἀλιζόμενοι. οὕτω γοῦν διὰ τε Λέπτης πόλεως καὶ Ἀδραμητοῦ ἐς Γράσσην τὸ χωρίον ἀφικόμεθα, πενήκοντα καὶ τριακοσίους σταδίους Καρχηδόνας διέχον. ἔνθα δὴ 20 B στος ἀπάντων ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. ταῖς τε γὰρ κρήναις κομιδῇ κα-

2. ἡύνης] ἡύνης P. 5. ἰστία] ἄρμενα Suidas s. v. δόλινας.
9. οὔτε — οὔτε] οὔτε — οὔτε P. 10. ἄπο] ἀπό P. 11. Λίβνας] λίβας AHL. Is. λίβνας Hm.

Nullus a dextra metus; maris enim litus legebant. Nautis iniunxit, ut semper exercitum assectarentur, nec longius abscederent; at secunda spirante aura, sequerentur, utentes dolonibus sive minoribus velis, contractis maioribus: si ventus plane resideret, remis pro virili parte incumberebant.

Ubi Syllectum attingit Belisarius, milites continuit, violari neminem passus, neque ab honestis moribus alienum quidquam admitti. Ipse vero eximise mansuetudinis atque humanitatis significatione Afrorum animos ita cepit, ut non aliter quam in solo ditionis nostrae nobis iter deinceps fuerit, cum nec vitarent conspectum nostrum indigenae, nec abdere quidquam vellent, sed annouari praeberent, ac caetera militibus pro eorum arbitrio ministrarent. Carthaginem usque diebus singulis stadia octoginta confecimus, aut in oppidis, si ita contingeret, aut in castris agentes noctem, quantum e re nata fieri poterat, communis. Ita per urbes Leptin et Adrumetum pervenimus Grassen, stadiis cccc. Carthagine dissitam: ubi Regis Vandalorum palatium erat, et horti, omnium, quos unquam vidimus, amoenissimi. Nam et fontibus benignissime rigan-

τάρρυτός ἐστι καὶ ἄλλους ἔχει πάμπολυ χρῆμα. ὀπώρας δὲ τὰ
 δένδρα μετὰ εἰσι ξύμπαντα ὥστε τῶν στρατιωτῶν ἔκκοτος V 373
 τὴν καλήβην ἐν δένδροις ὀπώρας ἐπήξυτο καὶ τῶν καρπῶν τῆν-
 κάδε ὠραίων ὄντων ἐς κόρον μὲν αὐτῶν ἀφίκοντο πάντες, αἰσθη-
 5 σις δὲ σχεδόν τι τῆς ὀπώρας ἐλασσομένης οὐ γέγονε.

Γελίμερ δὲ, ἐπεὶ ἐν Ἑρμιόνη τὸ πρῶτον παρόντας ἤκουσε
 τοὺς πολεμίους, γράφει ἐς Καρχηδόνα πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἀμμά-
 ταν, Ἰλδέριχον μὲν καὶ ἄλλους, ὅσους εἶτε κατὰ γένος εἶτε ἄλ-
 λως αὐτῷ προσήκοντας ἐν φυλακῇ ἔχει, ἀποκτινύναι, αὐτὸν
 10 δὲ τοὺς τε Βανδύλους καὶ εἴ τι ἄλλο μάχιμον ἐν τῇ πόλει ἦν ἐν
 παρασκευῇ ποιήσασθαι, ὅπως τῶν πολεμίων ἐν στενοῖς γινομέ- O
 νων ἀμφὶ τὸ τῆς πόλεως προάστειον, ὃ Δέκιμον καλοῦσιν, ἀμ-
 φοτέρωθεν ξυνιόντας κυκλώσασθαι τε αὐτοὺς καὶ σαγηνεύσαντας
 διαφθεῖραι. Ἀμμάτας δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίησε, καὶ τὸν τε Ἰλδέ-
 15 ριχον, ξυγγενῆ ὄντα, καὶ Εὐαγέτην ἀπέκτεινε καὶ τῶν Λιβύων
 ὅσοι αὐτοῖς ἐπιτήδειοι ἦσαν. Οὐμίμερ γὰρ ἤδη ἐξ ἀνθρώπων
 ἠφάνιστο. τοὺς τε Βανδύλους ἐξοπλίσας, ὡς εἰς καιρὸν ἐπιθη-
 σόμενος, ἐν παρασκευῇ ἐποίησατο. Γελίμερ δὲ ὀπισθεν, οὐ
 παρέχων ἡμῖν αἰσθησιν, εἶπετο, πλὴν γε δὴ ὅτι ἐν τῇ νυκτὶ ταύ-
 20 τη, ἣ ἐν Γράσση ἠδλισάμεθα, κατασκοποὶ ἐκατέρωθεν ἴοντες
 ξυνέμιξαν, πλῆξαντές τε ἀλλήλους ἐς τὸ σφέτερον στρατόπεδον
 ἐκάτεροι ἀπεγώρησαν, καὶ ταύτη γέγονεν ἡμῖν φανερὸν οὐ πόρρω D
 εἶναι τοὺς πολεμίους. ἐνθένδε ἡμῖν πορευομένοις τὰς ναῦς ἐσο-

7. Ἀμμάταν] ἀμάταν H: illud Hm. 9. ἀποκτινύναι] Vulgo
 ἀποκτινύναι. 22. ταύτη] ταῦτα Hm.

tur, et magnam habent copiam arborum, quarum nulla non felix est ac mitibus pomis exuberat: ita ut milites, cum inter arbores fructiferas casulam sibi quisque struxisset, pomis tum maturis sese cuncti expleverint, vix tamen decerptum fuisse quidquam apparuerit.

Apud Hermionem Gelimer, ut primum adessee hostes audivit, Carthaginem ad fratrem suum Ammatan scripsit, ut Ildericum ac caeteros propinquitate, vel quavis alia ratione illi coniunctos, quos habebat in vinculis, interficeret; Vandalos, et si qui alii in urbe essent idonei bello, instrueret, ut cum hostis in angustias Decimi, qui locus est in agro suburbano, se compagisset, eum ipsi utrinque interciperent, ac veluti septum indagine profligarent. Dicto audiens Ammatas Ildericum, propinquum suum, Euageemque, et Afrorum ipsis familiarissimos occidit, Oamere iam ante mortuo. Vandalos, arma iussos induere, in procinctu habuit, opportune facturus impetua. Veniebat a tergo Celimer, nihil nobis persentientibus. Ea solum nocte, qua sedem castris nostris Grasse praebeuit, utrinque missi exploratores se invicem offenderunt, nec sine conflictu ad sua utrique castra redierunt: ita demum imminere nobis hostem cognovimus. Inde digressis, in conspectu classis esse non pote-

τῆς στρατιᾶς λῆναι, οὐκ ἂν ποτε διαφυγεῖν τοὺς Βανδύλους ἰσχύ-
 σαιμεν. καὶ τούτων δὲ οὕτω Βελισαρίῳ βεβουλευμένων, εἰ τὸν
 καιρὸν Ἀμμιάτας διεφύλαξε καὶ μὴ τοῦτον τεταρτημορίῳ τῆς ἡμέ-
 ρας μάλιστα ἔφθασεν, οὐκ ἂν ποτε οὕτω Βανδύλοις διεφθάρη C
 5 τὰ πράγματα· νῦν δὲ Ἀμμιάτας προτετήσας ἀμφὶ μέσσην ἡμέραν
 ἐς Δέκιμον ἦκε, μακρὰν ἀπολελειμμένων ἡμῶν τε καὶ τοῦ Βανδί-
 λων στρατεύματος, οὐ τοῦτο μόνον ἀμαρτήσας, ὅτι οὐκ ἐν
 δέοντι ἀφίκετο χρόνῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ Βανδύλων πλῆθος ἐν Καρχη-
 δόνι ἀπολιπὼν, ἀπαγγέλλας τε ὡς τάχιστα ἐς τὸ Δέκιμον ἦκειν,
 10 αὐτὸς ξὺν ὀλίγοις καὶ οὐδὲ ἀριστίνοδον ξυνειλεγμένοις τοῖς ἀμφὶ
 τὸν Ἰωάννην ἐς χεῖρας ἤλθε. καὶ κτείνει μὲν τῶν ἀρίστων δώ- V 874
 δεκα ἐν τοῖς πρώτοις ἀγωνιζομένους, πίπτει δὲ καὶ αὐτὸς, ἀνὴρ D
 ἀγαθὸς ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ γενόμενος. καὶ ἡ μὲν τροπῆ, ἐπεὶ
 Ἀμμιάτας ἔπεσε, λαμπρὰ ἐγεγόνει, φεύγοντες δὲ κατὰ κράτος οἱ
 15 Βανδύλοι ἀνεσόβρον ἅπαντας τοὺς ἐκ Καρχηδόνας ἐς Δέκιμον ἰόν-
 τας. ἐπορεύοντο γὰρ οὐδενὶ κόσμῳ οὐδὲ ὡς ἐς μάχην ξυντε-
 ταγμένοι, ἀλλὰ κατὰ συμμορίας, καὶ ταύτας βραχείας· κατὰ
 τριάκοντα γὰρ ἢ εἴκοσιν ἦσαν. ὀρῶντες δὲ Βανδύλους τοὺς
 ἀμφὶ τὸν Ἀμμιάταν φεύγοντας, καὶ οἰόμενοι τοὺς διώκοντας
 20 παμπληθεῖς εἶναι, τρέψαντες τὰ νῶτα συνέφευγον. Ἰωάννης
 δὲ καὶ οἱ ξὺν αὐτῷ οἷς ἂν ἐντύχοιεν κτείνοντες ἄχρι ἐς τὰς Καρ- P 220
 ρηδόνας πύλας ἀφίκοντο. καὶ γέγονε φόβος Βανδύλων ἐν τοῖς

6. Δέκιμον] δέκιον HL: illud Hm. 18. εἴκοσιw L. εἴκοσι P.

ad laevam exercitus vadere iussisset, infestas Vandalorum manus nunquam potuissemus effugere. Immo vero rebus ita, ut dixi, constitutis a Belisario, si tempus idoneum observasset Ammatas, neque illud quarta fere diei parte praevertisset, nunquam ita Vandalorum res corruiissent. Verum praefestmans Ammatas, effciter meridiem ad Decimum sese contulit, unde nos et Vandalicus exercitus procul adhuc aberamus. Neque hoc solum peccavit, quod advenit intempesive, sed quod etiam maiorem partem Vandalorum Carthagine reliquit, ac satis habens illis mandasse, ut quamprimum ad Decimum venirent, ipse cum paucis, neque iis e robore delectis, ausus est Ioannem adoriri. Et ille quidem duodenos in prima acie dimicantes viros fortissimos ferro confecit; at ipse demum occubuit, re strenue gesta in hoc certamine. Postquam Ammatas occidit, aperte Vandali terga vertere. Eorum autem contentior fuga magnam perturbationem iniecit Carthagine ad Decimum properantibus: qui in composite neque instructa acie, sed turmatim, cum vix triginta aut viginti etiam simul essent, veniebant. Ubi vero Vandalos, qui Ammatam secuti fuerant, consternatos in fugam viderunt, ingentem rati persequentium esse numerum, ipsi quoque terga converterte et conicere se in pedes. At Ioannes, et qui cum illo erant, obvium quemque caede sternendo, ad ipsas usque portas Carthaginis progressi sunt: tanta in eo stadiorum lxx.

ἑβδομήκοντα σταδίους τοσοῦτος ὥστε εἰκάζειν τοὺς θεωμένους
 διασφυρίων πολεμίων τὸ ἔργον εἶναι.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Γίβαμουῦνδός τε καὶ οἱ διαχιλιοὶ
 ἦκον ἐς πεδίον ἀλάων, ὅπερ τεσσαράκοντα μὲν σταδίους τοῦ Λεξι-
 μου ἀπέχει ἐν ἀριστερᾷ ἐς Καρχηδόνα ἴοντι, ἀνθρώπων δὲ καὶ 5
 δένδρων καὶ ἄλλου ὄτουσιν ἔρημόν ἐστι, τῆς τοῦ ὕδατος ἄλλης
 B ἄλλο οὐδὲν ἐνταῦθα πλὴν τοὺς ἄλας ἐώσης γίνεσθαι· ἐνθα δὲ
 τοῖς Οὐννοῖς περιπεπτωκότες ἀπώλοντο πάντες. ἦν δὲ τις ἐν
 τοῖς Μασσαγέταις ἀνὴρ, ἀνδρείας μὲν καὶ ἰσχύος εὖ ἦκων, ὀλλ-
 γων δὲ ἠγούμενος ἀνδρῶν· οὗτος εἶχε γέρας ἐκ πατέρων τε καὶ 10
 προγόνων ἐν πᾶσι τοῖς Οὐννικοῖς στρατεύμασι πρῶτος ἐς τοὺς πο-
 λεμίους ἐσβάλλειν. οὐ γὰρ ἦν θεμιτὸν ἀνδρὶ Μασσαγέτῃ προτύ-
 ψαντι ἐν μάχῃ τῶν τινα πολεμίων βαλεῖν, πρὶν γε δὴ τινα ἐκ ταύ-
 τῆς τῆς οἰκίας ἐς τοὺς πολεμίους τῶν χειρῶν ἄρξαι. οὗτος ἀνὴρ,
 ἐπειδὴ τὰ στρατεύματα οὐ πόρρω ἀπ' ἀλλήλων ἐγένετο, ἐξελάσας 15
 C τὸν ἵππον, τοῦ τῶν Βανδύλων στρατοπέδου μόνος ὡς ἐγγυτίω
 ἔστη. οἱ δὲ Βανδύλοι, ἧ τὴν τοῦ ἀνδρὸς εὐφυχίαν καταπλαγέντες
 ἢ καὶ τι τοὺς πολεμίους ὑποτοπήσαντες ἐς αὐτοὺς μηχανῶσθαι,
 οὔτε κινεῖσθαι οὔτε τὸν ἄνδρα βαλεῖν ἔγνωσαν. οἴμυι δὲ αὐτοὺς
 οὐδ᾽ ὅποτε Μασσαγέτῶν μάχην ἐν πείρᾳ ἔχοντας, ἀκούοντας δὲ 20
 μιδῆ μάχιμον τὸ ἔθνος εἶναι, οὕτω δὴ κατορρωδῆσαι τὸν κίνδυνον.
 ἀναστρέψας δὲ ἐς τοὺς ὁμοφύλους ὁ ἄνθρωπος ἔλεξεν ὧδε, ὡς

3. χρόνον] τρόπον A: χρόνον inter versus. 7. τοὺς ἄλας] τοῦ
 ἄλας HL. 8. Οὐννοῖς] Οὐννοῖς P hic et alibi interdum: cum
 spiritu leni AHL. 13. βαλεῖν HmLm. λαβεῖν P. 19. οὔτε —
 οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

spatio strage Vandalorum edita, ut illam spectantibus gessisse rem pu-
 gnatorum xx. m. viderentur.

Eodem tempore Gibamundus et, quos ducebat, bis mille, venerunt
 in campum salis, a Decimo stadiis xl. diasitum, positumque ad laevam
 euntis Carthaginem. Is domibus arboribusque vacuus ac plane desertus
 est, aquae salsugine nihil ibi aliud, nisi salem, sinente nasci. Hic illi
 in Hunnos cum incidissent, ad internecionem caesi sunt. Inter Massa-
 getas quidam erat parvi agminis dux, magno vir animo et robore praedi-
 titus, qui paterno adeoque avito iure privilegium hoc habebat, ut in
 quovis Hunnorum exercitu primus hostem aggrederetur. Ktenim nemini
 Massagetarum licebat hostium quemquam in acie prius ferire, quam ali-
 quis ex ea domo et stirpe pugnam lacessivisset. Vir ille, cum essent in
 propinquo utraeque copiae, admisso equo, solus proxime Vandalorum
 aciem constitit. Verum hi nec movere se, nec telis hominem petere
 voluerunt; at sive eius audacia attoniti, sive paratas ab hoste insidias
 suspicati, haerebant. Eos opinor, cum Massagetarum arma nunquam
 essent experti, sed fama tantum accepissent gentem esse bellicosissimam,

ὁ θεὸς σφίσιν ἔτοιμον βρῶμα τοὺς ξένους τοῦσδε πέριμειν. οὕτω δὴ ὠρημένους αὐτοὺς οἱ Βανδλοὶ οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ λύσαντες τὴν τάξιν καὶ ἡμιστά ἐς ἄλλην ἰδόντες ἅπαντας αἰσχροῶς διεφθάρησαν.

5 ἰθ'. Ἡμεῖς δὲ τῶν γεγονότων οὐδ' ὀτιοῦν πεπυσμένοι ἐπὶ D
τὸ Δέκιμον ἤμειν. Βελισάριος δὲ χῶρον ἰδὼν ἐς στρατόπεδον
ἰκανῶς πεφυκότα, πέντε καὶ τριάκοντα σταδίοις τοῦ Δεκιμου
διέχοντα, χαράκωμά τε αὐτῷ περιέβαλλεν εὖ μάλᾳ πεποιημένον
καὶ τοὺς πεζοὺς ἅπαντας ἐνταῦθα καταστησάμενος ἅπαν τε ξυ-
10 καλέσας τὸ στράτευμα ἔλεξε τοιαύδε „Ὁ μὲν τῆς ἀγωνίας καιρὸς, H 114
ἄνδρες συστρατιῶται, ἤδη πάρεστιν· αἰσθάνομαι γὰρ προσιόν-
τας ἡμῖν τοὺς πολεμίους· τὰς δὲ ναῦς ὡς πορρωτάτω ἡμῶν ἢ
τοῦ τόπου φύσις ἀπήνεγκε· περιέστηκε δὲ ἡμῖν ἢ τῆς σωτηρίας P 221
ἐλπίς ἐν ταῖς χερσὶν οὔσα. οὐ γὰρ ἐστὶν οὐ πόλις φίλια, οὐκ
15 ἄλλο οὐδὲν ὀχύρωμα, ὕτω δὴ καὶ πιστεύουσαι τὸ θαρρεῖν ὑπὲρ
ἡμῶν αὐτῶν ἔξομεν. ἀλλ' εἰ μὲν ἄνδρες ἀγαθοὶ γενομεθα, ἐλ-
κὸς ἂν εἶη κἂν περιέσεσθαι ἡμῶς τῷ πολέμῳ τῶν ἐναντίων· ἢ
δὲ τι μαλακίζομεθα, λελίψεται ἡμῖν ὑπὸ Βανδλοῖς γεγενημέ-
νοις διεφθάρθαι. καίτοι πολλὰ ἡμῖν πρὸς τὴν νίκην ἐφοδιά ἐστι·
20 τό τε δίκαιον, μὲθ' οὗ πρὸς τοὺς δυσμενεῖς ἤχομεν (τὰ γὰρ ἡμέ-
τερα αὐτῶν κομιούμενοι πάρεσμεν) καὶ τὸ τῶν Βανδλῶν ἐς τὸν
σφῶν αὐτῶν τύραννον ἔχθος. ἢ τε γὰρ τοῦ θεοῦ ζυμμαχία τοῖς

1. ὁ θεός L. ὁ om. P. *ibid.* βρῶμα LHm. βρῶσιν P. 6. ἐς
τὸ P. τὸ om. L. 9. ἅπαν τε L. ἅπαν δὲ P. 16. γενοίμεθα
L a m. sec. et Pm. γενοίμεθα P.

discrimen expavisse. Reversus ad populares suos Massageta exclamat, sibi missos a Deo esse externos illos, tanquam feroulum iam paratum. Eorum certe impetum Vandali non sustinuerunt, at soluta acie, abiecta-que omni virtutis cogitatione, ad unum turpiter delati sunt.

19. Nos vero rei gestae prorsus ignari, Decimum petebamus: quando locum castris idoneum, qui inde stadiis xxxv. distabat, nactus Belisarius, eum optime vallavit, omnique peditatu hic collocato, atque universo convocato exercitu, ita dixit. Adest, commilitones, adest dimicationis tempus: hostem audio appropinquare, dum situs loci classem a nobis longissime amotam distinet. Quare in manibus nostris residet salutis spes: urbs enim nulla amica nobis, nullum est munimentum, cuius fiducia freti simus. At si rem fortiter geramus, adversarios, ut proximum vero est, debellabimus: sin remisse ac molliter, nos a Vandalis victos miserimus interitus manet. Quamquam nobis multa ad victoriam instrumenta suppetunt: in primis aequitas causae, qua nisi hostem invadimus, nostra videlicet recepturi: deinde odium, quo Vandali a suo tyranno dissident. Unde autem stat ius, inde etiam Deus stare solet, et

τὰ δίκαια προτεινομένοις προσγίνεσθαι πέφυκε καὶ στρατιώτης
 V 375 τῷ κρατοῦντι δύνουσι ἀνδραγαθίζεσθαι οὐκ ἐπίσταται. χωρὶς
 B δὲ τούτων ἡμεῖς μὲν Πέρσαις τε καὶ Σκίθαις τὸν ἅπαντα ὠμολή-
 σαμεν χρόνον, οἱ δὲ Βανδίλοι, ἐξ ὅτου Λιβύης ἐκράτησαν, οὐ-
 δένα πολέμιον ὅτι μὴ γυμνοὺς Μαυροσσίλους τεθέαται. τίς δὲ 5
 οὐκ οἶδεν ὡς ἔργου παντὸς μελέτη μὲν ἐς ἐμπειρίαν, ἀργία δὲ ἐς
 ἀμαθίαν φέρει; τὸ μὲν χαράκωμα οὖν, ὅθεν ἡμᾶς τὸν πόλεμον
 διαφέρειν δεήσει, ὡς ἄριστα ἡμῖν πεποιῆσθαι ξυμβαίνει. πάρεστι
 δὲ ἡμῖν τὰ τε ὄπλι καὶ τᾶλλα πάντα, ὅσα φέρειν οὐκ οἶοι τε
 ἰσμεν, ἐνταῦθα καταθεμένοις ἵναί, καὶ ἀναστρέψαντας ἂν ἐν- 10
 θάδε ἡμᾶς τῶν ἐπιτηδείων οὐδὲν ἐπιλείποι. εὐχομαι δὲ ὑμῶν
 ἕκαστον τῆς τε οἰκείας ἀρετῆς καὶ τῶν κατὰ τὸν οἶκον ἀναμνη-
 σθέντα οὕτω δὴ καταφρονήματι ἐπὶ τοῖς πολεμίοις χωρεῖν. “

C Τοσαῦτα εἰπὼν Βελισάριος καὶ ἐπευξάμενος τὴν τε γυναῖ-
 κα καὶ τὸ χαράκωμα τοῖς πεζοῖς ἀπολιπὼν αὐτὸς μετὰ τῶν ἱπ- 15
 πίων ἀπάντων ἐξήλασεν. οὐ γὰρ οἱ ἐφαίνετο ἐν τῷ παρόντι ξύμ-
 φορον εἶναι τῷ παντὶ διακινδυνεύσαι στρατῷ, ἀλλὰ ἔξιν τοῖς ἱπ-
 πεῦσι πρῶτον ἀκροβολισαμένῳ καὶ ἀποπειρασαμένῳ τῆς τῶν πο-
 λεμίων δυνάμειος οὕτω δὴ τῷ ὅλῳ στρατεύματι διαμάχεσθαι.
 στείλας οὖν ἔμπροσθεν τοῖς τῶν φοιδερῶτων ἄρχοντας, σὺν τῷ 20
 ἄλλῳ στρατῷ καὶ τοῖς οἰκείοις δορυφόροις τε καὶ ὑπασπισταῖς
 αὐτὸς εἶπετο. ἐπεὶ δὲ οἱ φοιδερῶτοι ἔξιν τοῖς ἡγεμόσιν ἐγένοντο ἐν
 τῷ Δεκίμῳ, ὁρῶσι τοῖς τῶν πεπτωκότων νεκροῖς, δώδεκα μὲν
 εἰαίρους τῶν μετὰ Ἰωάννου, πλησίον δὲ αὐτῶν Ἀμματᾶν καὶ

6. οἶδεν L. εἶδεν P. 22. οἱ φοιδερῶτοι] φοιδερῶτοι P.

miles erga principem male animatus exercere virtutem nescit. Praeterea cum Scythiis ac Persis rem semper habuimus: Vandali, ex quo Africam obtinuerunt, hostem, praeter Mauros nudos, nullum viderunt. Quem vero fugit, in quovis opere exercitatione gigni peritiam, segnitie incitiam confirmari? Porro vallum, unde nobis ad bellum exequendum erit, optime communivimus. Repositis his armamentis caeterisque inhabilibus ad ferendum, erumpere commode possumus: huc reversis nihil rei cibariae deerit. Faxit deus ut quisque vestrum suae virtutis ac domesticas laudis memor, hostem generose contemptum invadat.

Haec effatus precatusque Belisarius, cum uxorem et castra peditum fidei commisisset, ipse omnem equitatum eduxit. Neque enim expedire tum visum est collatis viribus periclitari, sed prius equestri velitatione tentandum quid posset hostis, ac demum tota opum vi pugnandum censuit. Ergo praemissis foederatorum ducibus, ipse cum reliquis turmis suoque satellitio sequebatur. Ubi Decimum foederati cum suis ducibus attingere, caesos vident eorum, quos Ioannes ducebat, sodales XII. iuxtaque hos Ammatam et Vandalos aliquot. Rem gestam edocti plane ab in-

Βανδύλων τινάς. παρὰ δὲ τῶν ταύτῃ ὠκημένων τὸν πάντα λό- D
 γον ἀκούσαντες ἤσχαλλον, ἀπορούμενοι ὅπη αὐτοῖς χωρητέα εἴη.
 ἔτι δὲ αὐτῶν ἀπορουμένων καὶ ἀπὸ τῶν λόφων ἅπαντα περισκο-
 πουμένων τὰ ἐκείνῃ χωρία, κονιορτός τε ἀπὸ μεσημβρίας ἐφαί-
 5 νετο καὶ μικρὸν ὕστερον Βανδύλων ἰπέων ἀμίπολυν χρῆμα. καὶ
 πέμπουσι μὲν ὡς Βελισάριον, ὡς τάχιστα ἦκειν αἰτοῦντες, ἅτε
 δὴ σφίσις ἐγκειμένων τῶν πολεμίων. τῶν δὲ ἀρχόντων αἱ γνώ-
 μαι δίχα ἐφέροντο. οἱ μὲν γὰρ ἤξιον τοῖς ἐπιούσιν δοῦσε ἵναί,
 οἱ δὲ οὐκ ἀξιοχρεῶν σφίσις ἐς τοῦτο ἔφρασκον εἶναι τὴν δύναμιν.
 10 ταῦτα δὲ αὐτοῖς ἐς ἀλλήλους φιλονεικοῦσιν οἱ βάρβαροι ἀγχοῦ
 ἐγένοντο, ἡγουμένου αὐτοῖς Γελίμερος καὶ ὀδῶ χρησαμένου με-
 ταξὺ ἧς τε Βελισάριος εἶχε καὶ ἧς οἱ Μασσαγέται ἦκον οἱ Γιβα-
 μούνδῳ συμμίζαντες. λοφώδεις δὲ χάροι ἐφ' ἐκατέρους ὄντες
 οὔτε τὸ Γιβαμούνδου πάθος ἰδεῖν οὔτε τὸ Βελισαρίου χυράκωμα P 222
 15 ξυνεχώρησαν, οὐ μὴν οὐδὲ τὴν ὀδὸν, ἣν οἱ ἀμφὶ Βελισάριον
 ἐπορεύοντο. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἀλλήλων γεγόνασιν, ἕρις στρατιᾶ
 ἐκατέρᾳ ἐπέσειεν, ὁπότεροι τοῦ πάντων ὑψηλοτάτου τῶν ἐκείνῃ
 λόφων κρατήσουσιν. ἐδόκει γὰρ ἐνστρεπτοπεδεύεσθαι ἐπιτήδειος
 εἶναι, καὶ αὐτοὶ ἐκάτεροι ἐνθένδε ἤρουντο τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖ-
 20 ρας ἵναί. προτερήσαντες δὲ οἱ Βανδύλοι τὸν τε λόφον καταλαμ-
 βάνουσιν ὠδισμῶ χρησάμενοι καὶ τρέπονται τοὺς πολεμίους, ἥδη
 φοβεροὶ αὐτοῖς γεγονότες. φεύγοντες δὲ Ῥωμαῖοι ἐς χωρίον ἀφι-
 κνοῦνται σταδίους ἐπὶ τοῦ Δελίμου ἀπέχον, ἔνθα δὲ Οὐλίαν
 τὸν Βελισαρίου δορυφόρον ξὺν ὑπασπισταῖς ὀκτακασίοις τετύχη-

14. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

colis, secum indignabantur, ignari quo tenderent. Hoc in aestu, dum ex editis tumulis omnem viciniam circumspicunt, apparet ad australem plagam pulveris nebula, mox et ingens Vandalorum equitum numerus. Nec mora: Belisario mittunt, ut imminente iam hoste advolet. Ducum sententiae bifariam scissae erant: cum hi Vandalo occurrere adventanti vellent, illi satis virium sibi esse negarent. Inter has altercationes, appropinquabant Barbari, duce Gelimere, viam insistente mediam inter Belisarium et Massagetas, qui Gibamundum congressu fuderant. At crebri utrinque tumuli non modo cladis Gibamundi prospectum eripiebant, sed castrorum etiam Belisarii, immo et viae, qua hic pergebat. Ut in proximo fuerunt geminae acies, certatim aspirarunt ad collem, qui omnium maxime eminebat, et sedem castris commodam offerre videbatur: unde etiam utrisque deliberatum erat hostem impetere. Verum praegressi Vandali fastigium occupant, et adversarios trudento in fugam vertunt, iam terrore illis incusso. Fugientes Romani procul Decimo stadiis VII. eo perveniunt, ubi cum scutigeris DCCC. erat Uliaris stipator hastatus Belisarii. Nemo non sibi persuadebat Uliarian, ubi illos rece-

- B** κεν εἶναι. πάντες δὲ ᾤοντο ὡς σφεῶς οἱ ἀμφὶ τὸν Οὐλλιαν δε-
ξάμενοι στήσονται τε καὶ ζῆν αὐτοῖς ὁμόσει ἐπὶ τοῖς Βανδύλοις
χωρήσουσιν· ἀλλ' ἐπεὶ ἅμα ἐγένοντο, παρὰ δόξαν ἤδη ξυμπα-
τες ἀνὰ κράτος τε ἔφευγον καὶ δρόμῳ τὴν ἐπὶ Βελισάριον ἤσαν.
- Ἐνθένδε** οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὃ τί ποτε παθῶν Γελίμερ, ἐν ταῖς 5
- H 115** χερσὶν ἔχων τὸ τοῦ πολέμου κράτος, ἐθελούσιος αὐτὸ τοῖς πολε-
μοῖς μεθῆκε, πλὴν εἰ μὴ ἐς τὸν θεὸν καὶ τὰ τῆς ἀβουλλίας ἀνα-
φέρειν δεήσει, ὅς, ἤνικα τι ἀνθρώπων ξυμβῆναι βούλεται φλαυ-
ρον, τῶν λογισμῶν ἀψάμενος πρῶτον οὐκ ἔῃ τὰ ξυνοίσοντι ἐς
βουλὴν ἔρχοσθαι. εἶτε γὰρ τὴν δίωξιν ἐδῆνωρδὸν ἐποιήσατο, 10
- C** οὐδ' ἂν αὐτὸν ὑποστήναι Βελισάριον οἶμαι, ἀλλ' ἄρδην ἅπαντα
ἡμῖν διαφθαρεῖναι τὰ πράγματα· τοσοῦτον δὴ τό τε τῶν Βανδί-
λων πλήθος τό τε αὐτῶν κατὰ Ῥωμαίων δέος ἐφαίνετο· εἶτε καὶ
Καρχηδόνος εὐθὺν ἤλασε, τοὺς τε ζῆν Ἰωάννη εἰπετώς ἂν ἅπαν-
τας ἔκτεινεν, οἳ γε κατὰ ἓνα καὶ δύο ἀφροντιστήσαντές τε καὶ 15
- περιπάτους ἐν τῷ πεδίῳ ποιοῦμενοι τοὺς κειμένους ἐσούλων. καὶ
τὴν πόλιν ζῆν τοῖς χρήμασι διασωσάμενος τῶν τε ἡμετέρων νεῶν
- V 876** οὐ πόρρω ἀφικομένων ἐκράτει καὶ ὄλην ἡμῖν ἀνέστελλε τοῦ τε
ἀπόπλου καὶ τῆς νίκης ἐλπίδα. ἀλλὰ γὰρ ἔπραξε τούτων οὐδέ-
τερα. βύδην δὲ κατιῶν ἐκ τοῦ λόφου, ἐπεὶ ἐν τῷ ὀμαλεῖ ἐγέ- 20
- νετο καὶ τῷδελεφού τὸν νεκρὸν εἶδεν, ἐς τε ὀλοφύρσεις ἐτράπετο
- D** καὶ τῆς ταφῆς ἐπιμελόμενος οὕτω δὴ τοῦ καιροῦ τὴν ἀκμήν ἡμ-

7. ἐς L. εἰς P. 8. ξυμβῆναι βούλεται] βούληται ξυμβαίνειν
Hm. ἠβούληται Reg. MALT. 15. vs om. A. 21. εἶδεν L.
οἶδεν P.

plisset, staturum, quin etiam coniuncto processurum in Vandalos. At
statim ut permisti sunt, praeter opinionem arrepta fuga, quantum pedi-
bus valebant, recta omnes ad Belisarium contenderunt.

Quid causae deinde fuerit cur Gelimer, cum victoriam haberet in
manibus, eam hosti sponte dimiserit, explicare non queo: nisi dicam
ipsam quoque imprudentiam referendam ad deum esse, qui casum alicui
adversum destinans, prius mentem illius praepedit, nec utile consilium
inire sinit. Ille certe si protinus insecutus esset fugientes, cessisset
ipse, meo quidem iudicio, Belisarius, resque omnes nostrae pessum ivis-
sent: tantus Vandalorum exercitus, tanta Romanorum trepidatio esse vi-
debatur. Quod si etiam recta Carthaginem properasset, eos, qui cum
Ioanne erant, facile delevisset, cum vel singuli separate, vel bini simul
spatiarentur in campo securi, et quos straverant, spoliarent. Quin urbe
et gaza servatis, haud longe positas naves nostras cepisset, spemque
omnem cum navigationis tum victoriae nobis incidisset. At neutrum fe-
cit. Nam colle in planitiem pedetentim degressus, conspecto fratris ca-
davere, se ad lamenta convertit, tempusque et curam ponens in eo tu-
mulando, occasionem excidere passus est, quam arripere nunquam am-

βλυνεν, ἥς γε οὐκέτι ἀντιλαβέσθαι ἐδύνατο. τοῖς δὲ φεύγουσι Βελισάριος ἀπαντήσας στήναι κελεύει, κοσμίως τε ἅπαντας διατάξας καὶ πολλὰ ὄνειδίσας, ἐπειδὴ τήν τε Ἀμματά τελευτήν ἤκουσε καὶ τὴν Ἰωάννου μεμάθηκε δλώξιν καὶ περὶ τοῦ χωρίου 5 καὶ τῶν πολεμίων ἐπύθετο ὅσα ἰβούλετο, δρόμῳ ἐπὶ Γελίμερά τε καὶ Βανδίλους ἐχώρει. οἱ δὲ βάρβαροι ἄτακτοί τε καὶ ἀπαράσκευοι ἤδη γεγονότες ἐπιόντας αὐτοὺς οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ φεύγουσιν ἀνὰ κράτος, πολλοὺς ἐνταῦθα ἀποβαλόντες, καὶ ἡ μάχη ἐτελεύτα ἐς νύκτα. ἔφηνον δὲ οἱ Βανδίλοι οὐκ ἐς Καρ- P 223

10 χηδόνα οὐδὲ ἐς Βυζάκιον, ὅθεν περ ἦκον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ Βούλλης πεδίον καὶ τὴν ἐς Νουμίδας ὁδὸν φέρουσαν. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην καὶ οἱ Μασσαγέται περὶ λύχνων ἀφὰς ἐς ἡμᾶς ἀναστρέφαντες καὶ ἅπαντα τὰ ξυμβεβηκότα μαθόντες τε καὶ ἀγγελλαντες ξὺν ἡμῖν ἐν Δεκίμῳ διενυκτέρευσαν.

15 κ'. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τῶν πεζῶν ἅμα τῇ Βελισαρίῳ γυναικὶ Β παραγενομένων ξύμπαντες τὴν ἐπὶ Καρχηδόνα ἐπορευόμεθα, ἔνθα δὴ περὶ δειλὴν ὑψίαν ἤκοντες ἠδυσιάμεθα, καίτοι ἐκώλυεν οὐδεὶς ἐς τὴν πόλιν αὐτίκα ἐσελεύσαι. οἱ τε γὰρ Καρχηδόνοι τὰς πύλας ἀνακλίναντες λύχνα ἔκαιον πανδημεὶ καὶ ἡ πόλις κατελάμ- 20 πετο τῷ πυρὶ τὴν νύκτα ὄλην ἐκείνην, καὶ τῶν Βανδίων οἱ ἀπολειμμένοι ἐν τοῖς ἱεροῖς ἰκέται ἐκάθηντο. ἀλλὰ Βελισάριος διεκώλυσε τοῦ μήτε ἐνέδραν σφίσι πρὸς τῶν πολεμίων γενέσθαι μήτε τοῖς στρατιώταις ἄδειαν εἶναι, ἕτε ἐν νυκτὶ λαοθάουσι,

10. Βούλλης] Vulgo Βούλης. Bulae RV. Conf. p. 232 a. 233 b. 272 b.

plus potuit. Fugientibus factus obviam Belisarius, sistere iubet, tum omnibus ordinatis graviterque increpitis, ubi caesum Ammatam, et Ioannem Barbaros insecutum audivit, deque locorum situ ac rebus hostium quidquid scire aebat, comperit, in Gelimerem Vandalosque incurrit. Nec iam impetum sustinuerunt incompositi atque imparati Barbari, sed effuse omnes fugerunt, et multa eorum edita caede, nox pugnam diremit. Caeterum Vandali non Carthaginem nec Byzacium versus, unde venerant, sed ad planitiem Bulae et viam, quae in Numidiam ducit, fugam intenderunt. Sub noctem, quando lumina accendi solent, Ioannes et Massagetae ad nos reversi, cum et successus nostros accepissent, et suos narrassent, nobiscum apud Decimum pernoctarunt.

20. Postero die peditatus cum uxore Belisarii affuit: tum Carthaginem omnes ire perrexit: quo postquam pervenimus vesperi, nocturnae quieti locum cepimus extra urbem, quamvis nemo, quominus illico ingrederemur, obstaret. Et vero Carthaginenses, reseratis portis, ubi que publice lychnos incenderant, totaque ea nocte urbs ignibus colluxit, dum residui Vandali in templis supplices iacebant. Sed ingredi vel

Belisarius, veritus ne quid insidiarum subesset, neu militi expiland

- B** κεν εἶναι. πάντες δὲ ᾤοντο ὡς σφᾶς οἱ ἀμφὶ τὸν Οὐλλάριον δε-
ξάμενοι στήσονται τε καὶ ξὺν αὐτοῖς ὁμόσει ἐπὶ τοῖς Βανδύλους
χωρήσουσιν· ἀλλ' ἐπεὶ ἅμα ἐγένοντο, παρὰ δόξαν ἦδη ξυμπα-
τες ἀνὰ κράτος τε ἐφευγον καὶ δρόμῳ τὴν ἐπὶ Βελισάριον ἤτεσαν.
Ἐνθὲνδε οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὃ τί ποτε παθῶν Γελλίμερ, ἐν ταῖς 5
- H 115** χερσὶν ἔχων τὸ τοῦ πολέμου κράτος, ἐθελούσιος αὐτὸ τοῖς πολε-
μοῖς μεθῆκε, πλὴν εἰ μὴ ἐς τὸν θεὸν καὶ τὰ τῆς ἀβουλίας ἀνα-
φέρειν δεήσει, ὅς, ἠρίκα τι ἀνθρώπων ξυμβῆναι βούλεται φλυᾶ-
ρον, τῶν λογισμῶν ἀψάμενος πρῶτον οὐκ ἔα τὰ ξυνοίοντι ἐς
βουλὴν ἔρχεσθαι. εἶτε γὰρ τὴν δίωξιν εὐθυναρδὸν ἐποίησατο, 10
- C** οὐδ' ἂν αὐτὸν ὑποστήναι Βελισάριον οἶμαι, ἀλλ' ἄρδην ὑπαντα
ἡμῖν διαφθαρεῖναι τὰ πράγματα· τοσοῦτον δὴ τό τε τῶν Βανδί-
λων πλήθος τό τε αὐτῶν κατὰ Ῥωμαίων δέος ἐφαίνετο· εἶτε καὶ
Καρχηδόνος εὐθὺ ἤλασε, τοὺς τε ξὺν Ἰωάννῃ εἰπετώς ἂν ὑπαν-
τας ἔκτεινεν, οἳ γε κατὰ ἓνα καὶ δύο ἀφροντιστήσαντές τε καὶ 15
- περιπάτους ἐν τῷ πεδίῳ ποισόμενοι τοὺς κειμένους ἐσύλων. καὶ
τὴν πόλιν ξὺν τοῖς χρήμασι διασωσόμενος τῶν τε ἡμετέρων νεῶν
- V 876** οὐ πόρρω ἀφικομένων ἐκράτει καὶ ὄλην ἡμῖν ἀνέστειλε τοῦ τε
ἀπόπλου καὶ τῆς νίκης ἐλπίδα. ἀλλὰ γὰρ ἐπραξε τούτων οὐδέ-
τερα. βύδην δὲ κατιῶν ἐκ τοῦ λόφου, ἐπεὶ ἐν τῷ ὀμαλεῖ ἐγέ- 20
- νετο καὶ τῷ δελφοῦ τὸν νεκρὸν εἶδεν, ἐς τε ὀλοφύρσεις ἐτράπετο
- D** καὶ τῆς ταφῆς ἐπιμελόμενος οὕτω δὴ τοῦ καιροῦ τὴν ἀκμὴν ἡμ-

7. ἐς L. εἰς P. 8. ξυμβῆναι βούλεται] βούληται ξυμβαίνειν
Hm. „βούληται Reg.“ MALT. 15. τε om. A. 21. εἶδεν L.
οἶδεν P.

plisset, staturum, quin etiam coniuncto processurum in Vandalos. At
statim ut permisti sunt, praeter opinionem arrepta fuga, quantum pedi-
bus valebant, recta omnes ad Belisarium contenderunt.

Quid causae deinde fuerit cur Gelimor, cum victoriam haberet in
manibus, eam hosti sponte dimiserit, explicare non queo: nisi dicam
ipsam quoque imprudentiam referendam ad deum esse, qui casum alicui
adversum destinans, prius mentem illius praepedit, nec utile consilium
inire sinit. Ille certe si protinus insecutus esset fugientes, cessisset
ipse, meo quidem iudicio, Belisarius, resque omnes nostrae pessum ivis-
sent: tantus Vandalorum exercitus, tanta Romanorum trepidatio esse vi-
debatur. Quod si etiam recta Carthaginem properasset, eos, qui cum
Ioanne erant, facile delevisset, cum vel singuli separate, vel bini simul
spatiarentur in campo securi, et quos straverant, spoliarent. Quin urbe
et gaza servatis, haud longe positas naves nostras cepisset, spemque
omnem cum navigationis tum victoriae nobis incidisset. At neutrum fe-
cit. Nam colle in planitiem pedetentim degressus, conspecto fratris ca-
davere, se ad lamenta convertit, tempusque et curam ponens in eo tu-
mulando, occasionem excidere passus est, quam arripere nunquam am-

βλυνεν, ἥς γε οὐκέτι ἀντιλαβέσθαι ἐδύνατο. τοῖς δὲ φεύγουσι Βελισάριος ἀπαντήσας στήναι κελεύει, κοσμίως τε ἅπαντας διατάξας καὶ πολλὰ ὀνειδίσας, ἐπειδὴ τήν τε Ἀμματά τελευτήν ἤκουσε καὶ τὴν Ἰωάννου μεμάθηκε δίωξιν καὶ περὶ τοῦ χωρίου 5 καὶ τῶν πολεμίων ἐπύθετο ὅσα ἰβούλετο, δρόμῳ ἐπὶ Γελίμερά τε καὶ Βανδύλους ἐχώρει. οἱ δὲ βάρβαροι ἄτακτοί τε καὶ ἀπαρῶσκειοι ἤδη γεγονότες ἐπιόντας αὐτοὺς οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ φεύγουσιν ἀνὰ κράτος, πολλοὺς ἐνταῦθα ἀποβαλόντες, καὶ ἡ μάχη ἐτελεύτα ἐς νύκτα. ἔφευγον δὲ οἱ Βανδύλοι οὐκ ἐς Καρ- P 223

10 χηδόνα οὐδὲ ἐς Βυζάκιον, ὅθεν περ ἦκον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ Βούλλης πεδίον καὶ τὴν ἐς Νουμίδας ὁδὸν φέρουσαν. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην καὶ οἱ Μασσαγέται περὶ λύχνων ἀφὰς ἐς ἡμᾶς ἀναστρέφαντες καὶ ἅπαντα τὰ ξυμβεβηκότα μαθόντες τε καὶ ἀγγελλαντες ξὺν ἡμῖν ἐν Δεκίμῳ διενυκτέρευσαν.

15 κ'. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τῶν πεζῶν ἅμα τῇ Βελισαρίῳ γυναικὶ Β παραγενομένων ξύμπαντες τὴν ἐπὶ Καρχηδόνα ἐπορευόμεθα, ἔνθα δὴ περὶ δειλὴν ὑψίαν ἤκοντες ἠδυσάμεθα, καίτοι ἐκώλυεν οὐδεὶς ἐς τὴν πόλιν αὐτίκα ἐσελεύσαι. οἱ τε γὰρ Καρχηδόνιοι τὰς πύλας ἀνακλίναντες λύχνα ἔκαιον πανδημεὶ καὶ ἡ πόλις κατελάμ- 20 πετο τῷ πυρὶ τὴν νύκτα ὄλην ἐκείνην, καὶ τῶν Βανδύλων οἱ ἀπολειμμένοι ἐν τοῖς ἱεροῖς ἰκέται ἐκύθητο. ἀλλὰ Βελισάριος διεκώλυσε τοῦ μήτε ἐνέδραν σφίσι πρὸς τῶν πολεμίων γενέσθαι μήτε τοῖς στρατιώταις ἄδειαν εἶναι, ὅτε ἐν νυκτὶ λαθάνουσιν,

10. Βούλλης] Vulgo Βούλης. Bulae RV. Conf. p. 232 a. 233 b. 272 b.

plius potuit. Fugientibus factus obviam Belisarius, sistere iubet, tum omnibus ordinatis graviterque increpitis, ubi caesum Ammatam, et Ioannem Barbaros insecutum audivit, deque locorum situ ac rebus hostium quidquid scire aebat, comperit, in Gelimerem Vandalosque incurrit. Nec iam impetum sustinuerunt incompositi atque imparati Barbari, sed effuse omnes fugerunt, et multa eorum edita caede, nox pugnam diremit. Caeterum Vandali non Carthaginem nec Byzacium versus, unde venerant, sed ad planitiem Bulae et viam, quae in Numidiam ducit, fugam intenderunt. Sub noctem, quando lumina accendi solent, Ioannes et Massagetae ad nos reversi, cum et successus nostros accepissent, et suos narrassent, nobiscum apud Decimum pernoctarunt.

20. Postero die peditatus cum uxore Belisarii affuit: tum Carthaginem omnes ire perrexit: quo postquam pervenimus vesperi, nocturnae quieti locum cepimus extra urbem, quamvis nemo, quominus illico ingrederemur, obstaret. Et vero Carthaginienses, reseratis portis, ubique publice lychnos incenderant, totaque ea nocte urbs ignibus colluxit: dum residui Vandali in templis supplices iacebant. Sed ingredi vetuit Belisarius, veritus ne quid insidiarum subesset, neu militi expiandi li-

ἐς ἀρπαγὴν τραπέσθαι. ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ αἱ νῆες, εὗρου σφίσι
C ἀνέμου ἐπιπεσόντος, ἐς τὴν ἄκραν ἀφίκοντο. καὶ οἱ Καρχηδό-
 νιοι, ἤδη γὰρ αὐτὰς καθέωρων, τὰς σιδηρεῦς ἀλύσεις τοῦ λιμέ-
 νος, ὃν δὴ Μανδράκιον καλοῦσιν, ἀφελόμενοι, εἰσιτητὰ τῷ
 στόλῳ ἐποιοῦν. ἔστι δὲ ἐν τῇ βασιλείῳ ἀλλῇ οἴκημα σκότους⁵
 ἀνάπλεων, ὃ δὴ Ἀγκῶνα καλοῦσι Καρχηδόνιοι, ἐνθα ἐνεβάλλον-
 το ἅπαντες οἷς ἂν χαλεπαῖνοι ὁ τύραννος. ἐνταῦθα καθειργμέ-
 νοι ἐτύγχανον πολλοὶ τῶν ἐφῶν ἐμπόρων ἐς ἐκεῖνο τοῦ χρόνου.
 τούτοις γὰρ δὴ ὁ Γελλίμερ χαλεπῶς εἶχεν, ἐπικαλῶν ὡς δὴ αὐτοὶ
 βασιλεύα ἐς τὸν πόλεμον ἐναγάγοιεν, ἔμελλον τε διαφθαρεῖναι πάν-
D τες, δόξαν τοῦτο τῷ Γελλίμερι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἣ Ἀμμάτας ἐν
 Δελίμῳ ἀπέθανε· παρὰ τοσοῦτον κινδύνου ἦλθον. τούτου ὁ
 δεσμοφύλαξ τοῦ δεσμοκτηρίου, ἐπεὶ τά τε ἐν Δελίμῳπραχθέντα
 ἤκουσε καὶ τὸν στόλον εἶδε τῆς ἄκρας ἐντὸς, ἐσελθὼν ἐς τὸ οἴ-
 κημα πυνθάνεται τῶν ἀνδρῶν, οὐπω ἀγαθὰ πεπυσμένων, ἀλλ'¹⁵
 ἐν τῷ σκότῳ καθυμένων καὶ καραδοκούντων τὸν θάνατον, τί
 ποτε ἄρα βουλομένοις ἂν αὐτοῖς εἴη τῶν ὑπαρχόντων προεμένοις
 σεσῶσθαι. τῶν δὲ ἅπαντα αἰρουμένων δίδόναι ἂ βούλοιο, ἄλλο
P 22A μὲν οὐδὲν ἦται τῶν πάντων χρημάτων, ἤξιον δὲ ἅπαντας ὀμνύ-
 ναι ὡς, ἣν διαφύγοιεν, καὶ αὐτῷ ἐν κινδύνοις γενησομένῳ ξυλλή-²⁰
 ψονται ὅση δύναμις. οἱ μὲν οὖν κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. ὁ δὲ
 τὸν τε λόγον ἅπαντα ἔφραζε καὶ σανίδα ἐκ τοῦ πρὸς Θάλασσαν

4. Μανδράκιον] μαδράκιον H. 6. ἀνάπλεων Suidas s. v. ἀγκῶν.
 Vulgo ἀνάπλεον. *ibid.* Ἀγκῶνα] ἀγκῶνας Suidas. *ibid.* ἐνεβάλ-
 λοντο Suidas. Vulgo ἐνεβάλλοντο. 8. χρόνον] καιροῦ posuit Sui-
 das ubi haec suis verbis reddit. 9. τούτοις] τούτους H: illud Hm.
 11. τοῦτο] τούτῳ HL.

centiam nox praeberet, ipsum tegendo. Ea die naves secundo euro promontorium attingere. Ubi illas prospexere Carthaginienses, portus, quem Mandracium vocant, sublati catenis ferreis, classi receptum offerebant. Est in Regia tenebricosum ergastulum (Anconem Carthaginienses appellant) quo tyrannus sibi invisum quemque compingebat. Ibi multi institores Orientales tunc temporis attinebantur, offenso ipsis Gelimere, quod, ut aiebat, Imperatorem ad bellum induxissent. Extremum illis supplicium impendebat, iam a Gelimere eo die decretum, quo Ammatas ad Decimum oppetierat: tantum fuit eorum periculum. At postquam res ad Decimum gestas audivit carceris custos, et classem cis promontorium vidit, ingressus ergastulum, vinctos, qui prosperae suorum fortunae adhuc ignari sedebant in tenebris, ac supremam horam trepide expectabant, interrogat quo pretio redimere salutem vellent? Illis quodcumque ipsi esset collibitum pollicentibus, nihil omnino pecuniae, sed unum hoc petiit, iureiurando promitterent, si incolumes dimitterentur, periclitanti sibi pro virili parte affuturos. Quam conditionem amplexis, quo res loco

ἀφελῶν μέρους προσιόντα τὸν στόλον ἀπέδειξε, τῆς τε εἰρκτῆς ἀφεις ἅπαντας ξὺν αὐτοῖς ἦει.

Οἱ δὲ ἐν ταῖς ναυσὶν ὄντες, οὐπω τι ἀκηκοότες ὧν ἐν τῇ γῆ ὁ στρατὸς ἔδρασε, διηποροῦντο, καὶ τὰ ἰστία χαλάσαντες 5 ἐς τε τὸ Μερκούριον πέμψαντες τὰ ἐν Δεκίμῳ παραθέντα ἔμα-
θον, καὶ περιχαρεῖς γενόμενοι ἔπλεον. ἐπεὶ δὲ τοῦ πνεύματος V 377
σφίσι ἐπιφόρου ὄντος ἀπὸ σταδίων πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν Καρ- H 116
χηδόνας ἐγένοντο, Ἀρχέλαος μὲν καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ὀρμί-
σασθαι ἐκέλευον, τὴν τοῦ στρατηγοῦ δεδιότες πρόρρησιν, οἱ δὲ B
10 ναῦται οὐκ ἐπέθοντο. τὴν τε γὰρ ἐκείνη ἀκτὴν ἀλλμεινον ἔφα-
σκον εἶναι καὶ χειμῶνα ἐπίσημον αὐτίκα μάλα γενήσεσθαι ἐπίδο-
ξον εἶναι, ὃν δὴ οἱ ἐπιχώριοι Κυπριανὰ καλοῦσι. προὔλεγον τε
ὡς, εἰ ἐνταῦθα σφίσι ἐπιγένηται, οὐδ' ἂν τῶν νεῶν μίαν δια-
σώσασθαι δυνατοὶ εἴεν. καὶ ἦν δὲ οὕτως. ἐν βραχεῖ οὖν τὰ τε
15 ἰστία χαλάσαντες καὶ βουλευσάμενοι, τοῦ μὲν Μανδρακίου πει-
ρώσασθαι οὐκ ὄντο χρῆναι (τάς τε γὰρ Βελισαρίου ἐντολὰς
ὑπεστέλλοντο καὶ ἅμα τὴν ἐς τὸ Μανδράκιον εἴσοδον ταῖς ἀλύσει-
σιν ἀποκεκλεισθαι ὑπώπτεον, ἄλλως τε καὶ τῷ παντὶ στόλῳ τὸν
λιμένα ἐκείνον οὐκ ἱκανὸν εἶναι), τὸ δὲ Στάγρον ἐφαίνετο σφίσι
20 ἐν καλῷ κείσθαι (μέτρῳ γὰρ τεσσαράκοντα σταδίων Καρχηδόνας C
διέχει) ἐμπόδιον τε οὐδὲν ἐν αὐτῷ εἶναι καὶ πρὸς τὸν στόλον
ἅπαντα ἱκανῶς πεφυκέναι. ἐνθα δὴ ἀφικόμενοι περὶ λύχων
ἀφὰς ὠρμίσαντο πάντες, πλήν γε δὴ ὅτι Καλώνυμος, ἅμα τῶν

1. μέρους] μέρος H: μέρος Hm. 8. ὀρμίσασθαι L. ὀρμήσα-
σθαι P. 15. χαλάσαντες] χαλάσαντας A.

essent exposuit, avulsoque assere, unde ad mare prospectus erat, classem accedentem ostendit: mox effuso carcere, cum ipsis abiit.

At classarii, nondum auditis quae expositae in terram copiae fecerant, pendebant animi. Quare contractis velis, ad oppidum Mercurii mittunt: unde accepto rerum, quae apud Decimum contigerant, nuntio, laetissimi navigarunt. Profecti secundo vento, cum iam Carthagine stadiis centum et quinquaginta abessent, Belisarii mandatum reveriti Archelaus et milites, ad proximum littus applicare iuebant. Refragabantur nautae, asseverantes illud esse importuosum, ac, nisi mentiretur communis opinio, insignem illam tempestatem, quae Cypriana ab indigenis dicitur, imminere: hac si ibi deprehenderentur, fieri non posse, ut vel unam navim servarent: idque verum erat. Igitur demissis momento velis, reque in deliberationem vocata, tentandum non esse aditum in Mandracium censuerunt: tum ut Belisario obtemperarent, tum quia Mandracii ostium catenis clausum, nec portum universae classis capacem existimabant. At stagnum commode situm ipsis videbatur: quippe quod Carthagine stadiis XL distaret, nullum haberet obicem, et omni classi sufficeret. Eo illati luminibus accensis, applicuerunt omnes, praeter Calouy-

ναυτῶν τισι, τοῦ τε στρατηγοῦ ἀφροντιστήσας καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἐς τὸ Μανδράκιον λάθρα ἐπέβη, οὐδενὸς κωλύσαι τολμήσαντος, καὶ χρήματι τῶν ἐπὶ Θαλάσση ὤκνημένων ξένων τε καὶ Καρχηδονίων ἐμπόρων διήρπασε.

Τῇ δὲ ἐπιγενομένῃ ἡμέρᾳ Βελισάριος τοὺς τε ἐν ταῖς ναυσὶ 5 τὴν ἀπόβασιν ἐκέλευε ποιεῖσθαι καὶ ὄλον διακοσμήσας τὸ στράτευμα, διατάξας τε ὡς ἐς μάχην ἐπὶ Καρχηδόνα ἐσήλαυνεν· ἔδεισε γὰρ μή τις οἱ ἐνέδρα πρὸς τῶν πολεμίων ὑπαντίασῃ. ἔνθα δὴ πολλὰ μὲν τοὺς στρατιώτας ὑπέμνησεν, ἥλικα σφίσι ἐντυχήματα γένοιτο, ἐπειδὴ σωφροσύνην ἐς Αἴβνας ἐπεδείξαντο, πολλὰ δὲ 10 παρήγγεσε τὴν εὐκοσμίαν ἐν Καρχηδόνι ὡς μάλιστα διασώσασθαι. Ῥωμαίους γὰρ τὸ ἀνέκαθεν ὄντας Αἴβνας ἅπαντας γενέσθαι τε ὑπὸ Βανδίλοις οὔτι θελουσίους καὶ πολλὰ πεπονθέναι πρὸς ἀνδρῶν βυρβύρων ἀνόσια. διὸ δὴ καὶ βασιλέα ἐς πόλεμον καταστῆναι Βανδίλοις, εἶναι τε οὐχ ὅσιον ξυμβῆναι τι πρὸς αὐτῶν 15 ἄχαρι ἐς ἀνθρώπους, ὧν τὴν ἐλευθερίαν ὑπόθεσιν ποιησόμενοι ἐπὶ Βανδύλους ἰστράτευσαν. τσσαῦτα παραινήσας ἕς τε Καρχηδόνα εἰσῆλθε καὶ, ἐπεὶ πολέμιον οὐδὲν σφίσι ἐφαίνετο, ἐς τὸ παλιῖον ἀναβὰς ἐν τῷ Γελίμερος θρόνῳ ἐκάθισεν. ἐνταῦθα ἐντυχόντες πολλῇ κρουγῇ Βελισαρίῳ ἐμπόρων τε πλήθος καὶ ἄλλοι 20 Καρχηδόνοι, ὄσοις ἐπιθαλάσσια τὰ οἰκήματα τετύχηκεν εἶναι, ἠτιῶντο ἀρπαγὴν σφίσι τῶν ὑπαρχόντων τῇ προλαβοῦσῃ νυκτὶ πρὸς τῶν ναυτῶν ξυμβῆναι. ὁ δὲ Καλώνυμον ὄρκους κα-

2. ἐπίβη] ἀπέβη L. 5. ἐπιγενομένη] ἐπιγενομένη LHm. 12. Ῥωμαίους γὰρ] γὰρ post Αἴβνας HL.

mum, qui cum aliquot nautis, nulla Magistri militum, nulla caeterorum omnium habita ratione, clam Mandracium subiit, nemine offerre moram audente, et mercatores, cum ceteros, tum Carthaginienses, qui propter mare habitabant, pecuniis spoliavit.

Insequenti die Belisarius excensum classiariis imperat, et adornato universo exercitu, neque aliter quam ad pugnam disposito, insidiarum hostilium metu id suadente, iter Carthaginem versus dirigit. Ubi proxime ventum est, multus fuit in commemorandis militi successibus prosperis, quos esse exhibita Afris moderatio peperisset: plurimum hortatus est, ut disciplinam, praesertim Carthagine, servarent ac meminissent olim Afros, cum omnes essent Romani, invitos iugum Vandalicum subisse, et a Barbaris iniquissime fuisse habitos; propterea Imperatorem arma movisse: nefas esse molestiam illis facessere, quorum libertatis causa bellum hoc suscepissent. Hac usus cohortatione, Carthaginem ingreditur, ac nihil usquam hostile nactus, palatium ascendit, ubi sedit in Gelimeris solio. Huc mercatores alique Carthaginienses, quorum aedes mare praetexebant, facto agmine, vociferantes conveniunt Belisarium, seque a nautis superiori nocte explatos queruntur. Ille Calonymum iureiurando obstrin-

ταλαμβάνει ἢ μὴν ἅπαντα ἐς τὸ ἐμφανὲς ἐνεργεῖν τὰ φώρια. Κα-
λώννομος δὲ ὁμόσας τε καὶ τὰ ὁμωμοσμένα ἐν ἀλογίᾳ ποιησάμενος
τὸ μὲν παραυτικά τὰ χρήματα ἐλήισατο, χρόνον δὲ οὐ πολλῶ
ὑστερον τὴν δίκην ἔτισεν ἐς Βυζάντιον. νόσῳ γὰρ ἄλοῦς τῇ κα-
5 λουμένη ἀποπληξίᾳ καὶ τῶν φρενῶν ἕξω γενόμενος, τῆς τε γλώσ-
σης ἀποτρογῶν τῆς αὐτοῦ, εἶτα ἀπέθανεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ ἐγένετο.

κα'. Τότε δὲ Βελισάριος, ἐπεὶ ὁ καιρὸς ἐς τοῦτο ἦγεν, Β
ἄριστον σφίσι ἐκλεγε γενέσθαι, οὗ δὲ Γελίμερ τοὺς τῶν Βαν-
10 δίλων ἡγομένους ἐστῆν εἰώθει. Δέλφικα τὸν τόπον καλοῦσι
Ῥωμαῖοι, οὐ τῇ σφετέρᾳ γλώσσῃ, ἀλλὰ κατὰ τὸ παλαιὸν ἑλλη-
νίζοντες. ἐν παλατίῳ γὰρ τῷ ἐπὶ Ῥώμῃς, ἐνθα ξυνέβαινε σπι-
βάδας τὰς βασιλέως εἶναι, τρίπους ἐκ παλαιοῦ εἰστήκει, ἐφ' οὗ
δὴ τὰς κύλικας οἱ βασιλέως οἰνοχόοι ἐτίθεντο. Δέλφικα δὲ τὸν V 378
15 τρίποδα καλοῦσι Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ πρῶτον ἐν Δελφοῖς γέγονε, καὶ
ἀπ' αὐτοῦ ἔν τε Βυζαντίῳ καὶ ὑπὲρ βασιλέως εἶναι σπιβάδα ξυμ- C
βαίνει Δέλφικα τοῦτο καλοῦσι τὸ οἶκημα, ἐπεὶ καὶ τὰ βασιλέως
οἰκία παλάτιον ἑλληνίζοντες καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Πάλλαντος γὰρ
ἀνδρὸς Ἑλληνος ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ οἰκήσαντος πρὸ Ἰλίου ἀλώ-
20 σεως, οἰκίαν τε λόγον ἄξιαν ἐνταῦθα δειμαμένον, παλάτιον μὲν
τὸ οἶκημα τοῦτο ἐκάλουν, ἐπεὶ δὲ τὴν αὐτοκράτορα παραλαβὼν
ἀρχὴν Αὔγουστος ἐνταῦθα καταλύειν τὸ πρῶτον ἔγνω, παλάτιον
ἀπ' αὐτοῦ καλοῦσι τὸ χωρίον οὗ ἂν βασιλεὺς καταλύοι. ἐν Δέλ- D

4. ἐς Βυζάντιον] ἀφικόμενος addebat Maltretus, 18. Πάλλαντος]
πάλλαντος H. 20. τς L. δὲ P.

git ut bona fide in medium proferat quidquid raptum est. Iuravit Calonymus, et periurio pecunias tum quidem abstulit: verum aliquante post Byzantii poenas luit. Nam apoplexia correptus, et alienatus mente, abesa dentibus lingua, animam edidit. Sed haec postea.

21. Hora prandii iam appetente, id Belisarius instrui sibi iussit, ubi Gelimer convivio principes Vandalorum excipere consueverat. Eum locum Romani Delphicam, non utique Latine, sed Graeco vocabulo ex antiquitate petito, nominant. Siquidem in ea parte Romani palatii, ubi epulares tori Imperatoris erant, stabat ab aevo tripus, in quo Caesaris pincernae calices reponabant. Tripodem autem, quia Delphis primum est visus, Delphicam Romani vocant. Hinc mos deductus, ut Byzantii et ubicumque Caesareum accubitus est, coenaculum Delphica appelletur. Similiter Graecam habet originem nomen palatii, quo Regiam Romani donant. Cum enim Pallas, ortu Graecus, ibi sedem ante excidium Ilii fixisset, condita ab ipso domus magna palatium dicta fuit. Ex quo autem potius rerum Caesar Augustus eandem sibi legit habitationem, ubicumque est domicilium principis, palatium nuncupatur. Ergo Belisarius in Delphica epulatus est cum exercitus nobilitate. Ac pridie qui-

φικι τοίνυν Βελισάριος τε ἦσθιε καὶ εἴ τι ἐν τῷ στρατεύματι δόκιμον ἦν. τετύχηκε δὲ τῇ προτεραίᾳ τῷ Γέλμερι γυγονὸς ἄριστον ἐν παρασκευῇ εἶναι. καὶ ταῖς τε βρώσσειν αὐταῖς εἰσιτά-
 Η 117 θημεν ἣ τε τοῦ Γέλμερος θεραπεία παρατίθεται τε καὶ ὠνοχόει καὶ
 P 226 ποιουμένην ἐπίδειξιν, ὡς ἄπαντά τε αὐτῆς εἶη καὶ οὐδὲν ἀνθρώ-
 πῳ ἴδιον γένοιτο. Βελισαρίῳ δὲ ξυνηρέχθη ἐκεῖνη τῇ ἡμέρᾳ εὐ-
 δοκιμησαί ὡς οὔτε τῶν καδ' αὐτὸν οὐδενὶ πάποτε οὔτε τῷ ἄλλῳ
 τῶν ἐκ παλαιῶν γεγονότων τετύχηκε. τῶν γὰρ δὲ Ῥωμαίων στρα-
 τιωτῶν οὐκ εἰωθότων θορύβου χωρὶς ἐς πόλιν κατήκοον σφίσι 10
 οὐδ' ἔν κατὰ πεντακοσίους ἄλλως τε καὶ ἐκ τοῦ ἀπροσδοκίτου
 ἔναι, οὕτω δὴ κοσμίους ἄπαντας ὁ στρατηγὸς οὗτος τοὺς ἀρχο-
 μένους παρέσχετο ὥστε οὐδέ ἕβριν τινὰ ἢ ἀπειλὴν γενέσθαι, οὐ
 μὴν οὐδέ τι ἐμπόδισμα τῇ κατὰ τὴν πόλιν ἐργασίᾳ ξυνέβη, ἀλλ'
 Β ἐν ἀλόουση πόλει καὶ πολιτείᾳ μεταβαλοῦση καὶ βασιλείᾳ ἄλλα- 15
 ξαμένη οὐδὲ τῶν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ξυνέβη τινὸς τὴν οἰκίαν ἀποκε-
 κλειῖσθαι, ἀλλ' οἱ γραμματεῖς τὰ βιβλίδια γράψαντες τοὺς στρα-
 τιώτας, ὥσπερ εἰώθει, ἐς τὰς οἰκίας εἰσήγαγον, αὐτοὶ τε ὦνιον
 ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς τὸ ἄριστον λαβόντες ὡς ἐκάστῳ ἦν βοηλομένῳ
 ἡσυχάζον. 20

Μετὰ δὲ Βελισάριος Βανδύλοις τε τοῖς ἐς τὰ ἱερὰ καταφυ-
 γούσι πιστὰ ἐδίδου καὶ τῶν τειχῶν ἐπεμελεῖτο. ἦν γὰρ ὁ Καρ-
 χηδόσιος περίβολος οὕτω δὴ ἀτημελημένος ὥστε ἐσβυτὸς ἐν χώ-

8. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδέ P. 11. Post πεντακοσίους legeba-
 tur εἶναι. 12. ἔναι] ἔναι L. 15. πολιτείᾳ Pm. πολιτείᾳ P.
 18. ἐς] εἰς L.

dem prandium apparatus Gelimeri fuerat: nobis vero placuit iisdem
 ipsis dapibus convivari. Quin et ministri Gelimeris fercula apponebant,
 infundebant pocula, et in omnibus deserviebant. Hic certe videre erat
 gloriantem Fortunam, ac docentem, se rerum esse omnium dominam,
 hominem nihil nisi precario possidere. Quo die Belisarius laudem con-
 secutus est tantam, ut gloriam non eorum modo, qui tum vivebant, sed
 veterum etiam obscuraverit. Cum enim Romanis militibus solenne sit,
 nunquam sine tumultu urbem sibi subditam ingredi, si vel tantum quin-
 genti sint, praesertim quando est profectio subitaria, ille suos omnes
 ita continuit in officio, ut nec contumeliae, nec minae usquam iactae
 fuerint, non impeditum civitatis commercium; sed in urbe capta, quae
 regimen dominumque mutaverat, tabernae usque patuerunt: scribae da-
 tis libellis hospitalibus, in domos pro more induxerunt milites; hi coem-
 ptis, quae quisque voluit, cibariis, quieverunt.

Post, Vandalis, qui in templa confugerant, fidem publicam Belisarius
 dedit, animumque ad urbis muros instaurandos adiecit, cum adeo negle-
 cti fuissent, ut passim pervii, aditum cuius facilem praebarent. Pars

ραις πολλαῖς τῷ βουλομένῳ καὶ εὐέφοδος ἐγεγόνει. μοῖρα γὰρ οὐκ ὀλίγη αὐτοῦ καταπεπτῶκει καὶ διὰ τοῦτο Γέλμερα οἱ Καρχηδόνοι ἐφασκον ἐν τῇ πόλει οὐχ ἐποστῆναι. οὐ γὰρ ἄν ποτε οἴεσθαι χρόνῳ ὀλίγῳ οἶόν τε εἶναι τῷ περιβόλῳ τούτῳ τὴν ἀσφάλειαν ἀνασώσασθαι. ἔλεγον δέ τι καὶ λόγιον παλαιὸν ἐν Καρχηδόνι πρὸς τῶν παιδίων ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις εἰρησθαι ὡς τὸ γάμμα διώξει τὸ βῆτα, καὶ πάλιν αὐτὸ τὸ βῆτα διώξει τὸ γάμμα. καὶ τότε μὲν παλῶσιν αὐτὸ τοῖς παιδίοις εἰρησθαι καὶ ἀπολειφθαι ἐν ἀνιήματος ἀπορουμένον μοῖρα, νῦν δὲ ἄπασιν ἀντικρυσ 10 φανερόν εἶναι. πρότερόν τε γὰρ Γιζέριχος Βονιφάτιον ἐξεδίωξε καὶ τανῦν Γέλμερα Βελισάριος. τοῦτο μὲν οὖν, εἴτε φήμη τις ἦν εἴτε λόγιον, ταύτη ἐχώρησεν.

Τότε δὲ καὶ ὄναρ πολλοῖς μὲν πολλάκις ὄφθην πρότερον, D ἄδηλον δὲ γεγονὸς ὅπη ἐκβήσεται, ἐς φῶς ἐληλύθει. ἐτύγγανε δὲ 15 ὄν τὸ ὄναρ τοιοῦνδε. Κυπριανὸν, ἅγιον ἄνδρα, μάλιστα πάντων οἱ Καρχηδόνοι σέβονται. καὶ αὐτῷ νεῶν τινα λόγου πολλοῦ ἄξιον πρὸ τῆς πόλεως ἰδρυσάμενοι παρὰ τὴν τῆς Θαλάσσης ἡῶνα τὰ τε ἄλλα ἐξοσιοῦνται καὶ ἄγουσιν ἐνιαύσιον ἑορτὴν, ἣν δὴ Κυπριανὰ καλοῦσι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸν χειμῶνα οἱ ναῦται, οὔπερ 20 ἐγὼ ἀρτίως ἐμνήσθην, ὁμωνύμως τῇ πανηγύρει προσαγορευεῖν εἰάθασιν, ἐπεὶ ἐς τὸν καιρὸν ἐπισκήπτειν φιλεῖ, ἐφ' οὗ ταύτην οἱ Ἀλβες ἄγειν ἐς ἄει τὴν ἑορτὴν νενομίκασι. τοῦτον οἱ Βανδίλοι τὸν νεῶν ἐπὶ Ὀνωρίχου βασιλεύοντος τοὺς Χριστιανοὺς βια-

17. ἡῶνα] ἡῶνα P. 19. χειμῶνα] λιμῶνα A inter versus.

enim magna corruerat, eamque esse causam Carthaginenses dicebant, cur Gelimar se urbi non commisisset, quod non putaret muros exiguo tempore sic posse restitui, ut securitatem afferrent. Quoddam etiam vetus vaticinium repetebant, a pueris olim Carthagine in haec verba prolatum: *G fugabit B, ac rursus B fugabit G.* Ac tum quidem quod pueri ludentes iactabant, inter aenigmata perobscura locum habuit, nunc autem omnibus liquet: nam antea Gizericus Bonifacium, iam Belisarius Gelimarem exegit. Ita demum hoc cecidit, sive omen fuerit, sive vaticinium.

Fatuit quoque et lucem accepit, oblatum saepe multis secundum quietem visum, cuius exitus omnes latebat: fuit autem eiusmodi. Carthaginenses D. Cypriano, quem maxime venerantur, templum clarissimum ante urbem ad littus maris posuere, et cum aliis, quae ad eius cultum pertinent, rite procurant, tum solenne celebrant, quod ab ipsis dicitur Cypriana. Hoc ipsum nomen tempestati illi, cuius mentionem proxime feci, ideo nautae tribuunt, quia eo fere tempore cooriri solet, quo Afri festum hoc agere consuerunt. Templum illud Vandali, regnante Honorico, Chri-

- σάμενοι ἔρχον. καὶ αὐτῶν ἐνθ' ἐνδε ζῆν πολλῇ ἀτιμίᾳ τοὺς ἱερεῖας
- P 227 εὐθὺς ἐξελάσαντες αὐτοὶ τῶν ἱερῶν τὸ λοιπὸν, ἅτε προσηκόντων Ἀρειανοῖς, ἐπεμελοῦντο. ἀσγάλλουσιν οὖν διὰ ταῦτα καὶ διαπορουμένοι τοῖς Ἀββυσι πολλάκις φασὶ τὸν Κυπριανὸν ὄναρ ἐπισκῆψαντα φάναι ἄμφ' αὐτῷ μεριμνᾶν τοὺς Χριστιανούς ἤκιστα 5
- V 379 χρῆναι· αὐτὸν γάρ οἱ προΐοντος τοῦ χρόνου τιμωρὸν ἔσσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος περιφερόμενος ἐς τοὺς Ἀββυας ἅπαντας ἦλθε, καθοδοκεῖν μὲν αὐτοὺς τίσιν ποτὲ τινα τῶν ἱερῶν τούτων ἕνεκα ἐς τοὺς Βανδύλους ἀφίξεσθαι, οὐκ ἔχειν μέντοι τεκμηριῶσαι ὅπη
- B ποτὲ αὐτοῖς ἢ τοῦ θνείρου ὕψις ἐκβήσεται. νῦν οὖν, ἐπειδὴ ἐς 10 Ἀββύην ὁ βασιλεὺς στόλος ἀφίκετο (ἐπανιῶν γὰρ ἤδη ὁ χρόνος τῇ ὑστεραίᾳ τὴν πανήγυριν ἀγαγεῖν ἐμελλεν), οἱ μὲν τῶν Ἀρειανῶν ἱερεῖς, καὶ κερ Ἀμμάτα Βανδύλοις ἐς Δέκιμον ἠγῆσαμένου, τό τε ἱερὸν ἐκάθαραν ἅπαν καὶ τῶν ἐνταῦθα ἀναθημάτων τὰ κάλλιστα ἐκρέμων, καὶ τὰ λύχνα ἐν παρασκευῇ ποιησάμενοι τὰ τε 15 κειμήλια ἐξενεγκόντες ἐκ τῶν ταμιείων ἠτοιμάζον ἀκριβῶς ἅπαντα, ὡς πη αὐτῶν ἕκαστον ἐς τὴν χρεῖαν ἔχον ἐπιτηδείως ἐτύγχανε. τὰ δὲ ἐν Δεκιμῷ οὕτως, ὡσπερ μοι προδεδήλωται, γενέσθαι ζυν-
- C ἴβη. καὶ οἱ μὲν τῶν Ἀρειανῶν ἱερεῖς φείγοντες ὤχοντο, Χριστιανοὶ δὲ, οἷς τὰ ἐς τὴν δόξαν ὀρθῶς ἤσκηται, ἀφικόμενοι ἐς 20
- H 118 τοῦ Κυπριανοῦ τὸν νεῶν, τὰ τε λύχνα ἕκαιον ἅπαντα καὶ τῶν ἱερῶν ἐπεμελοῦντο ἥπερ αὐτοῖς ταῦτα τελεῖσθαι νόμος, οὕτω τε ἅπασιν ἃ δὴ προὔλεγεν ἢ τοῦ θνείρου ὕψις ἐγνώσθη. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῆδε ἐχώρησεν.

16. ταμιείων AL. ταμείων P.

stianis per vim eripuerunt, mox detractionis indignissime eorum sacerdotibus, ipsi sacra Ariano ritu deinceps curarunt. Moestus ea re et animi dubiis Afris Cyprianum saepe visum in somnis dixisse perhibent, ne sua causa Christianos haberet sollicitos, futurum enim tempus, cum ipse factam sibi iniuriam ulcisceretur. Quam vocem pervagatam cum Afris omnes acceperant, poenam aliquam, sacrorum eiusmodi vindicem, tandem Vandalis irrogandam, avidè expectabant: at quo demum visum illud evasurum esset, conjectura assequi nequibant. Jam vero, postquam in Africam Imperatoris classis appulsa est, pridie recurrentis festi, quamvis ad Decimum Vandalos Amnatas duxisset, Ariani tamen sacerdotes templum perpurgarunt; e donariis, quae illic asservabantur, pulcherrima quaeque suspenderunt; lychnisque ornatis, et sacra supellectili e repositoriis educta, omnia, pro idoneo cuiusque usu, diligenter pararunt. Consecrata sunt, quae gesta apud Decimum supra dixi: tunc fuga elapsis sacerdotibus Arianis, Christiani, rectae fidei ac verae religionis cultores, Cypriani aedem ingressi, lucernas omnes accenderunt, et sacra consuetò apud se ritu curarunt. Ita quid visum significaret, enotuit. Haec ibi evenerunt.

κβ'. Ἡ δὲ τῶν Βανδύλων τάξις λόγου παλαιοῦ ἀναμνη-
 σθέντες ἐθαύμαζον, ἐξεπιστάμενοι τὸ λοιπὸν ὡς ἀνθρώπων γε
 ὄντι οὐτ' ἂν ἄπιστός τις ἐλπίς οὔτε κτήσις βέβαιος γένοιτο. ὅστις
 δὲ ἦν οὗτος ὁ λόγος καὶ ὄντινα ἐρρήθη τρόπον, ἐγὼ δηλώσω. **D**
 5 ἦν τε Βανδύλοι κατ' ἀρχὰς τῷ λιμῷ πιεζόμενοι ἐξ ἡθῶν τῶν πα-
 τριῶν ἀνίστασθαι ἔμελλον, μοῖρὰ τις αὐτῶν ἀπελείπετο, οἷς δὴ
 ἀκνήσει ἐχομένοις πρὸς ἡδονὴν Γοδιγίσκῳ ἐπισπέσθαι οὐκ ἦν.
 προῖοντος δὲ χρόνου τοῖς τε μένκει τὰ ἐξ τῶν ἐπιτηδείων τὴν
 ἀφθονίαν εὖ ἔχειν ἐδόκει καὶ Γιζερίχῳ ξὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν **Λι-**
 10 **βύην** ἔσχεν. Ἐπερ ἀκούσαντες οἱ Γοδιγίσκῳ οὐκ ἐπισπόμενοι
 ἔχαιρον, τῆς χώρας λοιπὸν ἰσχυρότατα σφίσι ἐς τὸ ἀποζῆν διαρ-
 κούσης. δεισαντες δὲ μὴ χρόνῳ πολλῷ ὕστερον ἢ αὐτοὶ, ὅσοι
Λιβύην ἔσχον, ἢ τούτων ἀπόγονοι ὄντω δὴ τρόπῳ **Λιβύης** ἐξε- **P 228**
 15 **λαυνόμενοι** ἐπανήξουσιν ἐς τὰ πάτρια ἦθη (οὐ γὰρ ποτε Ἔρω-
 15 **μαίους** αὐτῆν ἐς ἀεὶ περιόψασθαι ὑπετόπαζον), πρόσβεις ἐπεμψαν
 πρὸς αὐτούς. οἷ, ἐπεὶ **Γιζερίχῳ** ἐς ὕψιν ἦκον, συνήδεσθαι μὲν
 τοῖς ὁμογενέσιν οὕτω δὴ εὐήμερήσουσιν ἔφασκον, φυλάσσειν δὲ
 περιωτέρῳ τὴν γῆν οὐκ οἶοι τε εἶναι, ἥσπερ αὐτοὶ ὠλιγωρηκότες
 ἐπὶ **Λιβύης** ἰδρύσαντο. ἐδέοντο οὖν, εἰ μὴ γῆς τῆς πατρίδας
 20 **μεταποιοῦνται**, κτήματι αὐτοὺς ἀνονήτῳ σφίσι δωρήσασθαι,
 ὅπως δὴ κύριοι τῆς χώρας ὡς ἀσφαλέστατα γεγεννημένοι, ἦν τις
κακουργήσων ἐπ' αὐτὴν ἴοι, ὡς ἦκιστα ἀπαξιῶν ἔπερ αὐτῆς θνή-

3. οὐτ' — οὐτε] οὐδ' — οὐδὲ P.

4. ἐρρήθη] ἐρρέθη P.
 7. Γοδιγίσκῳ] Scribatur Γωδιγίσκῳ hic et infra. Γοδιγίσκῳ
 scribitur p. 319, 9. 11. 323, 13. et corrupte Γοδιδίσκῳ p. 39, 22.
 10. ὄπερ ἀκούσαντες] ὁ παρακούσαντες L.

22. At Vandalorum ordines mirabantur, veteria dicti memores, iam-
 que edocti nihilnon in posterum ab homine probabiliter sperari, nihil
 certo possideri posse. Porro quodaam id verbum sit, et quomodo pro-
 latum, exponam. Initio, cum pressi fame Vandali e patriis sedibus demi-
 grarent, relictis sunt nonnulli, quibus obstitit blandiis inertia ne sequi
 vellent Godigisclum. Procedente tempore, illi residui largam habere an-
 nonam visi sunt, et Gizericus cum suis Africam occupavit. Cuius rel
 nuntiam laetitiam iis attulit, qui comites Godigisclio se non addiderant:
 ad hoc enim res bene comparatas videbant, ut sua ipsis regio satis praer-
 beret, quo vitam deinceps tolerarent. Sed veriti ne olim vel illi ipsi,
 qui Africam obtinuerant, vel eorum nepotes quoquo modo pulsati ex Africa,
 ad natale sohum redirent (neque enim illam Romanis neglectui fore sem-
 per putabant) legatos miserunt: qui ad Gizerici conspectum admissi, di-
 xere, se res adeo laetas gratulari popularibus suis: ab ipsis servari non
 posse amplius regionem, qua posthabita, Africam colerent: propterea ro-
 gare, ut, quando patriam non curarent, iis, qui remanserant, possessio-
 nem donarent iam inutilem sibi; ut regionis certum adepti dominium, si

σκιν. Γιζερίῳ μὲν οὖν καὶ Βανδύλοις τοῖς ἄλλοις εὖ τε καὶ τὰ
B δίκαια λέγειν ἔδοξαν, καὶ συνεχώρουν ἅπαντα, ὅσα οἱ πρέσβεις
 αὐτῶν ἔχρηζον. γέρον δέ τις ἀνὴρ ἐν αὐτοῖς δόκιμος καὶ δόξαν
 ἐπὶ ξυνέσει πολλήν τινα ἔχων τὸ τοιοῦτον ἐπιτρέψειν οὐδαμῆ ἔφη.
 τῶν γὰρ ἀνθρωπειῶν οὐδ' ὅτιοῦν ἐπὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἴστασθαι, 5
 ἀλλ' εἶναι αὐτοῖς ἐς τὸν πάντα αἰῶνα βέβαιοι μὲν τῶν ὄντων οὐ-
 δέν, τῶν δὲ οὐκ ὄντων οὐδὲν ἀμήχανον. ταῦτα ὁ Γιζέριχος
 ἀκούσας ἐπήνεσέ τε καὶ τοὺς πρέσβεις ἀπράκτους ἀποπέμπεσθαι
 ἔγνω. τότε μὲν οὖν αὐτὸς τε καὶ ὁ παραινέσας, ἅτε τὰ ἀμήχανα
 προορώμενοι, πρὸς πάντων Βανδύλων γέλωτα ὤφλον. ἐπεὶ δὲ 10
C ταῦτα, ἄπερ ἐρρήθη, ἐγένετο, μετέμαθόν τε τῶν ἀνθρωπειῶν
C πραγμάτων οἱ Βανδύλοι τὴν φύσιν καὶ σοφοῦ τὸ ἔπος εἶναι ἀνδρὸς
 ἔγνωσαν.

V 380 Τούτων μὲν οὖν Βανδύλων, οἳ ἔμειναν ἐν γῆ τῇ πατρῴᾳ,
 οὔτε μνήμη τις οὔτε ὄνομα ἐς ἐμὲ σώζεται. ἅτε γὰρ, οἶμαι, ὄλι- 15
 γοις τισὶν οὖσιν ἢ βεβιάσθαι πρὸς βαρβάρων τῶν σφίσιν ὁμόρων
 ἢ ἀναμειχθαι οὔτι ἀκουσίοις τετύχηκε, τό τε ὄνομα ἐς αὐτοὺς
 πη ἀποκεκρίσθαι. οὐ μὴν οὐδὲ ἡσσημένοις τότε πρὸς Βελισαρίου
 Βανδύλοις ἔννοια γέγονεν ἐς ἧθρη τὰ πάτρια ἐνθύνδε ἵεναι. οὐ γὰρ
 εἶχον ἐκ Λιβύης ἐκ τοῦ αἰφνιδίου, ἄλλως τε καὶ νεῶν οὐ παρουν- 20
D σῶν σφίσι, ἐς τὴν Εὐρώπην κομιζέσθαι, ἀλλ' ἔτισαν ἐνταῦθα
 τὴν δίκην ἀπάντων ὧνπερ ἐς Ῥωμαίους εἰργάσαντο καὶ οὐκ ἤκιστα
 ἐς Ζακυνθίους. Γιζέριχος γὰρ, ἐπισκήψας ποτὲ τοῖς ἐν Πελο-

11. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 15. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.
 16. βεβιάσθαι L. βεβιάσθαι P. 23. Πελοποννήσῳ] Πελοποννήσῳ P.

quis eo veniret infensus, pro illa mori non dubitarent. Aequa haec Gizerico caeterisque Vandalis postulatio visa est; iamque annuebant legatis, cum senex quidam nobilitate et prudentia clarissimus intercessit, nihil in rebus humanis stabile esse affirmans, sed quaecunque quidem adessent, omnia fore semper incerta; quae vero nondum existerent, eorum nihil non posse fieri. His auditis assentiens Gizericus, legatos re infecta remisit. Tum quidem ipsum ac suasorem, tanquam impossibilium providos, Vandali omnes deriserunt, sed eorum nepotes, ubi, quae commemoravimus, acciderunt, rerum humanarum naturam edocti, dictum illud sapientis fuisse viri confessi sunt.

Caeterum extincta est hodie memoria, ac nomen Vandalorum illorum interiiit, qui in patria restiterunt. Scilicet cum pauci essent, vel a conterminis Barbaris exterminatos crediderim, vel sponte ipsis permistos nomen amisisse. Nec tamen fuis a Belisario Vandalis revisere patriam consilium fuit. Haud enim repente in Europam ex Africa migrare, maxime cum navigia deessent, licebat: verum ibi poenas dedere facinorum omnium, quae in Romanos ac praecipue in Zacynthios perpetraverant. Nam alicquando Gizericus conversa in Peloponesum vi, cum Taemarum

ποννήσῳ χωριοῖς, Ταινάρῳ προσβαλεῖν ἐνεχείρησεν. ἐνθὲνδε τε κατὰ τύχῃς ἀποκρουσθεὶς καὶ πολλοὺς τῶν οἱ ἐπομένων ἀποβαλῶν ἀνεχώρησεν οὐδενὶ κόσμῳ. διὸ δὴ τῷ θυμῷ ἔτι ἐχόμενος Ζακύνθῳ προσέσχε, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν ἐν ποσὶ κτείννας, τῶν δὲ 5 δοκίμων ἐς πεντακοσίους ἀνδραποδίσας δι' ὀλίγου ἀπέπλευσεν. ἐπειδὴ τε γέγονεν ἐν μέσῳ τῷ Ἀθριατικῷ καλουμένῳ πελάγει, ἐνταῦθα κρουρηγῆσας τῶν πεντακοσίων τὰ σώματα, πανταχῇ τῆς θαλάσσης οὐδὲν ὑπολογισάμενος ἔρριψεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις γένητο.

10 κγ'. Γεμίμερ δὲ τότε χρήματά τε πολλὰ Λιβύων τοῖς Ρ 229 γεωργοῖς προΐεμενος καὶ φιλοφροσύνη ἐς αὐτοὺς χρώμενος ἐπυγυγέσθαι πολλοὺς ἴσχυσεν. οὗς δὴ ἐκέλευε Ῥωμαίων τοὺς ἐς τὰ χωρία περιμόντας κτείνειν, χρυσίον τακτὸν ἐπὶ φόνῳ ἐκάστῳ τῷ ἀπολοῦντι ἐπικηρέξας.

οἱ δὲ πολλοὺς τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ 18 ἔκτεινον, οὐ στρατιώτας μέντοι, ἀλλὰ δούλους τε καὶ ὑπηρέτας, οἳ δὴ χρημάτων ἐπιθυμίᾳ ἐς τὰς κώμας ἀναβαίνοντες λάθρα ἡλίσκοντο. καὶ αὐτῶν τὰς κεφαλὰς οἱ γεωργοὶ παρὰ Γεμίμερα φέ- H 119 ροντες αὐτοὶ μὲν ἔμμεισθοι γενόμενοι ἀπηλλάσσοντο, ὁ δὲ στρατιώτας ἀνηρηκέναι πολεμῆους ὑπόπτευεν.

20 Ἐνταῦθα τοῦ χρόνου Διογένης, ὁ Βελισαρίου δορυφόρος, Β ἔργα ἐπεδείξατο ἀρετῆς ἄξια. σταλεῖς γὰρ λάθρα, ἅμα τῶν ὑπασπιστῶν δύο καὶ εἴκοσιν, ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν ἐναντίων, ἐγένετο ἐν χωρίῳ δυοῖν ἡμέραιν ὁδῷ Καρχηδόνος διέχοντι. τούτους δὲ τοὺς ἄνδρας (οὐ γὰρ οἶοι τε ἦσαν οἱ τοῦ χωρίου γεωργοὶ κτεί-

23. δυοῖν] δυοῖν P.

tentasset, confestim repulsa, non sine gravi suorum clade, turpiter in-compositeque abaccessit. Hinc ira fervens ad Zacynthum appulit: caesis obviis quamplurimis, reductisque in servitutem optimatibus quingentis, ex-templo vela fecit. In medium provectus Adriam, captivos illos in frusta concisos caeca crudelitate sparsit in fluctus. Sed haec ad superiora tem-pora pertinent.

23. Iam vero Gelimor, cum et largitione et comitate bonam partem Afrorum agrestium sibi devinxisset, ut Romanos per arva vagos occide-rent, proposita pro singulis caedibus certa auri summa, induxit. Atque illi multos e Rom. exercitu obruncabant, non utique milites, sed servos ac ministros: qui ad vicos amore praedae pertracti, in occulto capiebantur. Rusticani allatis eorum capitibus ad Gelimorem, redibant, mercede aucti, cum ille milites hostilis exercitus intareptos putaret.

Id temporis Diogenes armiger Belisarii generosum facinus edidit. Submissus enim cum scutatis xxii. ad explorandum hostem, in vice sub-stitit, bidui Carthagine disalto. Eos cum occidere vicam non possent,

Procopius I.

νεν) ἀγγέλλουσι τῷ Γελλίμερι ἐνταῦθα εἶναι. καὶ ὃς τριακοσίους ἀπολεξάμενος Βανδύλων ἰππέας ἐπ' αὐτοὺς ἔστειλε, ζῶντας ἅπαντας ἐπιστείλας παρ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. λόγου γὰρ πολλοῦ ἄξιόν οἱ ἔδοξεν εἶναι Βελισαρίου δορυφόρον ζῆν ὑπασπισταῖς δίο καὶ εἰκοσι C δοριαλώτους ποιήσασθαι. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ Διογένην ἐς οἰκίαν 5 ἐσεληλυθότες τινὰ ἐκάθευδον ἐν τῷ ὑπερώῳ, πολέμιον οὐδὲν ἐν νῷ ἔχοντες, οἱ γε μακρὰν ἀπέπναι τοὺς ἐναντίους ἐπέθοντο. οἱ δὲ Βανδύλοι ἄρθρου βαθείος ἐνταῦθα ἐλθόντες διαφθεῖραι μὲν τὰς ἐκείνη θύρας καὶ ἐς τὴν οἰκίαν εἰσελθεῖν νύκτωρ ἄξυμφορον σφίσιιν φῶντο εἶναι, δέισαντες μὴ ἐς νυκτομαχίαν ἐμπεπτωκότες 10 αὐτοὶ μὲν σφᾶς αὐτοὺς διαφθεῖρωσιν, ἔξοδον δὲ τοῖς πολεμίοις ἐν σκότῳ, ἢν οὕτω τύχοι, παρξέωσιν. ἔπρασσον δὲ ταῦτα τῆς δειλίας αὐτοῖς ἐκκλησσοῦσης τὸν νοῦν, παρὸν σφίσιιν οὐδενὶ πόνῳ D φέρουσί τε πυρὰ καὶ τούτων χωρὶς οὐχ ὅσον ἀνόπλους, ἀλλὰ καὶ γυμνοὺς παντάπασι τοὺς πολεμίους ἐπὶ τῶν στρωμάτων λαβεῖν. 15 νυνὶ δὲ ἀμφὶ τὴν οἰκίαν ὑπασαν κύκλῳ καὶ διαφερόντως τὰς θύρας φάλαγγα ποιησάμενοι ἔστησαν ἅπαντες. ἐν τούτῳ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἐνὶ ἔξ ἔπνου ἀναστήναι ξυνέβη, ὅσπερ τοῦ θορόβου αἰσθόμενος, ὃν δὴ οἱ Βανδύλοι φθεγγόμενοι τε ἐν σφίσιιν αὐτοῖς λάθρα ἐποιοῦν καὶ ζῆν τοῖς ὅπλοις κινούμενοι, ζυμβα- 20 λεῖν τὸ ποιούμενον ἴσχυσε, καὶ τῶν ἐταίρων ἀνεγείρας σιωπῇ ἕκαστον τὰ πρᾶσσόμενα φράζει. οἱ δὲ Διογένους γνώμη τὰ V 381 τε ἱμάτια ἐνδιδύσκονται ἡσυχῇ ἅπαντες καὶ τὰ ὅπλα ἀνελάμβανον κάτω ἐχώρου. οὗ δὴ τοῖς ἵπποις τοὺς χαλινοὺς ἐπιθέμενοι ἀνα-

9. καὶ Grotius. Vulgo ἦ.

Gelimeri nuntiant apud se esse. Is protinus delectos equites ccc. Vandalos eo destinat, vivos ad se omnes adduci iubens. Enimvero operae pretium esse ducebat, si armigerum Belisarii cum scutiferis xxii. captivos haberet. Ergo Diogenes, et qui ipsum sequebantur, domum quamdam ingressi, in superiori parte quieti se tradiderunt, nihil ab hostibus, quos abesse procul audiverant, metuentes. Huc Vandali summo mane cum advenissent, e re sua non esse senserunt fores perfringere, atque in aedes irrumpere ante lucem, veriti ne nocturno misti certamine, se ipsi invicem caederent, ac forte effugium hosti darent in tenebris. Haec ipsis dictabat timor, sic mentem et consilium auferens, ut cum possent, vel ferendo faces, vel sine illis, hostes non modo inermes, sed plane etiam nudos in stratis nullo negotio comprehendere, satis habuerint circa domum maximeque pro foribus disposita acie stare. Tunc somno expectatus Rom. militum quidam, audito strepitu, quem Vandali, mussantes inter se, et arma commoventes, ciebant, quid rei ageretur coniecit. Silentio mox excitatis sociis sigillatim rem indicat. Illi de sententia Diogenis tacite vestibus armisque indutis, descendunt, frenatis equis insiliunt, adverten-

θρώσκουσιν ἐπ' αὐτοὺς, οὐδενὶ αἰσθησὶν παρεχόμενοι. παρὰ τε P 290
τὴν αὐλειον χρόνον τινὰ στάντες ἀνακλίνουσι μὲν ἑξαπινάλως τὰς
ταύτη θύρας, ἑξίαισι δὲ εὐθύς ἄπαντες. οἱ μὲν οὖν Βανδῆλοι
ἔργου ἤδη ἐπ' αὐτοὺς εἶχοντο. οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ταῖς τε ὑσπίσι
5 φραζάμενοι καὶ τοῖς δορατίοις ἀμυνόμενοι τοὺς ἐπιόντας σπουδῇ
ἤλυον. οὕτω τε ὁ Διογένης τοὺς πολεμίους διέφυγε, δύο μὲν
τῶν ἐπομένων ἀποβαλὼν, τοὺς δὲ λοιποὺς σώσας. πληγὰς μὲν-
τοι ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ καὶ αὐτὸς ἔλαβεν ἐς μὲν τὸν αὐχένα καὶ τὸ
πρῶτον τρεῖς, ἀφ' ὧν δὴ παρ' ὀλίγον ἀποθανεῖν ἤλθε, κατὰ
10 δὲ χειρὸς τῆς καιῆς μίαν, ἐξ ἧς οὐκέτι τῶν δακτύλων τὸν σμικρό-
τατον ἐνεργεῖν ἴσχυσε. ταῦτα μὲν οὖν ὧδε γενέσθαι ξυνήβη.

Βελισάριος δὲ τοῖς τε περὶ τὴν οἰκοδομίαν τεχνίταις καὶ τῷ B
ἄλλῳ ὁμίλῳ χρήματα μεγάλα προτεινόμενος τάφρον τε λόγου πολ-
λοῦ ἄξιαν ἀμφὶ τὸν περίβολον ὤρυξε κύκλῳ, καὶ σκόλοπας αὐτῇ
15 ἐνθέμενος συχνὸς εὐ μάλα περιεσταύρωσε. καὶ μὴν καὶ τὰ πε-
πονθότα τοῦ τείχους ἐν βραχεῖ ἀνωκοδομήσατο χρόνῳ, θαύμα-
τος ἄξιον οὐ Καρχηδονίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ Γελλίμερι γεγο-
νὸς ὕστερον. ἐπειδὴ γὰρ δοριάλωτος ἐς Καρχηδόνα ἦκεν, ἠγά-
σθη τε ἰδὼν τὸ τεῖχος καὶ τὴν ὀλιγοῦσαν τὴν αὐτοῦ πάντων οἱ
20 ἔφη τῶν παρόντων γεγονέναι αἰτίαν. ταῦτα μὲν Βελισαρίῳ ἐν
Καρχηδόνι ὄντι κατεῖργαστο ὧδε.

κδ'. Τζάζων δὲ, ὁ τοῦ Γελλίμερος ἀδελφός, τῷ στόλῳ ψ C
ἔμπροσθεν εἴρηται ἐς Σαρδῶ ἀφικόμενος ἐς τὸν Καρνάλειωσι λιμένα

6. ὁ om. L. 18. δοριάλωτος] δοριάλωτος P. 21. ὄντι] ἰόντι H. 23. Καρνάλειωσι] Caralis RV hic et p. 232 d.

te nemine; cumque ad cortis ianuam aliquandiu constitissent, passis repente valvis omnes erumpunt. Tum cooriri in pugnam Vandali, dum Romani protecti clypeis, atque hastis vim propulsantes, contentissime citatis equis vehuntur. Sic demum Diogenes medio ex hoste se ac suos, praeterquam binos, recepit, vulnera ex eo conflictu referens in collo quidem ac vultu tria, quibus prope factum est ut interiret, in manu vero sinistra unum, quo minimi usum digiti perdidit. Haec ita gesta.

At Belisarius fabris caeterisque operis luculentas mercedes tribuens egregie muris fossam circumdedit, eamque cancellato vallo optime cinxit. Sed et ubi ruinam murus dederat aut minabatur, eum brevi tempore instauravit. Quod opus non Carthaginiensibus modo, sed ipsi quoque Gellimeri mirabile postea visum est. Cum enim captus Carthaginem venit, muros videns obstupuit, et causam omnium, quae tunc acciderant, in suam negligentiam contulit. Haec Carthagine Belisarius.

24. Tzazo autem Gellimeris frater appulsa in Sardiniam classe, de qua dictum est supra, factaque in portu Calaritano exscensione, urbem

ἀπέβη, καὶ τὴν τε πόλιν αὐτοβοεῖ εἶπε τὸν τε τύραννον Γῶδαν
 ἔκτεινε καὶ εἶ τι ἄμφ' αὐτὸν μάχμιον ἦν. καὶ ἐπεὶ ἐς γῆν τῆς
 Λιβύης τὸν βασιλέως στόλον ἤκουσεν εἶναι, οὐπω τι πεπυσμένος
 ὢν ταύτῃ ἐπέπρακτο, γράφει πρὸς Γελίμερα τάδε „Γῶδαν ἀπο-
 λωλέαι τὸν τύραννον, ὑπὸ ταῖς ἡμετέραις γεγονότα χερσὶ, καὶ 5
 D τὴν νῆσον αἰθίς ὑπὸ τῆ σῆ βασιλείᾳ εἶναι, ὃ Βανδύλων τε καὶ
 Ἀλιωνῶν βασιλεῦ, ἴσθι καὶ τὴν ἐπινίκιον ἐορτὴν ἄγε. τῶν δὲ πο-
 H 120 λεμίων, οἳ ἐτύλμησαν ἐς τὴν ἡμετέραν στρατεύεσθαι, ἔλιπε τὴν
 πείραν ἐς τοῦτο ἀφίξεσθαι τύχης, ἐς δ' καὶ πρότερον τοῖς ἐπὶ τοῖς
 προγόνους τοῖς ἡμετέροις στρατευσαμένοις ἐχώρησε.“ ταῦτα 10
 οἱ λαβόντες τὰ γράμματα, οὐδὲν πολέμιον ἐν νῶ ἔχοντες, κατέ-
 πλευσαν ἐς τὸν τῶν Καρχηδονίων λιμένα. καὶ πρὸς τῶν φυλά-
 κων παρὰ τὸν στρατηγὸν ἀπαχθέντες τὰ τε γράμματα ἐνεχείρισαν
 P 231 καὶ περὶ ὧν τὰς πύστες ἐποίειτο ἐσήγγελλον, οἷς τε ἐθεῶντο κα-
 ταπεπληγμένοι καὶ τεθηπότες τῆς μεταβολῆς τὸ αἰφνίδιον, ἔπα- 15
 θον μέντοι πρὸς Βελισαρίου οὐδὲν ἄχαρι.

Ἐπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ἕτερον ξυνηλέχθη τοιοῦνδε.
 Γελίμερ ὀλίγω πρότερον ἢ ἐς Λιβύην ὁ βασιλέως στόλος ἀφίκετο
 ἔπεμψε πρέσβεις ἐς Ἰσπανίαν ἄλλους τε καὶ Γοτθαῖον καὶ Φου-
 σκίαν, ἐφ' ᾧ δὴ Θεῶδιν, τὸν τῶν Οὐσιγιόθων ἄρχοντα, πέ- 20
 σουσι δμαιοχμίαν πρὸς Βανδύλους θίσθαι. οἳ, ἐπεὶ ἀπέβησαν
 ἐς τὴν ἡπειρον, τὸν ἐν Γαδείροις πορθμὸν διαβάντες, εὐρίσκουσι

8. στρατεύεσθαι] στρατεύεσθαι HL: illud Hm. 13. ἐνεχείρισαν] ἐνεχείρισαν HL: ἐνεχείρισαν Hoeschelii in annotatione. 14. πύ-
 στες APm. πίστες P. *ibid.* ἐσήγγελλον] ἐσήγγελλον L.

primo aditu cepit, et Godam tyrannum eiusque milites e medio sustulit. Simul renuntiatum est Augusti classem in Africam advenisse; rerum ibi gestarum adhuc inscius, haec Gelimeri scripsit. Godam tyrannum in potestatem nostram redactum interisse, et in ditionem tuam, Vandalorum Alanorumque Res, insulam rediisse pro certo habe, et festo die victoriam celebra. Quod ad hostes attinet, qui in oras nostras portare bellum ausi sunt, spera fore, ut eandem fortunam experiantur, qua quondam usi sunt, qui in maiores nostros expeditionem susceperant. Qui has literas deferebant, nihil hostile suspicantes, ad Carthaginiis portum applicuerunt: inde a custodibus ad Magistrum militum ducti, traditis literis, quae ille interposita fide percontatus est, enuntiarunt, oblata sibi nova rerum imagine percursi, ac repentinae conversionem stupentes. Caeterum nihil in eos acerbè statuit Belisarius.

Sub idem tempus res eiusmodi contigit. Paulo ante adventum Caesareae classis in Africam, Gotthaeum et Phusciam cum aliis legatos Gelimer in Hispaniam miserat, ut Theudiu Visigothorum Regem ad ineundam cum Vandalis societatem pellicerent. Illi transmissio freto Gaditano,

Θεῦδιν ἐν χωρίῳ μακρῶν ἀπὸ θαλάσσης κειμένῳ. ἀναβάντας δὲ παρ' αὐτὸν τοὺς πρέσβεις ὁ Θεῦδης φιλοφροσύνῃς τε ἠξίωσε καὶ Β. προθύμως εἰστία, ἐν τε τῇ θοίνῃ ἐκυνθάνετο δῆθεν ὅπη ποτὲ Γέλμερι τε καὶ Βανδύλοις τὰ πράγματα ἔχοι. τούτων δὲ τῶν 5 πρέσβειων σχολαίτερον ἐς αὐτὸν ἰδόντων ἔτυχεν ἀπηκοῦς ἄπαντα, ὅσα Βανδύλοις ξυνέπεισεν. ὀλκὰς γὰρ μτα ἐπ' ἐμπορίᾳ πλέουσα ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἧ τὸ στράτευμα ἐς Καρχηδόνα ἐσήλασεν, ἐν- θένδε ἀναγομένη καὶ πνεύματος ἐπιφόρου ἐπιτυχοῦσα, ἐς Ἰσπανίαν ἦλθεν. ὅθεν δὴ ὁ Θεῦδης μαθὼν ὅσα ἐν Λιβύῃ ξυνηρέχθη V 382

10 γενέσθαι ἀπέειπε τοῖς ἐμπόροις μηδεὶν φράζειν, ὡς μὴ πάντα ἐκ- πυστα ἐς τὸ πᾶν γένηται. ἐπεὶ δὲ ἀπεκρίναντο οἱ ἄμφι τὸν Γοτ- C θαῖον ἄπαντα σφίσιν ὡς ἄριστα ἔχεν, ἡρώτα ὅτου ποτὲ ἕνεκα ἦκοιεν. τῶν δὲ τὴν ὁμαιχμίαν προτεινομένων ἐκλευεν αὐτοὺς ὁ Θεῦδης ἐς τὴν παραλλαν ἵναί· ἐνθένδε γὰρ, ἔφη, τὰ οἴκοι πρά- 15 γματα ἀσφαλῶς εἴσεσθε. οἱ δὲ πρέσβεις οὐκ ὑγᾶ τὸν λόγον, αἶτε ὀνωμένον ἀνθρώπου, εἶναι ἱποτοπήσαντες, ἐν σιωπῇ ἔσχον. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ τῇ ὑστεραίᾳ ξυγγεγόμενοι τὴν ξυμμαχίαν ἐν λόγῳ ἐποιῶντο, καὶ ῥήματι ἀδθις τῷ αὐτῷ ὁ Θεῦδης ἐχρήτο, οὕτω δὴ ξυνέντες νεώτερα σφίσιν ἐν Λιβύῃ ξυμπεσεῖν πράγματα, οὐ- 20 δὲν μέντοι ἄμφι Καρχηδόνη ἐν νῶ ἔχοντες, ἐς αὐτὴν ἔπλεον. ἀγ- D χοῦ τε αὐτῆς κατεπλεύσαντες καὶ Ῥωμαίοις στρατιώταις περιτυ- χόντες ἐνεχείρισαν σφᾶς αὐτοὺς ὅ τι βούλοιντο χρῆσθαι. ὅθεν

1. ἀναβάντας Grotius. Vulgo ἀναβάντες. 10. μηδεὶν AL. μη- δὲν P. 22. ἐνεχείρισαν] Vulgo ἐνεχέρισαν.

factaque in continentem exscensione, Theudin mari procul degentem ad- eunt. Ad se Theudis introductos comiter accepit, epulisque lautis adhi- buit: inter quas rogavit, quo res loco essent Gelimæris ac Vandalorum, haud earum ignarus, quippe quarum nuntius legatis ad ipsum lente se conferentibus praecurrerat. Nam quo die Carthaginem intrarat exerci- tus, eodem navis oneraria inde solverat, ac vento secundo usa perva- nerat in Hispaniam. Hinc Theudis res Africanas cum didicisset, ne in vul- gus emanarent, silentium mercatoribus iniunxerat. Ubi vero Gotthaeus res suas perbelle stare respondit, quaesivit Theudis legationis causam. Illis autem se ad armorum societatem iungendam missos referentibus, *Ite, inquit, ad oram maritimam: ibi certo res domesticas cognoscetis*. Rati oratores vocem hanc esse hominis, qui mero calens aliena loqueretur, tacite dissimularunt. Postridie repetito congressu ac sermone de sociali foedere, cum idem a Theudi responsum tulissent, sibi in Africa turbatum esse aliquid intellexere: omnia tamen salva Carthaginī arbitantes, eo na- vigarunt. Prope urbem appulsi, in Romanos milites incidunt, ac se per- mittunt eorum arbitrio: inde ad Magistrum militum adducti, serie lega- tionis exposita, innoxii dimittuntur. Atque haec quidem sic se habue-

ἐς τὸν στρατηγὸν ἀπαχθέντες καὶ τὸν πάντα λόγον ἀγγελίαντες ἔπαθον οὐδὲν πρὸς ἐκείνου κακόν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω γενέσθαι τετύχηκε. Κύριλλος δὲ, Σαρδοῦς τε ἀγχοῦ γενόμενος καὶ τὰ τῷ Γώδα ξυμπεισόντα ἀκούσας, ἐς Καρχηδόνα ἔπλει, ἔνθα τό τε Ῥωμαίων στρατεύματα καὶ Βελισάριον εὐρῶν νενικηκότας ἠσύχαζε· 5 καὶ Σολόμων παρὰ βασιλέα, ὅπως ἀγγελίη τὰ πεπραγμένα, ἔστέλλετο.

P 232
V 383

κέ. Γέλμερ δὲ ἐπεὶ ἐν πεδίῳ Βούλλης ἐγεγόνει, ὅπερ εὐζώνῳ ἀνδρὶ τεσσάρων ἡμερῶν ὁδῷ Καρχηδόνος διέχει, οὐ πολλῶ ἀποθεν τῶν Νουμιδίας ὄρων, ἐνταῦθα Βανδίλους τε ξύμπαντας 10 ἤγειρε καὶ εἴ τί οἱ φλιον ἐν Μαυρουσίοις ἐτύχχανεν ὄν. ὀλίγοι μέντοι Μαυρούσιοι αὐτῷ ἀφίκοντο ἐς ξυμμαχίαν, καὶ οὗτοι παντάπασιν ἄναρχοι. ὅσοι γὰρ ἐν τε Μαυριτανίᾳ καὶ Νουμιδίᾳ καὶ Βυζακίῳ Μαυρουσίων ἤρχον, πρέσβεις ὡς Βελισάριον πέμψαντες B δοῦλοὶ τε βασιλέως ἔφασκον εἶναι καὶ ξυμμαχήσειν ἐπέσχοντο. 15 εἰσι δὲ οἱ καὶ τοὺς παῖδας ἐν δμήρων παρείχοντο λόγῳ, τὰ τε ξύμβολα σφίσι παρ' αὐτοῦ στέλλεσθαι τῆς ἀρχῆς κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἔδεικτον. νόμος γὰρ ἦν Μαυρουσίων ἄρχην μηδένα, κἂν Ῥωμαίοις πολέμιος ἦ, πρὶν ἂν αὐτῷ τὰ γνωρίσματα τῆς ἀρχῆς ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς δοίη. ἄπερ ἤδη πρὸς Βανδίων λα- 20 βόντες οὐκ ᾤοντο τὴν ἀρχὴν ἐν βεβαίῳ ἔχειν. ἔστι δὲ τὰ ξύμβολα ταῦτα ῥάβδος τε ἀργυρᾷ κατακεχρυσωμένη καὶ πῖλος ἀργυ- C ροῦς οὐκ ὄλην τὴν κεφαλὴν σκέπων, ἀλλ' ὥσπερ στεφάνη τελα-

B. βούλλης ALHm, quod ex Reg. affert Maltretus. Vulgo βούλης. Conf. p. 223 a. 233 b. 10. ἀποθεν L. ἀποθς P. 12. αὐτῷ addidi ex AL. 20. ἄπερ] ὅπερ H.

runt. Cyrillus vero proxime Sardiniam vectus, simul de Godae casu cognovit, cursum Carthaginem versus intendit: ubi Belisarium cum exercitu Romano victorem nactus, quievit. Salomon rerum gestarum nuntius ad Imperatorem destinatus est.

25. Haud procul a Numidiae finibus, in planitie Bullae, quo ab urbe Carthagine quadridui iter est expedito, Vandalos omnes Gelimere et Mauros, quoscumque amicitia comprehenderat, coegit. Hi sane perpaucae erant ac sine principe. Nam quotquot in Mauritania, Numidia, Byzacio Mauris imperabant, Belisarium per legatos de suo in Augustum obsequio fecerant certiore, sociaque arma promiserant. Quidam liberos obsides dederant, et principatus insignia petierant, more antiquo. Haec enim vetus erat consuetudo, ut nemo, quamvis Romanorum hostis, pro Maurorum Rege se ante gereret, quam ab Imperatore Rom. insignia regia accepisset: quibus donati solum a Vandalis, male fundatam regni possessionem putabant. Ea porro insignia sunt huiusmodi. Virga argentea, auro oblitata: argenteus item pileus, qui non totum caput obtegit, sed coronae

μῶσιν ἀργυροῖς πανταχόθεν ἀνεχόμενος, καὶ τριβώνιον τι λευκόν, ἐς χρυσῆν περόνην κατὰ τὸν δεξιὸν ὤμον ἐν χλαμύδος σχήματι Θετταλῆς ξυνὸν, χιτῶν τε λευκός, ποικιλματα ἔχων, καὶ ἀρβύλη ἐπίχρυσος. Βελισάριος δὲ ταυτὰ τε αὐτοῖς ἔπεμψε καὶ 5 χρήμασι πολλοῖς αὐτῶν ἕκαστον ἐδώρησατο. οὐ μέντοι αὐτῷ ἐς ξυμμαχίαν ἀφίκοντο, οὐ μὴν οὐδὲ Βανδύλοις ἐπαμύνην ἐτόλμησαν, ἀλλ' ἐκποδῶν ἀμποτέροις σπάντες ἐκαραδόκουν ὅπη ποτὲ ἢ τοῦ πολέμου τύχη ἐκβήσεται. ὧδε μὲν Ῥωμαίοις τὰ πράγματα εἶχε. H 121

- 10 Γελίμερ δὲ τῶν τινα Βανδύλων ἐς Σαρδῶ ἔπεμψεν, ἐπιστολὴν πρὸς Τζάζωνα τὸν ἀδελφὸν ἔχοντα. ὅς ἐς τὴν παραλίαν κατὰ τάχος ἐλθὼν ὀκνάδος τε ἀναγομένης ἐπιτυχῶν, ἐς Καρνάλεως τὸν λιμένα κατέπλευσε καὶ Τζάζωνι τὴν ἐπιστολὴν ἐνεχειρίσεν. ἐδήλου δὲ ἡ γραφὴ τάδε „Οὐκ ἦν, ὀϊμαι, Γώδας ὁ τῆν 15 νῆσον ἡμῶν ἀποστήσας, ἀλλὰ τις ἄτη ἐξ οὐρανοῦ ἐς Βανδύλους ἐπιπεσοῦσα. σέ τε γὰρ ἐξ ἡμῶν καὶ Βανδύλων τοὺς δοκίμους ἀφελομένη ἄπαντας συλλήβδην ἐκ τοῦ Γίζερχου οἴκου τάγαθὰ ἤρπασεν. οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ ἀνασώσασθαι τὴν νῆσον ἡμῖν ἐνθένδε ἀπῆρας, ἀλλ' ὅπως Λιβύης Ἰουστινιανὸς κύριος ἔσται. τὰ γὰρ P 233 20 τῇ τύχῃ δόξοντα πρότερον πάρεστι τανῶν ἐκ τῶν ἀποβάντων εἰδέναι. Βελισάριος μὲν οὖν στρατῷ ὀλίγῳ ἐφ' ἡμᾶς ἦκει· ἡ δὲ ἀρετὴ ἐκ Βανδύλων ἀποῦσα εὐθὺς ὤχητο, μεθ' ἑαυτῆς λυβούσα τὴν ἀγαθὴν τύχην. Ἀμμάτας μὲν γὰρ καὶ Γίβαμούνδος πεπτῶκασι, μυλθακιζομένων Βανδύλων, ἵπποι δὲ καὶ νεώρια καὶ ξύμ-

instar eminet, argenteis circumdatus vittis: alba insuper lacerna, quam ad humerum dextrum aurea fibula colligit, morsuque nectit, in modum Thesalicæ chlamydis. Accedit alba itidem tunica, figuris variata: denique illud auro calceamentum. Haec ad unumquemque Belisarius misit, adiectis pecuniae donis amplissimis. Nec tamen arma ei iunxerunt: sicuti nec Vandalis ausi sunt suppetias ferre: verum sese integros servant, belli exitum intentis animis expectabant. Hoc erat loco Romana res.

Quidam autem Vandalus a Gelimere cum literis ad Tzazonem ipsius fratrem in Sardiniam ire iussus, simul ut cursu contigit oram maris, navem proficiscentem invenit: qua delatus in portum Calaritanum, Tzazoni epistolam reddidit, in haec fere verba conscriptam. Non Godas, meo quidem iudicio, insulam a ditione nostra abiunxerat, sed vis quaedam malefica, coelitus in Vandalos ingruens: quae cum te floremque Vandalorum nobis eripuit, omnibus simul bonis Gizerici domum exhaussit. Neque enim hinc solvisti, ut per te insulam recuperaremus, sed ut Iustinianus Africa potiretur. Enimvero quodnam fuerit fortunæ consilium, quae nobis iam acciderunt, demonstrant. Modicas quidem copias adversum nos Belisarius duxit: verum a Vandalis abscessit repente virtus, secum felicitatem abducens. Nam per Vandalorum ignaviam Ammatas ac Gibamundus occu-

πασα Λιβύη καὶ οὐχ ἤκιστα αὐτῇ Καρχηδῶν, ἔχονται ἤδη ὑπὸ τῶν πολεμίων. οἱ δὲ κἀθήνται, τὸ μὴ ἐν τοῖς πόνοις ἀνδραγα-
B θῆξασθαι παιδῶν τε καὶ γυναικῶν ἀνταλλαξάμενοι καὶ πάντιον χρημάτων, ἡμῖν τε ἀπολλέσκειται μόνον τὸ Βούλλης πεδίον, οὐ-
 περ ἡμᾶς ἢ ἐς ὑμᾶς ἐλπίς καθίσασα εἶργει. ἀλλὰ σὺ τυραννίδα 5
 τε καὶ Σαρδῶ καὶ τὰς περὶ ταῦτα φροντίδας εἰσας ὅτι τάχιστα παντὶ τῷ στόλῳ ἐς ἡμᾶς ἦκε. οἷς γὰρ ὑπὲρ τῶν κεφαλαίων ὁ κίνδυνος, τᾶλλα ἀκριβολογεῖσθαι ἀξύνφορον. κοινῇ δὲ τὸ λοι-
 πὸν ἀγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς πολεμίους ἢ τύχην τὴν προτέραν ἀνασωσόμεθα, ἢ κερδανοῦμεν τὸ μὴ ἀλλήλων χωρὶς τὰ ἐκ τοῦ 10
 δαιμονίου ἐνεγκεῖν δύσκολα.

V 384 Ταῦτα ἐπεὶ Τζάζων τε εἶδεν ἀπενεχθέντα καὶ ἐς τοὺς Βαν-
C θίλους ἐξήνεγκεν, ἕς τε αἰμωγὰς καὶ ὀλοφύρσεις ἐγράποντο, οὐ μόντοι ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς, ἀλλ' ὡς ἐνὶ μάλιστα ἐγκρυφιάζοντες τε καὶ τοὺς νησιώτας λανθάνοντες, σιωπῇ ἐφ' ἑαυτῶν τὰ παρόντα 15
 σφίσιον ὠδύροντο. καὶ αὐτίκα μὲν τὰ ἐν ποσὶ, ὡς πη ἔτυχε, διαθίμενοι τὰς ναῦς ἐπλήρουν. ἄραντες δὲ παντὶ τῷ στόλῳ τρι-
 ταῖοι κατέπλευσαν ἐς τὴν Λιβύης ἀκτὴν, ἣ Νουμίδας τε καὶ Μαν-
 ριτανὸς διορίζει. καὶ περὶ βεδίζοντες ἀφικνοῦνται ἐς τὸ Βούλ-
 λης πεδίον, οὗ δὴ ἀνεμίγνυντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ. ἐνταῦθα συ- 20
 γνὰ ἔλεον πολλοῦ ἄξια Βανθίλοις ξυνέβη, ἅπερ ἔγωγε οὐκ ὄν ἔτι φράσαι ἰκανῶς ἔχομι. οἶμαι γὰρ εἰ καὶ αὐτῶν πολεμίων ἀνδρῶ

2. τὸ μὴ] τῷ μὴ HL. 6. σαρδῶ L. Σαρδῶ P. 20. ἀνεμί-
 γνυντο] ἐνεμίγνυντο L. 21. πολλοῦ Pm. πολλὰ P.

buerunt: equos, navalia, omnem demum Africam cum ipsa Carthagine iam hostis habet. Illi interea torpent, quamvis haec ipsis desidia magno constet, nempe liberorum et coniugum libertate fortunisque omnibus. Nobis nihil est reliqui, praeter campum Bullanum: ubi spe tenemur, quam in vobis posuimus. Quin age, abolendae tyrannidis, ac recipiendae Sardiniae cura omni abiecta, huc universa cum classe advola: nam ubi rerum summa in periculum venit, multum nocet, si in iis, quae ad illam non pertinent, diligentia consumatur. Caeterum collatis in unum viribus cum hoste deinceps dimicando, vel in pristinum statum redibimus, vel id consequemur, ut adversam fortunam communiter feramus.

Haec postquam Tzazo a se lecta Vandalis imperfvit, tum lugere omnes ac lamentari, non tamen propalam, sed quoad eius fieri poterat, abdentese, et incolarum insulae conspectum vitantes, rerum suarum conditionem secum tacite deplorabant. Quamprimum autem negotiis, quae tum tractabant, utcunque compositis, navibusque impletis, oram solvunt, et classem universam die tertio ad illud Africae litus applicant, ubi Numidiae et Mauritaniae limes est. Inde pedibus ad Bullae campestris progressi, permiscent se reliquis copiis. Hic multa Vandalis miseratione ingenti uigna contigerunt, quae verbis ut par est exequi nequeo; ac si

θεατῆ γενέσθαι τετύχηκε, τάχα ἂν καὶ αὐτὸς Βανδύλους τε τότε D
 καὶ τύχην τὴν ἀνθρωπιεῖαν ὤκτιόσατο. ὁ τε γὰρ Γελλίμερ καὶ ὁ
 Τζάζων ἐπειδὴ ἀλλήλων τῷ τραχήλῳ περιβαλέσθην, μεθίσθαι
 τὸ λοιπὸν οὐδαμῆ εἶχον, οὐδὲν μέντοι ἐς ἀλλήλους ἐφθέγγοντο,
 5 ἀλλὰ τῷ χεῖρε σφίγγοντες ἔκλασον, καὶ Βανδύλων τῶν ξὺν Γελλί-
 μερι ἕκαστος τῶν τινα ἐκ Σαρδοῦς ἦκοντα περιβαλὼν κατὰ ταῦτα
 ἐποίη. χρόνον τε συχνὸν, ὥσπερ ἀλλήλοις ἐμπεφυκότες, ἡδο-
 νῆς τῆς ἐνθένδε ἀπώναντο, καὶ οὔτε οἱ ἀμφὶ Γελλίμερα περὶ τοῦ
 Γώδα (ἐπεὶ αὐτοὺς ἡ παροῦσα τύχη ἐκπλήξασα τὰ πρόσθε σφίσι
 10 σπουδαιότατα δόξαντα εἶναι τοῖς ἤδη ἐς ἄγαν ἀπημελημένοις ξυν-
 ἔτασσαν) οὔτε οἱ ἐκ Σαρδοῦς ἦκοντες ἐρωτῶν τι ἤξλου ἀμφὶ P 234
 τοῖς ἐν γε Λιβύῃ ξυνερχθεῖσιν. ἱκανὸς γὰρ αὐτοῖς ὁ χώρος τεκ-
 μηριῶσαι τὰ ξυμπεσόντα ἐγίνετο. οὐ μὴν οὐδὲ γυναικῶν ἰδίων ἢ
 παιδῶν λόγον ἐποιούντο τινα, ἔξειπιστάμενοι ὡς, ἦν τις αὐτοῖς
 15 ἐνταῦθα οὐκ εἶη, δῆλον ὅτι ἢ ἐτελεύτα ἢ ὑπὸ τῶν πολυμῶν ταῖς
 χερσὶ γέγονε. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ πη ἔσχεν.

8. περὶ] Vulgo περὶ τα. *ibid.* τοῦ Γώδα] τῷ γώδα A.

vel ipse spectasset hostis, fortasse Vandalos, ut opinor, atque hominum
 vicem miseratus fuisset. Etenim Gelimer et Tzazo colla invicem ample-
 xi divelli nequibant: nec verbo alter alterum compellabat; sed vinciti
 manuum nexibus, mutuis sese lacrimis perfundebant. Ita quoque Van-
 dali quos secum habebat Gelimer, in eos, qui advenerant e Sardinia, se
 gerebant, cum singuli singulos complecterentur, sic, ut invicem quodam-
 modo inserti, manantem inde voluptatem per diu ceperint. Et quoniam
 praesenti calamitate attoniti, quae prius momenti esse maximi duxerant,
 ea iam habebant in postremis, nihil de Goda scitari Gelimeris comites,
 nec vicissim qui redierant e Sardinia percontari volebant de Africae ca-
 sibus, quos utique locus ipse per se satis monstrabat. Nulla de uxori-
 bus aut liberis fiebat mentio: cum intelligerent, si quem suorum ibi de-
 siderarent, aut extinctum, aut captum ab hoste esse. Atque haec ita se
 habuerunt.

P 235
V 385
H 122

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Δ' ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Δ'.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ — Η Δ'] ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤ' ΑΥΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Δ'. Ρ. τῆς πρώτης τετράδος
τῶν κατ' αὐτὸν ἐκτὸς ιστοριῶν ἢ τετάρτη ΔΛ.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS I.
LIBER IV.

A R G U M E N T U M.
EX EDITIONE MALTRETI.

Gelimer Carthaginem tentat prodicione, quam avertit Belisarius. Huius concio. (Cap. 1.) Educit copias Belisarius. Omen victoriae. Militares conciones Gelimeris et Tzazonis. (2.) Utriusque aciei dispositio. Praelium. Gelimeris fuga. Castrorum Vandalicorum direptio. (3.) Romanos amore praedae dissipatos revocat Belisarius. Supplices Vandalos in fidem recipit. Gelimerem insequitur, praemisso Ioanne: quo per imprudentiam Uliaris sagitta occiso, eius tumulum annuo pecuniae stipendio cohonestat. Gelimer in montem Pappuam de recipit: a Phara Erulo, iussu Belisarii, obsidetur: capitur ipsius gaza. (4.) Belisarius Sardiniam, Corsicam, Caesaream Mauritaniae, Septum, Kbusam, Maioricam et Minoricam recipit. Subsidium Tripolitanis mittit. Lilybaeum a Gotthis repetit. Mutuae literae. (5.) Gelimerem monte Pappua munitum Pharas frustra aggreditur. Vandalarum luxus. Maurorum aspera vivendi ratio. Pharae et Gelimeris mutuae literae. (6.) Gelimer tristi puerorum spectaculo permotus deditionem facit. Carthaginem ductus accipitur a Belisario. Procopii de hoc bello iudicium. (7.) Apud Imperatorem instruitur calumnia Belisario. Editum a feminis Mauris vaticinium. Maurorum perfidia ac rebellio: quam reprimere parat Salomon. Instaurantur vectigalia. (8.) Belisarii triumphus. Vasa Salomonica Hierosolyma delata, Christianorum templis donantur. Exclamat Gelimer: Iustinianum adorat: obstinatus in haeresi, Patriciatu excluditur. Belisarii consulationis. (9.) Aigan et Rufnus, a Mauris intercepti, occumbunt. Maurorum

origo, et varia fortuna. (10.) *Salomonis ac Maurorum mutuae literae. Utriusque aciei dispositio. Conciones militares. Praelium. Victoria Romanorum.* (11.) *Mauri bellum in Romanos instaurant. Burgaeon Byzacii mons. Salomonis ad Romanos militaris oratio. Stupenda Maurorum clades.* (12.) *Althiae cum Iabda Maurorum principe singulare certamen. Montem Aurasiū petit Salomon. Illius montis descriptio. Salomonis conatus irriti. Novi apparatus, praesertim adversus Mauros in Sardinia degentes.* (13.) *Belisarius Gothis Siciliam eripit. Sol per annum integrum laboranti similis. Seditio militum in Africa, et coniuratio in Salomonem. Korum furor. Salomonis et Procopii fuga.* (14.) *Seditiosi Carthaginem obsident. Missum a Salomone Iosephium necant. Audito adventu Belisarii fugiunt. Belisarii et Stozae factiosorum ducis conciones. Belisarius victor in Siciliam redit. Stozas in Numidia milites Romanos in partes suas trahit. Duces, contra fidem datam, interfecit.* (15.) *Germanus a Iustiniano in Africam missus, militum animos sibi conciliat. Stozas Carthaginem petit. Germanus exercitum educit et alloquitur.* (16.) *Stozas Germanus in Numidiam redeuntem sequitur. Utriusque acies. Acerrimum praelium. Stozae fuga.* (17.) *Opprimitur coniuratio Maximini, tyrannidem affectantis.* (18.) *Iterum Africae praeficitur Salomon, copiisque augetur, Africae res optime componit. Suscepta in Mauros montis Aurasiū incolas, expeditione, Gontharin praemittit: eius cladem ulciscitur: Zerbulem castellum oppugnat et capit.* (19.) *Tumar obsidetur a Salomone. Huius ad exercitum oratio. Praestans Gexonis facinus. Expugnatur Tumar, ac deinde Geminiani rupes. Pulsis e Numidia Mauris, Mauritaniā Sitiphensem Salomon occigalem facit.* (20.) *Iustinianus Cyrum ac Sergium, Salomonis ex fratre nepotes, Pentapoli ac Tripoli praeficit. Ad epulas invitati a Sergio Mauri Leucathae, orta rixa, occiduntur. Nutum hinc bellum vario Marte geritur. Salomonis interitus.* (21.) *Sergius Salomonis successor moribus suis omnes offendit. Antalae Maurorum principis ad Iustinianum epistola. Salomon Sergii frater a Mauris captus, dissimulato genere, redimitur vili pretio. Imprudens eius iactatio Laribensibus damnosa.* (22.) *Himerius Byzacii dux cum exercitu captus, Mauris operam navat. Astu captum ab illis Adrumetum Paulus sacerdos astu recipit. Calamitas Africae.* (23.) *Areobindus ab Imperatore missus in Africam, Magisterium militare bifariam divisum cum Sergio gerit. Ioannes Sisinnioli filius Stozam rebellium principem interfecit: mox ipse interfecit.* (24.) *Tyrannidem affectans Gontharis, Mauros in Romanos commovet. Cum Antala clam paciscitur. Barbari Carthaginem petunt. Areobindus Cutsinam sibi conciliat. Gontharis Areobindo struit insidias.* (25.) *Gontharis tumultu terret Areobindum, et in ipsum milites concitat. Pugnatur. Areobindi mollities et fuga. Ipsum Gontharis e templo evocat, data fide per Reparatum Carthaginis Antistitem, ac demum necat.* (26.) *Antalas Maurorum princeps Gontharin deserit. Eiusdem caedem meditatur Artabanes impulsu Gregorii. Gontharis uxorem sororemque Areobindi honeste habet. Ab eo missus in Mauros Artabanes, ex composito se remissius gerit, et Carthaginem redit.* (27.) *Caedes Gontharidis accurate describitur. Eius auctor Artabanes ab Imperatore Magister militum creatur. Post ipsum eo munere fungitur Ioannes Pappi frater. Bis Mauros vincit, semel vincitur. Res tandem quietae in Africa.* (28.)

α'. *Γ*έλιμερ δὲ, ἐπεὶ Βανδύλους ἅπαντας ἐς ταῦτό εἶδεν ἀγ-
 γαρμένους, ἐπῆγεν ἐς Καρχηδόνα τὸ στράτευμα. γενόμενοι τε
 αὐτῆς ἀγχιστα τὸν τε ὀχετὸν ἀξιοθέατον ὄντα διείλον, ὅς ἐς τὴν
 πόλιν εἰσῆγε τὸ ὕδωρ, καὶ χρόνον τινὰ ἐνοστρατοπεδευσάμενοι
 P 236 ὑπεχώρησαν, ὡς οὐδεὶς σφίσι ἐπεξῆμι τῶν πολεμίων. περιού- 5
 τας δὲ τὰ ἐκείνη χωρία τάς τε ὁδοὺς ἐν φυλακῇ ἐποιούντο καὶ Καρ-
 χηδόνα πολιορκεῖν ταύτῃ ὤοντο, οὐ μὴν οὔτε ἐληλύοντο οὐδὲν
 οὔτε τὴν γῆν ἐδήουν, ἀλλ' ὡς οἰκείας μετεποιούντο. ἅμα καὶ
 προδοσίαν τινὰ ἔσεισθαι σφίσι ἐν ἐλπίδι εἶχον Καρχηδονίων τε
 αὐτῶν καὶ Ῥωμαίων στρατιωτῶν, ὕσοις ἢ τοῦ Ἀρείου δόξα 10
 ἤσκητο. πέμψαντες δὲ καὶ ἐς τῶν Οὐννων τοὺς ἄρχοντας, καὶ
 πολλὰ ἔσεισθαι αὐτοῖς ἀγαθὰ πρὸς Βανδύλων ὑποσχόμενοι, ἐδέον-
 το θίλους τε καὶ ξυμμάχους γενέσθαι σφίσι. οἱ δὲ οὐδὲ πρότε-
 B ρον εὐνοϊκῶς ἐς τὰ Ῥωμαίων πράγματα ἔχοντες, ἄτε οὐδὲ ξύμμα-
 χοι αὐτοῖς ἐκούσιοι ἦκοντες (ἔφασκον γὰρ τὸν Ῥωμαίων στρατη- 15
 γὸν Πέτρον ὁμωμοκότα τε καὶ τὰ ὁμωμοσμένα ἠλογηκότα οὕτω
 δὴ σφῶς ἀπαγαγεῖν ἐς Βυζάντιον) λόγους τε τῶν Βανδύλων ἐνε-
 δέχοντο καὶ ὁμολόγουν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ γίνονται, ζῶν
 αὐτοῖς ἐπὶ τὸ Ῥωμαίων στράτευμα τρέψεσθαι. ταῦτα δὲ ἅπαντα
 Βελισάριος ἐν ὑποψίᾳ ἔχων (ἠκηκούει γὰρ πρὸς τῶν αὐτομόλων, 20
 ἅμα δὲ καὶ ὁ περίβολος οὐπω ἐτετέλειστο ἅπας) ἐξιτητὰ μὲν σφί-
 σιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐν τῷ πυρόντι οὐκ ᾤετο εἶναι, τὰ δὲ ἔνδο-

1. ἀγγεαρμένους] ἐγγεαρμένους P. 5. ὡς] ὅτι Pm.

1. *U*bi Gelimor Vandalos in unum omnes coisse vidit, Carthaginem petiit cum exercitu. Proxime urbem, eius aquaeductum, spectandum sane opus, interciderunt, et in castris aliquandiu morati, cum hostium nemo erumperet, recessere. Tum hac illac divisi, insederant itinera, satis id esse rati ad obsidionem Carthaginis. Nusquam facta praeda, nec vastitas illata agris: quin illis potius, ut suis, curam omnem tribuebant. Nec spes deerat proditionis, non ab ipsis modo Carthaginensibus, sed a Romanis etiam militibus Arianis conflandae. Hunnorum quoque ducibus multa polliciti, ad amicitiam secum et societatem iungendam eos invitarant. Hi vero Barbari, iam ante in rem Romanam parum propensi, militarem operam gravate nobis navabant, cum dicerent, se Byzantium pertractos fuisse Petri ducis iureiurando, quod ipse postea sefellisset. Quamobrem Vandalorum postulatis assensi, incepto praelio, arma in Rom. aciem versuros promiserant. Haec, a transfugis indicata, metuens Belisarius, necdum muris plane instauratis, eruptionem in hostes differen-

θεν ὡς ἄριστα ἐξηγύετο. Καρχηδόνιον μὲν τινα, ὄνομα Λαυ-
 ρον, ἐπὶ προδοσίᾳ ἠλωκότα καὶ πρὸς τοῦ οἰκείου γραμματέως C
 ἐλληλεγμένον ἀνεσκολόπισεν ἐν λόφῳ τινὶ πρὸ τῆς πόλεως, καὶ ἀπ'
 αὐτοῦ ἐς δέος τι ἄμαχον οἱ ἄλλοι καταστάντες τῆς ἐς τὴν προδο-
 5 σίαν πείρας ἀπέσχοντο. τοὺς δὲ Μασσαγέτας δώροισ τε καὶ τρα-
 πέξῃ καὶ τῇ ἄλλῃ θωπιείᾳ μετιῶν ἡμέρᾳ ἐκάστη ἐξενεγκεῖν ἐς αὐ-
 τὸν ἔπεισεν ὅσα αὐτοῖς ὁ Γελίμερ ὑποσχόμενος εἶη, ἐφ' ᾧ ἐν τῇ
 ξυμβολῇ κακοὶ γέωνται. ἔφρασκον δὲ οἱ βάρβαροι οὗτοι οὐδε-
 μίαν σφίσι προθυμίαν ἐς τὸ μάχεσθαι εἶναι (δεδιέναι γὰρ μὴ V 386
 10 καὶ Βανδύλων ἡσσημένων οὐκ ἀποπέμψονται Ῥωμαῖοι σφᾶς ἐς τὰ
 πάτρια ἦθῃ, ἀλλ' αὐτοῦ ἀναγκάζονται ἐν Λιβύῃ γηράσκοντες
 θνήσκειν), καὶ μὴν καὶ περὶ τῆς λείας, μὴ ἀφαιρεθῶσιν αὐτὴν,
 ἐν φροντίδι εἶναι. τότε δὴ οὖν αὐτοῖς Βελισάριος πιστὰ ἔδωκεν D
 ὡς, ἦν κατὰ κράτος Βανδύλοι ἡσσηθεῖεν, αὐτίκα δὴ ἐς τὰ οἰ-
 15 κεία ξὺν πᾶσι λαφύροις σταλήσονται, οὕτω τε αὐτοὺς ὄρκους
 καταλαμβάνει ἢ μὴν πάσῃ προθυμίᾳ ξυνδιενεγκεῖν σφίσι τὸν πό-
 λεμον.

Ἐπειδὴ τε ἄπαντά οἱ ὡς ἄριστα παρεσκευάστο καὶ ὁ περι-
 βολος ἤδη ἀπείραγστο, ξυγκαλέσας ἕπυν τὸ στράτευμα ἔλεξε
 20 τοιῶδε, Παράινεισι μὲν, ἄνδρες Ῥωμαῖοι, οὐκ οἶδα ὅτι δεῖ
 ποιῆσθαι πρὸς ὑμᾶς, οἱ γε οὕτω τοὺς πολέμιους ἔναγχος νενική-
 κατε ὥστε Καρχηδῶν τε ἦδε καὶ Λιβύῃ ξύμπασα κτήμα τῆς ὑμε-

10. ἡσσημένων] ἡσσημένων H. ἡσσομένων L. 15. το AL
 γὰρ P. [γὰρ] H. 16. σφίσι L. σφίσιν P. 21. ἔναγχος]
 ἐναχος A. 22. ὑμετέρας APm. ἡμετέρας P.

dam putavit, quoad in urbe res optime comparasset. Interea Laurum, civem Carthaginensem, manifestum proditorem, et vel scribae domestici testimonio convictum, in colle, qui pro urbe est, suspendio necavit: quo exemplo vehementer territi caeteri, proditionis consilium omiserunt. Massagetas autem quotidianis muneribus, communiione mensae, omnique blanditiarum genere captans, ab ipsis elicit et cognovit, quae promiserat Gellimer, ut in praelio rem ex composito male gererent. Nec dissimulabant Barbari se nihil animi ad pugnandum habere, iniecto metu, ne, post cladem etiam Vandalorum, a Romanis reditum in patriam hand impetrarent, sed in Africa consenescere, et supremum diem obire cogerentur. Addebant se ex hoc esse sollicitos, ne spoliarentur praeda. Tum fidem interposuit Belisarius, ac promisit, si vi Vandalus debellaretur, statim ipsis domum cum omni praeda redeundi copiam fore. Vicissim illi se omni ope et studio partes commilitum impleturos iurarunt.

Postquam omnia recte composita, ac muros plateae refectos vidit, universo exercitu convocato, ita disseruit. *Equidem scio nullis egere vos hortamentis, Romani, recenti illustres victoria, eaque tanta, ut haec urbs, illa Carthago, cum omni Africa, virtute vestra teneatur. Quamobrem su-*

τέρας ἀρετῆς ἔστι, καὶ δι' αὐτὸ ξυμβουλῆς οὐδεμιᾶς ὑμῖν ἐς εὐ-
 τολίαν ὁρμώσης δεήσει. τῶν γὰρ νενικηκότων ἥκιστα ἐλασσοῦ-
 Η 123 σθαι φιλοῦσιν αἱ γυνῶμαι. ἐκεῖνο δὲ μόνον ὑπομῆσαι ὑμᾶς οὐκ
 Ρ 237 ἄπο καιροῦ οἴομαι εἶναι, ὥς, ἣν ὁμοίως ὑμῖν αὐτοῖς ἐν τῷ πα-
 ρόντι ὀνδραγαθίζοισθε, ἀντίκα δὲ μάλα τὸ πέρας ἔξει τοῖς μὲν ὃ
 Βανδύλοις τὰ τῆς ἐλπίδος, ὑμῖν δὲ ἡ μάχη. ὥστε ὑμᾶς ὡς προ-
 θυμότερα εἰκὸς ἐς ξυμβολὴν τήνδε καθίστασθαι. ἡδὺς γὰρ αἰεὶ
 τοῖς ἀνθρώποις ἀπολήγων τε καὶ ἐς καταστροφὴν ἐγγίζων ὁ πό-
 νος. τὸν μὲν οὖν τῶν Βανδύλων ὅμιλον ὑμῶν διαλογιζέσθω μη-
 δεις. οὐ γὰρ ἀνθρώπων πλήθει οὐδὲ σωματίων μέτρῳ, ἀλλὰ 10
 ψυχῶν ἀρετῇ φιλεῖ ὁ πόλεμος διακρίνεσθαι. εἰσίτω δὲ ὑμῶς τὸ
 πάντων ἰσχυρότατον τῶν ἐν ἀνθρώποις, ἣ ἐπὶ τοῖς πρῖσσομένοις
 αἰδῶς. αἰσχύνῃ γὰρ τοῖς γε νοῦν ἔχουσι τὸ σφῶν αὐτῶν ἠττᾶ-
 σθαι καὶ τῆς οἰκείας ἀρετῆς ἐλάσσους ὀφθῆναι. τοὺς γὰρ πολε-
 Β μίους εὖ οἶδα ὅτι ὀρρωδία τε καὶ κακῶν μνήμη περιλαβοῦσαι 15
 ἀναγκάσουσι κακίους γενέσθαι, ἣ μὲν τοῖς φθάσουσι δεδιττομένη,
 ἣ δὲ ἀνασοβοῦσα τὴν τοῦ κατορθώσειν ἐλπίδα. τύχη γὰρ εὐθὺς
 μοχθηρὰ ὀφθεῖσα δουλοὶ τῶν αὐτῇ περιπετωκότων τὸ φρόνημα.
 ὡς δὲ νῦν ἡμῖν ἢ πρότερον ὑπὲρ μειζήνων ὁ ἀγὼν ἔστιν ἐγὼ δη-
 λώσω. ἐν μὲν γὰρ τῇ προτέρᾳ μάχῃ τῶν πραγμάτων ἡμῖν οὐκ 20
 εὖ προϊόντων ἐν τῷ μὴ τὴν ἀλλοτρίαν λαβεῖν ὁ κίνδυνος ἦν, νῦν
 δὲ, ἣν μὴ τῶν ἀγώνων κρατήσωμεν, τὴν ἡμετέραν ἀποβαλοῦ-
 μεν. ὅσα τοίνυν τὸ κεκτῆσθαι μηδὲν τοῦ τῶν ὑπαρχόντων ἔστε-
 ρῆσθαι κουφότερον, τοσοῦτῳ νῦν μᾶλλον ἢ πρότερον ἐν τοῖς

*pervacaneum est verbis animos vobis addere, cum victores animo debilitari
 minime soleant. Hoc unum admonere non alienum, opinor, fuerit: si
 iam, vobis similes, vos fortiter geratis; puncto temporis, dies idem et spei
 Vandalis, et vobis belli finem faciet. Itaque summam alacritatem hoc
 praelium erigit: siquidem labor, cum ad exitum vergit, ac iam pene con-
 spectus est, iucundus accidit. Neque haec Vandalorum turba quanta sit,
 quisquam attendat. Non enim hominum multitudine, non mole corporum,
 sed ingentium animorum robore bellum dirimitur. In primis velim vos
 subeat rerum comes gestarum pudor, maximam omnium inter homines in-
 oitamentum. Enimvero sanae mentis hominem pudet a se ipso deficere, et
 virtutis pristinae egenum videri. Contra vero trepidatione et acceptae cla-
 dis memoria districtus hostis, profecto remissius agere cogetur; dum haec
 iam mentem praeteritis terribabit, illa spem omnem bene gerendae rei con-
 vellet. Adversae enim fortunae facies, eorum, qui in ipsam incurrerint,
 non sinit animos esse liberos, nec praeclarum aliquid cogitare. Neque id
 praeterito, iam nobis crevisse certandi causam. Nam si in priori pugna
 male res processisset, hoc unum erat periculum, ne solo, quod alii obtine-
 bant, excluderemur: nunc, si vincamur, nostro eieci fundo abibimus.
 Quanto igitur tolerabilius est non venisse in possessionem, quam ex ea de-*

ἀναγκαιοτάτοις ὁ φόβος. καίτοι πρότερον τῶν πεζῶν ἡμῶν ἀπο-
 λελειμμένων τὴν νίκην ἀνελέσθαι τετύχηκε, νῦν δὲ ἕλωέ τε τῷ C
 Θεῷ καὶ τῷ παντὶ στρατῷ ἐς τὴν ξυμβολὴν καθιστάμενος κρατή-
 σαι τοῦ στρατοπέδου τῶν πολεμίων αὐτοῖς ἀνδράσιον ἐλπίδα ἔχω.
 5 πρόχειρον οὖν ἔχοντες τὸ τοῦ πολέμου πέρασ μὴ τινι δλιγωρίᾳ ἐς
 ἄλλον αὐτὸ ἀπόθῃσθε χρόνον, μὴ παραδραμόντα τὸν καιρὸν ἐπι-
 ζητεῖν ἀναγκάζησθε. ἀναβαλλομένη γὰρ ἡ τοῦ πολέμου τύχη
 οὐχ ὁμοίως τοῖς καθεστῶσι χωρεῖν πέφυκεν, ἄλλως τε ἦν καὶ
 γνώμη τῶν αὐτῇ διαφερόντων μηκύνηται. τοῖς γὰρ τὴν ὑπάρ-
 10 χουσαν εὐημερίαν προΐεμένοις τὸ δαιμόνιον αἰετ μεμεῦσιν εἴωθεν.
 εἰ δὲ τις ἐννοεῖ τοὺς πολεμίους, παιδᾶς τε καὶ γυναῖκας καὶ τὰ
 τιμιώτατα ὑπὸ ταῖς ἡμετέραις ὀρώντας χερσὶ, τολμήσειεν μὲν παρὰ D
 γνώμην, κινδυνεύσειεν δὲ παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς δύναμιν,
 οὐκ ὀρθῶς οἴεται. θυμὸς γὰρ ὑπεράγαν ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑπὲρ τῶν
 15 τιμιωτάτων φρόνενος τὴν τε οὖσαν ἰσχὴν καθαιρεῖν εἴωθε καὶ
 τοῖς καθεστῶσιν οὐκ ἐᾷ χρῆσθαι· ἃ δὴ πάντα λογιζομένους ἡμᾶς
 πολλῷ τῷ καταφρονήματι ἐπὶ τοὺς πολεμίους λέναι προσήκει.“

β'. Τοσαῦτα Βελισάριος παρακλειυσάμενος ἰππέας μὲν P 238
 ἄπαντας, πλὴν πεντακοσίων, ἡμέρα τῇ αὐτῇ ἔστειλε, τοὺς τε V 387
 20 ὑπασπιστὰς καὶ τὸ σημεῖον, ὃ δὴ βάνδον καλοῦσι Ῥωμαῖοι,
 Ἰωάννη ἐπιτρέψας τῷ Ἀρμενίῳ καὶ ἀκροβολίσασθαι ἐπιστελλας,

9. αὐτῇ] αὐτῶν L. 10. τὸ δαιμόνιον] Offendit hoc librarium,
 qui in A adscripsit, οὐκ ὀρθῶς παρεμφερεῖς τῇ τῶν χριστιανῶν
 κρίσει δαιμόνιον καὶ τύχην εἰμαρμένην. καὶ γὰρ παρενέρις τὰ
 ἀνθρώπεια. Eadem ex codice Scaligeri profert Hoeschelius, ubi
 scriptum τύχην καὶ εἰμαρμένην.

turbari, tanto magis nunc necessaria, quam ante, sollicitudo. Quanquam
 si victoriam prius, absente licet peditatu, retulimus, iam cum Deo propitio
 copiisque omnibus ad pugnam vadens, hostibus pariter atque eorum ca-
 stris, ut equidem spero, potiar. At vos nolite committere, ut quem habetis
 in manibus belli finem, aliqua negligentia differatis in tempus aliud: ne
 elapsam occasionem quaeratis vel inviti. Nam in posterum reiecta belli
 fortuna non solet rerum statui consentaneum exitum afferre; praesertim
 cum remittitur eorum consilio, quibus ipsa impensius favet. Et vero sem-
 per numinis indignationem in se convertunt, qui concessam sibi prosperita-
 tem ablegant. Quod si quis hostes, dum coniuges, liberos, et carissima
 quaeque, penes nos redacta, sibi ante oculos ponent, erectis praeter opinio-
 nem animis, supra vires pugnatiuros existimat, nae is fallitur. Nam ira,
 ex rerum optatissimarum amore vehementior, plerumque illud ipsum, quod
 inest, robur infringit, nec datis opportunitatibus uti sinit. Quae omnia vo-
 biscum reputantes, confidentissime, ut par est, hostem invadeite.

2. Hac Belisarius habita concione, eodem die equitatum omnem, ex-
 ceptis quingentis, emisit, scutariis cum vexillo, quod bandum Romani vo-
 cant, commissis Ioanni Armenio: cui iniunxit, ut, si pugnae velitaris oc-

ἦν καιρὸς γένηται. αὐτὸς δὲ τῇ ὑστεραία ξὺν τῷ πεζῷ στρατῷ καὶ τοῖς πεντακοσίοις ἰππεῦσιν εἶπετο. τοῖς δὲ Μισσαγάταις, βουλευσαμένοις ἐν σφίσιν αὐτοῖς, ἔδοξεν, ὅπως δὴ εὐχρηστεῖν πρὸς τε Γελίμερα καὶ Βελισάριον δόξωσι, μήτε μάχης ὑπὲρ Ῥωμαίων ἄρξαι μήτε πρὸ τοῦ ἔργου εἰς Βανδίλους ἵνασι, ἀλλ' ἐπει-
 B δὴν ὀποτέρας στρατιᾶς τὰ πράγματα πονηρὰ εἶη, τηνικαῦτα ξὺν τοῖς νικῶσι τὴν διώξιν ἐπὶ τοὺς ἡσσημένους ποιήσασθαι. ταῦτα μὲν οὖν τοῖς βαρβάροις ἐδέδοκτο τῆδε. ὁ δὲ Ῥωμαίων στρατὸς κατέλαβε τοὺς Βανδίλους ἐν Τρικαμάρῳ στρατοπεδεύσαντας, τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίους Καρχηδόνας ἀπέχοντι. ἔνθα 10 δὴ μακρὰν πον ἀπ' ἀλλήλων ἠύλλισαντο ἑκάτεροι. ἐπειδὴ δὲ πρόρω ἦν τῶν νυκτῶν, τέρας ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ ἐγεγόνει τοιόνδε. τῶν δοράτων αὐτοῖς τὰ ἄκρα πυρὶ πολλῶν κατελύμετο καὶ αὐτῶν αἱ αἰχμαὶ καλεσθαι ἐπὶ πλείστον σφίσιν ἐδόκουν. τοῦτο οὐ πολλοῖς μὲν φανερὸν γέγονεν, ὀλίγους δὲ τοὺς θαυσαμένους 15 C κατέπληξεν, οὐκ εἰδότες ὅπῃ ἐκβήσεται. ξυνέπεσε δὲ Ῥωμαίους τοῦτο καὶ αὐθις ἐν Ἰταλίᾳ χρόνῳ πολλῷ ὑστερον, ὅτε δὴ αὐτὸ καὶ νίκης σύμβολον, ἄτε πείρα εἰδότες ἐπίστευον εἶναι. τότε δὴ, ὥσπερ εἴρηται, ἐπεὶ πρῶτον ἐγεγόνει, κατεπλύγησάν τε καὶ ξὺν δέει πολλῶν ἐνυκτέρευσαν. 20

Τῇ δὲ ὑστεραία Γελίμερ Βανδίλους ἐκέλευε παῖδάς τε καὶ II 124 γυναῖκας καὶ πάντα χρήματα ἐν μέσῳ καταθέσθαι τῷ χαρακώματι, καίπερ ὀχρῶμα οὐδὲν ἔχοντι, καὶ ξυγκαλέσας ἅπαντας

6. πονηρὰ] κόνηρα P.

7. ἡσσημένους] ἡσοομένων H. ἡσο-
 μένους L.

casio sese daret, eam arripere. Ipse postridie cum peditatu et quingen-
 tis equitibus secutus est. Massagetæ, habito inter se consilio, ut tum
 Gellimeri, tum Belisario præstare fidem viderentur, statuerant, ab inecu-
 da pro Romanis pugna se continere, nec Vandalos prius aggredi, quam
 res affecta esset; sed cum altera labaret acies, cum victoribus instare
 victis. Id quidem Barbaris deliberatum erat: Romanus autem exercitus
 Vandalos offendit, metatos in Tricamaro, unde stadiis cxxl. Carthago di-
 stat. Ibi utriusque, præcul invicem diastiti noctem egerunt: qua iam adul-
 ta, in Rom. castris portentum ortum est huiusmodi. Summis hastis
 multus ignis emicuit, ita ut pleraeque cuspides ardere viderentur. Haud
 multi quidem adverterunt: pauci vero, qui rem spectarunt, attoniti, illius
 eventum ignorabant. Idem Romanis multo post contigit in Italia: ac si-
 bi tum persuaserunt, experientia docti, portendî victoriam. Nunc au-
 tem, ut dictum est, ostento illo primo oblato perculsi, tota nocte tre-
 pidarunt.

Postridie Vandalis edixit Gellimer, ut liberos, uxores, omnemque pe-
 cuniam in mediis castris, quamvis immunitis, repoacerent: et advocata

ἔλεξε τοιαύδε „Οὐθ' ὑπὲρ δόξης ἡμῖν, ἄνδρες Βανδῆλοι, οὔτε ἀρχῆς στερησέως μόνον ὁ ἀγὼν ἐστίν, ὥστε κἂν ἐθελοκακήσασιν καὶ ταῦτα προεμένοις δυνατὸν εἶναι βιοῦν, οἴκοι τε καθημένοις D καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἔχουσιν· ἀλλ' ὁρᾶτε δῆπονθεν ὡς ἐς τοῦτο 5 ἡμῖν περιέστηκε τύχης τὰ πράγματα ὥστε, ἦν μὴ τῶν πολεμίων κρατήσωμεν, τελευτῶντες κυρίους μὲν αὐτοὺς καταλείβομεν παίδων τε τῶνδε καὶ γυναικῶν καὶ χώρας καὶ πάντων χρημάτων, περιοῦσι δὲ ἡμῖν προσέσται τὸ δούλους τε εἶναι καὶ ταῦτα ἐπιθεῖν ἅπαντα· ἦν δὲ γε περιεσώμεθα τῷ πολέμῳ τῶν δυσμενῶν, καὶ 10 ζῶντες ἐν πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς βιοτεύσομεν καὶ μετὰ τὴν εὐπρεπῆ τοῦ βίου καταστροφῆν παισὶ μὲν καὶ γυναιξὶ τὰ τῆς εὐδαιμονίας P 239 ἀπολελείψεται, τῷ δὲ τῶν Βανδῆλων ὀνόματι τὸ περιεῖναι τε καὶ τὴν ἀρχὴν διασώσασθαι. εἰ γὰρ τισι καὶ ἄλλοις πώποτε ὑπὲρ τῶν ὄλων τετύχηκεν ἀγωνίζεσθαι, καὶ αὐτοὶ νῦν μάλιστα πάντων 15 γινώσκομεν ὡς τὰς ὑπὲρ ἁπάντων ἐλπίδας ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς φέροντες ἐς τὴν παρούσῃν καθιστάμεθα. οὐκ ἐπὶ τοῖς σώμασι τοίνυν τοῖς ἡμετέροις ὁ φόβος οὐδὲ ἐπὶ τῷ θνήσκειν ὁ κίνδυνος, ἀλλ' ὥστε μὴ τῶν πολεμίων ἠσπῆσθαι. τῆς γὰρ νίκης ἀπολελειμμένης τὸ τεθῆναι ζυνοῖσει. ὅτε τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, μαλακιστέ- 20 σθω Βανδῆλων μηδεὶς, ἀλλὰ τῷ μὲν φρονήματι προῖέσθω τὸ σῶμα, ἀισχύνη δὲ τῶν μετὰ τὴν ἤτταν κακῶν ζηλούτω τὴν τοῦ Β βίου καταστροφῆν. τῷ γὰρ τὰ ἀισχρὰ ἠσχυμμένῳ πάρεστιν αἰ

1. Οὐθ'] Vulgo Οὐχ. 10. βιοτεύσομεν] βιωτεύσομεν P. 12. τὸ περιεῖναι] τῷ περιεῖναι HL: illud Hm. 18. ἀπολελειμμένης] ἀπολελειμμένοι Grotius. 19. τεθῆναι L. τεθῆναι P. *idē.* ὅτε] ὅτι Hm.

concione, sic verba fecit. *Iam ob id duntaxat, Vandali, non pugnamus, ne gloria atque imperio spoliemur: quasi nobis, postquam utrumque torpore voluntario amiserimus, vivere saltem domi, et in otio nostras possidere fortunas liceat. Videtis ipsi, rem in eum locum venisse, ut si hostis vice-rit, caesari non simus, nisi hisce liberis nostris, usoribus, agris, cunctis denique facultatibus in eius potestate relictis, nec vitam retenturi sine illo miseriae cumulo, quem servitus eorumque omnium aspectus malorum afferet. At si palmam adipiscemur, nos vita manet bonis undique referta: qua honeste defuncti, liberos et coniuges beatos divitiis relinquemus, ac Vandalorum regnum, pariter cum eorum nomine servatum stabit. Et vero si qui unquam de rerum summa certaverunt, iam certe maxime planum est, nos ad pugnam ita accedere, ut in nobis sitam nostrae summam feramus. Quare nihil timendum corporibus, quando non est periculum ne vita, sed ne victoria amittatur; quae privatis, mori conducet. Quae cum ita sint, Vandalorum nemo se molliter gerat: sed quemque iuvet magno animo caput offerre, itaque pudeat opprobria pati, quae victos consequuntur; ut mortem decoram praecipiet et ambiat. In pectus illo pudore plenum intra-*
Procopius I. 27

τὸ μὴ δεδιέναι τὸν κίνδυνον. μύχης δὲ τῆς πρότερον γεγενημέ-
νης μηδεμίᾳ ἑμῶς εἰσὶτω μνήμη. οὐ γὰρ κακία ἡμετέρα ἰσότη-
θμεν, ἀλλὰ τύχης ἐναντιώμασι προσεπταικότες ἐσφάλημεν.
ταύτης δὲ τὸ ρῆγμα οὐκ αἶε κατὰ ταῦτ' ἀφ' ἑσθ' αἰετὸν ἐφ' ἑσθ' αἰετὸν
ἐν ἡμέρᾳ ἐκάστη ὡς τὰ πολλὰ μεταπίπτειν φιλεῖ· τῷ δὲ ἀνδρῶν 5
τοὺς πολεμίους ὑπεραίρειν ἀχοῦμεν καὶ πλήθει παρὰ πολὺ ἐπερ-
V 388 βάλ्लεσθαι. μέτρω γὰρ αὐτῶν περιεῖναι οὐχ ἕσσαν ἢ δεκαπλασίω
C οἰόμεθα. καὶ προσθήσω πολλά τε καὶ μεγάλα εἶναι τὰ νῦν μύ-
λιστα ἡμῶς εἰς ἀρετὴν ὀρμιῶνια, τὴν τε τῶν προγόνων δόξαν καὶ
τὴν παραδοθῆσαν ἡμῖν ἐπ' ἐκείνων ἀρχήν. ἡ μὲν γὰρ ἐφ' ἡμῖν 10
τῷ ἀνομοίῳ τοῦ Ξυγγενοῦς ἐγκαλέπτεται, ἡ δὲ ὡς ἀναξίους ἡμῶς
ἀποφυγεῖν ἰσχυρίζεται. καὶ σιωπῶ τούτων τῶν γυναικῶν τὰς οἰ-
μογὰς καὶ τῶν παίδων τῶν ἡμετέρων τὰ δάκρυα, οἷς νῦν, ὡς
ὄρατε, περιαληγῆσας μηκῦναι τὸν λόγον οὐ δύναμαι. ἀλλ' ἐκείνο
μόνον εἰπὼν παύσομαι, ὡς ἐπάνοδος ἡμῖν εἰς τὰ φίλτατα ταῦτα 15
οὐκ ἔσται μὴ τῶν πολεμίων κρατήσασιν. ὦν ἐνθουμηθέντες ἄν-
δρες τε ἀγαθοὶ γίγνεσθε καὶ μὴ καταισχῦνῃτε τὴν Γίζεργου
δόξαν.“

D Τοσαῦτα εἰπὼν Γέλιμερ Τζάζωνα τὸν ἀδελφὸν ἐκέλευσε
Βανδύλοισ τοῖς μετ' αὐτοῦ ἐκ Σαρδοῦς ἤκουσι παραίνεσιν ἰδίᾳ 20
ποιήσασθαι. ὁ δὲ αὐτοὺς Ξυγγεργας μικρὸν ἄποθεν τοῦ στρα-
τοπέδου ἔλεξε τοιαῦτα „Βανδύλοισ μὲν ἅπασιν, ἄνδρες συστρα-

3. ἐσφάλημεν] ἐσφάλομεν AHL: illud Hm et L correctus. 4. ταύ-
τ' αἰετὸν ΔHm. ταῦτα P. 10. ἡμῖν] ὁμῖν L. 17. γίγνεσθε] γίνε-
σθε L. 21. Ξυγγεργας] Ξυγγεργας H.

re timor periculi nequit. Iamque abeat penitus superioris conflictus memo-
ria. Neque enim nostra, sed adversae fortunae culpa nobis accidit illa
belli offensio. At non idem semper est, immo vero mutatur quotidie fortu-
nae cursus. Quid quod etiam gloriamur anteire nos hostibus fortitudine,
et numero longe esse superiores, cum, ut apparet, plures decuplo simus.
His addo multa ac magna, quae iam praesertim valere apud nos debent,
incitamenta virtutis: maiorum nempe nostrorum gloriam, et ab ipsis reli-
ctam nobis amplissimam ditionem. Nam illa quidem sobolis degeneris vi-
tio obscuratur, haec vero a nobis, tanquam indignis, dilabi, sine ulla du-
bitatione dicitur. Silco coniugum, quae hic adsunt, lamenta, ac parvulo-
rum lacrimas, quibus, ut videtis, permotus, orationem cogor abrumpere.
Itaque finem dicendi faciam, id unum effatus, nunquam nobis, nisi victo-
ribus, reditum ad haec carissima datum iri. Horum memores, pugnant
viriliter, nec labem aspergite nomini Giserici.

Ita concionatus Gellimer, Tzacnai fratri mandavit, ut secum adve-
ctos e Sardinia Vandalos seorsum cohortaretur: quos ille, non procul a
castris coactos, in hunc modum est allocutus. Quae modo a Gelimero

τιώται, ὑπὲρ τούτων ὁ ἀγὼν ἔστιν, ὃν δὴ ἀρτίως λέγοντος τοῦ βασιλέως ἠκούσατε, ὑμῖν δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἕπαισι καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτοῦς ἀμιλλᾶσθαι ξυμβαίνει. νεικίχκατε γὰρ ἔναγχος ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἀγωνισάμενοι καὶ τὴν νῆσον ἀνεκτίσασθε τῇ Βαν-
 5 δίλων ἀρχῇ· ὥστε ὑμᾶς νῦν μεῖζω ποιείσθαι εἰκὸς τῆς ἀρετῆς τὴν ἐπίδειξιν. οἷς γὰρ ὑπὲρ τῶν μεγίστων ὁ κίνδυνος, μεγίστην εἶναι καὶ τὴν ἐς τοὺς πολεμίους προθυμίαν ἀνάγκη. οἱ μὲν γὰρ ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἀγωνιζόμενοι ἤσησθάντες, ἂν οὕτω τύχοι, οὐκ ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἐσφάλησαν· οἷς δὲ ὑπὲρ τῶν ἕλων ἡ μάχη,
 10 πάντως ὁ βίος πρὸς τὸ τοῦ πολέμου ῥυθμιζέται πέρασ, ἄλλως τε, P 240 ἢ μὲν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τῷ παρόντι γένησθε βεβαιοῦτε ὑμῖν αὐτοῖς ἀρετῆς ἔργον τὴν τοῦ τυράννου Γῶδα γεγονέναι, καθάραισιν· μαλακισθέντες δὲ πῦν καὶ τῆς ἐπ' ἐκείνοις εὐδοξίας ὡς οὐδὲν ὑμῖν προσηκούσης στερήσεσθε. καίτοι καὶ ἄλλως ἡμᾶς γε εἰκὸς τῶν
 15 λοιπῶν Βανδίων ἐν ταύτῃ πλεονεκτεῖν τῇ μάχῃ. τοὺς μὲν γὰρ σφαλέντας ἢ προλαβοῦσα τύχη ἐκπλήσει, οἱ δὲ οὐδὲν ἐπταικότες μετ' ἀκραιφνοῦς τοῦ θάρρους ἐς τὸν ἀγῶνα καθίστανται. κἀκεῖ- H 125
 νο δὲ οἴμμι οὐκ ἄπο τρόπου εἰρήσεται, ἃς ἦν τῶν πολεμίων κρατήσωμεν, τὸ πλεῖστον τῆς νίκης ὑμεῖς ἀναδήσεσθε μέρος, σωτη-
 20 ράς τε ὑμῶς ἅπαντες τοῦ τῶν Βανδίων καλέσουσιν ἔθνους. οἱ γὰρ σὺν τοῖς πρότερον ἠτυχηκόσιν εὐδοκιοῦντες εἰκότως αὐτοὶ B

11. βεβαιοῦτε] βεβαιοῦται H: illud Hm. βεβαιοῦται L. ibid. ὑμῖν Maltretus. Vulgo ἡμῖν. 19. ἀναδήσεσθε] ἀναδήσασθε H.

ἀναδήσασθε L.

Rege audistis, commilitones, Vandalis quidem omnibus communem offerunt pugnandi causam: sed vos praecipuam habetis promendi certatim vires praee caeteris. Et vero si nuper vobis pro regno pugnantibus victoria cessit, et in ditionem Vandalicam per vos insula rediit, eluceat iam magis virtus vestra oportet. Etenim qui de maximis rebus contendunt, ardore maximo hostem petere necesse habent. Certantibus quidem de principatu si vinci contigerit, nihil perit, quod sit admodum necessarium: cum autem armis de summa rerum decernitur, a belli exitu omnis vita pendet. Neque id leve est, quod, ut strenue pugnando, opinionem confirmabit, quae Godae tyranni exitium ascribit virtuti vestrae, ita iam animum demittendo, ea laude, tanquam indebita, excidetur. At nos altius surgere, et in hoc praelio supra omnes Vandalos eminere debemus. Dum enim in bellum lapsos pristini casus recordatio deiicit, qui non offenderunt, integra pleni audacia pugnant. Neque hoc, ut equidem sentio, inepte quis dixerit, si victoriam consequamur, partem eius maxinam, atque adeo gentis Vandalicae salutem vobis confessione publica ascribendam. Nam qui clarum et celebre facinus cum iis edunt, qui male rem ante gesserint, praee-

τὴν ἀμείνω σφετερίζονται τύχην. ταῦτα τοίνυν ἅπαντα λογιζο-
μένους ὑμᾶς φημι χρῆναι παιδᾶς τε καὶ γυναῖκας ἀπολοφυρομέ-
νους κελύειν θαρσεῖν τε ἤδη καὶ τὸν θεὸν ἐς ξυμμαχίαν παρακα-
λεῖν, καὶ θυμῷ μὲν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἵναί, τοῖς δὲ ὁμοφύλοις
ἐς ταύτην ἡγεῖσθαι τὴν μάχην.“ 5

γ'. Τοσαῦτα Γελλμερ τε καὶ Τζάζων παρανέσαντες ἐξῆ-
γον τοὺς Βανδύλους, καὶ ἀμφὶ τὸν τοῦ ἀρίστου καιρὸν, οὐ προσ-
δεχομένων Ῥωμαίων, ἀλλ' ἄριστον σφίσι παρασκευαζόντων,
παρήσαν καὶ παρὰ τὰς τοῦ ποταμοῦ ὄχθας ὡς ἐς μάχην ἐτά-
ξαντο. ἔστι δὲ ποταμὸς ὁ ταύτη ῥέων ἀέναος μὲν, οὕτω δὲ τὸ 10
C ῥεῦμα βραχὺς ὥστε οὐδὲ δνόματος ἰδίου πρὸς τῶν ἐπιχωρίων με-
ταλλαγάνει, ἀλλ' ἐν ῥύακος μοίρᾳ ὠνόμασται. τούτου δὲ τοῦ
ποταμοῦ Ῥωμαῖοι ἐς τὴν ἐτέραν ὄχθην ὡς ἐκ τῶν παρόντων πα-
ρασκευασάμενοι ἤκον καὶ ἐτάξαντο ὧδε. κέρας μὲν τὸ ἀριστερὸν
Μαρτίνος τε καὶ Βαλεριανός τε καὶ Ἰωάννης Κυπριανός τε καὶ 15
Αἰθίας καὶ Μάρκελλος εἶχον καὶ ὅσοι ἄλλοι φοιδηρέτων ἄρχον-
τες ἦσαν, τὸ δὲ δὴ δεξιὸν Πάππος τε καὶ Βαρβᾶτος καὶ Αἰγῶν
καὶ ὅσοι τῶν ἰππικῶν καταλόγων ἤρχον. κατὰ δὲ τὸ μέσον Ἰωάν-
νης ἐτάσσετο, τοὺς τε ὑπασπιστὰς καὶ δορυφόρους Βελισαρίου
V 389 καὶ σημείον τὸ στρατηγικὸν ἐπιγόμενος. οὗ δὲ καὶ Βελισάριος 20
D εἰς καιρὸν ζῆν πεντακοσίους ἰππεῦσιν ἀφίκετο, τοὺς πεζοὺς ὀπισθε
βάδην προσιόντας ἀπολιπών. οἱ γὰρ Οὐννοι ἅπαντες ἐν ἄλλῃ
ἐτάξαντο χώρα, εἰδιωμένον μὲν σφίσι καὶ πρότερον ἦκιστα ἐπιμί-

8. σφίσι L. σφίσιν P. 9. παρὰ Pm. περὶ P. 10. ἀέναος]
Vulgo ἀένναος. 17. Βαρβᾶτος] Βαρβᾶτος P. 21. πεντακο-
σίους L. φ' P. 23. μὲν om. L.

*cipiam laudem merito referunt. His igitur a vobis mecum perpensis, offi-
cium vestrum esse dico, liberos atque uxores miserabiliter lamentantes iu-
bere bono iam esse animo, ac divinam opem implorare. Vestrum etiam
est hostem fortius adoriri, et in hoc praelio popularibus nostris praecire.*

3. In hanc locuti sententiam Gelimer ac Tzazo, Vandalos educunt,
et circa horam prandii, Romanis nec opinantibus, sed parando intentis
prandio superveniunt. Mox aciem instruunt non procul a ripa fluvii, qui
ibi labitur, perennis quidem, sed adeo tenuis, ut nullo ab indigenis do-
natus proprio nomine, rivus tantum dicatur. Ubi se pro re nata accin-
xerunt Romani, ad ripam alteram progressi, ita aciem ordinarunt. Cor-
nu sinistrum tenebant Martinus, Valerianus, Ioannes, Cyprianus, Althias,
Marcellus ac caeteri foederatorum duces; dexterum Pappus, Barbatus,
Aigan, et quicumque numeris equestribus imperabant; in medio locatus
est Ioannes cum scutariis, ipsisque hastatis Belisarii stipatoribus, ac ve-
xillo Praetorio. Eodem Belisarius cum equitibus d. opportune venit,
relicto, qui accedebat a tergo lentius, peditatu. Hunni scorsum
omnes stabant, a Romanis disiuncti: at veteri quidem more, sed novo

γινῶσθαι τῷ Ῥωμαίων στρατιῷ, τότε δὲ καὶ ἐν νῶ ἅ προδιδήλω-
 ται ἔχουσιν οὐκ ἦν βουλομένοις ζῆν τῇ ἄλλῃ στρατιῷ τάσσεσθαι.
 Ῥωμαίοις μὲν οὖν τὰ τῆς τάξεως ᾧδὲ πη εἶχε. Βανδύλων δὲ κέ-
 ρας μὲν ἐκάτερον οἱ χιλίαρχοι εἶχον, ἕκαστός τε ἠγεῖτο τοῦ ἄμφ' P 241
 5 αὐτὸν λόχου, κατὰ δὲ δὴ τὸ μέσον Τζάζων ἦν ὁ τοῦ Γελίμερος
 ἀδελφός, ὅπισθε δὲ οἱ Μαυρούσιοι ἐτετάχατο. αὐτὸς μέντοι ὁ
 Γελίμερ πανταχόσε περιῶν ἐνεκελεύετό τε καὶ ἐς εὐτολμίαν ἐνήγε.
 προτίρητο δὲ Βανδύλοις ὅπως μήτε δορατίῳ μήτε ἄλλῳ ὄφρουῶν
 δοράτῳ ἐς ξυμβολὴν τήνδε, ὅτι μὴ τοῖς ξίφεσι, χρῆσθαι.
 10 Χρόνου δὲ τριβέντος συγροῦ καὶ μάχης οὐδενὸς ἄρχοντος
 Ἰωάννης τῶν ἄμφ' αὐτὸν ὀλίγους ἀπολέξας, Βελισαρίου γνώμη
 τὸν τε ποταμὸν διέβη καὶ ἐς τοὺς μέσους ἐσέβαλεν, ἔνθα δὴ ὁ
 Τζάζων ὠδισμῷ χρῆσάμενος ἐδίωξεν αὐτούς. καὶ οἱ μὲν φεύγον-
 τες ἐς τὸ σφῶν στρατόπεδον ἦκον, οἱ δὲ Βανδύλοι διώκοντες ἄχρι B
 15 ἐς τὸν ποταμὸν ἦλθον, οὐ μέντοι διέβησαν. αὐθις δὲ Ἰωάννης
 πλείους τῶν Βελισαρίου ἐπισπιστῶν ἐπαγαγόμενος ἐς τοὺς ἄμφι
 τὸν Τζάζωνα ἐπεπήδησε, καὶ αὐθις ἐνθὲνδε ἀποκρουσθεὶς ἐς τὸ
 Ῥωμαίων στρατόπεδον ἀνεχώρησε. τὸ δὲ τρίτον ζῆν πᾶσι σχε-
 δὸν τοῖς Βελισαρίου δορυφόροις τε καὶ ἐπισπισταῖς τὸ στρατηγι-
 20 κὸν σημεῖον λαβῶν τὴν ἐσβολὴν ἐποιήσατο ζῆν βοῆ τε καὶ παύσῃ
 πολλῇ. τῶν δὲ βυρβάρων ἀνδρείως τε αὐτοὺς ὕφισταμένων καὶ
 μόνους χρωμένων τοῖς ξίφεσι, γίνεται μὲν καρτερὰ ἡ μάχη, πί-
 πτουσι δὲ Βανδύλων πολλοὶ τε καὶ ἄριστοι, καὶ Τζάζων αὐτὸς ὁ

12. ἐσέβαλεν] ἐσέβαλλεν HL.

16. ἐπαγαγόμενος A. ἐπαγόμε-

νος P.

18. ἀνεχώρησεν L. ἀνεχώρησεν P.

22. καρτερὰ L.

καρτερὰ P.

etiam consilio, quod supra exposui, se ad reliquas turmas aggregare no-
 lebant. Hic ordo aciei Romanae fuit. Vandalicae vero utrumque cornu
 obtinebant Tribuni, quorum quisque suum agmen ducebat. Erat in medio
 Tzazo Gelimeris frater: aciem a tergo Mauri claudebant. Gelimer quo-
 quoversum volitans, hortabatur, atque animos acuebat, cum prius edixis-
 set, ne Vandali in praelio vel hastili, vel alio quopiam telo, praeterquam
 gladio, uterentur.

Utrique diu steterant in conspectu, cum Ioannes, delecta suorum
 exigua manu, de sententia Belisarii, transgressus rivum, in mediam ad-
 versae aciei frontem incurrit. Sed retrusos insecutus est Tzazo: atque
 hi quidem fuga ad suam aciem se recepere: Vandali vero, qui instabant,
 ad rivum proVecti, non transierunt. Iterum Ioannes maiori numero scu-
 tatorum Belisarii succinctus, in Tzazonem invehitur: inde iterum repul-
 sus, ad Romanos recurrit. Denique omni fere satellitio Belisarii septus,
 accepto etiam vexillo Praetorio, cum clamore fremituque ingenti, tertium
 irruit. Viriliter Barbari impressionem excipiunt, contenti gladiis: acerrime
 dimicatur. Multi occumbunt Vandali, iique lectissimi: inter hos Tza-

τοῦ Γελίμερος ἀδελφός. τότε δὴ ἦσαν τὸ Ῥωμαίων στρατεύματα
 C ἐκινήθη καὶ τὸν ποταμὸν διαβάντες ἐπὶ τοῖς πολεμίοις ἐχώρησαν,
 ἢ τε τροπὴ ἀρξασμένη ἀπὸ τοῦ μέσου λαμπρὰ ἐγεγόνει· τοὺς γὰρ
 κατ' αὐτοὺς οὐδὲν πρόω ἐτρέψαντο ἕκαστοι. ἃ δὴ ὄρωντες οἱ
 Μισσαγέται κατὰ τὰ σφίσι ζυγκείμενα σὺν τῷ Ῥωμαίων στρατῷ 5
 τὴν δίοξις ἐποιήσαντο, οὐκ ἐπὶ πολὺ μέντοι ἢ δίοξις ἦδε ἐγεγόνει.
 οἱ τε γὰρ Βανδῖλοι ἐς τὸ σφέτερον στρατόπεδον κατὰ τάχος
 ἐσελθόντες ἠσύχαζον καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, οἳ ἂν οἰόμενοι ἐν τῷ χα-
 ρακώματι πρὸς αὐτοὺς διαμάχεσθαι οἶοί τε εἶναι, τοὺς τε νε-
 κροῦς ὅσοι ἐχρυσσοφόρου ἀπέδυσαν καὶ ἐς τὸ σφῶν στρατόπεδον 10
 ἀνεχώρησαν. ἀπέθανον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ Ῥωμαίων μὲν ἦσ-
 σους ἢ πενήκοντα, Βανδῖλων δὲ ὀκτακόσιοι μάλιστα.

D Βελισάριος δὲ, τῶν πεζῶν οἱ ἀφικομένων ἀμφὶ δεξιῇ ὄψιν
 H 126 ἄρας, ὡς εἶχε τάχους, παντὶ τῷ στρατῷ ἦει ἐπὶ τὸ τῶν Βανδῖ-
 λων στρατόπεδον. Γελίμερ τε γνοὺς Βελισάριον ζύν τε τοῖς πε- 15
 ζοῖς καὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐπ' αὐτὸν αὐτίκα ἵναί, οὐδὲν οὔτε εἰ-
 πῶν οὔτε ἐντειλούμενος ἐπὶ τε τὸν ἵππον ἀναθρόσκει καὶ τὴν ἐπὶ
 Νομίδας φέρουσαν ἔφευγε. καὶ αὐτῷ οἱ τε ξυγγενεῖς καὶ τῶν
 οἰκετῶν ὄλλοι τινὲς εἶποντο καταπεπληγμένοι τε καὶ τὰ παρόντα 20
 ἐν σιγῇ ἔχοντες. καὶ χρόνον μὲν τινα ἔλαθε Βανδῖλους ἀποδράς 20
 Γελίμερ, ἐπεὶ δὲ αὐτὸν τε πεφευγέναι ἦσθοντο ἅπαντες καὶ οἱ
 πολέμιοι ἤδη καθιερωῶντο, τότε δὴ οἱ τε ἄνδρες ἐθροῦβον καὶ
 τὰ παιδία ἀνέκραγε καὶ αἱ γυναῖκες ἐκώκων. καὶ οὔτε χρημάτων

1. τὸ Ῥωμαίων LHm. τῶν Ῥωμαίων HP. 8. ἐσελθόντες HL.
 ἐσελθόντες P. 17. ἐπὶ τε] τε om. L. 23. οὔτε] οὐδὲ P.

eo ipse, Gelimeris frater. Tum Romanus omnis exercitus movere se lo-
 co, transilire rivum, hostem petere. Iis, qui inter cornu utrumque erant,
 inclinari coeptis, aperte omnes dederunt terga, cum a quoquo sibi oppo-
 sito in fugam facile verterentur. Quo animadverso, Massagetae cum
 Rom. exercitu, ex constituto, ruunt in fugientes. At non longe proces-
 sum est. Nam sua Vandali castra ingressi propere, quieverunt: Roma-
 ni, rem illis geri non posse rati, mortuis, quotquot auro fulgebant, spo-
 liatis, in castra rediere. E nostris in hoc praelio L. minus, Vandali cir-
 citer DCCC. desiderati sunt.

Tandem Belisarius, accepto peditatu, sub vesperam movit, et cum
 omnibus copiis, quam celerrime potuit, ad Vandalorum castra contendit.
 Eum simul ac Gelimer adesse cum peditatu reliquoque exercitu intellexit,
 tacitus, nec mandatum ullum relinquens, in equum insilit, ac Numi-
 diam versus evadit, propinquis paucisque famulis trepide ac silentio comi-
 tantibus. Vandalos omnes Gelimeris fuga latuit aliquandiu: ea vero
 cognita, cum hostis iam appareret, virorum illicet audiri tumultus, pue-
 rorum clamor, matrum ululatus: abire omnis cura opum, et capitum ca-

παρόντων μετεποιοῦντο οὔτε τῶν φιλάτων ὀδυρομένων σφίσιν P 242
 ἔμελεν, ἀλλ' ἕκαστος ἔγευγεν οὐδενὶ κόσμῳ ὄπη ἐδύνατο. ἐπι-
 θύοντες δὲ Ῥωμαῖοι τό τε στρατόπεδον ἀνδρῶν ἔρημον αὐτοῖς χρή-
 μασιν αἰροῦσι καὶ ἐπιδιώξαντες τὴν νύκτα ὄλην ἀνδρας μὲν ὄσοις
 5 ἐντύχοιεν ἔκτεινον, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἐποιοῦντο ἐν ἀνδρα-
 πόδων λόγῳ. χρήματα δὲ τοσαῦτα τὸ πλῆθος ἐν τούτῳ τῷ στρα-
 τοπέδῳ εἶρον ὅσα οὐδεπώποτε ἐν γε χωρίῳ ἐνὶ τετύχηκεν εἶναι.
 οἱ τε γὰρ Βανδῖλοι ἐκ παλαιοῦ τὴν Ῥωμαίων χώραν λησιάμενοι
 συχνὰ χρήματα ἐς Λιβύην μετήνεγκαν καὶ τῆς χώρας αὐτοῖς ἀγα-
 10 θῆς ἐν τοῖς μάλιστα οὔσης καρποῖς τε τοῖς ἀναγκασιότατοις ἐς
 ἄγαν εὐθνητόσης, τὰς τῶν χρημάτων προσόδους ξυνέβη, αἱ γε B
 ἐκ τῶν ἐκείνη γινομένων ἀγαθῶν ἠγείροντο, οὐκ ἐς ἑτέραν τιὰ V 390
 δαπανῆσθαι χώραν ἐμπορίᾳ τῇ τῶν ἐπιτηδείων, ἀλλ' αὐτὰς αἰ-
 οὶ τὰ χωρία κεκτημένοι προσεποιοῦντο ἐς πέντε καὶ ἐνεήκοντα
 15 ἔτη, ἐν οἷς δὴ Λιβύης οἱ Βανδῖλοι ἤρξαν. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς
 πάμπολυ χρόμα τι ὁ πλοῦτος χωρήσας ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ ἐς τῶν
 Ῥωμαίων τὰς χεῖρας ἐπανῆκεν αὐθις. ἡ μὲν οὖν μάχη καὶ δλω-
 ξις ἦδε καὶ τοῦ Βανδῶν στρατοπέδου ἡ ἄλωσις τρισὶ μηνσιν ὕστε-
 20 ρος γέγονεν ἢ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ἐς Κυρχηδόνα ἦλθε, μεσοῦν- C
 λούσι.

δ'. Τότε δὲ κατιδὼν Βελισάριος τὸ Ῥωμαίων στρατεύμα
 πλημμελῶς τε καὶ ξὺν πολλῇ ἀκοσμίᾳ φερόμενον ἤσχαλλε, δει-

1. οὔτε] οὐδὲ P. 4. ὄσοις] ὄσους HL. ὄστις Hm. 6. τῷ
 στρατοπέδῳ] τῷ om. L. 12. γινομένων L. γενομένων P.
 14. ἐνεήκοντα L. ἐννεήκοντα P. 23. ξὺν πολλῇ] ξυμπολλῇ L.

rissimorum plorantium: qua quisque poterat, turbate sese effundere. Ac-
 cedunt Romani, desertisque castris et gaza potiuntur: deinde in fugien-
 tes converso impetu, totam noctem, quoscunque viros offendunt, mactant,
 pueros ac feminas servituti addicunt. Caeterum in castris illis pecuniae
 vis tanta reperta est, quanta nulla unquam uno in loco. Siquidem Van-
 dali iam inde olim crebris direpto incursionibus Romano Imperio, gran-
 des auri acervos in Africam transvexerant. Praeterquam quod cum uber-
 rima sit regio, frugibusque ad vitae usus maxime necessariis abundet,
 proventum pecuniae, quam inde conficiebant, nunquam alio annonae cau-
 sa distraxerant, sed ibi congeasserant, praediis fructi per annos xcv. quan-
 diu Vandali in Africa regnarunt. Itaque auctae in immensum divitiae,
 in manus Romanorum eo die redierunt; quo edita pugna, fugati, castris-
 que exuti sunt Vandali, elapso ab exercitus Romani in urbem Carthagi-
 nem adventu trimestri spatium, iamque ad dimidium acto mense ultimo,
 quem Romani Decembrem vocant.

4. Tum Belisarius, Romanos videns temere et incomposite evagari,
 id molestissime ferebat. Nox eum tota sollicitum habuit, ne coirent ite-

μαίνων τὴν νύκτα ὄλην μὴ οἱ πολέμιοι, ξυμφρονήσαντές τε καὶ
D ἐπ' αὐτοὺς ξυνοιστάμενοι, τὰ ἀνήκιστα αὐτοὺς δρᾶσωσιν. ὅπερ
 εἰ γενέσθαι τρόπῳ ὄτω δὴ τηρικᾶτα ξυπέπειεν, οἶμαι ἂν Ῥω-
 μαίων οὐδένα διαφυγόντα ταύτης δὴ τῆς λείας ἀπόνασθαι. οἱ
 γὰρ στρατιῶται πένητες ἄνθρωποι κομιδῇ ὄντες καὶ χρημάτων 5
 μὲν ἐς ἄγαν μεγάλων, σωματίων δὲ ὠραίων τε καὶ ὑπερφνωῶς εὐ-
 πρεπῶν κύριοι ἐκ τοῦ αἰφνιδίου γεγενημένοι κατέχεν τὴν διάνοιαν
 οὐκέτι ἐδύναντο οὐδὲ κόρον τινὰ τῶν σφίσι παρόντων εὔρειν, ἀλλ'
 οὕτως ἐμέθυον, καταβεβρηγμένοι τοῖς ὑπάρχουσι εὐτυχήμασι,
 ὥστε τούτων ἕκαστος ἅπαντα ἄγων ἐς Καρχηδόνα ἀναστρέφειν 10
P 248 βούλοντο. καὶ περιήρχοντο οὐ κατὰ συμμορίας, ἀλλὰ κατὰ ἕνα
 ἢ δύο, ὅπη ποτὲ αὐτοὺς ἢ ἑλλίσι ἄγοι, ἅπαντα κύκλω διερευνώ-
 μικοι ἐν τε νάπαις καὶ θυσχωρίαις καὶ εἴ που σπήλαιον παρατύχοι
 ἢ ἄλλο ὄτιοῦν ἐς κίνδυνον ἢ ἐνέδραν ἄγον. οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς τῶν
 πολεμίων φόβος οὐδὲ ἢ Βελισαρίον αἰδῶς ἐσῆι οὐδὲ ἄλλο τῶν 15
 πάντων οὐδὲν, ὅτι μὴ ἢ τῶν λαφύρων ἐπιθυμία. ταύτης τε
 ὑπο βιαζόμενοι ἐς ὀλιγορίας τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐτρέποντο. αἱ
 δὲ ἅπαντα ἐν νῶ ποιοῦμενος Βελισάριος ἐν ἀπόρῳ εἶχεν ἢ τὸ πα-
 ρὸν θέσθαι. ἅμα δὲ ἡμέρα ἐπὶ λόφου τινὸς τῆς ὁδοῦ ἀγχοῦ ἐστή-
 κει, τὴν τε οὐκέτι οὔσαν εὐκαρμίαν ἀνακαλούμενος καὶ πολλὰ 20
B πᾶσι στρατιώταις τε ὁμοῦ καὶ ἄρχουσι λοιδορούμενος. τότε δὲ
 ὄσοις τετύχηκε πλησίον που εἶναι, καὶ μάλιστα αἱ τῆς Βελισαρίου
 οἰκίας ὄντες, τὰ μὲν ὑπάρχοντα σφίσι χρήματά τε καὶ ἀνδράποδα

5. πένητες AL. πάντες P. 17. ὑπο βιαζόμενοι Grotius. ὑπο-
 βιαζόμενοι P. ὑπο βιαζόμενος HL, 18. ἀπόρῳ] ἀπόρῳ A.
ibid. ἢ] ἢ HL. Conf. p. 256 c.

rum hostes, factoque impetu, illos opprimerent. Certe si tunc temporis impressionem quoque modo dedissent, nostrorum nemo, ut equidem arbitror, evasisset hinc, auctus praeda. Milites enim, ut erant omnes oppido homines, et affectionibus humanis obnoxii, cum et ingentes divitias, et corpora singulari forma praedita, in suam repente potestatem redacta cernerent, animum nec tenere, nec oblati explere poterant: sed dulci fortuna ebrui, ita efferebantur, ut quisque obvia quaeque rapiens, Carthaginem redire vellet. Quaecunque spes praedae duceret, non manipulatim, at seorsum singuli, vel bini simul errabant, in saltibus ac deruptis locis, et sicubi speluncam, vel angulum insidiis aptum offenderent, ibi omnia scrutabantur; metum hostium, Belisarii reverentiam, aliam demum quamlibet cogitationem expellente praedae cupiditate: qua victi, caetera flocci faciebant. Haec secum considerans Belisarius, quid e re nata stateret, nesciebat. Ut illuxit, proximum viae tumulum ascendit, et ordinem iam dilapsam instaurans, omnes, cum milites, tum duces, graviter increpuit. Quicumque in vicino erant, maximeque domestici Belisarii,

ξὺν τοῖς ὁμοσκήνοις τε καὶ ὁμοτραπέζοις ἐς Καρχηδόνα ἔπεμπον, αὐτοὶ δὲ παρὰ τὸν στρατηγὸν ἰόντες τῶν σφίσι παραγγελιομένων κατήκουον.

Ὁ δὲ Ἰωάννην μὲν τὸν Ἀρμένιον ξὺν διακοσίοις ἐκέλευε Γελίμερι ἔπεσθαι, καὶ μήτε νύκτα μήτε ἡμέραν ἀνιέντας διώκειν, ἕως αὐτὸν ζῶντα ἢ νεκρὸν λάβοιεν. ἐς δὲ Καρχηδόνα τοῖς ἐπιτηδεύουσιν ἐπέστελλε Βανδύλοισι, ὅσοι ἐς τὰ ἀμφὶ τὴν πόλιν χωρία ἐν ἱεροῖς ἰκέται ἐκάθηντο, πιστὰ διδοῦσι καὶ τὰ ὄπλα, ὅπως μή τι νεωτερίσωσιν, ἀφελομένοις ἐς τε τὴν πόλιν ἔσαγαγοῦσιν ἔχειν, C
10 ἄχρις αὐτὸς ἔλθοι. ξὺν δὲ τοῖς λειπομένοις πανταχόσε περιωὴν τοὺς τε στρατιώτας σπουδῇ ἤγειρε καὶ Βανδύλοισι τοῖς αἰεὶ ἐν ποσὶ πίστεϊς ὑπὲρ σωτηρίας ἐδίδου. οὐ γὰρ ἔτι ἦν Βανδύλων οὐδένα, H 127
ὅτι μὴ ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἰκέτην λαβεῖν. ὦν δὴ τὰ ὄπλα ἀφαιρούμενος, ξὺν στρατιώταις φυλάσσουσιν ἐς Καρχηδόνα ἔστελλεν, 15 οὐ διδοὺς καιρὸν σφίσιν ἐπὶ Ῥωμαίους ζυγίστασθαι. καὶ ἐπεὶ ἄπαντά οἱ ὡς ἄριστα εἶχεν, ἐπὶ Γελίμερα καὶ αὐτὸς ξὺν τῷ πλεονὶ τοῦ στρατοῦ κατὰ τύχος ἦει. ὁ δὲ Ἰωάννης ἐς πέντε ἡμέρας τε καὶ νύκτας τὴν δίωξιν ποιησάμενος οὐ πόρρω ἀπὸ Γελίμερος ἦδη ἐγεγόνει, ἀλλὰ οἱ τῇ ὑστεραίᾳ ἔμμελλεν 20 ἐς χεῖρας ἵνασι. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔδει Γελίμερα Ἰωάννη ἁλώ- D
ναι, τύχης ἐναντίωμα ξυνηρέχθη τοιόνδε. ἐν τοῖς ξὺν Ἰω- V 391
άννη διώκουσιν Οὐλλάριον τὸν Βελισαρίου δορυφόρον τετύχηκεν εἶναι. ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ θυμοειδὴς μὲν καὶ πρὸς ἀλλήν ψυχῆς

9. ἀφελομένοις P et Grotius. ἀφελομένους HL.

praedam ac mancipia cum contubernalibus et sodalibus suis Carthaginem mittunt: mox ad Magistrum militum adeuntes, dictis obtemperant.

Ille Ioannem Armenium cum eo instare Gelimeri iubet, nec die, nec noctu interspirare, donec vivum aut mortuum ceperint. Tum suis, qui Carthagine erant, familiaribus mandavit uti Vandalos, in templis suburbanis supplices, data fide, exarmarent, ne quid novi moverent, eosque in urbem inductos, ad suum reditum asservarent. Ipse cum reliquis circumvolans, sparsos milites magno studio colligebat; obviis quibusque Vandalis fidem dabat, vim abfuturam. Nec vero Vandalum quemquam iam capere erat, nisi in templis supplicem. Eos armis exutos, cum militari custodia mittebat Carthaginem, spatium ipsis subtrahens colligendi sese, ut Romanis resisterent. Rebus omnibus bene compositis, ipse quoque in Gelimerem magnis itineribus vadit, copiarum parte maxima stipatus. Ioannes diebus v. totidemque noctibus Gelimerem insecutus, ac iam fere assecutus, cum eo postridie congressurus erat. Sed nolente Deo ut Gelimer in manus Ioannis veniret, coepta casus hic adversus turbavit. Inter eos, qui cum Ioanne Gelimerem persequerentur, erat Belisarii Praetorianus Uliaris, vir quidem fortis, et animi corporisque

τε καὶ σώματος ἱκανῶς πεφυκῶς, οὐ λίαν δὲ κατεσπουδασμένος, ἀλλ' οἶνω τε καὶ γελοίοις ὡς τὰ πολλὰ χαίρων. οὗτος Οὐλίαρις ἡμέρᾳ τῆς διώξεως ἕκτη οἰνωμένος ἀμφὶ ἡλίον ἀνατολὰς ὄρνιν τινὰ ἐπὶ δένδρου καθήμενον εἶδε, καὶ τὸ τύξον κατὰ τάχος ἐν-
τεινας κατὰ τοῦ ὄρνιθος ἤφει τὸ βέλος. καὶ τοῦ μὲν ὄρνιθος 5

P 244 βύλλει. ὁ δὲ καιρίαν τυχεῖς, ἕξ ἀνθρώπων χρόνῳ ὀλίγῳ ὕστε-
ρον ἠφανίσθη, πολὺν αὐτοῦ πύθον βασιλεῖ τε Ἰουστινιανῷ καὶ
Βελισυρίῳ τῷ στρατηγῷ καὶ Ῥωμαίοις ἅπασιν καὶ Καρχηδονίοις
ἀπολιπῶν. ἀνδρείας τε γὰρ καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς εὐ ἦκων, 10
πρῶτον τε τοῖς ἐντυγχάνουσι παρῆχεν αὐτὸν καὶ ἐπιεικέστατον
οὐδενὸς ἦσον. Ἰωάννης μὲν οὖν τὴν πεπωμένην οὕτως ἀπέ-
πλησεν. Οὐλίαρις δὲ ἐπεὶ ἐν εὐντῷ ἐγεγόνει, ἐς κάμην τινὰ
πλησίον που οὐδαν καταφυγὼν ἐν τῷ κατὰ ταύτην ἱερῷ ἰκέτης
ἐκάθητο· οἱ δὲ στρατιῶται Γελλίμερα διώκειν οὐκέτι ὤρμηντο, 15
ἀλλ' Ἰωάννην μὲν ἕως περιῆν ἐθεράπευον, ἐπεὶ δὲ ἐκείνος ἐτελεύ-
τησε, τὰ τε νομιζόμενα ἐς τὴν αὐτοῦ ὄσιον ἐποίουν καὶ τὸν πάν-
B τα λόγον Βελισυρίῳ δηλώσαντες αὐτοῦ ἕμενον. ὅς, ἐπειδὴ τά-
χιστα ἦκουσεν, ἐς τε τὸν Ἰωάννου τάφον ἀφίκετο καὶ τὸ ἐκείνου
πύθος ἀπέκλειεν. ἀποκλαύσας δὲ καὶ περιαλγίσας τῇ πάσῃ 20
ξυμφορᾷ πολλοῖς τε ἄλλοις καὶ χρημάτων προσόδῳ τὸν Ἰωάννου
τάφον ἐτίμησε. δεινὸν μέντοι Οὐλίαριν οὐδὲν ἔδρασεν, ἐπεὶ οἱ

ὡς
1. ἱκανῶς] ἱκανός L, ὡς a m. sec. ἱκανός P. 8. πολὺν] πολ-
λὴν L. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 11. αὐτὸν] αὐτὸν L.
ibid. ἐπιεικέστατον] ἐπιεικίστατον A a m. sec. 13. Οὐλίαρις]
οὐλίαρος Hl.: illud Hm. 21. ξυμφορᾷ] συμφορᾷ L.

robore singulari praeditus, at idem parum bene moratus, et scurrili di-
cacitati vinoque deditissimus. Illic die sexto susceptae in fugientem Ge-
limerem incursionis, circa solis exortum, cum ebrius avem in arbore se-
dentem vidisset, intento statim arcu, sagittaque eo impulsa, aberrat a
volucris; Joanni vero cervicem transverberat imprudens. Letali ille ac-
cepta plaga, haud multo post efflavit animam, magno sui relicto deside-
rio Iustiniano Imp. Belisario Magistro mil. Romanis omnibus, adeoque
ipsis Carthaginiensibus: vir animi magnitudine ac militari virtute inclytus,
comitate in obvium quemque et mansuetudine nulli secundus. Ita porro
Ioannes fatum implevit. Ubi ad se rediit compos animi factus Uliaris,
in vicum proximum fuga elapsus, se eius templo commisit. Milites,
omisso Gelimeris insequendi consilio, Joanni, quandiu spiravit, curatio-
nem adhibuerunt: mortuo iusta solverunt, ac re Belisario nuntiata, ibi
substituerunt. Primo ille accepto nuntio, confestim ad Joannis tumulum
sese contulit, eiusque infelici casui illacrimavit. Quo defleto, non sine
gravi dolore, praeter alia multa, annuo pecuniae censu sepulcrum Ioan-
nis cohonestavit; Uliarium abire impune passus, quod milites assevera-

στρατιώται Ἰωάννην σφίσιν ἐπισκῆψαι ὄρκοις ἔφασκον δεινотάτοις μηδεμίαν ἐς αὐτὸν γενέσθαι τίσιν, ἄτε οὐκ ἐκ προνοίας τὸ μίαισμα ἐργασάμενον.

Ταύτῃ μὲν οὖν Γέλμερ διαφεύγει τὸ μὴ ὑπὸ τοῖς πολε-
 5 μίοις ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γενέσθαι. Βελισάριος δὲ αὐτὸν τὸ ἐντεῦ-
 θεν ἐδίωκεν, ἐς πόλιν τε Νομμιδῶν ἐχυρὰν, ἐπὶ Θαλάσση κει-
 μένην, ἀφικόμενος, δέκα ἡμερῶν ὁδῷ Καρχηδόνος διέχουσαν,
 ἣν δὴ Ἰππονερέγιον καλοῦσιν, ἔμαθε Γελίμερα ἐς Παπποίαν τὸ C
 ὄρος ἀναβάντα οὐκέτι ἀλώσιμον Ῥωμαίοις εἶναι. τοῦτο δὲ τὸ
 10 ὄρος ἐστὶ μὲν ἐν τοῖς Νομμιδίας ἐσχάτοις ἀκρότομόν τε ἐπὶ πλεῖ-
 στον καὶ δεινῶς ἄβατον (πέτραι γὰρ ὑψηλαὶ ἐς αὐτὸ πανταχό-
 θεν ἀνέχουσι), κατ'ὥκηται δὲ ἐν αὐτῷ Μαυροῦσιοι βάρβαροι,
 οἳ τῷ τε Γελίμερι φίλοι τε καὶ ἐπίκουροι ἦσαν, καὶ πόλις ἀρχαία
 Μηδεὺς ὄνομα παρὰ τοῦ ὄρους τὰ ἔσχατα κεῖται. ἐνταῦθα Γε-
 15 λμερ ἔξιν τοῖς ἐπομένοις ἡσύχαζε. Βελισάριος δὲ (οὐδὲ γὰρ τοῦ
 ὄρους ἀποπειράσασθαι ἄλλως τε καὶ χειμῶνος ὦρα οἶός τε ἦν,
 ἔτι τέ οἱ τῶν πραγμάτων ἠωρημένων καὶ Καρχηδόνος ἀπολελει- D
 φθαι ἀξύνμορον ἐνόμιζεν εἶναι) στρατιώτας τε ἀπολεξάμενος καὶ
 ἀρχοντα Φάραν τῇ τοῦ ὄρους προσεδρεῖν κατέστησεν. ἦν δὲ ὁ
 20 Φάρας οὗτος δραστήριός τε καὶ λίαν κατεσπονδασμένος καὶ ἀρε-
 τῆς εὖ ἤκων, καίπερ Ἐρουλος ὢν γένος. ἄνδρα δὲ Ἐρουλον μὴ
 ἐς ἀπιστίαν τε καὶ μέθην ἀνεῖσθαι, ἀλλ' ἀρετῆς μεταποιεῖσθαι,
 χαλεπὸν τε καὶ ἐπαίνου πολλοῦ ἄξιον. Φάρας δὲ οὐ μόνος τῆς

5. αὐτὸν τὸ] τὸ om. L. αὐτόν τε Grotius. 8. Ἰππονερέγιον] Ἰππον ἐρέγιον HL. Ἰππονερέγιον A. Ἰπποῖνα ἐρέγιον P cum Hm.
 13. Γελίμερι] γελίμερ L. 14. μηδεὺς L. μηθενός P. Medeos RV.
 23. μόνος] μόνον Hm et L corr.

rent, gravissimo iureiurando se a Ioanne devinctos, nullam ex eo poenam, quippe lapso per imprudentiam, sumptum iri.

Quo factum est, ut eo die Gelimer hostes evaserit. Illum deinceps insequens Belisarius, cum Hipponem Regium, urbem Numidiae maritimam, munitam, ac dierum iter decem Carthagine dissitam pervenisset, cognovit non posse a Romanis capi Gelimerem, occupato iam monte Pappua: qui in finibus Numidiae situs, verticem admodum praeruptum et inaccessum habet, arduis eminentibus undique scopulis. Eum Mauri Barbari incolunt, quibuscum Gelimer amicitia ac societate coniunctus erat. Montem extremum insidet Medenus, urbs antiqua; ubi Gelimer cum comitatu se continebat. At Belisarius, cum tentare montem nequireret, praesertim hieme, nec sine damno se abesse posse Carthagine existimaret, rebus adhuc pendentibus, montis obsidionem delectis militibus ac duci Pharae mandat. Gnavus erat vir Pharas, et quamvis Erulus, cordatus tamen ac virtute praestans. Rarum sane est, maximaque dignum commendatione, si quis Erulus nec perfidus, nec ebriosus, sed

- ἐκκοσμίαις ἀντείχετο, ἀλλὰ καὶ Ἐρούλων ὄσοι αὐτῷ εἶποντο. τοῦτον δὴ τὸν Φάραν ἐς τὸν τοῦ ὕρονος πρόποδα Βελισάριος καθήσθαι τὴν τοῦ χειμῶνος ὥραν ἐκέλευε καὶ φυλακὴν ἀκριβῆ ἔχειν,
- P 245 ὡς μήτε τὸ ὄρος ἀπολιπεῖν Γελλίμερι δυνατὰ εἴη μήτε τι τῶν ἀναγκαίων ἐς αὐτὸ ἐσκομίζεσθαι. καὶ Φάρας μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίηε. 5 Βελισάριος δὲ Βανδύλους, ὄσοι ἐς τὸν Ἴππονερέγιον πρὸς ταῖς ἱεροῖς ἰκέται ἐκάθηντο, πολλοὶ τε καὶ ἄριστοι, ἀνέστησέ τε πιστὰ λαβόντας καὶ ἐς Κυρρηδόνα ξὺν φυλακῇ ἐπεμψεν. ἐνταῦθα δὲ αὐτῷ καὶ τι τοιοῦνδε ξυμπεισεῖν ἔτυχεν.
- H 128 Ἐν τῇ Γελλίμερος οἰκίᾳ γραμματεῖς ἦν τις Βονιφάτιος Αἰ- 10 βος, ἐκ Βυζακίου ὀρμώμενος, πιστὸς τῷ Γελλίμερι ἐς τὰ μάλιστα. τοῦτον δὴ τὸν Βονιφάτιον Γελλίμερ κατ' ἀρχὰς τοῦδε τοῦ πολέμιον ἐς ναῦν ἐμβιβάσας ἄριστα πλέουσιν, ἐν ταύτῃ τε ἅπαντα τὸν Β βασιλικὸν πλοῦτον ἐνθήμερος, ἐκέλευεν ἐς τὸν τοῦ Ἴππονερέγιου V 392 λιμένα ὀρμίζεσθαι, ἦν τὰ πρᾶγματα σφίσι οὐκ εὖ καθιστάμενα 15 ἴδοι, τὰ τε χρήματα ἔχοντα πλεῖν κατὰ τάχος ἐς Ἰσπανίαν, παρὰ Θεωδίν τε ἀφικέσθαι τὸν τῶν Οὐσιγιόττων ἡγούμενον, ἐνθα δὴ καὶ αὐτὸς διασώζεσθαι ἐκαρᾷσκει, πονηρᾶς γινομένης Βανδύλοις τῆς τοῦ πολέμου τύχης. Βονιφάτιος δὲ, ἕως μὲν τὰ Βανδύλων ἐλπῖδα εἶχεν, αὐτοῦ ἔμενεν· ἐπει δὲ ἀτάχιστα ἢ ἐν Τρικαμάρῳ 20 μάχῃ καὶ τὰ ἄλλα ἄπερ ἐρρήθη ἐγεγόνει, ἄρας τὰ ἰστίᾳ ἔπλει κα-

2. πρόποδα] πρόποδον L. 6. ἐς τὸν H. ἐς τὸ L. Articulum om. P. *ibid.* Ἴππονερέγιον] Ἴππον ἐρέγιον HL. Ἴππονεράγιον A. Ἴπκῶνα ἔγιον P cum Hm. 8. ξὺν LHm. σὺν A et Maltretus. ἐς HP. *ibid.* φυλακῇ AL et Maltretus. φυλακῆν HP. φυλακῶν Hm, quod fraudi fuit Reiskio ad Constantin. Porphyrog. vol. 2. p. 776. 18. πονηρᾶς] πονήρας P. 21. ἐρρήθη] ἐρρήθη P.

virtutis sit compos. Neque haec moderationis laus uni Pharae propria fuit, verum omnibus communis Erulis, qui sub ipso merebant. Quamobrem huic Belisarius, uti ad montis radices stativa haberet hieme, ac diligenti provideret custodia, ne Gelimeri e monte effugium, neu comeatui ad illum aditus pateret, edixit. Nec defuit mandatis Pharas. Quotquot autem in Hipponis Regii templa confugerunt Vandali, qui plurimi certe et optimates erant, Belisarius, data fide, inde illos amovit, et Carthaginem custodiendos misit. Ibidem hoc ipsi evenit.

¶ Erat in numero domesticorum Gelimaris Bonifacius scribe, natione Afer, ortu Byzacenus, quem Gelimar sibi fidissimum expertus, belli huius initio in navem expeditissimam cum omni regia gaza imposuerat, iusseratque Hipponem Regium appellere, ac si rem Vandalicam labare cerneret, iisdem cum opibus in Hispaniam cursum maturare, et Visigothorum principem Theudiu adire: quo et ipse evasurum se salvum sperabat, si belli fortuna Vandalis male cederet. Ibi quidem tamdiu substitit Bonifacius, quandiu spe aliqua res Vandalorum subnixae sunt; statim autem post Tricamarensem puguam, et caetera, quae narravimus,

θάπερ οἱ ἐπέστελλε Γελίμερ. ἀλλὰ πνεύματος αὐτὸν ἐναντίωμα
 εἰς τὸν τοῦ Ἱππονεργίου λιμένα οὔτι ἐκούσιον αὐθις ἤνεγκεν. ὡς
 δὲ τοὺς πολεμίους ἀγχοῦ ἤδη που ἤκηκόει εἶναι, τοὺς ναύτας C
 πολλὰ ὑποσχόμενος ἐλπάρει ἐς ἄλλην τινὰ ἡπειρον ἢ νῆσον βι-
 5 σαιμένους ἰέναι. οἱ δὲ (οὐ γὰρ ἐδύναντο χειμῶνος σφίσι χαλε-
 ποῦ λίαν ἐπιπεύοντος καὶ τὸ τῆς θαλάσσης ῥόδιον, ὅτε ἐν Τυρ-
 ρηρικῷ πελάγει, ἐς ὕψος μέγα ἐγείροντος) τότε δὴ αὐτοὶ τε καὶ
 Βονιφάτιος ἐς ἔννοιαν ἤλθον ὡς ἄρα ὁ Θεὸς τὰ χρήματα Ῥω-
 μαίοις δίδοναι ἐθέλων τὴν ναῦν οὐκ ἐψῆ ἀνάγεσθαι. μόλις μὲν-
 10 τοι τοῦ λιμένος ἔξω γενόμενοι ξὺν κινδύνῳ μεγάλῳ τὴν ναῦν ἀνε-
 κώχουον. ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς Ἱππονερέγιον Βελισάριος, πέμπει
 τινὰς παρ' αὐτὸν Βονιφάτιος. οὗς δὴ ἐν ἱερῷ καθῆσθαι ἐκέ-
 λευεν, ἐροῦντας μὲν ὡς πρὸς Βονιφάτιου σταλείεν τοῦ τὰ Γελί- D
 μερος χρήματα ἔχοντος, ἀποκρυψομένους δὲ ὅπῃ ποτὲ εἴη, πρὶν
 15 γε δὴ τὰ πιστὰ λάβοιεν ὡς τὰ Γελίμερος χρήματα δίδους αὐτὸς
 ἀπαλλάξει κακῶν ἀπαθῆς, ἔχων ὅσα αὐτοῦ οἰκεῖα εἴη. καὶ οἱ
 μὲν ταῦτα ἔπρασσον, Βελισάριος δὲ ἦσθη τε τῇ ἀγγελίᾳ καὶ
 ἠμεῖσθαι οὐκ ἀπηξίου. στείλας τε τῶν ἐπιτηδείων τινὰς τὸν τε
 Γελίμερος πλοῦτον ἔλαβε καὶ Βονιφάτιον ξὺν τοῖς χρήμασιν τοῖς
 20 αὐτοῦ ἀφήκε, πάμπολύ τι χρήμα τοῦ Γελίμερος συλῆσαντα
 πλούτου.

ε'. Ἐπεὶ δὲ ἐς Καρχηδόνα ἀνέστρεψε, Βανδίλους τε ἄπαν- P 246
 τας ἐν παρασκευῇ ἐποιεῖτο, ὅπως ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ ἐς Βυζάν-

2. Ἱππονεργίου] Ἱππονεργίου Hm. Ἰπκων ἐργίου L. 7. ἐγεί-
 ροντες] ἀγείροντες A. 19. ξὺν L. σὺν P.

ex praescripto Gelimeris vela fecit. At reflans ventus in portum Hip-
 ponis Regii invitum repulit: ubi de adventu hostium certior factus, a
 nautis precibus ac promissis contendit, ut obnixi contra, alius continen-
 tis insulaeve compotes fierent. Sed cum frustra essent, procella gravis-
 sima incumbente, ac maris fluctus, ut fert natura Tyrrhenici pelagi, in
 immensum tollente, ipsis et Bonifacio in mentem venit agnoscere consi-
 lium Dei, qui volens opes illas Romanis dare, navi cursum negaret.
 Aegre portu evecti, in anchoris magno cum periculo steterunt. Simul
 Hipponem Regium attingit Belisarius, ad eum quosdam Bonifacius desti-
 navit, in templum iussos perfugere, et declarare, se a Bonifacio missos,
 Gelimeris gazam habente secum, ac celare ubinam esset, donec fidem
 accepissent, ipsum, traditis Gelimeris opibus, abiturum incolumem, re-
 tentis suis. Illis mandata curantibus, eo laetus nuntio Belisarius fidem
 iureiurando sancitam dedit, ac per nonnullos e familiaribus, quos ad id
 misit, Gelimeris accepit divitias: Bonifacium cum suis dimisit, magnam
 partem auri Gelimeris depeculatum.

5. Reversus Carthaginam Belisarius, Vandalos omnes paratos esse
 voluit ad proficiscendum primo vere Byzantium: tum copias huc atque

τιον πέμψει, καὶ στρατεύματα ἔστειλεν ἐφ' ᾧ ἀνασώσονται Ῥω-
 μαίοις ἅπαντα, ὧν Βανδῖλοι ἔρχονται. Κύριλλον μὲν οὖν ζῆν
 πλήθει πολλῶ ἐς Σαρδῶν ἐπέμψε, τὴν Τζάζωνος κεφαλὴν ἔχοντα,
 ἐπεὶ οἱ νησιῶται οὗτοι ἥμισυ προσηλωρῆν Ῥωμαίοις ἐβούλοντο,
 δεδιότες τε τοὺς Βανδῖλους καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι ἀληθῆ εἶναι ὅσα 5
 σφίσι ξυνεεχθῆναι ἐν Τρικαμάρῳ ἐλέγετο. τούτῳ δὲ τῷ Κυ-
 Β ρίλλῳ ἐπήγγελλε μοῖραν τοῦ στρατοῦ ἐς Κουρσικὴν πέμψαντα τῇ
 Ῥωμαίων ἀρχῇ τὴν νῆσον ἀνακίησασθαι, Βανδῖλων κατήκοον
 τὰ πρότερα οὖσαν, ἣ Κέρνος μὲν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐπεκαλεῖ-
 το, οὐ πόρρω δὲ ἀπὸ Σαρδῶν ἐστίν. ὁ δ' ἐς Σαρδῶν ἀφικόμε- 10
 νος τὴν Τζάζωνος κεφαλὴν τοῖς ταύτῃ ᾤκνημένοις ἀπέδειξε καὶ ἄμ-
 φρω τὰ νῆσῳ τῇ Ῥωμαίων βασιλείᾳ ἐς φόρου ἀπαγωγὴν ἀνεσώ-
 σατο. ἐς δὲ Καισάρειαν τὴν ἐν Μανριτανοῖς Βελισάριος Ἰωάν-
 νην ζῆν λόχῳ περικῶ, οὗ δὴ αὐτὸς ἠγεῖτο, ἐπέμψεν, ἣ ὁδῶ μὲν
 C ἡμερῶν τριάκοντα εὐζώνῳ ἀνδρὶ Καρχηδόνοσ διέχει, ἐς Γύδειρά 15
 τε καὶ τὰς Ἡρακλέους στήλας ἴοντι· κεῖται δὲ ἐπὶ θαλάσῳ, με-
 γάλῃ τε καὶ πολυάνθρωπος ἐκ παλαιοῦ ὄσα. Ἰωάννην δὲ ἄλλον,
 τῶν οἰκείων ὑπασπιστῶν ἕνα, ἐς τὸν ἐν Γαδείροις πορθμὸν καὶ
 τὴν ἐτέραν τῶν Ἡρακλέους στήλαων ἐπέμψε, τὸ ἐκεῖνη φρούριον,
 ὃ Σέπτον καλοῦσι, κινεῖν. ἐς δὲ τὰς νῆσους, ἀπερ' ἀγγοῦ 20
 V 393 εἰσι τῆς ὠκεανοῦ ἐσβολῆς, Ἐβρουσά τε καὶ Μαϊορικὰ καὶ Μινορικὰ

3. Τζάζωνος] τζαζώνος HL: illud Hm. 8. νῆσον] νῆσων L.
 10. Σαρδῶ] σαρδῶ L. 11. Τζάζωνος] τζαζώνος HL. 16. ἐπὶ
 θαλάσῳ] ἐπιθαλάσσης L. 20. Σέπτον] ἐσέπτον H: illud Hm.
 21. Μινορικὰ] μινορία L.

illuc emisit, ut Romanis recuperarent, quaecunque Vandali obtinuerant. Ac Cyrillum quidem valida succinctum manu in Sardiniam destinavit, cum abscisso Tzazonis capite, propterea quod eius incolae Romanis dedere se recusabant, sibi metuentes a Vandalis, nec putantes vera esse, quae illis apud Tricamarum accidisse fama vulgaverat. Eidem Cyrillo iniunxit, uti partem exercitus in Corsicam mitteret, atque insulam ad Romanam ditionem a Vandalica revocaret. Ea quondam vocata Cyrenus, Sardiniae adiacet. Ille in Sardiniam delatus, Tzazonis caput ostendit incolis, et utramque insulam vectigalem, ut prius, Imperio Rom. facit. Ioannem cum cohorte peditum, quibus ipse praerat, Caesaream Mauritaniae Belisarius misit. Abest urbs illa Carthagine spatio, quod diebus xxx. conficiat vir expeditus, qui Gades versus columnasque Herculeas iter intendat: maritima est, magna, ac iam inde olim civibus frequens. Ioannem alterum, e scutariis suis unum, ad fretum Gaditanum et columnam alteram Herculis iussit eo properare consilio, ut positum ibi castellum, quod Septum appellant, reciperet. Ad insulas vero, non procul a freto dissitas, quo Oceanus illabens excipitur, Ebusam aio, et quas vocant lingua vernacula Maioricam ac Minoricam, Apollinarium mi-

ἐπιχωρίως καλούμεναι, Ἀπολλινάριον ἔστειλεν, ὃς ἐξ Ἰταλίας μὲν ὤρητο, μειρόκιον δὲ ὢν ἔτι ἐς Λιβύην ἀφῆκτο. καὶ πολλοῖς χρήμασι πρὸς Ἰλδερῖχου τότε Βανδύλων ἡγουμένου δεδομημένος, ἐπειδὴ παρελέλυτο τῆς ἀρχῆς Ἰλδερῖχος καὶ ἐν φυλακῇ, ὡς περ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, εἶχετο, ἐς Ἰουστινιανὸν βασιλέα ζῆν Λίβυσι τοῖς ἄλλοις, οἳ τὰ Ἰλδερῖχου ἔπρασσον, ἐκτεύσωσιν ἦλθε. στρατεύσας τε ζῆν τῷ Ῥωμαίων στόλῳ ἐπὶ Γελμερα καὶ Βανδύλους, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε καὶ πάντων μάλιστα ἐν Τρικαμάρῳ ἐγένετο. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἔρ- P 247
10 γου Βελισάριος τὰς νήσους οἱ τάσδε ἐπέτρεψε. μετὰ δὲ καὶ ἐς H 129
Τρίπολιν Πουδεντίῳ τε καὶ Ταττιμουθ' πρὸς τῶν ἐκείνη Μανρουσίων πιεζομένους στρατεύμα πέμψας τῆν Ῥωμαίων δύναμιν ταύτη ἐπέτρωσε.

Στελλας δὲ καὶ ἐς Σικελίαν τινὰς, ἐφ' ᾧ τὸ ἐν Λιλυβαίῳ
15 φρούριον, αἶτε τῇ Βανδύλων ἀρχῇ προσῆκον, ἔξουσιν, ἀπεκρούσθη ἐνθένδε, Γότθων ἥκιστα ἀξιούντων Σικελίας τινὰ ξυγχορεῖν μοῖραν, ὡς οὐδὲν τὸ φρούριον τοῦτο Βανδύλοις προσῆκον. ὁ δὲ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσε, πρὸς τοὺς ἀρχοντας, οἳ ταύτη ἦσαν, ἔγραψε τάδε „Λιλύβαιον τὸ Βανδύλων φρούριον τῶν βασιλέως
20 δούλων ἀποστερεῖτε ἡμᾶς, οὐ δίκαια ποιῶντες οὐδὲ ἡμῖν αὐτοῖς B
ζύμφορα, καὶ ἀρχοντι τῷ ἑμετέρῳ, οὔτε ἐκόντι καὶ μακρὰν ἀπολειμμένῳ τῶν πρασσομένων, ἐκπολεμῶσαι βούλεσθε [καὶ] βυ-

1. Ἀπολλινάριον] Vulgo Ἀπολινάριον. Apollicianum RV. 2. ἀφῆκτο] Vulgo ἀφῆκετο. 5. ἐμπροσθεν L. ἐμπροσθε P. ibid. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. ibid. Ἰουστινιανὸν] Ἰουστινιανοῦ H.

sit, natione Italum: quem adolescentulum acceperat Africa, ac multa pecunia donaverat Ildericus, tunc temporis Rex Vandalorum. Ilderico autem a gubernaculis in carcerem deiecto, ut in superiore libro naravimus, ille cum Afris, rerum Ilderici administris, Iustinianum Aug. supplex adierat. Romanam deinde classem et susceptam in Gelimerem Vandalosque expeditionem sequutus, strenuum se virum praestitit in hoc bello, maximeque in pugna Tricamarensi. Quocirca Belisarius has insulas eius fidei credidit. Postea Tripolin exercitum misit, suppetias laturum Pudenticio Tattimuthque, quos vicini Mauri urgebant, itaque Romanas opes illic firmavit.

Missis etiam in Siciliam, qui extractum in Lilybaeo castellum eo nomine occuparent, quod ditioni Vandalicae attributum fuisset, repulsam tulit, Siciliam omnem sibi mordicus asserentibus Gotthis, illudque castellum ad Vandalos pertinere inficiantibus. Quo ille audito, Praefectis illius orae in haec verba scripsit. Nos Lilybaeo, Vandalorum, qui Imperatori iam serviunt, castello excluditis, per iniuriam, vobis ipsis obfuturam. Id enim agitis, ut cum rege vestro, quamvis invito, et ab iis,

σιλέα τὸν μέγαν, οὗ τὴν εὐνοίαν πόνῳ πολλῶ κτησάμενος ἔχει. καίτοι πῶς οὐκ ἂν ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου ποιεῖν δόξαιτε, εἰ Γελλίμερα μὲν ἔναγχος ἔχειν ξυνεχωρεῖτε τὸ φρούριον, βυσιλέα δὲ τὸν τοῦ Γελλίμερος κύριον ἀφαιρεῖσθαι τὰ τοῦ δούλου κτήματα ἔγνωτε; μὴ ὑμεῖς γε, ὧ βέλτιστοι· ἀλλ' ἐνθυμεῖσθε, ὡς φιλία 5 μὲν αἰτίας πολλὰς καλύπτειν πέφυκεν, ἔχθρα δὲ οὐδὲ τῶν συμ-
C κροτάτων ἀδικημάτων ἀνέχεται, ἀλλὰ διερευνᾶται μὲν ἅπαντα ἄνωθεν, οὐ περιορᾷ δὲ πλουτοῦντας τοῖς γε οὐδὲν προσήκουσι τοὺς πολεμίους. εἶτα μάχεται ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους ἠδικήσθαι φησι· καὶ ἦν μὲν σφαλῆ ἐν τῷ κινδύνῳ, ἀπώλεσε τῶν 10 ὑπαρχόντων οὐδὲν, ἐθημερήσασα δὲ μεταμανθάνειν ποιεῖ τοὺς ἡσοχημένους τὸ σύγγνωμον. ὑμεῖς οὖν μῆτε δρώσητε ἡμᾶς περαιτέρῳ κακὸν μῆτε αὐτοὶ πάθητε, μηδὲ πολέμιον κατεργάσησθε τῷ Γότθῳ γένει βασιλέα τὸν μέγαν, ὃν ἕλεον ὑμῖν εἶναι ἐν εὐχῇ ἔστιν. εὐ γὰρ ἴστε ὡς τοῦδε μεταποιουμένοις ὑμῖν τοῦ φρουρίου 15 ἔ πόλεμος ἐν ποσὶν ἔσται οὐκ ὑπὲρ τοῦ Λιλυβαίου μόνον, ἀλλ'
D ὑπὲρ ἁπάντων, ὧν οὐδὲν προσήκον ὑμῖν εἶτα ἀντέχεσθε.⁶ τσαῦτα μὲν ἡ ἐπιστολὴ ἐδήλου. Γότθοι δὲ ἀνήνεγκάν τε ταῦτα ἐς τοῦ Ἀταλαρίχου τὴν μητέρα καὶ πρὸς τῆς γυναικὸς ἐπιτεταγμένον σφίσι ἀπεκρίναντο ὧδε „Τὰ γράμματα, ἃ γέγραπας, 20 ἄριστε Βελισάριε, παραίνεσιν μὲν ἀληθῆ φέρει, ἐς ἄλλους δὲ ἀνθρώπων τινὰς, οὐκ ἐς τοὺς Γότθους ἡμᾶς ἤκουσαν. ἡμεῖς

17. ἀντίχεσθαι ALPm. ἀντέχεσθαι HP.

quae facitis, alienissimo, suscipiat inimicitias magnus imperator, cuius benevolentiam, labore captatam plurimo, sibi ille adiunxit. Enimvero quomodo non videatur factum vestrum a moribus hominum abhorreere, si postquam Gelimeri per vos licuit castellum tenere nuper, Augustum, nunc Gelimeris dominum, spoliare subditi possessione velitis? Id quidem a vobis abest, praeclarissimi viri: quin hoc potius cogitate, eam esse amicitias naturam, ut peccata multa obscure ferat. Contra vero inimicitia ne levisimas quidem culpas tolerat, sed praeterita omnia scrutatur, neque hostes negligentia praetermittit, alieno ditatos. Deinde iniuriam, quam maioribus illatam dicit, armis ulcisci ita aggreditur, ut si Martis alea male cesserit, eorum, quae habet, nihil amittat: sin lactum habuerit exitum, efficit ut victi praebere se faciles aliquando discant. Itaque iam nunc abstitite vobis iuxta ac nobis officere, nec Gotthis infensus reddite Imperatorem magnum, quem propitium semper vobis optamus. Etenim apprimere intelligitis, si vobis castellum hoc vindicaveritis, bellum illicet affore, quo non Lilybaeum modo, sed quidquid etiam usurpatis ex alieno, repetemus. Haec erat literarum sententia: qua Atalarici matri exposita, eius mandato, in hunc modum Gotthi rescribere. Epistola tua, praestantissime Belisari, admonitionem complectitur, veram illam quidem, sed in alios quospiam, minime vero in nos Gotthos

γὰρ οὐδὲν τῶν βασιλέως Ἰουστινιανοῦ λαβόντες ἔχομεν, μὴ ποτε οὕτω μακείημεν· Σικελίαν δὲ ζύμψασαν προσποιούμεθα ἡμέτερον οὖσαν, ἧς δὴ ἄκρα μία τὸ ἐν Αἰλυβαίῳ φρούριόν ἐστιν. εἰ δὲ Θεοδέριχος τὴν ἀδελφὴν τῶ Βανδύλων βασιλεῖ ζυνοικοῦσαν 5 τῶν τινι Σικελίας ἐμπορίων ἐκέλευσε χρῆσθαι, οὐδὲν τοῦτο πρᾶγμα. οὐδὲ γὰρ ἂν τοῦτο δικαιώματος ὑμῖν ὄπουσιν ἀξίωσιν φέροι. σὺ μέντοι, ὦ στρατηγέ, πρᾶττοις ἂν τὰ δίκαια πρὸς P 248 ἡμᾶς, ἣν γε τῶν ἐν ἡμῖν ἀντιλεγόμενων τὴν διάλυσιν οὐχ ὡς πολέμιος, ἀλλ' ἅτε φίλος ποιῆσθαι θέλοις. διαφέρει δὲ, ὅτι οἱ 10 μὲν φίλοι τὰ διάφορα ἐν τῇ δαίτη, οἱ δὲ πολέμοι ἐν τῇ μύχῃ διακρίνειν πεφύκασιν. ἡμεῖς μὲν οὖν Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ περὶ τούτων δαιτῶν ἐπιτρέψομεν, ὅπη ἂν αὐτῷ δοκῇ νόμιμά τε καὶ δίκαια εἶναι. βουλόμεθα δὲ σε ὡς βέλτιστα βουλευσασθαι ἢ ὡς ταχύτατα καὶ τὴν παρὰ τοῦ σοῦ βασιλέως προσδέχασθαι γνώσιν. 15 τοσαῦτα μὲν καὶ ἡ τῶν Γότθων γραφὴ ἰδήλου. Βελισάριος δὲ ἀνεγκῶν ἅπαντα ἐς βασιλεία ἠσύχαζεν, ἕως αὐτῷ βασιλεὺς ἐπιστέλλοι ὅσα ἂν αὐτῷ βουλομένῳ εἴη.

ζ'. Φάραξ δὲ τῇ προσεδροεῖ ἤδη ἄλλως τε καὶ χειμῶνος V 394 ὦρα ἀγρόμενος, ἅμα δὲ καὶ οὐκ ἂν οἰόμενος οἷός τε εἶναι ἐμποδῶν σφίσι τοὺς ἐκείνη Μαυρουσίους στήσεσθαι, τῇ ἐς Παππούαν 20 ἀναβάσει ζὸν προσημῆ πολλῇ ἐνεχείρησεν. ἅπαντας μὲν οὖν εἰ μᾶλα ἔξοπλίσας τοὺς ἐπομένους ἀνέβαινε. βεβοηθηκότων δὲ C τῶν Μαυρουσίων, ἅτε ἐν χωρῷ ἀνάντει τε καὶ λαν δυσβάτω,

2. προσποιούμεθα] προσποιούμεν LHm. 8. ἡμῖν] ὑμῖν Grotius.

convenientem. Nihil enim, quod ad Iustinianum Aug. pertineat, usurpavimus: tanta absit a nobis insania. Nostram autem esse contendimus Siciliam totam, cuius e promontoriis unum est Lilybaei castellum. Quod si Theodericus sorori suae, Regi Vandalorum nuptae, Siculi alicuius emporii copiam fecit, id pro nihilo habe, cum apud nos legis auctoritate non valeat. Tu vero, Magister militum, aequum feceris, si in animum indukeris non hostiliter, sed amice transigere controversiam. In quo illud discrimen est, quod amici lites arbitrio dirimunt, hostes armis. Nos certe huius arbitrum controversiae Iustinianum August. feremus, quod ex aequo et bono iudicaverit, amplexuri. Porro cupimus, ut praecipiti consilio maturum praeceptis, sententiamque expectes principis tui. Haec a Gotthis rescripta. At Belisarius de re tota certiori facto Imperatore, nihil movere statuit, donec eius mandata accepisset.

6. Iam Paaras ad obsidionis et hibernae tempestatis taedium spem adiungens, fore ut Mauri montani obstare minime possent, Pappuam superare aggreditur impigre. Itaque cum suos omnes egregie armasset, ad montem subiit. Occurrunt Mauri, et ea facilitate, quam ipsa loci acclivis iniquitas praebebat, cladem afferunt ascendentibus. Nihil se-

ἡ λύμη εὐπετῶς ἐπὶ τοὺς ἀνόντας ἐγίνετο. καρτερῶς δὲ τοῦ
 Φάρα βιαζομένου τὴν ἄνοδον, δέκα μὲν καὶ ἑκατὸν τῶν ἀμφ'
 αὐτὸν ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἀπέθανον, αὐτὸς δὲ ζῶν τοῖς ἐπιλοποῖς
 ἀποκρουσθεὶς ἀνεχώρησε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀποπειράσασθαι μὲν
 τῆς ἀνόδου, ἀντιστατοῦντος τοῦ πράγματος, οὐκέτι ἐτόλμα,⁵
 φυλακὴν δὲ κατεσπουδασμένην, ὡς ἐνὶ μάλιστα, κατεστήσατο,
 εἴ πως οἱ πιεζόμενοι τῷ λιμῷ οἱ ἐν Παππούα σφῆς αὐτοὺς ἐγχει-
 Η 130 ρίσαιαν, καὶ οὔτε ἀποδιδράσκειν αὐτοὺς ἐνεδίδου οὔτε τι τῶν
 ἔξωθεν ἐς αὐτοὺς φέρεσθαι. ἔνθα δὴ τῷ τε Γέλμερι καὶ τοῖς
 Δ ἀμφ' αὐτὸν ἀδελφιδοῖς τε καὶ ἀνεψιαδοῖς οὖσι καὶ ἄλλοις εὖ γε-¹⁰
 γονόσι ζυνέπειε κακοπαθεῖα χρῆσθαι, ἣν ὅπως ποτὲ εἴποι τις,
 οὐκ ἂν ὁμοίως τοῖς πράγμασι φράζοι. ἔθνων γὰρ ἀπάντων ὧν
 ἴσμεν ἡμεῖς ἀβρότατον μὲν τὸ τῶν Βανθίλων, ταλαιπωρότατον
 δὲ τὸ Μαυρουσίων τετύχηκεν εἶναι. οἱ μὲν γὰρ, ἐξ ὄτου Λι-
 βύην ἔχον, βαλανείοις τε οἱ ζύμπαντες ἐπεχρῶντο ἐς ἡμέραν¹⁵
 ἐκάστην καὶ τραπέξῃ ἅπασιν εὐθηνούση, ὅσα δὴ γῆ τε καὶ θά-
 λασσα ἡδιστά τε καὶ ἄριστα φέρει. ἐχρυσοφόρουν δὲ ὡς ἐπὶ
 πλείστον, καὶ Μηδικὴν ἐσθῆτα, ἣν νῦν Σηρικὴν καλοῦσιν, ἀμ-
 πεχόμενοι, ἐν τε θεάτρῳ καὶ ἵπποδρομίῳ καὶ τῇ ἄλλῃ εὐπα-
 θεῖα, καὶ πάντων μάλιστα κυνηγεσίῳ, τὰς διατριβὰς ἐποιῶν-²⁰
 το. καὶ σφίσι δρχησται καὶ μίμοι ἀκοίσματά τε συγγὰ καὶ θεά-
 P 249 ματα ἦν, ὅσα μουσικά τε καὶ ἄλλως ἀξιοθέατα ἐν ἀνθρώποις
 ζυμβαίνει εἶναι. καὶ ὥκνητο μὲν αὐτῶν οἱ πολλοὶ ἐν παραδέ-

3. αὐτόν] αὐτόν L.
 σοσύη] εὐθηνούση L.

10. ἄλλοις] ἄλλως AHL.
 23. αὐτῶν] αὐτοῖς L.

16. εὐθη-

gnius perrumpente ascensum Phara, cadunt ipsius milites ex. tum ipse cum reliquis propulsus recepit sese; neque ausus deinceps ascensum tentare ob nimiam difficultatem, satis habuit custodiam quam intentissimam potuit agitare, ut qui erant in monte Pappus ad dedicationem compellerentur fame, neminem inde elabi, neque eo quidquam foris importari sinens. Ibi Gelimer, et qui eum secuti fuerant, ipsius cum a sorore tum ex fratre nepotes, alique nobiles, iis aerumnis sunt conflictati, quas nemo verbis exaequare possit. Enimvero nationum omnium, quas novimus, nulla victu lautiori gaudebat quam Vandalis: rursus nulla aridiori se sustentat, quam Mauri. Nam illi, ex quo Africanam occupaverant, quotidianis omnes balneis, et mensae conquisitis terra marique suavissimis cibus extractae insueverant. Aureo plerique cultu, et veste Medica (Sericam appellat hodie) splendidi, in spectaculis ac ludis Circensibus caeterisque delictis, praesertim in venatione toti erant. Saltatoribus ac mimis instructissimi, aurium oculorumque voluptatibus affluebant, quas homines ex concentibus musicis, et rebus ad aspectum praeclarissimis capiunt. Multi in pomariis benignissime riguis, atque optime con-

σοις, ὑδάτων καὶ δένδρων εὖ ἔχουσι· ζυμπόσια δὲ ὅτι πλείοστα
 ἐποιοῦν, καὶ ἔργα τὰ ἀφροδίσια πάντα αὐτοῖς ἐν μελέτῃ πολλῇ
 ἥσκητο. Μανρουσοῖσι δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν πνιγηραῖς καλύβαις,
 χειμῶνι τε καὶ θέρουσ ὥρα, καὶ ἄλλω τῷ ζύμπαντι χρόνῳ, οὔτε
 5 χιόσιν οὔτε ἡλίου θέρμη ἐνθένδε οὔτε ἄλλω διψοῦν ἀναγκαῖον
 κακῶ ἔξιτάμενοι. καθεύδουσι δὲ ἐπὶ τῆς γῆς κώδιον οἱ εὐδαί-
 μονες αὐτοῖς, ἄν οὔτω τύχοι, ὑποστρωννύντες. ἱμάτια δὲ σφι-
 σιν οὐ ζυμμεταβάλλειν ταῖς ὥραις νόμος, ἀλλὰ τριβώνιον τε
 ἄδρον καὶ χιτῶνα τραχὺν ἐς καιρὸν ἅπαντα ἐνδιδύσκονται. ἔχουσι B
 10 δὲ οὔτε ἄρτον οὔτε οἶνον οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἀγαθόν, ἀλλὰ τὸν σί-
 τον, ἢ τὰς ὀλῆρας τε καὶ κριθάς, οὔτε ἔνοντες οὔτε ἐς ἄλευρα
 ἢ ἄλφιστα ἄγοντες οὐδὲν ἄλλοιότερον ἢ τὰ ἄλλα ζῖα ἐσθίουσι.
 τοιοῦτοῖς δὴ οὔσι τοῖς Μανρουσοῖσι οἱ ἀμφὶ τὸν Γελλίμερα συχρὸν
 ζυνοικῆσαντες χρόνον τὴν τε ζυνειθισμένην αὐτοῖς οἰσιταν ἐς
 15 τοῦτο ταλαιπωρίας μεταβαλόντες, ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ σφᾶς τὰ
 ἀναγκαῖα ἤδη ἐπελελοίπει, οὐκέτι ἀντιῆχον, ἀλλὰ καὶ τὸ τεθνά-
 ναι αὐτοῖς ἤδιστον καὶ τὸ δουλεύειν ἥμισα αἰσχρὸν ἐνομιζέτο.

Ὡν δὲ Φάρασ αἰσθόμενος γράφει πρὸς Γελλίμερα τάδε „Ἐλ-
 μὲ μὲν καὶ αὐτὸς βάρβαρος καὶ γραμματῶν τε καὶ λόγων οὔτε
 20 ἤθῶς οὔτε ἄλλως ἐμπειρος γέγονα. ὅσα δὲ με ἄνθρωπον ὄντα
 εἰδέναι ἀνάγκη, ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως ἐκμαθὼν ἔγραψα. C
 τί ποτε ἄρα πεπονθῶς, ὦ φίλε Γελλίμερ, οὐ σαυτὸν μόνον, ἀλλὰ
 καὶ ζύμπαν τὸ σαυτοῦ γένος ἐς τὸ βάρβαθρον τοῦτο ἐμβέβληκας,
 ὅπως δηλαδὴ μὴ γένοιο δοῦλος; παντὼς γὰρ σε καὶ νεανιεύεσθαι

7. ὑποστρωννύντες ALHm. ὑποστρωννύοντες HP.

sitis habitabant. Crebra inter illos convivia, et in omni re Venerea ac-
 curata exercitatio. Mauri vero hiemem aeque ut aestatem, aliasque
 tempestates traducunt in casulis, ubi respirare vix queas: neque illos
 inde nix, neque aestus, neque ullum vitae incommodum exigit. Ispis
 pro lecto humus: divites pellem villosam sibi forte substernunt. Crasso
 pallio, tunicaeque aspera semper induti, non solent vestes mutare pariter
 cum tempestatibus. Pane, vino, caeterisque mitioris victus commodis
 carent: far autem, olyram atque hordeum, nec mitigata igni, nec com-
 molita, mandunt iamentorum ritu. Ita natis factisque Mauris iamdiu per-
 misti Gelimeris comites, et ab illa sua vivendi ratione eo miseriae de-
 ducti, ut vel maximo necessaria iam ipsos deficerent, succumbebant, ac
 mortem suavissimam, servitutem non indecoram esse ducebant.

Re Pharas intollecta, has ad Gelimerem literas dedit. *Equidem et ipse sum Barbarus, et literarum rudis, nec unquam consuetudinem cum Muis habui. Quae tamen, ut homo, nequeo ignorare, ea ad te, natura ipsa dictante, scribo. Unde fieri dicam, care Gelimer, ut te ac tuos omnes in hoc barathrum calamitatis demiseris, ne iugum accipias?*

τοῦτο, οἶμαι, καὶ τὴν ἐλευθερίαν προΐσχεσθαι, ὡς δὴ ἕκαστα
 ταύτης τὰ μοχθηρὰ ἀνταλλάσσεσθαι ἄξιον. εἶτα τῶν Μαυρου-
 σίων τοῖς γε ἀτυχεστάτοις οὐκ οἶμι δουλεύειν, ὅς τὴν ἐλπίδα τοῦ
 V 395 σιώζεσθαι, ἣν τὰ κράτιστα φέρη, ἐπ' αὐτοῖς ἔχεις. καίτοι πῶς
 ἂν οὐχὶ τῷ παντὶ ἄμεινον εἴη δουλεύειν ἐν Ῥωμαίοις πτωχέοντα 5
 ἢ τυραννεῖν ἐν Παπποῖα τε καὶ Μαυρουσίοις; πάντως δέ σοι καὶ
 τὸ ξυνοῦλφ Βελισαρίφ εἶναι ὑπερβολὴ τις ὕβρεως φαίνεται.
 D ἄπαγε, ὦ βέλτιστε Γελίμερ. ἢ καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐξ εὐπατριδῶν
 γεγονότες βασιλεῖ τῶν ὑπηρετεῖν ἀνοχοῦμεν; καὶ μὴν λέγουσιν Ἰου-
 στινιανῷ βασιλεῖ βουλομένῳ εἶναι ἐς τε βουλὴν ἀνάγραφτόν σε 10
 ποιήσασθαι, τιμῆς μεταλαχόντα τῆς ἀνωτάτω, ἣν δὴ πατρι-
 κίων καλοῦσι, καὶ χώρα τε πολλῇ καὶ ἀγαθῇ καὶ χρήμασι μεγά-
 λοις δωρησασθαι, Βελισάριόν τε ἐθελειν ἀναδέχεσθαι πάντα
 ταῦτα ἔσεσθαι σοι, πίστεις διδόντι. σὺ δὲ ὅσα μὲν ἡ τύχη μο-
 χθηρὰ ἦνεγκε, φέρειν γενναίως οἶός τε εἰ πάντα τὰ ἐνθὲνδε ἀν-
 15 θρώπῳ γε ὄντι ἀνεγκαῖα εἶναι οἰόμενος. ἦν δέ τιμι ἀγαθῷ τὰ
 δυσχερῆ ταῦτα ξυγκεραννύνειν βεβούλευται, τοῦτο δὲ αὐτὸς ἐθε-
 P 250 λούσιος δέξασθαι οὐκ ἂν ἀξιοῖς; ἢ οὐχ ὁμοίως τοῖς φλαύροις
 ἀναγκαῖά γε ἡμῖν καὶ τὰ παρὰ τῆς τύχης ἀγαθὰ λογιστέον; ἀλλὰ
 ταῦτα μὲν οὐδὲ τοῖς σφόδρα ἀνοήτοις δοκεῖ. σοὶ δὲ, τῶν μὲν 20
 βεβυπτισμένῳ ταῖς συμφοραῖς, ἀξυνέτω, ὡς τὸ εἶκος, ξιμβάλ-
 νει εἶναι. ἀθυμία γὰρ ἐκπλήξασα ἐς ἀβουλίαν τρέπεσθαι πέφυ-

4. ἦν] ἢ Pm. ibid. φέρη AL. φέρει P. φέρειν Pm. 8. ἢ]
 ἢ L. 14. διδόντι: Hoenschelius. διδόντα P. διδόναι Hm. 21. ξυμ-
 βαίνει L. συμβαίνει P.

Hoc enim, nisi fallor, iactas, ac libertatem obtendis, tanquam dignam, cuius causa aerumnas quaelibet subeantur. Nec tamen vides te infelicitissimae Maurorum feci servire, dum in ea salutis ac dignitatis tuae spem figis. At nonne praestaret subesse domino apud Romanos vel ad mendicitatem redactum, quam Pappuae ac Maurorum tyrannum esse? Probrosus scilicet supra quam dici possit, ac turpe ducis, subditum esse cum Belisario eidem principi. Apage istiusmodi cogitationem, praeclarissime Gelimer. An non et ipsi claris orti natalibus, Imperatori obsequi gloriamur? Porro ferunt constitutum esse Iustiniano Aug. ascribere te senatui, summo Patriciatus honore ornatum, et optimo latifundio pecuniaeque ingenti donare, ac velle Belisarium, data fide, haec omnia in se recipere, ac praedem fieri. Tu quidem adversos omnes Fortunae casus magno ferre animo potes, hac opinione imbutus, nihil ab ipsa invectum esse, quod tibi, quippe homini, patiendum non sit necessarium. Verum si Deo placet aerumnas tuas bono aliquo temperare, id tu videri licet ultro respicias? Nonne aequae necessaria censenda sunt munera Fortunae ac damna? Ita profecto sentiant vel maxime stupidi. Iam quidem te malis mersum, credibile est consilio defici: nam huius inopiam

κεν· ἦν δὲ φέρειν τὴν διάνοιαν τὴν σουτοῦ δύναιο, καὶ μὴ πρὸς
 τύχην μεταβαλλομένην ἀγανακτεῖν, παρέσται σοι αὐτίκα δὴ μύλα H 131
 τὰ τε ξύμφορα ἐλέσθαι ἅπαντα καὶ τῶν ἐπικειμένων ἀπηλλάχθαι
 κακῶν.“

5 Ταῦτα Γελίμερ τὰ γράμματα ἀναλεξάμενος ἀποκλαύσας τε
 δεινῶς ἀντέγραφεν ὧδε „Καὶ τῆς ξυμβουλῆς, ἦν μοι ἐποιήσω, B
 πολλὴν ἔχω σοι χάριν καὶ πολεμῶ ἀδικοῦντι δουλεύειν οὐκ ἀνεκτὸν
 οἶμαι, πυρ' οὗ ἂν δίκην εὐξαίμην λαβεῖν, εἴ μοι ὁ Θεὸς ἤλωσ
 εἴη, ὅς γε οὐδὲν πάποτε ἄχαρι πρὸς ἐμοῦ οὔτε ἔργω παθῶν οὔτε
 10 λόγῳ ἀκούσας πολέμῳ μὲν αἰτίαν οὐκ ἔχοντι παρέσχετο σκῆψιν,
 ἐμὲ δὲ ἐς τοῦτο μετήνεγκε τύχης, Βελισάριον οὐκ οἶδα ὅθεν ἐπε-
 νεγκῶν. καίτοι καὶ αὐτῷ ἀνθρώπῳ γε ὄντι καὶ βασιλεῖ οὐδὲν
 ἀπεικὸς ξυμβήσεσθαι τι ὧν οὐκ ἂν ἔλοιτο. ἐγὼ μέντοι περαι-
 15 ροῦσα τύχη. ἀλλὰ χαῖρέ μοι, ὦ φίλε Φάρα, καὶ μοι κιθάραν
 τε καὶ ἄρτον ἕνα καὶ σπόγγον δεομένου πέμπε.“ ταῦτα ἐπεὶ ἀπε- C
 νεχθέντα ὁ Φάρας ἔγνω, χρόνον δὴ τινα διηπορεῖτο τῆς ἐπιστο-
 λῆς τὸ ἀκροτελεύτιον ξυμβαλεῖν οὐκ ἔχων, ἕως οἱ ὁ ταύτην κο-
 μίσας ἔφρασεν ὡς ἄρτου μὲν ἐνὸς δέοιτο Γελίμερ, ἐπιθυμῶν ἐς
 20 θείαν τε αὐτοῦ ἀφικέσθαι καὶ βρῶσιν, ἐπεὶ ἐξ οὗ εἰς Παππούαν
 ἀναβέβηκεν, οὐδένα πῶ ἄρτον ὠπτημένον εἶδε. σπόγγος δὲ οἱ
 ἀναγκαῖος εἴη· τοῖν γάρ οἱ ὀφθαλμοῖν ἄτερος, τραχυνόμενος τῇ
 ἀλουσίᾳ, ἐς ἄγαν ἐπῆρται. κιθαριστῇ δὲ ἀγαθῷ ὄντι ᾧδῆ τις
 αὐτῷ ἐς ξυμφορὰν τὴν παροῦσαν πεπολεῖται, ἦν δὴ πρὸς κιθά-

parere tristitia consuevit, cum mentem percussit. Si vero id consequaris, ut sustineas animum, nec fortunae mutationem acerbius feras, promptum erit optima quaeque amplecti, teque urgenti expedire calamitate.

His Gelimer lectis literis, graviter flens, ita rescripsit. Quod mihi consilium dedisti, magnam habeo tibi gratiam: ut autem hosti iniusto serviam, id vero mihi intolerandum videtur. Si Deus faueret, repetero poenas ab eo vellem, qui a me nunquam nec facto violatus nec verbo, bello, cuius nulla est causa legitima, praetextum praebuit, meque in hunc statum redegit, accito, nescio unde, immissoque Belisario. Non improbable esse sciat, passurum ipsum, tanquam hominem ac principem, eorum aliquid, unde abhorret. Nequit ultra progredi stilus, auferente mentem calamitate, quae me circumvenit. Vale, amice Phara, et mihi, quod te oro, citharam, panem unum ac spongiam mitte. Haec Pharas cum perlegisset, haesit aliquandiu circa postremum epistolae caput, ignarus quo id spectaret, donec exposuit tabellarius; panem unum a Gelimere peti, ipsius tandem videndi gustandique cupido: non enim panem vidisse coctum, ex quo Pappum ascendisset: opus habere spongia, quod oculorum eius alter intumisset, ilhuvie exasperatus: cum vero fidicen peritus esset, carmen de infelicitate sua a se compositum, flebilibus ly-

ραν θρηνησαί τε καὶ ἀποκλαῦσαι ἐπείγεται. ταῦτα ἀκούσας Φά-
 D ρας καὶ περιαλιγῆσας τε καὶ τύχην τὴν ἀνθρωπεῖαν ἀπολοφνράμε-
 νος, κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐποίησεν, καὶ πάντα ἐπεμπευ ὄσων αὐτοῦ
 ἔχρηξε Γελλίμερ. τῆς μέντοι προσεδρείας οὐδὲν μεδίεις ἐφύλασσε
 μᾶλλον ἢ πρότερον. 5

Ζ'. Ἦδη δὲ τριῶν μηνῶν χρόνος ἐν ταύτῃ δὴ τῇ προσεδρείᾳ
 ἐτρέβη καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα. καὶ ὁ Γελλίμερ ἐδεδίει, τοὺς πο-
 λιορκοῦντας ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐς μακρὰν ἀναβήσεται ὑποτοπάζων,
 P 251 καὶ τῶν οἱ ξυγγενῶν παιδῶν τὰ πλεῖστα σώματα σκώληκος ἐν
 ταύτῃ δὴ τῇ ταιλαιπωρίᾳ ἤφει. καὶ ἐν ἅπασιν μὲν περιώδυνος 10
 ἦν, ἐς ἅπαντα δὲ, πλὴν γε δὴ τοῦ θνήσκειν, δυσάρεστος. τῇ
 μέντοι κακοπαθείᾳ παρὰ δόξαν ἀντείχεν, ἕως οἱ θάματα ἰδεῖν ξυ-
 ηνέχθη τοῖσινδε. γυνὴ τις Μαυρουσία, σίτον ὄλγον ἀμωσγέ-
 V 396 πως συγκαοσμένη, μᾶζαν δὲ ἐνθένδε βραχεῖαν κομιδῇ ποιησα-
 μένη ἐς ζέουσαν τὴν σποδιὰν τὴν ἐν τῇ ἐσχάρᾳ ἐνέβαλλεν. αὐτῷ 15
 γὰρ νόμος ἐν Μαυρουσίοις τοὺς ἄρτους ὀπτᾶσθαι. παρὰ ταύ-
 τιν δὴ τὴν ἐσχάραν δύο παῖδε καθήμενω καὶ τῷ λιμῷ ὑπερώγαν
 B βιαζομένω, ἄτερος μὲν αὐτῆς τῆς ἀνθρώπου υἱός, ἢ τὴν μᾶζαν
 ἐμβεβλημένη ἐτύγχανεν, ὁ δὲ ἕτερος Γελλίμερος ἀδελφιδοῦς ὢν,
 ἐβουλεύσθη ταύτην δὴ τὴν μᾶζαν ἄρπῆσαι, ἐπειδὴν αὐτοῖς 20
 τάχιστα ὀπτῆσθαι δοκῆ. τούτοις τῶν παιδῶν ὁ μὲν Βανδῖλος
 προτερήσας ἐφθασέ τε τὴν μᾶζαν ἄρπῆσας καὶ ζέουσαν ἔτι ὡς μᾶ-

2. ἀπολοφνράμενος AL. ἀπολοφνρόμενος P. 3. τὰ om. L.
 6. δὴ addidi ex L. 14. μᾶζαν] Vulgo μᾶζαν hic et infra. 21. δο-
 κῆ L. δοκῆ P. ibid. Βανδῖλος] βανδῖλος L.

rae numeris aptare velle, et plorando modulari. Quo Pharas audito, condolens, atque humanam sortem deplorans, epistolae satisfacit, ac Gellimeri, quidquid postulaverat, misit. Tum perstans in obsidione, aditus omnes diligentius custodivit.

7. In hac obsidione mensibus elapsis tribus, et hieme iam exeunte, Gellimerem timor invasit, suspicantem obsessores illuc propediem ascensos, Complures pueri, propinqui eius, putrescentibus paedore corporibus verminabant. Et quanquam omnibus indolebat animo Gellimer, prae se tamen ferebat constantiam, uno mortis periculo flexibilem, in aerumnis praeter opinionem perstans atque obdurans: donec sub ipsis oculis res ista contigit. Femina quaedam Maura confectam e paxillo frumento, utcumque contuso, placentulam, in favillam foci immiserat: quo pacto panes coquere solent Mauri. Assederant ad focum pueri duo: quorum alter Gellimeris erat ex sorore nepos, alter filius feminae, quae in cinerem placentam iniecerat. Ambo rabida instincti fame, inhiabant placetae, hanc parati rapere, simul cocta videretur. Promptius irruens puer Vandalus, eam praeripit, et ferventissimam adhuc, multoque obductam cinere, fame victus, in os iniicit et absorbet. In comam socius

λιστα σποδιᾶς τε ἀνάπλεων οὔσαν, ὑπερβιαζομένου αὐτὸν τοῦ λιμοῦ, ἐς τὸ στόμα ἐμβυλλόμενος ἦσθιεν, ὁ δὲ ἕτερος λαβόμενος αὐτοῦ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν ἐπάταξέ τε κατὰ κόρρης καὶ ἀθῆς ῥαπίδας ἠνάγκασε τὴν μάζαν ξὺν βία πολλῇ ἀποβαλεῖν 5 ἥδη ἐν τῇ φάρυγγι οὔσαν. τοῦτο τὸ πάθος οὐκ ἐνεγκὼν Γέλμιερ (παρηκαλούθει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἄπασιν) ἐθελύνθη τε τὴν διάνοιαν καὶ πρὸς Φάραν ὡς τάχιστα ἔγραψε τάδε „Εἴ τι καὶ ἄλλω τε- C τύχηκε πώποτε τὰ δεινὰ καρτερήσαντι ἀπ' ἐναντίας ἵεναι τῶν πρόσθεν αὐτῷ βεβουλευμένων, τοιοῦτον δὴ τινα καὶ ἐμὲ νόμιζε 10 εἶναι, ὃ βέλτιστε Φάρα. εἰσῆλθε γάρ με ἢ σὴ ξυμβουλή, ἣν δὴ ἀλογῆσαι ἤκιστα βούλομαι. οὐ γὰρ ἂν ἀντιτεινοίμι περαιτέρω τῇ τύχῃ οὐδὲ πρὸς τὴν πεπωμένην ζυγομαχοίην, ἀλλ' ἔσομαι αὐτίκα δὴ μάλα, ὅπη ἂν αὐτῇ ἐξηγεῖσθαι δοκῆ· ὅπως μέντοι τὰ πιστὰ λάβοιμι, ἀναδέχεσθαι Βελισάριον βασιλέα ποιήσειν 15 ἅπαντα, ὅσα μοι ἐναγχος ὑπέδξω. ἐγὼ γὰρ, ἐπειδὴν τάχιστα τὴν πλστὴν δοίητε, ἐμαντόν τε ὑμῖν ἐγχειριῶ καὶ ξυγγενεῖς τοῦσδε καὶ Βανθίλους, ὅσοι ξὺν ἡμῖν ἐνταυθά εἰσι.“

Τοσαῦτα μὲν τῷ Γέλμιερ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῆδε ἐτέλεξα. D Φάρας δὲ ταῦτά τε Βελισαρίῳ καὶ τὰ πρότερον γεγραμμένα σφίσι 20 πρὸς ἀλλήλους σημήνας ἐδεῖτο ὡς τάχιστα οἱ δηλώσαι ὃ τι ἂν H 132 αὐτῷ βουλομένῳ εἴη. Βελισάριος δὲ (καὶ γὰρ οἱ ἐν ἐπιθυμίᾳ μεγάλῃ ἦν ζῶντα Γέλμιερα βασιλεῖ ἀγαγεῖν) ἐπειδὴ τάχιστα τὰ γραμμάτια ἀνελέξατο, περιχαρῆς τε ἐγεγόνει καὶ Κυπριανὸν φοιδεράτων ἄρχοντα ἐς Παππούαν ἐκέλευεν ἵεναι ξὺν ἄλλοις τισίν,

1. ἀνάπλεων L. ἀνάπλεων P. 3. κόρρης] κόρης ALHM. 13. δοκῆ A. δοκῆ P.

involat, et semel iterumque impacto maxillae pugno, multa vi placentam excutit, iam fauces implentem. Rem totam ab initio contemplatus Gelimier, luctuoso spectaculo victus ac mollitus animo, statim has ad Pharam literas exarat. Si quis unquam obfirmato pectore adversa passus, de sententia decessit, cum me esse puta, praeclare Phara. Animum subiit consilium tuum, quod iam sano aspernari nolo. Obluctari Fortunae, et cum Fato risari, desinens, quocumque vocat, sine mora nunc sequar. Da solum operam, ut fide interposita recipiat Belisarius, praestitutum Imperatorem, quaecumque pollicitus es mihi nuper. Statim ut fidem accepero, cum propinquis ac Vandalis, quotquot hic adsunt, me vobis dedam.

Haec per literas Gelimier: quibus Pharas, cum prioribus illis, quae scriptae ultro citroque fuerant, Belisario impertitis, eum rogat, ut quid fieri velit quamprimum significet. Belisarius, cum Gelimierem vivum ad Imperatorem ducere maxime cuperet, perlectis literis, mirum in modum gavisus est, ac Cyprianum, foederatorum ducem, cum aliis nonnullis ad montem Pappuam misit, iussum fidem astringere iurciurando, inco-

ὄρους τε αὐτοῖς ἐπέστειλε περὶ σωτηρίας Γελλίμερός τε καὶ τῶν
 ξὺν αὐτῷ διδόναι, καὶ ὡς ἐπίτιμός τε παρὰ βασιλεῖ καὶ οὐδενὸς
 ἐνδεῆς εἶη. ὅπερ ἐπεὶ παρὰ τὸν Φάραν ἀφίκοντο, ἦλθον ξὺν
 αὐτῷ ἕς τι χωρίον παρὰ τὸν τοῦ ὄρους πρόποδα, ἔνθα σφίσι
 Γελλίμερ μετάπειμπος ἦλθε καὶ τὰ πιστὰ λαβὼν ἥπερ ἐβούλετο 5
 ἐς Καρχηδόνα ξὺν αὐτοῖς ἤκεν. ἐτόγγανε δὲ Βελισάριος δια-
 τριβὴν τινα ἐν τῷ τῆς πόλεως προαστείῳ ποιούμενος, ὅπερ Ἄκλας
 P 232 καλοῦσιν. ἔνθα δὴ ὁ Γελλίμερ παρ' αὐτὸν εἰσηλθε, γελῶν γέ-
 λωτα οὔτε φαῦλον οὔτε κρύπτεισθαι ἱκανὸν ὄντα, τῶν τε αὐτὸν
 θειωμένων ἔνοιον μὲν τῇ τοῦ πάθους ὑπερβολῇ ἀπάντων τε αὐτῶν 10
 ἐκστῆναι τῶν κατὰ φρίσιν ὑπώπτενον καὶ παραπαίοντα ἤδη λόγῳ
 οἰδεῖν τὸν γέλωτα ἔχειν. οἱ μὲντοι φίλοι ἀγχίνουν τε τὸν ἄν-
 θρωπον ἐβούλοντο εἶναι καὶ (ἄτε οἰκίας μὲν βασιλικῆς γεγονότα,
 ἐς βασιλείαν δὲ ἀναβεβηκότα, καὶ δύναιμι τε ἰσχυρὰν χρέματά
 τε μεγάλα ἐκ παιδὸς ἄχρι καὶ ἐς γῆρας περιβαλλόμενον, εἶτα ἐς 15
 φρυγὴν τε καὶ δέος παλὸν ἐμπεσόντα καὶ κακοπάθειαν τὴν ἐν Παπ-
 B ποῦα ὑποστάντα, καὶ νῦν ἐν αἰχμαλώτων λόγῳ ἦκοντα, πάντων
 τε ταύτῃ τῶν ἀπὸ τῆς τύχης ἀγαθῶν τε καὶ φλαύρων ἐν πείρᾳ
 γεγονότα) ἄλλου οὐδενὸς ἄξια τὰ ἀνθρώπεια ἢ γέλωτος πολλοῦ
 οἶεσθαι εἶναι. περὶ μὲν οὖν τοῦ γέλωτος, ὃν Γελλίμερ ἐγέλα, λε- 20
 γέτω ἕκαστος ὡς πη γινώσκει, καὶ ἐχθρὸς καὶ φίλος. Βελισά-
 ριος δὲ ἐς βασιλεία ὡς Γελλίμερ δοριάλωτος εἶη ἐν Καρχηδόνη
 ἀνεγκλῶν ἦται ξὺν αὐτῷ ἐς Βυζάντιον ἀφικέσθαι. ὅμα δὲ αὐ-
 τὸν τε καὶ Βανδύλους ἅπαντας οὐκ ἐν ἀτιμίᾳ ἐφύλασσε καὶ τὸν
 στόλον ἐν παρασκευῇ ἐποιεῖτο.

25

22. δοριάλωτος] δορνάλωτος P.

lumem fore cum suis Gelimerem, ab Augusto honorifice habitum iri, nec
 ipsi quidquam defuturum. Ad Pharam illi cum pervenissent, una cum
 eo se contulerunt ad montis radices: quo et ipse venit accitus Gelimer,
 et accepta fide ex animi sententia, Carthaginem cum ipsis profectus est.
 In suburbano, cui nomen Aclias, commorans tunc Belisarius, ibi illum
 accepit, effuse palam ridentem. Quo viso, quidam e statu mentis de-
 iectum esse calamitatis ingentis vi, ac iam delirum, ridere sine re iudi-
 cabant. Amici vero pugnant, acri ipsum iudicio pollere, et humana
 omnia risu tantum digna maximo ducere: postquam ipse regio sanguine
 cretus, regnum adeptus, summis opibus divitiisque amplissimis a puero
 ad senectutem fruitus, fugisset, trepidasset, durissima pertulisset in
 monte Pappua, iam denique captivus teneretur, utramque fortunam plene
 expertus. At illum Gelimeris risum pro suo quisque sensu, tum amicus,
 tum inimicus, interpretetur. Mox Belisarius captum Gelimerem servari
 Carthagine Imperatori significat, instatque ut cum eo Byzantium sibi
 liceat navigare. Interea ipsum omnesque Vandalos in liberali habens
 custodia, classem ornavit.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα ἐν τῷ παντὶ αἰῶνι ἤδη τε κρείσσω ἐλπίδος ἐς πείραν ἤλθε καὶ αἰεὶ ἤξει, ἕως ἂν αἱ αὐταὶ τύχαι ἀνθρώπων ᾧσι. τὴν γὰρ λόγῳ ἀδύνατα δοκοῦντα εἶναι ἔργῳ ἐπιτελεῖται καὶ τὰ τέως ἀδύνατα φανέντα πολλακίς, εἴτα ἀποβάντα θαύματος ἄξιον ἔδοξεν εἶναι. εἰ μέντοι τοιαῦτα ἔργα πάποτε γεγενῆσθαι τετύχηκεν οὐκ ἔχω εἰπεῖν, τὸν Γίζερικον τέταρτον ἀπόγονον καὶ τὴν βυσιλείαν τὴν αὐτοῦ πλοῦτῳ τε καὶ στρατιωτῶν δυνάμει ἀκμαΐζουσαν πρὸς πεντακισχιλίων ἀνδρῶν ἐπηλύτων τε καὶ οὐκ ἐχόντων ὅπη ὀρμίζοιτο ἐν χρόνῳ οὕτω βραχεῖ 10 καταλελύσθαι. τοσοῦτον γὰρ ἦν τὸ τῶν ἱππέων πλῆθος τῶν Βελισσαρίου ἐπισπομένων, οἳ καὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα πρὸς Βανδύλους διήνεγκαν. τοῦτο γὰρ εἴτε τύχη εἴτε τινὶ ἀρετῇ γέγονε, δικαίως ἂν τις αὐτὸ ἀγασθῆι. ἐγὼ δὲ ὄθενπερ ἐξέβην ἐπάνειμι. D

ἦ. Ὁ μὲν οὖν Βανδυλικὸς πόλεμος ἐτελεύτα ᾧδε. ὁ δὲ 15 φθόνος, οἷα ἐν μεγάλῃ εὐδαιμονίᾳ φιλεῖ γίνεσθαι, ᾧδινεν ἤδη ἐς Βελισάριον, καίπερ αὐτὸν οὐδέμιαν παρέχοντα σκῆψιν. τῶν γὰρ ἀρχόντων τινὲς διέβυλλον αὐτὸν ἐς βασιλείαν, τυραννίδα αὐτῷ οὐδαμόθεν προσήκουσαν ἐπικαλοῦντες. βασιλεὺς δὲ ταῦτα μὲν ἐς τὸ πᾶν οὐκ ἐξήνεγκεν, ἢ τὴν διαβολὴν ἐν ὀλιγωρίᾳ ποιη- P 253 20 σάμενος, ἢ καὶ βέλτιον αὐτῷ ἐνομίσθη. Σολόμωννα δὲ πέμψας

3. δοκοῦντα] φανέντα addit L et uncis inclusum H. 8. ἐπηλύτων] ἐπηλύδων L a m. sec. ἐπηλύδων est p. 308 b. ἐπηλύτην 257 d. 322 c. ἐπηλύται 424 c. ἐπηλύτας 425 a. 10. τῶν β. L. τῷ B. P. 11. τὸν om. L. 14. Βανδυλικός] βανδυλικός L. 16. αὐτῶν] αὐτῷ AL. αὐτῶν H. αὐτῶν Hm. 20. ἢ καὶ βέλτιον αὐτῷ ἐνομίσθη] Vide ad p. 338, 10.

Multa quidem alia, supra spem omnem posita, aetates omnes praeteritae viderunt accidere, et consequentes videbunt: quandiu eadem erit humanae vitae conditio. Fiunt enim, quae non posse fieri videbantur; et quae habita saepe sunt impossibilia, postea cum extiterunt, admirabilitatis plurimum habuere. Num autem iis, quae hic narrantur, similia aliquando contigerint, mihi non est promptum dicere. Quantum est, quod quina advenarum millia (tot enim equites, qui soli bellum gessere cum Vandalis, secum advexerat Belisarius) cum portum, in quem appellerent, non haberent, Gizerici abnepotem, eiusque regnum, divitiis, ac militibus pollens, everterint tam brevi tempore. Mirandum profecto seu fortunae, seu virtutis opus. Ego vero unde diverti, illuc redeo.

8. Hic fuit exitus belli Vandalici. Iam vero individua magnae felicitatis comes invidia in Belisarium ringebatur, quamvis ab eo nulla daretur ansa obtreptionis. Ad Imperatorem duces quidam illius nomen de tyrannidis ambitu, unde erat alienissimus, detulerunt. Quam calumniam Augustus in vulgus non extulit, sive illam negligeret, sive expedire silentium iudicaret: sed Salomonem misit, atque optionem fecit Be-

αἴρεισιν Βελισαρίῳ παρέσχετο ἐλεῖσθαι ὀπότερα ἢ αὐτῷ βουλομένη εἶη, πότερα ζῆν Γελλμερί τε καὶ Βανδύλοισ ἐς Βυζάντιον ἦκειν, ἢ αὐτοῦ μένοντι ἐκείνους στείλαι. ὁ δὲ (οὐδὲ γὰρ ἔλαθον αὐτὸν οἱ ἄρχοντες τὴν τυραννίδα ἐπενεγκόντες) ἐς Βυζάντιον ἀφικέσθαι ἠπέλεγτο, ὅπως δὴ τὴν τε αἰτίαν ἐκλύσεται καὶ τοὺς διαβαλόντας μετελθεῖν δύνηται. δὴ δὲ τῶν κατηγορῶν
 B πείραν ἔμαθον, ἐρῶν ἔρχομαι. ὅτε δὴ τὴν διαβολὴν τήνδε ποιῆσαι οἱ διαβύλλοντες ἤθελον, δεισαντες μὴ σφίσιν ὁ τὴν ἐπιστολὴν μέλλων βασιλεῖ κομιεῖν ἐν θαλάσῃ ἀφανισθεὶς τὰ πρᾶσσόμενα διακωλύσῃ, ἐν δύο γραμματείοις τὴν τυραννίδα γράψαν-
 10 τες, ἀγγέλους δύο ὡς βασιλέα ἐν ναυσὶ δύο στέλλειν διενουοῦντο. τοῦτοιν ἄτερος μὲν λαθῶν ἔπλευσεν, ὁ δὲ ἕτερος ἐξ ὑποψίας δῆτινος ἐν Μανδρακίῳ ἦλω, καὶ τὰ γράμματα τοῖς λαβοῦσιν αὐτὸν ἔχειρίσας ἐκπυστα ἐποίησε τὰ πρᾶσσόμενα. ταύτῃ τε μαθὼν
 H 133 Βελισάριος, ἐς ὄψιν ἔλθεῖν τὴν βασιλέως, ὡσπερ ἐρρήθη, ἠκέ-
 15 γετο. ταῦτα μὲν δὴ ἐν Καρχηδόνι ἐφέρετο ὧδε.
 C Μαυρούσιοι δὲ, ὅσοι ἐν τε Βυζακίῳ καὶ Νουμιδίᾳ ὤκητο, ἐς ἀπόστασιν τε ἐξ αἰτίας οὐδεμιᾶς εἶδον καὶ τὰς σπονδὰς διαλύσαντες χεῖρας ἀνταίρην ἐξαπιναιῶς Ῥωμαίοις ἔγνωσαν. καὶ τοῦτο οὐκ ἄπο τοῦ οἰκείου τρόπου σφίσιν ἐπράσσετο. ἔστι γὰρ ἐν Μαυ-
 20 ρουσίῳ οὔτε θεοῦ φόβος οὔτε ἀνθρώπων αἰδώς. μέλει γὰρ αὐτοῖς οὔτε ὄρκων οὔτε ὁμήρων, ἦν καὶ παῖδες ἢ ἀδελφοὶ τῶν ἐν

1. ὀπότερα δὲ] ὀποτέραν H: illud Hm. 15. ἐρρήθη] ἐφέρεθη P.
 22. οὔτε ὄρκων οὔτε] οὐδὲ ὄρκων οὐδὲ P.

hisario, malletne cum Gelimere ac Vandalis venire Byzantium, an manens in Africa, ipsos mittere. Ille haud ignarus sibi a ducibus inferri crimen affectatae tyrannidis, proficisci Byzantium maturabat, ut calumniam obtineret, eiusque artifices coërceret. Quo autem pacto delatorum molitionem cognoverit, iam planum faciam. Cum hanc illi criminationem instruerent, ac vererentur ne optato careret exitu, si quid in mari humanitus ei accideret, qui ad Augustum allaturus erat epistolam, binas literas, tyrannidis indices, scribere, totidemque ad ipsum tabellarios in duas naves impositos, mittere constituerunt. Eorum alter, a nemine deprehensus, mare transmisit: alter in portu Mandracio, data aliqua suspicione, interceptus, tenentibus se, literas tradidit, technamque enuntiavit. Qua cognita Belisarius Imperatorem adire, ut dictum est, festinabat. Haec in urbe Carthagine.

Mauros vero, tum Byzacii, tum Numidiae incolae, ad defectionem mera animi libido induxit perpulitque, ut, rupto foedere, in Romanos de repente insurgent. Neque id ab eorum ingenio alienum. Nam apud Mauros nec Dei timor, nec hominum reverentia locum habent. Nulla est iurisiurandi religio, nulla obsidum cura, quamvis illi vel filii fuerint vel

σφίσιν ἡγουμένων τύχωσιν ὄντες. οὐδὲ ἄλλω οὐδενὶ εἰρήνην ἐν Μαυρουσίοις, ὅτι μὴ τῶν πολεμίων τῷ κατ' αὐτῶν δέει κρατῦνται. ὅπως δὲ αὐτοῖς αἶ τε πρὸς Βελισάριον σπονδαὶ ἐγένοντο D καὶ ὅτω διελύθησαν τρόπῳ, ἐγὼ δηλώσω. ἤνικα ὁ βασιλεὺς στόλος ἐπίδοξος ἐγεγόνει ὡς ἐς Λιβύην ἀφίξεται, δεισαντες οἱ Μαυροῦσιοι μὴ τι ἐνθένδε κακὸν λύβωσι ταῖς ἐκ τῶν γυναικῶν μαντεῖαις ἐχρῶντο. ἄνδρα γὰρ μαντεύεσθαι ἐν τῷ ἔθνει τούτῳ οὐ θέμις, ἀλλὰ γυναῖκες σφίσι κάτοχοι ἐκ δὴ τινος ἱεροουργίας γινόμεναι προλέγουσι τὰ ἐσόμενα, τῶν πάλαι χρησιτηρίων οὐδενὸς 10 ἦσσαν. τότε οὖν πυνθανομένοις αὐτοῖς, ὥσπερ ἐρρήθη, αἱ γυναῖκες ἀνείλον, στρατὸν ἐξ ὑδάτων, Βανδιλῶν κατάλυσιν, Μαυρουσιῶν φθοράν τε καὶ ἦσαν, ὅτε Ῥωμαίοις ὁ στρατηγὸς ἀγένοιος ἔλθοι. ταῦτα ἀκούσας οἱ Μαυροῦσιοι, ἐπειδὴ τὸ βασιλέως στράτευμα εἶδον ἐκ θαλάσσης ἦκον, ἐν δέει τε μεγάλῳ 15 ἐγένοντο καὶ ξυμμαχεῖν Βανδίλοις ἤμιστα ἤθειλον, ἀλλ' ἐς Βελισάριον πέμψαντες καὶ τὴν εἰρήνην, ὡς πρόσθεν δεδήλωται, V 398 κρατυνόμενοι ἠσύχαζόν τε καὶ τὸ μέλλον ὅπη ἐκβήσεται ἐκαραδόκουν. ἐπεὶ δὲ Βανδιλῶν τὰ πρῶγματα ἤδη ἐς πέρας ἀφῆκτο, πέμπουσιν ἐς τὸ Ῥωμαίων στράτευμα, διερευνόμενοι εἴ τις αὐτοῖς ἐν ἀρχῇ ἀγένειός ἐστιν. ἐπεὶ δὲ ἄπαντας πάγωνος ἐώρων 20 ἐμπιπλαμένους, οὐ χρόνον τὸν παρόντα σφίσι τὸ μαντεῖον σημαίνεσθαι ᾤοντο, ἀλλὰ πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον, ταύτῃ τὸ λόγιον ἐρμηνεύοντες, ἢ αὐτοὶ ἤθειλον. αὐτίκα μὲν οὖν ἐς τὴν διάλυσιν τῶν σπονδῶν ὤρμητο, ἀλλὰ τὸ ἐκ Βελισαρίου δέος αὐτοὺς B

19. ἐς τὸ L. Aberat τὸ.

fratres principum, quibus ipsi obtemperant. Neque ulla re, nisi hostis vicini metu, in pace continentur. Iam qua ratione foedus icerint cum Belisario, idemque violarint, expediam. Cum esset opinio venturam in Africam Augusti classem, sibi inde timentes Mauri, fatidicas mulieres consuluerunt. Quippe viris nefas est apud illos vaticinari, sed feminae, peractis quibusdam sacris, afflatae spiritu, futura pandunt, nihilo scius quam antiqua oracula. Tum demum scitantibus responderunt, *Ex aquis exercitum, Vandalorum excidium, Maurorum cladem ac perniciem affore, quando cum Romanis dux imberbis venisset.* Quo Mauri audito, ubi Imperatoris exercitum mari erumpentem videre, perterriti, societatem Vandalis renuntiarunt, ac pace per oratores, quemadmodum supra dixi, sancta cum Belisario, nihil movere, exitus expectatione suspensi. Accisis Vandalorum rebus, destinant ad Rom. exercitum, qui explorent, sitne dux aliquis inter eos imberbis. Postquam omnes bene barbato animadverterunt, non instans, sed aliud post aetates multas secuturum tempus vaticinio designari putarunt, ex sua illud sententia interpretantes. Statim inito foederis scindendi consilio, nihil eos aliud tenuit, nisi terror nominis

διεκόλυεν. οὐ γὰρ ποτε τῷ πολέμῳ Ῥωμαίων περιέσεσθαι, παρόντος γε αὐτοῦ, ἐν ἐλπίδι εἶχον. ὡς δὲ τὴν ἄφοδον αὐτοῦ ξὺν τοῖς ὑπασπισταῖς αὐτοῦ καὶ δορυφόροις ποιείσθαι ἤκουσαν, ἥδη τε τὰς ναῦς ὑπ' αὐτῶν τε καὶ Βανδιλίων πληροῦσθαι ἐπέθοντο, τὰ ὄπλα ἑξαπινυάλως ἀράμενοι ὑπασαν κακοῦ ἰδέαν ἐς τοὺς Λίβυνας 5 ἐπεδείξαντο. οἱ γὰρ στρατιῶται ὀλίγοι τε ἐν ἐκάστη ἑσχατιῷς χώρα καὶ ἔτι ἀπαράσκευοι ὄντες, καταθέουσιν οὐκ ἂν εἶχον πανταχόσε τοῖς βαρβάρους ἀνθίστασθαι, οὐδὲ τὰς ἐπεκδρομὰς συχνὰς τε καὶ οὐκ ἐκ τοῦ ἔμφανοῦς γινομένης διακαλύσειν. ἀλλ'

C ἄνδρες μὲν οὐδενὶ κόσμῳ ἐκτείνοντο, γυναῖκες δὲ ξὺν παισὶν ἐν 10 ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο, τὰ τε χρήματα ἐκ πάσης ἑσχατιῷς ἤγετο καὶ φυγῆς ἢ χώρας ξύμπασα ὑπεπίπλατο. ταῦτα Βελισαρίῳ ἥδη πού ἀναγομένην ἠγγέλλετο. καὶ αὐτὸς μὲν ἀναστρέφειν οὐκέτι εἶχε, Σολόμωνι δὲ διέπειν τὸ Λιβύης κράτος παρείχετο, ἀπολέξας τῶν ὑπασπιστῶν καὶ δορυφόρων τῶν αὐτοῦ μέρος πλεῖ- 15 στον ὥστε Σολόμωνι ἐπομένους Μαυρουσίῳ ὅτι τάχιστα τοὺς ἐπαναστάντας τῆς ἐς Ῥωμαίους ἀδικίας ξὺν προθυμίᾳ πολλῇ τίσασθαι. καὶ βασιλεὺς δὲ στρατιᾶν ἄλλην Σολόμωνι ἐπέμψε,

D ξὺν Θεοδώρῳ τε τῷ ἐκ Καππυδοκίας καὶ Ἰλδίγερι· ὃς δὴ Ἀντωνίνης γαμβρὸς τῆς Βελισαρίου γυναικὸς ἦν. ἐπειδὴ δὲ τῶν ἐπὶ 20 Λιβύης χωρίων τοὺς φόρους οὐκέτι ἦν ἐν γραμματείοις τεταγμένους εὔρειν, ἥπερ αὐτοὺς ἀπεγράψαντο ἐν τοῖς ἕνω χρόνοις Ῥω-

7. ἂν εἶχον PHm. ἀντίστον HL. 12. ὑπεπίπλατο] ὑπεπίπλατο L. 15. ἀπολέξας τῶν] ἀπολέξας καὶ τῶν HL. *ibid.* καὶ δοφ.] τε δοφ. HL: illud Hoeschelii in auno. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

Belisarii: quo praesente, non sperabant fore unquam ut Romanis bello superiores evaderent. At ubi ipsum cum scutariis atque hastatis protectoribus suis discedere, iisque iam ac Vandalis impleri naves audierunt, sumptis improviso armis, omnes nocendi artes in Afros exercuere. Milites enim, cum ad limites singulos et pauci essent, et imparati, impares quoque erant inhibendis frequentibus ac furtivis excursionibus, quibus omnia Barbari infesta habebant. Viri foedissime mactabantur, feminae cum parvulis abstrahabantur in servitutem; limitanea quaeque regio prae- dae erat: ubique fuga ac trepidatio. De his factus certior Belisarius, cum iam oram solveret, neque esset integrum regredi, Salomoni regendam Africam tradidit, delectuque habito, partem maximam Praetorianorum suorum reliquit; ut, eo duce, quamprimum magno animo ultum irent nefaria in Romanos ausa Maurorum rebellium. Salomoni Imperator alias misit copias cum Theodoro Cappadoce, et Ildigere, genero Antoninae uxoris Belisarii. Et quoniam vectigalia iam in literis et codicibus rationariis reperiri non poterant, prout olim perscripta fuerant a Romanis;

μαῖοι, ἄτε Γιζερῖχον ἀναχαιτίσαντός τε καὶ διασφθείραντος κατ' ἀρχὰς ἄπαντας, Τρύφων τε καὶ Εὐστράτιος πρὸς βασιλέως ἐστάλησαν, ἐφ' ᾧ τοὺς φόρους αὐτοῖς τάξουσι κατὰ λόγον ἐκάστω. οἱ δὴ οὐ μέτροιοι Λίβυσιν οὐδὲ φορητοὶ ἔδοξαν εἶναι.

5 **Σ**. Βελισάριος δὲ ἄμα Γελλίμερῖ τε καὶ Βανδύλοισι ἐς Βυ- P 255
ζάντιον ἀρικόμενος γερῶν ἠξιώθη, ἃ δὴ ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ῥω-
μαίων στρατηγοῖς τοῖς νίκας τὰς μεγίστας καὶ λόγου πολλοῦ ἀξίας
ἀναδησαμένοις διτετέχατο. χρόνος δὲ ἀμφὶ ἑνιαυτούς ἐξακοσίους
παρώχηκεν ἤδη ἐξ ὅτου ἐς ταῦτα τὰ γέγρα οὐδείς ἐληλίθει, ὅτι
10 μὴ Τίτος τε καὶ Τραϊανός, καὶ ὅσοι ἄλλοι αὐτοκράτορες στρα-
τηγήσαντες ἐπὶ τι βαρβαρικὸν ἔθνος ἐνίκησαν. τὰ τε γὰρ λά- H 134
φυρα ἐνδεικνύμενος καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἀνδράποδα ἐν μέσῃ πόλει
ἐπόμπευσεν, ὃν δὴ Θρῆμιβον ἐκύλουν Ῥωμαῖοι, οὐ τῷ παλαιῷ B
μέντοι τρόπῳ, ἀλλὰ περὶ βαδίζων ἐκ τῆς οἰκίας τῆς αὐτοῦ ἄχρι
15 ἐς τὸν ἰππόδρομον· κἀνταῦθα [ἐκ Βανδύλων] αὐθις ἕως ἐς τὸν
χῶρον ἀφίκετο, οὗ δὴ ὁ θρόνος ὁ βασιλεύς ἐστιν. ἦν δὲ λά-
φυρα μὲν ὅσα δὴ ὑπουργία τῇ βασιλείῳ ἀνεῖσθαι εἰώθει, θρό-
νοι τε χρυσοὶ καὶ ὀχήματα, οἷς δὴ τὴν βασιλείῳ γυναῖκα ὀχεῖσθαι
νόμος, καὶ κόσμος πολλὸς ἐκ λίθων ἐντίμων συγκείμενος, ἐκπύ-
20 ματά τε χρυσᾶ, καὶ τὰ ἄλλα ξύμπαντα ὅσα ἐς τὴν βασιλείῳ θεί-
νην χρήσιμα. ἦν δὲ καὶ ἄργυρος ἕλκων μυριάδας ταλάντων πολ-
λὰς καὶ πάντων τῶν βασιλικῶν κειμηλίων πάμπολύ τι χρῆμα V 399
(ἄτε Γιζερῖχον τὸ ἐν Ῥώμῃ σεσυληκότος παλάτιον, ὥσπερ ἐν τοῖς G

14. ἐκ τῆς — Βανδύλων om. L. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτοῦ P.
15. κἀνταῦθα] κἀντεῦθεν Grotius. *ibid.* ἐκ Βανδύλων delet
Grotius et om. RV. ἐκ βαλβίδων Maltretus.

quippe illa suppresserat ipso regni sui initio Gizericus, et omnino sustulerat; Tryphonem atque Eustratium Augustus misit, cuique tributum descriptoris proportione; quod Afris immudicum et intolerabile visum est.

9. Postquam Byzantium Belisarius cum Gelinere Vandalisque venit, honoribus affectus est, qui quondam Romanis ducibus, maximas clarissimasque victorias consecutus, decernebantur: cum nemo iam ab annis circiter DC. adeptus eos fuisset, praeter Titum, Traianum, ac caeteros Imperatores, qui ducto in Barbaram aliquam nationem exercitu, victores redierant. Etenim spolia et captivos spectandos exhibens, pompam, sive, ut Romani appellabant, triumphum, per urbem mediam duxit, non veteri tamen more. Siquidem a suis aedibus in Circum usque pedibus processit, ibique a carceribus ad solum Imperatoris. In spoliis videre erat quaecunque regis usibus addici solent: sellas aureas, vehicula uxoris principis, mundi gemmei ingentem vim, pocula ex auro, epularem omnem suppellectilem regis, talentorum argenti multas myriadas, et magnam regionum vasorum copiam: quae Gizericus, uti supra memoravimus, in Rom.

ἐμπροσθεν λόγους ἐρρήθη), ἐν τοῖς καὶ τὰ Ἰουδαίων κειμήλια ἦν, ἕπερ Οὐεσπασιανοῦ Τίτος μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἄλωσιν ἐς Ῥώμην ξὺν ἑτέροις τισὶν ἤνεγκε. καὶ αὐτὰ τῶν τις Ἰουδαίων ἰδὼν καὶ παραστάς τῶν βασιλέως γνωρίμων τινὶ „ταῦτα“ ἔφη „τὰ χρήματά ἐς τὸ ἐν Βυζαντίῳ παλάτιον ἐσκομίζεσθαι 5 ἄξύνφορον οἴομαι εἶναι. οὐ γὰρ οἶόν τε αὐτὰ ἐτέρωδι εἶναι ἢ ἐν τῷ χώρῳ, οὗ δὴ Σολομῶν αὐτὰ πρότερον ὁ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς ἔδειτο. διὰ ταῦτα γὰρ καὶ Γιζέριχος τὰ Ῥωμαίων βασιλεια D εἶλε καὶ νῦν τὰ Βανδύλων ὁ Ῥωμαίων στρατός.“ ταῦτα ἐπεὶ ἀνερχθέντα βασιλεὺς ἤκουσεν, ἔδεισέ τε καὶ ζύμπαντα κατὰ τὸ 10 χος ἐς τῶν Χριστιανῶν τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὰ ἐπεμψεν. ἀνδράποδα δὲ ἦν τοῦ Θριάμβου Γελμερ τε αὐτὸς, ἐσθῆτά πού τινα ἐπὶ τῶν ὤμων ἀμπεχόμενος πορφυρᾶν, καὶ τὸ ξυγγενὲς ἄπαν, Βανδύλων τε ὅσοι εὐμήκεις τε ἄγαν καὶ καλοὶ τὰ σώματα ἦσαν. ὡς δὲ ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ Γελμερ ἐγεγόνει, καὶ τὸν τε βασιλέα ἐπὶ 15 βήματος ὑψηλοῦ καθήμενον τὸν τε δῆμον ἐφ' ἑκάτερα ἐστῶτα P 256 εἶδε, καὶ αὐτὸν οὗ ἦν κακοῦ περισκοπῶν ἔγνω, οὔτε ἀπέκλαυσεν οὔτε ἀνώμωξεν, ἐπιλέγων δὲ οὐκ ἐπαύσατο κατὰ τὴν Ἑβραίων γραφὴν, ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης, ἀφικόμενον δὲ αὐτὸν κατὰ τὸ βασιλέως βῆμα τὴν πορφυρίδα περιλόντες, πρηγῆ πεσόντα προσκυνῆσαι Ἰουστινιανὸν βασιλέα ἠνάγκασαν. τοῦτο δὲ καὶ Βελισάριος ἐποίη, ἅτε ἐκείτης βασιλέως

1. Ἐμπροσθεν] Ἐμπροσθε L. *ibid.* ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 6. οὐμοι] φετο Lm. 18. Ἑβραίων] Eccles. I, 2.

palatio compilaverat. In his vasa Iudaeorum erant, quae Titus Vespasiani filius, post Hierosolymorum excidium Romam cum aliis asportarat. Ea conspicatus Iudaeus quidam, unum ex Augusti familiaribus adiit, itaque monuit: *Non expedit, mea quidem sententia, aurum hoc in palatium Byzantium inferri. Nusquam enim servari potest, nisi ubi principio repositum fuit a Salomone Iudaeorum rege. Quae causa extitit, cur et Romanam olim regiam Giscericus, et Vandalicam Rom. exercitus modo cepit.* Haec Imperatori renuntiata metum incussere, ita ut totum id, quidquid erat, in Hierosolymitana Christianorum templa deferri iusserit. Porro hos triumphus captivos habuit: Gelimerem ipsum, cum veste purpurea, circumdata humeris; propinquos ipsius omnes; e Vandalis procerissimos quosque, et oris dignitate praestantes. Circum ingressus Gelimer, ubi Augustum sublimi in solio sedentem, stantemque hinc inde populum vidit, et animum ad se referens, quo infortunii devenisset, attendit; nec lacrimas, nec gemitus edidit, at semper in ore habuit vocem illam, ex Hebraeorum monumentis petitam: *Vanitas vanitatum, et omnia vanitas.* Ut ventum est ad Caesareum solium, exuta purpura, prono vultu pro-cumbere, et Iustinianum Aug. adorare compulsus est: quem honorem Be-

ξὶν αὐτῷ γεγονώς. βασιλεύς τε Ἰουστινιανὸς καὶ ἡ βασίλισσά Θεο-
δώρα τὰς Ἰλδερίχου παιδῶν τε καὶ ἐγγόνους πάντας τοὺς ἐκ Οὐα-
λεντινιανοῦ βασιλέως ξυγγενείας χρήμασιν ἱκανοῖς ἰδωρήσαντο,
καὶ Γελλίμερι χωρία οὐκ εὐκαταφρόνητα ἐν Γαλατία δόντες ὁμοῦ
5 τοῖς ξυγγενέσιν ἐντυῦθα οἰκεῖν ξυνεχώρησαν. ἐς πατρικίους μέν-
τοι ἀνάγραφτος Γελλίμερ ἦκιστα ἐγγόνει, ἐπεὶ οὐ μετατίθεισθαι
τῆς Ἀρείου δόξης ἤθελεν.

Ὀλίγῳ δὲ ὑστερον Βελισαρίῳ καὶ ὁ Θραμβος κατὰ δὴ τὸν
παλαιὸν νόμον ξυνετελέσθη. ἐς ὑπάτους γὰρ προελθόντι οἱ ξυ-
10 ἐπεισε φέρεσθαι τε πρὸς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἐν τῷ δίφῳ ὄχου-
μένῳ, τῷ δήμῳ ῥιπτεῖν αὐτὰ δὴ ἐκεῖνα τοῦ Βανδιλων πολέμου
τὰ λάφυρα. τὰ τε γὰρ ἀργυρώματα καὶ ζώνας χρυσοῦς καὶ ἄλλον C
πλοῦτον Βανδιλικοῦ πολὺ τι χρήμα ἐκ τῆς Βελισαρίου ὑπατείας ὁ
δῆμος ἤρπασε, καὶ τι τῶν οὐκ εἰωθότων ἀνανεοῦσθαι τῷ χρόνῳ
15 ἔδοξε. ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐν Βυζαντίῳ ἔσχε.

Ἰ. Σολόμων δὲ τὸ ἐν Λιβύῃ παραλαβὼν στρατεύμα,
ἐπηρμένων μὲν, ὡς προδεδήλωται, τῶν Μαυρουσίων, ἠωρημέ-
νων δὲ τῶν ἄλλων πραγμάτων, ἐν ἀπύρῳ εἶχεν ἢ τὸ παρὸν θέ-
σθαι. τοὺς τε γὰρ στρατιώτας ἐν Βυζακίῳ καὶ Νομηδίᾳ οἱ βάρ- D
20 βαροὶ ἀνηρηκέναι καὶ ἅπαντα ἄγειν τε καὶ φέρειν τὰ ἐκεῖνη ἠγγέλ-
λοντο. μάλιστα δὲ αὐτόν τε καὶ Καρχηδόνα πῦσαν συνετέραξε
τὰ ἐς Αἰγῶν τε τὸν Μασσαγέτην καὶ Ρουφίνον τὸν Θράκα ἐν Βυ-

2. Οὐαλεντινιανοῦ] Βαλεντινιανοῦ P. 13. ὑπατείας] ὑπατίας
AL. 22. Αἰγῶν HP hic et infra cum diaeresi.

Isarius quoque persolvit, cum Gelimere supplex. Imperator autem Iustinianus ac Theodora Augusta Ilderici filias, et omnem Valentiniani Aug. prosopiam multa pecunia donarunt: Gelimeri fundos in Galatia assignarunt non contemnendos, ubi ipsi cum propinquitate habitare licuit. At Patriciorum ordini ideo non fuit ascriptus, quia ab Arianismo discedere noluit.

Haud multo post Belisarius alterum, et veteri quidem more, triumphum egit. Nam illum consulē captivi portarunt: idemque e curuli illas ipsas belli Vandalici manubias populo sparsit. Siquidem Belisario consule vasa argentea, zonas aureas, aliarumque rerum pretiosarum, quas habuerant Vandali, magnam copiam populus rapuit, ac dies partem eorum, quae desuetudine iam pridem abierant, revocare visa est. Byzantii quidem haec ita se habuerunt.

10. In Africa vero Salomon, accepto armorum imperio, cum Mauri, uti supra narravimus, rebellassent, ac suspensa rerum summa in ancipiti nutaret, pendens et ipse animi, quid in praesenti statueret, nesciebat. Ex nuntiis enim cognoverat, Barbaros, deletis Byzacii Numidiaeque praesidiis, illic agere et ferre omnia: in primis quae Aigani Massagetae et Rufino Thraci apud Byzacenos acciderant, cum ipsum, tum Carthaginem

ζακίω ξυνεγενθέντα. ἕμφω γὰρ λογίμω ἐς ἄγαν ἔν τε τῇ Βελι-
 σαρίου οὐκία ἦσθη καὶ τῷ Ῥωμαίων στρατεύματι, ἄτερος μὲν
 αὐτῶν Αἰγῶν ἐν τοῖς Βελισαρίου δορυφόροις ταττόμενος, ὁ δὲ
 ἕτερος, ἄτε ἁπάντων εὐψυχότατος, τὸ σημεῖον τοῦ στρατηγῶν
 P 257 ἐν ταῖς παρατάξεσιν εἰωθῶς φέρειν, ὃν δὴ βανδοφόρον καλοῦσι 5
 Ῥωμαῖοι. τότε γὰρ τούτῳ τῷ ἄνδρι ἰππικῶν καταλόγων ἡγου-
 H 135 μένω ἐν Βυζακίῳ, ἐπειδὴ τοὺς Μαυρουσίους εἶδον τά τε ἐν ποσὶ
 V 400 ληζομένους καὶ Αἰβνας ἅπαντας ἐν ἀνδρμπόδων λόγῳ ποιησαμέ-
 νους, τηρήσαντες ἐν στενοχωρίᾳ ξὺν τοῖς σφίσι ἐπομένους τοὺς
 τὴν λείαν παραπέμποντας, αὐτοὺς τε κτείνουσι καὶ τοὺς αἰγμα- 10
 λώτους ἀφαιροῦνται πάντας. ὡς δὲ οὗτος ὁ λόγος ἐς τῶν βαρ-
 βάρων τοὺς ἄρχοντας ἦκε, Κουζίαν τε καὶ Ἐσδιλίαν καὶ Ἰου-
 φρούθην καὶ Μεδισινίαν, οὐ μακρὰν ταύτης δὴ τῆς στενοχω-
 ρίας ἀπέχοντας, χωροῦσιν ἐπ' αὐτοὺς παντὶ τῷ στρατῷ περὶ δει-
 λην ὄψιαν. οἱ Ῥωμαῖοι δὲ, κομιδῇ τε ὀλίγοι ὄντες καὶ ἐν χώρῳ 15
 B στενῷ ἐς μέσον κυριάδων πολλῶν ἀπειλημμένοι, ἀμύνεσθαι τοὺς
 ἐπιόντας οὐχ οἶοι τε ἦσαν. ἔνθα γὰρ ἂν τραπέειεν, ἀεὶ κατὰ νό-
 του ἐβάλλοντο. τότε δὴ Ῥουφίνος τε καὶ Αἰγῶν ξὺν ὀλίγοις τισὶν
 ἐς πέτραν ἐγγὺς πον οὖσαν ἀναδραμόντες ἐνθένδε τοὺς βαρβά-
 ρους ἡμύνοντο. τέως μὲν οὖν, ἕως τοῖς τόξοις ἐχρῶντο, οὐκ 20
 ἐτόλμων σφίσι ἐκ τοῦ εὐθέος ἐς χεῖρας ἰλθεῖν οἱ πολέμοι, ἀλλὰ
 τὰς αἰχμὰς ἐσηκόντιζον· ἐπεὶ δὲ τὰ βέλη ἅπαντα σφῶς ἦδη ἐπι-
 λελοῖπει, οἱ τε Μαυρούσιοι αὐτοῖς ἐς χεῖρας ἦλθον καὶ αὐτοὶ τοῖς

12. „κουζίαν Reg.“ MALT. Sic ALHm et RV. Κουζίαν HP.

13. τῆς add. L. 16. μέσον] μέσων L.

universam conturbabant. Siquidem erant ambo inter Belisarii domesticos
 et in exercitu Romano clarissimi: Aigan quidem stipator erat Belisarii,
 Rufinus autem, virtutis ergo ac strenuitatis eximia, vexillum Praetorium
 in praeliis ferre consueverat: quo munere fungentem Romani bandiferum
 vocant. Hi tunc duces equitum in provincia Byzacena, ubi a Mauris
 obvia quaeque rapi, et Afros omnes abduci in servitutum viderant, via-
 rum angustias obsedere cum suis, et praedae abactoribus imminentes, il-
 lis occisis, captivos omnes receperunt. Cladis nuntio permoti, qui non
 procul aberant, Barbarorum duces, Cuzinas, Isdilisas, Iuphruthes ac Me-
 disinias, omnes eo copias promovent, inclinata iam die. Romani, cum et
 pauci admodum essent, arctoque in spatium multis millibus cingentur,
 non sufficiebant propulsandae impressioni. Nam quocumque se verterent,
 eorum terga missilibus figebantur. Tum Rufinus et Aigan cum pauculis
 in vicinam rupem cursu evadunt, atque inde Barbaros prohibent. Et
 quandiu quidem arcubus usi sunt, refugit hostis recta impetum dare, et
 manus conserere, sed vibrare spicula satis habuit. Ubi vero pharetras
 exhausere, tunc demum Maurus certare cominus, Romani repellere gla-

ξίψισιν ἐκ τῶν παρόντων ἡμύνοντο. τοῦ δὲ πλήθους τῶν βαρ-
 βάρων βιαζομένου, Αἰγῶν μὲν κρευοργηθεὶς τὸ σῶμα ὅλον ἐν-
 ταῦθα ἔπεσε, Ῥουφίνον δὲ οἱ πολέμιοι ἀρπάσαντες ἤγον. αὐτίκα C
 δὲ τῶν ἀρχόντων τις Μεδισινίσσας, δεισας μὴ διαφυγῶν πρῶ-
 5 γματα σφίσιν αὐθις παρέχοι, τῆς τε κεφαλῆς αὐτὸν ἀφαιρεῖται
 καὶ ταύτην ἐς τὰ οἰκεῖα λαβὼν ταῖς γυναιξὶ ταῖς αὐτοῦ ἔδειξε, με-
 γέθους τε ὑπερβολῇ καὶ τριχῶν πλήθει ἀξιοθέατον οὔσαν. ἐπεὶ
 δὲ ἡμᾶς ὁ τῆς ιστορίας λόγος ἐνταῦθα ἤγαγεν, ἐπάναγκες εἰπεῖν
 ἄνωθεν ὅθεν τε τὰ Μαυρουσίων ἔθνη ἐς Λιβύην ἤλθε καὶ ὅπως
 10 ἐνταῦθα ὤκησαντο.

Ἐπειδὴ Ἑβραῖοι ἐξ Αἰγύπτου ἀνεχώρησαν καὶ ἄγχι τῶν Πα-
 λαιστίνης ὄρων ἐγένοντο, Μωσῆς μὲν σοφὸς ἀνὴρ, ὃς αὐτὸς τῆς
 ὁδοῦ ἠγήσατο, θνήσκει, διαδέχεται δὲ τὴν ἡγεμονίαν Ἰησοῦς ὁ
 τοῦ Ναυῆ παῖς, ὃς ἔς τε τὴν Παλαιστίνην τὸν λεῶν τοῦτον εἰσή-
 15 γαγε καὶ ἀρετὴν ἐν τῷ πολέμῳ κρείσσω ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν D
 ἐπιδειξάμενος τὴν χώραν ἔσχε. καὶ τὰ ἔθνη ἅπαντα καταστρε-
 ψάμενος τὰς πόλεις εὐπετῶς παρεστήσατο, ἀνίκητός τε παντάπα-
 σιν ἔδοξεν εἶναι. τότε δὲ ἡ ἐπιθαλασσία χώρα ἐκ Σιδῶνος μέχρι
 τῶν Αἰγύπτου ὄρων Φοινίκη ξύμπασα ὠνομάζετο. βασιλεὺς δὲ
 20 εἷς τὸ παλαιὸν ἐφειστήκει, ὥσπερ ἅπασιν ὠμολόγηται, οἱ Φοινί-
 κων τὰ ἀρχαῖότατα ἀνεγράψαντο. ἐνταῦθα ὤκηστο ἔθνη πολυ-
 ἀνθρωπότατα, Γεργεσαῖοι τε καὶ Ἰεβουσαῖοι καὶ ἄλλα ἄττα ὀνό-

4. „μεδισινίσσας Reg.“ MALT. Sic LHm. Μεδισινίσσας HP.
 11. Ἑβραῖοι] ἑβραῖοι L hic et infra. 18. ἢ om. L.
 22. Γεργεσαῖοι] γεργαῖοι L.

diis, pro re nata. Tandem illos obruente numero Barbarorum, conscia-
 sus plagis Aigan occubuit: Rufinum captum atque abductum dux Medisi-
 nisas confestim obruncavit, veritus ne is fuga elapsus negotium denuo
 exhiberet. Idem Barbarus illius caput, magnitudine et comae densitate
 insigne, domum attulit, atque uxoribus ostendit suis. Quandoquidem ve-
 ro ad Mauros instituto historiae deducti sumus, locus postulat ut rem
 altius repetentes, unde illi in Africam venerint, et quo ibi modo sedes
 fixerint, declaremus.

Cum Hebraei, ex Aegypto egressi, non longe a Palaestinae finibus
 abessent, dux viae Moses, vir sapiens, e vita migravit. Ducatum suscep-
 tit Iesus Naue filius: qui gente hac in Palaestinam inducta, regionem
 obtinuit, virtutem in bello promens humana maiorem, ac debellatis indi-
 genis omnibus, urbium facile potitus est, audiitque plane invictus. Tunc
 temporis maritima omnis regio, a Sidone ad Aegypti fines, Phoenice di-
 cebatur, nec nisi unum ibi quondam fuisse regem confessione omnium
 constat, qui de Phoenicum antiquitatibus scripsere. Illic gentes numero
 abundantes debebant, Gergesaei, Iebusaei, aliaeque aliis discretas nomi-

ματα ἔχοντα, οἷς δὴ αὐτὰ ἢ τῶν Ἑβραίων ἱστορία καλεῖ. οὗτος
 δ' λαὸς ἐπει ἄμαχόν τι χρῆμα τὸν ἐπηλύτην στρατηγὸν εἶδον, ἐξ
 P 258 ἡθῶν τῶν πατρίων ἔξανυστάντες ἐπ' Αἰγύπτου ὁμόρου οὔσης
 ἐχώρησαν. ἔνθα χῶρον οὐδένα σφίσι ἱκανὸν ἐνοικήσασθαι εὐ-
 ρόντες, ἐπεὶ ἐν Αἰγύπτῳ πολυάνθρωπία ἐκ παλαιοῦ ἦν, ἐς Αἰ-5
 βύην ἐστάλησαν. πόλεις τε οἰκίσαντες πολλὰς ἐύμπεσσαν Λιβύην
 μέχρι σιτηλῶν τῶν Ἡρακλέους ἔσχον, ἐνταῦθα τε καὶ ἐς ἐμὲ τῆ
 Φοινίκων φωνῇ χρώμενοι ὤκνηται. ἐδείμαντο δὲ καὶ φρούριον ἐν
 Νουμιδίᾳ πόλει, οὗ νῦν πόλις Τίγισις ἐστὶ τε καὶ ὀνομάζεται.
 ἔνθα στήλαι δύο ἐκ λίθων λευκῶν πεποιημέναι ἄγχι κρήνης εἰσὶ 10
 τῆς μεγάλης, γράμματα Φοινικικὰ ἐγκεκολλημένα ἔχουσαι τῆ
 B Φοινίκων γλῶσση λέγοντα ὧδε, ἡμεῖς ἴσμεν οἱ φρονότες ἀπὸ προσ-
 ὄπου Ἰησοῦ τοῦ ἁριστοῦ υἱοῦ Ναυῆ. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη
 ἐν Λιβύῃ πρότερον ὤκνημένα, οἳ διὰ τὸ ἐκ παλαιοῦ ἐνταῦθα ἰδρῶ-
 σθαι αὐτόχθονες εἶναι ἐλέγοντο. καὶ ἀπ' αὐτῶν Ἀνταῖον, τὸν 15
 αὐτῶν βασιλεῦ, ὃς ἐν Κλιπέᾳ Ἡρακλεῖ ἐπάλαυσε, τῆς γῆς νῦν
 ἔφασαν εἶναι. χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ ὅσοι μετὰ Αἰδοῦς ἐκ Φοι-
 νίκης ἀνέστησαν, ὅτε πρὸς ξυγγενεῖς τοὺς ἐν Λιβύῃ ὤκνημένους
 ἀφίκοντο. οἳ δὴ αὐτοῖς Καρχηδόνα κτίσαι τε καὶ ἔχειν ἐθελούσιοι
 C ξυνεχώρησαν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο ἢ τῶν Καρχηδο-20
 νίων δύναμις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος. μάχης τε σφίσι γενο-
 μένης πρὸς τοὺς ὁμόρους, οἳ πρότεροι, ὥσπερ ἐρρήθη, ἐκ Πα-

5. ἐν om. L. 9. πόλις delet Hoeschellus. 11. ἐγκεκολλημένα] ἐκκεκολλημένα HL. 13. Ναυῆ] ναβῆ L. 22. ἐρρήθη] ἐρ-
 ρέθη P.

nibus in Hebraeorum historia. At ubi ducem advenam vinci non posse intellexerunt, relicta patria, in Aegyptum conterminam commigrarunt. Hic loco non invento, qui sedes ipsis satis laxas praeberet, quod iam ab aeo longinquo frequens populis Aegyptus esset, in Africam concesserunt: quam totam usque ad columnas Herculeas obtinuerunt, multisque urbibus conditis, frequentarunt. Phoenicum lingua etiamnum utuntur incolae. Castellum quoque struxerunt in urbe Numidia: ubi est urbs, iam dicta Tīgisis. Ibi ad fontem uberrimum columnae e lapide candido visuntur duae, quae incisam Phoenicum literis et verbis sententiam hanc servant: Nos ii sumus, qui fugimus a facie Iesu latronis filii Naue. Ante horum adventum colebant Africam alii populi; qui quod ibi iam inde antiquitus habitassent, regionis soboles vocabantur. Hinc perhibent terrae filium fuisse Antaeum, ipsorum regem, qui Clipeae cum Hercule luctatus est. Post etiam qui e Phoenicia cum Didone migrarunt, ad colonos Africae, tanquam consanguineos, se contulerunt, atque ipsis volentibus, Carthaginem condiderunt tenueruntque. Procedente tempore, Carthaginenses opibus numeroque aucti mirum in modum, vicinos, qui primi, quemadmo-

λαιστίνης ἀφίκοντο καὶ τὰ νῦν Μαυρούσιοι καλοῦνται, ἐκράτη-
 σάν τε αὐτῶν οἱ Καρχηδόνιοι καὶ ὡς ἀπωτέτω οικεῖν Καρχηδόνος H 136
 ἠνάγκασαν. Ἐπειτα δὲ Ῥωμαῖοι πάντων καθυπέριτεροι τῷ πο- V 401
 λέμῳ γενόμενοι Μαυρουσίους μὲν ἐς ἑσχατιὰς τῆς ἐν Λιβύῃ δι-
 5 κουμένης χώρας ἰδρύσαντο, Καρχηδονίους δὲ καὶ Λίβυας τοὺς
 ἄλλους κατηκόους σφίσι ἐς φόρου ἀπαγωγὴν ἐποιήσαντο. Ὑστε-
 ρον δὲ οἱ Μαυρούσιοι πολλὰς κατὰ Βανδύλων νίκας ἀνελόμενοι D
 Μαυριτανίαν τε τὴν νῦν καλουμένην ἐκ Γαδείρων μέχρι τῶν
 Καισαρείας ὄριων τείνουσαν καὶ Λιβύης τῆς ἄλλης τὰ πλείοστα
 10 ἔσχον. τὰ μὲν δὴ τῆς Μαυρουσίων ἐν Λιβύῃ ἐνοικήσεως ταύτη
 πη ἔσχε.

ια'. Σολόμων δὲ τὰ ἐς Ῥουφῖνον καὶ Αἰγῶν ξυνεκχθέντα
 ἀκούσας τὸν τε πόλεμον ἐν παρυσκευῇ ἐποιεῖτο καὶ πρὸς τοὺς
 Μαυρουσίων ἄρχοντας ἔγραψε τάδε „Ἦδη μὲν καὶ ἄλλοις ἀν- P 259
 15 θρώπων τισὶν ἀπονενοῆσθαι τε καὶ ὑπολωθέναι τετύχηκεν, αἱ οὐ-
 δὲν πρότερον τεκμηριῶσαι ἔσχον ὅπη ποτὲ αὐτοῖς τὰ τῆς ἀπο-
 νοίας ἐκβήσεται. Ὑμεῖς δὲ, οἷς τὸ παράδειγμα ἐγγύθιν ἐκ τῶν
 ξυνοικῶν ὑμῖν Βανδύλων ἐστὶ, τί ποτε ἄρα παθόντες χεῖράς τε
 ἀνταίρειν ἔγνωτε βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ καὶ τὴν ὑμῶν αὐτῶν σωτη-
 20 ρίαν προῖσθε; καὶ ταῦτα ὄρκους τε τοὺς δεινοτάτους ἐν γράμ-
 μασι δόντες καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ὑμετέρους τῶν ὠμολογημένων
 ἐνέχυρα παρεχόμενοι; ἢ ἐπίδειξιν τινα ἐγνώκατε ποιείσθαι, ὡς
 ὑμῖν οὔτε Θεοῦ οὔτε πίστεως οὔτε τῆς ξυγγενείας αὐτῆς οὔτε τῆς
 σωτηρίας οὔτε ἄλλον ὄτουσιν ἐστὶ τις λόγος; καίτοι, εἰ τὰ ἐς τὸ

dum dictum est, e Palaestina venerant, et hodie vocantur Mauri, acie fu-
 sos, longissime ab urbe Carthagine sibi sedes legere coegerunt. Dein
 Romani, omnibus debellatis, extremas oras Africae, habentis hominum
 domicilia, Mauris assignarunt; Carthaginenses caeterosque Afros stipen-
 diarios habuerunt. Denique Mauri, Vandalis saepe victis, quam appel-
 lant nunc Mauritaniam, a Gadibus ad Caesareae limites pertinentem, et
 reliquae Africae partem maximam occuparunt. Hactenus de sedibus Mau-
 rorum in Africa.

11. Iam vero Salomon, de Rufini casu atque Aignnis certior factus,
 dum bellum parat, has ad duces Maurorum literas dedit. *Amentes qui-
 dem alios quosdam vidit humanum genus, qui in exitium ruerint, cum ni-
 hil, ex quo vecordiae suae exitum conicerent, praecessisset. At vos, Van-
 dalorum, qui communem vobiscum regionem habuerunt, propinquo exemplo
 monitos, quae tanta cepit insania, ut vestrae salutis prodigi, in magnum
 Imperatorem arma capere non sitis veriti: idque post iniurandum gravissim-
 um literis consignatum, post datos pactorum obsides liberos vestros? Num
 vobis propositum est, palam omnibus facere, apud vos nec Deum, nec fidem,
 nec propinquitatem, neque aliud quidquam valere? Quod si ita numen co-*

θειον ὑμῖν οὕτως ἤσκηται, τίνι ξυμμύχῳ πιστεύοντες ἐπὶ τὸν Ῥωμαίων βασιλέα χωρεῖτε; εἰ δὲ τοὺς παῖδας ἀπολοῦντες στρα-
 B τεύεσθε, τί ποτὲ ἐστιν ὑπὲρ οὗτου κινδυνεύειν βεβούλησθε; ἀλλ'
 εἰ μὲν ἤδη τις εἰσηλθὲν ὑμᾶς τῶν φθασάντων μετάμελος, γρά-
 ψατε ὅπως ὑμῖν εὖ τὰ πεπραγμένα θησόμεθα· εἰ δὲ τὸ τῆς ἀπο- 5
 νοίας ὑμῖν οὐπω λελώφηκε, δέξασθε Ῥωμαϊκὸν πόλεμον μετὰ
 τῶν ὄρκων, οἷς ἐλάβησασθε, καὶ τῆς ἐς τοὺς παῖδας τοὺς ἑμε-
 τέρους ἀδικίας ὑμῖν προσιόντα.“ τσαῦτα μὲν Σολόμων ἔγρα-
 ψεν. οἱ δὲ Μαυροῖσιοι ἀπεκρίναντο ὧδε „ Βελισάριος μὲν ἐπαγ-
 γελίας μεγάλας ἡμᾶς περιελθὼν ἔπεισε βασιλέως Ἰουστινιανοῦ 10
 κατηκόους εἶναι· Ῥωμαῖοι δὲ τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν οὐδενὸς μεταδόν-
 τες λιμῶ πιεζομένους ἤξιον φίλους τε ἡμᾶς καὶ ξυμμύχους ἔχιν.
 ὥστε εἰκότως ἂν μᾶλλον ὑμῖν ἢ Μαυρουσίοις τὸ μὴ πιστοῖς κα-
 λείσθαι προσήκει. λύουσι γὰρ τὰς σπονδὰς οὐχ ὅσοι ἀδικούμε-
 C νοι ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς τῶν πέλαις κατηγοροῦντες ἀφίστανται, ἀλλ' 15
 ὅσοι ὑποσπόνδους ἔχιν ἀξιούντες τινὰς εἶτα βιάζονται. καὶ τὸν
 θεὸν πολέμιον σφίσι ποιοῦνται οὐχ οἱ ἂν τὰ σφέτερα αὐτῶν κο-
 μιμούμενοι ἐφ' ἑτέροισι χωροῖεν, ἀλλ' ὅσοι τῶν ἀλλοτρίων ἐπιβυ-
 τεύοντες ἐς κίνδυνον πολέμου καθίστανται. παιδῶν μέντοι ἔνε-
 κεν ὑμῖν μελήσει, οἷς μίαν ἄγεσθαι γυναῖκα ἀνάγκη· ἡμᾶς γὰρ, 20
 οἷς καὶ κατὰ πεντήκοντα, ἂν αὐτῶ τύχοι, ξυνοικοῦσι γυναῖκες,
 παιδῶν οὐκ ἂν ποτε ἐπιλείποι γονή.“

5. ὑμῖν εὖ — ἀπονοίας addidi ex A. Maltreto, qui haec sic inter-
 polavit, γράψατε· εἰ δὲ ἄγος ὑμῖν οὐπω — verliorem viam mon-
 strare poterat RV interpretatio, nos certiores per litteras facite,
 ut ea bene vobiscum agendo transigamus. Si autem temeritatis non
 adhuc piget —. 6. δέξασθε] δέξαισθε L. 21. ξυνοικοῦσι]
 συνοικοῦσι L.

litis, cuiusnam freti auxilio Imperatorem Romanum invaditis? Si belli
 susceptione perditis filios, quid tandem est, cuius causa in discrimen vos
 offeratis? Agite vero, ac si ops ante actorum poenitet, id per litteras re-
 nuntiate. Si vester sceleratus furor nihil remisit, Martem Romanum acci-
 pite, ad vos venientem cum sacramento, quod violastis, et cum iniuria, qua
 liberos vestros afficitis. Haec Salomon: cui Mauri sic rescripsere. Helisa-
 rius quidem nos, promissis magnificis circumventos, in Iustiniani Aug. di-
 tionem perlexit. Romani vero, nos beneficentiae expertes omnino factos ac
 fame pressos, amicos et socios habere volunt. Ex quo apparet perfidias no-
 tam vobis convenire, non Mauris. Sunt enim foedifragi, non qui deficiunt
 a vicinis, aperte convictis iniurias, sed qui violant foederatos: neque odium
 Dei suscipiant, qui alios adoriuntur, sua recepturi, sed qui bellum commit-
 tunt, involantes in aliena. Vos porro moveat sobolis cura, quibus unam
 tantum uxorem ducere licet: nos qui quinquaginta, si fors ita ferat, nobis
 adiungimus, nunquam proles deficiet.

Ταῦτα ἀναλεξαμένῳ Σολόμωνι τὸ στράτευμα ὄλον ἐπὶ Μαυροσούους ἐπάγειν ἔδοξε. διαθήμενός τε τὰ ἐν Καρχηδόνη πράγματα, παντὶ τῷ στρατῷ ἐς Βυζάκιον ἦει. γενόμενος δὲ ἐς Μάμμης τὸ χωρίον, ἔνθα δὴ οἱ τέτταρες τῶν Μαυρουσίων ἄρχοντες D 5 ἐστρατοπεδεύσαντο, ὧν ὀλίγῳ πρότερον ἐπεμνήσθη, χαράκωμα ἐποιήσατο. ὄρη δὲ ἐστὶν ἐνταῦθα ὑψηλὰ καὶ χωρῖον ὁμαλές ἐς τὸν πρόποδα τῶν ὄρων, ἔνθα οἱ βάρβαροι παρασκευασόμενοι ἐπὶ μάχην ἐποιούντο τὴν παράταξιν ὧδε. κύκλον ἐκ τῶν καμήλων ταξάμενοι, ὅπερ καὶ τὸν Καβάωνα ἐν τοῖς ἔμπροσθε λόγοις 10 εἰργάσθαι ἐρρήθη, κατὰ δύο καὶ δέκα μάλιστα τοῦ μετώπου βάρους ἐποιοῦν. καὶ γυναῖκας μὲν ξὺν τοῖς παισὶν ἐς παράταξιν ἐπάγεισθαι νόμος ὀλίγας, τὰς δὲ πλείους κατέθεντο τοῦ κύκλου ἐντός· αἵπερ αὐτοῖς χαρακώματά τε καὶ καλέβας ποιοῦνται, καὶ ἵπποκομοῦσιν ἐμπείρους, καὶ τῶν τε καμήλων τῆς τε τροφῆς ἐπι- 15 μελοῦνται· καὶ θήγουσαι τὰ τῶν ὀπλων σιδήρια πολλοὺς σφίσι P 260 παραιροῦνται τῶν ἐν ταῖς παρατάξεσι πόνων· αὐτοὶ δὲ πεζοὶ ἐς V 402 μέσους τῶν καμήλων τοὺς πόδας ἴσταντο, ἀσπίδας τε καὶ ξίφη ἔχοντες καὶ δοράτια, οἷς ἀκοντίζειν εἰώθασι. τινὲς δὲ αὐτῶν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἔχοντες τοὺς ἵππους ἡσύχαζον. Σολόμων δὲ τὸ μὲν H 137 20 ἥμισυ τοῦ Μαυρουσίων κύκλου, ὃ πρὸς τῷ ὄρει ἐτύγγανεν ὄν, ἀφῆκεν, οὐδένα ἐνταῦθα καταστησάμενος. ἔδεισε γὰρ μὴ κατιόντες τε οἱ ἐν τῷ ὄρει πολέμιοι καὶ οἱ ἐν τῷ κύκλῳ ἐπιστρεφόμενοι

10. ἐρρήθη] ἐφέθη P. *ibid.* κατὰ] καὶ τὰ L. 12. ὀλίγας — ἐντός om. RV. *ibid.* τὰς δὲ πλείους HmP ex coniectura Scalligeri. Libri omnes τοῖς δὲ πλείοσι.

Haec postquam Salomon legit, universum exercitum in Mauros ducendum censuit. Itaque rebus Carthagine in tuto positis, cum omnibus copiis Byzacium petiit. Simul ut Mammam attigit, ubi quatuor, quos paulo supra recensui, Maurorum duces castra posuerant, vallum duxit. Sunt illic montes excelsi: radicibus planities adiacet; in qua Barbari, ad pugnam se accingentes, sic aciem instituerunt. Frontis altitudo duodenis camelorum in orbem dispositorum ordinibus ad eum fere modum constabat, quem a Cabaone servatum in superiore libro narravimus. Est autem hoc in more positum, ut feminas cum pueris paucas in aciem accipiant inserantque ordinibus: maximam partem in medio collocent. Hae valla ac tuguria construunt, equos scienter curant, camelos alunt, acuunt arma, sic, ut viros magna parte bellici laboris levent. Ipsi pedites inter camelorum pedes stabant, clypeis gladiisque instructi, necnon hastilibus, quae vibrare solent. Nonnulli equites in montibus se continebant. At Salomon orbiculatae Maurorum phalangis dimidiam partem, quae montem spectabat, tentare nolens, neminem illi opposuit. Quippe verebatur ne hostes, qui iugum insederant, degrederentur, et qui orbem fecerant, se

μενοι ἀμφιβόλους ἐν τῇ παρατάξει τοὺς ἐκείνη ταττομένους ποιήσονται. ἐς δὲ τοῦ κύκλου τὸ λειπόμενον ὄλον ἀντιτάξας τὸ στρατεύμα, ἐπιθεὶς αὐτῶν τοὺς πολλοὺς εἶδε πεφοβημένους τε καὶ μὴ Β Θαρσοῦντας, διὰ τὰ ἐς Αἰγῶν τε καὶ Ῥουφίνον ξυνεχθέντα, βουλόμενος ὑπόμνησιν αὐτοῖς ποιήσασθαι τοῦ Θαρσεῖν ἐλεξε5 τοιαῦτα

„Ἄνδρες οἱ Βελισαρίῳ ξυστρατευσάμενοι, μηδεὶς ὑμῶς τῶν ἀνδρῶν τῶνδε φόβος εἰσίτω, μηδὲ, εἰ Μαυρούσιοι κατὰ μυριάδας πέντε συνειλεγμένοι Ῥωμαίων ἤδη πεντακοσίων ἐκράτησαν, τοῦτο ὑμῖν ἐν παραδείγματος μοῖρα γίνεσθω. ἀλλ' ἀναμνήσθητε10 μὲν τῆς ἀρετῆς τῆς ὑμετέρας, ἐκλογίσεσθε δὲ ὡς Βανδῆλοι μὲν Μαυρούσιων ἐκράτουν, ὑμεῖς δὲ Βανδῆλων ἀκόντι κύριοι τῷ πολέμῳ γεγένησθε, καὶ ὡς τοὺς τῶν μειζόνων κεκρατηκότας παρὰ τῶν καταδειστέρων πεφοβῆσθαι οὐ δίκαιον. καίτοι πάντων ἀν- C Θρώπων ἐς ἀγῶνα πολέμου φανότατον εἶναι δοκεῖ τὸ Μαυρούσιων ἔθνος. γυμνοὶ τε γὰρ οἱ πλείστοι εἰσι καὶ αὐτῶν ὅσοι ἀσπίδας ἔχουσι, βραχέας τε ταύτας καὶ οὐκ εὖ πεπονημένας οὐδὲ ἀπωθεῖσθαι τὰ προσιόντα δυναμένας προβέβληνται. καὶ τὰ δύο ταῦτα δοράτια ἀπορρήγναι, ἢ μὴ τι δράσωσιν, αὐτόματοι ἐς φρῆγὴν τρέπονται. ὥστε πάριστιν ὑμῖν τὴν πρώτην φυλαξάμε-20 νοις τῶν βαρβάρων ὁρμὴν ἀνελέσθαι οὐδενὶ πόνῳ τὸ τοῦ πολέμου κράτος. τῆς δὲ ὑμετέρας ὀπλίσεως ἡλικίον πρὸς τοὺς ἐναντίους

3. μὴ θαρσ.] μὴ om. HL: unde ἄσπυμοῦντας aut ἀσπυμοῦντας coniecit Hoeschelius. 7. ξυστρατευσάμενοι] ξυστρατευσάμενοι HL. 12. ἀκόντι] ἀκόντι HL: ἰσ. ἀκόντι Hm. 13. γεγένησθε L. γεγένησθε H. ἐγένεσθε P. ibid. παρὰ Hm. περὶ HP. 16. οἱ πλείστοι] οἱ om. L. 18. προβέβληνται] προβέβληται L.

converterent, eosque interciperent, utrinque telis obnoxios in conflictu, quos ibi ipse collocasset. Corouae reliquae obiecit copias omnes: in quibus multos animadvertens Aiganis et Rufini casu territos, ac sibi diffidentes, ut commoneo relevaret animos, oratione hac usus est.

Belissarii in bello comites, nolite istos timere, neque in exemplum aut praedivitiarum victoriam trahere, quam modo quinquaginta Maurorum milia e quingentis Romanis retulerunt. Sed virtutis memores vestrae, id cogitate, Maurorum victores Vandalos, a vobis sine pulvere ac sudore devictos, in ius et potestatem vestram venisse, nec consentaneum esse, ut fortiorum domitores ab infirmioribus terreantur. Nec vero ulla est natio tam male ad dimicandum comparata, quam Mauri. Nudi enim plerique sunt: nec quicquam scutum gerit, nisi admodum breve, male compactum, nec missilibus repellendis idoneum. Duo gerunt epacula; quibus intortis, si frustra fuerint, statim se in fugam coniciunt: ita ut, ubi primum Barbarorum impetum eluserimus, certa ac facilis nos victoria maneat. Satis au-

- τὸ διαλλύσσον ἐστίν, ὁρᾶτε δῆπου. καὶ τούτων ἔξω, ψυχῶν μὲν ἄρετῇ καὶ σωμάτων ἄλκῃ καὶ πολέμων ἐμπειρίᾳ καὶ τὸ θαρσεῖν, διὰ τὸ πάντας ἤδη νενικημένοι τοὺς πολεμίους, ἡμῖν πρόσεστι· οἱ δὲ Μαυρούσιοι τούτων ἀπάντων ἑστρημένοι μόνῳ 5 τῷ σφῶν αὐτῶν ὀμίλῳ πιστεύουσι. ῥῆον δὲ ὄλγοι ὡς ἄριστα D παρσκευασμένοι πλήθος οὐκ ἀγαθῶν τὰ πολέμια νικῶσιν ἀνθρώπων ἢ πρὸς αὐτῶν ἡσσῶνται. τῷ μὲν γὰρ ἀγαθῷ στρατιώτῃ τὸ θαρσεῖν ἐφ' ἑαυτῷ πάρεστι, τῷ δὲ ἀνάνδρῳ τὸ τῶν συντεταγμένων πλήθος ἐξ ἐπισφαλῆ στενοχωρίαν ὡς τὰ πολλὰ περιίσταται.
- 10 καὶ μὴν καὶ καμῆλων τῶνδε ἡμᾶς ὑπερφρονεῖν ἄξιον, αἶ' οὔτε ἀμύνειν τοῖς πολεμίοις οἶαί τε εἶσι καὶ πληγεῖσαι, ὡς τὸ εἰκὸς, μελλόνος ταραχῆς τε καὶ ἀταξίας αἰτίαι τούτοις γενήσονται. καὶ τὸ προπετές, ὃ διὰ τὸ πρότερον εὐημερῆσαι οἱ πολέμιοι κέκτηνται, ἡμῖν ξυναγωνισθῆναι ξυμβήσεται. τόλμα γὰρ τῇ μὲν δυνάμει 15 ξυμμετρομένη τάχα τι καὶ τοὺς αὐτῇ χρωμένους ὀνήσει, ὑπεραίρουσα δὲ ταύτην ἐς κίνδυνον ἄγει· ὧν ἐνθυμούμενοι καὶ τῶν πολεμίων καταφρονοῦντες σιγῇ τε καὶ κόσμον ἀσκεῖτε· τούτων γὰρ P 261 ἐπιμελόμενοι ῥῆόν τε καὶ ἀπονώτερον τῆς τῶν βαρβάρων ἀκοσμίᾳ κρατήσομεν.“ τοσαῦτα μὲν Σολόμων εἶπεν.
- 20 Οἱ δὲ τῶν Μαυρουσίων ἄρχοντες ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ τοὺς βαρβάρους καταπεληγμένους τὴν Ῥωμαίων εὐκοσμίαν εἶδον, βουλόμενοι αὐτῶν τὸ πλήθος ἐπὶ τὸ θαρσεῖν αὐθις ἀντικαθιστά-

7. ἡσσῶνται L. ἡσσούνται P. 12. ταραχῆς τε] τε om. L.
 17. σιγῇ A. σιγῇ P. *ibid.* κόσμον — ῥῆόν τε καὶ addidi ex A.
Silentium simul et ordinem praestare RV, qui sequentia tούτων — κρατήσομεν non expressit.

tem videtis ipsi quantum inter vestram et hostilem armaturam intersit. Praeterea animi vis, corporis robur, bellorum usus, ac reportatis e cunctis hostibus victoriis fulla fiducia vobis suppetunt. Quibus Mauri adminiculis plane destituti, nulla re, nisi copiarum numero suarum fidunt. At pauci, optime instructi, imbellem multitudinem facilius profigant, quam eius impressione franguntur. Etenim boni militis confidentia sita in ipso est: ignavum illa, qua fidit, commilitonum multitudo in periculosas angustias plerumque redigit. Denique vobis cameli isti ridendi sunt, qui nec hostem prohibere valent, et saucii, maiorem, ut liquet, perturbationem ipsis confusionemque parient. Quin illa ipsa praecipua alacritas, quae hosti ex pristino successu nascitur, nobis favebit ac militabit. Sumpta quidem pro virium modo audacia, eos forte, quos agit, nonnihil iuverit: sed quae viribus maior est, in discrimen adducit. Dictorum memores, atque hostem ducentes infra nos, incompositam Barbarorum aciem silentio ac leviori opera proteremus. Hactenus Salomon.

Vicissim Maurorum duces, cum Barbaros praeclara Romanorum dispositione attonitos viderent, ut animos revocarent, ita hortati sunt. Hu-

ναι, τοιαύδε παρεκλεύσαντο „Ὡς μὲν ἀνθρώπεια Ῥωμαῖοι σῶματα ἔχουσι καὶ οἷα σιδήρῳ πλησσομένα εἶκιν μεμαθήκαμεν, ὧ ξυστρατιῶται, οἷς αὐτῶν ἔναγχος τοὺς πάντων ἀρίστους πῆ μὲν καταχωσθέντας τοῖς δόρασι τοῖς ἡμετέροις ἐκτείναμεν, πῆ δὲ ἀρπάσαντες δοριαλώτους ἡμῶν αὐτῶν πεποιήμεθα. τούτων δὲ 5
B τοιούτων ὄντων, ὡς καὶ νῦν αὐτῶν τῷ πλήθει παρὰ πολὺ προέχειν ἀρχοῦμεν, ὄραν πάρεστι. καὶ μὴν καὶ ὑπὲρ τῶν μεγίστων ἡμῖν ὁ ἀγὼν ἐστίν, ἢ Λιβύης ἀπάσης κυρίως εἶναι, ἢ τοῖς ἀλαζόσοι τούτοις δουλεύειν. ὥστε ἡμῖν ἀνάγκη ὡς μάλιστα ἐν τῷ παρόντι ἀνδραγαθῆσθαι. οἷς γὰρ ὑπὲρ τῶν ἄλων ὁ κίνδυνος, 10
 μὴ οὐχὶ εὐψυχοτάτοις εἶναι ἀξύνφοροι. τῆς δὲ τῶν πολεμίων ὀπλίσεως ὑπερφορονεῖν ἡμᾶς προσήκει. ἦν τε γὰρ πεζῆ ἔφ' ἡμᾶς ἴωσιν, οὐκ εὐσταλεῖς ἔσονται, ἀλλ' ἡσηθησονται τοῦ Μανρουσίων τάχους, καὶ τὴν ἵππον αὐτοῖς ἢ τε τῶν καμήλων ὄφεις ἐκπλήξασα καὶ τὸν ἄλλον τοῦ πολέμου θόρυβον ἢ τούτων κραυγῆ 15
V 403 ὑπερηχοῦσα ἐς ἀταξίαν, ὡς γε τὸ εἶκος, καταστήσεται. καὶ τὴν
C ἐς Βανδύλους νίκην εἴ τις ἐκλογιζόμενος ἀνανταγωνίστους αὐτοὺς
H 138 οἶεται εἶναι, γνώμης ἀμαρτάνει. ἢ μὲν γὰρ τοῦ πολέμου ῥοπή τῇ τοῦ στρατηγούontos ἀρετῇ κρίνεσθαι λέφουκε· Βελισάριον δὲ, ὅς τῆς Βανδύλων ἐπικρατήσεως αἰτιώτατος γέγονεν, ἐκποδῶν νῦν 20
 ἡμῖν ἐστηκέναι πεποίηκε τὸ δαιμόνιον. ἄλλως τε καὶ ἡμεῖς Βανδύλους πολλακίς νενικηκότες, περιελόντες τε τὴν αὐτῶν δύναμιν, ἐτοιμότερόν τε καὶ ἀπονώτερον Ῥωμαίοις τὸ κατ' αὐτῶν πεποιή-

4. καταχωσθέντας L. καταχωθέντας P.

5. δοριαλώτους] δοριαλώτους P.

mana ac ferro penetrabilia corpora Romanorum esse didicimus nuper, commilitones: cum lectissimos, partim confossos hastis nostris, peremimus, partim captos servituti addidimus. Quae quidem ita sunt; at videre etiam est, quam vere gloriemur multo maiori numero copiarum. Accedit quod maximi momenti res agitur in hac pugna, utrum scilicet universae domini Africae futuri simus, an contra arrogantium illorum servi. Nunc igitur, ut cum maxime, viribus animoque usus. Nam qui de rerum summa dimicant, nisi rem fortissime gesserint, damnum gravissimum contrahunt. Illa autem hostium armatura vestro digna contemptu est. Si in nos pedibus invadant, armis gravioribus praepediti, Maurica celeritate vincuntur: si equites accedant, equos cameli vel aspectu terrebunt, ac pleniori sono strepitum fremitumque praelii superantes, Romanam aciem procul dubio turbabunt. Iam si quis e victoria Vandolica coniecit esse illos invictos, is profecto fallitur. Etenim momenta belli virtute ducis librari solent. At nunc fortuna Belisarium, cui maxime victoria illa ascribenda est, a nobis procul amovit. Quanquam et nos, victis saepe Vandalis ac minutis eorum viribus, faciliorem et prouioream viam ad victoriam Romanis munimus: quos,

μεθα κράτος. και νῦν δὲ πολεμίων τῶνδε κρατήσῃν, ἦν τῷ ἔργῳ ἀνδραγαθίζησθε, ἐλπίδα ἔχομεν.“

Τοσαῦτα και οἱ Μαυρουσίων ἄρχοντες παρακελευσάμενοι τῆς ξυμβολῆς εἶχοντο. και τὰ μὲν πρῶτα πολλή ἀκοσμία ἐς τὸ 5 Ῥωμαίων στράτευμα ἐγεγόνει. οἱ γὰρ ἵπποι αὐτοῖς τῇ τε κραυγῇ και τῇ ὄψει τῶν καμήλων ἀχθόμενοι ἀνεχατιζόν τε και ἀπορηπτοῦντες τοὺς ἐπιβάτας οὐδενὶ κόσμῳ οἱ πλείστοι ἔφρευγον. και D ἐν τούτῳ ἐπεκδρομὰς ποιούμενοι οἱ Μαυρούσιοι και τὰ δοράτια, ὅσα σφίσιν ἐν ταῖς χερσὶν ἦν, ἀκοντίζοντες, θορόβου τε αὐτῶν 10 ἐμπίπλασθαι τὸ στράτευμα ἐποίουν και οὔτε ἀμυνομένους οὔτε ἐν τάξει μένοντας ἔπλησσαν. ὕστερον δὲ Σολόμων, κατιδὼν τὰ πρρασόμενα, ἔκ τε τοῦ ἵππου ὑποθρώσκει πρῶτος και τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἐς τοῦτο ἐνάγει. και ἐπειδὴ ἀπέβησαν, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐνετέλλετο ἡσυχάζουσι και τὰς ἀσπίδας προβαλλομένοις, 15 δεχομένοις τε τὰ παρὰ τῶν πολεμίων πεμπόμενα ἐν τῇ τάξει μένειν· αὐτὸς δὲ στρατιώτας οὐχ ἤσσαν ἢ πεντακοσίους ἐπαγόμενος ἐς τὴν τοῦ κύκλου ἐπέσκηψε μοῖραν. οὓς δὴ τὰ ξίφη ἀνελομέ- P 262 νους ἐκέλευε τὰς καμήλους, αἱ ταύτη ἐστήκεσαν, κτείνειν. τότε Μαυρούσιοι μὲν, ὅσοι ἐκέλη ἐτετάχατο, ἐς φυγὴν ὤρμητο, οἱ 20 δὲ ξὺν τῷ Σολόμωνι κτείνουσι καμήλους ἀμφὶ διακοσίας, αὐτίκα τε ὁ κύκλος, ἐπεὶ αἱ κύμηλοι ἔπεσον, ἐσβατὸς Ῥωμαίους ἐγένετο. και αὐτοὶ μὲν δρόμῳ ἐς τὸ τοῦ κύκλου μέσον ἐχώρουν, ἔνθα αἱ Μαυρουσίων γυναικες ἐκάθηντο· οἱ δὲ βύρβαροι ἐκπεπληγμένοι

1. ἦν] ἦ HL. εἰ P.

2. ἀνδραγαθίζησθε] ἀνδραγαθίζεσθε L.

—εσθαι L. corr.

4. εἶχοντο] εἶχον L. εἶχοντο L. corr.

10. οὔτε — οὔτα] οὐδέ — οὐδέ P.

iam nobis hostes, ut equidem speramus, vincemus; si modo fortiter depugnabitis.

Ita suos hortati Maurorum duces, pugnam capessunt. Ac primo quidem congressu, Romanae turmae non parum turbatae sunt. Nam equi camelorum fremitu aspectaque efferati, retractando, se efferebant, ac plerique, excussis sessoribus, confuse fugiebant. Hic erumpere Mauri, incurrere, hastilia, quotquot ad manum habent, vibrare, hostilem aciem tumultu caeco implere, et adversarios nil repugnantes emotos ordinibus impune configere. Conspicatus haec Salomon, primus ex equo desilit, idemque omnes ut faciant admonet: quibus ad pedes degressis, eorum quidem parti imperat, ut presso gradu praestentisque clypeis missilia hostium excipiant atque ordines servant: ipse vero assumptis non minus quingentis militibus, in coronae partem impetum facit, eosque districtis ensibus stragem dare camelis ibi stantibus iubet. Tum fugere omnes Mauri, quicumque ibidem locati fuerant. Illi vero cum Salomone circiter camelos conficiunt: quibus stratis, ruptus orbis viam Romanis praebuit. Hi statim cursu petere meditullium, ubi coniuges Maurorum sede-

ἐς τὸ ὄρος, ὅπερ ἄγχιστα ἦν, ἀποχωραῦσι, φεύγοντάς τε αὐτοὺς
 ζῆν πάσῃ ἀκοσμίᾳ ἐπισπόμενοι Ῥωμαῖοι ἔκτεινον. καὶ λέγονται
 Μαυρουσίων μύριοι ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ἀποθανεῖν. γυναῖκες τε
 B πᾶσαι ζῆν τοῖς παισὶν ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγένοντο. καὶ καμῆ-
 λους οἱ στρατιῶται πάσας, ὅσας οὐκ ἔκτειναν, ἐλήσαντο. οὕτω 5
 τε Ῥωμαῖοι μὲν ζῆν πάσῃ τῇ λείᾳ ἐς Καρχηδόνα ἤσαν, τὴν
 ἐπιπέδιον ἐορτὴν ἄζοντες.

ιβ'. Οἱ δὲ βάρβαροι θνητῷ χρώμενοι πανδημει ἐπὶ Ῥω-
 μαίους ἀθῆς, οὐδένα σφῶν ἀπολιπόντες, ἐστράτευσαν, καὶ
 καταθεῖν τὰ ἐν Βυζακίῳ χωρία ἤρξαντο, οὐδεμιᾶς ἡλικίας τῶν 10
 C σφίσι παραπιπτόντων φειδόμενοι. ἄρτι τε Σολόμωνι ἐς Καρχη-
 δόνα ἐληλακότε βάρβαροι πλήθει μεγάλῳ ἐς Βυζάκιον ἐηλυθέναι
 καὶ ληλεσθαι πάντα τὰ ἐκεῖνη ἤγγέλλοντο. ἄρας οὖν κατὰ τά-
 χος παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτοὺς ἦει. γενόμενος δὲ ἐν Βουρ-
 γάωνι, ἔνθα οἱ πολέμιοι ἐστρατοπεδεύσαντο, ἡμέρας μὲν τινος 15
 ἀντεκάθητο, ὅπως, ἐπειδὴν τάχιστα ἐν τῷ ὄρει γένωνται οἱ
 Μαυρούσιοι, τῆς ξυμβολῆς ἄρχοι. ὡς δὲ ἐκεῖνοι ἐν τῷ ὄρει ἔμε-
 νον, διῆπτε τε ὡς ἐς μάχην καὶ διεκόσμη τὸ στρατεύμα, οἱ δὲ
 Μαυρούσιοι ἐς μὲν τὸ πεδίον ἤκιστα Ῥωμαίοις τὸ λοιπὸν ἐς μά-
 D χην ἵνα διανοοῦντο (ἤδη γὰρ αὐτοὺς ἄμαχόν τι θεός ἐσῆι), ἐν 20
 δὲ τῷ ὄρει ἠλιπζον ἄρον περιέσεσθαι αὐτῶν τῷ πολέμῳ. ἔστι
 δὲ τὸ ὄρος Βουργάων ἐπὶ πλεῖστον μὲν ἀπότομον καὶ τὰ πρὸς ἀνί-

6. ζῆν πάσῃ] ἐν πάσῃ L.
 22. Βουργάων om. L.

21. ὄρεον — πολέμῳ addidi ex A.

bant: pavidi Barbari ad vicinum montem evadere: consternatis in fugam instare, et inferre necem Romani. In eo praelio decem Maurorum millia concidisse fama est. Captae cum pueris feminae omnes, et in servitutum redactae sunt: cameli, quibus ferrum pepercerat, in manus venere millium. Itaque Romani cum omni praeda Carthaginem redierunt, diem festum victoriae causa celebraturi.

12. Irritati Barbari, conflatis ex universa gente, nemine praetermisso, copiis, bellum in Romanos instaurant, et incursare Byzacium incipiunt, obvios quosque, sine ullo aetatis discrimine sternentes ferro. Carthaginem vix intraverat Salomon, cum venit nuntius, Barbaros magno numero in Byzacium irrupisse, ibique omnia depopulari. Ille e vestigio cum exercitu universo movet, eoque properat. Burgaonem, ubi hostes metati erant, cum attigisset, per dies aliquot e regione consedit, paratus, simul ac Mauri in planum devenissent, praelium committere. At illi in monte haerebant. Tum ipse aciem ad pugnam instruit ordinatque. Verum animis obstinaverant Mauri nunquam in campo cum Romanis decernere, et formidine gravissima correpti, in monte spem habebant repositam. Est mons Burgaon plurimis in locis abruptus, et qua ad Orien-

σχοῖντα ἤλιον δεινῶς ἄβατον, τὰ δὲ πρὸς ἐσπέραν εὐέφοδόν τε καὶ ὑπτιῶς ἔχον. καὶ σκοπέλω ὑψηλῶ δύο ἀνέχετον νύπην τινὰ ἐν μέσῳ σφῶν ἐργαζομένῳ, στενὴν μὲν κομιδῆ, ἐς βάθος δέ τι V 404 ἄβατον κατατεινασαν. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν μὲν ἄκραν τοῦ ὄρους ἀπέλιπον ἀνδρῶν ἔρημιον, οὐδὲν ἐνθένδε πολέμιον οἰόμενοι σφίσιον ἔσεσθαι· ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἀμφὶ τὸν πρόποδα χῶρον ἔλιπον, οὗ δὴ εὐπρόσοδος ὁ Βουργάων ἦν. κατὰ δὲ τὰ μέσα στρατοπε- P 263 δευσάμενοι ἕμενον, ὅπως, ἦν οἱ πολέμιοι ἐπὶ σφῶς ἀνιόντες μάχης ἄρξωσιν, αὐτοὶ ἤδη ὑπερθεὶν ἐκείνων γινόμενοι κατὰ κορυφὴν 10 βάλλωσιν. ἦσαν δὲ αὐτοῖς ἐν τῷ ὄρει καὶ ἵπποι πολλοὶ ἣ ἐς φυγὴν παρεσκευασμένοι, ἣ ἐς τὴν δίωξιν, ἦν τῆς μάχης κρατήσωσι.

Σολόμενον δὲ, ἐπεὶ εἶδε τοὺς Μαυροσίους οὐκέτι ἐν τῷ ὄμα- λει ἐθέλοντας διαμάχεσθαι, καὶ ἅμα τῇ προσεδρεῖα τὸ Ῥωμαίων 15 στρατεύμα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ ἤχθητο, ἐς χεῖρας ἐλθεῖν τοῖς πολεμίοις ἐν τῷ Βουργάωνι ἠπέλειετο. ἰδὼν δὲ τοὺς στρατιώτας κα- H 139 ταπεπληγμένους τῷ τῶν ἐναντίων ὁμίλῳ πολυπλασίῳ ἢ ἐν τῇ προτέρῃ μάχῃ γεγενημένῳ, ζυγαλέσας τὸ πλῆθος ἔλαξε τοιάδε B „Τὸ μὲν δέος, ᾧ πρὸς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι χρώνται, οὐχ ἑτέρου 20 τοῦ κατηγοροῦ δεῖται, ἀλλ' αὐτεπάγγελτον ἐξελέληγκται τὴν οὐκοθεν ἐπαγόμενον μαρτυρίαν. ὁρᾷτε γὰρ δὴ πού τοὺς ἐναντίους ἐς τόσας μὲν καὶ τόσας μυριάδας ξυνηλεγεμένους, οὐ τολμῶντας δὲ ἡμῖν ἐς τὸ πεδίον καταβαίνοντας ξυμβαλεῖν, οὐδὲ πιστεύειν

2. ἀνέχετον] ἀνέχετον A. 16. τῷ om. L. 22. τολμῶντας] τολμῶντα L.

tem spectat, insuperabilis: ab occasu fere supinus est, facilemque ascensum praebet. Assurgunt in sublime gemini scopuli: qui in spatio interiacente recessum efficiunt valde angustum depressumque in altitudinem in viam. Ac montis quidem verticem nullo praesidio Barbari insiderant, nihil inde hostile metuentes: similiter imum ad radices clium, ubi mollem ascensum Burgaon habet, reliquerant: medium castris obtinebant; ut si illuc subiret hostis, iniretque certamen, imminentes ipsi ex edito iacularentur. Praesto erant in monte equi plurimi, vel ad maturandam fugam, vel ad hostem insequendum, si vincerent.

Ubi Mauros in plano pugnare nolle, et Rom. exercitui in solitudine considere molestum esse animadvertit Salomon, cum hoste manus in ipso monte Burgaone conferre festinat. Prius tamen quia milites videbat attonitos adversariorum numero, multis maiori, quam ante, partibus, vocata concione, ita disseruit. Oblatus vobis ab hoste metus neminem, a quo vanitatis arguatur, requirit. Se ipse refellit ultro, per se in se testis locupletissimus. In unum coactas tot myriadas hostium in campum descendere, et nobiscum congredi non audere, nec sibi, sed iniqui loci praesidio fidere videtis. Quocirca nihil iam vobis opus hortatu. Quos enim et res gestae et

ἐπὶ σφίσιν αὐτοῖς ἔχοντας, ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ χωρίου τούτου δυσ-
 κολίαν καταφυγόντας. ὥστε ὑμῖν οὐδέ τι ἐγκλεῦσθαι ἐν τῷ
 παρόντι ἐπάναγκες. οἷς γὰρ τὰ πράγματα καὶ ἡ τῶν πολεμίων
 ἀσθένεια τὸ θαρσεῖν δίδωσιν, οὐδὲν οἶμαι τῆς ἐκ τῶν λόγων
 ἀφελείας προσδεῖ. τοσοῦτον δὲ ὑμᾶς ὑπομῆσαι δεήσει ὡς, ἦν 5
 μετὰ τῆς εὐτυχίας καὶ τήνδε τὴν ξυμβολὴν διενέγκωμεν, λελεῖ-
 C ψεται ἡμῖν, Βανθίων τε νενικημένων καὶ Μαυρουσίων ἐς ταῦτὸ
 τύχης ἐλληκυότων, τῶν Λιβύης ἀγαθῶν ἀπόνασθαι πάντων,
 οὐδὲν ὅ τι καὶ πολέμιον ἐννοεῖν ἔχουσιν. ὅπως δὲ μὴ κατὰ κορυ-
 φῆν ὑμᾶς οἱ πολέμιοι βάλλωσι, μηδέ τι ἐκ τοῦ χωρίου ἡμῖν γί- 10
 γοιτο βλάβος, ἐγὼ προνοήσω.“

Τοσαῦτα παρακλευσάμενος Σολόμων, Θεόδωρον ἐκέλευεν,
 ὃς τῶν ἔξκουβιτῶρων ἦγετο (οὕτω γὰρ τοὺς φύλακας Ῥωμαῖοι
 καλοῦσι), πεζοὺς χιλίους ἐπαγαγόμενον ἀμφὶ δελην ὄψιαν ἔχον-
 τά τε καὶ τῶν σημείων τινὰ ἐς τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον τοῦ 15
 Βουργάωνος λάθρα ἀναβῆναι, οὗ μάλιστα δύσσοδόν τε τὸ ὄρος
 καὶ σχεδόν τι ἀπόρευτον ἦν· ἐπιστείλας ὥστε, ἐπειδὴν ἄγχι ἐς
 τὸν τοῦ ὄρους κολωνὸν ἴκωνται, ἐνταῦθα ἡσυχάζοντας τὸ λοιπὸν
 D διανυκτερεύειν, ἅμα δὲ ἥλιῳ ἀνίσχοντι καθύπερθε φαινόμενος
 τῶν πολεμίων καὶ τὰ σημεῖα ἐνδεικνυμένους βάλλειν. ὁ δὲ κατὰ 20
 ταῦτα ἐποιεῖ. καὶ ἐπειδὴ πόρρω ἦν τῶν νυκτῶν, διὰ τοῦ κρη-
 μνώδους ἑγγὺς τοῦ σκοπέλου ἀφικόμενοι μὴ ὅτι Μαυρουσίους,

2. τι om. L. 6. τήνδε τήν] τήν om. L. 9. ἐννοεῖν] ἐν νῶ?
 11. βλάβος] βλάβης LHm. 14. ἐπαγαγόμενον] ἐπαγόμενον L.
 16. Βουργάωνος] βαργάωνος L. 17. ἄγχι] δὲ Suidas s. v. κολωνός.
 18. ἴκωνται] ἦκωνται H. ibid. ἡσυχάζοντας] ἡσυχάζοντες Suidas.
 19. δὲ] τε L.

perspecta hostiū imbecillitas bono esse animo iudent, verborum subsidio non egere illos existimo. Id unum convenit menti subdicere, si nobis hoc etiam praelium feliciter cesserit, reliquum fore ut omni abiecta belli cogitatione, quippe Mauris pariter ac Vandalis debellatis, Africae bonis et commodis omnibus perfruemur. Caeterum ne telis hostium petamur deciper, neu detrimenti quidquam inde accipiamus, providebo.

His verbis suos hortatus Salomon, Theodorum, ducem excubitorum (sic Romani vigiles vocant) cum peditibus mille et signis aliquot ad illud Burgaonis latus, quod Orienti obversum est, sub noctem mittit, his instructum mandatis: in montem, qua asperimus est ac propemodum inaccessible, ascendant: ubi ad verticem fere successerint, ibi noctem quieti ducant: primo sole appareant, ex alto hostibus imminentes, signisque elatis, tela coniciant. Mos imperanti gestus. Nocte intempesta, ad rupem per abrupta evadunt, non Mauris modo, sed Romanis etiam omnibus

ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίους ἅπαντας ἔλαθον· ἐς προφυλακὴν γὰρ τῷ λό-
 γῳ ἐστέλλοντο, μὴ τις ἔξωθεν ἐς τὸ στρατόπεδον κακουργήσῃων
 ἴαι· ὄρθρου δὲ βαθείος Σολόμων παντὶ τῷ στρατῷ κατὰ τοῦ
 Βουργάωνος τὰ ἔσχατα ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀνέβαινε. καὶ ἐπειδὴ
 5 πρῶτ' ἐγεγόνει, ἐγγύς τε οἱ πολέμιοι καθεωρῶντο, οὐκ ἐτί γυμνῆν,
 ὥσπερ τὸ πρότερον, οἱ στρατιῶται τὴν τοῦ ὄρους ὑπερβολὴν
 ὄρωντες, ἀλλὰ ἀνδρῶν τε ἀνάπλεων καὶ σημεῖα Ῥωμαϊκὰ ἐνδει- P 264
 κνυμένων (ἤδη γὰρ καὶ ὑπέφαινε τι ἡμέρας) διηποροῦντο. ἐπεὶ
 δὲ τῶν χειρῶν οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ ἤρχον, οἱ τε Ῥωμαῖοι τὸ στρατεύμα
 10 οἰκτεῖον εἶναι καὶ οἱ βάρβαροι ἐν μέσῳ τῶν πολεμίων γεγονέναι
 ἠσθάνοντο, βαλλόμενοι δὲ ἐκατέρωθεν, καὶ οὐ παρὸν σφίσι τοὺς
 πολεμίους ἀμύνεσθαι, ἐς ἀλκὴν μὲν οὐκ ἐτί ἔβλεπον, ἐς φηγὴν δὲ
 αὐτίκα ξύμπαντες ὤρηθητο. οὔτε δὲ ἐς τοῦ Βουργάωνος τὴν ὑπερ-
 βολὴν ἀναδραμεῖν ἔχοντες, πρὸς τῶν πολεμίων κατεχομένην, οὔτε
 15 ἐς τὸ ὁμαλὲς διὰ τοῦ πρόποδος προΐεναι, ἐνθ' ἐνδε σφίσι ἐπιχει-
 μένων τῶν ἐναντίων, ἔς τε τὴν νάπην καὶ ἐς τῶν σκοπέλων τὸν B
 ἕτερον δρόμῳ πολλῶ ἤεσαν, οἱ μὲν αὐτοῖς ἵπποις, οἱ δὲ καὶ πεζῇ.
 ἄτε δὲ ὁμιλος πολλὸς ἐν φόβῳ καὶ θορόβῳ μεγάλῳ φείγοντες,
 σφᾶς τε αὐτοὺς ἔκτεινον καὶ ἐς τὴν νάπην βαθείαν κομιδῇ οὔσαν
 20 ἐπιπίπτοντες ἅει οἱ πρῶτοι ἔθνησκον, τοῖς μέντοι ὀπισθεν ἰοῦσιν
 οὐ παρέχοντο τοῦ κακοῦ αἰσθῆσιν. ἐπεὶ δὲ τῶν τεθνήετων ἵπ- V 405
 πων τε καὶ ἀνθρώπων ἡ νάπη ἐμπλεως γενομένη διύβασιν ἐκ τοῦ

1. προφυλακὴν] πρὸς φυλακὴν HL: illud Hm. 8. ὑπέφαινε
 AHL: ὑπερέφαινε PHm cum Scaligero. Scribendum erat ὑπέφαινε.
 13. Βουργάωνος] Βουργαῶνος Suidas s. v. ὁμαλές.

inscientibus. Nam ita profecti fuerant, quasi irent excubitum ac provi-
 sum, ne quis extrinsecus ad castra infestus subreperet. Sub obscuro ma-
 ne, per extremum Burgaonis clivum cum omnibus copiis subit ad hostes
 Salomon: quos ut in propinquo prima lux patefecit, ac die postea magis
 illucescente, montis culmen non iam nudum, ut prius, sed viris Romana
 signa ostentantibus refertum conspexere milites, suspensis animis haese-
 runt. Verum inito ab his, qui cacumen obtinebant, certamine, illos Ro-
 mani suos esse commilitones, Barbari interceptos se ab hostibus intelle-
 xere. Utrique mox appetiti, cum arcere eos non possent, non iam ad
 vim spectare, sed repente omnes in fugam rueri. Quoniam vero neque
 ad Burgaonis culmen iam ab hoste insessum contendere, nec per ima cli-
 vi in campum, instante illinc infenso exercitu, se proripere poterant, ad
 recessum illum praecipitem rupemque alteram, pars equis, pars pedibus
 effuse ibant: utque erat confertissima turba, caeco ac tumultuoso metu
 urgente fugam, alii mutuis concidebant vulneribus, alii, qui praecurre-
 bant, in saltum altissimum prolabentes, peribant, exitium non advertenti-
 bus, qui sequebantur. Tandem ubi equis hominibusque extinctis opple-

Βουργάωνος ἐς ὄρος ἐπολεῖ τὸ ἕτερον, ἐνταῦθα ἐσώζοντο οἱ ὑπολειπόμενοι, διὰ τῶν σωμάτων τὴν πορείαν ποιοῦμενοι. ἀπέθανον δὲ ἐν τούτῳ τῷ πότῳ Μαυρουσίων μὲν μυριάδες πέντε, ὡς C αὐτῶν ἰσχυρίζοντο οἱ περιόντες, Ῥωμαίων δὲ τὸ παράπαν οὐδείς, οὐ μὴν οὐδὲ πληγὴν τινα ἔλαβεν ἢ πρὸς τῶν παλεμιῶν 5 ἢ τύχης αὐτῷ ἔσυμβάσης τινός, ἀλλὰ ἀκραιφνεῖς ἅπαντες τῆς νίκης ἀπώναντο ταύτης. διέφυγον δὲ καὶ οἱ τῶν βαρβάρων ἡγούμενοι πάντες, πλην γὰρ δὴ ὅτι Ἐσδιλάσας πίστις λαβῶν Ῥωμαίους αὐτὸν ἐνεχείρισεν. γυναικῶν μέντοι καὶ παιδῶν λίαν τσσασάντην τὸ πλῆθος Ῥωμαῖοι εἶλον ὥστε προβάτων τιμῆς παῖδα Μαυροσίων 10 H 140 σίων τοῖς ὠνεῖσθαι βουλομένοις ἀπέδοντο. καὶ τότε Μαυρουσίων τοὺς ὑπολειπομένους γυναικῶν τῶν σφετέρων τὸ λόγιον ἐσήει, ὡς D ἄρα τὸ γένος αὐτοῖς πρὸς ἀνδρὸς ἀγενεῖαν ὀλεῖται. τὸ μὲν οὖν Ῥωμαίων στρατεύμα ζῆν τε τῇ λείᾳ καὶ τῷ Ἐσδιλάσᾳ ἐς Καρχηδόνα ἐσήλαυνον, τῶν δὲ βαρβάρων ὅσοις μὴ ἀπολαλεῖναι ἔσυμβέ- 15 βηκεν, ἐν Βυζακίῳ μὲν ἰδρῦσθαι ἀδύνατα ἰδοῦμαι εἶναι, ὅπως μὴ ἄλλοι ὄντες πρὸς Λιβύων τῶν σφίσιν ὁμόρων βιάζωνται. ζῆν δὲ ἄρχουσι τοῖς σφετέροις εἰς Νομιδιαν ἀφικόμενοι ἰκέται γίνονται Ἰάβδα, ὅς τῶν ἐν Ἀύρασίῳ Μαυρουσίων ἤρχε. μόνοι δὲ Μαυρουσίων ἐν Βυζακίῳ διέμειναν ὧν ἠγεῖτο Ἀντάλας, ὅς δὴ ἐν τού- 20 τῳ τῷ χρόνῳ τὴν ἐς Ῥωμαίους πίστιν φυλάξας κακῶν ἀπαθῆς ζῆν τοῖς ὑπηκόοις τοῖς αὐτοῦ ἔμεινεν.

22. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

tus saltus, aequum transitum a Burgaone ad montem alterum praebuit, tunc residui per calcata cadavera elapsi sunt. Ea clade, si superstites audiamus, interiere quinquaginta Maurorum millia, Romanorum ne unus quidem: immo vero nec plagam quisquam vel ab hoste vel casu aliquo accepit: sed omnes illaesi atque incolumes victoriam hanc sunt consecuti. Effugerunt Barbarorum duces, praeter Esdilasam, qui, accepta fide, se Romanis permisit. Porro tanta feminarum ac puerorum multitudo cessit illis in praedam, ut, quo oviculum, eodem puerum Maurum pretio venderent volentibus emere. Tum demum, qui superfuere, Maurarum mulierum vaticinium, quae Mauris perniciem ab imberbi viro inferendam praedixerant, intellexerunt. Romanus exercitus cum praeda atque Esdilasam Carthaginem rediit. Barbarorum reliquiae, cum non satis tutum videretur apud Byzacenos consistere, quod periculum esset, ne, ad paucos redacti, ab Afris finitimis opprimerentur, in Numidiam cum suis ducibus se receperunt, et Iabdae, Maurorum Aurasium montem incolentium principis, fidem implorarunt. Maurorum solos retinuit Byzacium subditos Antalae: qui in data Romanis fide id temporis manens expertus damni cum suis extitit.

ργ. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐν Βυζακίῳ ἐγένετο, ἐν τούτῳ Ἰάβ- P 265
 δας, ὃς τῶν ἐν Αὔρασίῳ Μαυρουσίῳν ἦρχε, πλεον ἢ τρισμυ-
 ρίους ἄνδρας μαχίμους ἐπαγόμενος ἐληίετο τὰ ἐπὶ Νουμιδίας
 χωρία, ἠνδραποδίξεν τε τῶν Λιβύων πολλούς. ἐτύγγανε δὲ Ἄλ-
 5 θίας ἐν κεντουρίαις τῶν ἐκείνη φρουρίων φυλακὴν ἔχων, ὃς τῶν
 αἰχμαλώτων τινὰς ἀφελῆσθαι τοὺς πολεμίους ἐν σπουδῇ ἔχων ξὺν
 Οὔννοις τοῖς αὐτῷ ἐπομένοις, ἐβδομήκοντα μάλιστα οὔσιν, ἔξω
 τοῦ φρουρίου ἐγένετο. λογισάμενός τε ὡς οὐκ οἶός τε ἔστι πλη-
 10 ἴναι, στενοχωρίαν καταλαβεῖν τινα ἤθελεν, ὅπως ἂν δι' αὐτῆς B
 ὁδῷ ἰόντων τῶν πολεμίων τῶν τινὰς αἰχμαλώτων ἀναρπάσαι δυ-
 νατὸς εἴη. καὶ (οὐ γὰρ ἔστι τοιαύτη τις ἐνταῦθα ὁδὸς) ἐπεὶ
 πεδία ὑπῆα πανταχῇ τῶν ἐκείνη χωρίων ἔστιν, ἐπενόει τάδε.
 πόλις ἔστι που πλησίον Τήγισις ὄνομα, τότε μὲν εὐτείχιστος οὔσα,
 15 κρήνην δὲ μεγάλην τινὰ ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ ἔχουσα. ταύτην
 Ἄλθίας τὴν κρήνην καταλαβεῖν ἔγνω, λογισάμενος ὡς δόψη ἀναγ-
 καζόμενοι ἐνταῦθα πάντως ἀφίξονται οἱ πολέμοι· ἄλλο γὰρ ὕδωρ
 ἄγχιστά πη ὡς ἤκιστα ἔστι. πᾶσι μὲν οὖν τὸν τοῦ πληθῆους ἐκ-
 20 λογιζομένοις παράλογον ἔδοξε μανιώδης αὐτοῦ ἡ ἔννοια εἶναι. οἱ C
 δὲ Μαυρούσιοι κόπῳ τε πολλῷ καὶ πνίγει μεγάλῳ θέρους ὥρᾳ
 ὠμιληκότες, δόψη τε, ὡς τὸ εἰκὸς, ἀπ' αὐτοῦ μεγίστην ἐχόμενοι,
 παρὰ τὴν κρήνην δρόμῳ πολλῷ ἤλθον, οὐδὲν ἐναντίωμα ἐν νῶ
 ἔχοντες. ἐπειδὴ δὲ τὸ ὕδωρ πρὸς τῶν πολεμίων ἐχόμενον εὔρον,

14. εὐτείχιστος] ἀτείχιστος L. 18. τὸν τοῦ] Legebatur τὸ τοῦ.
 Mutavi ex Suida s. v. παράλογος, qui τὸν ante παράλογον habet.
 19. αὐτοῦ ἡ ἔννοια εἶναι] εἶναι αὐτοῦ ἡ ἔννοια Suidas.

13. Dum haec in provincia Byzacena geruntur, interea Iabdas Au-
 rasiarum Maurorum princeps, bellatoribus amplius xxx. m. stipatus, Nu-
 midiam vastat, Afrosque in servitutem non paucos abripit. Ad centurias
 praepositus Althias custodiae castellorum regionis illius, cum hosti capti-
 vos quosdam eripere vehementer cuperet, castello Hunnos ad summum
 lxx. qui sub ipso merebant, eduxit: ac secum reputans non posse fieri,
 ut cum viris lxx. tot Mauros aggredere, angustias occupare decrevit,
 qua transeuntibus Barbaris captivos adimeret. At quoniam ibi nulla erat
 eiusmodi via, patente scilicet quoquoversum camporum aequore, rationem
 hanc iniit. Sita in propinquo urbs Tigisis, ac validis tunc moenibus cin-
 cta, in arctissimo loco fontem uberem habet. Eum Althias obsidere con-
 stituit, in animum inducens, fore ut Barbaros illuc sitis compelleret, ni-
 hil aquae praeterea praebente vicinia. Nemo erat, qui copias tam inique
 inter se numero comparatas attendens, eius consilium non damnaret insa-
 niae. Porro Mauri, collecta ex labore aestuque gravissimo (quippe aestas
 fervebat) maxima siti, ad fontem contento cursu, adversi nihil suspican-
 tes, venerunt. Ubi vero ab hostibus teneri illum apparuit, steterunt

ἀπορούμενοι ξύμπαντες ἔστησαν, τοῦ πλείστου τῆς ἰσχύος ἤδη
 δαπανηθέντος σφίσι τῆ τοῦ ὕδατος ἐπιθυμία. διὸ δὴ Ἰάβδας τῷ
 Ἀλθία ἐς λόγους ἦκων τὸ τρίτημόριον οἱ δώσειν ἀμολόγει τῆς
 λείας, ἐφ' ᾧ δὴ Μαυρούσιοι πῶσιν ἄπαντες. ὁ δὲ τὸν μὲν λό-
 γον ἐνδέχεσθαι οὐδαμῆ ἤθελε, μονομαχεῖν δὲ πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ 5
 D τούτων ἤξίου. τοῦ τε Ἰάβδα ταύτην δὴ δεξαμένου τὴν πρόκλη-
 V 406 σιν, ξυνέκειτο ἡσσηθέντος, ἄν οὕτω τύχη, τοῦ Ἀλθία Μαν-
 ρουσίους πιεῖν. ἔχαιρέ τε ἅπας ὁ τῶν Μαυρουσίων στρατὸς,
 εἰέλπιδες ὄντες, ἐπεὶ Ἀλθίας μὲν ἰσχνός τε ἦν καὶ οὐ μέγας τὸ
 σῶμα, Ἰάβδας δὲ κάλλιστός τε ἦν καὶ μαχιμώτατος Μαυρου- 10
 σίων ἁπάντων. ἄμφω μὲν οὖν ἰππεῖς ἐτύγχανον ὄντες. ὁ δὲ
 P 266 Ἰάβδας τὸ δοράτιον ἠκόντισε πρῶτος, οὐπὲρ Ἀλθίας ἐπ' αὐτὸν
 ἰόντος χειρὶ λαβίσθαι τῆ δεξιᾷ παρὰ δόξαν ἰσχνάσας Ἰάβδαν τε
 καὶ τοὺς πολεμίους κατέπληξε. τῆ δὲ λαίᾳ χειρὶ τὸ τόξον ἐντεί-
 νας αὐτίκα, ἐπεὶ ἀμφιδέξιος ἦν, τὸν Ἰάβδα ἵππον βλαπὼν ἔκτεινε. 15
 πεσόντος τε αὐτοῦ ἵππον ἕτερον τῷ ἄρχοντι Μαυρούσιοι ἤγον,
 ἐφ' ᾧ ἀναθορῶν Ἰάβδας εὐθὺς ἔφηνε· καὶ οἱ κόσμω οὐδενὶ ὁ
 τῶν Μαυρουσίων στρατὸς εἶπετο. ὁ τε Ἀλθίας τοὺς τε αἰχμα-
 B λώτους καὶ τὴν λείαν ἀφελόμενος ξύμπασαν ὄνομα μέγα ἐκ τοῦ
 ἔργου τούτου ἀνὰ πᾶσαν Λιβύην ἔσχε. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε 20
 ἐχώρησε.

Σολόμων δὲ ἐν Καρχηδόνι ὀλίγον τινα διατριψάς χρόνον,
 ἐπὶ τε ὄρος τὸ Αὐράσιον καὶ Ἰάβδαν ἐπήγε τὸ στρατεύμα, ἐπε-

6. Ἰάβδα] *Iavda* L, et similiter infra. 18. ἰόντος] *ἰόντι* HL:
 illud Hm. 16. Μαυρούσιοι] *μαυρουσίων* L. 17. „ἔφηνε”
 Reg.“ Sic LHm. *ἔφηνε* HP.

omnes, ignari quo se verterent, exhaustis iam aquae desiderio viribus. Quocirca Iabdas cum Althia collocutus, tertiam praedae partem ipsi promisit, si Mauris omnibus aquae copia fieret. Renuit ille, neque aliter ea de re, nisi singulari certamine, decidere cum ipso voluit. Probante Iabda provocationem, convenit, ut, si forte Althias vinceretur, Mauris bibendi potestas esset: laetitia gestiit universus eorum exercitus, obiecta ex eo spe, quod corpore esset Althias gracili modicoque? Iabdas Mauris omnibus dignitate formae et pugnandi vi antecelleret. Ergo in equis ambo prodeunt. Hastile Iabdas vibrare occupat: id veniens manu dextera Althias praeter opinionem omnium arripit, eoque facto Iabdam atque hostes percellit. Mox arcu adducto laeva, qua perinde ut dextera utebatur, Iabdas equum configit ac necat. Hoc strato, alterum Mauri admovent suo principi: qui simul ipsum conscendit, aufugit, sequente in composito Maurorum exercitu. Althias, captivus cum omni praeda receptis, illo facinore magnum per totam Africam sibi nomen paravit. Ita res ibi successit.

Salomon autem Carthagine moratus aliquantisper, montem versus Aurasium contra Iabdam copias duxit, eum insimulans, nec falso, quod, dum

νεγκὼν αὐτῷ ὅτι, ἦν ἴκα ὁ Ῥωμαίων στρατὸς τὴν ἐν Βυζακίῳ
 ἀσχολίαν εἶχε, πολλὰ ἐλησατο τῶν ἐν Νουμιδίᾳ χωρίων. καὶ
 ἦν δὲ οὕτως. ὤρων δὲ Σολόμωνα ἐπὶ τὸν Ἰάβδαυ Μαυρουσίῳν
 ἀρχοντας ἕτεροι, Μασσωνᾶς τε καὶ Ὀρταίας, τῆς σφετέρας
 5 ἕχθρας ἕνεκα· Μασσωνᾶς μὲν, ὅτι οἱ τὸν πατέρα Μεφανίαν H 141
 κηδεστῆς ὢν Ἰάβδαυ δόλω ἐκτεινεν, ὁ δὲ ἕτερος, ὅτι ζῆν τῷ C
 Μαστινα, ὃς τῶν ἐν Μαυριτανίᾳ βαρβάρων ἡγεῖτο, ἐξελάσαι
 αὐτὸν τε καὶ Μαυρουσίους, ὢν ἦρχεν, ἐκ τῆς χώρας ἐβούλευσεν,
 ἔνθα δὴ ἐκ παλαιοῦ ὤκηντο. ὁ μὲν οὖν Ῥωμαίων στρατὸς,
 10 ἡγουμένους αὐτοῖς Σολόμωνος, καὶ Μαυρουσίῳν ὅσοι σφίσι ἐς
 ζυμμαχίαν ἦλθον, ἐστρατοπεδεύσαντο εἰς ποταμὸν Ἀμιγαν, ὃς
 τὸ Ἀυράσιον παραρρέων ἀρδεύει τὰ ἐκείνη χωρία. τῷ δὲ Ἰάβδαυ
 ἐς μὲν τὸ πεδίον τοῖς πολεμοῖς ἀντιτάξασθαι ἀξύνμορον ἐφαίνετο
 εἶναι, τὰ δὲ ἐν Ἀύρασίῳ ἐξηρτύετο ὅπη οἱ ἐδόκει τοῖς ἐπιούσιν
 15 ὡς δυσκολώτατα ἔσασθαι. τοῦτο δὲ τὸ ὄρος ἡμερῶν μὲν ὀδῶ
 δέκα καὶ τριῶν μάλιστα Καρχηδόνος διέχει, μέγιστον δὲ ἀπάντων D
 ἐστὶν ὢν ἡμεῖς ἴσμεν. ἡμερῶν γὰρ τριῶν ἐνταῦθα εὐζώνῳ ἀνδρὶ
 περίοδος ἐστὶ. καὶ τῷ μὲν ἐς αὐτὸ ἵνα βουλομένη δύσοδόν τέ
 ἐστὶ καὶ δεινῶς ἄγριον, ἄνω δὲ ἤκοντι καὶ ἐν τῷ ὀμαλεῖ γενομένῳ
 20 πεδία τε φαίνεται καὶ κρήναι πολλαί, ποταμούς τε ποιοῦσαι καὶ
 παραδείσων πολὺ τι χρῆμα θαυμάσιον οἶον. καὶ ὁ τε σῖτος, ὃς
 ἐνταῦθα φέρεται, ἢ τε ὀπώρα ἐκάστη διπλάσιον τὸ μέγεθός ἐστιν
 ἢ ἐν τῇ ἄλλῃ ἀπάσῃ Λιβύῃ γίνεσθαι πέφυκεν. ἔστι δὲ καὶ φρον-

4. Ὀρταίας] ὄρταίας L. Ὀρθαίας P. Orteas RV. Conf. p. 466,
 12. 487, 9.

Rom. exercitus Byzacenis motibus impeditus esset, ipse multa Numidias
 loca vastasset. Salomonem in Iabdam alii Maurorum principes, Masso-
 nas videlicet atque Orthafas, instigabant, privatis induci inimicitiiis;
 Massonas quidem ob necem Mephaniae patris sui, cuius gener cum esset
 Iabdas, nihilominus illum ex insidiis interfecerat: alter vero, quod Iab-
 das et Mastinas, Barbarorum Mauritaniae princeps, ipsum ac Mauros,
 quibus imperabat, e regione, quam incoluerat ab antiquo, pellerē desti-
 nassent. Itaque Rom. exercitus, Salomone duce, cum Mauris omnibus
 sociis, castra metatus est ad fluvium Amigam, qui Aurasio praeterla-
 bens, tractum illum rigat. Iabdas e re sua non fore sentiens, si aciem
 hosti opponeret in planitie, omnia in Aurasio monte comparavit, prout
 censuit iis maxime impeditum iri adventum hostis. Abest mons ille Car-
 thagine dierum iter fere XIII. omnium, qui quidem nobis noti sunt, ma-
 ximus. Tantum enim spatium ambitu colligit, quantum triduo vir expe-
 ditus percurrat. Atque illum quidem si velis ascendere, difficilem in de-
 clivi horridumque offendes. Verum ubi superaveris, et ad culmen pla-
 num evaseris, offeret se camporum aequor patentium, scaturiens fontibus,
 qui amnes efficiunt: tot pomaria, ut miraculo sint. Frumentum ac poma,
 quaecumque ibi proveniunt, tanto altero maiora sunt, quam in reliqua

ρια ἐνταυθα πη ἀτημελημένα, τῷ μὴ δοκεῖν ἀναγκαῖα τοῖς ταύτη
ῶκημένοις εἶναι. ἔξ ὅτου γὰρ τὸ Αἰράσιον Μαυρούσιοι Βανδί-
λους ἀφείλοντο, οὐδεὶς πω ἐς αὐτὸ πολέμιος ἤλθεν οὐδέ ἐς δέος
τοὺς βυθβάρους κατέστησεν, ἀλλὰ καὶ πόλιν Ταμούγαδιν, ἣ
πρὸς τῷ ὄρει ἐν ἀρχῇ τοῦ πεδίου πρὸς ἀνίσχοντα ἤλιον πολυάν- 5

- P 267 θρωπος οὐσα ῶκητο, ἔρημον ἀνθρώπων οἱ Μαυρούσιοι ποιησά-
μενοι ἐς ἔδαφος καθεῖλον, ὅπως μὴ ἐνταυθα ἦ δυνατὰ ἐνστρατο-
πεδεύσασθαι τοῖς πολεμοῖς, ἀλλὰ μηδὲ κατὰ πρόφασιν τῆς πό-
λειως ἀγχι ἐς τὸ ὄρος εἶναι. εἶχον δὲ οἱ ταύτη Μαυρούσιοι καὶ
τὴν πρὸς ἐσπέραν τοῦ Αἰρασίου χώραν, πολλήν τε καὶ ἀγαθὴν 10
οὐσαν. καὶ τούτων ἐπέκεινα Μαυρουσίων ἔθνη ἕτερα ῶκητο,
ἧν ἤρχεν Ὀρταῖας, ὃς Σολόμωνι τε καὶ Ῥωμαίοις, ὡς ἔμπροσθεν
ἐρηγήθη, ζύμμαχος ἦλθε. τούτου τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ λέγοντος
ἤκουσα ὡς ὑπὲρ τὴν χώραν, ἧς αὐτὸς ἄρχοι, οὐδένας ἀνθρώπων
οἰκοῦσιν, ἀλλὰ γῆ ἔρημος ἐπὶ πλείστον διήκει, ταύτης τε ἐπέ- 15
B κεινα ἄνθρωποι εἰσιν οὐχ ὡσπερ οἱ Μαυρούσιοι μελανόχροοι,
ἀλλὰ λευκοὶ τε λίαν τὰ σώματα καὶ τὰς κόμας ξανθοί. ταῦτα
μὲν δὲ ὡδέ πως ἔχει.

- Σολόμων δὲ Μαυρουσίων τε τοὺς ζυμμάχους δωρησάμενος
V 407 χρήμασι μεγάλοις καὶ πολλὰ παρακελευσάμενος παντὶ τῷ στρατῷ 20
ἐς ὄρος τὸ Αἰράσιον ὡς ἐς μάχην διατεταγμένος ἀνέβαινεν, οἰδ-
μενος ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ τοῖς τε πολεμοῖς διὰ μάχης εἶναι καὶ ἐπ'
αὐτῶν διακρίνεσθαι, ὅπη ἂν ἦ βουλομένη τῇ τύχῃ. οὐ γὰρ οὖν

B. οὐδεὶς πω — ἤλθεν addidi ex AL. nullus ad ipsum hostis ad-
cessit RV. ibid. οὐδὲ ALH. οὐδὲν P. 4. Ταμούγαδιν] Τα-
μυγαμ RV. 12. ὄρταϊας L. Ὀρταϊας P. Cιταϊας RV. 13. ἐρ-
γήθη] ἐρήθη P.

Africa. Nulla castellis cura impenditur, quod incolis minime necessaria videantur. Ex quo enim Mauri Vandalos exegerunt Aurasio, nihil timerunt. Urbem quoque Tamugadin, quae ab Oriente monti adiacebat, et plantitiae dabat initium, Mauri civibus, quibus abundabat, sublati, aequarum solo, ut nec metari illis, nec per vicinae urbis occasionem ad montem hostes subire possent. Obtinuerant quoque iidem Mauri, qua Aurasium ad Occasum vergit, regionem magnam ac fertilem: cui continentes erant aliorum sedes Maurorum, subditorum Orthosiae, qui, ut ante dicebam, in Salomonis ac Romanorum societatem sese contulerat. Is mihi asseveravit, ultra suae ditionis fines longissimam solitudinem esse, ac deinde hominum genus, cui non atra, ut Mauris, sed candida sit cutis ac flava caesaries. Haec hactenus.

Iam vero Salomon Mauris sociis magnam pecuniae vim dilargitus, eosque enixe hortatus, in montem Aurasium copias omnes subducit, instructa acie, eo die cum hoste conflicturum se ratus, et pro fortunae arbitrio decreturum. Quamobrem milites nec sibi nec equis affatim com-

οὐδὲ τροφάς, ὅτι μὴ ὀλέγας, σφίσι τε καὶ ἵπποις τοῖς σφετέροις οἱ στρατιῶται ἐπήγοντο. πορευθέντες δὲ ἐν δυσχωρίᾳ πολλῇ πενήκοντα μάλιστα σταδίους ἤλλισαντο. τοσαύτην τε ὁδὸν ἐς ἡμέραν ἐκάστην ἀνύοντες ἑβδομαῖοι ἀφικνοῦνται ἐς χῶρον, ἐνθα φρουρίον τε παλαιὸν ἦν καὶ ποταμός τις ἀέναος. ὄρος ἀσπίδος τῆ σφετέρᾳ γλώσση Λατίνοι καλοῦσι τὸν χῶρον. ἐνταῦθα σφίσι στρατοπεδεύεσθαι ἠγγέλλοντο οἱ πολέμιοι, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐγένοντο πολέμιόν τε οὐδὲν ἀπήντα, στρατοπεδευσάμενοι καὶ ὡς ἐς μύχην παρασκευασάμενοι αὐτοῦ ἕμενον, ἡμερῶν τε αὐτοῖς ἐνταῦθα τριῶν χρόνος ἐτίβη. ὡς δὲ οἱ τε πολέμιοι τὸ παράπαν σφίσιν ἐκποδῶν ἴσταντο καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπελελοίπει, ἐνθῦμιον Σολόμωνι τε καὶ τῆ στρατιᾷ ἀπάση ἐγένετο, ὡς ἄρα τις πρὸς Μαυρουσίων τῶν ζυμμάχων ἐπιβουλή ἐς αὐτοὺς γίνοιτο· οἱ γε, καίπερ οὐκ ἀμελετήτως τῆς ἐν Αὐρασίῳ πορείας ἔχοντες, ἐπιστάμενοι τε, ὡς τὸ εἰκὸς, ὅσα τοῖς πολεμίοις βεβουλευμένα ἐτύγχανεν, ἐς ἐκάστην μὲν αὐτοῖς ἡμέραν λάθρα ἐπειγόμενοι, ὥσπερ ἄλεγτο, πολλάκις δὲ καὶ κατασκοπῆς ἕνεκα ἐς αὐτοὺς πρὸς Ῥωμαίων σταλέντες, οὐδὲν ἀγγεῖλαι ὕγιες ἔγνωσαν, ὅπως δὴ μὴ προμαθόντες τροφάς τε σφίσιν ἐς χρόνον πλείω ἔχοντες ἐς ὄρος τὸ Αὐράσιον ἀναβαίνοιεν καὶ τὰ ἄλλα παρασκευάσοιεντο ὅπη ἄριστα ἔσεσθαι ἔμελλεν. ὅλως δὲ ἐνέδραν σφίσι πρὸς ἀνδρῶν ζυμμάχων γεγενῆσθαι ὑποτοπήσαντες ἐς δέος ἤλθον, λογιζόμενοι ὡς ἕπιστοι λέγονται εἶναι Μαυρούσιοι φύσει, ἄλλως τε

5. ἀέναος] ἀένναος P. 12. ἀπάση] πάση L.

meatus providerant. Per confragosa enisi, nocturnae quietis gratia resederunt, itinere stadiorum ferme l. confecto. Tantumdem viae diebus singulis procedentes, demum septimo locum attingunt, quem sua Latini lingua montem Aspidis vocant; ubi vetus castellum est, ac iugis amnis, et stativa habere hostis ferebatur. Eo Romani cum evasissent, nec se hostis offerret ullus, castris illic positis consistere, ad pugnam accincti, et triduum consumpsere. Verum ante digressis penitus hostibus, ac iam deficientibus cibariis, coepit Salomon et cum eo Rom. omnis exercitus fraudem a Mauris foederatis structam suspicari. Illi quidem prae se curam ferebant suscepti in monte Aurasio itineris; sed plane consilii, (ut simile vero erat) consiliorum hostis, et furtim ad ipsum itantes quotidie, ut ferebatur, quin etiam exploratum saepe missi a Romanis, nihil veri referre voluerant, ne Romani quo res loco esset praemoniti, atque ob id viatico in longius spatium instructi, in montem Aurasium ascenderent, et caetera quam optime expedirent. Omnino autem illa structarum a sociis insidiarum suspicio metum ipsis afferebat, id cogitantibus, audire Mauros natura perfidos, tum vero maxime, cum sociam Romanis aliisve

ἤνικα Ῥωμαίοις ἢ ἄλλοις τισὶ ζυμμαχοῦντες ἐπὶ Μαυρουσίους
 P 268 στρατεύονται. ὧν δὲ ἐνθυμηθέντες, ἅμα δὲ καὶ λιμῶ πιεζόμενοι,
 ἐνθὲνδε τε κατὰ τύχος ἀναχωροῦσιν ἄπρακτοι καὶ ἐς τὸ πεδίον
 ἀφικόμενοι χαράκωμα ἐποίησαντο.

Μετὰ δὲ Σολόμων τοῦ στρατοῦ μοῖραν τινα φυλακῆς ἕνεκα 5
 ἐν Νομιδίᾳ καταστησάμενος (χειμῶν γὰρ ἤδη ἦν) ζῆν τοῖς ἐπι-
 λοιπίοις ἐς Καρχηδόνα ἤει. ἐνθα δὲ ἕκαστα διεῖπέ τε καὶ διεκό-
 σμει, ὅπως ἅμα ἤρι ἀρχομένῳ πλειονί παρασκευῇ καὶ, ἦν δύνηται,
 ζυμμαχῶν Μαυρουσίων ἐκτός ἐπὶ τὸ Αἰρύσιον αὐθις στρατεύοι.
 ἅμα δὲ καὶ στρατηγούς τε καὶ στρατιὰν ἄλλην καὶ νηῶν στόλον 10
 B ἐπὶ Μαυρουσίους ἐξηρτύετο, οἳ ἐν Σαρδοῖ τῇ νήσῳ ἴδρυνται·
 αὕτη γὰρ ἡ νῆσος μεγάλη μὲν ἔστι καὶ ἄλλως εἰδαίμων, ἐς τὰς
 δύο μάλιστα τῆς Σικελίας κατατείνουσα μοίρας (ἡμερῶν γὰρ
 ὀδὸν εἴκοσιν ἐδζώνῳ ἀνδρὶ τὸ τῆς γῆς περίμετρον ἔχει), Ῥώμης τε
 καὶ Καρχηδόνης ἐν μέσῳ κειμένη πρὸς Μαυρουσίων τῶν ταύτῃ 15
 φηκμένων κίβηται. Βανδῆλοι γὰρ τὸ παλαιὸν ἐς τούτους τοὺς
 βαρβάρους ὄρηγῃ χρώμενοι ὄλλοιους δὴ τινὰς ζῆν ταῖς γυναιξίν ἐς
 Σαρδῶ πέμψαντες ἐνταῦθα εἴρξαν. χρόνου δὲ προϊόντος τὰ
 ὄρη καταλαμβάνουσιν, ἃ Καρνάλεως ἔγγυς ποῦ ἔστι, τὰ μὲν
 πρῶτα ληστείας ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐς τοὺς περιοίκους ποιοῦμενοι, 20
 C ἐπεὶ δὲ οὐχ ἤσσαν ἐγένοντο ἢ τρισχιλιοι, καὶ ἐς τοῦμφανὲς κυτα-
 θέοντες λανθάνειν τε ἤμισα ἀξιοῦντες ἅπαντα ἐληίζοντο τὰ

18. εἴρξαν Hm cum Scaligero. Vulgo ἤρξαν. 19. Καρνάλεως]
 καρανάλεως L. prope Caralim RV. 20. ἐμφανοῦς] ἀφανοῦς?
 ibid. ποιοῦμενοι HL. οὐ ποιοῦμενοι P. 21. ἐγένοντο] ἐγένε-
 το L. 22. ἐληίζοντο] ἐληίζαντο L.

operam navant in susceptis contra Mauros expeditionibus. His perpen-
 sis, simulque urgente fame, inanes reque infecta excedunt ocuis, et in
 planitiem reduces se vallo muniunt.

Post, Salomon copiarum parte apud Numidiam, ut ibi praesidium
 agitare, relicta, cum iam esset hiems, caeteras reduxit Carthaginem:
 ubi singula paravit adornavitque ad alteram expeditionem primo vere in
 montem Aurasiū suscipiendam maiori instructu, ac, si posset, absque
 Maurorum auxiliis. Eodem tempore duces alios, copiasque et classem
 adversus Mauros Sardiniae incolas accinxit. Magna haec est insula at-
 que opulenta in primis. Siciliae partes fere duas adaequat: nam eius
 ambitus habili viatori dierum iter xx. praebet. Romam Carthaginemque
 interiacet, Maurorum incolarum grassationibus infesta. His quondam
 irati Barbaris Vandali, exiguum eorum manum cum uxoribus ablegave-
 rant in Sardiniam, ibique clausos continebant. Progrediente tempore
 elapsi illi, vicinos Carali montes occuparunt: unde viciniam occultis la-
 trociniis infestarunt initio. Deinde cum ad tria millia excrevisset, re-
 nuntiarunt latebris, ita ut aperte circumiectis in locis omnibus grassaren-

ἐκείνη χωρία, Βαρβαρικῖνοι πρὸς τῶν ἐπιχωρίων καλούμενοι. ἐπὶ τούτους δὴ τοὺς Μαυρουσίους ὁ Σολόμων τὸν στόλον ἐν τούτῳ τῷ χειμῶνι ἠτοίμαζε. ταῦτα μὲν οὖν ἐν Λιβύῃ ἐφέρετο τῆδε.

5 ἰδ'. Ἐν δὲ Ἰταλίᾳ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τὰδε γινέ- V 408
σθαι τετύχηκε. Βελισάριος ἐπὶ Θεωδῶτον τε καὶ τὸ Γότθων D
ἕθνος πρὸς Ἰουστινιανοῦ βασιλέως ἱστέλλετο, καταπλεύσας τε ἐς
Σικελίαν, ταύτην δὴ τὴν νῆσον πόνῳ οὐδενὶ ἔσχεν. ὅτινα δὲ
τρόπον, ἐν τοῖς ὀπισθὲ μοι λόγοις λελέξεται, ὅτε με ὁ λόγος ἐς
10 τῶν Ἰταλικῶν πραγμάτων τὴν ἱστορίαν ἕγοι. νῦν γάρ μοι οὐκ ἄπο
τρόπου ἔδοξεν εἶναι ξύμπαντα ἀναγραφάμενον τὰ ἐν Λιβίῃ ξυνε-
νεχθέντα οὕτω δὴ ἐπὶ τὸν λόγον τὸν ἀμφὶ Ἰταλίαν τε καὶ Γότθους
εἶναι. τὸν μὲν οὖν χειμῶνα τοῦτον Βελισάριος μὲν ἐν Συρακού-
σαις, Σολόμων δὲ ἐν Καρχηδόνι διέτριψε. καὶ τέρας ἐν τῷδε
15 τῷ ἔτει ξυνηνέχθη γενέσθαι δεινότατον. ὁ γὰρ ἥλιος ἀκτίων
χωρὶς τὴν αἴγλην, ὥσπερ ἡ σελήνη, ἐς τοῦτον δὴ τὸν ἐνιαυτὸν
ἕπαντα ἤφει, ἐκλείποντί τε ἐπὶ πλείστον ἑώκει, τὴν ἀμαρτυρίαν P 269
τὴν αὐτοῦ οὐ καθαρὰν οὐδὲ ἤπερ εἰώθει ποιοῦμενος. ἔξ οὗ τε
συμβῆναι τοῦτο τετύχηκεν, οὔτε πόλεμος οὔτε λιμὸς οὔτε τι ἄλλο
20 ἐς θάνατον φέρον τοὺς ἀνθρώπους ἀπέλιπε, χρόνος δὲ ἦν, ὅτε
δέκατον ἔτος Ἰουστινιανὸς τὴν βασιλείαν εἶχεν.

Ἄμα δὲ ἦρι ἀρχομένῳ, ὅτε οἱ Χριστιανοὶ εὐρτήν ἦγον, ἦν
δὴ πυσχαλίαν κυλοῦσι, στρατιωτῶν στάσις ἐν Λιβύῃ ἐνέπεσεν.

6. Γότθων] γότθοι L.
18. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

9. ὅτε] ὅτι H: ὅτε Hm cum Scaligero.

tur, dicti ab indigenis Barbaricini. Hos contra Mauros Salomon hac hieme classem paravit. Is erat rerum cursus in Africa.

14. Per id tempus haec in Italia contigerunt. Belisarius adversus Theodatum et Gotthos a Iustiniano Aug. missus, cum in Siciliam appuisset, eam insulam nullo negotio recepit: quod qua ratione processerit, consequentes libri docebunt, cum institutus narrationis ordo me ad historiam rerum Italicarum deduxerit. Nunc enim haud ab re esse duco, seriem rerum Africae tradere, ac deinde in Italiam et ad Gotthos transire. Igitur hanc hiemem Syracusis Belisarius egit, Carthagine Salomon. Insignis ostento gravissimo hic annus fuit: quo nempe toto sol sine radiis, ut luna, iners collaxit, nec fulgorem nitidum, ut assolet, sed ferrugineum misit, laboranti plerumque similis. Ex quo id accidit, nec bellum, nec fames, nullum denique letiferi mali genus, circumsedere mortales desit. Fuit autem hic annus imperii Iustiniani decimus.

Vere novo, quo tempore Christiani Paschale, ut appellant, festum concelebrant, seditionem in Africa milites concivere, cuius originem exi-

ἢ ὅπως τε ἐφύη καὶ ἐς ὃ τε ἐτελεύτησεν, ἐρῶν ἔρχομαι. Ἐπειδὴ Βανδῆλοι ἠσσήθησαν τῇ μάχῃ, ὥσπερ μοι ἔμπροσθεν εἴρηται, οἱ Ῥωμαῖοι στρατιῶται τὰς αὐτῶν παιδᾶς τε καὶ γυναῖκας ἐν γα-
B μετῶν ἐποιήσαντο λόγῳ. ἡ δὲ αὐτῶν ἐκάστη τὸν ἄνδρα ἐνήγε τῶν χωρίων τῆς κτίσεως μεταποιεῖσθαι, ὣν αὐτῇ πρότερον κυ-
 ρία ἐτύγγαθεν οὐσα, οὐχ ὄσιον λέγουσα εἶναι, εἰ Βανδῆλοι μὲν
 ξυνοικοῦσαι τούτων ἀπώναντο, τοῖς δὲ αὐτοῦς νενικηκόσιν ἐς γά-
 μον ἐλθούσαι οὕτω δὴ τῶν σφίσιον ὑπαρχόντων στερησονται.
 ταῦτα δὲ οἱ στρατιῶται ἐν νῶ ἔχοντες Σολόμωνι εἶκιν οὐκ ᾤοντο
 χρῆναι τὰ Βανδῆλων χωρία ἕς τε τὸ δημόσιον καὶ ἐς τὸν βασι-
 λέως οἶκον ἐθελοντι ἀναγράψασθαι, φάσκοντι τε ὡς τὰ μὲν ἀν-
 δράποδα καὶ τὰ ἄλλα πάντα χρήματα τοῖς στρατιώταις ἐς λά-
C φυρα ἵνασι οὐκ ἀπεικός. εἶναι, γῆν μέντοι αὐτὴν βασιλεῖ τε καὶ
H 143 τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ προσήκειν, ἥπερ αὐτοὺς ἐξέθρεψέ τε καὶ στρα-
 τιώτας καλεῖσθαι τε καὶ εἶναι πεποίηκεν, οὐκ ἐφ' ᾧ σφίσιον αὐ-
 τοῖς τὰ χωρία κεκτήσονται, ὅσα ἔν βαρβάρους ἐπιβατεύοντας
 τῆς Ῥωμαίων βασιλείας ἀφείλοντο, ἀλλ' ἐφ' ᾧ ἐς τὸ δημόσιον
 ταῦτα ἵνασι, ὅθεν σφίσι τε ξυμβαίνει καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπασι τὰς
 σιτήσεις κομίζεσθαι. αὐτὴ μὲν τῆς στίσεως αἰτία ξυνέπεσε. καὶ
 ἐτέραν δὲ τίνα ξυνηρέχθη γενέσθαι τοιάνδε, ἡ οὐδὲν τι ἤσσον, εἰ 20
 μὴ καὶ μᾶλλον, ἅπαντα ξυνταράξαι τὰ ἐν Λιβύῃ πράγματα ἴσχυ-
 σεν. ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ τῆς Ἀρείου δόξης οὐχ ἤσσον
D ἡ χιλίους στρατιώτας εἶναι ξυνέπεσεν· ὧν δὴ οἱ πολλοὶ βάρβαροι
 ἦσαν καὶ αὐτῶν τινες ἐκ τοῦ Ἐρούλων ἔθρους. τούτους δὴ οἱ

10. ἐς τὸν HL. ἐς om. P.
 Reg. MALT. Sic LHm.

21. ξυνταράξαι] „ξυνταράξασθαι

tumque nunc exequar. Postquam acie fusi sunt Vandali, quemadmodum supra narravimus, eorum filias atque uxores in matrimonium Romani milites duxerunt. Tum virum quaeque suum instigare ad occupandas possessiones, quas ipsae prius tenuerant, cum dicerent iniquum esse, tum se illis potitas, cum essent Vandalorum coniuges; iam vero Vandalorum victoribus connubio iunctas, e suis fundis exturbari. His inducti milites, Salomoni, Vandalorum praedia partim in publicum, partim in fiscum redigere volenti, obsistere statuerunt, neque audire dicentem, iure quidem ac merito captivos pecuniamque omnem militi in praedam cedere, agros autem ad Imperatorem Imperiumque Romanum pertinere: a quo enutriti, nec dicti solum essent milites, verum etiam instituti, non ut possessiones invaderent, Romano Imperio a Barbaris per vim ereptas, sed ut aerario restituerent, unde ipsi cacterique omnes alerentur. Seditionis haec causa extitit. Accessit altera, quae non minori, immo vero maiori vi in Africa cuncta miscuit. Erant forte in castris Romanis Ariani milites saltem mille: quo in numero multi Barbari: inter hos

τῶν Βανδύλων ἱερεῖς ἐς τὴν στάσιν τὰ μάλιστα ὤρων, οὐ γὰρ σφίσι ἦν δυνατὰ τῷ Θεῷ ἔξοσιοῦσθαι τὰ εἰωθότα, ἀλλὰ ἀπεκέλευτο καὶ μυστηρίων καὶ ἱερῶν ἀπάντων. οὐ γὰρ εἶα βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἄνδρα Χριστιανὸν οὐ μεταλαχόντα δόξης ὀρθῆς ἢ βαπτίσματι ἢ ἄλλῳ τῷ μυστηρίῳ χρῆσθαι. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἢ πασχαλῆ ἐορτῇ ξυνετάραξε, καθ' ἣν οὐχ οἶοι τε ἐγίνοντο τὰ σφέτερα αὐτῶν παιδία τῷ Θεῷ βαπτίζειν λουτρῷ, ἢ ἄλλο τι ἐργάζεσθαι ἐς ταύτην δὴ τὴν ἐορτὴν ἄγον. ὥσπερ δὲ οὐχ ἱκανὰ ταῦτα τῷ δαιμονίῳ διαφθεῖραι τὰ Ῥωμαίων πράγματα 10 ἐν σπουδῇ ἔχοντι, ξυνέπεσέ τι καὶ ἄλλο τοῖς τὴν στάσιν μελετῶσιν ἐφόδιον. τοὺς γὰρ Βανδύλους, οὓς Βελισάριος ἐς Βυζάντιον ἦνεγκε, κατεστρίψατο βασιλεὺς ἐς καταλόγους ἵππικῶν πέντε, V 409 ὅπως ἐν πόλεσι ταῖς ἐύαις τὸν ἅπαντα ἰδρῶσονται χρόνον· οὓς P 270 καὶ Ἰουστινιανὸς Βανδύλους καλέσας ἐκέλευσε ξυλῆν ναυσὶν ἐς τὴν 15 ἔω κομίζεσθαι. τούτων δὴ τῶν Βανδύλων στρατιωτῶν οἱ μὲν πλείστοι ἐς τὴν ἔω ἀφίκοντο καὶ τοὺς καταλόγους πληροῦντες, ἐς οὓς διατετάχεται, ἄχρι τοῦδε ἐπὶ Πέρσας στρατεύονται· οἱ δὲ ἄλλοι, ἀμφὶ τετρακοσίου ὄντες, ἐπεὶ ἐν Λέσβῳ ἐγένοντο, κεκολλημένων σφίσι τῶν ἰστίων τοὺς ναύτας βιασόμενοι Πελοπον- 20 νήσῳ προσίσχον. ἐνθὲν δὲ τε ἀπάραντες ἐς Λιβύην κατέπλευσαν ἐν χωρίῳ ἰσημῶ, οὗ δὴ τὰς ναῦς ἀπολιπόντες καὶ συσκευασόμε-

14. „[Ἰουστινιανός] Ita correxi. Male enim legebam Ἰουστινιανός. Qua in scriptura vitium agnoscet qui leget annotata a Nic. Alemanno in c. XI. Hist. arcanae.“ MALT. Ad Ἰουστινιανός nihil diversitatis annotatum ex AL. *ibid.* ἐκέλευσε L. ἐκέλευσεν P.

Eruli aliquot. His maxime ad seditionem faces Vandali sacerdotes subdebant, frementes ereptam sibi facultatem vacandi, ut soliti erant, rei divinae, et ad mysteria sacraque omnia praecclusum aditum. Etenim Iustinianus Aug. Christianis, qui non recte sentirent, baptismate mysteriisque omnibus interdixerat. Inprimis festum Paschale eos urebat, quo infantes suos diviuo lavacro mergere, caeterisque ad festum hoc pertinentibus operari prohibebantur. Tum etiam, quasi ista daemōni, Romanam rem pessundare satagenti, nequaquam sufficerent, aliud incidit, eorum, qui seditionem moliebantur, consilio promovendo accommodatum. Vandalos a Belisario Byzantium transportatos Imperator in equestres numeros quinque distribuerat, ut essent in Orientis urbibus perpetui stationarii: quos et Iustinianorum Vandalorum nomine insignitos, navibus in Orientem deferri iusserat. Eo quidem pars illorum maxima pervenit, ubi et numeros militares, in quos fuere contributi, implentes, cum Persis etiamnum belligerant. Caeteri, circiter 400. ubi in Lesbum ventum est, obliquarunt velorum sinus, et nautis frustra obnitentibus in Peloponnesum appulere: unde cum solvissent, ad desertum quoddam applicuerunt Africae litus: relictis ibi navigiis vasisque collectis, in montem

B νοι ἐς τὸ ὄρος τὸ *Αὐράσιον* καὶ ἐς *Μαυριτανίαν* ἀνέβησαν. οἷς δὴ ἐπηρμένοι οἱ στρατιῶται, οἷς ἦν ἐν ἐπιμελείᾳ ἢ στῆσις, ἔτι μᾶλλον *ξυνίσταντο* ἐν σφίσιν αὐτοῖς. καὶ λόγοι τε πολλοὶ περὶ τούτου καὶ ὄρκοι ἤδη ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐγίνοντο. ἐπειδὴ τε τὴν ἑορτὴν ἄγειν ἔμελλον, ἀχθόμενοι τῇ κωλύμῃ τῶν ἱερῶν οἱ 5 *Ἀρειανοὶ σφόδρα ἐνέκειντο*.

Ἔδοξέ τε αὐτῶν τοῖς κορυφαίοις ἐν τῷ ἱερῷ τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρα, ἦν μεγάλην καλοῦσι, *Σολόμωννα* κτεῖναι. καὶ *ἔλαθόν* γε οὐδενὸς τούτου δὴ ἐξενεγκόντος τὸ βούλευμα. ἄτε γὰρ πολλῶν ὄντων τῶν τὰ δεινὰ βουλευομένων ὁ λόγος περιφερόμενος 10 ἐς δυσμενῆ οὐδένα ἐξέπιπτε, ταύτῃ τε *λανθάνειν ἐξίσχυσεν*, ἐπεὶ **C** καὶ *Σολόμωνος* οἱ πολλοὶ δορυφόροι τε καὶ ὑπασπισταὶ καὶ τῶν οἰκετῶν οἱ πλείστοι ἐς ταύτην δὴ τὴν στῆσιν *ξυνετετάχато* τῇ τῶν *χωρίων ἐπιθυμία*. ἡμέρας δὲ ἤδη τῆς κυρίας παρουσίας *Σολόμων* μὲν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκάθητο, μακρὰν τῶν αὐτοῦ ἀπολειμμένος κα- 15 κῶν. εἰσελθόντες δὲ οἷς τὸν ἄνδρα τούτον κτεῖναι ἐδέδοκτο, *νεύμασι* τε ἀλλήλοις ἐγκελευσόμενοι, τῶν *ξίφων* ἤπτοντο, ἔδρασαν μέντοι οὐδέν, ἢ τὰ τελούμενα *τηνικαῦτα* ἐν τῷ ἱερῷ ἀσχυρόμενοι, ἢ διὰ τὴν τοῦ στρατηγοῦ δόξαν ἐρυσθριῶντες, ἢ καὶ τι **D** *θεῖον* αὐτοὺς διεκώλυσεν. ἐπειδὴ δὲ τὰ τε ἱερὰ ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ 20 ἤσκητο ἤδη καὶ οἴκαδε ἐκομίζοντο ἕκαστοι, ἀλλήλους ἡτιῶντο οἱ στασιῶται, ἄτε *μαλθακοὺς οὐκ ἐν δέοντι γεγενημένους*, καὶ *αὐτίς ἀπετίθεντο* ἐς τὴν ἐπιούσαν τὸ βούλευμα. ὁμοίως δὲ καὶ

10. τῶν om. L. 15. αὐτοῦ] αὐτοῦ HL.

Aurasium ac Mauritaniam evaserunt. His animati, qui seditioni studebant, milites, coire saepius, in castris id crebris sermonibus agitare, fidem mutuam sacramento astringere: Ariani quoque, appetente iam festo, urgere rem acris, sacrorum interdictione graviter offensi.

Itaque eorum coryphaeis placuit, ut primo solenniorum die, quem vocant Magnum, in templo Salomon occideretur. Id consilium, nullo indicio enuntiatum, latebat. Cum enim idem multi facinus coquerent, qui de illo circumferebantur sermones, ad neminem emanant alienum a factione. Atque ita latere coniuratio potuit, maxime cum Salomonis stipatores scutariique non pauci, ac plerique eius domestici ad illam se adiunxissent, praediorum amore ducti. Praestituta iam dies aderat, ac simplex in templo Salomon, longe aberat ab imminenti exitii cogitatione, cum ingressi, qui caedem decreverant, se invicem hortari nutu coepere, et manus admovere gladiis. Verumtamen facinore abstinerunt, sive sacrorum, quae tum in templo peragebantur, sive ducis clarissimi reverentia, seu vi aliqua divina prohibiti. Sacris eo die confectis, reversi domum factiosi mutuis querelis molliem sibi obiectabant praeposteram. Reiecto in diem sequentem consilio, similiter animo affecti post-

τῇ ὑστεραία διαγεγονότες ἄπρακτοι ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀνεχώρησαν, ἔς τε τὴν ἀγορὰν ἰλθόντες ἀλλήλοις ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐλοιδοροῦντο, αὐτὸς τε ἕκαστος μαλθακὸν τε τὸν πέλιος καὶ τῆς ἐταιρείας διαλύτην ἀποκαλῶν τὴν ἐς Σολόμωνα αἰδῶ ὄνειδίζειν οὐκ ἀπηξίου. διὸ δὴ οὐκέτι ἀκινδυνον σφίσι ζῶντο ἔσεσθαι τὴν ἐν Καρχηδόνη διατριβὴν, ἄτε ἐς τὸ πᾶν ἐξενεγκόντες τὸ βούλευμα. οἱ μὲν σὺν πολλοὶ τῆς πόλεως ἔξω κατὰ τάχος γενόμενοι τὰ τε χωρία ἐληίζοντο καὶ Αἰβυσιν οἷς ἐντύχοιεν ὡς πολεμίοις ἐχρῶντο. οἱ δὲ ἄλλοι ἐν τῇ πόλει διαμείναντες οὐ παρεῖχον αἰσθησιν ἧς εἶχον ἀ-
 10 τοὶ γνώμης, ἀλλ' ἀγνοεῖν τὰ βεβουλευμένα προσποιοῦντο.

Σολόμων δὲ ἀκούσας ὅσα πρὸς τῶν στρατιωτῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἐπράσσειτο, ἐς Θόρουβὸν τε πολὺν ἐμπεισὼν τοῖς ἐν τῇ πόλει ἐγκαλεσόμενος οὐκ ἀνέει ἐς εὖνοιαν τὴν βασιλέως παρακαλῶν. οἱ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐνδέχεσθαι τοὺς λόγους ἐδόκουν, ἡμέρᾳ δὲ τῇ
 15 πέμπτῃ, ἐπεὶ τοὺς ἐξεληλυθότας ἐν βεβαίῳ τυραννεῖν ἤκουσαν, ἐς τὸν ἱππόδρομον ξυλλεγόντες ἔς τε Σολόμωνα καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας ἀναίδη ἐβριζον. ἐνθα δὴ πρὸς Σολόμωνος σταλαῖς Θεόδωρος ὁ Καππαδόκης παρηγορεῖν τε καὶ τιθασεύειν αὐτοὺς ἐνεχείρει, οὐδὲν τι ἐπαίοντας τῶν λεγομένων. ἦν δὲ τις Θεο-
 20 δῶρω τούτῳ δυσμένειά τε καὶ ἐπιβουλῆς ὑπόψία ἐς Σολόμωνα. διὸ δὴ οἱ στασιῶται στρατηγὸν τε αὐτὸν σφίσι ἀντίκα τῇ βοῇ ἐψηφίσαντο, καὶ σὺν αὐτῷ δορυφοροῦντες καὶ Θορούβῳ πολλῶ

11. Σολόμων] σολομῶν L.

13. οὐκ ἀνέει] οὐκ [ἄν] ἀνέει H.

18. τιθασεύειν] τιθασσεύειν P.

22. σὺν αὐτῷ HL. σὺν om. P.

ridie, iterum re infecta e templo exierunt. Ut in forum progressi sunt, alter in alterum palam convivia facere, vicinum quisque ignavam et amicitiae violatorem vocare, nimiam in Salomonem observantiam exprobrare. Ita demum conspiratione vulgata, complures parum tuti Carthagine sibi visi, confestim ex urbe excesserunt: mox vici ab iis diripi, obviique Afri omnes hostilem in modum haberi coepti. Qui in urbe substiterant, nullum edebant signum propositi, inique consilii ignorantem prae se ferebant.

Quid in agris patrarent milites, ubi Salomon audiit, turbatus admodum, eos, qui in urbe erant, ad fidem studiumque Imperatori praestandum hortari non destitit. Assentiri illi initio videbantur. At die quinto, postquam eos, qui se in agros eiecerant, tutam exercere tyrannidem intellexerunt, congregati in Circum, contumeliosa diceria in Salomonem caeterosque duces impudenter dicebant. Missus a Salomone Theodorus Cappadox, eos blanda oratione mitigare aggressus est frustra, cum dicenti nihil attentionis tribuerent. Huic similtas cum Salomone intercedebat non sine aliqua paratae in eum fraudis suspitione: qua moti seditiosi, illum extemplo magnis clamoribus ducem suum re-

χρώμενοι ἐς τὸ παλάτιον κατὰ τάχος ἔκον. ἔνθα δὲ Θεόδωρον
 μὲν ἕτερον, ὃς τῶν φυλακῶν ἤγειτο, κτείνουσιν, ἄνδρα τῆς τε
 ἄλλης ἀρετῆς ἐπὶ πλεῖστον ἔχοντα καὶ διαφερόντως ἀγαθὸν τὰ
 πολέμια. ἐπεὶ δὲ τοῦ θόρου τούτου ἐγέσσαντο, ἅπαντα ἤδη τὸν
 ἐν ποσὶν ἔκτεινον, εἴτε Αἴβρον εἴτε Ῥωμαῖον Σολόμωνι γινώριμον 5
 εἴτε χρήματα ἐν χερσὶν ἔχοντα, ἐνθὲνδε τε ἐς τὸ ληλῆσθαι ἀπε-
 C χώρησαν, ἀναβαίνοντες δὲ ἐς τὰς οἰκίας, ἔνθα δὲ μὴ στρατιῶ-
 V 410 ται ἤμύνοντο, ἅπαντα τὰ τιμιώτατα ἤρπαζον, ἄχρι νῦν τε ἐπι-
 γενομένη καὶ μέθῃ τὸν πόνον διαδεξαμένη κατέπαυσε. Σολόμων
 δὲ ἐς τὸ ἱερὸν, ὃ ἔστι μέγα ἐν παλατίῳ, διαφυγὼν ἔλαθεν, ἔνθα 10
 δὴ καὶ Μαρτίνος αὐτῷ ἀμφὶ δεξιῇ ὑψίαν ἤλθεν. ἐπεὶ δὲ οἱ
 στασιῶται πάντες ἐκάθευδον, ἐξελθόντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐς τὴν
 Θεοδώρου τοῦ ἐκ Καππαδοκίας οἰκίαν ἤλθον, ὃς αὐτοὺς δειπνή-
 σαι τε οὐ τι προθυμονύμενος ἠνάγκασε, καὶ ἐς τὸν λιμένα δια-
 κομίσας ἐς λέμβον νεῶς δὴ τινος ἐσεκόμιζον, ὃς δὴ ἐνταῦθα 15
 D Μαρτίνῳ παρεσκευασμένος ἐτύγγανεν. εἶποντο δὲ Προκόπιός
 τε, ὃς τὰδε ξυλόγραψε, καὶ τῆς Σολόμωνος οἰκίας ἄνδρες πέντε
 μάλιστα. σταθίους τε τριακοσίους ἀνύσαντες ἀφίκοντο ἐς Μισ-
 σοῦαν τὸ Καρχηδονίων ἐπίνειον, καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐν τῷ ὑσφα-
 λεῖ, αὐτίκα Σολόμων ἐκέλευε Μαρτίνον ἐς Νομυδιάν παρὰ Βα- 20
 λεριανόν τε καὶ τῶν ξυναρχόντων τοὺς ἄλλους ἵεναι, πειραῶσθαι
 τε, εἴ πως δύναιτο αὐτῶν ἕκαστος τῶν τινος γνωρίμων στρατιῶ-

2. ἕτερον Pm. Vulgo πρότερον. alium RV. *ibid.* φυλακῶν] φυ-
 λάκων Scaliger. 18. μισσοῦαν ALHm. *Missovan* HP. *Mis-*
sam RV.

nuntiant, et in ipsum officio stipatorum fungentes, multo cum strepitu
 ad palatium properant. Hic Theodorum alterum, excubitorum ducem,
 virum ingenti virtute praeditum, atque egregium bellatorem interimunt.
 Huius sanguine delibato, obvium quemque mactant nullo discrimine,
 Afrum iuxta ac Romanum Salomoni amicum, quamvis pecuniam ad ma-
 num habeat offeratque. Inde se ad direptionem convertunt. Itaque do-
 mos ingressi, militari praesidio vacuas, pretiosissima quaeque rapiunt,
 donec noctis interventus et consecuta ebrietas quietem attulerunt. Interea
 Salomon in templo palatii, sane magno, latebat: quo et Martinus sub
 noctem sese recepit. Inde egressi, cum iam somnus seditiosos complexus
 casset, in domum se contulere Theodori Cappadocis, qui coena illos, vel
 invitos, accepit, et ad portum delatos, in cuiusdam navigii maioris lem-
 bum, qui ibi Martino paratus erat, imposuit. Qui haec literis mandavit
 Procopius, comitem se illis addidit, cum Salomonis domesticis omnino
 quinque. Stadia trecenta provecti, Messuam, navale Carthaginiensium,
 attigerunt. Simul ac fuere in tuto, Martinum Salomon in Numidiam ad
 Valerianum ducesque caeteros destinat, mandatque, ut pro virili quis-
 que parte amicos sibi milites vel pecunia, vel alia quapiam ratione ille-

τῶν ἢ χρήμασιν ἢ τρόπῳ ἐτέρῳ τῷ ἐπελθὼν ἐς εὐνοίαν τὴν βασι-
λέως μεταγαγεῖν. καὶ πρὸς Θεόδωρον γράμματα ἔπεμπε, Καρ-
χηδόνος τε ἐπιστῆλων ἐπιμελεῖσθαι καὶ τᾶλλα διεκπεῖν ὅπῃ ἂν αὐ-
τῷ δοκῆ δυνατὰ εἶναι, αὐτὸς δὲ ξὺν Προκοπίῳ παρὰ Βελισάριον P 272
5 ἐς Συρακούσας ἀφίκετο. ἅπαντά τε αὐτῷ ἀγγελίας, ὅσα ἐν
Λιβύῃ γενέσθαι ξυνέπεισεν, ἰδεῖτο κατὰ τάχος εἶναι τε ἐς Καρ-
χηδόνα καὶ βασιλεῖ ἀμῦναι πάσχοντι πρὸς στρατιωτῶν τῶν αὐτοῦ
τὰ ἀνόσια. καὶ Σολόμων μὲν ταῦτα ἐποίησε.

ιε'. Οἱ δὲ στασιῶται τὰ ἐν Καρχηδόνι ἅπαντα ληισύμε- B
10 νοι ἐς τε Βούλλης ξυλλεγόντες πεδίον Στότζαν, τῶν Μαρτίνου
δορυφόρων ἕνα, τύραννον σφίσι εἶλοντο, ἄνδρα θυμοειδῆ καὶ
δροστήριον, ἐφ' ᾧ τοὺς βασιλέως ἄρχοντας ἐξελάσαντες Λιβύης
ὅλης κρατήσουσιν. ὁ δὲ ἅπαν ἐξοπλίσας τὸ στράτευμα, ἐς ὀκτα-
κισχιλίους μάλιστα ξυνὸν ἐπὶ Καρχηδόνα ἐπήγε, ὡς τὴν πόλιν
15 αὐτίκα δὴ μάλᾳ παραστησόμενος οὐδενὶ πόνῳ. ἔπεμπε δὲ καὶ
ἐς Βανδίλους τοὺς τε ἐκ Βυζαντίου ξὺν ταῖς ναυσὶν ἀποδρύντας
καὶ ὅσοι οὐκ εἶποντο Βελισαρίῳ τὸ ἐξ ἀρχῆς, ἢ διαλαθόντες, ἢ
διὸ οἱ Βανδίλους τηνικαῦτα παραπέμποντες ἐν λόγῳ αὐτοὺς οὐ-
δενὶ ἐποίησαντο. Ἔσαν δὲ οὐκ ἤσσαν ἢ χίλιοι, οἳ οὐκ ἐς μακρὰν C
20 τῷ Στότζᾳ ἐς τὸ στρατόπεδον ξὺν προθυμίᾳ ἦλθον. ἀφίκετο δὲ
οἱ καὶ δούλων πολὺς τις ὄμιλος. καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο Καρχηδό-
νος ἐγγὺς, ἔπεμψεν ὁ Στότζας, κελύων οἱ ὡς τάχιστα παραδοῦ-
ναι τὴν πόλιν, ἐφ' ᾧ κακῶν ἀπυθεῖς μείνωσιν. οἱ δὲ ἐν Καρ-

10. ἐς τα] ἐς τε τὸ L. *ibid.* Βούλλης] βούλης H: illud Hm.

13. ἐς L. εἰς P.

ctos, Imperatori devincire contendat: Theodoro scribit, ut Carthagini invigilet, et cuncta, quam optime fieri posse iudicabit, constituat. Ipse cum Procopio Syracusas vectus, expositis Belisario rebus Africae, enixe instat, Carthaginem quamprimum petat, ultimumque eat Imperatorem, a militibus suis iniquissime habitum. Ita quidem se gessit Salomon.

15. Seditiosos vero, direpta Carthagine, in campum Bullae conveniunt, et Stozam Martini stipatorem, animosum sane virum ac strenuum, tyrannum sibi deligunt, ut Caesarianis exactis ducibus, universa Africa potiantur. Ille coactos ad octo millia milites cum armasset, Carthaginem ita petit, quasi urbem primo aditu nulloque negotio occupaturus esset. Tum quoque ad Vandalos misit, neque eos modo sollicitavit, qui Byzantio cum navibus elapsi redierant, sed qui etiam secuti non fuerant Belisarium: sive delituisse, sive a Vandalorum deductoribus relictis, neque ullo fuissent habitu numero. Erant hi numero saltem mille: qui brevi ad Stozae castra alacres confluerent, simul etiam ingens servorum turba. Admoto ad urbem exercitu, mittit Stozas denuntiatum, quamprimum traditio fiat, ut vis sit, ac noxa. At Theodorus, et qui

χρηδόνι καὶ Θεόδωρος, πρὸς ταῦτα ἀντικρυς ἀπειπόντες, βασι-
 λιῆ ὁμολόγουν Καρχηδόνα φυλάσσειν. πέμψαντες δὲ παρ' αὐ-
 τὸν Ἰωσήφιον, τῶν τε βασιλέως φυλάκων γραμματεῖα οὐκ ἀφα-
 D νῆ γεγονότα καὶ τῆς Βελισαρίου οἰκίας ὄντα, κατὰ χρεῖαν δέ τινα
 H 145 καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐς Καρχηδόνα ἔναγχος ἰσταμένον, ἤξιον μὴ 5
 σφῶς περαιτέρω βιάζεσθαι. Στότζας δὲ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσεν,
 Ἰωσήφιόν τε αὐτίκα ἔκτεινε καὶ ἐς πολιορκίαν καθίστατο. κατορ-
 ρωθήσαντες τε οἱ ἐν τῇ πόλει τὸν κίνδυνον, σφῶς τε αὐτοὺς καὶ
 Καρχηδόνα Στότζα ἔγχευσαι ὁμολογία διενουῦντο. τὸ μὲν οὖν
 Διβύης στρατόπεδον ἐφέρετο τῆδε.

10

Βελισάριος δὲ, ἄνδρας ἀπολέξας ἑκατὸν τῶν αὐτοῦ δορυ-
 φόρων τε καὶ ἐπασπιστῶν καὶ Σολόμωνα ἐπαγόμενος, μιῇ νηὶ ἐς
 P 273 Καρχηδόνα κατέπλευσε περὶ λύχνων ἀφᾶς, ἥνικα τὴν πόλιν οἱ
 πολιορκουῦντες σφίσιν ἔγχευεῖσθαι τῇ ὑστεριᾷ ἐκαρᾶδόνουν. ἐν
 V 411 ἡλπίδι τε ταῦτα ἔχοντες τὴν νύκτα ἐκείνην ἠύλισαντο. ἐπεὶ δὲ 15
 ἡμέρα τε ἐγεγόνει καὶ Βελισάριον παρεῖναι ἔμαθον, λύσαντες ὡς
 τάχιστα τὸ στρατόπεδον αἰσχυρῶς τε καὶ κόσμῳ οὐδενὶ ἐς φυ-
 γὴν ὤρμηντο. Βελισάριος δὲ τοῦ στρατοῦ ἀμφὶ δισχιλίουσιν ἀγέλ-
 ρας καὶ ἐς εὐνοίαν αὐτοὺς τὴν βυσιλέως λόγοις τε ὕμνησας καὶ
 χρήμασι πολλοῖς ἐπιρρώσας τὴν δῶξιν ἐπὶ τοὺς φεύγοντας ἐποιή- 20
 σατο. καὶ αὐτοὺς ἐς Μέμβρησαν πόλιν καταλαμβάνει, πεντή-
 κοντα καὶ τριακοσίους σταδίους Καρχηδόνας διέχουσαν. ἔνθα δὲ
 ἐκότεροι στρατοπεδευσάμενοι ἐς μάχην παρεσκευάζοντο, οἱ μὲν

11. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 18. ἀγείρας ALPm. ἐγείρας P.

cum eo Carthaginem tenebant, plane praeciderunt, professi, urbem se Imperatori servare, et a Stozza, ut vi inferenda absisteret, postularunt, missa ad eum Iosephio, non ignobili viro, qui antea custodum Palatii Imp. scriba fuerat, tunc autem Belisarii domesticus, negotii cuiusdam causa Carthaginem venerat. His Stozas auditis, illico Iosephium necat, et obsidionem capessit. Obiecto periculo territi, qui in urbe degebant, iam se et Carthaginem pactione inita Stozae dedere in animo habebant. Hic status erat rei militaris in Africa.

Belisarius autem, centum e satellitio suo delectis, Salomone comite, navim, quam unam acceperat, Carthaginem appulit prima face: quando obsessores deditionem urbis postridie faciendam cupidissime expectabant: qua spe capti pernoctarunt. Ut illuxit, ac Belisarium adesse auditum est, movere protinus, et turpiter inordinateque se in fugam dedere. Belisarius, cum militum duo circiter milla collegisset, ac verbis, ut Imperatori studerent, hortatus donativo etiam amplissimo confirmasset, insecutus est fugientes, et assecutus ad urbem Membresam, stadiis ccc. Carthagine dissitam. Utrique ibi metati, se ad pugnam accingunt: ac

ἀμφὶ Βελισάριον ἐς ποταμὸν Βαγράδαν, οἱ δὲ ἕτεροι ἐν χωρίῳ Β
 ὑψηλῷ τε καὶ δυσκόλῳ τὸ χαράκωμα ποιησάμενοι. ἐς γὰρ τὴν
 πόλιν οὐδέτεροι ἐσελθεῖν ἔγνωσαν, ἐπεὶ ἀτειχιστος οὖσα ἐτύγ-
 χανε. τῇ δὲ ὑστεραία καθίσταντο ἐς τὴν ξυμβολήν, οἱ μὲν στα-
 5 σιωπῶνται πλήθει τῷ σφετέρῳ πιστεύοντες, οἱ δὲ ἀμφὶ Βελισάριον,
 ἅτε ἀφρόνων τε καὶ ἀστρατηγῆτων ὑπερφρονοῦντες τῶν πολε-
 μίων. ἃ δὲ Βελισάριος ταῖς τῶν στρατιωτῶν διανοαῖς βεβαίως
 ἐναποθέσθαι βουλόμενος ἅπαντας ξυγκαλέσας ἔλεξε τοιαύδε „Ἐλ-
 πίδος μὲν καὶ εὐχῆς ἦσσαν, ἄνδρες συστρατιῶται, βασιλεῖ τε
 10 καὶ Ῥωμαίοις τὰ πράγματα ἔχει. ἐς ξυμβολήν γὰρ ταυτῶν ἤκο-
 μεν, ἐξ ἧς οὐδὲ τὸ νικῶν ἄκλαυστον ἔξομεν, ἐπὶ ξυγγενεῖς τε καὶ
 συντρόφους στρατεύοντες. ἔχομεν δὲ τοῦ κακοῦ παραψυχήν τήν-
 δε, ὡς γε οὐ τῆς μάχης ἄρχοντες αὐτοὶ, ἀλλ' ἀμυνόμενοι ἐς C
 τὸν κίνδυνον καθιστάμεθα. ὁ γὰρ ἐς τοὺς φιλάτους τὴν ἐπι-
 15 βουλὴν ποιησάμενος καὶ τὸ ξυγγενὲς διαλίψας οἷς ἔδρασεν, οὐ
 πρὸς τῶν φίλων, ἣν ἀπόληται, θνήσκει, ἀλλ' ἐν πολεμίῳ γε-
 γονῶς μοῖρα τοῖς ἡδικομημένοις ἐκτίλει τὴν δίκην. πολεμίους δὲ
 καὶ βαρβάρους καὶ ὅ τε ἂν τις εἴποι δεινότερον ἵναν δείκνυσι τοὺς
 ἐναντίους οὐ Λιβητὴ μόνον ὑπὸ ταῖς τούτων χερσίν ἐς λείαν ἐλ-
 20 θούσα, οὐδὲ οἱ ταύτην οἰκοῦντες οὐ δέον παρ' ἐλείων ἀγρη-
 μένοι, ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίων στρατιωτῶν πλῆθος, οὗς οἱ δυσμενεῖς
 οὔτοι κτείνειν ἐτόλμησαν, μίαν αὐτοῖς αἰτίαν τὴν ἐς τὴν πολι-
 τείαν ἐπικαλέσαντες εὐνοίαν· οἷς νῦν τιμωροῦντες ἐπ' αὐτοὺς

4. στασιῶται] στρατιῶται AHL. adversarii RV. Conf. p. 274 d.
 298 c. 299 a. 13. ὡς Classenus. ἢ P. ἢ Hm. ἢ Grotius. 20. οἷ]
 * οὐ L. [οὐ] οἱ H.

Belisarius quidem propter fluvium Bagradam. Stozas vero in loco edito
 ac difficili vallum ducit, neutro urbi, moenibus nudae, committere se
 volente. Postero die ad pugnandum accedunt, hinc factiosi numero con-
 fisi, illinc Belisariani, hostium, tanquam mente et duce carentium, con-
 temptu elati. Quod ipsum Belisarius ut altius in animis militum impri-
 meret, vocata concione sic verba fecit. *Res quidem, commilitones, cum*
Imperatori, tum Romanis infra spem ac votum procedunt. Ecce enim
ad pugnandum venimus, unde ne victores quidem redibimus sine luctu, cum
consanguineis et sodalibus praeliati. Eo tamen nos consolamur, quod
ipsi non lacessimus bello, sed vim repellentes ad dimicandum accedimus.
Quisquis autem sibi coniunctissimos male perdere voluit, et propinquita-
tis vincula suis facinoribus rupit, non ab amicis, si intereat, e medio
tollitur, sed perduellis iure habitus, poenas iis persolvit, quos affectit ini-
uria. Hos vero, qui contra nos stant, hostes esse et Barbaros, ac si
quid gravius dici potest, non solum Africa ab ipsis direpta, et indignis-
sime caesi incolae demonstrant, sed tot etiam Romani milites, quos fu-
riosis isti, ob id unum, quod essent addicti Ilcip. ausi sunt contrucidare.

ἦκομεν, δυσμενεῖς εἰκότως τοῖς πύλαι φιλιτύτοις γεγενημένοιαι.
D φύσει μὲν γὰρ οὐδένας τῶν πάντων ἀνθρώπων οικειῶς ἢ ἢ ἐναν-
 τίως ἀλλήλοις ἔχοιεν, αἱ δὲ πράξεις ἐκάστων ἢ τῷ δημοτρόπῳ ἐξ
 ξυμμαχίαν συνάπτουσαι ἢ τῷ διαλλάσσοντι τῆς γνώμης ἐς τὸ
 δυσμενεῖς διακρίνουσαι φίλους, ἢ οὕτω τύχοι, ἢ πολεμίους ἀλλή- 5
 λους ποιοῦσιν. ὥς μὲν οὖν ἐπ' ἀνθρώπους ἀνοσίους τε καὶ πο-
 λεμίους στρατεύομεν, ἰκανῶς ἔχομεν, ὥς δὲ καταφρονεῖσθαι εἰσε
 παρ' ἡμῶν ἄξιοι, ἐγὼ δηλώσω. ὁμιλος γὰρ ἀνθρώπων οὐ νόμῳ
 ξυνιόντων, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀδίκου ξυνειλεγμένων ἀνδραγαθίζεσθαι
 ἦκιστα πέφυκεν, οὐδαμῶς τῆς ἀρετῆς τῷ παρανόμῳ ξυνοικίε- 10
 σθαι δυναμένης, ἀλλ' αἰ τῶν οὐχ ἴσῳν ἀφισταμένης. οὐ μὴν
P 274 οὐδὲ τὴν εὐκοσμίαν φυλάξουσιν οὐδὲ τῶν ὑπὸ Στότζα παραγγελ-
 λομένων ἀκούσουσι. τυρυννίδα γὰρ ἔριτι καθισταμένην καὶ οὕτω
 τὴν τοῦ Θαρσεῖν ἔξουσίαν λαβοῦσαν ὑπερορᾶσθαι πρὸς τῶν ἀρ-
 χομένων ἀνάγκη. οὔτε γὰρ εὐνοία τεύχεται, ἐπεὶ μισεῖσθαι 15
 ἢ τυραννὶς πέφυκεν, οὔτε φόβῳ ἄγει τοὺς ὑπηκόους· ἀφελίετο
 γὰρ αὐτῆς τὴν παρρησίαν τὸ δεδιέναι. ἀρετῆς δὲ καὶ εὐκοσμίας
 ἀπολελειμμένων τῶν πολεμίων ἡσασθαι πρόχειρον. πολλῶ τῶ-
 νων, ὅπερ εἶπον, τῷ καταφρονήματι ἐπὶ τούσδε ἡμᾶς τοὺς πολε-
 μίους ἵεναι προσήκει. οὐ γὰρ τῷ πλήθει τῶν μαχομένων, ἀλλὰ 20
 τάξει τε καὶ ἀνδρείᾳ φιλεῖ διαμετρεῖσθαι τὸ τοῦ πολέμου κράτος.“
H 146 Βελισάριος μὲν τοσαῦτα παρήγγειλε. καὶ Στότζας δὲ παρε-
B κεύσατο ὧδε, „Ἄνδρες, οἱ ξὺν ἔμοι τῆς ἐς Ῥωμαίους δουλείας

21. ἀνδρεία] Vulgo ἀνδρία hic et infra.

Eorum vicem iam ultum imus, iure inimici amicissimis olim. Neque enim natura mutua hominibus vel amicitiam vel similitatem ingenuit, verum cuiusque facta, dum animos vel studiorum similitudine copulant, vel dissimilitudine distrahunt, inter se vel amicos, si ita contigerit, vel hostes reddunt. Ac satis quidem illud tenemus, bellum nobis esse cum impiis ac perduellibus: nunc, quam nobis contemnendi sint, declarabo. Ita comparatum est, ut hominum turba non lege, sed scelere congregata, nihil fortiter gerat, propterea quod fortitudo habitare cum improbitate non potest, neque ullum habet commercium cum flagitiis. Huc accedet summa inter illos confusio, et mandatorum Stozae contemptus. Necessae enim est spernatur a subditis tenera adhuc tyrannis, necdum fidenter imperandi auctoritatem adeptae: quandoquidem nec gratia valet, cum per se tyrannis inuisa sit, nec metu subditos regit, cum ipsa praeter metu libere loqui nesciat. Porro quibus desunt fortitudo ac disciplina, victoriam ii facilem offerunt. Itaque vos generoso, ut dixi, contemptu hostis erectos, in eum vadere decet, ac meminisse, potiores in bello partes recto ordine ac virtute, non pugnantium numero esse metiendas.

Hactenus Belisarius: vicissim Stozas ita suos hortatus est. Nemo vestrum, o viri, qui mecum Romano servitio existis, in mortem ruere

ἔξω γεγένησθε, μηδεὶς ἑμῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀπαξιούτω
 θνήσκειν, ἤς ἀνδρεία τε καὶ τῆ ἄλλη ἀρετῇ τετυχήκατε. οὐ γὰρ
 οὕτω δεινὸν τὸ τοῖς κακοῖς συγρηρόσκοντα τελευτῆσαι τὸν βίον
 ὡς μετὰ τὴν τῶν δυσκόλων ἐλευθερίαν αὐθις ἐς αὐτὰ ἐπανήκειν.
 5 Ὅ γὰρ ἐν μέσῳ χρόνος τῆς ὀπαλλαγῆς γένεσας χαλεπωτέραν, ὡς
 γε τὸ εἰκὸς, τὴν συμφορὰν ὑπεργάζεται. τοῦτων δὲ τοιούτων
 ὄντων ἐπάναγκες ἑμᾶς ἀναμνησθῆναι μὲν ὡς Βανδίλους τε καὶ
 Μαυρουσίους νενικηκότες αὐτοὶ μὲν τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἀπό- V 412
 ρασθε πόνων, κύριοι δὲ ἄλλοι τῶν λαφύρων γεγένηται πάντων.
 10 ἐκλογίξασθε δὲ ὡς στρατιώταις ἑμῖν τὸν πάντα αἰῶνα ὀμιλεῖν
 τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνοις ἀνάγκη, ἢ ὑπὲρ τῶν βασιλέως πρα- C
 γμάτων, ἦν γε αὐθις ἐκείνῳ δουλεύητε, ἢ ὑπὲρ ἑμῶν, ἦν τὴν
 ἐλευθερίαν διασώζοιτε ταύτην. ὁπότερον δὲ ἀμφοῖν αἰρετώτε-
 ρον, τοῦτο ἐλέσθαι ἑμῖν πάρεστιν, ἢ μαλακίζομένοις ἐν τῷ
 15 παρόντι, ἢ ἀνδραγαθίξασθαι βουλομένοις. ἀλλὰ μὴν κάκεινο
 εἰσεῖναι ἑμᾶς προσήκει, ὡς ὄπλα κατὰ Ῥωμαίων ἀράμενοι, ἦν
 ὑπ' αὐτοῖς ἔσησθε, οὐ μετρίων οὐδὲ συγγνωμόνων δεσποτῶν
 πειραθήσεσθε, ἀλλὰ πείσεισθε μὲν τὰ ἀνήκιστα, προσέσται δὲ
 ἑμῖν τὸ μὴ ἀδίκως ἀπολωλέναι. ὁ μὲν οὖν θάνατος ὅτῳ ἂν ἑμῶν
 20 ἀφίξεται, ταύτῃ δῆλον εὐκλεῆς ἔσται. βίος δὲ κρατήσασι μὲν
 τῶν πολεμίων ἀυτόνομός τε καὶ τὰ ἄλλα εὐδαίμων, ἡσσημένοις D
 δὲ πικρὸς μὲν, ἄλλο οὐκ ἂν εἶποιμι, τὴν ἐλπίδα δὲ ξύμπιασαν

7. ὄντων om. L. 8. νενικηκότες] νενικηκότες Hm et L a m. sec.
 ibid. πολέμοις] πολέμοις A. 12. ἑμῶν Grotius. Vulgo ἡμῶν.
 18. πειραθήσεσθε ALHm. πειρασθήσεσθε HP. 20. ἀφίξεται
 ALHm. ἀφίξεται HP. 22. ἄλλο] ἀλλ' L.

dubitet pro libertate, quam virili robore ac praestanti virtute vobis peperistis. Est enim minus homini grave in acriminis consensescere atque emori, quam, ubi se ab illis asseruerit, in eandem relabi. Et vero tempus, quo intercurrente degustata libertas fuit, procul dubio calamitatis sensum efficit acerbiorum. Quae cum ita sint, meminisse debetis, vos, qui Vandalos ac Mauros vicistis, sudorem e laboribus bellicis plurimum, alios spolia omnia retulisse. Hoc etiam perpendite, vobis, cum sitis milites, vitam omnem inter Martis discrimina contendendam, vel pro Imperatore, si redeatis sub eius iugum, vel pro vobis, si libertatem retineatis. Ultra pars optabilior sit, iam statuere licet, et vel ignavia, vel praeclearis facinoribus declarare. Id quoque vobis cogitandum, quod arma ausi in Romanos capere, si in eorum potestatem veneritis, non faciles ac clementes experturi dominos, sed ultima quaeque passuri sitis, cum eo miseriae cumulo, ut non iniuste perisse videamini. Ergo liquet honeste casurum, quicumque vestrum hic oppetierit. Qui supererunt, si victores discedent, eos vita manet nemini mancipata, bonisque omnibus circumfluens; si victi, acerba, atque, uno verbo, spem omnem in eorum

ἐς τὸν ἐκείνων ἔλιον ἔχων. ἡ δὲ ζυμβολὴ οὐκ ἔξ ἀντιπάλου τῆς δυνάμειως ἔσται. τῷ τε γὰρ πλήθει παρὰ πολὺ ἡσώνται ἡμῶν οἱ πολλέμοι καὶ ὡς ἤμισα προθυμοίμενοι ἐφ' ἡμᾶς ἴσιν. οὐδ' οἶμαι καὶ τῆσδε ἡμῖν εὐχεσθαι τῆς ἐλευθερίας μεταλαχεῖν. “
 τοσαῦτα μὲν καὶ ὁ Στότζας εἶπεν. 5

Ἰόντων δὲ ἐς τὴν ζυμβολὴν τῶν στρατοπέδων πνεῦμα σκληρὸν τε καὶ δεινῶς λυπηρὸν κατ' ὄψιν ἐς τοὺς Στότζα στασιωτάς ἐνέπεισε. διὸ δὴ ἀξίμφορον σφίσιν ὄντο εἶναι τὴν μάχην αὐτόθι ποιήσασθαι, δεδιότες μὴ τὸ πνεῦμα ὑπερβιαζόμενον τὰ μὲν τῶν πολεμίων βέλῃ ἐπὶ σφᾶς ἰθύνει, βελῶν δὲ τῶν σφετέρων ἡ 10
 P 275 ῥύμη ὡς μάλιστα ἀναστέλλοιτο. ἄραντες οὖν ἐγκάρσιοι ἦσαν, λογιζόμενοι ὡς ἦν καὶ πολλέμοι, ὡς τὸ εἶδος, μεταβάλλοιτο, ὅπως δὴ μὴ ὀπισθεν ὑπὸ σφῶν ἐνοχλοῖντο, κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς τὸ πνεῦμα ἔσται. Βελισάριος δὲ, ἐπεὶ αὐτοὺς εἶδε τὴν τάξιν λιπόντας, καὶ κόσμῳ οὐδενὶ περιόντας, αὐτίκα δὴ ἐκέλευε 15
 τῶν χειρῶν ἄρχειν. οἱ δὲ ἀμφὶ Στότζαν ἐς ταραχὴν ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου καταστάντες ζῆν ἀταξία πολλῇ, ὡς ἕκαστός πη ἰδύνατο, ἐς φυγὴν ὤρμητο, ἐς Νουμιδίαν τε ἀφικόμενοι συνελθόντο αὐθις. ὀλίγοι μὲντοι αὐτῶν ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπέθανον, καὶ αὐτῶν οἱ πλείστοι Βυνδῶλοι ἦσαν. διώξιν γὰρ Βελισάριος 20
 B βραχέος ὄντος, ἱκανὸν κατεφαίνετο, εἰ σφίσι οἱ πολλέμοι ἐν τῷ παρόντι νενικημένοι ἐκποδῶν στήσονται. τοῖς δὲ στρατιώταις

10. σφᾶς] σφᾶς L hic et alibi saepissime. 17. ἰδύνατο] ἰδύνατο L.

misericordia positam habens. Caeterum dispar erit in praelio conditio virium. Numerus nobis inferiores longe sunt adversarii, nec promptis nos animis petunt, qui, ut equidem conicio, huius nostrae libertatis participes esse optant. Nec plura Stozas.

Ecce autem, dum utrinque ad pugnam proceditur, in factiosam Stozae aciem ex adverso ventus cooritur vehemens ac permolestus. Quamobrem se ibi praelium non facturos secundum rati, cum timerent ne violentiori flatu in se hostium tela agerentur validius, ac suorum impetus frangeretur, inde se moverunt oblique, ut, quod factum iri existimabant, si hostilis acies se converteret, impressionis averse vitandae causa, adverso vento verberaretur. Verum Belisarius, ubi illos turbatis ordinibus ac promiscue circumagi animadvertit, praelium confestim iniri iubet. Illi inopinato impetu percussi, pro virili quisque parte, incompositissime fugero, donec ingressi Numidiam se ibi denuo colligerunt, paucis desideratis, quorum plerique fuere Vandali. Neque enim instare voluit Belisarius, cui copiis admodum modicis instructo satis esse videbatur, hostes in praesenti victos illinc faceassisse. Eorum castra, ipsius per-

ἰδίδου τὸ χαράκιμα τῶν ἐναντίων διαρπάσασθαι, αἰροῦσι τε αὐτὸ ἔρημον ἀνδρῶν. ἐνταῦθα εὖρηται πολλὰ μὲν χρήματα, πολλαὶ δὲ γυναῖκες, ὧν δὴ ἕνεκα ὁ πόλεμος κατέστη ὄδε. ταῦτα Βελισάριος διαπεπραγμένος ἐς Καρχηδόνα ἀπήλαυε. καὶ οἱ 5 τις ἐκ Σικελίας ἦκων ἀπήγγελλεν ὡς στάσις ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπιπεσοῦσα τὰ πρῶτα ἀνασοβεῖν μέλλοι, ἦν μὴ αὐτὸς κατὰ τάχος σφίσι ἐπανήκων τὴν κωλύμην ποιήσεται. καὶ αὐτὸς μὲν τὰ ἐν Λιβύῃ ὄπη δύνάτο διαθέμενος καὶ Καρχηδόνα Ἰλδιγέρι τε καὶ Θεοδώρῳ παραδοὺς ἐς Σικελίαν ἦει.

10 Οἱ δὲ ἐν Νομηδίᾳ Ῥωμαίων ἄρχοντες, ἐπεὶ τοὺς ἄμφι Στότζαν ἦκειν τε καὶ ξυλλέγεσθαι ἐνταῦθα ἤκουσαν, παρεσκευάζον τὰ ἐς παράταξιν, ἦσαν δὲ ἡγεμόνες φοιδεράτων μὲν Μάρκελλός τε καὶ Κύριλλος, καταλόγου δὲ ἱππικοῦ μὲν Βαρβᾶτος, πεζῶν δὲ Τερέντιός τε καὶ Σάραπισ. Μαρκέλλῳ μέντοι ἐπήκουον 15 ἅπαντες, ἅτε Νομηδίας τὴν ἀρχὴν ἔχοντι. ὃς ἐπεὶ ἐν χωρίῳ Γαζοφύλοις, θνοῖν μάλιστα ἡμέρῃσι ὄδῳ Κωνσταντίνης ἀπέχοντι, Στότζαν ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἤκουσεν εἶναι, προτερῆσαι, πρὶν τοὺς H 147 στασιώτας ἅπαντας ξυλλεγῆναι, βουλόμενος, κατὰ τάχος ἐπ' αὐτοὺς ἐπήγει τὸ στρατεύμα. ὡς δὲ τὰ τε στρατόπεδα ἐγγὺς ἐγγύονει καὶ ἡ μάχη ἐμελλεν ἐν χερσὶν εἶσεσθαι, μόνος ὁ Στότζας ἐς D 20 μέσους τοὺς ἐναντίους ἦκων ἔλιξε τοιαύδε „Ἄνδρες συστρατιῶται,

1. αἰροῦσι] Vulgo αἰροῦσι. 11. παρεσκευάζον τὰ] παρεσκευάζοντο L. τὰ om. H. 13. Βαρβᾶτος] Βαρβάτος P, eodemque accentu in similibus nominibus. βαρβαίτος L. 14. Σάραπισ] Σάραπισ LHm. Conf. p. 359, 16. 20. μόνος] μόνον H. 21. συστρατιῶται] ξυστρατιῶται Lm.

missu, direptioni relicta milites occuparunt, viris quidem omnino vacua, sed acervos pecuniae repererunt ac mulierum gregem, quae belli causam huius praebuerant. His confectis, rediit Carthaginem Belisarius. Eo nuntius e Sicilia venit, nata in castris seditione, summam fore rerum conversionem, nisi ipse maturo reditu illam averteret. Itaque compositis, quoquomodo potuit, rebus Africae, et Carthagine Idigeris ac Theodori fidei credita, in Siciliam renavigavit.

Qui vero in Numidia debebant Romani duces, ut primum Stozae copias eo confuere et coire audierunt, ad pugnam se compararunt. Foederatis Marcellus ac Cyrillus praerant, equitatu Barbatu, peditibus Terentius et Sarapis: quanquam parebant omnes Marcello, utpote Numidiae duci: qui postquam Gazophylis, unde Constantina bidui distat, Stozam cum paucis esse accepit, in animo habens illum prius occupare, quam factiosi in unum omnes convenissent, celeriter eo duxit exercitum. In conspectu iam erant acies, atque adeo in procinctu, cum solus ad medium adversariorum agmen progressus Stozas, oratione hac usus est. Nae vos iniuria, commilitones, propinquis ac sodalibus vestris bellum in-

Procopius I.

31

οὐ δίκαια ποιεῖτε ἐπὶ ξυγγενεῖς τε καὶ ξυντρόφους στρατευόντες, ἐπ' ἄνδρας τε ὄπλα αἰρόμενοι, οἳ τοῖς κακοῖς τοῖς ὑμετέροις καὶ
 V 413 τοῖς εἰς ὑμᾶς ἀδικήμασιν ἀχθόμενοι βασιλεῖ τε καὶ Ῥωμαίοις πο-
 λεμῆν ἔγνωσαν. ἢ οὐ μέμνησθε ὡς ἐστέρησθε μὲν τῶν ἄνω-
 θεν ἑμῖν ὀφειλομένων συντάξεων, ἀφήρησθε δὲ τῶν πολεμίων τὰ 5
 λάφυρα, ἃ τῶν ἐν μάχαις κινδύνων ἄθλα ὁ τοῦ πολέμου τέ-
 θεικε νόμος; καὶ τοῖς μὲν τῆς νίκης ἀγαθοῖς ἔτεροι τρουφῶν ἐς
 τὸν ἅπαντα χρόνον ἤξιουν, ὑμεῖς δὲ ἐν οἰκετῶν ἔπεσθε μοῖρα; εἰ
 μὲν οὖν ἐμοὶ χαλπαίνετε, κέρριστιν ὑμῖν ἐς τόδε μὲν τὸ σῶμα
 P 276 τῷ θυμῷ χρῆσθαι, τὸ δὲ ἐς τοὺς ἄλλους διαφυγεῖν μίσημα· εἰ 10
 δέ μοι αἰτίαν οὐδὲμίαν ἐπενεγκεῖν ἔχετε, ὥρα ὑμῖν ὑπὲρ αὐτῶν
 ἀνέλθουσαι τὰ ὄπλα.“ ὁ μὲν οὖν Στότζας τοσαῦτα εἶπεν. οἳ δὲ
 στρατιῶται τοὺς τε λόγους ἐνεδέχοντο καὶ αὐτὸν πολλῇ εὐνοίᾳ
 ἠσπάζοντο. κατιδόντες δὲ οἱ ἄρχοντες τὰ γινόμενα σιγῇ τε ὑπε-
 χώρουν καὶ ἐς ἱερὸν, ὃ ἐν Γαζοφύλοις ἦν, καταφεύγουσι. Στότ- 15
 ζας δὲ ἀμφοτέρω τὰ στρατεύματα ἐς ἐν ξυλλαβῶν ἐπ' αὐτοὺς
 ἦει. καταλαβῶν τε ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τὰ πιστὰ δοὺς ἅπαντας
 ἔκτεινε.

B 15. Ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς ἤκουσε, Γερμανὸν τὸν ἀνεψιὸν
 αὐτοῦ, ἄνδρα πατρίκιον, ἔδν ὀλλοῖς τισὶν ἐπεμψε. καὶ Σύμ- 20
 μαχος δὲ αὐτῷ καὶ Δόμνικος, ἄνδρες ἐκ βουλῆς, εἶποντο, ἄτε-
 ρος μὲν ὕπαρχός τε καὶ χορηγὸς τῆς δαπάνης ἰσόμενος, Δόμνι-
 κος δὲ τῷ πεζῷ στρατῷ ἐπιστατήσων. Ἰωάννης γὰρ ἐτελευτα

11. ἑμῖν L et Grotius. ἡμῖν P. 17. δοὺς L. διδοὺς P. 19. αὐ-
 τοῦ] αὐτοῦ P.

fertis, in eos armati, qui vestra offensi calamitate et fraudibus quas patimini, adversus Imperatorem et Romanos arma vertere decreverunt. Num oblitus estis, negata vobis, quae iamdiu debentur, stipendia, erepta- que hostium spolia, quibus lex belli superata praeciorum pericula remuneratur? Alii victoriae fructibus gaudere semper volunt ac triumphare; eos in famulorum ordinem redacti sequimini. Iam si mihi succensetis, ea licet in corpus hoc exerere, sine ullo in alium quemquam piaculo. Si nihil est, quod de me conqueramini, iam tempus est causam communem armis tucri. Haec locuto Stozae, assensi sunt milites, et salutatione summam benevolentiam significarunt. Quo viso, tacite se subducunt duces, et in Gazophylorum templum perfugiunt. Stozas utroque in unum collecto exercita, eos insequitur, ac deprehensos in templo, contra datam fidem, omnes interficit.

16. De his certior factus Imperator Germanum, fratris sui filium, e Patriciorum ordine, cum exiguo comitatu misit. Eum Symmachus et Domnicus, senatores ambo, sequebantur; ille quidem Praefecturam et quaesturam castrensem gesturus, hic vero Magister futurus peditum: iam enim qui hoc munereungebatur, morbo Ioannes obierat. Carthaginem

ἤδη νοσήσας, ᾧ δὴ ἐπέκειτο ἡ τιμὴ αὐτῆ. ἐπειδὴ τε ἐς Καρ-
 ρηδόνα κατέπλευσαν, τοῖς τε παρόντας σφίσι στρατιώτας ὁ Γερ-
 μανὸς ἠρίθμει καὶ τῶν γραμματέων ἀναλεγόμενος τὰ βιβλία, οὗ
 πάντα ἀναγράφεται τῶν στρατιωτῶν τὰ ὀνόματα, εὔρισκε τὸ
 5 μὲν τριτημόριον τοῦ στρατοῦ ἐν τε Καρχηδόνι καὶ ταῖς ἄλλαις
 πόλεσιν ὄν, τοὺς δὲ ἄλλους ἅπαντας τῷ τυράννῳ ἐπὶ Ῥωμαίους C
 ξυντεταγμένους. μάχης μὲν οὐκ ἐπὶ ταῦτα οὐκ ἤρχε, τοῦ δὲ
 στρατοπέδου ἐπεμελεῖτο ὡς μάλιστα. λογισάμενός τε ὡς τῶν πο-
 λεμιῶν ξυγγενεῖς, ἢ ὁμοσκήνους, τοὺς ἐν Καρχηδόνι ἀπολελειμ-
 10 μένους ξυμβαίνει εἶναι, ἄλλα τε πολλὰ ἐπαγωγὰ πᾶσιν ἐφθέγγετο
 καὶ σταλῆναι πρὸς βασιλέως ἐς Λιβύην αὐτὸς ἔφασκεν, ἐφ' ᾧ
 ἠδικημένοι μὲν στρατιώταις ἀμυνεῖ, κολάσει δὲ τοὺς ἀδικίας τι-
 νὸς ἐς αὐτοὺς ἄρξαντας. ἄπερ οἱ στασιῶται πυνθανόμενοι καὶ
 ἄλλους αὐτῷ προσχωρεῖν ἤρχοντο. καὶ αὐτοὺς ὁ Γερμανὸς τῇ
 15 τε πόλει ξὺν φιλοφροσύνῃ ἐδέχετο καὶ τὰ πιστὰ δόδος ἐν τιμῇ εἶχε,
 τὰς τε ξυντάξεις αὐτοῖς τοῦ χρόνου ἐδίδου, καθ' ὃν ἐπὶ Ῥω- D
 μαίους ἐν ὄπλοις ἦσαν. ἐπεὶ δὲ ὁ περὶ τούτων λόγος περιφερό-
 μενος ἐς ἅπαντας ἦλθε, κατὰ πολλοὺς ἤδη τοῦ τυράννου ἀπο-
 τασσόμενοι ἐς Καρχηδόνα ἐσήλανον. καὶ τότε δὴ Γερμανὸς ἐξ
 20 ἀντιπάλου τῆς δυνάμεως ἔσεσθαι οἱ πρὸς τοὺς ἐναντίους τὴν μί-
 χην ἐλπίσας τὰ ἐς τὴν παρᾶταξιν ἐξηρτύετο.

Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Στότζας τοῦ μὲν κακοῦ ἤδη αἰσθόμενος, P 277
 δεδιὼς δὲ μὴ οἱ καὶ πλειόνων στρατιωτῶν τῇ ἀποστάσει ἔτι μᾶλ-

12. ἀμυνεῖ] Vulgo ἀμύνει. 16. ξυντάξεις] συντάξεις L.

cum appulissent, milites, qui tum aderant, Germanus recensuit. Lectis
 deinde scribarum codicibus, in quos omnia relata erant militum nomina,
 nonnisi tertiam copiarum partem Carthagine et in aliis urbibus restare
 comperit, caeteros tyranno in Romanos militare. Ea de causa dilato
 praelio, curam exercitui reficiendo impendit. Ubi vero residuos Cartha-
 gine milites partim propinquos, partim contubernales hostium esse intel-
 lexit, cum alia multa ipsis blandimenta dedit, tum id quoque dixit, se
 ab Augusto missum in Africam, ut oppressis militibus afferret opem, eo-
 rumque oppressoribus poenas imponeret. Qua de re moniti factiosi, di-
 labi paulatim, seque ad eius ductum applicare coeperunt. Quibus et in
 urbem benevole, et in fidem honorifice acceptis, stipendia vel illius tem-
 poris, quo arma in Romanos tulerant, Germanus numeravit. Id post-
 quam nuntiavit omnibus fama quoquoersum dispersa, turmatim a tyranno
 desciscentes, Carthaginiem properabant. Tum Germanus aequis viribus
 pugnaturum se sperans, quae ad praelium opus erant, expedit.

Interea Stozas, malo cognito, veritus ne maiori suorum defectione
 magis immineretur exercitus, ferro experiri quamprimum, et praecipu-

λον τὸ στράτευμα ἐλασσοῦσθαι ξυμβαίη, διακινδυνεύειν τε ἐν τῷ παρανίκα ἠπειγετο καὶ τοῦ πολέμου δεύτερον ἀντιλαμβάνεσθαι. καὶ ἦν γάρ τις αὐτῷ ἐκ τῶν ἐν Καρχηδόνη στρατιωτῶν ἐλπίς ἀποστάσεως πέρι, ὤφετό τε αὐτοῦς, ἦν που σφίσι ἀγχιστα γένηται, πύνω οὐδενὶ ἀποτομολήσῃ, ἐς πάντας τὴν ἐλπίδα ἐξενεγκῶν· 5 ταύτη τε αὐτοῦς μάλιστα ἐπιρρώσας παντὶ τῷ στρατῷ κατὰ τάχος ἐπὶ Καρχηδόνα ἦει. γενόμενός τε αὐτῆς ἀπο σταδίων πέντε καὶ τριάκοντα, ἰστροποπεδεύσατο τῆς θαλάσσης οὐ μακρὰν B ἀποθεν, καὶ Γερμανὸς ἅπαν ἑξοπλίσας τὸ στράτευμα διατάξας ὡς ἐς μάχην ἐξῆγε. καὶ ἐπεὶ τῆς πόλεως ἔξω ἐγένοντο, ἠκῆκοί 10 γὰρ ὅσα ἐν ἐλπίδι ὁ Στότζας εἶχε, συγκαλέσας ἅπαντας ἐλεξε H 148 τοιάδε, „Ὡς μὲν οὐδὲν ἂν δίκαιως, ὃ ζυστρατιῶται, βασιλεῖ μέμψεσθε οὐδέ τι αἰτιάσεσθε τῶν ἐς ὑμᾶς αὐτῷ πεπραγμένων, V 414 οὐδεὶς ἂν, οἶμαι, τῶν πάντων ἀντίποι· ὅς γε ὑμᾶς ἐξ ἀγροῦ ἦκοντας σὺν τε τῇ πῆρᾳ καὶ χιτωνίσκῳ ἐνὶ ξυναγαγῶν ἐς Βυζάν- 15 τιον τηλικούσδε εἶναι πεποίηκεν ὥστε τὰ Ῥωμαίων πράγματα τῶν ἐφ' ὑμῶν κείσθαι. ὡς δὲ οὐ περιυβρίσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πάντων δεινότερα παρ' ὑμῶν αὐτῶν πεπονθῆναι τετύχηκε, ζυνε- C πίστασθε καὶ ὑμεῖς δῆπουθεν. ὣν δὴ τὴν μνήμην ὑμῖν ἐς αἰ βουλόμενος διασωῶζεσθαι τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας ἀφῆκεν, 20 ὄφλημα τοῦτο γε αὐτῷ μόνον ὀφειλεσθαι παρ' ὑμῶν ἀξίων, τὴν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων ἀισχύνην. ταύτη τοίνυν ἡγμένους ὑμᾶς

1. ξυμβαίη L. ξυμβαίη P. 4. πέρι] περὶ L. 7. ἀπο] ἀπό HL. ἀπο Hoeschellius in annot. 13. μέμψεσθε] μέμψησθε P. ἰδὶδ. ὑμᾶς] ἡμᾶς HL: illud Hoeschellius in annot. 17. περιυβρίσθαι] περιυβρίσθαι LHm.

tantem belli occasionem arripere contendebat. Spem enim habebat aliquam, fore ut milites, qui Carthagine erant, deficerent, ac si propius accederet, eos facile ad se transituros putabat. Qua spe in vulgus prolata, cum suorum animos firmasset, omnibus succinctus copiis Carthaginem advolavit, nec procul a mari, in loco, qui stadiis xxxv. ab urbe distat, metatus est. Germanus milites arma iussit omnes induere, instructosque ad pugnam eduxit. Et quoniam quae Stozae spes esset audierat, extra urbem pro concione sic verba fecit. Id omnes mihi, ut eundem arbitror, assentientur, nihil esse, quod iure de Imperatore queramini, committiones, neque eorum quidquam, quae vobis fecit, expostulationem mereri. Vos ille ex agro cum pera tunicaque una profectos Byzantii collegit, eoque prorexit, ut rem Romanam in vestris modo manibus habetis. Ipsi autem conscii vobis estis, vos pro his contumelias et gravissimas quasque iniurias rependisse Augusto: quarum semper memores non alia vos ratione vult facere, quam venia admissorum; nihil a vobis exigens, nisi conceptum ex his pudorem: quo, ut decet, impulsis vos ad officia iudici referatis, et pristinam ingrati animi culpam emende-

μεταμινθάνειν τε τὴν πλίστιν εἰκὸς καὶ τὴν πρόσθεν ἀγνωμοσύνην ἐπανορθοῦν. μετ'άμελος γὰρ ἐν δέοντι τοῖς ἑπταικόσιον ἐπιγιγνώμενος συγγνώμονας αὐτοῖς τοὺς ἡδικημένους ποιῆν εἶωθεν, ὑπουργία τε εἰς κuirὸν ἐλθοῦσα τὸ τῶν ἀχαρίστων ὄνομα μεταβάλλειν φιλεῖ. εὖ δὲ ἑμᾶς δεήσει κακεῖνο εἰδέναι, ὡς, ἦν ἐν τῷ παρόντι εἶνοι μάλιστα βασιλεῖ γένησθε, οὐδεμία τοῖς προλαβοῦσι λελείπεται μνήμη. πᾶσαι γὰρ πρῶξις πέφυκεν αἰεὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τῆς καταστροφῆς ὀνομάζεσθαι· ἀμύρτημά τε γεγονὸς ἄπυξ ἀπολίητον μὲν οὐδ' ἂν ἐν χρόνῳ τῷ παντὶ γένοιτο, 10 ἐπανορθωθὲν δὲ πρῶξις τῶν αὐτῶ εἰργασμένων ἀμείνωσιν εὐπρεποῦς τε τῆς σιωπῆς ἐπιτυγχάνει καὶ ἐς λήθην ὡς τὰ πολλὰ περισταται. καίτοι, ἦν μὲν δλιγωρία τιμὴ ἐς τούτους δὴ τοὺς καταράτους τὰ νῦν χρῆσησθε, ὕστερον δὲ πολλοὺς πολέμους ὑπὲρ Ῥωμαίων ἀγωνιζόμενοι τὸ κατὰ τῶν πολεμίων πολλὰκις ἀναδήσθησθε κράτος, οὐκ ἂν ἔτι ὁμοίως ἀνθυπουρηγῆναι βασιλεῖ δόξαίτε. οἱ γὰρ ἐν αὐτοῖς εὐδοκιμοῦντες οἷς ἡμᾶρον εὐπρεπεστέραν τὴν ὑπολογίαν ἐς αἰεὶ φέρονται. τὰ μὲν οὖν ἐς βασιλεία ταύτη πη λογιζέσθω ὑμῶν ἕκαστος. ἐγὼ δὲ οὔτε ἀδικίης τινὸς εἰς ὑμᾶς ἄρξας, ἐνδειξάμενός τε πάσῃ δυνάμει τὴν εἰς ὑμᾶς εὐνοίαν, 20 καὶ τανῦν καθιστάμενος ἐς κίνδυνον τόνδε, τοσοῦτον αἰτείσθαι P 278 ἅπαντας ἔγνωκα· μηδεὶς ξὺν ἡμῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους παρὰ γνώμην χωρεῖτω. ἀλλ' εἴ τι ὑμῶν ἐκείνοις ἤδη βουλομένῳ ἐστὶ ξυντάττεσθαι, μηδὲν μελλήσας ξὺν τοῖς ὄπλοις ἐπὶ τὸ τῶν ἐναντίων

15. δόξαίτε L. δόξετε P.

tis. Offensus mitigat, eorumque indulgentiam sentibus promeretur in loco edita poenitentia, et obsequii tempestivi ea vis est, ut turpe ingrati nomen honesto mutet. Vobis certe nullus dubitandi locus relinquatur, quin, si impensae vos Augusto studere modo constiterit, praeterita culpa sempiternae oblivioni mandetur. Acta quaevis consentaneum exitui suo nomen apud homines nanciisci solent. Infectum quidem fieri nequit, quod male scelus factum est; id tamen si auctores melioribus factis pensaverint, honesto silentio tegitur, et plerumque oblivione conteritur voluntaria. Quod si iam adversus illam execrabilem turbam lente vos ac remisse geratis, atque alia deinde multa pro Romanis praelia facientes, multas victorias reportetis, non pari fide cavasse Augusto operam videbimini. Illi certe se purgant melius, qui in eo ipso praeclare agunt, in quo ante peccaverant. Et ea quidem, quae ad Imperatorem spectant, ita quisque vestrum consideret. Ego vero, cum adeo non ulla vos iniuria lacesiverim, ut benevolentiam potius in vos meam omni ope probarem, iam acie dimicaturus, ab omnibus unum hoc petere statui, ut nemo invidius nobiscum hostem invadat; at si quis vestrum stare ab eo vult, sine mora cum armis ad castra adversa transeat, id solum nobis grati-

στρατοπέδον ἴτω, τοῦτο μόνον ἡμῖν χαριζόμενος, ὅτι οὐ λάθρα ἡμᾶς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἔμφαντος ἀδικεῖν ἔγνω. τούτου γὰρ ἕνεκα οὐκ ἐν Καρχηδόνι, ἀλλ' ἐν μεταίχμιῳ γενόμενος τοὺς λόγους ποιοῦμαι, ὅπως ἂν μηδενὶ αὐτομολεῖν ἐς τοὺς ἐναντίους ἐθέλοντι ἐμπόδιος εἴην, παρὸν ἅπασιν κινδύνου ἐκτὸς τὴν ἐς τὴν πολιτείαν 5
 B ἐνδείκνυσθαι γνώμην. “ Γερμανὸς μὲν τοσαῦτα εἶπε. ταραχὴ δὲ πολλὴ ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατῷ γέγονεν, ἐπεὶ πρῶτος ἤξιον αὐτὸς ἔκυστος εὐνοίαν τε τὴν ἐς βασιλεία τῷ στρατηγῷ ἐπιδείξασθαι καὶ ὄρκους δεινοτάτους ὑπὲρ τούτων ὁμείσθαι.

17. Χρόνον μὲν οὖν τινα ἑκάτεροι ἀλλήλοις ἀντικαθήμενοι 10
 ἔμενον. μετὰ δὲ οἱ στασιῶται οὐδὲν σφίσι παραχωροῦν ἐνορῶν-
 C τες ὧν προῦλεγε Στότζας, ἔδυσάν τε, αἰτε τῆς ἐλλείδος παρὰ δόξαν ψευσθέντες, καὶ τὴν τάξιν διαλύσαντες ἀνεχώρησαν, ἐς τε Νουμίδας ἀπήλανον, οὗ δὴ αὐτοῖς αἰ τε γυναικίαι καὶ τῆς λείας χρήματα ἦσαν. ἔνθα καὶ ὁ Γερμανὸς παντὶ τῷ στρατῷ 15
 οὐκ ἐς μακρὰν ἤλθε, τά τε ἄλλα παρασκευασάμενος ὡς ἄριστα καὶ ἀμύξας πολλὰς τῷ στρατοπέδῳ ἐπαγόμενος. καταλαβὼν τε τοὺς ἐναντίους ἐν χωρίῳ, ὃ δὴ Καλλασβάταρας καλοῦσι Ῥωμαῖοι, τὰ ἐς τὴν παράταξιν ἐξηρτύετο τρόπῳ τοιῷδε. τὰς ἀμύξας μετωπηδὸν στήσας πεζοὺς πάντας κατ' αὐτὰς ἔταξεν, ὧν 20
 Δόμνικος ἦρχεν, ὅπως τὰ νῶτα ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἔχοντες θαρσήσουσι μᾶλλον. τῶν δὲ ἰππέων ἄνδρας τε ἀρίστους καὶ τοὺς ἐκ
 D Βυζαντίου σὺν αὐτῷ ἦκοντας αὐτὸς ἐν ἀριστερῇ τῶν πεζῶν εἶχε,

5. τὴν πολιτείαν L. τὴν om. P. 18. Καλλασβάταρας] καλλασβάταρας L: in margine Scaliger σκάλας βέτερες. Calabastores RV.

fleans, ut non occulte, sed palam iniuriam inferre velit. Idcirco enim vos in medio campo, non intra Carthaginis muros alloquor, ne cuiquam transfugium meditati impedimentum offeram, sed cunctis potestas sit, suum in Remp. animum tuto declarandi. Hanc Germani orationem consecuta est magna Romani exercitus tumultuatio, cum quisque duci egregiam in Augustum voluntatem vel sacramento gravissimo testari primus eniteretur.

17. Cum e regione positi exercitus gemini aliquandiu stetitissent, nec Stozae verbis exitum accedere cernerent factiosi, illos praeter opinionem spe lapsos timor invasit, solutaque acie in Numidiam retraxit, ubi coniuges et collectam ex praeda pecuniam reliquerant. Eodem paulo post Germanus cum omnibus copiis sese contulit, praeter caetera, quibus optime instructus erat, ingentem plaustrorum vim secum agens. Hostem assecutus ad Scalas veteres, ut Romani vocant, aciem ita disposuit. Obiectis hosti carrorum frontibus, peditatum omnem, cui Domaius praecerat, ad illud munimentum locavit, ut a tergo tuti rem gererent animosius. A laeva peditatus stetit ipse cum lectissimis equitum, et qui Byzantio cum eo venerant: caeteros in cornu dextero, non in unum co-

τοὺς δὲ ἄλλους ἅπαντας ἐς κέρασ τὸ δεξιὸν οὐ ξυντεταγμένους,
 ἀλλὰ κατὰ λόχους τρεῖς μάλιστα ἔστησε. καὶ αὐτῶν Ἰλδιγερ μὲν
 ἐνὸς ἤγειτο, ἐτέρου δὲ Θεόδωρος ὁ Καππαδόκης, τοῦ δὲ λιπο- V 415
 μένου, μέλλωνος ὄντος, Ἰωάννης ὁ Πάππου ἀδελφὸς τέταρτος
 5 αὐτός. οὕτω μὲν Ῥωμαῖοι ἐτάξαντο. οἱ δὲ στασιῶται ἀντι-
 ζοοὶ μὲν αὐτοῖς ἔστησαν, οὐκ ἐν κόσμῳ μέντοι ταξάμενοι, ἀλλὰ H 149
 βυρβαρικώτερον ἐσκαδασμένοι. εἶποντο δὲ αὐτοῖς οὐ μακρὰν
 ἕποθεν Μαυρουσίων μυριάδες πολλαί, ὧν ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ
 Ἰάβδας καὶ Ὀρταίας ἤρχον, οὐ μέντοι ἅπαντες πιστοὶ τοῖς ἀμφὶ
 10 τὸν Σιότζαν ἐτίγχανον ὄντες, ἀλλὰ πολλοὶ παρὰ Γερμανὸν πέμ-
 ποντες πρότερον ὠμολόγουν, ἐπειδὴν ἐν τῷ ἔργῳ γέγονται ξὺν P 279
 τῷ βασιλέως στρατῷ, ἐπὶ τοὺς πολεμίους τετάξεσθαι. οὐ μὴν
 αὐτοῖς πιστεύειν παντάπασιν ὁ Γερμανὸς εἶχεν, ἐπεὶ ἄπιστον φή-
 σει τὸ Μαυρουσίων γένος ἔστιν ἐς πάντας ἀνθρώπους. διὸ δὴ
 15 οὐδὲ ξὺν τοῖς στασιῶταις ἐτάξαντο, ἀλλ' ὄπισθεν ἕμενον, κατα-
 δοκοῦντες τὸ ἐσόμενον, ὅπως ξὺν τοῖς νικήσασιν καὶ αὐτοὶ τὴν
 δίωξιν ἐπὶ τοῖς ἡσσωμένους ποιήσωσιν. Μαυρούσιοι μὲν τοιαύ-
 τη γνώμῃ οὐκ ἀναμειγνύμενοι τοῖς στασιῶταις ὄπισθεν εἶποντο.
 Σιότζας δὲ ἄγχιστί πη τῶν πολεμίων γενόμενος, ἐπειδὴ σημεῖον
 20 τὸ Γερμανοῦ εἶδε, τοῖς παροῦσιν ἐγκλεισεσάμενος ἐπ' αὐτὸν ἦει.
 Ἔρουλοι δὲ, ὅσοι στασιῶται ἀμφ' αὐτὸν τεταγμένοι ἐτίγχανον,
 οὐδὲ εἶποντο, ἀλλὰ καὶ παντὶ σθένει ἐκώλων, φάσκοντες οὐκ
 εἶδέναι μὲν τὴν Γερμανοῦ δύναμιν, ὅποια ποτὲ ἔστιν, ἐξεπί- B

4. τέταρτος αὐτός add. AH: om. P. Solum τέταρτος L: unde αὐ-
 τός uncis inclusum in H. 9. Ἰάβδας] Ἰαύδας LHm. 11. ξὺν
 L. σὺν P. 12. τετάξεσθαι] τετάξεσθαι HL. 17. τοιαύτη L.
 τῇ αὐτῇ P.

actos, sed in tria diviso agmina, statuit: quorum primum Ildiger, ab-
 terum Theodorus Cappadox, postremum, quod maius erat, Ioannes
 Pappi frater ducebat. Aciei Romanae ita instructae oppositi stabant
 factioni, non locati ex ordine, sed more barbaro sparsi. Nec longe aber-
 rant multae Maurorum myriades, quibus, ut silicem complures alios,
 Iabdas atque Ortaias imperabant. Neque omnes pactam Stozae fidem
 servabant: iam enim multi per internuntios Germano promiserant, ubi
 praelium cum Caesarianis initum esset, staturos se contra hostem. His
 Germanus ut prorsus crederet, adduci non poterat, ob ingentiam Mau-
 ris in omnes perfidiam. Quamobrem seorsum post rebellium aciem con-
 sistere, exitum opperientes, ut victos cum victoribus insequerentur. Ac
 Mauris quidem de communi sententia constitutum erat, ut factiones se-
 parate praerire sinerent. Stozas vero iam hosti proximus, simul Germa-
 ni vexillum vidit, astantes hortatus, contra ire instituit. Qui circa il-
 lum aderant factionis participes Eruli, adeo non secuti sunt, ut totis
 viribus retinuerint, monentes, nescire ipsum, quantum Germanus polle-

στασθαι μέντοι ὡς οὐδαμοῦ σφίσιν ἀνθέξουσιν ὅσοι ἐς κέρως τὸ δεξιὸν τῶν πολεμίων ἐτάξαντο. ἦν μὲν οὖν ἐπ' ἐκείνους χωρήσειεν, αὐτοὶ τε οὐχ ὑποστάντες ἐς φυγὴν τρέφονται καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα, ὡς τὸ εἶδος, ξυτταράξουσιν· ἦν δέ γε σφῶς ἀπωσάμενος Γερμανὸς τρέψεται, ἅπαντα σφίσι διασφαρήσεται αἰτίκα 5 δὴ μάλα τὰ πράγματα. τούτοις δὲ Στότζας ἀναπεισθεὶς τοὺς μὲν ἄλλους τοῖς ἀμφὶ Γερμανὸν μάχεσθαι εἴασεν, αὐτὸς δὲ ξὺν τοῖς ἀρίστοις ἐπὶ τε Ἰωάννην καὶ τοὺς ξὺν αὐτῷ τεταγμένους ἦει. οἱ δὲ οὐχ ὑποστάντες κόσμῳ οὐδενὶ ἐς φυγὴν ὤρμητο. οἱ τε στασιῶται πάντα μὲν αὐτῶν τὰ σημεῖα εὐθὺς ἔλαβον, φεύγοντας 10 C δὲ ἀνὰ κράτος ἐδίωκον, τινὲς δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς πεζοὺς ἤλαυνον, ἤδη τε τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν οἱ πεζοὶ ἤρξαντο. ἐν τούτῳ δὲ Γερμανὸς αὐτὸς τε τὸ ξίφος σπασάμενος καὶ ἅπαν τὸ ταύτη στράτευμα ἐς τοῦτο ὁρμήσας, πόνῳ τε πολλῷ τοὺς κατ' αὐτὸν στασιώτας ἐτρέφατο καὶ δρόμῳ ἐπὶ τὸν Στότζαν ἐχώρησε. τούτου δὲ οἱ ἐν- 15 ταῦθα τοῦ ἔργου καὶ τῶν ἀμφὶ Ἰλδιγέρα τε καὶ Θεόδωρον ξυτταραμένων, οὕτως ἀλλήλοις ἐκάτεροι ἀνemiγνυντο, ὥστε διώκοντες οἱ στασιῶται τῶν τινὰς πολεμίων ὑφ' ἑτέρων καταλαμβανόμενοι ἔθνησκον. τῆς τε ξυγχύσεως ἐπὶ μέγα χωροῦσης οἱ μὲν ἀμφὶ Γερμανὸν, ἔτι ὀπισθεν ἴοντες, ἔτι μᾶλλον ἐνέκειντο, οἱ 20 δὲ στασιῶται ἐς πολὺ δέος ἐμπεπτωκότες οὐκέτι ἐς ἀλλήν ἔβλεπον. D ἔνδηλοι μὲντοι οὐδέτεροι οὔτε σφίσι αὐτοῖς οὔτε ἀλλήλοις ἐγίνοντο. μιᾷ τε γὰρ φωνῇ καὶ τῇ αὐτῇ τῶν ὄπλων σκευῇ οἱ πάν-

7. τοῖς] τοὺς HL. 10. τὰ σημεῖα L. τὰ om. P. *ibid.* φεύγοντας] φεύγοντας L. 19. ξυγχύσεως L. συγχύσεως P.

ret; pro certo se habere dextrum hostium cornu minime restitutum: eo si impetus fieret, inclinatum statim iri in fugam; inde procul dubio orienturam caeterorum perturbationem: sin ipsi a Germano repulsi terga vertere cogerentur, momento res suas omnes funditus perituras. His Stozas evictus, certamen cum Germano alios inire sivit: ipse cum suorum flore Ioannem, eosque, qui cum ipso erant, adortus est. Illi impressione fracti, terga promiscue vertere: factiosi instare fugacibus, vexillis eorum omnibus statim potiti. Quidam etiam in peditatum invecti, iam eius ordines rumpebant, cum Germanus stricto gladio omnes cornu sui turmas compellens, obiectum sibi rebellium agmen labore multo disiecit, ac subinde in Stozam incurrit. Tum rem coniuncte aggressis Ildigere ac Theodoro, utriusque ita se miscuere, ut, dum quosdam seditiosi insequerentur, ab aliis comprehensi, occubuerint. Cumque magis ac magis permiscerent sese, et implicarent, acrius a tergo Germanus premebat, sic, ut iam hostis gravi metu correptus, non se intenderet ad firmitatem. Nemo suos ab adversariis internoscebat, quod una omnes lingua, iisdemque armis uterentur, indiscreta etiam specie, habitu, caeterisque similes

τες ἐχρῶντο, οὔτε μορφῇ τινι οὔτε σχήματι οὔτε ἄλλω δτωοῦν διαλλάσσοντες. διὸ δὴ Γερμανοῦ γνώμη οἱ τοῦ βασιλέως στρατοῦ, ὅτου ἂν λάβοιντο, ἐπυθάνοντο ὅστις ποτὲ εἴη· ἔπειτα, ἦν τις Γερμανοῦ στρατιώτης φήσειεν εἶναι, οὐκοῦν τὸ Γερμανοῦ 5 ξύμβολον ἐκέλευον λέγειν, τοῦτο δὲ εἰπεῖν οὐδαμῇ ἔχοντα εὐθὺς ἔκτεινον. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ τὸν Γερμανοῦ ἵππον τῶν τις πολεμίων λαθῶν ἔκτεινεν, αὐτὸς τε ὁ Γερμανὸς ἐς τὸ ἔδαφος ἐκπεσὼν ἐς κίνδυνον ἤλθεν, εἰ μὴ κατὰ τάχος οἱ δορυφόροι ἐσώσαντο, φραξάμενοι τε αὐτὸν καὶ ἀναβιβάσαντες ἐφ' ἕτερον ἵππον. P 280

10 Ὁ μὲν οὖν Στότζας ἐν τῷ Θουρύβῳ τούτῳ ξὺν ὀλίγοις τισὶ διαφυγεῖν ἴσχυσε. Γερμανὸς δὲ τοῖς ἄμφ' αὐτὸν ἐγκλεισάμενος εὐθὺς τοῦ πολεμίων στρατοπέδου ἐχώρησεν. ἐνταῦθ' αἱ τῶν στασιωτῶν ἐπητηρίαζον ὅσοι τοῦ χαρακώματος ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἐτετάχτο. μάχης τε ἄμφι τὴν αὐτοῦ εἴσοδον καρτερᾶς γενομένης 15 παρ' ὀλίγον μὲν οἱ στασιῶται ἤλθον τοὺς ἐναντίους ἀπόσπασθαι, πέμψας δὲ ὁ Γερμανὸς τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς κατ' ἄλλην ἀποπειρᾶσθαι χώραν τοῦ στρατοπέδου ἐκέλευεν. οἱ δὲ οὐδενὸς ταύτῃ ἀμνησμένου ἐντὸς τοῦ χαρακώματος ξὺν βραχεῖ πόνῳ ἐγέ- B νοντο. οἱ τε στασιῶται κατιδόντες αὐτοὺς ἐς φυγὴν ὤρμητο, 20 καὶ Γερμανὸς παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐπεπήδησεν ἐς τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. ἐνταῦθα τὰ χρήματα οἱ στρατιῶται οὐδενὶ πόνῳ ἀρπάζοντες οὔτε τοὺς ἐναντίους ἐν λόγῳ ἐποιούντο τινι H 150 οὔτε τοῦ στρατηγοῦ ἐγκλεινομένου ἔτι κατήκουον, παρόντων χρη-

1. οὔτε — οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ — οὐδὲ P. 11. αὐτὸν] αὐτὸν P. 12. ἐχώρησεν] ἐχώρησαν P. 22. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 23. τοῦ στρατηγοῦ L. Aberat τοῦ.

essent. Quapropter, auctore Germano, quemcunque Caesariani caperent, quis esset interrogabant. Si quis Germani se militem diceret, Germani tesseram proferre iubebant; si nesciret, illico mactabant. Tum hostium quidam furtivo ictu confecit equum Germani; qui collapsus in periculum venisset, nisi protectores ocium circumfusi ipsum servassent, armis valdando et in alterum tollendo equum.

In eo tumultu Stozas effugium nactus, cum paucis sese proripuit. Germanus suos verbis excitans, recta ad hostium castra contendit. Hic effusis obviam cunctis valli custodibus, acriter pro aditu pugnatum est, nec propius quidquam factum, quam ut oppugnatores a rebellibus propellerentur. Germanus autem eorum manum, quos habebat secum, submitit, iussitque alia parte castra tentare. Illi in vallum qua defensoribus nudum erat, continuo penetrarunt: quos ut viderunt seditiosos, protinus se in pedes dederunt, ac Germanus cum omni exercitu castra intravit. Ibi milites praedam facilem nacti, dum eam raperent, nec de hostibus laborabant, nec ducis hortamenta exaudiebant, pecuniae praesentia capti.

μάτων. διὸ δὴ ὁ Γερμανὸς, δεισας μὴ ξυμφρονήσαντες οἱ πολέμοιοι ἐπ' αὐτοὺς ἴωσιν, αὐτὸς ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἐς τοῦ χαρακώματος τὴν εἴσοδον ἔστη, πολλὰ τε ὀλοφυρόμενος καὶ τοὺς οὐδὲν C ἐπαίοντας ἐς εὐκοσμίαν παρακαλῶν. τῶν δὲ Μαυρουσίων πολλοὶ τῆς τροπῆς οὕτω γεγενημένης τοῖς τε στασιωτάς ἐδίωκον ἤδη καὶ 5 ξὺν τῷ βασιλέως στρατῷ σφᾶς αὐτοὺς τάξιντες ἐληζοντο τὸ τῶν ἠσσημένων στρατόπεδον. Στότζας δὲ, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ τῷ τῶν Μαυρουσίων στρατῷ τὸ θαρσεῖν ἔχων, ὡς ἀναμαχοῦμενος παρ' αὐτοὺς ἤλαυνεν. αἰσθόμενος δὲ τῶν ποιουμένων, ξὺν ἑκατὸν ἀνδράσι διαφυγεῖν μόλις ἴσχυσεν. ἀδῆς δὲ ἀμφ' αὐτὸν 10 πολλοὶ ξυλλεγέντες ἐνεχείρησαν μὲν τοῖς ἐναντίοις ἐς χεῖρας ἐλθεῖν, ἀποκρουσθέντες δὲ οὐδὲν τι ἔσπον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, Γερμανῷ ἅπαντες προσεχώρησαν. μόνος τε ὁ Στότζας σὺν Βανδύλοις ὀλίγοις τισὶν ἐς Μαυριτανὸς ἀνεχώρησε, καὶ παῖδα τῶν D τινος ἀρχόντων γυναῖκα λαβὼν αὐτοῦ ἔμεινε. καὶ ἡ μὲν στάσις 15 ἐς τοῦτο ἐτελεύτα.

ἰγ'. Ἦν δὲ τις ἐν τοῖς Θεοδώρου τοῦ Καππαδόκου δορυφόροις Μαξιμίνοσ ὄνομα, πονηρὸς μάλιστα. οὗτος ὁ Μαξιμίνοσ, τῶν στρατιωτῶν πλείστους διομοσαμένους ἐπὶ τῇ πολιτείᾳ ξὺν αὐτῷ ἔχων, τυραννίδι ἐπιθέσθαι διανοεῖτο. ἔτι δὲ πλείους 20 ἔταιρῆσθαι ἐν σπονδῇ ἔχων ἄλλοις τε τὸ βούλευμα φράζει καὶ P 231 Ἀσκληπιάδῃ, ὀρωμένῳ μὲν ἐκ Παλαιστίνης, εὐ δὲ γεγονότι καὶ πρώτῳ τῶν Θεοδώρου ἐπιτηδείων. ὁ γοῦν Ἀσκληπιάδης Θεο-

20. αὐτῷ] αὐτῷ P.

23. Θεοδώρου] Θεοδώρῳ HL. Ἰσ. Θεοδώρου Hm.

Quare metuens Germanus, ne hostes, collectis animis viribusque eos invaderent, cum paucis in valli aditu stabat, quiritans, et ad disciplinam adhortans surdos. Nunc tandem Mauri magno numero coepere persequi factiosos in fugam actos, iunctique Caesarianis expugnata castra diriperunt. Ac prius quidem Stozas Maurorum copiis fidens, eo fugam intendit, ut ipais fretus praelium redintegraret: ubi vero quo se modo gereenti animadvertit, vix illi cum viris centum evadendi facultas fuit. Coacti denuo circa ipsum sat multi, restituere pugnam aggressi sunt, sed nihilo segnius, immo vero ardentius repulsi, omnes in Germani fidem venerunt. Sic demum Stozas a Romanis plane derelictus, cum Vandalis aliquot concessit in Mauritaniam: ubi, ducta in matrimonium cuiusdam principis filia, habitavit. Seditionis hic fuit exitus.

18. Inter Theodori Cappadocis stipatores quidam erat, maxime improbus, nomine Maximinus. Hic militum quamplurimorum, qui in Remp. coniuraverant praesidio nixus, tyrannidem affectabat. Cumque adhuc plures sibi adiungere studeret, consilii sui cum alios participes fecit, tum Asclepiadem, virum in Palaestina claris ortum natalibus, ac principem familiarium Theodori. Germano molitionem plane indicat Asclepiades,

δῶρω κοινολογησάμενος τὸν πάντα λόγον εὐθὺς Γερμανῶ εἰσαγγέλλει. καὶ ὅς, οὐκ ἐθελῶν ἔτι οἱ τῶν πραγμάτων ἡωρημένων ἑτέρας τινὸς ταραχῆς ἄρξαι, θωπεία μᾶλλον τὸν ἄνθρωπὸν τινι ἢ τιμωρίᾳ περιελθεῖν ἔγνω καὶ ὄρκους αὐτὸν καταλαβεῖν τῆς ἐς τὴν πο-
 5 λιτείαν εὐνοίας. ἦν τοίνυν εἰθισμένον ἅπασι Ῥωμαίοις ἐκ παλαιοῦ μηδένα δορυφόρον τῶν τινοσ ἀρχόντων καθίστασθαι, ἦν μὴ δεινотάτους πρότερον ὄρκους παρεχόμενος τὰ πιστὰ δοῖη τῆς ἐς αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων εὐνοίας. μεταπεμψάμενος B
 10 τὸ λοιπὸν οἱ ἐπέστελλεν. ὁ δὲ περιχαρῆς γεγονὼς τῷ ὑπερβάλλοντι τῆς τιμῆς, ταύτῃ τε ῥᾶον αὐτῷ τὴν ἐπίθισιν προχωρήσειν ὑποτοπάζων, τὸν τε ὄρκον ὑπέστη καὶ τὸ λοιπὸν ἐν τοῖς Γερμανοῦ δορυφόροις ταττόμενος τὰ τε ὁμωμοσμένα εὐθὺς ἀλογεῖν ἤξλου καὶ τὰ ἐς τὴν τυραννίδα πολλῶ ἔτι μᾶλλον κρατένασθαι.
 15 ἢ μὲν οὖν πόλις ἑορτὴν τινα πανδημεὶ ἤγε, πολλοὶ δὲ τῶν Μαξιμίνου στασιωτῶν ἀμφὶ τὸν τοῦ ἀρίστου καιρὸν ἐς παλύτιον κατὰ τὰ σφίσι ξυγκείμενα ἦκον. οὗ δὲ ὁ μὲν Γερμανὸς τοὺς ἐπιτηδείους εἰσῆται, παρεστήκει δὲ τῇ θοίνῃ ξὺν τοῖς ἄλλοις δορυφόροις C
 20 ἀπαγγέλλει στρατιώτας πολλοὺς κόσμῳ οὐδενὶ πρὸ τῆς αὐλείου θύρας ἐστῶτας αἰτιαῖσθαι ξυντάξεις πολλοῦ χρόνου τὸ δημόσιον σφίσι ὑφελίειν. καὶ ὅς τῶν δορυφόρων τοὺς πιστοτάτους ἐκέ-

6. δορυφόρον] δορυφόρων AL. 9. οὖν om. HL: addit Hoesche-
 lius in annot. 17. ξυγκείμενα] συγκείμενα L. 21. ξυντάξεις]
 συντάξεις L.

prius cum Theodoro communicatam. At quoniam res Africae pendebant adhuc in dubio, Germanus, ut novo motui praecluderet aditum, blanditiis potius hominem, quam poena, in officio continere, et Reip. sacramento devincire constituit. Est hoc in veteri more positum apud Romanos, ut nemo Praefecti cuiusquam satellitio prius ascribatur, quam sui in ipsum atque Imperatorem studii fidem fecerit gravissimo iureiurando. Ergo Germanus accito Maximino, cum intrepidum eius animum laudasset, velle se dixit, suos inter protectores habere ipsum in posterum. Is tanto honoris cumulo laetus, eoque viam sibi ad optatum conspirationis exitum sterni ratus, sacramento se obligavit. Exinde inter Germani Praetorianos auctoratus, iuramenti religione statim exuta, ad firmandam tyrannidem multo vehementius incubuit. Tandem aliquando cum diem festum universa civitas ageret, circa horam prandii, Maximianae factionis participes multi in palatium ex compacto conveniunt: ubi Germano amicos epulis accipiente, Maximinus cum stipatoribus caeteris mensae astabat. Iam processerat convivium, cum ingressus quidam Germano nuntiat, magnam catervam militum pro foribus atrii stare promiscue, et expostulare, quod multi stipendia temporis sibi debita ab aerario non solverentur. Il-

λευσε λάθρα τὸν Μαξιμίον ἐν φυλακῇ ἔχειν, αἰσθησιν αὐτῶ
 τινὰ τοῦ ποιουμένου ὡς ἤμιστα παρεχομένους. οἱ μὲν οὖν στα-
 σιώται ξὺν τε ἀπειλῇ καὶ τυραχῇ ἐπὶ τὸν ἰκπόδρομον δρόμῳ ἐχώ-
 ρουν οἱ τε τῆς βουλῆς αὐτοῖς μετασχόντες κατὰ βραχὺ ἐγειρόμε-
 V 417 νοι ἐκ τῶν δικημάτων ἐνταῦθα ξυνέριον. καὶ εἰ μὲν ξυλληγῆ- 5
 D ναι ἅπαντας ἐς ταῦτό ἐτυχεν, οὐκ ἂν τις, οἶμαι, καταλύειν αὐ-
 τῶν τὴν δύναμιν ἐπιτεῶς ἔσχε· νῦν δὲ Γερμανὸς προτερήσας ἔτι
 ἀπολελειμμένου τοῦ πλείστου ὄμιλου ἅπαντας αὐτίκα τοὺς αὐτῶ
 τε καὶ βασιλεῖ ἐννοικῶς ἔχοντας ἐπ' αὐτοὺς ἐπεμψεν. οἱ δὲ οὐδ' οὐ
 προσδεχομένοι τοῖς στασιώταις εἰς χεῖρας ἤλθον. οἱ δὲ οὔτε 10
 Μαξιμίον οὐδ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὅντιν ἄλλοις ἐξηγήσεσθαι τοῦ κιν-
 δύνου ἐκαραδόκουν, οὔτε τὸ πλῆθος ὀρῶντες αὐτοῖς, ἥπερ ὦντο,
 ξυλληγὲν, ἀλλὰ καὶ μαχομένους παρὰ δόξαν σφίσι τοὺς στρατιώ-
 τας θεώμενοι καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς ὀλεθρίαν ἐλθόντες ἠσσήθησάν τε
 φάδιως τῇ μάχῃ καὶ κόσμῳ οὐδενὶ ἐς φυγὴν ὤρημητο. καὶ αὐ- 15
 P 282 τῶν οἱ ἐναντίοι πολλοὺς μὲν ἔκτεινον, πολλοὺς δὲ παρὰ Γερμα-
 νὸν ζυγῆσαντες ἤγον. ὅσοι μὲντοι οὐκ ἔφθισαν εἰς τὸν ἰκπό-
 H 151 δρομον ἤκοντες, οὐδεμίαν αἰσθησιν τῆς ἐπὶ Μαξιμίῳ παρέσχοντο
 γνώμης. Γερμανὸς δὲ αὐτοὺς μὲν διερευνᾶσθαι οὐκέτι ἤξιον, ἀνε-
 πυνθάνετο δὲ εἰ Μαξιμίῳ, ἐπειδὴ ὠμωμόκει, τὰ ἐς τὴν ἐπιβου- 20
 λὴν ἤσκητο. ἐληλεγμένον τε ὡς ἐν τοῖς αὐτοῦ δορυφόροις τατ-
 τόμενος τὴν ἐπίφθειν ἔτι μᾶλλον ποιοίη, ἄγχιστί πη αὐτὸν τοῦ
 Καρχηδόνοιο περιβόλου ἀνεσκολόπισεν. οὔτω τε τὴν στάσιον κα-

4. αὐτοῖς L. αὐτῆς P. 6. ἔτυχεν] ἔτυχον H. 9. οἱ] οἱς HL.
 οἱ Hm et L corr. 12. αὐτοῖς] αὐτοῖς P hic et paulo post.
 ibid. ἥπερ] οὔπερ H: illud Hm.

lico Germanus perspectissimae fidei protectoribus clam iniungit, ita Maximinum asservent, ut non advertat. Tum factiosi minaciter frementes tumultuantesque ad Circum decurrere: puncto temporis exciti domibus consilii consortes eodem confluere. Ac mea quidem sententia, si omnes colissent, haud facile quisquam eorum vires convellere potuisset. Verum antevertit Germanus, nullaque interposita mora, quoscunque sibi et Imperatori addictos noverat, eo misit, maximo adhuc absente numero. Illi de improvise adorti sunt factiosos. Hi vero, cum nec Maximinum, quem ineundi certaminis ducem cupidissime expectabant, secum habent, nec multitudinem cernerent, ad se, ut animo praeceperant, congregatam, sed a millibus peti se nec opinantes viderent, desponderunt animum, et facile victi dissipatique sunt: multi caesi ab adversariis: multi item vivi ad Germanum adducti. Qui nondum in Circum venerant, quo essent in Maximinum animo dissimularunt: neque illos excutere Germanus voluit. De Maximino autem inquisiit, an, post sacramentum dictum, dedisset operam conspirationi? Convictum in eam enixius incubuisse, ex quo ipsam in protectorum suorum numerum ascivisset, proxime Carthaginiis moenia

ταλύν παντάσασιν ἔσχε. Μαξιμίνου μὲν ἐπιβουλή ἐτελεύτη-
σεν ὧδε.

19'. Γερμανὸν δὲ ξὺν τε Συμμάχῳ καὶ Δομνίκῳ μεταπεμ- B
ψύμενος βασιλεὺς Σολόμωνι αὐθις ἅπαντα Λιβύης τὰ πράγματα
5 ἐνεχείρισε, τρισκαίδεκατον ἔτος τὴν αὐτοκράτορα ἔχων ἀρχήν·
στράτευμά τε αὐτῷ παρασχόμενος καὶ ἄρχοντας ἄλλους τε καὶ
Ῥουφῖνον καὶ Λεόντιον, τοὺς Ζάννα τοῦ Φαρεσμάνου, καὶ
Ἰωάννην τὸν Σισινιόλου υἱόν. Μαρτίνος γὰρ καὶ Βαλεριανὸς
ἤδη πρότερον ἐς Βυζάντιον μετὰπεμπτοι ἦλθον. Σολόμων δὲ
10 καταπλεύσας ἐς Καρχηδόνα καὶ τῆς Στόιζα στάσεως ἀπαλλαγίς
μετρίως τε ἐξηγείτο καὶ Λιβύην ἀσφαλῶς διεφύλασσε, διακοσμῶν C
τε τὸν στρατὸν καὶ εἴ τι μὲν ἵπποτον ἐν αὐτῷ εὔρισκεν, ἔς τε Βυ-
ζάντιον καὶ παρὰ Βελισάριον πέμπων, νέους δὲ στρατιώτας εἰς
τὸν ἐκείνων ἀριθμὸν καταλέγων καὶ Βανδύλων τοὺς ἀπολελειμμέ-
15 νους καὶ οὐχ ἥκιστα γε αὐτῶν γυναικας ἀπάσας ὅλης ἑξοικίζων
Λιβύης, πόλιν τε ἐκάστην περιέβαλλε τείχει καὶ τοὺς νόμους ξὺν
ἀκριβείᾳ φυλάξας πολλῇ τὴν πολιτείαν ὡς μάλιστα διεσώσατο.
καὶ ἐγένετο Λιβύη ἐπ' ἐκείνου χρημάτων τε προσόδῳ δυνατὴ καὶ
τὰ ἄλλα εὐδαίμων.

20 Ἐπεὶ δὲ ἅπαντί οἱ ὡς ἄριστα διετέτακτο, ἐπὶ τε Ἰάβδαν D
καὶ τοὺς ἐν Ἀφρασίῳ Μαυρουσίους αὐθις ἐστράτευε. καὶ πρώτα

7. τοὺς] τοῦ AHL. *ibid.* Ζάννα] Ζάννα p. 286 a. Ζαυνας
hic et infra RV. *ibid.* Φαρεσμάνου] Φαρεσμάνου p. 286 a.
Pharsetmanis RV. 8. Σισινιόλου] Sisinii RV. *ibid.* Βαλε-
ριανός] βελισάριος Hm. 15. ἀπάσας] ἀπάσης AL. 20. Ἰάβ-
δαν] „Iabdan Reg.“ MALT. Sic LHm.

in patibulum sustulit, itaque seditionem difflavit. Huc recedit Maximini prava molitio.

19. Imperator vero Germanum cum Symmacho ac Domnicio Byzantium revocavit, resque omnes Africae iterum Salomoni commisit, anno imperii sui XIII. adiunctis copiis atque ducibus, quorum e numero fuere Rufinus ac Leontius, filii Zannae, cuius pater Pharesmanas, et Ioannes Sisiniioli filius. Iam ante revocati Byzantium fuerant Martinus et Valerianus. Appulsus Carthaginem Salomon, iam Stozae factione discussa, moderate Africam rexerit, ac tuto custodiit, in id incumbens, ut exercitum ad disciplinam componeret; quoscunque suspectae fidei invenisset, qua Byzantium, qua ad Belisarium amandaret, ac supplementum scriberet legionibus; Vandalos, qui remanserant, eorumque uxores omnes ex Africa penitus exterminaret. Praeterea singulas urbes moenibus cinxit, et diligenti legum observatione rem ibi publicam tenuit ac servavit. Fuit Africa, quandiu rationes eius hic procuravit, pecuniae proventu potens, et omnino fortunata.

Rebus omnibus praeclare constitutis, in Iabdam Maurosque Aurasii montis incolae alteram expeditionem suscepit. Cum parte copiarum prae-

μὲν Γόνθαριν, τῶν δορυφόρων τῶν αὐτοῦ ἕνα, ἄνδρα ἀγαθὸν
 τὰ πολέμια, ξὶν στρατεύματι ἐπεμψεν. ὃς δὴ ἐς Ἀβίγαν ποτα-
 μὸν ἀφικόμενος ἰστροποιδεύσατο ἀμφὶ Βάγαιν, πόλιν ἔρημον.
 P 283 ἔνταυθά τε τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖρας ἔλθῶν καὶ μάχῃ ἤσσηθεις ἐς
 τε τὸ χαράκωμα ἀποχωρήσας τῇ Μαυρουσίῳν προσεδρεῖα ἐπιέζετο 5
 ἤδη. ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς τῷ παντὶ στρατῷ ἀφικόμενος, ἐπειδὴ
 σταδίοις ἐξήκοντα τοῦ στρατοπέδου ἀπέχεν, οὗ Γόνθαρης ἠγείτο,
 χαράκωμά τε ποιησάμενος αὐτοῦ ἔμενε καὶ τὰ ξυμπεσόντα τοῖς
 ἀμφὶ Γόνθαρην ἅπαντα ἀκούσας μοῖρᾴν τε αὐτοῖς τοῦ στρα-
 τοῦ ἐπεμψε καὶ θαρσοῦντας ἐκέλευε διαμύχεσθαι τοῖς πολεμίοις. 10
 οἱ δὲ Μαυροῦσιοι καθυπέριτεροι ἐν τῇ ξυμβολῇ, ὥσπερ ἐρρήθη,
 γινόμενοι ἐποιοῦντάδε. Ἀβίγας ὁ ποταμὸς ῥεῖ μὲν ἐκ τοῦ Ἀβ-
 B ρασίου, κατιῶν δὲ ἐς τὸ πεδίον ἀρδεύει τὴν γῆν οὕτως ὅπως ἂν
 V 418 βουλομένοις ἢ τοῖς ταύτῃ ἀνθρώποις. περιάγουσι γὰρ τὸ ῥεῦμα
 τοῦτο οἱ ἐπιχώριοι ὅπη ποτὲ σφίσιν ἐς τὸ παραντικὰ ξυνοίσαιν 15
 οἶονται, ἐπεὶ ἐν τῷδε τῷ πεδίῳ ἀπώρρυγες συχναὶ τυγχάνουσιν
 οὔσαι, ἐς ἃς δὴ ὁ Ἀβίγας σχιζόμενός τε καὶ ἐς πύσας ἰὼν ὑπὸ
 γῆν φέρεται καὶ αὐθις ὑπὲρ γῆν διαφαίνεται, ξυνύγων τὸ ῥεῦμα.
 τοῦτο δὲ ἐπὶ πλεῖστον τοῦ πεδίου ξυμβαῖνον ἐν ἔξουσιᾳ τοῖς ταύτῃ
 ὠκνημένοις τίθεται εἶναι, ἐπιβύσασι χώματι τοὺς ῥωχμοὺς ἢ αὐ- 20
 θις αὐτοὺς ἀποκαλύψασι τοῖς ὕδασι τοῦ ποταμοῦ τοῦδε ὃ τι βοῦ-
 λοιντο χρῆσθαι. τότε οὖν ἀπύσας οἱ Μαυροῦσιοι τὰς ἐκείνη
 C ἀπώρρυγας ἀποφράξαντες ἀφιαῖσι τὸ ῥεῦμα ὅλον φέρεσθαι ἀμφὶ τὸ

11. ἐρρήθη] ἐρρέθη P. 12. Ἀβίγας] ἀβίγας L. 16. τῷδε
 om. L. ibid. ἀπώρρυγες Scaliger. Libri et Suidas (s. v. ῥω-
 χμός) ἀπορρῳγες. 19. ξυμβαῖνον] συμβαῖνον Suidas. 20. ἐπι-
 βύσασι —] Suidas s. v. ἐπιβύσαντες. 23. ἀπώρρυγας] Libri
 ἀπορρῳγας.

missus Gontharis, e stipatorum ipsius numero, bellator egregius, cum ad
 fluvium Abigam pervenisset, non procul ab urbe deserta, cui nomen Ba-
 gai, castra posuit. Hic cum hoste congressus victusque, se in vallum re-
 cepit: ubi iam a Mauris arcta obsidione premebatur, quando Salomon cum
 exercitu universo adveniens, castra stadiis lxx. ab iis procul, quibus Gon-
 tharis praeerat, metatus est, ibique substitit. Audita Gontharis clade,
 suorum partem subsidio misit, iussitque magno animo cum hoste configere.
 At Mauri, victoriam adepti, ut dictum est, ad artem hanc se con-
 verterunt. Ex Aurasio labitur Abigas, et in plantitium devolutus, agros
 rigat pro incolarum arbitrio, aquam derivantium, prout illis ex usu praes-
 enti videtur esse. Est enim camporum aequor crebris intercismis canali-
 bus, in quos scissus Abigas, omnes subinfluit, ac subterraneis meatibus
 erumpens, undas colligit. Quod cum per longissimum tractum fiat, aqua
 fluvii in manibus est incolarum, qui alveis vel obstructis aggere, vel re-
 clusis, illam ad libitum dispensant. Ergo Mauri, canalibus, quicumque ibi

τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον. ἀφ' οὗ δὴ τέλμα βαθύ γεγόνος καὶ ἀπόριτον ἐξέπληξέ τε αὐτοὺς ὅτι μάλιστα καὶ ἐς ἀπορίαν κατέστησε. ταῦτα ἀκούσας Σολόμων κατὰ τύχος ἦει. οἱ δὲ βάρβαροι δεισάντες ἀναχωροῦσιν ἐς τοῦ Ἀύρασιόν τὸν πρόποδα. καὶ 5 ἐν χώρῳ, ὃν Βάβωσιν καλοῦσι, στρατοπεδενσάμενοι ἕμενον. ἄρας τε Σολόμων τῷ παντὶ στρατῷ ἐνταῦθα ἔκει. καὶ τοῖς πολεμοῖς ἐς χεῖρας ἐλθὼν κρατήσας τε παρὰ πολὺ αὐτῶν ἐς φηγὴν ἔτρεψε. καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ Μαυροσίοι μάχην μὲν ἐκ τοῦ ἀντιπάλου πρὸς Ῥωμαίους διενεγκεῖν ἀξύνμορον σφίσις ᾤοντο εἶναι· 10 οὐ γὰρ αὐτῶν περιέσεσθαι τῇ μάχῃ ἠλπίζον· ἐς δὲ τοῦ Ἀύρασιόν D τὴν δυσχωρίαν ἐλπίδα εἶχον ἀπολέγοντας τῇ ταλαιπωρίᾳ Ῥωμαίους χρόνῳ ὀλίγῳ ἐνθένδε ἐξανίστασθαι ὥσπερ τὸ πρότερον. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ ἐς τε Μαυριτανὸς καὶ ἐς τοὺς πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Ἀύρασιόν βαρβάρους ᾤχοντο, Ἰάβδας δὲ ξὺν Μαυροσίοις δια- H 152 15 μυροῖς ἐνταῦθα ἕμενον. ἐτύγγανε δὲ φρούριον οἰκοδομησάμενος ἐν Ἀύρασίῳ Ζερβούλην ὄνομα. οὗ δὴ εἰσελθὼν ξὺν πᾶσι Μαυροσίοις ἠσύχαζε. Σολόμων δὲ χρόνον μὲν τρίβεσθαι τῇ πολιορκίᾳ ἤκιστα ἤθελε, μαθὼν δὲ τὰ ἀμφὶ πόλιν Ταμονγάδην πεδία σίτου ἀκμάζοντος ἐμπλεα εἶναι ἐς αὐτὰ ἐπήγε τὸ στράτευμα καὶ 20 ἐγκαθεζόμενος ἐθήθη τὴν γῆν. πυρπολήσας δὲ ἅπαντα ἐς Ζερβούλην τὸ φρούριον αὐθις ἔστρεψεν.

4. Ἀύρασιόν] μαυροσίων H. 5. Βάβωσιν] Fabosim RV.
 14. Ἰάβδας] Ιαύδας LHm. Eadem varietas infra. 16. Ἀύρα-
 σίῳ] ἀύλασιῳ HL: illud Hm.

sunt, tunc obturatis, totum annum circum Romana castra vagaturum dimittunt. Nata hinc alta atque insuperabilis lacuna eos in metum gravissimum summasque angustias adduxit. Accepto rei nuntio Salomon accurrat: mox terribi Barbari, ad radices Aurasii retrocedunt, et in loco, quem Babosim vocant, stativa ponunt. Movet Salomon; omnes eo copias ducit, editoque praelio hostem egregie vincit ac fugat. Exin Mauri suis rationibus non conducere iudicarunt collatis signis cum Romanis certare; et vero victoriam desperabant. Sed Aurasii derupta ac salebrae spem ipsi hanc offerrebant, fore ut Romani, labore itineris fatiscentes, inde brevi, ut in priori expeditione, discederent. Itaque multi in Mauritania et ad Barbaros trans Aurasium, qua meridiem spectat, positos concesserunt: illic Iabdas cum xx. m. Maurorum substitit. In Aurasio castellum Zerbulen aedificaverat: quo ipse cum suis omnibus ingresus, sese continuit. Nec voluit in eo obsidendo tempus terere Salomon. Verum ubi circumiecta urbi Tamugadae arva segete iam adulta exuberare didicit, in ea induxit exercitum, ibique stativa habens, populationes fecit. Cunctis demum igne corruptis, ad castellum Zerbulen se convertit.

Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ, ᾧ Ῥωμαῖοι ἐδήκουν τὴν γῆν, Ἰάβ-
P 284 δας καταλιπὼν Μαυρουσίων τινὰς, οὓς μάλιστα ᾤετο ἐς τοῦ
φρουρίου τὴν φυλακὴν ἱκανοὺς εἶσθαι, αὐτοὺς ἐς τὴν Ἀύρασιον
ὑπερβολὴν ζῆν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἀνέβη, ὅπως μὴ πολιορκουμέ-
νους ἐνταῦθα τὰ ἐπιτήδεια σφῶς ἐπιλίποι. χώρον τε εὐρῶν κρη- 5
μνοῖς τε πανταχόθεν ἀνεχόμενον καὶ πρὸς ἀποτόμων πετρῶν κα-
λυπτόμενον, Τοῦμαρ ὄνομα, ἐνταῦθα ἡσύχαζε. Ῥωμαῖοι δὲ
Ζερβούλην τὸ φρούριον ἐς τρεῖς ἐπολιόρκουν ἡμέρας. καὶ τόξοις
χρώμενοι, ἅτε οὐχ ὑψηλοῦ ὄντος τοῦ τείχους, πολλοὺς τῶν ἐν
ταῖς ἐπάλξεσι βαρβάρων ἔβαλλον. τύχη δὲ τινι ζυνέπεσον ἄπαν- 10
τας Μαυρουσίων τοὺς ἡγεμόνας τούτοις δὴ ἐντυχόντας τοῖς βέ-
λεσι θνήσκειν. ἐπεὶ δὲ ὁ τε τῶν τριῶν ἡμερῶν χρόνος ἐτέτριβη καὶ
νῆξ ἐπέλαβε, Ῥωμαῖοι μὲν οὐδὲν τοῦ θανάτου πέρι τῶν ἐν Μαυ-
ρουσίοις ἡγεμόνων πυθόμενοι διαλίειν ἐβουλεύοντο τὴν προσε-
δρῆαν. ἄμεινον γὰρ Σολόμωνι ἐφαίνετο ἐπὶ τῇ Ἰάβδαν καὶ Μαυ- 15
ρουσίων τὸ πλήθος ἰέναι, οἰομένῳ, ἣν κελίνοὺς πολιορκία ἐλεῖν
δύνηται, ῥῆθόν τε καὶ ἀπινώτερον τοὺς ἐν Ζερβούλῃ βαρβάρους
προσχωρήσειν σφίσι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐκέτι ἀντέχειν τῇ προσε-
δρεῖα οἰόμενοι, ἐπεὶ αὐτοῖς ἄπαντες ἤδη οἱ ἡγεμόνες ἀνήρηγτο,
φεύγειν τε κατὰ τάχος καὶ τὸ φρούριον ἀπολιπεῖν ἔγνωσαν. αὐ- 20
C τικά γοῦν ἄπαντες σιγῇ τε καὶ οὐδεμίαν τοῖς πολεμίοις αἰσθήσειν
παρεχόμενοι ἔφευγον, οἳ τε Ῥωμαῖοι ἐς τὴν ἀναχώρησιν ἅμα ἡμέ-
ρα ζυνεσκευάζοντο. καὶ ἐπεὶ ἐν τῷ τείχει οὐδεὶς, καίπερ πολε-

1. ᾧ AL. ἐν ᾧ L corr. et P. [ἐν] ᾧ H. 13. πέρι] Vulgo
περί. 14. προσεδρεῖαν] προσεδρεῖαν L. 18. σφίσι] σφίσι L.
ibid. προσεδρεῖα] προσεδρεῖα L. 22. ἡμέρα om. L.

Dum Romani agros devastant, interea Iabdas, relictis in castello aliquot Mauris, quos agitando praesidio maxime idoneos iudicabat, cum caeteris ad Aurasii culmen evasit, ne deficerentur cibariis, si forte in castello obsiderentur. Locum nactus praecipitiis undique arduum, ac praeruptis scopulis circumseptum, cui nomen Tumar, illic consedit. Romani vero Zerbulen castellum per triduum oppugnarunt. Quo tempore cum arcubus uterentur (quippe murus erat humilior) stantesque ad pinnas Barbaros multos confingerent, accidit ut omnes Maurorum duces sagittis icti ceciderint. Nocte autem, quae triduum illud proxime consecuta est, illatam Maurorum ducibus necem ignorantes Romani solvendae obsidionis consilium ceperunt. Etenim ad Iabdam et Maurorum exercitum properare satius esse ducebat Salomon, id secum reputans, si illos prius expugnaret, facilius postea praesidium Zerbulenum ad deditionem compulsum iri. At Barbari infirmiores sibi visi, quam ut diutius sustinerent obsidionem, amissis iam cunctis ducibus, effugere quamprimam et castellum deserere statuerunt. Nec mora: silentio clamque hostibus in fugam se conferunt. Ut illuxit, discessum ornare Romani et convasare.

μίωv ἀναχωρούντων, ἐφαίνεται, ἐθαύμαζόν τε καὶ ἐς ἀλλήλους ἐπὶ πλείστον διηποροῦντο. ἕν τούτῃ τε τῇ ἀμηχανίᾳ τὸ φρούριον περιμόντες ἀνακεκλιμένην τὴν πυλῖδα εὐρίσκουσιν, ὄθεν δὴ οἱ Μαυροῦσιοι ὄχοντο φεύγοντες. ἕς τε τὸ φρούριον εἰσελθόντες ἐν ἄρπαγῇ ἅπαντα ἐποιήσαντο, διώκειν μέντοι ἥκιστα τοὺς πολεμίους διανοοῦντο, ἄνδρας κούφως τε ἐσταλμένους καὶ τῶν ἐκείνῃ χωρίων ἐμπείρους. καὶ ἐπειδὴ ἅπαντα ἐλήσαντο, φύλακας τοῦ φρουρίου καταστησάμενοι περὶ ἅπαντες ἐχώρουν πρόσω.

κ'. Ἐλθόντες δὲ ἐς τοῦμαρ τὸν χώρον, οὗ δὴ καθιέρξαντες σφᾶς αὐτοὺς ἠσύχαζον οἱ πολέμοι, ἄγχι που ἰστροποπεδείσαντο ἐν δυσχωρίᾳ, ἔνθα οὔτε ὕδατος ὅτι μὴ ὀλίγου οὔτε ἄλλου του ἀναγκαίου ἐν εὐπορίᾳ ἕσσεσθαι ἔμελλον. χρόνον δὲ τριβομένον σινηοῦ τῶν τε βαρβάρων οὐδαμῶς σφίσι ἐπεξιόντων, αὐτοὶ οὐδὲν τι ἤσσαν, εἰ μὴ καὶ μῦλλον, τῇ προσεδρεῖα πιεζόμενοι ἡσχαλόν.

μάλιστα δὲ ἀπάντων τῇ τοῦ ὕδατος ἀπορίᾳ ἤχθοντο, ὃ δὴ αὐτὸς Σολόμων ἐφύλασσε, καὶ ἄλλο οὐδὲν ἐς ἡμέραν ἰδίδου, πλήν γε δὴ ὅτι κύλικα μίαν ἀνδρὶ ἐκάστω. ὡς δὲ αὐτοὺς εἶδε δυσανασχετοῦντίς τε ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καὶ τὰ παρόντα δυσχερῆ φέρειν οὐκέτι οἴους τε ὄντας, ἀποπειρᾶσθαι τε τοῦ χωρίου, καὶ περὶ δυσπροσόδου ὄντος, διανοεῖτο καὶ συγκαλέσας ἅπαντας παρεκελεύσατο ὧδε, Ἐπειδὴ δέδωκεν ὁ Θεὸς Ῥωμαίοις ἐν Ἀβρασίῳ Μαυροῦσιους πολιορκεῖν, πρῶγμα πρότερόν γε κρεῖσσον ἐλπίδος

1. *ἰθαύμαζον*] Vulgo καὶ *ἰθαύμαζον*. 14. *προσεδρεῖα*] Vulgo *προσεδρεῖα*. 17. *μίαν ἀνδρὶ* — κτεινομένους (p. 288 a.) om. HL: habent APV et legit RV. 19. *οὐκέτι*] οὔτε A. 22. *πρότερόν γε*] Malim πρότερόν τε.

Cum autem supra murum nemo se proderet, quamvis abeunte hoste, mirari subiit, diuque ancipites haeserunt. In eo aestu animi, dum castellum circumeunt, portam, qua Mauri evaserant, apertam vident. Ingressi, cuncta diripiunt, omisso consilio hostes persequendi, quod si leviter armati essent, ac locorum periti. Postquam omnia compilarunt, relicto ibi praesidio, porro omnes pedibus perrexere.

20. Ut ventum est Tumar, quo se hostis cum compegisset, nihil movebat, non procul metati sunt confragoso in loco, qui ipsis aquam et comestum maligne praebiturus erat. Hic multo consumpto tempore, neque ullam eruptionem faciente Barbaro, ipsi non minus, immo vero gravius obsidione fessi, indignabantur. Nihil autem aequae illos torquebat, ut aquae penuria: cum eam ipse servaret Salomon, nec nisi unum cuique calicem diebus singulis demetiretur. Tandem ubi palam eos animi acerbiter effundere, nec miseriam, qua premebantur, tolerare diutius posse vidit, ad tentandum locum, quamvis aditu difficilem, adiecit animum, et advocata concione, cohortationem hanc habuit. *Quandoquidem id Romanis Deus concessit, ut in Aurasio Mauros obsideant, quod omnium spe maius*

- B** καὶ νῦν ταῖς γε οὐχ ὀρώσει τὰ δρώμενα παντελῶς ἄπιστον, ἀναγ-
καῖον καὶ ἡμᾶς τῇ ἄνωθεν ἐπουροῦντας ἐπικουρίᾳ ταύτην δὴ μὴ
καταπροδιδόμην τὴν χάριν, ἀλλ' ὑφισταμένους σὺν προθυμίᾳ τὸν
κίνδυνον τῶν ἐκ τοῦ κατορθώσεως εὐτυχημάτων ἐφέσθαι. ὡς
πᾶσα μὲν τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων ῥοπή ἐς τοῦ καιροῦ τὴν 5
ἀκμὴν περιίσταται· ἦν δέ τις ἐθελοκακῆσας προδιδόη τὴν τύ-
χην, οὐκ ἂν αὐτὴν αἰτιῶτο δικαίως, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ τὴν αἰ-
τίαν πεπαιημένος. Μαυρουσίων μὲν τὴν ἀσθένειαν ὀρῶτε δήπου
καὶ τὸ χωρίον, οὗ δὴ πάντων ἀπολελειμμένοι τῶν ἀναγκαίων κα-
θεύξαντες αὐτοὺς τηροῦσιν. ἑμᾶς δὲ δυοῖν ἀνάγκη τὸ ἕτερον, 10
- C** ἢ τῇ προσεδρεῖα μηδαμῶς ἀχθόμενους τὴν τῶν πολεμίων ὁμολο-
γίαν προσδέχσθαι, ἢ πρὸς ταύτην ὀλιγοῦντας τὴν μετὰ τοῦ
κινδύνου προσέσθαι νίκην. μᾶλλον δὲ καὶ τὸ πολεμεῖν πρὸς
τούσδε ἡμῖν τοὺς βαρβάρους ἀκίνδυνον ἔσται, οὗς δὴ τῷ λιμῷ
μαχομένους ἤδη οὐποτε ἡμῖν οὐδὲ εἰς χεῖρας ἀφίξεσθαι οἶμαι. 15
ἄπερ ἐν τῷ παρόντι ἡμᾶς ἐν νῷ ἔχοντας ἅπαντα προσήκει προθί-
μως τὰ παραγγελλόμενα ἐκτελεῖν.“

Τοσαῦτα Σολόμων παρακλευσάμενος δισκοπεῖτο ὄθεν ἂν
σφίσι τοῦ χωρίου πειράσασθαι ἄμεινον εἶη, ἀπορομένην τε ἐπὶ
πλείστον ἔφκει. λίαν γάρ οἱ ἀμαχός τις ἢ δυσχωρία ἐφαίνετο. 20
ἐν ᾧ δὲ Σολόμων ταῦτα ἐν νῷ ἐποιεῖτο, ἢ τύχη ὀδόν τινα τοῖς

- D** πράγμασιν ἐπορίσαστο τήνδε. Γέζων ἦν ἐν τοῖς στρατιώταις πε-

1. δρώμενα AV. πραττόμενα P. 10. δυοῖν] δυοῖν V.
11. προσεδρεῖα V. προσεδρεῖα P. 13. προσέσθαι] προθί-
σθαι V.

antea, nunc etiam fidem eorum, qui coeptis non intersunt, excedit, conse-
quens est, ut nostram adiungamus operam coelesti auxilio, neque illud
proiciamus beneficium, sed alio modo dimissionem ingressi, secundos exi-
tus, qui praeclara consequentur facinora, ambiamus. Momentum omne re-
rum humanorum in occasionis articulo situm est. Quod si quis Fortunam
abdicit inertia voluntaria, non potest sine iniuria illi culpam ascribere,
quam ipse commisit. Videtis Maurorum imbecillitatem: videtis locum, quo
ita se tuerunt, postquam in eum ipsi se concluderunt, ut nihil commestus
habeant. Vobis autem horum alterum necesse est: vel deditioem hostium
expectare, perferendo obsidionis incommoda; vel, si deditio minus placet,
victoriam cum discrimine et dimissione coniunctam amplecti. Tametsi non
adeo periclitabimur, si hos Barbaros oppugnabimus, qui fame iam consti-
tati, nunquam, ut equidem arbitror, ad conserendam nobiscum manum
accedent. Qua nunc persuasionem imbutis animis, imperata promptly eaeque
convenit.

Ita suos hortatus Salomon, exploravit qua parte oppugnationem in-
ferret. Cumque insuperabilis videretur iniquitas loci, haesit ille perdit
dubitanti similia. Dum monte Salomon defixa staret, hanc ad optata viam
Fortuna praebuit. Inter pedites Gezo quidam erat, cohortis, in quam

ζός, τοῦ καταλόγου ὀπτιῶν, εἰς ὃν αὐτὸς ἀνεγέγραπτο· οὕτω γὰρ τὸν τῶν συντάξεων χορηγὸν καλοῦσι Ῥωμαῖοι. οὗτος ὁ Γέζων, εἴτε παλῶν εἴτε θυμῷ χρώμενος, ἢ καὶ τι αὐτὸν θεῖον ἐκίνησεν, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἵνα δοκῶν ἀνέβαινε μόνος καὶ αὐτοῦ 5 μικρὸν ἄποθεν τῶν τινες ξυστρατιωτῶν ἦσαν, ἐν θαύματι ποιούμενοι τὰ γινόμενα. ὑποτοπήσαντες δὲ Μαυρουσίων τρεῖς, οἱ ἐς τὸ φυλάσσειν τὴν εἴσοδον ἐτέταχτο, ἐπὶ σφῶν ἵνα τὸν ἀνθρωπον, ἀπήντων δρόμῳ. ἄτε δὲ ἐν στενοχωρίᾳ οὐ ζυγντεταγμένοι ἐβιάδιζον, ἀλλὰ χωρὶς ἕκαστος ἦι. πάσας δὲ τὸν πρῶτόν οἱ 10 ἐντυχόντα ὁ Γέζων ἔκτεινε, οὕτω δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐκάτερον P 286 διεργάσατο. ὃ δὴ κατιδόντες οἱ ὀπισθεν ἰόντες πολλῶ θορόβῳ τε καὶ ταραχῇ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐχώρουν. ὡς δὲ τὰ δρώμενα ἤκουσέ τε καὶ εἶδεν ἡ Ῥωμαίων στρατιὰ ζύμπασα, οὔτε τὸν στρατηγὸν ἀναμείναντες τῆς πορείας σφίσις ἠγήσασθαι οὔτε τῆς σίλ- 15 πιγγοῦ τὴν ξυμβολὴν, καθάπερ εἴδιστο, σημαίνουσης, οὐ μὴν οὐδὲ τὴν τάξιν φυλάσσοντες, ἀλλὰ πατάγῳ τε πολλῶ χρώμενοι καὶ ἀλλήλοις ἐγκλειόμενοι ἔθεον ἐπὶ τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. ἐνταῦθα Ρουφίνος τε καὶ Λεόντιος, οἱ Ζάννα τοῦ Φα- V 420 ρεσμάνου, ἔργα ἐπεδείξαντο ἐς τοὺς πολεμίους ἀρετῆς ἄξια. 20 οἷς δὴ οἱ Μαυρούσιοι καταπεπληγμένοι, ἐπειδὴ καὶ τοὺς φύλακας B σφῶν ἀνηρῆσθαι ἔμαθον, αὐτίκα ἐς φυγὴν ὅπῃ ἕκαστος ἐδύνατο ἦσαν, καὶ αὐτῶν οἱ πλείστοι ἐν ταῖς δυσχωρίαις καταλαμβάνό-

5. θαύματι] θαύματος AV. 8. ζυγντεταγμένοι V. συντεταγμένοι P. 13. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 15. σημαίνουσης om. AV. 18. Ζάννα] Libri Ζάννα. Vid. p. 282 b. *ibid.* Φαρεσμάνου] φαρεσμάνος V. Φαρεσμάνου p. 282 b.

ascriptus fuerat, optio (ita vocant cum Romani, qui stipendia dividit). Hic sive per ludum, sive ex ira, sive aliquo instinctu divino concitus, suscepto eundi ad hostes consilio, solus ascendit: nec longe sequebantur commilites aliquot, inceptum hominis demirantes. Eum Mauri tres, qui aditum custodiebant, contra se tendere arbitrati, ita procurrerunt, ut non iunctis frontibus, at singuli seorsum, propter angustias loci, incederent. Qui primus obviam fit, eum Gezo ferit ac necat, itidemque reliquos: quo viso exciti, qui pone ibant, multo cum fremitu tumultuque in hostem vadunt. Omnis quoque Rom. exercitus rem simul auribus oculisque accipit, non duce, qui praeiret, expectato, non dante, ut mos est, signum classico, nullo servato ordine, nec sine ingenti strepitu, cum alter alterum hortaretur, ad hostium castra contendit. Hic facinora viris fortibus digna Rufinus atque Leontius, filii Zannae ac nepotes Pharesmanae, ediderunt: quibus attoniti Mauri, suorum etiam audita custodem caede, statim, qua cuique licuit, se fugae mandarunt: plerique intercepti in sa-

μενοι Ἰθνησικόν. Ἰάβδας δὲ αὐτὸς ἀκοντίῳ πληγῆς τὸν μηρὸν ὄμως διέφυγέ τε καὶ ἐς Μαυριτανούς ἀπεχώρησε. Ῥωμαῖοι δὲ διαρπάσαντες τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον οὐκέτι τὸ Ἀύρασιον ἐκλείπειν ἔγνωσαν, ἀλλὰ Σολόμωνος ἐνταῦθα φρούρια δομησάμενον φυλάσσουσιν, ὅπως μὴ αὐθις τοῦτο δὴ τὸ ὄρος Μαυρου-5 σίοις ἐσβατὸν ἔσται.

Ἔστι δὲ τις ἐν Ἀύρασίῳ πέτρα ἀπότομος κρημνῶν ἐς μέσον ἀνέχουσα· πέτραν αὐτὴν Γεμινιανοῦ καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι· οὗ C δὴ πύργον οἱ πάλοι ἄνθρωποι βραχὺν κομιδῆ ποιησόμενοι καταφυγὴν τε ἰσχυράν τινα καὶ ἀμήχανον τῆς τοῦ χωρίου φύσεως σφίσι 10 ξυλλαμβανούσης ἰδείμαντο. ἐνταῦθα ἐτέγγανεν Ἰάβδας τὰ τε χρήματα καὶ τὰς γυναῖκας ἡμέραις πρότερον ὀλίγαις ἐναποθέμενος, ἕνα τε γέροντα Μαυρούσιον φύλακα τῶν χρημάτων καταστυσάμενος. οὐ γὰρ ἂν ποτε ὑπετόπισεν οὔτε τοὺς πολεμίους ἐς τόνδε τὸν χώρον ἀφίξασθαι οὔτ' ἂν βίβη ἐς τὸν ἕπαντα αἰῶνα τὸν 15 πύργον εἰλεῖν. ἀλλὰ Ῥωμαῖοι τότε τοῦ Ἀύρασιου τὰς δυσχωρίας διερευνώμενοι ἐνταῦθα ἤκον, καὶ αὐτῶν τις ἀναβαίνειν εἰς τὸν πύργον ζῆν γέλωτι ἐνεχείρησεν· αἱ δὲ γυναῖκες ἐτώθαζον, ἕτε δὴ ἀμηχάνων ἐφιμένον καταγελωῶσαι. τοῦτο δὲ καὶ ὁ πρεσβύτης D ἀπὸ τοῦ πύργου διακύψας ἐποίει· ὁ δὲ Ῥωμαῖος στρατιώτης ἐπει- 20 δὴ χερσὶ τε καὶ ποσὶν ἀναβαίνων ἐγγὸς που ἐγεγόνει, σπασόμενος ἤσυχῆ τὸ ξίφος ἐξήλετό τε ὡς εἶχε τάχους καὶ τοῦ γέροντος εἰς τὸν αὐχένα ἐπιτυχῶν παλεῖ, τεμεῖν τε αὐτὸν διαμπὰξ ἰσχυσεν. ἥ

1. Ἰάβδας] [αὐθις AV hic et infra. 14. οὔτε — οὔτε'] οὐδὲ — οὐδ' P. 22. ἐξήλετο] ἐξείλετο V.

lebris, oppetierunt. Iabdas, quamvis spiculo sauciatus in femore, evasit, ac se recepit in Mauritaniam. Romani, direptis hostium castris, constituerunt nunquam e monte Aurasio amovere praesidia: quamobrem condita illic a Salomone castella tenent, ut Mauris reditum ad montem praeccludant.

Quaedam est in Aurasio abrupta rupes, inter praecipitia surgens, quam indigenae Geminiani rupem appellant. Huic turrim veteres imposuerant, admodum quidem parvam, sed quae validum et insuperabile perfrugium offerebat, adiuvante natura loci. Ibi Iabdas paucis ante diebus reposuerat cum uxoribus gazam, atque hanc Mauro cuidam seni custodiendam crediderat. Nunquam enim fore putaverat, ut hostes locum illum contingerent, nedum vi turrim caperent. At scrutantes tum Romani recessus omnes quamlibet asperos, illo penetrarunt. Cumque ascensum tentare quidam ludibundus coepisset, cum feminae deridentes, tanquam temerarium ac maiora viribus audentem, diceris lacescebant; neque aliter se gerebat, despectans e turri senior. Miles autem Romanus ille, ubi manibus pedibusque enitens, propius accessit, educto clanculum gladio, saltu quam levissimo potuit emicans, certo ictu seni collum peni-

τε κεφαλὴ ἐξέπεσεν εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ οἱ στρατιῶται θαρσοῦν-
τες ἤδη καὶ ἀλλήλων ἐχόμενοι εἰς τὸν πύργον ἀνέβαινον, καὶ τὰς
γυναῖκας τὰ τε χρήματα, μεγάλα δὴ ὄντα, ἐνθὲνδε ἐξείλον. ἀφ'
ᾧν δὴ Σολόμων πολλὰς τῶν ἐν Λιβύῃ πόλεων περιέβαλε τείχεσι.

5 Καὶ ἐπειδὴ Μαυρούσιοι ἀνεχώρησαν ἐκ Νουμιδίας νικηθέν-
τες, ὡσπερ ἐρρήθη, Ζάβην τε τὴν χώραν, ἣ ὑπὲρ ὄρος τὸ Αὐ- P 287
ράσιόν ἐστι Μαυριτανία τε ἣ πρώτη καλεῖται μητρόπολιν Σίτιφιν
ἔχουσα, τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ἐς φόρον ἀπαγωγὴν προσεποιήσατο.
Μαυριτανίας γὰρ τῆς ἐτέρας πρώτη Καισάρεια τυγχάνει οὖσα,
10 ὃ δὴ ὁ Μαστίγας ξὺν Μαυρουσίοις τοῖς αὐτοῦ ἴδρυτο, ξέμ-
παντα τὰ ἐκείνη χωρῖα κατήκοά τε καὶ φόρον ὑποτελῆ πλὴν γε δὴ
πόλεως Καισαρείας ἔχων. ταύτην γὰρ Ῥωμαίοις Βελισάριος τὸ
πρότερον ἀνεσώσατο, ὡσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθέν μοι δεδήλωται
λόγοις· ἐς ἣν Ῥωμαῖοι ναυσι μὲν εἰς αἶε στέλλονται, περὶ δὲ ἵεναί
15 οὐκ εἰσὶ δυνατοὶ, Μαυρουσίων ἐν ταύτῃ ὤκημένων τῇ χώρᾳ,
καὶ ἀπ' αὐτοῦ Λίβυες ἅπαντες, οἱ Ῥωμαίων κατήκοοι ἦσαν,
εἰρήνης ἀσφαλοῦς τυχόντες καὶ τῆς Σολόμωνος ἀρχῆς σώφρονός B
τε καὶ λίαν μετρίας, ἕς τε τὸ λοιπὸν πολέμιον οὐδὲν ἐν κῶ ἔχον-
τες, ἔδοξαν εὐδαιμονέστατοι εἶναι ἀνθρώπων ἁπάντων.

20 κα'. Τετάρτῳ δὲ ὕστερον ἐνιαυτῷ ἅπαντα σφίσις ἀγαθὰ V 421
ἐς τούναντίον γενέσθαι ξυνέπεσεν. ἔτος γὰρ ἑβδομὸν τε καὶ δέ-
κατον Ἰουστινιανοῦ βασιλείᾳ τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος,

2. τὰς] τὰς τε V.
μαυριτανίαν AV.

6. Ζάβην] ζάβιν A.

7. Μαυριτανία]

8. προσεποιήσατο A. προσεποιήσας PV.

21. ἑβδομὸν τε καὶ δέκατον] quartodecimo RV.

tus abscidit, caputque in terram deiecit. Iam animis aucti milites, et manibus inter se nexi, turrim superant, ac feminas ingentesque acervos pecuniae extrahunt: quam Salomon urbium multarum moenibus aedificandis impendit.

Postquam Mauri, accepta, quam dixi, clade, e Numidia excesserunt, vectigalem Romanis fecit idem provinciam Zabam, trans montem Aurasiium sitam. Mauritania haec prima dicitur, habetque metropollin Siti-phin. Caesarea vero princeps et caput est Mauritaniae secundae, quam cum suis Mauris Mastigas incolebat, totam habens sibi subditam ac vectigalem, praeter urbem Caesaream, iam ante a Belisario, ut supra narra- ravi, resicitam Romanis; quibus iter mari ad illam patet, non item terra, propterea quod adiacentes oras obtinent Mauri. Ab eo tempore Afri omnes, quicumque Romanis parebant, stabilem adepti pacem, sub moderato ac valde commodo Salomonis regimine, belli cogitatione omni de- posita, mortalium omnium felicissimi videbantur.

21. In contrarium haec felicitas versa est quarto post anno, quo imperii decimum septimum agens Iustinianus Cyrum ac Sergium filios

- C *Κῦρος* τε καὶ *Σέργιος*, οἱ *Βάκχου* τοῦ *Σολόμενου* ἀδελφοῦ παῖδες, πόλειον τῶν ἐν *Λιβύῃ* πρὸς βασιλικῶς ἄρχειν ἔλαχον, *Πενταπόλειος* μὲν ὁ *Κῦρος* ὁ πρεσβύτερος, *Τριπόλειος* δὲ *Σέργιος*. *Μαυρούσιοι* δὲ οἱ *Λευάθαι* καλούμενοι στρατῶ μεγάλῳ ἐς *Λεπτιμάγναν* πόλιν παρ' αὐτὸν ἵκοντο, ἐπιθρυσούντες ὅτι δὴ τούτου 5 ἔνεκα ἤκειεν, ὅπως ὁ *Σέργιος* δῶρα καὶ ξύμβολα σφίσι τὰ νομιζόμενα δοῦς τὴν εἰρήνην κρατῶνται. *Σέργιος* δὲ *Πουδεντίῳ* ἀναπεισθεὶς *Τριπολίτη* ἀνδρὶ, οὗπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐμνήσθη, ἕτε κατ' ἀρχὰς τοῦ *Βανδιλικοῦ* πολέμου *Ἰουστινιανῶν* βασιλεῖ ἐπὶ *Βανδίλους* ὑπηρετήσαντος, ὁδοήκοντα μὲν τῶν βαρ- 10
- D *βάρων* τοὺς μάλιστα δοκίμους τῇ πόλει ἐδέξατο, ἅπαντα ἐπιτελέσειν ὑποσχόμενος τὰ αἰτούμενα, τοὺς δὲ ἄλλους ἐν τῷ προστίῳ μένειν ἐκέλευσε, τούτοις δὴ τοῖς ὁδοήκοντα πίστεις ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ παρασχόμενος οὕτω δὴ αὐτοὺς ἐπὶ *Θοίνην* ἐκάλεσε. 15 τούτους δὲ λέγουσι τοὺς βαρβάρους νῦν δολερῶ ἐν τῇ πόλει γενέ- 15 σθαι, ὅπως *Σέργιον* ἐνεδρεύσαντες κτείνωσιν. ἐπειδὴ τε αὐτῶ ἐς λόγους ἦλθον, ἄλλα τε *Ῥωμαίοις* ἐνεκάλουν ἐγκλήματα καὶ τὰ λήια σφίσι οὐ δέον δηῶσαι. ἄπερ ὁ *Σέργιος* ἐν ἀλογία πεποιημένος, ἐκ τοῦ βάρου ἐξαναστὰς, ἐφ' οὗπερ καθήτο, ἐβούλετο ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ τις αὐτοῦ τῶν βαρβάρων τῆς ἐπωμίδος 20
- P 288 λαβόμενος ἐνεχίρει οἱ ἐμπόδιος εἶναι. ἔς τε *Θόρυβον* ἐνθάδε καταστάντες οἱ ἄλλοι ἀμφ' αὐτὸν ἤδη ζυνέρεον. τῶν δὲ τις *Σερ-*

1. *Κῦρος*] *Curtius* RV: sed recte infra. *ibid.* *Βάκχου*] *βόχου* A. *Bacchi* RV. 4. *Λευάθαι*] *Legebatur* *Λευκάθαι*. 5. *ἵκοντο*] *ἤκουσα* V. *ibid.* *ἐπιθρυσούντες*] *Vulgo* *ἐπιθρυσούσας*. 7. *Πουδεντίῳ*] *ποδεντίῳ* V. 17. *ἐνεκάλουν* V. *ἐπικάλουν* P. 18. *δηῶσαι*] *δηϊῶσαι* PV. 19. *βάρου*] *βαράθρου* AV.

Bacchi, fratris *Salomonis*, praefecit urbibus *Africae*; *Pentapoli* quidem *Cyrum* maiorem natu, *Tripoli* vero *Sergium*. Ad hunc, cum in urbe *Leptimagna* degeret, armati magno numero *Mauri*, qui dicuntur *Leucathae*, spargentes in vulgus, se ob eam causam adesse, ut ab *Sergio* munera ac principatus insignia consueta acciperent, itaque pax sanciretur. At *Sergius*, de sententia *Pudentii* *Tripolitani*, quem initio bellī *Vandalici* *Iustiniano* Aug. operam adversus *Vandalos* navasse in superiore libro commemoravi, octoginta, qui inter *Barbaros* illos spectatissimi erant, in urbem accepit, satis se facturum pollicitus omnibus postulatis; caeteros in suburbis manere iussit. His octogenis fide data vim absturam, eosdem ad epulas invitavit: quos sane fraudulentō animo urbem esse ingressos ferunt, ut *Sergium* insidiosē perimerent. Ubi ventum est in colloquium, cum alia *Romanis* obiecerunt, tum iniquam suarum segetum populationem. Quae naso suspendens *Sergius*, e sedili surrexit suo, voluitque abire. Mox e *Barbaris* quidam, humerali eius arrepto, ipsam retentare nititur. Iam ei circumfundebantur etiam caeteri, tumultuantes,

γλου δορυφόρων τὸ ξίφος σπασάμενος τοῦτον δὴ τὸν Μαυρούσιον
 διμερήσατο. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τυραχῆς, ὡς τὸ εἰκὸς, γενομένης
 ἐν τῷ δωματίῳ μεγάλης, οἱ Σεργίου δορυφόροι τοὺς βαρβάρους
 ἅπαντας ἔκτειναν. καὶ αὐτῶν εἷς, ἐπειδὴ κτεινομένους τοὺς ἄλ-
 5 λους εἶδε, τοῦ τε οἰκήματος, ἵνα δὴ ταῦτα ἐπράσσειτο, ἐκπεπή-
 δηκε, λαθῶν ἅπαντας, ἕς τε τοὺς δημοφύλους ἀφικόμενος τὰ
 σφίσι ξυμπεσόντα ἐδήλου. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες ἕς τε τὸ οἰ- B
 κεῖον στρατόπεδον κομίζονται δρόμῳ καὶ ἔξιν τοῖς ἄλλοις ἄπασιν
 ἐν ὄπλοις ἐπὶ Ῥωμαίους ἐγένοντο. οἷς δὴ ἀμφὶ πόλιν Λεπτιμά-
 10 γναν ἀφικόμενοι Σέργιος τε καὶ Πουδέντιος παντὶ τῷ στρατῷ
 ὑπηρτίαζον. τῆς τε μάχης ἐκ χειρὸς γινομένης τὰ μὲν πρῶτα
 ἐνίκων Ῥωμαῖοι καὶ τῶν πολεμίων πολλοὺς ἔκτειναν, καὶ αὐτῶν
 τὸ στρατόπεδον λησιύμενοι τῶν τε χρημάτων ἐκράτησαν καὶ γυ-
 ναικῶν τε καὶ παιδῶν ἐξηνδραπόδισαν μέγα τι χεῖμα. ὕστερον
 15 δὲ Πουδέντιος θράσει ἀπερισκέπτῳ ἐχόμενος θνήσκει. Σέργιος
 δὲ ἔξιν Ῥωμαίων στρατῷ, ἤδη γὰρ καὶ συνεισκόταζεν, ἕς Λεπτι-
 μάγναν ἐσήλασε.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον οἱ μὲν βάρβαροι μίξονι παρασκευῇ ἐπὶ C
 Ῥωμαίους ἰστρούτευσαν. Σέργιος δὲ παρὰ Σολόμωννα τὸν θεῖον H 153
 20 ἐστάλη, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτὸς μίξονι στρατῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἴοι·
 οὗ δὴ καὶ Κῦρον τὸν ἀδελφὸν εὔρεν. οἷ τε βάρβαροι ἐς Βυζά-
 κιον ἀφικόμενοι πλεῖστα ἐξ ἐπιδρομῆς ἐληίσαντο τῶν ἐκεῖνη χω-
 ρίων· Ἀντάλας δὲ (οὗπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐμνήσθη,

3. μεγάλης] μεγάλη A. 7. ξυμπεσόντα HL. συμπεσόντα P. 9. Λε-
 πτιμάγναν] λεπτιμαγαν HL. 23. ἐμπροσθεν] ἐμπροσθε L.

cum unus e Sergii protectoribus, stricto ense, Maurum illum confecit. Unde exorto, ut fit, in cubiculo tumultu gravi, Sergii protectores necem Barbaris omnibus intulere, praeterquam uni; qui simul ac sociorum caedem fieri vidit, e conclavi, in quo haec patrabantur, prosiluit furtim, et ad populares elapsus, casum exposuit. Quo audito, in castra revolarunt, et cum caeteris omnibus in Romanos arma sumpserunt. Illis ad Leptimagnam progressis, universum exercitum eduxere obviam Sergius Pudentiusque. Inito cominus praelio, superiores quidem principio Romani, stragem Barbarorum fecere, eorumque castris direptis, pecuniarum potiti sunt, et mulierem puerorumque ingentes greges in servitutem abduxere. Subinde vero Pudentius inconsiderata audacia perit, ac iam primis se intendentibus tenebris, Leptimagnam Sergius cum Rom. exercitu ingressus est.

Maiori postea apparatu suscepta a Barbaris in Romanos expeditione, Salomonem patrum suum Sergius adiit, rogaturus, uti ipse validiorem exercitum in hostes duceret: Cyrum quoque fratrem suum apud eum offendit. Ingressi Byzacium Barbari, maximam provinciae illius partem incursione vastarunt. Iamque Antales, qui constanti erga Romanos fide,

ἀτε Ῥωμαίοις πιστοῦ διαμεμενηκότος, καὶ δι' αὐτὸ μόνου ἐν Βυ-
 ζακίῳ Μαυρουσίῳ ἄρχοντος) ἤδη Σολόμωνι ἐκπεπολεμημένος
 ἐτόγγαυεν, ὅτι τε τὰς σιτήσεις, αἷς αὐτὸν βασιλεὺς ἐτετιμήκει,
 D Σολόμων ἀφείλετο καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν αὐτοῦ ἔκτεινε, ταραχὴν
 αὐτοῦ τινα ἐς Βυζακηνῶδες γινομένην ἐπενεγκῶν. τότε γοῦν τοῦ-5
 τος Ἀντάλας τοὺς βαρβάρους ἄσμενός τε εἶδε καὶ ὀμαιοχιμῶν
 V 422 ποιησάμενος ἐπὶ Σολόμωνά τε καὶ Καρχηδόνα σφίσι ἠγήσατο.
 Σολόμων δὲ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσε, παντὶ τῷ στρατῷ ἄρας ἐπ'
 αὐτοὺς ἤει, καὶ καταλαβὼν ἀμφὶ πόλιν Τεβέστην, ἕξ ἡμερῶν
 ὀδῶ Καρχηδόνος διέχουσαν, ἰστρατοπεδεύσατο αὐτὸς τε καὶ οἱ 10
 Βάκχου τοῦ ἀδελφοῦ παῖδες, Κύρός τε καὶ Σέργιος καὶ Σολόμων
 ὁ νεώτατος. δεισας τε τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος ἐπεμψε παρὰ
 τῶν Λευαθῶν τοὺς ἄρχοντας, μεμφόμενος μὲν ὅτι δὴ ἔσπονδοὶ
 Ῥωμαίων ὄντες εἶτα ἐν ἔπλοις γεγόμενοι ἐπ' αὐτοὺς ἤκουσι, τὴν
 δὲ εἰρήνην ἀξιώων ἐν σφίσι κρυψάσθαι, ὄρκους τε ὀμείσθαι τοὺς 15
 P 289 δευνοτάτους ὑπέσχετο, ἧ μὴν ἀμνηστία τῶν πεπραγμένων ἐς αὐ-
 τοὺς χρῆσασθαι. χλευάζοντες δὲ τὰ εἰρημμένα οἱ βάρβαροὶ πάν-
 τως αὐτὸν ὀμείσθαι τὰ Χριστιανῶν λόγια ἔφρασαν, ἕπερ καλεῖν
 εὐαγγέλια νενομίκασι. οὐκοῦν ἐπειδὴ Σέργιος ταῦτα ὀμόσας εἶτα
 τοὺς πιστεύσαντας ἔκτεινε, βουλομένοις σφίσι αὐτοῖς εἶη ἐς μά-20
 χην ἰούσι τούτων δὲ τῶν λογίων ἀποπειρώσασθαι, ὅποιαν τιὰ
 πρὸς τοὺς ἐπιόρκους δύναμιν ἔχουσιν, ὅπως αὐτοῖς βεβαιότατα

1. μόνου P et Grotius. μόνον AHL. 18. Λευαθῶν] Legebatur
 Λεβάνθων.

quemadmodum supra retuli, id consecutus erat, ut solus Mauris Byzace-
 nis praesesset, inimicitias cum Salomone susceperat, quod annonam, quam
 Imperator ipsi assignaverat, Salomon intervertisset, fratremque ipsius
 Byzacenos concitavit. His de causis lubenti Antalas animo istos Barbaros
 in conspectum admisit, initaque societate, contra Salomonem et Carthagi-
 nem duxit. Qua de re factus certior Salomon, in eos copias eduxit
 omnes, nactusque ipsos ad urbem Tebestam, quae Carthagine dierum sex
 iter abest, ibi cum Bacchi fratris sui filiis Cyro, Sergio, ac Salomone
 natu minimo metatus est. Barbarorum numero territus, misit ad Leban-
 tharum duces, et cum illis expostulavit, quod arma in Romanos sibi foe-
 dere coniunctos moverent; pacem potius firmandam esse; offerre se ius-
 iurandum sanctissimum, quo fidem faceret, quidquid patrassent, oblivione
 deletum iri. Barbari risu excipientes dicta, respondent, ipsam utique per
 sacras iuraturam literas Christianorum, quas evangelia vocare solent:
 porro velle se, postquam illa Sergius iuramento adhibuisset, et eos, qui
 ipsi credidissent, necasset, velle se, inquam, praelio experiri quam habe-
 rent vim divina illa oracula in periuros; ut cum fide certissima ad pa-

πιστεύσαντες οὕτω δὴ ἐπὶ τὰς ξυνθήκας καθιστῶνται. ταῦτα Σολόμων ἀκούσας τὰ ἐς τὴν ἔνδοξον ἐξήρτητο.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ μοῖρα τινὲ τῶν πολεμίων λείαν ὅτι πλείστην Β
ἀγοῦση ξυμβαλὼν καὶ μάχῃ νικήσας ἀφελὼν τε τὴν λείαν ἐφύ-
5 λασσε πᾶσαν. δυσανασχετοῦσι δὲ τοῖς στρατιωταῖς καὶ δεινὰ
ποιουμένοις, ὅτι δὴ αὐτοῖς οὐκ ἐδίδου τὰ λάφυρα, ἔφασκεν ἀνα-
μένειν τὸ τοῦ πολέμου πέρασ, ὅπως δὴ ἅπαντα τηρικαῦτα διανέ-
μονται, καθάπερ ἂν ἐς τὴν ἀξίαν ἐπιβάλλον ἐκάστω φαίνεται.
ἐπεὶ δὲ αὐθις οἱ βάρβαροι πάση τῇ στρατιᾷ ἐς ἔνδοξον ἄφωρτο,
10 ἐνταῦθα Ῥωμαίων τε τινες ἀπελλίποντο καὶ οἱ ἄλλοι οὐ ξὺν προ-
θυμίᾳ ἐς τὴν παρόταξιν ἦσαν. καὶ πρῶτον μὲν ἀγχώματος ἐγε-
γόνει ἡ μάχη, ὑστερον δὲ πλήθει πολλῇ ὑπερβαλλομένων τῶν
Μαυροσιων, Ῥωμαίων μὲν οἱ πολλοὶ ἔφρουγον, Σολόμων δὲ καὶ C
ἀμφ' αὐτὸν τινες χρόνον μὲν τινα βαλλόμενοι ἀντείχον, ἕστερον
15 δὲ ὑπερβιαζομένων τῶν πολεμίων σπουδῇ ἔφρουγον, ἕς τε ῥύακος
ἐκείνη ῥέοντος χαράδραν ἀφίκοντο. ἐνθα δὴ ὀκλάσαντός οἱ τοῦ
ἵππου Σολόμων ἐκπίπτει ἐς ἔδαφος, καὶ αὐτὸν κατὰ τάχος χερσὶν
οἱ δορυφόροι ἀράμενοι ἐπὶ τοῦ ἵππου καθίζουσι. περιώδυνον δὲ
γεγονότα καὶ ἀδύνατον ἔτι τοῦ χαλινοῦ ἔχεισθαι καταλαβόντες οἱ
20 βάρβαροι αὐτὸν τε κτείνουσι καὶ τῶν δορυφόρων πολλούς. αὕτη
τε τοῦ βίου τελευτῇ Σολόμωνι ἐγένετο.

4. μάχη L. μάχην P. 13. „ἐφρουγον Reg.“ MALT. Sic ALHm.
ἔφρουγον HP. 21. „σολόμωνι Reg.“ MALT. Sic LHm. σολόμωνος HP.

ctionem componendam accederent. Haec ubi accepit Salomon, se ad pugnam accinxit.

Postridie, cum hostili agmine, maximam praedam abducente, congressus, eam pariter cum victoria retulit, ac negata sibi spolia querentibus frementibusque militibus, belli finem expectandum dixit, ut omnia tunc pro cuiusque merito dividerentur. Ad pugnam deinde cum universo exercitu redeuntibus Barbaris, Romanorum nonnulla pars abfuit; caeteri gravate in aciem exierunt. Initio quidem ancipiti Marte certatum est: dein vero Mauri, numero longe superiores, Romanorum maximam partem disiecercunt in fugam. Telorum grandini restitit aliquandiu Salomon cum parva suorum manu; qui hostibus tandem praevalentibus coacti cedere, cum ad rivi proximi praecipitem alveum contentissime fugientes venissent, succidens in crura equus Salomonem excussit. Ille protectorum manibus confestim erectus, et in equum sublatus, cum prae dolore nimio iam tractare frenum nequiret, comprehensus a Barbaris trucidatur, una cum stipatorum non paucis. Hunc Salomon vitae exitum habuit.

D κβ'. Τελειώσαντος δὲ Σολόμωνος, Σέργιος ἀδοῦ, ὡσπερ
 εἶρηται, ἀδελφιδοῦς ὢν, δόντος βασιλέως, παρέλαβε τὴν Λιβύης
 ἀρχήν. ὅς δὴ φθορᾶς πολλῆς αἰτιώτατος τῷ Λιβύων γένει ἐγέ-
 νετο, ἀπαντὲς τε αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ ἤχθησαντο, ἄρχοντες μὲν, ὅτι
 P 290 ἀξύνετος ὢν κομιδῇ καὶ νέος τόν τε τρόπον καὶ τὴν ἡλικίαν ἀλα-
 ζονικώτατος γέγονεν ἀνθρώπων ὑπάντων, ὑβριζέ τε λόγῳ οὐδενὶ
 ἐς αὐτοὺς καὶ ὑπερώριον, πλούτῳ τε καὶ δυνάμει καὶ τῇ τῆς ἀρ-
 χῆς ἐξουσίᾳ ἐς τοῦτο αἰεὶ ἐπιχρώμενος· οἱ δὲ στρατιώται, ὅτι δὴ
 ἀνανδρός τε καὶ μαλθακὸς παντάπασιν ἦν· οἱ δὲ Λίβυες, διὰ τε
 ταῦτα καὶ ὅτι γυναικῶν τε καὶ χρημάτων ἀλλοτρίων ἀποπὸς τις 10
 ἐραστῆς ἐγεγόνει. μάλιστα δὲ πάντων ὁ Σισιννίου Ἰωάννης τῇ
 Σεργίου δυνάμει χαλεπῶς εἶχε. ἀγαθὸς γὰρ ὢν τὰ πολέμια καὶ
 H 154 διαφερόντως εὐδόκιμος, ἀχαρίστου τοῦ ἀνθρώπου ἀτεχνῶς ἔτυ-
 B χεν. διὸ δὴ οὔτε αὐτὸς οὔτε ἄλλος τῶν πάντων οὐδεὶς ὄπλα ἀν-
 ταίρειν ἐν τοῖς πολέμοις ἠβούλοντο. τῷ δὲ Ἀντάλα οἱ τε Μαυ- 15
 ροῦσιοι σχεδόν τι ἄπαντες εἶποντο καὶ Στότζας ἐκ Μαυριτανίας
 V 423 μετέπειμπος ἦλθεν. ἐπεὶ τε οὐδεὶς σφίσιν ἐπεξῆμι τῶν πολε-
 μίων, ἡγόν τε καὶ ἔφερον ληϊζόμενοι ἀδεῶς ἄπαντα. τότε Ἀν-
 τάλας Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ γράμματα ἔγραψεν. ἐδήλου δὲ ἡ γρα-
 φὴ τάδε „Λούλος μὲν εἶναι τῆς σῆς βασιλείας οὐκ ἂν οὐδὲ αὐτὸς 20
 ἀρνηθεῖην, Μαυροῦσιοι δὲ πρὸς Σολόμωνος ἐν σπονδαῖς πεπον-

4. τε addidi ex AL, et addebat in annot. Hoeschellius. 10. καὶ
 ὅτι] ὅτι om. HL: habet Hm. 11. Σισιννιόλον] σισιννιόλον H.
 Sisinii RV ut p. 282 b. 15. πολέμοις] πολεμίοις HL.

22. Defuncto Salomone, Sergium, qui, uti diximus, eius erat ex fratre nepos, Africae praeposuit Imperator. Multarum is calamitatum, quibus Afri sunt conflictati, praecipuus auctor extitit. Ipsius dominatum graviter omnes ferebant: duces quidem, quod, quamvis oppido rudis, et cum aetate, tum moribus juvenis esset, ipsos tamen per arrogantiam, qua mortales omnes vincebat, contumeliis afficeret licentissime, et despiciatur, ad hoc divitiis, potentia, ac sui muneris auctoritate nunquam non abutens: milites vero, quod effeminatum et mollissimum omnino nosset: Afri denique, cum easdem ob causas, tum quod perditae mulierosus, opumque alienarum avidissimus esset. Omnium maxime potentia Sergii offende-
 batur Ioannes, Sisinnii filius, quoniam, licet virtute bellica ac nobilitate excelleret, nihilominus ingrattissimum hominem experiebatur. Quo fiebat, ut nec ipse, nec omnium quisquam unus ad bellum egredi, et repugnare hostibus vellet. Cuncti fere Mauri se adiunxerant Antalae: aderat etiam Stozas evocatus e Mauritania, et cum in eos nemo erumpere, agebant omnia ferebantque impune. Quo tempore Antalae Iustiniano Aug. scripsit in hanc sententiam. *Haud equidem me maiestatis tuae servum esse inficior: verum, post sancitam inter nos pacem, iniquissimi habitis a Salomone Mauri, arma perquam inviti cepserunt, non in te,*

Θύτες ἀνόσια ἔργα ἐν ὄπλοις ὡς μάλιστα ἠναγκασμένοι γεγόνασιν, οὐ σοὶ ταῦτα ἀνταίρωντες, ἀλλὰ τὸν ἐχθρὸν ἀμυνόμενοι, καὶ διαφερόντως ἐγώ. οὐ γὰρ ὅσον με τῶν σιτήσεων ἀποστρεφῆν ἔγνω, C ὅσπερ μοι πολλῶ πρότερον χρόνῳ Βελισάριός τε διώρισε καὶ αὐτὸς 5 δέδωκας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἐμὸν ἐκτείνειν, οὐδὲν αὐτῷ ἀδίκημα ἐπενεγκεῖν ἔχων. τὴν μὲν οὖν δίκην παρὰ τοῦ ἡδικηκό-τος ἡμῶς λαβόντες ἔχομεν. εἰ δὲ σοὶ βουλομένῳ ἐστὶ δουλείειν τε Μαυρουσίους τῇ σῇ βασιλείᾳ καὶ πάντα ὑπηρετεῖν ἥπερ εἰώθασι, Σέργιον μὲν τὸν Σολόμωνος ἀδελφιδοῦν ἐνθῆνδε ἀπαλλαγέντα 10 ἐπανήκειν παρὰ σέ κέλευε, ἄλλον δὲ στρατηγὸν ἐς Λιβύην πέμπε. οὐ γὰρ σε ἐπιλειψουσιν ἄνδρες ξυνητοὶ τε καὶ Σεργίου τῷ παντὶ ἀξιώτεροι· ἔως γὰρ οὗτος τῷ σῷ ἐξηγεῖται στρατῷ, εἰρήνην ἐς D τε Ῥωμαίους καὶ Μαυρουσίους ξυνίστασθαι ἀμύχανά ἐστιν.“ Ἄνταλας μὲν τοσαῦτα ἔγραψε. βασιλεὺς δὲ ταῦτα ἀναλεξάμε- 15 νος καὶ μαθὼν τὸ κοινὸν ἀπάντων ἐς Σέργιον ἔχθος, οὐδ' ὡς πα-ραλύειν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς ἠθέλεε, Σολόμωνος τὴν τε ἄλλην ἀρε-τὴν καὶ τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν ἀισχυνόμενος. ταῦτα μὲν οὖν ἐφέρετο τῆδε.

Σολόμων δὲ, ὁ Σεργίου ἀδελφὸς, δόξας ξὺν τῷ θεῷ Σο- 20 λόμωνι ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι, πρὸς τε τῶν ἄλλων καὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμελήθη· οὐ γὰρ τις αὐτὸν περιόντα ἔγνω. ἐτόγγυον δὲ ζωγῶσαντες αὐτὸν, ἕτε νεόν κομιδῆ ὄντα, Μαυρουσίοι, καὶ αὐτοὶ ἀνεπυθάνοντο ὅστις ποτέ εἴη. ὁ δὲ Βανδύλος μὲν γένος,

3. μὲ] μὲν HL. Ἰα. μὲ Hm. 4. ὅσπερ] ὅσπερ HL: ὅσπερ L
corr. 15. ἔχθος] ἄχθος L a pr. m.

sed contra inimicum, a me inprimis oppugnandum. Etenim non tantum privare me est ausus amona, quam a Belisario mihi iamdiu decretam ipse concessisti, sed fratrem etiam meum insontem sustulit. Nunc, postquam potnas ab iniquo recepimus, si Mauros maiestati tuae subditos, et omnino pro more obsequentes habere vis, Salomonis ex fratre nepotem Sergium hinc ad te revoca, aliumque Magistrum militum in Africam mitte. Nec vero penuria tibi est virorum prudentum, qui Sergium omni meritorum genere superent. Nunquam autem pax cogmentari Romanos inter ac Mau-ros poterit, quandiu copiis tuis hic imperabit. Haec scripsit Antalas: quae cum Imperator legisset, audissetque Sergium omnibus invisum esse, ne his quidem adduci potuit, ut ei potestatem abrogaret, Salomonis vir- tuti ac morti tristissimae honorem habens. Ita res ibat.

Cum autem Salomon Sergii frater una cum Salomone patris mor- tuis crederetur, de illo nemini, ne ipsi quidem Sergio, curae erat: ne- que enim superstitem eum quisquam sciebat. Porro Mauri, quod esset admodum adolescens, capto vitam concesserant. Iussus domum ac genus edere, respondit Vandalum se esse et Salomonis servum: amicum habere

- P 291 Σολόμωνος δὲ δοῦλος ἔφασκεν εἶναι. φίλον μὲντοι τῶν τινα λα-
 τρῶν, Πηγάσιον ὄνομα, εἶναι οἱ ἐν τῇ πόλει Λαρίβρι, πλησίον
 που οὔση, ὅς αὐτὸν ὠνήσαιτο τὰ λύτρα διδοίς. οἱ μὲν οὖν Μαν-
 ροῦσιοι ἄγχιστα τοῦ τῆς πόλεως περιβόλου γενόμενοι ἐκάλουν τε
 τὸν Πηγάσιον καὶ οἱ Σολόμωνα ἰδείκνον, ἠρώτων τε εἰ οἱ τοῦ- 5
 τον ὠνεῖσθαι πρὸς ἡδονῆς ἐστι. καὶ ἐπεὶ ὠμολογεῖ ὠνήσεσθαι, πεν-
 τήκοντά οἱ χρυσοῖς ἀπέδοντο τὸν Σολόμωνα. ἐντὸς δὲ τοῦ περι-
 βόλου γενόμενος Σολόμων τοὺς Μαυροσίους, ὅτε πρὸς αὐτοῦ
 μειρακίου ὄντος ἐξηπατημένους, ἐτώθαζε. αὐτὸς γὰρ ἔφασκε
 Β Βάχχου μὲν παῖς, Σολόμωνος δὲ ἀδελφιδῶς εἶναι. Μαυροῦ- 10
 σιοι δὲ τοῖς τε ξυμπεσοῦσι περιαλοῦντες καὶ δεινὰ ποιούμενοι,
 ὅτι δὴ Σεργίου τε καὶ Ῥωμαίων ἐνέχυρον καρτερόν ἔχοντες εἴτα
 οὕτω παρέργως ἀφῆκαν, ἐς Λάριβρόν τε ἀφίκοντο καὶ αὐτοῖς ἐς
 πολιορκίαν κατέστησαν, ὅπως τὸν Σολόμωνα ξὺν τῇ πόλει αἰρή-
 σωσιν. οἱ δὲ πολιορκούμενοι τῶν βαρβάρων τὴν προσεδρείαν 15
 κατορωδήσαντες, ἐπεὶ οὐδὲ τὰ ἐπιτήδεια ἰσομισάμενοι ἔτυχον,
 τοῖς Μαυροσίοις ἐς λόγους ἦλθον, ἐφ' ᾧ χρήματα μεγάλα περι-
 βαλλόμενοι τὴν προσεδρείαν εὐθὺς διαλύσωσιν. οἱ δὲ οὐκ ἂν
 ἐλεῖν βίη τὴν πόλιν οἰόμενοι, ἐπεὶ Μαυροσίοις τειομαχεῖν οὐ-
 δαμη ἤσκηται, σπανίζειν τε τὰ ἐπιτήδεια τοῖς πολιορκουμένοις 20
 C ἤκιστα ἔγνωσαν, τοὺς τε λόγους ἐνεδέχοντο καὶ τρισχιλίους κεκο-
 μισμένοι χρυσοῦς τὴν πολιορκίαν διέλυσαν, καὶ οἱ Λευάθαι ἐπ'
 οἶκον ξύμπαντες ἀνεχώρησαν.

6. ὠνήσεσθαι] ὠνήσασθαι L corr. Hm. 7. χρυσοῖς] χρυσοῦ HL.
 8. Σολόμων addidi ex A. 9. αὐτὸς γὰρ] Legebatur αὐτὸς γὰρ
 Σολόμων. 11. ξυμπεσοῦσι] ξυμπεσοῦσιν L. 13. οὔτω] οὐ-
 τως L. *ibid.* αὐτοῖς add. HL: om. P. 15. 18. προσεδρείαν] Vulgo
 προσεδρείαν. 18. εὐθὺς] Vulgo εὐθὺ. 22. Λευάθαι] λέβα-
 θαι L. λεβάθαι H. Δεβάνθαι P. Λευάνθαι Scaliger. *Leucathae* RV.

Laribi (urbs haec vicina erat) medicum quemdam, Pegasium nomine, a quo redimeretur. Accedunt Mauri ad urbis moenia; accito Pegasio Salomonem exhibent; rogant, eumne emere lubeat. Pacto aureorum L. pretio, Salomonem dimittunt: qui urbem ingressus, Mauros, a se quamvis adolescentulo circumscriptos, sannis explosit, tunc se Bacchi filium, et ab eo Salomonis nepotem professus. Hinc dolore incensi Mauri, ac secum indignantes, quod, cum Sergii Romanorumque firmum pignus haberent, id abire adeo negligenter sivissent; ad urbem Laribum conflunt, eoque animo obsidium capessunt, ut Salomonem cum illa pariter capiant. Obsessos inuasit timor: quo impulsus, quoniam nullos commeatus invexerant, cum Mauris agunt, ut, grandi accepta pecunia, obsidionem extemplo solvant. Illi desperata urbis expugnatione, quod ad oppugnandos muros inexercitati sint Mauri, cum etiam ignorarent cibarium penuria laborare obsessos, ad conditionem accedunt, tribusque aureorum acceptis milibus, obsidionem solvunt. Tum Lebanthae omnes domum repetiere.

κγ'. Ἀντάλας δὲ καὶ ὁ τῶν Μαυρουσίων στρατὸς ξυνελέ- V 424
 γοντο αὐθις ἐν Βυζακίῳ, καὶ αὐτοῖς Σιόντζας ξυνῆν, στρατιώτας
 τε ὀλίγους τινὰς καὶ Βανθλους ἔχων. Ἰωάννης δὲ ὁ Σισινιόλου,
 πολλὰ λιπαρῶντων Λιβύων, στρατεύμα ἀγέλας ἐπ' αὐτοὺς ἤλ- D
 5 θεν. ἐτύγγανε δὲ Ἰμέριος Θραξ τῶν ἐν Βυζακίῳ καταλόγων ἄρ-
 χων, ὃν δὴ τότε Ἰωάννης ἐκέλευε πάντας ἐπαγόμενον τοὺς ταύτη
 καταλόγους ξὺν τοῖς ἐκάστῳ ἡγουμένοις ἐλθόντα ἐς χωρίον Μενε- H 155
 φέση, ὃ ἐστὶν ἐν Βυζακίῳ, σφίσι ξυμμίξαι. ἕστερον δὲ ἀκούσας
 ἐνταῦθα ἑστρατοπεδεῦσθαι τοὺς πολεμίους, Ἰμερίῳ ἔγραφε τὰ
 10 τε ξυμπεσόντα δηλῶν καὶ σφίσιν ἐπαγγέλλων ἐτέρωθι ἀναμίγνυ-
 σθαι, ὅπως μὴ κατὰ μόνας, ἀλλὰ κοινῇ ἅπαντες ὑπαντιώσωσι
 τοῖς πολεμίοις. τύχη δὲ τινι οἱ ταῦτα τὰ γρόμματα ἔχοντες ὀδῶ
 ἐτέρα χρησάμενοι τὸν Ἰμέριον εὔρειν οὐδαμῇ ἰσχυσαν, ἀλλὰ ξὺν
 τῷ στρατῷ ἐμπεπτωκῶς ἐς τὸ τῶν ἐναντίων στρατόπεδον γέγονεν P 292
 15 ὑπὸ ταῖς ἐκείνων χερσίν. ἦν δὲ τις ἐν τούτῳ τῷ Ῥωμαίων στρα-
 τῷ νεανίας Σεβηριανὸς, Ἀσιατικῷ παῖς, Φοῖνιξ, Ἐμεσηνὸς γέ-
 νος, καταλόγου ἵππικῶ ἄρχων. ὃς δὴ μόνος ξὺν τοῖς ἀμφ'
 αὐτὸν στρατιώταις, πενήκοντα οὔσι, τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖρας
 ἤλθε. καὶ χρόνον μὲν ἀντεῖχόν τινα, ἔπειτα δὲ πολλῶν πλήθει
 20 βιαζόμενοι ἐς λόφον ἀνέδραμον ἐνταῦθ' ἀπηύκοντα, οὗ δὴ φρού-
 ριον οἷα ἀσφαλὲς ἦν. διὸ δὴ ὁμολογίᾳ σφᾶς αὐτοὺς τοῖς ἐναν-
 τίοις ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοὺς ἀναβεβηκόσι παρέδωκαν. οἱ δὲ οὔτε

3. Σισινιόλου] σισινιόλου B. Sisimi RV. Vid. ad p. 290 a.
 4. ἀγέλας L. ἐγέλας P. 7. „Μενεφέση] Leg. Μενεφέσην.“
 ΜΑΛΤ. Menepheham RV. 8. ξυμμίξαι] ξυμμίξαι P. 9. ἑστρα-
 τοπεδεῦσθαι] στρατοπεδεύεσθαι L a pr. m. 21. σφᾶς αὐτοὺς]
 σφᾶς (σφᾶς L) αὐτοῖς HL.

23. Iterum Antalas ac Maurorum exercitus in Byzacio colere, socio
 Stozza cum exigua Romanorum militum ac Vandalorum manu. Filius ve-
 ro Sisinnioli Ioannes, sollicitis precibus Afrorum victus, collectas copias
 in eos duxit, atque Himerium Thracem cum omnibus, quibus praerant,
 numeris Byzacenis ac singulorum ducibus Menepheesen in Byzacio sitam
 petere, et vires iungere sibi iussit. Postea compertum habens ibi hostes
 metatos esse, Himerio per literas quid contigisset significat, mandatque
 ut secum alibi coeat; ne separate, sed una omnes illis occurrant. Forte
 accidit, ut diversum ingressi iter tabellarii, decurrerint ab Himerio; qui
 in hostium castra atque adeo manus delapsus est. In eo Romanorum ex-
 ercitu erat Severianus adolescens, Asiatici filius, natione Phoenix, ortu
 Emesenus, turmae equestris ductor. Praeter hunc et L. eius milites, ne-
 mo manum cum hoste conseruit. Illi quidem impetum aliquandiu susti-
 nuere: deinde vero multitudine oppressi, evasere cursu in collem proximi-
 mum, ubi castellum erat non satis firmum. Quamobrem hostibus, qui illo
 ascenderunt, se permisere. Nec Severianum, militumve quemquam spo-

αὐτὸν οὕτε τῶν στρατιωτῶν τινα ἔκτειναν, ἀλλὰ ζωοργήσαντες
 ἅπαντας, Ἱμέριον μὲν ἐν φυλακῇ ἔσχον, τῷ δὲ Στότζα τοὺς στρα-
 B τιώτας παρέδωσαν, ὁμολογοῦντας σφίσι ξὺν προθυμίᾳ πολλῇ ἐπὶ
 Ῥωμαίους στρατεύσεσθαι· τὸν μάλιστα Ἱμέριον, ἣν μὴ τὰ ἐπαγ-
 γελλόμενα ποιῆ, κτείνειν ἠπεύουσαν. ἐπήγγελλον δὲ πόλιν Ἀδρα- 5
 μητὸν ἐπιθυλασσίαν μηχανῇ τινι σφίσι ἐνδοῦναι. καὶ ἐπεὶ οὗ
 ἰσχυροῦτερο βουλομένῳ εἶναι, ἐπὶ Ἀδραμητῶν σὺν αὐτῷ ἦσαν.
 τῆς πόλεως ἀγχοῦ γενόμενοι Ἱμέριον μὲν ὀλίγῳ ἔμπροσθεν ξὺν
 στρατιώταις τῶν Στότζα ἐπομένων τισὶν ἔπεμψαν, Μαυρουσίους
 δεδεμένους δῆθεν ἐφέλκοντι, αὐτοὶ δὲ ὕπισθεν εἴποντο. καὶ τῷ 10
 Ἱμερίῳ εἰπεῖν τοῖς ἐφεστῶσι ταῖς τῆς πόλεως πύλαις ἐπίστελλον,
 ὡς νικῆθῃ μὲν κατὰ κράτος ὁ βασιλεὺς στρατὸς, ἤξει δὲ Ἰωάν-
 C τῆς αὐτίκα δὴ μάλα, πλήθος Μαυρουσίων δορυαλώτων ἄγων
 ἀριθμοῦ κρεῖσσον· οὕτω τε τῶν πυλῶν σφίσι ἀνοιγνυμένων,
 ἐντὸς τοῦ περιβόλου ξὺν τοῖς ἅμα αὐτῷ ἰοῦσι γενέσθαι. καὶ ὁ 15
 μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίει. Ἀδραμητηνοὶ δὲ οὕτως ἔξαπατηθέντες
 (οὐ γὰρ ἀπιστεῖν τῷ πάντων ἄρχοντι τῶν ἐν Βυζακίῳ στρατιω-
 τῶν εἶχον) τὰς πύλας ἀναπετάσαντες τοὺς πολεμίους ἐδέχοντο.
 τότε δὴ οἱ ξὺν τῷ Ἱμερίῳ ἐσβάντες σπασάμενοι τὰ ξίφη τὰς πύ-
 λας ἐπιτιθέναι τοὺς ταύτη φύλακας οὐκ ἔτι εἶων, ἀλλὰ πάντα τῇ 20
 πόλει αὐτίκα ἐδέξαντο τὸν τῶν Μαυρουσίων στρατὸν. ληισάμε-
 D νοὶ τε αὐτὴν οἱ βάρβαροι καὶ φύλακας καταστησάμενοι ὀλίγους

4. στρατεύσεσθαι ALPm. στρατεύσεσθαι HP. 5. ἐπήγγελλον] ἐπήγγελλε H. 10. δῆθεν AHL. δῆθεν τῷ λόγῳ P ex Maltreti coniectura. 13. δορυαλώτων] Vulgo δορυαλώτων. 16. Ἀδραμητηνοὶ] Vulgo Ἀδραμητινοί.

harunt vita Barbari, sed cum omnes cepissent vivos, Himerio in custodia dato, milites, se in Romanos arma luros magno studio pollicentes, Stozae tradiderunt: Himerio mortem, nisi imperata faceret, intendant. Mandarunt autem, aliqua arte efficeret, ut Adrumeto, urbe maritima, potirentur. Ut collibitum id sibi esse asseveravit Himerius, Adrumetum cum eo petunt. Urbi iam propinqui, illum modico intervallo praemittunt, nonnullis Stozae militibus stipatum, et Mauros in speciem viatos trahentem interea, dum ipsi subsequerentur. Haec autem praeparant, nuntiare portae custodibus, vi victum ac fsum hostem ab Imperatoris exercitu, moxque affuturum Ioannem cum Maurorum captivorum turba innumerabili: tum reclusa porta, urbem cum comitatu intraret. Morem is gessit, itaque decepti Adrumetini, cum nihil esset cur duci militum omnium, qui in Byzacio alebantur, diffiderent, reserata porta, hostes acceperunt. Qui cum Himerio ingressi erant, eductis protinus gladiis, ne portam custodes clauderent prohibuere, omnemque Maurorum exercitum admiserant in urbem: qua direpta, ac parvo munita praesidio,

τινὰς ἀπηλλάσσοντο. Ῥωμαίων δὲ τῶν ζωορηθέντων τινὲς μὲν
φυγόντες ἐς Καρχηδόνα ἦλθον, ἐν τοῖς Σεβηριανός τε καὶ Ἱμέ-
ριος ἦν. ἐκ Μαυρουσιῶν γὰρ τοῖς φεύγειν ἐθέλουσιν οὐ χαλεπὸν
ἦν. πολλοὶ δὲ καὶ ξὺν τῷ Σιότζα οὐ τι ἀκούσιοι ἕμειναν.

5 Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ἕστερον τῶν τις ἱερέων, Παῦλος ὄνο-
μα, ὃς δὴ ἐφεστήκει τῇ τῶν νοσοῦντων ἐπιμελείᾳ, κοινολογησά-
μενος τῶν λογίων τισιν, αὐτὸς μὲν, ἔφη, ἐς Καρχηδόνα στα-
λήσομαι καὶ κατὰ τύχος ξὺν στρατῷ ἐπανήξειν ἐλπίδα ἔχω, ὑμῖν
δὲ μελήσει τῇ πόλει τὸ βασιλέως στρατεύμα δέξασθαι. οἱ μὲν
10 οὖν αὐτὸν βρόχοις τιῶν ἀνάψαντες νίκτωρ ἀπὸ τοῦ περιβόλου
καθῆκαν, ὃ δὲ παρὰ τῆς θαλάσσης τὴν ἡύνα γενόμενος, ὀλκάδος V 425
τε ἁλίων ἐπιτυχῶν ἐνταῦθα πη οὔσης χρήμασι πολλοῖς ἀναπέλας P 293
τοδὲ ταύτῃ κυρίους ἐς Καρχηδόνα ἔπλει. οὐ δὴ καταπλεύσας
καὶ Σεργίῳ ἐς ὄψιν ἔλθῶν τὸν τε λόγον ἅπαντα ἔφρασε καὶ στρα-
15 τεύμα λόγου ἄξιον ὡς Ἀδραμητὸν ἀνασωσομένῳ δίδῶναι ἤξιον.
καὶ ἐπεὶ ταῦτα Σέργιον ἦμισα ἤρρακεν, ἄτε τοῦ ἐν Καρχηδόνα
στρατοῦ οὐ πολλοῦ ὄντος, ὃ δὲ ὀλίγους οἱ στρατιώτας τινὰς δι-
δῶναι ἔδειτο, λαβῶν τε ἄνδρας οὐ πλέον ὀδοθήκοντα, ἐπενόει
τοιαῦδε. νηῶν τε ἄθροισιν καὶ ἀκάτων συχνῶν ποιησάμενος ναύ-
20 τας τε πολλοδὲ ἐνταῦθα ἐσεβίβασε καὶ Αἰβνας ἄλλους, ἱμάτια
περιβεβλημένους, ἃ δὴ Ῥωμαίων οἱ στρατιῶται εἰσάσασιν ἐνδιδύ- B
σκεσθαι. ἄρας τε τῷ παντὶ στόλῳ εὐδῶ Ἀδραμητοῦ κατὰ τύχος H 156

2. Σεβηριανός] σεσηριανός AHL. 6. ἐφεστήκει L corr. Hm.
ἐφεστήκει AL. ἐστήκει HP. 7. λογίων] λογίων HL et Reg.
apud Malt. 11. ἡύνα] Vulgo ἡύνα. 13. ταύτῃ HL. ταύ-
της P. 22. εὐδῶ] Vulgo εὐδῶς.

Barbari discesserunt. Romanorum, qui vivi in eorum potestatem vene-
rant, elapsi nonnulli se recepere Carthaginem: Severianus atque Hime-
rius in illo fuere numero. Quisquis enim Mauris fuga subtrahere se vo-
lebat, facile poterat. Multi a Stoza digredi noluerunt.

Aliquantum post sacerdos quidam (Paulo nomen erat) nosocomio
praefectus, cum civitatis optimatibus quibusdam agens, *Equidem ipse,*
inquit, *Carthaginem proficiscar, spe ductus, fore ut cum copiis propediem*
videam: vobis vero ut in urbem Caesarianus intronmittatur exercitus curae
sit. Cum illi funibus religatum e muro noctu demiserunt. Hinc ipse ad
littus maris progressus, ac navigium piscatorium nactus, ab iis, ad quos
id pertinebat, multa impetravit pecunia, ut Carthaginem veheretur. Quo
delatus, et ad Sergium introductus, rem plane enuntiavit, validasque co-
pias petit, utpote qui recipere Adrumetum pararet. Renuenti Sergio, et
Carthaginensis praesidii tenuitatem causanti inastitit, ut aliquot saltem
sibi milites adiungerentur. Assumptis tandem non amplius octoginta, hanc
artem excogitat. Collecta magna vi navium scapharumque, nautas pluri-
mos aliosque Afros in eas imponit, militum Romanorum more vestitos.
Tum oram solvit, et recta Adrumetum versus cum omni classe celeriter

ἔπλει. καὶ ἐπεὶ αὐτῆς ἄγχιστα ἐγεγόνει, πέμψας τινὰς λάθρα τοῖς τῆς πόλεως δοκιμοῖς ἐσήμαινεν ὡς Γερμανὸς ὁ βασιλέως ἀνεψιὸς ἐς Καρχηδόνα ἔναγχος ἦκων Ἀδρυμητηνοῖς λόγου πολλοῦ ἄξιον στράτευμα πέμψει. οἷς δὴ Θαρσοῦντας ἐκέλευε τὴν νύκτα ἐκείνην ἀνακλιῖναι σφίσι πυλίδα μίαν. οἱ δὲ τὰ ἐπηγγελμένα 5
C βόλου γενόμενος τοὺς τε πολεμίους ἅπαντας ἔκτεινε καὶ βασιλεὺς Ἀδρυμητὸν ἀνισώσατο, ἣ τε ἀμφὶ Γερμανῶ φήμη ἐνθενδε ἀρξαμένη ἄχρι ἐς Καρχηδόνα ἐχώρησεν. οἱ δὲ Μαυροῦσιοι καὶ ὁ Σιτότζας ἔξιν τοῖς ἐπομένοις ταῦτα ἀκούσαντες κατ' ἀρχὰς μὲν 10
κατωρρώδησάν τε καὶ ἐς τὰς Λιβύης ἐσαχτιαὶς φεύγοντες ὥχοντο, ἔπειτα δὲ γνόντες τὸν ἀληθῆ λόγον δευρὰ ἐποιούντο, εἰ αὐτοὶ Ἀδρυμητηνῶν φεισάμενοι πάντων τοιαῦτα πρὸς ἐκείνων πεπόνθασι. διὸ δὴ πανταχῆ ἐπισκῆψαντες ἀνόσια Ἀλβυας ἔργα εἰργάσαντο, οὐδεμιᾶς ἡλικίας φεισάμενοι, γέγονέ τε τότε ἀνθρώπων 15
D οἱ μὲν ἐς τὰς πόλεις διέφευγον, οἱ δὲ ἐς τὴν Σικελίαν καὶ νήσους τὰς ἄλλας. οἱ μέντοι λόγμοι ἅπαντες ἐς Βυζάντιον ἦλθον, ἐν τοῖς καὶ Παῦλος ἦν, ὁ τὴν Ἀδρυμητὸν ἀνασωσάμενος βασιλεῖ. οἱ τε Μαυροῦσιοι ἀδείστερον ἅπαντες, ὡς οὐδενὸς σφίσι ἐπέξ- 20
ιόντος, ἤγόν τε καὶ ἔφερον ἅπαντα καὶ ἔξιν αὐτοῖς ὁ Σιτότζας ἐν δυνάμει ὦν ἦδη. Ῥωμαῖοι γὰρ αὐτῶ στρατιῶται πολλοὶ εἶποντο,

3. Ἀδρυμητηνοῖς] Ἀδρυμητινοῖς P et similiter infra. 4. πέμψει] Vulgo πέμψοιν. πέμψειν, sed deleto ν, L. 5. σφίσι L. σφί-
οιν P.

navigat. Ut proxime urbem venit, quosdam submittit, qui significant primariis civibus, Germanum, Augusti ex fratre nepotem, modo Carthaginem advectum, florentem exercitum Adrumetinis mittere. Quo nuntio erectis mandat, ut ea nocte portam unam aperiant. Exequuntur illi mandata: itaque Paulus in urbem cum comitibus acceptus, facta hostium internecione, Adrumetum Augusto recuperavit: fama autem de Germano hic excitata, Carthaginem usque pervasit. His Mauri ac Stozas, quique ipsum sequebantur, auditis, initio quidem adeo territi fuere, ut ad oras extremas Africae fugerint. At postea re, ut vere se habebat, comperta, graviter commoti sunt, quod cum ipsi Adrumetinis omnibus pepercissent, tam male essent ab iis habiti. Quapropter effuso quosquoversum impetu, in Afros, sine ullo aetatis discrimine, feritatem immanem exercuerunt. Tunc temporis magna erat in agris solitudo: cum Afri, quos ferrum reliquos fecerat, partim in urbes, partim in Siciliam aliasque insulas dif- fugissent. Primores omnes Byzantium se contulere: quo in numero Paulus fuit, is qui Imperatori Adrumetum recuperaverat. Interea Mauri uni- versal, nulla eruptione prohibiti, omnia impune vastabant, et cum illis Stozas, iam potens. Ipsum enim Romani milites magno numero seque-

οἱ μὲν αὐτόμολοι ἦκοντες, οἱ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀχμάλωτοι γε-
γενημένοι, ἐθελούσιοι δὲ αὐτοῦ μέναντες. Ἰωάννης δὲ, οὗ δὴ
λόγος τις ἦν ἐν Μαυρουσίοις, Σεργίῳ προσκεκρουκῶς ἐς τὰ μύ-
λιστα ἤσυχίαν ἤγεν.

5 κδ'. Ἐν τούτῳ δὲ βασιλεὺς ἄλλον ἐς Λιβύην στρατηγὸν P 294
Ἀρεόβινδον ξὺν στρατιώταις ὀλίγοις τισὶν ἐπεμψεν, ἄνδρα ἐκ
βουλῆς μὲν καὶ εὖ γεγονότα, ἔργων δὲ πολεμίων οὐδαμῶς ἔμπει-
ρον· καὶ ξὺν αὐτῷ Ἀθανάσιον ὑπαρχον ἄριτι ἐξ Ἰταλῶν ἦκοντα
ἔστειλε καὶ Ἀρμενίους ὀλίγους τινάς, ὧν Ἀρταβάνης τε καὶ
1.) Ἰωάννης ἤρχον, Ἰωάννου παῖδες, Ἀρσακίδαί μὲν γένος, ἐναγ-
χος δὲ ἀπολιπόντες τὸ Περσῶν στρατεύμα, ἐς τε Ῥωμαίους αὐ-
θις ξὺν τοῖς ἄλλοις Ἀρμενίοις αὐτόμολοι ἦκοντες. ξυνην δὲ τῷ
Ἀρεόβινδῳ ἢ τε ἀδελφῇ καὶ Πρεϊέκτα ἢ γυνῇ, Βυγλεντίας θυ-
γάτηρ τῆς βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἀδελφῆς. οὐ μὴν οὐδὲ Σέργιον B
15 μετεπέμπετο, ἀλλ' αὐτόν τε καὶ Ἀρεόβινδον Λιβύης στρατηγούς
ἐκέλευεν εἶναι, τῆν τε χώραν καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς καταλό-
γους διελομένους. ἐπέβαλλε δὲ Σεργίῳ μὲν τὸν πόλεμον διενεγ-
κεῖν πρὸς τοὺς ἐν Νομυδίᾳ βαρβάρους, Ἀρεόβινδῳ δὲ τοῖς ἐν
Βυζακίῳ Μαυρουσίοις αἰεὶ διαμάχεσθαι. καταπλεύσαντός τε τοῦ V 426
20 στόλου τούτου ἐς Καρχηδόνα Σέργιος μὲν ἐπὶ Νομυδίας ξὺν τῷ
οἰκίῳ στρατῷ ἀπιὼν ὤχετο, Ἀρεόβινδος δὲ Ἀντάλαν τε καὶ
Στότζαν ἐνστρατοπεδεύεσθαι μαθὼν ἀμφὶ πόλιν Σικαβενερίαν,
τριῶν ἡμερῶν ὁδῷ Καρχηδόνας δέχουσαν, Ἰωάννην τὸν Σισιν- C

13. Πρεϊέκτα] πρεϊσκα HL. 22. Σικαβενερίαν] σικαβενερίαν
LHm et Reg. apud Malt. Sica venetiam RV.

bantur: quorum alii ad eum sponte transfugerant, alii initio capti, post-
modum volentes lubentesque apud illum remanserant. Ioannes, quem in
aliquo numero ponebant Mauri, offensus Sergio, plane cessabat.

24. Id temporis alterum militiae Magistrum cum paucis militibus in
Africam misit Imperator. Is erat Areobindus, genere quidem clarissimus
in ordine senatorio, sed plane armorum rudis. Misit cum ipso Praefec-
tum Authanasium, dui ex Italia non ita pridem venerat, et Armenos ali-
quot, quibus praeerant Artabanes ac Ioannes, Ioannis filii, Arsacidae, et
recenti transfugio a Persarum exercitu ad Romanos reversi cum caeteris
Armenis. Habebat secum Areobindus sororem suam, et Preiectam uxorem,
filiam Vigilantiae, sororis Iustiniani Aug. qui ne tum quidem Ser-
gium revocavit, sed pariter cum Areobindo Magisterium militare Africae
gerere iussit, provinciis et numeris militum divisit bifariam. Ac Sergio
cum Numidiae Barbaris, Areobindo cum Mauris Byzacenae bellum perpetuum
iniunxit. Appulsa Carthaginem classe, in Numidiam Sergius cum
suis copiis profectus est. Areobindus vero, ubi Antalam ac Stozam non
procul Sica veneria (urbs illa tridui distat Carthagine) castra metatos
audivit, Ioannem Sisinnoli filium cum exercitus flore destinat, et Sergio

νόλου ἐπ' αὐτοὺς ἐκέλευεν ἵνα τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον εἴ τι ἄριστον ἦν· τῷ δὲ Σεργίῳ ἔγραψε τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην ἀναμιγνυσθαι, ἐφ' ᾧ κοινῇ ἅπαντες ὁμοσε τοῖς πολεμοῖς χωρήσουσι. Σέργιος μὲν οὖν τῶν τε γεγραμμένων καὶ τοῦ ἔργου τούτου ὀλιγορεῖν ἔγνω, ὁ δὲ Ἰωάννης εὖν ὀλίγω στρατῷ ἀμυθῆτω ἠνάγκαστο 5 τῷ πολεμίων πλήθει ἐς χεῖρας ἵναί. ἦν δὲ αὐτῷ τε καὶ Στότζα μέγα τι αἰεὶ ἐς ἀλλήλους ἔχθος, ἐκάτερός τε αὐτῶν ἤρχετο φονεὸς πατέρου γεγόμενος οὕτω δὴ ἔξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι.

D τότε γοῦν, ἐπειδὴ τάχιστα ἡ μάχη ἐν χερσὶ γίνεσθαι ἐμελλεν, ἄμφω ἐκ τῶν στρατοπέδων ἐλαύνοντες ἐπ' ἀλλήλους ἦλθον. ὁ 10 μὲν οὖν Ἰωάννης ἐνταίνας τὸ τόξον ἔτι προσίοντα τὸν Στότζαν κατὰ βουβῶνα τὸν δεξιὸν ἐπιτυχῶν βάλλει, ὁ δὲ καιρίαν τυπεὶς αὐτοῦ ἔπεσεν, οὐπω μὲν τεθνεὼς, χρόνον δὲ ὀλίγον τινὰ ταύτῃ δὴ ἐπιβιωσόμενος τῇ πληγῇ. ἐπελθόντες δὲ πάντες αὐτίκα, ὅσοι τε αὐτῷ εἶποντο καὶ ὁ τῶν Μαυρουσίων στρατὸς, Στότζαν μὲν 15 ὀλιγοφυχοῦντα ἐπὶ δένδρου τινὸς ἔθεντο, αὐτοὶ δὲ θυμῷ πολλῷ

P 295 ἐπὶ τοὺς πολεμίους χωρήσαντες τὸν τε Ἰωάννην καὶ Ῥωμαίους ἅπαντας, ἅτε πλήθει πολλῷ ὑπεραίροντες, οὐδενὶ πόνῳ ἐτρέψαντο. τότε δὴ φασιν εἰπεῖν τὸν Ἰωάννην ὡς ἡδὴν τινα θάνα-

H 157 τον θνήσκει, ἐπεὶ οἱ τὰ τῆς εὐχῆς ἀμφὶ τῷ Στότζα ἐς πέρας ἀφῆ- 20 κται. χῶρος δὲ τις ἦν κατάντης ἐνταῦθα, οὗ δὴ αὐτὸν ἀποβάλλει ὀκλάσας ὁ ἵππος. ἐφ' ὃν αὐθις αὐτὸν ἀναθρώσκειν πειρώμενον καταλαβόντες οἱ πολέμιοι κτείνουσι, ἄνδρα γεγόμενον

6. τῷ πολεμίων] Vulgo τῶν πολεμίων. Articulum om. L. 12. τυ-
πεῖς] τυπταῖς A. 18. ἐτρέψαντο] ἐστρέψαντο L a pr. m. 20. τῷ
στότζα AL. τὸν Στότζαν P.

scribit, uti suas cum Ioanne copias copulet, quo iunctis viribus petatur hostis. At literas remque ipsam in postremis habente Sergio, Ioanni paucorum duci necesse fuit cum infinita hostium multitudinē conferre manum. Cum autem inter illum ac Stozam capitale odium inveterasset, alter alterum manu sua conficere, et peracta caede emori peroptabat. Tum igitur, proxime antequam praelium iniretur, ex acie uterque sua admissis equis concurrat. Adhuc Stozas accedebat, cum Ioannes, intento arcu, dexterum illius inguen transfixit. Stozas letali accepto vulnere concidit, haud exanimis quidem, sed post ictum huiusmodi non diu vitam producturus. Statim omnes accurrere, tum Stoziani, tum Mauri; et postquam deficientem animo viribusque ad arborem deposuerat, in adversarios animose invecti, Ioannem ac Romanos omnes nullo negotio in fugam verterunt, quippe cum illos longe numero superarent. Ioannem in eo reum articulo dixisse ferunt, iam sibi mortem iucundam fore, quando concepti in Stozam voti compos evasisset. Ibi locus quidam declivis erat: ubi Ioannes lapsus in caput equo excussus, cum in eum saltu denuo sese tollere conaretur, ab hostibus comprehensus et caesus est, vita clarissi-

δόξη τε καὶ ἀρετῇ μέγαν. ὅπερ ὁ Στότζας μαθὼν ἐτελεύτησε, τοσοῦτον εἰπὼν, ὡς ἥδιστα τὸ λοιπὸν θνήσκει. ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ B καὶ Ἰωάννης Ἀρμένιος Ἀρταβάνου ἀδελφὸς θνήσκει, ἔργα ἐς τοὺς πολεμίους ἐπιδειξάμενος ἀρετῆς ἄξια. βασιλεὺς δὲ ταῦτα ἀκούσας περιώδυνός τε τῇ τοῦ Ἰωάννου γεγονῶς ἀρετῇ, μάλιστα ἀξίμφορόν τε νομίσας εἶναι τοῖν δυοῖν στρατηγοῖν τὴν ἀρχὴν ἔχειν, τὸν μὲν Σέργιον εὐθὺς μεταπεμψάμενος ἐς Ἰταλίαν ἕξιν στρατιῶν ἔστειλεν, Ἀρεοβίνδῳ δὲ ἅπαν τὸ Λιβύης παρέδωκε κράτος.

κέ'. Γόνθαρης δὲ δυοῖν μηνῶν ὕστερον ἢ Σέργιος ἐνθῆδε C 10 ἀπίων ὄχετο τυραννίδι ἐπέθετο τρόπῳ τοιῷδε. ἐτύχχανε μὲν αὐτὸς τῶν ἐν Νουμίδαις καταλόγων ἡγούμενος διατριβὴν τε διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ἔχων, ἔπρασσε δὲ λάθρα ἐς Μαυρουσίους ὅπως ἐπὶ Καρχηδόνα χωρήσουσιν. αὐτίκα τοῖνυν ἕκ τε Νουμιδίας καὶ Βυζακίου πολεμίων στρατὸς ἐς ταῦτὸ ἀγγεγεμμένος ἐπὶ Καρχη- 15 δόνα σπουδῇ πολλῇ ἤεσαν. ἤγειτο δὲ Νουμιδῶν μὲν Κουτζίνας τε καὶ Ἰάβδας, Βυζακηνῶν δὲ Ἀντάλας. ἕστην δὲ αὐτῷ καὶ Ἰωάννης ὁ τύραννος ἕξιν τοῖς ἐπομένοις, ὃν δὴ οἱ στρατιῶται, D Στότζα τετελευτηκότος, ἄρχοντα σφίσιν αὐτοῖς κατεστήσαντο. γνοὺς δὲ Ἀρεοβίνδος τὴν ἔφοδον ἄλλους τε τῶν ἀρχόντων ἕξιν 20 τοῖς ἐπομένοις ἐς Καρχηδόνα καὶ Γόνθαρην μετεπέμψατο. παρῆν δὲ αὐτῷ ἕξιν τοῖς Ἀρμενίοις καὶ Ἀρταβάνης. ὁ μὲν οὖν Ἀρεοβίνδος Γόνθαρην ἐξηγεῖσθαι παντὶ τῷ στρατῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους V 427

3. Ἀρταβάνου] ἀρταμάνου L. 6. δυοῖν] δυεῖν L. *ibid.* ἔχειν delet Grotius. 13. καρχηδόνα ALHm. καρχηδόνος AmHP. 14. ἀγγεγεμμένος] Vulgo ἐγγεγεμμένος.

me et magna cum laude fortitudinis acta. Stozas, necis huius accepto nuntio, efflavit animam, id unum effatus, se iam suavissime emori. Ioannes quoque Armenus frater Artabanis, in hac pugna editis in hostem facinoribus generoso dignis pectore, cecidit. Haec ubi Imperator audivit, dolorem magnum ex infelici Ioannis virtute capiens, ac secum reputans militiae Magisterium bifariam dividi sine maximo detrimento non posse, evocatum protinus Sergium, in Italiam cum exercitu misit: Areobindum universae Africae praefecit.

25. Altero post mense quam Sergius inde discesserat, hac via Gontharis ad tyrannidem grassatus est. Cum Numidiae militaribus numeris praecisset, ibique ex officio moraretur, cum Mauris clanculum egit, ut Carthaginem infesti peterent. Itaque e Numidia atque Byzacio collectae in unum hostiles copiae magna contentione ad Carthaginem repente iter direxerunt. Numidiae Cutzinas et Iabdas imperabant, Byzacienae Antalas; cui se suosque adiunxerat Ioannes tyrannus, quem milites post obitum Stozae principem suum creaverant. Certior factus de illorum adventu Areobindus, cum alios duces omnes eorumque milites Carthaginem revocavit, tum ipsum Gontharin, quocum erat Artabanus, et qui hunc sequebantur Armeni. Porro Gontharis iubenti Areobindo copias omnes in ho-

ἐκέλευεν. ὁ δὲ προθύμως οἱ τὰ ἐς πόλεμον ὑπηρετήσῃν ὑποσχόμενος ἔποιε τόδε. τῶν οἰκετῶν μὲν ἕνα, Μαυρούσιον μὲν γέ-
 P 296 νος, τέχνην δὲ μάγειρον, ἐς τὸ τῶν ἐναντίων στρατόπεδον ἐκέ-
 λειν ἵναί, καὶ δόκησιν μὲν τοῖς ἄλλοις παρέχεσθαι ὅτι δὴ τὸν
 δεσπότην ἀποδράς ᾤχετο, λάθρα δὲ τῷ Ἀντάλα εἰπεῖν ὡς αὐτῷ 5
 Γόνθαρῖς κοινωεῖν βούλοιο τῆς Λιβύων ἀρχῆς. ὁ μὲν οὖν μά-
 γειρος κατὰ ταῦτα ἔποιε. ὁ δὲ Ἀντάλας τὸν μὲν λόγον ἀσμένως
 ἤκουσε, τοσοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο, ὡς αἱ γενναῖαι τῶν πράξεων
 διὰ τῶν μαγείρων ἐπιγίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις οὐ πεφύκασι. ταῦ-
 τα ἐπεὶ Γόνθαρῖς ἤκουσε, τῶν δορυφόρων ἕνα, Οὐλίθειον ὄνομα, 10
 ᾧ δὴ μάλιστα πιστοτάτῳ ἐχρήτο, παρὰ τὸν Ἀντάλαν εὐθὺς
 ἐπεμψεν, ὡς ἀγγοτάτῳ Καρχηδόνος αὐτὸν παρακαλῶν ἵναί.
 οὕτω γάρ οἱ τὸν Ἀρεοβίνδον ἐξ ἀνθρώπων ἀφανιεῖν ἐπηγγέλλετο.
 B ὁ μὲν οὖν Οὐλίθεος κρύφα τῶν ἄλλων βαρβάρων Ἀντάλα ξυμ-
 βαίνει, ἐφ' ᾧ Βυζακίου μὲν Ἀντάλας ἄρχοι, τό τε ἡμισυ τῶν 15
 Ἀρεοβίνδου χρημάτων ἔχων καὶ πεντακοσίους τε καὶ χιλίους στρα-
 τιώτας Ῥωμαίους ἔξιν αὐτῷ ἐπαγόμενος, Γόνθαρῖς δὲ τὸ βασι-
 λέως ἀξίωμα λάβοι, Καρχηδόνος τε τὸ κράτος καὶ Λιβύης τῆς
 ἄλλης ἔχων. ταῦτα δὲ διαπεπραγμένους ἐπανῆκεν ἐς τὸ Ῥωμαίων
 στρατόπεδον, ὅπερ ἔπαιν πρὸ τοῦ περιβόλου πεποιήντο, ἐν σφί- 20
 σιν αὐτοῖς τὰ φυλακτιήρια πύλης ἐκάστης νειμάμενοι. οἱ δὲ βάρ-
 βαροι οὐ πολλῶ ὕστερον εὐθὺν Καρχηδόνος σπουδῇ πολλῇ ἤεσαν,
 ἐν τε χωρῷ τῷ Δεκιμῷ καλουμένῳ στρατοπεδευσάμενοι ἕμενον.

7. ὁ δὲ] ὁ δὲ οἱ HL. 9. οὐ πεφύκασι P cum RV. οὐ om AHL.
 19. ταῦτα δὲ] ταῦτά τε Hm. 20. πεποιήντο LmHm. πεποιήθη-
 ται APm. πεποιήται HP.

stem ducere, suam in bello operam prompte pollicitus, fraudem hanc struxit. Maurum quemdam, e suis unum famulis, eundemque coquum ad castra hostium se ita conferre iussit, ut vulgo quidem servi speciem fugitivi praeberet, clam vero Antalae significaret, velle Gontharin cum ipso regnum Africae communicare. Nec defuit mandatis coquus. His Antalae quamvis libenter auditis, id unum respondit, praeclara negotia per coquos agitari inter homines non solere. Quibus verbis ad Gontharin perlatis, Ulitheum, satellitii sui fidissimum, e vestigio ad Antalam destinat, eum hortans, ut proxime Carthaginem veniat: id si fecerit, facturum se recipit, ut Aereobindus ex vivorum numero exturbetur. Demum Ulitheus, clam caeteris Barbaris, cum Antala pactionem hanc conficit: in potestate Antalae futurum Byzacium cum dimidia parte pecuniae Aereobindi, ac Romanis militibus mille et quingentis: Gontharin cum regia dignitate, dominatu Carthaginis et reliquae Africae potiturum. His transactis, ad Romana castra revertitur, ab omni exercitu pro moenibus ita posita, ut inter copias portarum custodia divisa esset. Haud multo post recta Carthaginem petere Barbari maturavero, et ad Decimum metati

ἐνθ' ἔνδε τε ἄραντες τῇ ὑστεραία πρόσω ἐχώρουν. τινὲς δὲ ὑπαν- C
τιάσαντες τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, ἐς χεῖράς τε αὐτοῖς ἀπροσδό-
κητοι ἦλθον καὶ Μαυρουσίων συχνόδς ἔκτειναν. οὗς δὴ ὁ Γόν-
θαρις εὐθὺς ἀνεκάλει κακλῶν, ἅτε ἀνεπισκέπτως τε θρασυνομί-
5 νους καὶ τὰ Ῥωμαίων πρῶγματα ἐθέλοντας ἐς προὔπτόν τινα ἐμ-
βαλεῖν κίνδυνον.

Ἐν τούτῳ δὲ Ἀρεόβινδος πέμψας παρὰ τὸν Κουτζίναν λά-
θρα ἔπρασε προδοσίας πέρι. καὶ οἱ ὁ Κουτζίνας ὠμολόγησεν,
ἐπειδὴν ἐν τῷ ἔργῳ γέγονται, ἐπὶ τε Ἀντάλαιν καὶ Μαυρουσίους H 158
10 τοὺς ἐκ Βυζακίου τραπήσεσθαι. Μαυρούσιοι γὰρ οὔτε πρὸς ἄλ-
λους ἀνθρώπων τινὲς οὔτε πρὸς ἀλλήλους τὸ πιστὸν ἔχουσι. ταῦ-
τα ἐς Γόνθαριν ὁ Ἀρεόβινδος ἐξήνεγκεν. ὁ δὲ παρακρούεσθαι τε D
καὶ ἀναβάλλεσθαι τὴν πρῶξιν ἐθέλων παρήγει τῷ Ἀρεοβίνδῳ τὸ
πιστὸν ἐς Κουτζίναν ὡς ἥμισυ ἔχειν, ἢ μὴ τοὺς παῖδας ἐν ὁμή-
15 ρων λόγῳ παρ' αὐτοῦ λάβοι. Ἀρεόβινδος μὲν οὖν καὶ Κουτζί-
νας λάθρα παρ' ἀλλήλους ἀεὶ πέμποντες ἀμφὶ τῇ ἐς Ἀντάλαιν
ἐπιβουλῇ διατριβὴν ἔσχον. Γόνθαρις δὲ αὖθις τὸν Οὐλλίθεον
στείλας ἔκλυστα τῷ Ἀντάλᾳ ἐποίησε τὰ πρασσόμενα. καὶ ὅς
οὔτε τι τῷ Κουτζίνα ἐπικαλεῖν ἔγνω οὔτε ὅτι ἐπέλυστο τὴν ἐπι-
20 βουλὴν ἔνδηλος αὐτῷ ἐγεγόνει, οὐ μὴν οὐδέ τι ἐξήνεγκε τῶν αὐ-
τῷ τε καὶ Γονθάριδι ξυγκειμένων. ἀλλήλοις δὲ ἄμφω πολέμοι
τε καὶ δυσμενεῖς ταῖς γνώμαις ὄντες νῦν τε πονηρῶ ξυνητάσσοντο, F 297
ἐπὶ τε τὸν οἰκείον ἐκάτερος φίλον ἀλλήλοις ξυστρατεύοντες ἦσαν.

1. τε add. L. 16. Ἀντάλαιν] Ἀντάλα P. 19. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P. *ibid.* ἐπικαλεῖν AL. ἐπιβαλεῖν P. 23. ξυ-
στρατεύοντες] ξυστρατεύοντες L.

(id loco nomen erat) cum inde postridie movissent, progressi sunt. Romanam pars exercitus illis obviam facta, improvise impetu Mauris cladem non levem attulit. Eos Gontharis in castra quamprimum revocat, obiurgatque inconsideratam audaciam, qua rem Romanam in apertum discrimen conficere vellent.

Interea per internuntios Cutzinam Areobindus ad proditionem occulte sollicitabat. Recepit Cutzinas, se, servente praelio, arma in Antalam ac Mauros Byzacenos versurum. Nimirum Mauri nullam sibi invicem, ne dum aliis nationibus fidem praestant. Huius consilii factus ab Areobindus particeps Gontharis, idque ne ad exitum perduceretur mora impedire cupiens, hortatus est, ne Cutzinae prius fideret, quam eius liberos obsides accepisset. Dum autem instruendis Antalae insidiis crebros per internuntios Areobindus et Cutzinas tempus consumunt, iterum Gontharis Ulitheum mittit, Antalaeque quid in ipsum paretur indicat. Is vero secum statuit, nihil Cutzinae exprobrare, neque ullum signum edere patefactae sibi molitionis: pacta etiam inter ipsum et Gontharin conventa silentio texit. Itaque ambo alienati invicem, et consiliis discrepantes, malo animo societatem gerebant, iunctisque armis ad suum quisque amicum

τοιαύτη μὲν γνώμη Κουτζίνας τε καὶ Ἀντάλας ἐπὶ Καρχηδόνα τὸν Μαυρουσίων στρατὸν ἐπήγον. Γόνθαρης δὲ κτείνει μὲν τὸν Ἀρεόβινδον διανοεῖτο, τὸ δὲ μὴ δοκεῖν τυραννίδος ἐπιβατεύειν, ἐν παρατάξει λάθρα τοῦτο δρᾶν ἤθελεν, ὅπως πρὸς ἐτέρων μὲν ἢ ἐπιβουλή ἐς τὸν στρατηγὸν γεγενῆσθαι δόξειεν, αὐτὸς δὲ ἀναγκασθεὶς τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἀνέλθῃαι τὴν Λιβύης ἀρχήν. ἀπάτη τοίνυν τὸν Ἀρεόβινδον περιελθὼν πείθει τοῖς πολεμίοις ἐπεξελθόντα ὁμόσει ἵνα, ἤδη που Καρχηδόνος ἄγχιστα ἤκουσιν. ἰδὲ-
B κει γοῦν αὐτῷ τῇ ὑστεραία παντὶ τῷ στρατῷ ἐξηγήσεσθαι ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἕμια ἤλιω ἀνίσχοντι. ἄλλ' Ἀρεόβινδος ἀπέιρωσ τε λίαν 10 ἐς τὸ πρᾶγμα τοῦτο καὶ δεινῶς ἔχων μελλήσει ἐχρήτο οὐδενὶ λόγῳ. μελετῶν τε γὰρ ὅπως ἐνδύσαιτο τὴν τῶν ὄπλων σκευὴν καὶ τᾶλλα ἔξαρτνόμενος ἐς τὴν ἔξοδον τὸν πλείστον τῆς ἡμέρας ἀνάλωσε χρόνον. διὸ δὴ τὴν παράταξιν ἐς τὴν ἐπιούσαν ἀποθέμενος ἡσυχῇ ἔμεινε. Γόνθαρης δὲ αὐτὸν ἐξεπίτηδες τὴν μέλλῃσῳ 15 πεποιῆσθαι ὑποτοπήσας, ὅτε τῶν πρᾶσσομένων αἰσθανόμενον, ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς τὸν τε φόνον τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῆς τυραννίδος τὴν ἐπίθεισιν ἐπιτελεῖν ἔγνω.

H 428
C

κς'. Ἡμέρα τε τῇ ἐπιγενομένη ἐποιεῖ τάδε. τὰς πύλας ἀναπετάσας, οὗ δὴ αὐτὸς φυλακὴν εἶχε, λίθους μὲν ὑπερφυεῖς 20 ἐνεργθεν ἔθηκεν, ὥς μὴ τις αὐτὰς ἐπιτιθέσθαι εὐπετῶς δύναιτο, ἄνδρας τε τεθωρακισμένους καὶ τὰ τόξα ἐν χερσὶν ἔχοντας ἀμφὶ τὰς ἐπάλλξεις πολλοὺς ἔστησεν, αὐτὸς τε τὸν θῶρακα ἐνδὺς εἰστή-

12. τε γὰρ Hm. τι γὰρ HL. γὰρ P.

tendebat. Hac mente Cutzina et Antala Maurorum exercitum ad urbem Carthaginem admoventibus, Areobindi caedem Gontharis meditabatur, eamque in acie, ne qua esset species occupatae tyrannidis, ita perpetrare volebat, ut ab aliis illata Magistro militum perniciēs videretur, ipse vero Africae imperium cogeretur arripere, ne id sibi Romani milites arrogarent. Igitur dolo circumveniens Areobindum, ei suadet, ut in hostes iam Carthagini proximos una secum exeat. Placet exercitum postridie primo sole in Barbarum ducere. Verum ad haec rudis segnisque Areobindus, cum tempus nulla de causa traheret, maximam diei partem in considerando quo pacto arma indueret, atque in exitu adornando contrivit. Quamobrem reiecta in diem sequentem pugna, se domi continuit. Tum ratus Gontharis eum, fraude intellecta, moras de industria nexuisse, aperte Magistrum militum e medio tollere, et tyrannidem occupare decrevit.

26. Postridie haec egit Gontharis. Reclusa porta, cuius custodiae praecerat, praegrandes lapides ad inferius limen advolvit, ne quis eam facile clauderet: ac milites loricated arcubusque instructos magno numero ad murorum pinnas locavit: ipse lorica munitus in media porta cou-

κει ἐν μέσαις ταῖς πόλειαις. ἐπενόει δὲ ταῦτα οὐ Μαυρουσίων
 ἔνεκα, ὅπως τῇ πόλει αὐτοὺς δέξεται· ἀβέβαιοι γὰρ Μαυρουσίοι
 παντάπασιν ὄντες ὑπόπτως ἔχουσιν ἐς πάντας ἀνθρώπους. τοῦτό
 τε αὐτοῖς οὐκ ἄπο τοῦ εἰκότος γενέσθαι ζυμβαίνει· ἐπεὶ ὅστις
 5 ἄπιστος ἐς τοὺς πέλας καθέστηκε φύσει, οὐδὲ αὐτὸς πιστεύειν D
 ὑποῦν δύναται, ἀλλ' ὑπόπτως ἔχειν ἀναγκάζεται ἐς πάντας ἀν-
 θρώπους ἐκ τῆς αὐτοῦ γνώμης τὸν τοῦ πέλας σταθμώμιμος τρό-
 πον. διὸ δὴ οὐδὲ Μαυρουσίους ἤλπιζε Γόνθαρὶς πιστεύσαντάς
 οἱ ἐντὸς τοῦ περιβόλου γενήσισθαι, ἀλλ' ὅπως Ἀρεόβινδος ἐμ-
 10 πεσῶν ἐς μέγα τι δέος ἐς φουγὴν τε εὐθὺς ὀρμηθεῖη καὶ κατὰ τά-
 χος Καρχηδόνα ἀπολιπὼν ἐπὶ Βυζαντίου κομίζοιτο. καὶ ἔτιχέ P 298
 γε τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας, εἰ μὴ χειμῶν μεταξὺ ἐπιγεγόμενος διε-
 κάλυψε. μαθὼν δὲ Ἀρεόβινδος τὰ ποιούμενα, τὸν τε Ἀθανά-
 σιον καὶ τῶν δοκίμων τινὰς μετεπέμπετο. παρῆν δὲ οἱ καὶ Ἀρ-
 15 ταβάνης ἐκ τοῦ στρατοπέδου τρίτος αὐτὸς, τῷ τε Ἀρεόβινδῳ
 παρῆναι μῆτε ἀναπεπτωκέναι μῆτε τόλμῃ τῇ Γονθάριδος ἐνδιό-
 ναι, ἀλλ' αὐτίκα μάλα ἐπ' αὐτὸν ὁμοῦ ξὺν πῦσι τοῖς οἱ ἐπόμε-
 νοις βάντα ἔργον ἔχεσθαι, πρὶν τι περαιτέρω γεγονέναι κακόν.
 20 τὰ μὲν οὖν πρῶτα πέμψας Ἀρεόβινδος παρὰ Γόνθαρην τῶν ἐπι-
 τηδείων τινὰ, Φρέδαν ὄνομα, ἐκέλευεν ἀποπειρῶσθαι τῆς αὐτοῦ
 γνώμης. ἐπεὶ δὲ ὁ Φρέδας ἐπανήκων οὐδαμῇ ἀπαρνεῖσθαι Γόν-
 θαρην τὴν τυραννίδα ἐσηγγέλλεν, ἤδη ἐπ' αὐτὸν ὡς ἐς μάχην B
 ἵναμι διανοεῖτο.

4. ἄπο L. ἀπό P. 7. αὐτοῦ] αὐτοῦ L. 12. γ] τε P. 18. βάν-
 τα L. ἴοντα P.

stittit. Id vero consilium cepit non Maurorum causa, quo videlicet in urbem eos acciperet: etenim Mauri, quoniam fidem penitus exuerunt, omnes suspectos habent, pro indole ac natura vitii; siquidem ut quisque est infido in vicinos ingenio, ita fidere cuiquam nequit; sed male de omnibus suspicari necesse habet, vicini ingenium suo metiens. Quare non sperabat Areobindus Athanasium fore ut Mauri, ipsius fidem secuti, urbem intrarent: verum hoc agebat, ut Areobindus animo consternatus, fugae statim se commendaret, ac praeponere relicta Carthagine, Byzantium peteret. Neque illum fefellisset consilium, nisi impedimento fuisset, quae hoc interim spatio orta est in mari tempestas. Quid tum ageretur certior factus Areobindus, Athanasium accit et quosdam ex optimatibus. Reversus e castris affluit Artabanus, ipse tertius, et Areobindum hortatus est, ne animo concideret, neque audaciae Gontharidis manus daret: at sine mora cum illis, qui adessent, cum adoriretur, priusquam pestis ulterius serperet. Ac primum quidem Areobindus Phredam familiarem suam ad Gontharin misit, eiusque animum tentare iussit. Ubi vero reversus Phredas tyrannidem profiteri Gontharin renuntiavit, tum demum statuit illum invadere.

H 159

Ἐν τούτῳ δὲ Γόνθαρῖς Ἀρεόβινδον ἐς τοὺς στρατιώτας διέβαλλεν, ὡς ἄνδρός τε εἶη καὶ ἅμα μὲν δεῖε ἐς τοὺς πολεμίους ἐχόμενος, ἅμα δὲ τὰς συντάξεις σφίσι ὡς ἥκιστα ἐθέλων διδόναι, δρασμὸν τε ζῆν Ἀθανασίῳ βουλευέται, καὶ αὐτίκα ἐκ Μανδρακίου ἀποπλεῖν μέλλουσιν, ὅπως οἱ στρατιῶται λιμῶ τε καὶ 5 Μαιουροσίοις διαφθειρῶνται μαχόμενοι, ἐπυρθάνετό τε εἴπερ αὐτοῖς βουλομένοις εἶη ἄμφω ξυλλαβοῦσιν ἐν φυλακῇ ἔχειν. οὕτω γὰρ ἤλαψε τὸν Ἀρεόβινδον ἢ τοῦ Θορύβου ἡσθημένον φυγῇ χρῆσασθαι, ἢ καταληφθέντα πρὸς τῶν στρατιωτῶν διαφθορῆσεσθαι

C οὐδενὶ λόγῳ. χρήματα μὲν αὐτὸς ὠμολόγει τοῖς στρατιώταις 10 προῖεσθαι ὅσα περ αὐτοῖς τὸ δημόσιον ὄφλε. καὶ οἱ μὲν τοὺς τε λόγους ἐνεδέχοντο, μεταξὺ δὲ Ἀρεόβινδος ζῆν τε Ἀρταβάνῃ καὶ τοῖς ἐπομένοις ἐντυῦθα ἀφίκετο. καὶ γίνεται μάχη ἐν τε ταῖς ἐπάλλεσι καὶ κάτω ἀμφὶ τὰς πύλας, οὗ Γόνθαρῖς εἰστήκει, ἐν 7 οὐδὲτεροι τὸ ἔλασσον ἔσχον. ἔμελλον τε ξυλληγόμενοι ἐκ τῶν 15 στρατοπέδων, ὅσοι βασιλεῖ εὐνοϊκῶς εἶχον, τοὺς στασιώτας κατὰ κράτος ἐλεῖν. οὐ γὰρ ἄπαντας ὁ Γόνθαρῖς πω ἐξηπατήκει, ἀλλ' οἱ πλείστοι ἔτι ταῖς γνώμαις ἀκραιφνεῖς ἔμενον. Ἀρεόβινδος δὲ τότε πρῶτον ἄνδρας κτεινομένους ἰδὼν (οὐ γὰρ πω ἐθάς τοῦ

D θεάματος τούτου ἐτόγγανεν ὢν) κατεπλάγη τε καὶ ἀποδειλιάσας, 20 οὐκ ἐνεγκῶν τε τὰ δρωμένα σέβγει. ἔστι δὲ τις ἐντὸς τοῦ περιβόλου Καρχηδόνος νεὺς πρὸς τῇ τῆς θαλάσσης ἀκτῇ, οὗ δὴ ἄν-

12. ἐνεδέχοντο L. ἀνεδέχοντο P. 16. στασιώτας] στρατιώτας
AHL. Conf. ad p. 273 b. 18. ἔτι om. L.

Inter haec non cessabat Gontharis Areobindum traducere apud milites, et insimulare ignaviae, ac dicitare, eum hostium adventu territum, incensumque cupiditate stipendia retinendi, moliri fugam cum Athanasio, ambos quamprimum e portu Mandracio soluturos, ut milites cum Mauris et fame pugnantes perire sinerent. Rogavit etiam, placeretne utrumque comprehendere, et tradere in custodiam? Qua ratione factum iri sperabat, ut Areobindus vel tumultu audito fugeret, vel a militibus captus temere occideretur. Caeterum recipiebat, se omnia, quaecumque aerarium ipsis deberet, stipendia soluturum. Dum illi dicta comprobant, ecce adest cum Artabane suorumque agmine Areobindus: ad murorum pinnas, et infra, ad portam, quam obsederat Gontharis, pugna committitur. Neutro propendebat victoria; iamque e castris confluentes, quicumque Imperatori studebant, expugnare seditiosos parabant (nondum enim Gontharis omnium animos errore perverterat; sed mente adhuc integra solidaque plerique stabant) cum Areobindus, tum primum fieri caedem hominum videns, necdum spectaculis eiusmodi assuetus, expavit, trepidansque, nec talia intueri sustinens, se in fugam dedit. Intra muros Cartha-

δρες οἰκοῦσιν, οἷς τὰ ἐς τὸ θεῖον ἀκριβῶς ἤσκηται· μοναχοῦς
καλεῖν τοὺς ἀνθρώπους αἰεὶ νενομίκαμεν· τοῦτον Σολόμων δει-
μιάμενος τὸν νεῶν οὐ πολλῶ πρότερον τειγίσματι τε περιβαλὼν
φρουρίον ἐχυρώτατον κατεστήσατο. ἔνταῦθα καταφυγὼν Ἀρεῖ- V 429
5 βινδος ἐσεπήδησεν, ἔνθα τὴν τε γυναῖκα καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐτύ-
χανε πέμψας. τότε καὶ Ἀρταβάνης ἀπιὼν ὤχετο, καὶ οἱ λοιποὶ
ξύμπαντες ἐνθὲνδε ἀνεχώρουν ὡς ἕκαστός πη ἐδύνατο. Γόνθα- P 299
10 ρις δὲ κατὰ κράτος νενικηκῶς ξὺν τοῖς στρατιώταις τὸ παλάτιον
ἔσχε, καὶ τὰς τε πύλας τὸν τε λιμένα ἐνδελεχέστατα ἤδη ἐφό-
10 λασσε. πρῶτα μὲν οὖν τὸν Ἀθανάσιον μετεπέμπετο, καὶ ὡς
αὐτῷ οὐδὲν μελλήσας ἦλθε. Θωπεῖα τε πολλῇ χρώμενος δόκησιν
παρέιχετο ὡς αὐτῷ ὅτι μάλιστα ἢ πρῶξις ἀρέσκοι. ἔπειτα δὲ τὸν
τῆς πόλεως ἱερεῖα πέμψας, Ἀρεῖβινδον ἐκέλευε τὰ πιστὰ λαβόντα
ἐς παλάτιον ἔκειν, ἀπειλήσας πολιορκήσῃν τε ἀπειθήσαντα καὶ
15 μηκέτι αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὰ πιστὰ δώσειν, ἀλλὰ πύσῃ
μηχανῇ ἐξελὼν κτείνειν. ὁ μὲν οὖν ἱερεὺς ὁ Ῥεπάρατος ἰσχυρῶ- B
ζετο Γονθάριδος γνώμῃ τῷ Ἀρεῖβινδῷ δεῖσθαι, μηδὲν αὐτῷ
ἄχαρι πρὸς ἐκείνου ξυμβήσεσθαι φράσας, καὶ οἷα μὴ πειθομένῳ
τῷ ἀνθρώπῳ ἠπειλήσε. δέσας δὲ Ἀρεῖβινδος ὠμολόγησεν ἀ-
20 τίκα τῷ ἱερεῖ εἴσεσθαι, ἦν τὸ θεῖον λουτρόν ἱερουργήσας, ἥπερ
εἴθισται, εἶτα πρὸς αὐτοῦ οἱ ἐπομοσούμενος ὁμοῦ τῇ σωτηρίᾳ τὰ
πιστὰ δοίη. ὁ μὲν οὖν ἱερεὺς κατὰ ταῦτα ἐποίησε. Ἀρεῖβινδος
δὲ οὐδὲν τι μελλήσας αὐτῷ εἶπετο, ἱμάτιον ἀμπεχόμενος οὕτε

8. στρατιώταις] στασιώταις Pm. 9. ἐφύλασσε] ἐφύλαττε L.
20. λουτρόν] λύτρον H. λύτρον L. λουτρόν Hm.

ginis templum est ad maris lītus, ubi degunt viri in divino cultu exer-
citatissimi, quos monachos vocare suevimus. Id Salomon paulo ante
posuerat, itaque muro cinxerat, ut propugnaculi validissimi vicem pra-
beret. Eo per fugit seque intulit Areobindus, quo et coniugem et soro-
rem praemiseraat. Artabanes quoque evasit: caeteri, qua quisque potuit,
elapsi sunt. Gontharis plenam adeptus victoriam, cum factiosius palatium
occupavit, optimasque custodias ad portas et portum disposuit. Tum
priorem acciit Athanasium: qui actutum affuit, et scite blandiens, com-
posita specie persuasit, maxime sibi probari facta. Deinde per urbis
antistitem denuntiat Areobindo, uti in palatium veniat, accepta fide:
renuenti obsidionem minatur, nec se fide publica capturum ipsius salu-
ti, sed machinis omnibus expugnato mortem illaturum. Reparatus (id
antistiti nomen erat) asseveranter dixit Areobindo, iurare se Gonthari-
dis nomine, ipsum ab eo nulla molestia affectum iri, rursus quid ille
non obsequenti minatus esset exposuit. Territus Areobindus spondit
praesuli, se continuo venturum, si ipse divino rite operatus lavacro,

στρατηγῶ οὔτε ἄλλω στρατευομένῳ ἀνδρὶ ἐπιτηδείως ἔχον, ἀλλὰ
C δούλῳ ἢ ἰδιώτῃ παντάπασι κρέπον, κασοῦλαν αὐτὸ τῆ Λατίνων
 φωνῇ καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ἐπειδὴ τε ἀγχοῦ τοῦ παλατίου ἐγένετο,
 τὰ θεῖα ἐν χερσὶ λόγια παρὰ τοῦ ἱερέως λαβὼν τῷ Γονθάριδι ἐς
 ὄψιν ἤλαθε. προηγῆς τε πεισὼν χρόνον πολὸν αὐτοῦ ἔκειτο, τῆν 5
 ἱκετηρίαν αὐτῷ τὰ τε θεῖα λόγια προτεινόμενος καὶ τὸ παιδίον,
 ὅπερ τοῦ θείου λουτροῦ ἀξιωθὲν ἔτυχεν, ἐφ' οὗ οἱ τὴν πίστιν ὁ
 ἱερεὺς, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, παρέσχετο. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἔξανέ-
 στησεν ὁ Γόνθαρης μόλις, πρὸς τῶν ἱερῶν ἀπάντων ἀνεπυθνά-
 νητο τοῦ Γονθάριδος, εἰ οἱ τὰ τῆς σωτηρίας ἐν ἀσφαλεῖ κείται. 10
 καὶ ὁς θυροεῖν αὐτὸν ἰσχυρότατα ἤδη ἐκλέυεν· οὐδὲν γὰρ ἄχαρι
D πρὸς αὐτοῦ πείσεσθαι, ἀλλὰ τῆ ὑστερίᾳ ζῆν τε τῆ γυναικὶ καὶ
 τοῖς χρήμασιν ἐκ Καρχηδόνας οὐκ ἐπίσταται. εἶτα τὸν ἱερέα Ῥε-
 πάρατον ἀποπεμπόμενος, Ἀρεόβινδόν τε καὶ Ἀθανάσιον δειπνεῖν
 ζῆν αὐτῷ ἐν τῷ παλατίῳ ἐκλέυει. καὶ δειπνοῦντα μὲν τὸν Ἀρεό- 15
 βινδον ἐτίμα· πρῶτον γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τῆς στιβάδος κατέκλινε,
 δειπνήσαντα δὲ οὐ μεθῆκεν, ἀλλὰ καθεύδειν ἐν τῷ κοιτῶνι μόνον
H 160 ἠνάγκαζεν· οὗ δὴ τὸν Οὐλίθειον ζῆν ἐτέροις τισὶν ἐπ' αὐτὸν ἐπιμύ-
 ψεν. οἷπερ αὐτὸν κωκύνοντά τε καὶ ὀλολυγαῖς συχναῖς χρώμενον
 πολλὰ τε πρὸς ἔλεον ἐπαγωγὰ φθειγγόμενον ἐς αὐτοὺς κτείνουσιν. 20
 Ἀθανασίου μέντοι ἐφείσαντο, τὸ γῆρας, οἶμαι, τοῦ ἀνθρώπου
 ὑπεριδόντες.

9. πρὸς Scaliger. Libri παρὰ. *ibid.* ἱερῶν P cum Scaligero. ἱε-
 ρέων Hl. 17. δειπνήσαντα δὲ] δὲ om. L. 19. συχναῖς] συ-
 χνοῦς L.

per id iuraret, ac fidem faceret promissae incolunitatis. Hoc a prae-
 sule consecutus, omni abiecta cunctatione, se illi comitem dedit, non
 Praetoria nec militari veste indutus, sed famulo vel privato homini plane
 propria, quam Romani casulam Latine vocant. Prope palatium sacro e
 manu antistitis accepto codice, Gontharidi sese obtulit, et provoluto
 diu iacuit, supplicibus protendens manibus sacrum codicem et lustratum
 baptismo puerum, per quem praesul, ut dixi, fidem ipsi dederat. Vix
 tandem erectus, Gontharini per sacra omnia obtestans rogat, num salus
 in tuto sit? Ille bono animo esse iubet, postridie cum uxore et pecunia
 Carthagine discessurum incolumem. Tum dimisso Reparato antistite,
 Areobindum et Athanasium in palatio coenae adhibuit. Ac coenanti qui-
 dem Areobindo honorem deferens, ei primum concessit in accubito locum:
 coenatum autem detinuit, coegitque solum quiescere in cubiculo: quo
 postea Ulitheum immisit cum nonnullis aliis, qui illum plorantem eiulan-
 temque, et miserabiliter deprecantem obruncarunt. Abstinerunt manus
 ab Athanasio, senectuti hominis, ut equidem interpretor, per contem-
 ptum parcentes.

κζ'. Τῇ δὲ ἐπιγενομένῃ ἡμέρᾳ τὴν μὲν Ἀρεοβίνδου κεφα- P 300
 λὴν παρὰ τὸν Ἀντάλαν ὁ Γόνθαρης ἐπεμψε, τὰ δὲ χρήματα καὶ
 τοὺς στρατιώτας αὐτὸν ἀποστερεῖν ἔγνω. Ἀντάλας τοίνυν, ὅτι
 τέ οἱ τῶν ξυγκειμένων οὐδὲν ἐπιτέλει, δεινὰ ἐποιεῖτο, καὶ τὰ ὁμω-
 5μοσιμμένα τῷ Γονθάριδι ἐς τὸν Ἀρεοβίνδον ἐννοῶν ἤσχαλλεν. οὐ
 γάρ οἱ ἐδόκει ὁ τοιοῦτους ὄρκους ἡδικηκῶς οὔτε αὐτῷ ποτε οὔτε
 ἄλλῳ ὄτρωον πιστὸς εἶσθαι. πολλὰ γοῦν ἐν αὐτῷ λογισόμενος
 Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ προσχωρεῖν ἤθελε· διὸ δὴ ὄπισθ' ἀπήλαυνε.
 γνοὺς τε Μαρκέντιον, ὃς τῶν ἐν Βυζακίῳ καταλόγων ἦρχεν, ἐς
 10 νῆσόν τινα τῶν ταύτῃ ἐπικειμένων καταφυγεῖν, πέμψας παρ' B
 αὐτὸν, φράσας τε τὸν πάντα λόγον καὶ τὰ πιστὰ δοῦς, τὸν ἄν-
 θρωπον ἐπηγάγετο. Μαρκέντιος μὲν ἔμενε ξὺν τῷ Ἀντάλᾳ ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ, στρατιῶται δὲ, ὅσοι ἐν Βυζακίῳ διατριβὴν εἶχον,
 εὐνοϊκῶς βυσιλεῖ ἔχοντες, Ἀδραμητὸν πόλιν ἐρέλασσον. οἱ δὲ V 490
 15 τοῦ Στότζα στρατιῶται, οὐχ ἥσσους ἢ χίλιοι ὄντες, αἰσθόμενοι
 τῶν ποιουμένων, Ἰωάννου σφίσις ἡγουμένου, παρὰ τὸν Γόνθα-
 ριν ἐχώρησαν δρόμῳ. καὶ ὃς αὐτοὺς ἀσμένως τῇ πόλει ἐδέξατο.
 ἦσαν δὲ Ῥωμαῖοι μὲν πεντακῦσιοι, Οὐννοι δὲ ὀγδοήκοντα μάλι-
 20 λαβῶν ἐς τε τὸ παλάτιον ξὺν τοῖς Ἀρμενίοις ἀνέβη καὶ τῷ τυράν-
 νῳ ὑπηρετήσῃ ἐπιτάττοντι ὠμολόγησε. λάθρα δὲ ἀνελεῖν τὸν
 Γόνθαρην ἐβουλεύετο, Γρηγορίῳ τε τῷ ἀνεψιῷ καὶ Ἀρτασίῳ τῷ C

1. ἐπιγενομένη] ἐπιγενομένη L. 4. καὶ τὰ] Vulgo καὶ τὰ
 τε. 6. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 19. Βανδίλοι] βάν-
 δαλοι L.

27. Postera die Gontharis Areobindi caput ad Antalam misit, pecuniam militesque retinuit. Pactis inanibus offensus Antalas, ac iurisiurandi gravitatem perpendens, quo Gontharis Areobindo fidem obstrinxerat,angebatur animo. Neque enim secum vel cum alio quopiam fidem unquam ab eo servatum iri putabat, qui contra tale iuramentum venisset. Re multum cogitata, se ad Iustiniani Aug. causam adiungere statuit, ideoque retro abscessit, et cum Marcentio Byzaceni praesidii dace, quem in adiacentem insulam se recepisse cognoverat, per nuntium communicato plane consilio, ipsum ascivit, interposita fide. Agente Marcentio cum Antala in castris, stantes ab Imperatore omnes Byzacii milites stationarii Adrumetum custodiebant. Stoziani vero, haud minus mille, cognitis quae agebantur, Ioanne duce, accurrerunt ad Gontharin; qui lubens in urbem eos accepit. Quingenti Romani erant; Hunni octoginta; caeteri Vandali. Artabanus in palatium fide publica ascendit: ubi obsequium tyranno pollicitus, clam eius caedem moliri coepit, Gregorio fratris sui filio et Artasire Praetoriano adhibitis in consilium. Ad id Gre-

δορυφόρῳ κοινολογησόμενος τὸ βούλευμα τοῦτο. Γρηγόριος δὲ αὐτὸν ἐς τὴν πρῶξιν ἐνάγων ἐλεξε τοιαύτην „Ἀρταβάνη, τῶν σοι πάρεστι μόνῳ τὸ Βελισαρίου ἀναδήσασθαι κλέος, μᾶλλον δὲ αὐτὸ καὶ πολλῶ ἔτι ὑπερβάλλεσθαι. ὁ μὲν γε στρατιᾶν ἀξιολογωτάτην καὶ χρήματα μεγάλα παρὰ βασιλείῳ λαβὼν ἐνταῦθα ἦκεν, ἄρ- 5 χοντας μὲν ἔχων τοὺς οἱ ἐπομένους καὶ ξυμβούλους πολλοὺς, στόλον δὲ νηῶν οἷον οὐπω ἡμεῖς ἀκοῆ ἴσμεν, ἵππον δὲ πολλήν καὶ ὄπλα καὶ τὰ ἄλλα ἀπλῶς εἰπεῖν ἐπαξίως οἱ παρεσκευασμένα

D τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. οὕτω τε πόνῳ πολλῶ διεσώσατο Λιβύην Ῥωμαίοις. ἄπερ ἅπαντα οὕτως ἀπόλωλεν ὥστε, εἰ μὴδὲ τὴν 10 ἀρχὴν ἐγεγόνει, ἐν γε τῷ παρόντι ἐν ἴσῳ εἶναι· πλήν γε δὴ ὅτι ἀποκέκρται Ῥωμαίοις τανῶν ἐκ τῆς Βελισαρίου νίκης τοῖς τε σώ- μισι καὶ χρήμασιν ἐζημιῶσθαι, καὶ πρὸς γε τὸ μὴ φυλάξει τὰ- γυθὰ δυνάτοῖς γεγονέναι. τὸ δὲ πάντα ταῦτα ἀνυσώσασθαι τα-

P 301 νῶν βασιλεῖ ἐν τῇ σῆ μόνῃ ψυχῇ καὶ γνώμῃ καὶ δεξιᾷ κείται. 15 οὐκοῦν ἐκλογίξου μὲν ὡς εἰ Ἀρσακίδης ἀνέκαθεν γένος, ἐνθυμοῦ δὲ ὡς τοῖς εὐγεγονόσι ἀνδραγαθίξασθαι μὲν αἰεὶ τε καὶ πανταχοῦ πρέπει. πολλὰ γοῦν σοι ἔργα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας θανάσιμα πέπρακται. Ἀκίχιον γάρ, νέος ὢν ἔτι, τὸν Ἀρμενίων ἀρχοντα, καὶ Σίτταν τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν ἔκτεινας, καὶ ἀπ' αὐτοῦ 20 Χοσρόη βασιλεῖ γνῶριμος γεγονὼς ξὺν αὐτῷ ἐπὶ Ῥωμαίους ἐστρά- τευσας. ἐπεὶ δὲ τηλικόσδε εἶ, ὡς σὸν εἶναι μὴ περιορᾶν τὴν

4. ὑπερβάλλεσθαι] ὑπερβαλλέσθαι L. 9. „διεσώσατο Reg.“
 MALT. Sic ALHm. ἀνεσώσατο HP. 13. γρ add. L. 20. τὸν
 Ῥωμαίων] τῶν Ῥωμαίων L.

gorius his fere verbis ipsum hortatus est. *Iam tibi uni, Artabanes, consequi licet gloriam ei parem, quam retulit Belisarius, immo vero longe maiorem. Etenim huc ille venit cum exercitu florentissimo, pecunia ab Imperatore multa instructus. Secum duces habebat, et consiliarios plurimos, et classem, qualem nunquam extitisse fama accepimus, et numerosum equitatum, et arma, denique, ut omnia uno verbo complectar, dignum Rom. Imperio apparatus. Ac ne sic quidem, nisi labore magno, Romanis Africam recuperavit. Quae omnia ita collapsa sunt, ut perinde se habeant in praesenti, ac si nunquam fuissent; nisi quod Belisarii victoria Romanos eo redegit, ut, viris pecuniisque amissis, tueri iam sua nequeant. Totum hoc, quidquid est, ut in ditionem Augusti redeat, in animo, consilio, dextera tua una positum est. Memor generis, quod ducis ab Arsace, tecum reputa, virorum esse nobilium usque et ubique sese gerere fortiter. Multa ipse, eaque admiranda, pro libertate facinora edidisti. Nam adhuc iuvenis Acacium Armeniae Proconsulem, et Sittam Romanae militiae Magistrum sustulisti de medio: unde notus dilectusque Chosroi Regi, cum ipso intulisti bellum Romanis. Quandoquidem tantus*

Ῥωμαίων ἀρχὴν ὑπὸ κυνὶ μεθύοντι κείσθαι, ἐνδείκνυσο τανῶν ὡς εὐγενεῖα τε καὶ ψυχῆς ἀρετῇ ἐκείνα, ὧ γὰρ δέ, τὰ πρόσθεν εἰργάσω· ἐγὼ δέ σοι καὶ Ἀρτασίρης ὄδε ἅπαντα ἐπιτύττοντι ὄση δύναμις ὑποურγήσομεν.“ Γρηγόριος μὲν τοσαῦτα εἶπεν· Ἀρτα- B
5 βάνου δὲ τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὸν τύραννον ἔτι μᾶλλον ὤρμησεν.

Ὁ δὲ Γόνθαρης Ἀρεοβίνδου μὲν τὴν τε γυναῖκα καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐκ τοῦ φρονόλου ἔξαγαγὼν ἐπὶ τινας οἰκίας ἠνάγκασε μένειν, οὔτε τι ὑβρίσας λόγῳ ἢ ἔργῳ ὄτωσῶν ἐς αὐτάς οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἐνδεεστέρως ἢ κατὰ τὴν χρεῖαν ἐχοῦσας οὔτε τι ἄλλο βιασθείσας εἶπεν ἢ πρᾶξαι, πλήν γε δὴ ὅτι γράψαι πρὸς τὸν θεῖον ἢ Πρεϊέκτα ἠνάγκαστο ὡς Γόνθαρης μὲν αὐτάς τε τιμῶν ἐς ἄγαν καὶ καθαρός εἴη παντάπασι τοῦ τάνδρος φόνου, Οὐλιθέῳ δὲ τὸ C
κακὸν ἐργασθεῖν, Γονθάριδος οὐδαμῇ ἐπαινοῦντος. ἔπρασσε δὲ ταῦτα ὁ Γόνθαρης Πασιφίλω ἀναπεισθεῖς, ἀνδρὶ γεγονότι μὲν
15 τῶν ἐν Βυζακίῳ στασιωτῶν πρώτῳ, συναραμένῳ δὲ αὐτῷ μάλιστα ἐς τὴν τῆς τυραννίδος ἐπίθεσιν. ἰσχυρῆζετο γὰρ ὁ Πασίφίλος, ἦν ταῦτα ποιοίη, ξυνοικεῖν τε αὐτῷ βασιλεία τὴν κόρην καὶ προῖκα τὸ ξυγγενές ἐπιδώσειν χρημάτων μεγάλων. Ἀρταβάνην τε τῷ στρατῷ ἐξηγεῖσθαι ἐπὶ τῇ Ἀντάλῃ καὶ Μαυροσσίους τοὺς
20 ἐν Βυζακίῳ ἐκέλευε. Κουτζίνας τε, ἅτε τῷ Ἀντάλῃ προσκε-

8. οὔτε ter] οὐδὲ ter P. *ibid.* ἢ ἔργῳ om. L. 11. Πρεϊέκτα] προῖκα HL: illud Hm. *ibid.* τιμῶν] τιμῶν HL. τιμῶν L. corr. Hm. 12. τάνδρος HL. ἀνδρὸς P. 17. βασιλεία] βασιλεία HL: illud Hm. 18. τὸ] διὰ τὸ Grotius. *ibid.* μεγάλων om. L.

es, ut tuum sit minime pati, Romanum Imperium cani temulento subiectum esse; ostende modo, vir praeclarissime, te priora illa facinora stimulis clari sanguinis ac generositatis impulsam patrasse. Ego vero, et hic Artasires, tibi quidvis imperanti pro virili parte obsecundabimus. Hac Gregorius oratione Artabanis animum acrius in tyrannum incendit.

Gontharis autem coniugi sororique Areobindi, eductis e munimento, domicilium assignavit, non committens ut illis verbo, nedum facto, illuderet, ac cibaria necessaria subministrans; nec dicere quidquam facereve inuitas compulsi, nisi quod a Preiecta literas extorsit, quibus illa Iustiniano avunculo testabatur, se a Gontharide haberi perhonorifice, eumque plane purgabat de nece mariti, quippe ab Ulitheo illata, improbante Gontharide. Id agebat Gontharis auctore Pasiphilo, factiosorum Byzacenorum principe, eiusque praecipuo ad tyrannidem adiutore: cum ipsi, id si faceret, asseveraret fore ut ab Imperatore puellam in matrimonium, et a propinquis dotem luculentam acciperet. Tum Artabanem in Antalam ac Mauros Byzacenos ducere exercitum iussit. Cutzinas vero ab

κρουκῶς, ἀπέστη τε αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καὶ Γονθάριδι προσε-
 κώρησεν· ᾧ δὴ τὸν τε παῖδα καὶ τὴν μητέρα ἐν ὁμήρων λόγῳ
 περιέσχετο. τὸ μὲν οὖν στράτευμα ἡγουμένου Ἀρταβάνου εὐθὺς
 ἐπὶ τὸν Ἀντάλαν ἐχώρει. ξυγὴν δὲ αὐτῷ καὶ Ἰωάννης, ὁ τῶν
 Στότζα στασιωτῶν ἄρχων, καὶ Οὐλίθεος ὁ δορυφόρος. εἰπὸντο 5
 D δὲ καὶ Μαυρούσιοι, ὧν Κουτζίνας ἤρχε. πόλιν τε Ἀδραμητὸν
 διαμείψαντες καταλαμβάνουσι τοὺς ἐναντίους ἐνταυθὰ πη ὄντας,
 καὶ στρατοπεδευσάμενοι ὀλίγῳ ἄποθεν τῶν πολεμίων ἠύλισαντο.
 τῇ δὲ ὑστεραία Ἰωάννης μὲν καὶ Οὐλίθεος, μοῖρᾶν τινα τοῦ
 στρατοῦ ἔχοντες, αὐτοῦ ἔμειναν, Ἀρταβάνης δὲ καὶ Κουτζίνας 10
 ἐπῆγον ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τὸ στράτευμα. οὗς δὴ οὐ ξυνενε-
 γόντες οἱ ξὺν τῷ Ἀντάλα Μαυρούσιοι ἐς φυγὴν ὤρμηντο. ἀλλὰ
 ἐθελοκακήσας Ἀρταβάνης ἐκ τοῦ αἰφνιδίου στρέψας τὸ σημεῖον
 V 431 ὀπίσω ἀπήλαυνε. διὸ δὴ Οὐλίθεος αὐτὸν ἐς τὸ στρατόπεδον
 P 302 ἤκοντα κτείνειν διανοεῖτο. παραιτούμενος δὲ Ἀρταβάνης ἔφασκε 15
 δεῖσαι μὴ Μαρκέντιος ἐξ Ἀδραμητοῦ πόλεως ἐπιβοηθήσας τοῖς
 ἐναντίοις, ὅπη ἐνταυθὰ ἐτύγγανεν ὧν, ἀνήκεστα σφῶς ἔργα ἐρ-
 γάσσηται. ἀλλὰ τὸν Γόνθαριν χρῆναι παντὶ τῷ στρατῷ ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους ἵναί. καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐβουλεύετο ἐς Ἀδραμητὸν
 ἰὼν ξὺν τοῖς ἐπομένοις τῷ βασιλέως στρατῷ ἀναμύνησθαι. ἄμει- 20
 ρον δὲ οἱ πολλὰ διαλογισαμένῳ ἴδοξεν εἶναι Γόνθαριν ἐξ ἀνθρώ-
 πων ἀφανίσαντι βασιλεία τε καὶ Λιβύην πραγμάτων ἀπαλλάξαι

17. ὄπη] ὅτι Pm.
 20. ἰὼν AL. ἰδῶν P.

ibid. ἐτύγγανεν] ἐτύγγανον L a pr. m.

Antala propter offensionem ad Gontharin aperte deficiens, filium huius suum matremque obsides dedit. Contra Antalam recta contendit exercitus, ductu Artabanis, cui Ioannes Stozianorum dux se adiunxerat, cum Ulitheo Gontharidis protectore, ac Mauris Cutzinas subditis. Urbem Adrumetum praetergressi, hostem offendunt, nec procul ab eo metati, noctem traducunt. Postridie, Ioanne atque Ulitheo cum parte copiarum castra servantibus, Artabanis et Cutzinas in hostem vadunt: quorum impetum haud sustinens Antalas fugam cepit. Ardorem consulto remittens Artabanis, vexillo der repente converso, retro cessit. Quod Ulitheum adeo movit, ut de illo, post ipsius in castra reditum, interficiendo cogitaverit. Excusans factum Artabanis, veritum se dicebat, ne Marcentius Adrumeto, ubi tum erat, suppetias veniret hosti, et cladem hinc ipsi gravem acciperent: necesse esse ut Gontharis cum omnibus copiis contra hostes veniret. Initio quidem ille, Adrumetum respectans, ad Caesarienos cum suis transire meditabatur; deinde tamen, versato omnes in partes animo, satius visum est, Gontharidis caede Imperatorem et Africam ex difficillimis rebus expedire. Ergo Carthaginem reversus tyranno re-

δυσκόλων. ἀναστρέψας οὖν ἐς Καρχηδόνα τῷ τυράννῳ ἀπήγγελλεν ὅτι δὴ στρατεύματος αὐτῷ πλείονος ἐπὶ τοὺς πολεμίους Β δέσει. ὁ δὲ Πασιφίλῳ κοινολογησάμενος ἅπαντα μὲν ἐξοπλίσει τὸν στρατὸν ἤθελεν, αὐτὸς δὲ φυλακὴν ἐν Καρχηδόνι παραστήσασίμενος ἐπὶ τοὺς πολεμίους τῷ στρατῷ ἐξηγήσασθαι. πολλοὺς μὲν οὖν ἐς ἐκάστην ἡμέραν ἀνῆρει, ἐς οὓς ὑποψία τινὶ λόγον οὐκ ἐχούση ἐχρήτο. τῷ δὲ Πασιφίλῳ ἐπέστελλεν, ὄν δὴ καταστήσεσθαι ἐπὶ Καρχηδόνος φυλακῇ ἔμελλε, τοὺς Γραικοὺς ἅπαντας οὐδὲν ὑπολογισαμένῳ κτείνειαι.

- 10 κή. Τὰ τε ἄλλα διοικησάμενος, ὅπῃ οἱ ἐδόκει ὡς ἄριστα C ἔχειν, τοὺς ἐπιτηδείους ἐστιῶν ἔγνω, ἡμέρα τῇ ἐπιούσῃ τὴν ἔξοδον ποιησάμενος. ἔν τε οἰκῆματι, οὗ δὴ στιβάδες ἐν παρασκευῇ ἦσαν ἐκ παλαιοῦ τρεῖς, τὴν θοίνην ἐποίει. αὐτὸς μὲν οὖν ἐπὶ στιβάδος κατεκλίνετο, ὡς τὸ εἰκὸς, τῆς πρώτης. ἔνθα δὴ καὶ 15 Ἀθανάσιός τε καὶ Ἀρταβάνης ἦσαν, τῶν τε Γονθάριδι γνωρίμων τινές, καὶ Πέτρος Θραξ μὲν γένος, δορυφόρος δὲ Σολόμωνος γενόμενος πρότερον. ἐν ἀμφοτέραις δὲ ταῖς ἄλλαις στιβάσει Βανδύλων οἱ πρῶτοι τε καὶ ἄριστοι ἦσαν. Ἰωάννην μέντοι, ὃς τῶν D Στάτζα στασιωτῶν ἤρχε, Πασιφίλος ἰδίᾳ εἰστία, καὶ τῶν ἄλλων 20 ἕκαστος, ὅπῃ ἐκάστῳ τῶν Γονθάριδι ἐπιτηδείων φιλῶν ἔδοξεν εἶναι. Ἀρταβάνης τοίνυν ἦνίκα ἐπὶ ταύτην δὴ τὴν θοίνην ἐκαλεῖτο, τοῦτόν οἱ τὸν καιρὸν ἐπιτηδείως ἔχειν ἐς τὸν τοῦ τυράννου

8. ὑπολογισαμένῳ] ὑπολογησαμένῳ L.

11. ἡμέρα] ὡς ἡμέρα L.

nuntiat maiorem opus esse exercitum. Is deliberatione cum Pasiphilo habita, arma omnibus imperare, et, relicto in urbe praesidio, in hostem ipse copias educere decrevit. Exin complures, quos vel temere et nulla de causa suspectos habebat, interemit quotidie, et Pasiphilo, cuius fidei Carthaginem crediturus erat, iniunxit ut Graecos omnes, nulla cuiusquam habita ratione, occideret.

28. Cum caetera quoque Gontharis ex sententia composuisset, pridie quam in expeditionem exiret, statuit epulis familiares accipere. Has autem in conclavi, quod ex longo tempore convivalibus toris tribus instructum erat, celebravit. In primo ipse, ut par erat, discubuit, unaque Athanasius, Artabanes, amici quidam Gontharidis, ac demum Petrus natione Thrax, qui Salomonis stipator fuerat. Duo reliqui Vandalorum proceribus fortissimisque assignati sunt. Ioannem Stozianorum ducem Pasiphilus convivam apud se habuit: caeteri, ubicunque Gontharidis familiaribus placuit, mensis consederunt. Simul ad eas epulas invitatus est Artabanes, id tempus tyrannicidio peropportuno esse ducens, ad exe-

φόνον ολόμενος, τὸ βούλευμα ἐπιτελεῖν διανοεῖτο. ἐς Γρηγόριον
οὖν καὶ Ἀρτασίρην καὶ δορυφόρους ἑτέρους τρεῖς τὸ πρᾶγμα ἐξε-
νεγκῶν τοὺς μὲν δορυφόρους ζῆν τοῖς ξίφεισιν ἐκέλευσεν εἰσω γενέ-
P 303 σθαι· (ἀρχόντων γὰρ ἐστιωμένων ὀπισθεν ἐστάναι τοὺς δορυ-
φόρους νόμος) εἰσω δὲ γενομένους ἐγχιρεῖν ἄφνω, ἥλικα ἂν 5
σφίσι δοκῆ ὁ καιρὸς ὡς μάλιστα ἐπιτηδείως ἔχειν, πρῶτόν τε τὸν
H 162 Ἀρτασίρην ἔργου ἔχασθαι. τῷ δὲ Γρηγορίῳ ἐπέστελλε τῶν Ἀρ-
μενίων πολλοὺς τοὺς μάλιστα εὐτολμοτάτους ἀπολεξαμένῳ ἐς τὸ
παλάτιον ἐπαγαγέσθαι, τὰ ξίφη μόνα ἐν χερσὶ φέροντας· (ἄλλω
γὰρ οὐδενὶ τοὺς τοῖς ἄρχουσιν ἐν πόλει ἐπομένους ὀπλιζέσθαι θέ- 10
μις) τοῦτους τε ἐν τῷ προστώῳ ἀπολιπόντι εἰσω ζῆν τοῖς δορυ-
φόροις γενέσθαι, καὶ αὐτῶν τὸ μὲν βούλευμα μηδενὶ ἐξειπεῖν,
τοσοῦτο δὲ εἰπεῖν μόνον, ὡς ἐς τὸν Γόνθαρην ὑπόπτως ἔχοι, ἐπὶ
B πονηρῷ τῷ Ἀρταβάνου ἐς τὴν θοίνην αὐτὸν κεκλημέναι· βούλε-
σθαι τοίνυν ἐστάναι μὲν αὐτοὺς παρὰ τοὺς Γονθάριδος φύλακας, 15
οἵπερ ἐνταῦθα ἐπὶ φυλακῇ ἐτετάχατο, τοὺς δὲ παλῆιν δόκησιν
τινα παρεχομένους τῶν μὲν ἀσπίδων, ὥσπερ ἐκείνοι φέρουσιν,
ἄπτεσθαι, πάλλοντας δὲ αὐτὰς καὶ ἄλλως κινουῦντας ἕνω κάτω
ἐς αἶετ' στρέφειν· θορύβου δὲ ἢ κραυγῆς ἐντὸς γενομένης ἀραμέ-
νους τὰς ἀσπίδας αὐτὰς βοηθεῖν δρόμῳ. Ἀρταβάνης μὲν ταῦτα 20
ἐπήγγελλεν, ὁ δὲ Γρηγόριος ἐπιτελεῖ ποιεῖ. ὁ τε Ἀρτασίρης
V 432 ἐπενόει τάδε· τῶν βελῶν τινα διελῶν δίχα τῷ καρπῷ τῆς εὐ-

8. ἐς τὸ] τὸ om. L. 13. ἔχοι] ἔχον L. 14. πονηρῷ] πο-
νήρῳ P. 16. οἵπερ L et Grotius. ὥσπερ P.

quendum consillum mentem appulit. Itaque re cum Gregorio, Artasire, tribusque aliis protectoribus communicata, protectoribus praecepit, ut in oenclave introirent cum gladiis (epulantibus enim potestatibus a tergo protectores astare solent), ingressi autem, cum tempus videretur commodissimum, repente factus aggrederentur, dante initium Artasire. Haec Gregorio mandata dedit: Armeniorum delectu habito, multos, qui animo praestarent, in palatium duceret, nihil aliud, nisi gladios, gestantes manibus: (neque enim aliud armorum genus in urbe ferre potestatum comitatu licet) illis in vestibulo relictis, intraret ipse cum protectoribus: eorum nemini consillum patefaceret, at unum hoc diceret, vereri se ne Gontharis Artabanem malo animo invitasset; idcirco velle ut apud Gontharidis excubitores perinde starent, quasi ipsi ad custodiam collocati ibidem essent, tum per lud speciem illorum clypeos caperent, et qua-tiendo agitandoque sursum deorsum versarent assidue: si quid strepitus clamorive intus exoriretur, arreptis clypeis subsidio currerent. Haec ut praescripserat Artabanes, ita fecit Gregorius. Istud vero Artasires excogitavit. Sectis bifariam sagittis aliquot, earum segmenta carpo ma-

νήμον χειρὸς ἐπέθετο κατὰ τὰς τομὰς μέχρι ἐς τὸν ἀγκῶνα. ἰμῶ-
 σί τε αὐτὰ ἐς τὸ ἀκριβὲς σφίγγας ὑπερθε τὸ ταύτη τοῦ χιτωνίσκου C
 μέρος ἐπέβαλλεν. ἐποίησε δὲ ταῦτα, ὅπως, ἦν τις αὐτῷ τὸ ξί-
 φος ἐπανατεινόμενος ἐγχειρῆ καίειν, μηδὲν αὐτῷ δεινὸν πεπον-
 5 θέναι ξυμβαίη, προβεβλημένῳ μὲν τὴν λαϊὰν χεῖρα, τοῦ δὲ σι-
 δήρου ἀποκαυλιζομένου ἐν τῇ ἐς τὸ ξύλον ἐπιφορᾷ καὶ τοῦ σώ-
 ματος ἀψασθαι οὐδαμῆ ἔχοντος. τοιαύτη μὲν γνώμη Ἀρτασί-
 ρης, ὡσπερ μοι ἐρρήθη, ἐποίησε. τῷ δὲ Ἀρταβάνῃ ἐλέξεν ὧδε
 „Ἐγὼ μὲν τὸ μὲν ἐγχείρημα δκνήσει οὐδεμιᾷ ὑποστήσεισθαι καὶ
 10 ξίφει τῷδε τοῦ Γονθάριδος σώματος ψάψουσιν ἐλπίδα ἔχω, τὸ δὲ
 ἐνθὺνδε οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πότῃρα ὁ θεὸς τῷ τυράννῳ χαλεπῶς
 ἔχων ξυγκατεργάσεται μοι τὸ τόλμημα τοῦτο, ἢ τινα ἐμὴν ἄμαρ- D
 τάδα τιννύμενος ἐνταυθά τε ἀπαντήσας ἐμπόδιος εἴη. ἦν τοίνυν
 οὐκ ἐν καιρίῳ πληγέντα τὸν τύραννον ἴδης, σὺ δὴ με τῷ ξίφει
 15 τῷ ἐμῷ μηδὲν τι μελλήσας ἀπόκτεινον, ὅπως μὴ πρὸς αὐτοῦ αἰ-
 κιζόμενος γνώμη τε τῇ σῆ ἐς πράξιν ὠρμηκέναι ἐπὶ αὐτῶν αἰσχυριστά
 τε αὐτὸς διαφθαρείην καὶ σε προσασολεῖν ἀναγκασθεῖην ἀκού-
 σιος.“ ταῦτα καὶ Ἀρτασίρης ἐπὶ τὴν Γρηγορίῳ καὶ τῶν
 δορυφόρων ἐνὶ παρὰ τὰς στιβάδας ἐλθὼν ὅπισθεν Ἀρταβάνου εἰ-
 20 στήκει. οἱ δὲ λοιποὶ παρὰ τοὺς φύλακας μένοντες τὰ σφίσι
 ἐπηγγελέμενα ἐποίουν.

1. ἰμῶσι] ἰμάσι P. 12. ξυγκατεργάσεται] Vulgo ξυγκατεργά-
 σεται. 14. δῆ] δέ HL: δῆ Hm. 16. εἰς πράξιν Grotius.
 Aberat praepositio. 18. ταῦτα καὶ A. τοιαῦτα καὶ Grotius.
 ταῦτα
 ταῦτα δὲ P. τὸ στόμα καὶ H. τὸ καὶ L (ταῦτα a m.
 Scaligeri). 19. ἐνὶ om. L a pr. m.

nus sinistrae ad cubitum usque loris apte subtrinxit, operuitque tunicae
 manica: ut si forte peteretur elato gladio, ictum frustraretur illaesus,
 cum ipse quidem obliiceret manum sinistram, ensis vero dissiliret impa-
 ctus ligno, nec pertingere cutem valeret. His Artasires ea mente com-
 paratis, ut dixi, sic affatus est Artabanem. *Equidem me rem impigre
 suscepturum, et Gontharin ferro hoc percussurum confido: sed nequeo con-
 secutura praedicere, nec scio utram iratus tyranno Deus supremam huius
 auro manum adhibiturus mecum sit, an forte, in delicti alicuius mei poe-
 nam, manu tunc adversa cooptum impediturus. At tu, si tyrannum vul-
 nere non letali sancium videris, sine mora meo me gladio confice, ne ex-
 pressa tormentis ex ore meo confessione, ubi te facinoris suasorem prodide-
 ro, vitam ipse foedissimo supplicio finiam, ac te vel invitus in perniciem
 traham.* Sic fatus Artasires, ad accubita cum Gregorio atque uno pro-
 tectore introiit, ac pone Artabanem stetit: caeteri apud excubitores re-
 liciti implere mandata.

Ὁ μὲν οὖν Ἀρτασίρης, ἀρξαμένης πευ τῆς θούνης, ἔργου
 ἔχασθαι διανοεῖτο, ἤδη τε τῆς ἀκινάκου λαβῆς ἤπτετο. ἀλλ'
 αὐτὸν ὁ Γρηγόριος διεκώλυσεν ἔτι τὸν Γόνθαριν εἰπὼν τῇ Ἀρμε-
 P 304 νίων φωνῇ ἐν αὐτῷ εἶναι, οὕτως ἐκπεπωκῶτα τοῦ οἴνου τι μέγα.
 ἀνομιώζας τοίνυν ὁ Ἀρτασίρης, ὡ ἄνθρωπε, εἶπεν, ὡς καλῆν 5
 ἔχοντά με ψυχὴν οὐ δέον ἐν τῷ παρόντι κεκώλυκας. προϊόντος
 δὲ τοῦ πότου, ἤδη πευ καταβεβρεγμένος ὁ Γόνθαρς τοῖς δορυ-
 φόροις τῶν βρώσεων ἐδίδου, φιλοτιμίᾳ τινὶ χρώμενος. οἱ δὲ
 ταύτας λαβόντες ἐσθίειν ἤδη τοῦ οἰκήματος ἔξω γενόμενοι ἕμελ-
 λον, μόνων ἀπολελειμμένων παρὰ τὸν Γόνθαριν δορυφόρων 10
 τριῶν, ὧν περ Οδλίθιος εἰς ἐτύγγανεν ὦν. ἐξῆμι δὲ καὶ Ἀρτασί-
 ρης, ὡς τῶν βρώσεων ἔν τῶν ἐτέροις γυσοόμενος. ἐνταυθα
 τις αὐτῷ γέγονεν ἔννοια μὴ τί οἱ σπάσασθαι βουλομένην τὸν ἀκί-
 B νάκην ἐμπόδιον εἶη. ἔξω τοίνυν γενόμενος ἔρραψε μὲν λάθρα τοῦ
 ξίφους τὴν θήκην, γυμνὸν τε αὐτὸ ὑπὸ μάλης λαβῶν πρὸς τῆς 15
 ἐπωμίδος κεκαλυμμένον παρὰ τὸν Γόνθαριν ἐσεπήδησεν, ὡς κρύ-
 φη τι τῶν ἄλλων ἐρῶν. ὅπερ Ἀρταβάνης ἰδὼν τῷ τε θυμῷ ἔζων
 καὶ τῇ τῆς ἀγωνίας ὑπερβολῇ ἐς βαθεῖάν τινα ἐμπεσῶν μέριμναν,
 κινεῖν τε τὴν κεφαλὴν ἤρξατο καὶ πολλὰς ἀμείβειν τοῦ προσώπου
 χροᾶς, ἔνθους τέ τις τῷ μεγέθει τῆς πράξεως γεγενῆσθαι παντε- 20
 λῶς ἔδοξεν. ὅπερ ὁ Πέτρος ἰδὼν ζυγήκε τὸ ποιούμενον, οὐ μὲν-
 τοι ἐξήνεγκεν ἐς τῶν ἄλλων τινὰ, ἐπεὶ αὐτὸν βασιλεὶ εὐνοικῶς

10. μόνων HL. μόνων P.
 οὐκ L in marg.

22. εὐνοικῶς] [οὐκ] εὐνοικῶς H.

Incepto convivio, rem aggredi destinans Artasires, manum acinacis capulo iam admovebat; sed Gregorius eum tenuit, lingua monens Armenia, nondum sat bene potum Gontharin, mentis compotem adhuc esse. Tum trabens suspirium Artasires, *Mi homo*, inquit, *quam male me coërculsti, praeclare iam animatum*, Longius processerat compotatio, cum madidus vino Gontharis protectoribus ambitiosa quadam benignitate dapes impertiit. Quas illi cum accepissent, pararunt edere, egressi concilavi, praeterquam tres, qui soli apud Gontharin remansere: in his erat Ulitheus. Una exiit Artasires, quasi vesci cum aliis vellet: ac veritus, ne quid postea gladium volenti educere impedimento foret, extra cubiculum, vaginam furtim abiecit, nudumque ensam sub axilla humerorum amictu tegens, ita properavit ad Gontharin, tanquam si dicturus ei quidquam esset clam cæsteris. Quod simul Artabanes animadvertit, ira ardens, et per animi aestum alta mersus sollicitudine, caput movere coepit: errare in eius vultu colores varii, sic ut prorsus entheus facinoris magnitudine videretur. Id cernens Petrus, quid ageretur percepit: nemini tamen edidit; propterea quod, cum Imperatori studeret, eo facto

ἔχοντα λίαν ἤρσεκε τὰ πρᾶσσόμενα. τὸν δὲ Ἀρτασίρη, ἄγχιστά
 πη τοῦ τυράννου ἐλθόντα, τῶν τις οἰκετῶν ὥσε, μικρὸν τε ὀπι- C
 σθεν ὑποκεχωρηκόςτος κατενόησε τὸ ξίφος γυμνὸν ἀνέκραγέ τε, τί
 τοῦτο, βέλτιστε; λέγων. ὁ μὲν οὖν Γόνθαρης περὶ τὸ ὄπιον τὸ
 5 δεξιὸν τὴν χεῖρα ἐπιβαλὼν στρέψας τε τὸ πρόσωπον ἐς αὐτὸν ἔβλε- H 163
 πεν. Ἀρτασίρης δὲ αὐτὸν τῷ ξίφει μεταξὺ ἔπαισε καὶ τοῦ βρέ-
 γματος μοῖραν τινα ζὺν τοῖς δακτύλοις ἀπέκοψε. Πέτρος δὲ ἀνα-
 βοήσας ἐνεκελεύετο τῷ Ἀρτασίρη τὸν ἀνοσιώτατον κτείνειν ἀνθρώ-
 πων ἀπάντων. ἀναθρώσκοντα δὲ Γόνθαρην Ἀρταβάνης ἰδὼν
 10 (ἐγγύθι γὰρ κατεκλίετο) μάχαιραν ἀμφήκη σπασόμενος, ἣ οἱ
 παρὰ τὸν μηρὸν ἀπεκρέματο μεγάλη τις οὔσα, ἐς τὴν ἀριστερὰν
 τοῦ τυράννου πλευρὰν ἕχρι ἐς τὴν λαβὴν ζύμπασαν ὥσας ἐνταῦ- D
 θα μεθῆκεν. καὶ ὃς οὐδὲν τι ἔησον ἀναθορεῖν ἐπεχείρησεν, ἅτε
 δὲ καιρίαν λαβὼν αὐτοῦ ἔπεσεν. ὁ μὲν οὖν Οὐλλίθεος τῷ Ἀρτα-
 15 σίρη τὸ ξίφος ὡς κατὰ κόρρης πατάξων ἐπήνεγκεν· ὁ δὲ τῆς κε-
 φάλῃς χεῖρα τὴν ἀριστερὰν προβαλλόμενος τῆς ἐννοίας τῆς αὐτοῦ
 ἐν τοῖς ἀνυγκαιοτάτοις ἀπάνωτο. τοῦ ξίφους γὰρ οἱ τὴν ἀκμὴν
 ἀποθεμένου ἐν ταῖς ἐπὶ τῆς χειρὸς τῶν βελῶν ἔκτομαῖς, αὐτὸς V 433
 ἀπαθῆς γιγνὼς, ἔκτεινε τὸν Οὐλλίθειον οὐδενὶ πόνῳ. Πέτρος
 20 δὲ καὶ Ἀρταβάνης, ὁ μὲν τὸ Γονθάριδος ξίφος, ὁ δὲ τὸ τοῦ
 Οὐλλίθειου πεπτωκόςτος ἀρπάσας, τῶν δορυφόρων τοὺς λειπομέ-
 νους αὐτοῦ ἔκτειναν. γέγονε τοῖνον, ὡς τὸ εἰκὸς, κραυγῆς τε

4. τὸ ὄπιον Hoeschellius ex RV et P. τὸν πᾶτον AHL. 8. ἐνε-
 κελύετο L. ἐκελεύετο P. 11. ἀπεκρέματο] ἀπεκρέμματο L.
 15. κόρρης] κόρης A.

plurimum delectabatur. Artasirem tyranno iam proximum famulus quidem
 repellit, illoque paululum retrogresso, strictum ferrum deprehendens, Ec-
 quid istud, exclamat, praeculare vir? Gontharis auri dexteræ manum
 praetendens, illum orè converso respicit. Eodem temporis puncto ipsum
 gladio ferit Artasires, et sincipitis partem cum digitis decutit. Mox Pe-
 trus contenta voce Artasirem hortari, ut mortalium scelestissimum enecet.
 Ut exilientem Artabanes Gontharin vidit, machaeram ancipitem et oblon-
 gam, quam gerebat haerentem femori, eduxit, atque in sinistrum latus
 tyranni, prope quem accubuerat, capulo tenus adactam reliquit in vulne-
 re. Nihilò is minus tentavit e tore corpus corripere: verum letali ac-
 cepta plaga ibidem concidit. Statim Ulitheus Artasirem gladio petere,
 ictu vultui destinato: at ille, sinistra manu protecto capite, consilii sui
 fructum in summo vitæ periculo cepit. Etenim sagittarum segmentis,
 quae manui subligaverat, retusa ferri impacti acie, illaesus, Ulitheum
 nullo negotio interfecit. Petrus autem et Artabanes arreptis ensibus,
 hic Gontharidis, ille Ulithei facientis; reliquos protectores mactarunt.

P 305 καὶ ταραχῆς μέγα τι χρῆμα. αἰσθόμενοι τε ταύτης, ὅσοι τῶν Ἀρμενίων περὶ τοὺς τυράννου φύλακας ἴσταντο, τὰς ἀσπίδας εὐθὺς ἀνελόμενοι κατὰ τὰ σφίσι ζυγκείμενα ἐπὶ τὰς στιβάδας ἐχώρουν δρόμῳ, καὶ τοὺς τε Βανδύλους ξύμπαντας τοὺς τε Γονθάριδι ἐπιτηδεύουσ ἀνείλον, εὐθενὸς σφίσι ἀντιστατοῦντος. τότε 5 Ἀρταβάνης τὸν Ἀθανάσιον ἰμαρτύρατο ἐπιμελείσθαι τῶν ἐν τῷ παλατίῳ χρημάτων. ὅσα γὰρ Ἀρεοβίνδῳ ἐλλειπτο ἐνταῦθα εἶναι. ἐπεὶ δὲ οἱ φύλακες τὴν Γονθάριδος τελευτὴν ἔμαθον, ξυνετύσσοντο τοῖς Ἀρμενίοις αὐτίκα πολλοί. τῆς γὰρ Ἀρεοβίνδου οἰκίας οἱ πλείστοι ἦσαν. ξυμφορησάντες τοῖσιν Ἰουστινιανὸν 10 ἀνεβίων καλλίνικον. ἢ τε φωνῇ προιοῦσα μὲν ἐκ πλήθους ἀν- Β θρώπων, ἔξαισία δὲ ὑπερφυῶς ὄσα ἐς πόλιν ἐξικνεῖσθαι τὴν πολλὴν ἰσχυσεν. ἐνθὲν δὲ οἱ τῷ βασιλεῖ εὐνοϊκῶς ἔχοντες ἐση- δῆσαντες ἐς τῶν στασιωτῶν τὰς οἰκίας τοὺς μὲν ἔπνον αἰρουμέ- νους, τοὺς δὲ σιτία, ἐνόους δὲ θαμβήσαντάς τε τῷ δέει καὶ ἀπο- 15 ρία δεινῇ ἐχομένους εὐθὺς ἔκτειναν. ἐν τοῖς καὶ Πασίφιλος ἦν. Ἰωάννης γὰρ ξὺν Βανδύλων τισὶν ἐς τὸ ἱερὸν καταφεύγει. οἷς δὴ Ἀρταβάνης τὰ πιστὰ παρασχόμενος ἐνθεν τε ἐξουαστήσας ἐς Βυζάντιον ἐπεμψε καὶ τὴν πόλιν βασιλεῖ ἀνασώσάμενος διεφύλαξε. γέγονε δὲ ὁ τοῦ τυράννου φόνος ἔκτη καὶ τριακοστῇ ἀπὸ τῆς τυ- 20 ραννίδος ἡμέρᾳ, ἑνατον καὶ δέκατον ἔτος Ἰουστινιανοῦ βασιλέως τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος.

21. ἑνατον] ἑνατον P.

Exortum, quem res ipsa per se ferebat, clamorem tumultumque ingentem ut primum exaudiere Armenii, qui apud tyranni excubitores constiterant, repente omnes, sumptis ex compacto clypeis ad accubita convolant, ac, nullo obsistente, Vandalos et Gontharidis familiares ad internecionem caedunt. Tum Athanasio denuntiat Artabanes, ut gazae in palatio reconditae caveat, quippe omnem esse ibi pecuniam, quam reliquisset Areobindus. Demum excubitores, audita nece Gontharidis, quoniam Areobindi plerique domestici fuerant, statim Armeniis adiungere se magno numero, et una voce Iustinianum victorem egregium proclamant. A turba missus frequenti clamor, et incredibilem in modum convalescens, ad magnam urbis partem se extulit. Illo excitū, qui Imperatori favebant, in factiosorum domos irrumpunt, atque hos somnum, illos cibum capientes, nonnullos metu attonitos inopesque consilii, nulla interposita mora, trucidant: qua occasione Pasiphilus perit. Ioannes cum Vandalis aliquot profugit in templum: quos, inde fide publica eductos, Byzantium misit Artabanes, et restitutam dittoni Caesareae Carthaginiem custodivit. Patratum est tyrannicidium die tricesimo sexto post occupatam tyrannidem, anno imperii Iustiniani XIX.

Ἀρταβάνης τε ἐκ τοῦ ἔργου τούτου κλέος περιεβάλλετο μέγα C
 ἐς πάντας ἀνθρώπους. καὶ Πρειέκτα μὲν εὐθὺς ἢ Ἀρεοβίνδου
 γυνή, μεγάλοις αὐτὸν ἐδωρήσατο χρήμασι, βασιλεὺς δὲ στρατη-
 γὸν αὐτὸν κατεστήσατο Λιβύης ἀπάσης. οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον
 5 Ἀρταβάνης μὲν ἔχρηζε βασιλείως ὅπως αὐτὸν ἐς Βυζάντιον μετα-
 πέμποιτο, βασιλεὺς δὲ τὴν δέησιν ἐπιτελῆ ἔποιεῖτο. καὶ τὸν Ἀρ-
 ταβάνην μεταπεμψάμενος, Ἰωάννην τὸν Πάππου ἀδελφὸν Λι-
 βύης στρατηγὸν μόνον αὐτὸν κατεστήσατο. οὗτος Ἰωάννης ἐπὶ
 τάχιστα ἐν Λιβύῃ ἐγένετο, Ἀντάλα τε καὶ Μαυρουσίους τοῖς ἐν
 10 Βυζακίῳ ἐς χεῖρας ἔλθων καὶ μάχῃ νικήσας τῶν τε πολεμίων πολ-
 λὸς ἔκτεινε καὶ σημεῖα πάντα τὰ Σολόμωνος τούτους δὴ τοὺς D
 βαρβάρους ἀφελόμενος βασιλεῖ ἔπεμψεν, ἅπερ αὐτοῦ ληισίμενοι
 ἔτυχον, ἦνίκα Σολόμων ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο. τοὺς δὲ λοι-
 πούς ὡς ἀπωτάτω ἐξήλασε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. χρόνῳ δὲ ἴστε-
 15 ρον οἱ Λευάθαι αὖθις στρατῶ μεγάλῳ ἐκ τῶν ἐπὶ Τριπόλεως χω-
 ρίων ἐς Βυζάκιον ἀφικόμενοι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀντάλαν ξυνέμιξαν.
 οἷσπερ Ἰωάννης ὑπαντιάσας ἤσσηθεις τε τῇ ξυμβολῇ καὶ πολ-
 λούς τῶν οἱ ἐπομένων ἀποβαλὼν ἐς Λαρίβους φεύγει. καὶ τότε
 δὴ οἱ πολέμοι μέχρι ἐς Καρχηδόνα ξύμπαντα καταθέοντες τὰ
 20 ἐκείνη χωρία ἀνήκαστα ἔργα Λίβυας τοὺς παραπεπτωκότας εἰργά-
 σαντο. οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον Ἰωάννης τῶν στρατιωτῶν τοὺς P 306
 περιγενομένους ἀγείρας, καὶ Μαυρουσίους ἄλλους τε καὶ τοὺς

15. λευάθαι A. λευάσθαι L. λεβάσθαι H. λεβάνθαι P. „λε-
 βάθαι Reg.“ MALT. Sic Hm. 18. τῶν add. L. 22. ἀγείρας]

ἔγείρας P.

Artabani summam ubique gloriam factum hoc peperit: eidem protin-
 nus magnam auri vim dedit Areobindi uxor Preiecta, et cum omnis Africae
 Magisterium militare ipsi Imperator mandasset, haud multo post pe-
 tenti ut redire Byzantium liceret, annuit. Revocato Artabane, Ioannem,
 Pappi fratrem, militum per Africam Magistrum creavit, ei nullo consorte
 addito. Hic Ioannes, ut Africam attigit, statim inito cum Antala ac
 Mauris Byzacenis proelio victor multos occidit, et recepta ad unum omnia
 Salomonis signa Imperatori misit, quae illi Barbari, cum extinctus est
 Salomon, reportaverant: reliquos longissime ab Imperii Rom. finibus ab-
 egit. Post, iterum Lebanthae e Tripolitania partibus magno cum exer-
 citu profecti, ingressique Byzacium, copiis Antalae se adiunxerunt. Qui-
 bus Ioannes cum occurrisset, discessit acie victus, et suorum desideratis
 quam plurimis, fuga recepit se Laribum. Hinc hostes loca omnia Car-
 thaginem usque incursantes, magnam in Afros obvios crudelitatem exer-
 cuere. Aliquanto post Ioannes, militibus, qui cladem evaserant, congregatis,
 ac Mauris, qui Cutzinae parebant, aliisque in societatem allectis,

Η 164 ἀμφὶ Κοιτιλίαν ἐς Ξομμαχίαν ἐπαγόμενος τοῖς πολέμοις ἐς χεῖρας ἦλθε καὶ αὐτοὺς ἐκ τοῦ παραδόξου ἐτρέψατο. Ῥωμαῖοί τε αὐτοῖς φεύγουσι κόσμῳ οὐδενὶ ἐπισπόμενοι μοῖραν μὲν αὐτῶν πολλὴν ἔκτεινον, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς τῆς Λιβύης τὰς ἑσχατίας διέφυγον. οὕτω τε Λιβύων τοῖς περὶγενομένοις, ὀλίγοις τε καὶ λίαν πτωχοῖς⁵ οὔσιν, ὄψε καὶ μόλις ἡσυχίαν τινὰ ξυνηέχθη γενέσθαι.

1. ἐπαγόμενος] ἐπαγόμενος L

conflixit cum hostibus, eosque praeter opinionem fudit. Incompositae facientibus instantes Romani stragem dedere maximam: caeteri ad extremas oras Africae evaserunt. Atque ita Afri, quos belli calamitas reliquos fecerat, ad exiguum numerum magnamque egestatem redacti, vix tandem aliquando respirarunt.